

Bundel - Raadsvergadering van 27 januari 2025

- 01 Opening
- 02 Vaststellen agenda
 - 20250127-agenda-raad
- 03 Vaststellen besluitenlijst d.d. 16 december 2024
 - 20241216-besluitenlijst-concept
- 04 Mededelingen
- 05 Lijst van aandachtspunten 27 januari 2025
 - 20250127-lijst-van-aandachtspunten-commissies-en-raad-actueel-versie-2
- 06 Lijst van ingekomen stukken
 - 20250127-lijst-ingekomen-stukken-raad
 - A01-20250127-50-vka-coll-regionaal-uitvoeringsplan-jeugd-2025
 - A01-20250127-50-vka-coll-regionaal-uitvoeringsplan-jeugd-2025-bijlage-uitvoeringsplan
 - A02-20250127-51-vka-coll-verrijking-res-2024
 - A02-20250127-51-vka-coll-verrijking-res-2024-bijlage-nota
 - A03-20250127-51-vka-coll-informatiebrieven-pactum-en-karakter
 - A03-20250127-51-vka-coll-informatiebrieven-pactum-en-karakter-bijlage-1-brief pactum
 - A03-20250127-51-vka-coll-informatiebrieven-pactum-en-karakter-bijlage-2-brief karkater
 - A03-20250127-51-vka-coll-informatiebrieven-pactum-en-karakter-bijlage-3-bericht-ftm
 - A04-20250127-52-vka-coll-aanbesteding-leer-enparticipatieroutes.
 - A05-20250127-52-vka-coll-volkshuisvesting-wonen
 - A05-20250127-52-vka-coll-volkshuisvesting-wonen-bijlage-1-woonagenda-2023-2024
 - A05-20250127-52-vka-coll-volkshuisvesting-wonen-bijlage-2-woonagenda-2025-2026
 - A05-20250127-52-vka-coll-volkshuisvesting-wonen-bijlage-3-presentatie
 - A05-20250127-52-vka-coll-volkshuisvesting-wonen-bijlage-4-woningbouwevaluatie-2024-en-vooruitkijk-204
 - O
 - A05-20250127-52-vka-coll-volkshuisvesting-wonen-bijlage-5-uitvoeringsagenda-vivare-en-huurlersvereniging-tweestromenland
 - A05-20250127-52-vka-coll-volkshuisvesting-wonen-bijlage-6-prestatieafspraken-woonzorg.
 - A05-20250127-52-vka-coll-volkshuisvesting-wonen-bijlage-7-prestatieafspraken Plavei- 2025
 - A06-20250127-03-vka-coll-instemming-zienswijze-startdocument-rivierklimaatpark
 - A06-20250127-03-vka-coll-instemming-zienswijze-startdocument-rivierklimaatpark-bijlage-1-nota-van-antwoord
 - A06-20250127-03-vka-coll-instemming-zienswijze-startdocument-rivierklimaatpark-bijlage-2-startdocument
 - df
 - A07-20250127-03-vka-coll-subsidiebesluit-mdt
 - A07-20250127-03-vka-coll-subsidiebesluit-mdt-bijlage-1-kennisgeving-2024
 - B01-20250127-02-vka-gem-tynaarlo-motie-2024-meer-taken-knaken-aangenomen
 - B02-20250127-02-vka-gem-westerkwartier-motie-vreemd-huisvesten-statushouders
- 08 Benoemen leden auditcommissie
 - 20250127-rv-benoemen-leden-auditcommissie-d66
 - 20250127-rb-benoemen-leden-auditcommissie-d66
- 09 HAMERSTUKKEN
- 10 Koersdocument tussengebied Duiven - Westervoort
 - 20250127-rv-koersdocument-tussengebied-duiven-westervoort
 - 20250127-rv-koersdocument-tussengebied-duiven-westervoort-bijlage-1-koersdocument
 - 20250127-rv-koersdocument-tussengebied-duiven-westervoort-bijlage-2-startnotitie
 - 20250127-rv-koersdocument-tussengebied-duiven-westervoort-bijlage-3-kennisgeving-2023
 - 20250127-rv-koersdocument-tussengebied-duiven-westervoort-bijlage-4-raadsbesluit
 - 20250127-rv-koersdocument-tussengebied-duiven-westervoort-commissie-advies
- 11 DISCUSSIESTUKKEN
- 12 Woonzorgvisie
 - 20240127-rv-woonzorgvisie
 - 20240127-rv-woonzorgvisie-bijlage-1-woonzorgvisie
 - 20240127-rv-woonzorgvisie-bijlage-2-raadsbesluit

20240127-rv-woonzorgvisie-commissie-advies
20250115-techn-vragen-CDA-woonzorgvisie-met-antwoorden
20240127-rv-woonzorgvisie-commissie-advies-met-reactie-college

- 12.A Amendement Woonzorgvisie - dekking uitvoeringsagenda
Amendement CDA woonzorgvisie dekking maken uitvoeringsagenda
- 13 Nota Snippergroen
 - 20250127-rv-vaststelling-nota-snippergroen
 - 20250127-rv-vaststelling-nota-snippergroen-bijlage-1-beleidsnota-aangepast
 - 20250127-rv-vaststelling-nota-snippergroen-bijlage-2-raadsbesluit
 - 20250127-rv-vaststelling-nota-snippergroen-commissie-advies
- 14 Afscheid raadslid Chiel op den Brouw
- 15 Installatie raadslid Armine Egberink
- 16 Rondvraag
- 17 Besloten deel van de vergadering
- 18 Sluiting, concept besluitenlijst en beantwoording technische vragen
 - 20250127-besluitenlijst-raad-openbaar-concept
 - 20250127-openstaande-vragen-raadsvergadering-met-reacties
 - 20250127-openstaande-vragen-raadsvergadering-met-reacties-bijlage-boomstructuren-kap-en-aanplantlijst-2025

Westervoort, 17 januari 2025

Aan de leden van de raad van de gemeente Westervoort,

Graag nodig ik u hierbij uit voor de vergadering van de gemeenteraad van Westervoort,
d.d. 27 januari 2025 om 20.00 uur.

De betreffende stukken zijn op de gebruikelijke manier gepubliceerd.

De vergadering wordt zo nodig voortgezet op 31 januari 2025 om 16.00 uur.

Voorzitter van de raad van de gemeente Westervoort,

drs. A.J. van Hout

De agenda luidt als volgt:

Onderwerp	Te behandelen door
1. Opening	Voorzitter
2. Vaststellen agenda	Voorzitter
3. Vaststellen besluitenlijsten raadsvergadering d.d. 16 december 2024	Voorzitter
4. Mededelingen	Voorzitter
5. Lijst van aandachtspunten 27 januari 2025	Voorzitter
6. Lijst van ingekomen stukken	Voorzitter
7. Langetermijnplanning	Voorzitter
8. Benoemen leden auditcommissie	Voorzitter
9. HAMERSTUKKEN	
10. Koersdocument tussengebied Duiven - Westervoort	Wethouder Pennekamp
11. DISCUSSIESTUKKEN	
12. Woonzorgvisie	Wethouders Kaper en Derksen
13. Nota Snippergroen	Wethouder Kaper
14. Afscheid raadslid Chiel op den Brouw	Voorzitter
15. Installatie raadslid Armine Egberink	Voorzitter

16. Rondvraag

Voorzitter

17. Besloten deel van de vergadering

18. Sluiting

Voorzitter

BESLUITENLIJST

VAN DE OPENBARE VERGADERING VAN DE RAAD,
op 16 december 2024 – 20.00 uur

Aanwezig

De voorzitter	:	De heer drs. A.J. van Hout
De griffier	:	Mevrouw mr. M. Smits – Jansen
Fracties	:	CDA
	:	De heer M.N. Tap; de heer J. Kielman; de heer H.F.F. Mulder; mevrouw J.J. van Schuylenburg – Wieringa;
	:	GroenLinks
	:	Mevrouw R.J. Feenstra – Gonzales; de heer B.T.M. Schulte; mevrouw S.J. Wobma; de heer R.F.M. Raaijman
	:	PvdA
	:	de heer P.W. van Egmond de heer J.W. Eimers; de heer H. Lippinkhof;
	:	VVD
	:	Mevrouw J.G. Berings - Teunissen; mevrouw M.J. Schrage; de heer B.J. van Weelden;
	:	D66
	:	De heer M. op den Brouw; mevrouw M.C.T.W. Abbink

Tevens aanwezig	:	Portefeuillehouder P.J.H. Pennekamp Portefeuillehouder J.W. Derksen Portefeuillehouder L.S. Kaper Gemeentesecretaris mw. M. Sluiter
-----------------	---	--

Notulist	:	Mevrouw H. Nomden – Bremer
----------	---	----------------------------

1.	<p>Opening</p> <p><u>Burgemeester Van Hout</u> opent de vergadering en heet alle deelnemers, alsmede de kijkers via de livestream van harte welkom.</p>
2.	<p>Vaststellen agenda</p> <p>Er zijn vijf amendementen voorbereid: Agendapunt 14A - Schetsontwerp openbare ruimte centrum Westervoort Agendapunt 15A - Najaarsnota - Closser Agendapunt 16A - Financiële verordening 2024 Agendapunt 17A - Afvalstoffenheffing Agendapunt 17B - Lijkbezorgingsrechten</p> <p>Er zijn twee moties voorbereid bij: Agendapunt 18 – motie vreemd - Hekwerk voor banners verenigingen en niet commerciële partijen Agendapunt 19 – motie vreemd - Bevorderen lokale economie en duurzaamheid bij onderhandse aanbestedingen</p> <p>De gewijzigde agenda wordt vastgesteld.</p>

3.	<p>Vaststellen besluitenlijst raadsvergadering d.d. 11 november 2024</p> <p>De besluitenlijst wordt ongewijzigd <u>vastgesteld</u>.</p>
4.	<p>Mededelingen raad en college</p> <p>De heer Op den Brouw (D66) meldt dat hij met ingang van 27 januari 2025 stopt als raadslid. Het raads- en dagelijkse werk zijn niet meer te combineren.</p> <p>Mevrouw Schrage (VVD) geeft aan teleurgesteld te zijn over de evaluatie van het cameratoezicht en bewegingsgevoelige lantaarnpalen.</p> <p>Wethouder Pennekamp verzoekt aan mevrouw Schrage haar ongenoegen en vragen schriftelijk te stellen.</p> <p>Wethouder Derksen geeft een toelichting op de verstrekte subsidie voor de maatschappelijke diensttijd (MDT). Begin januari volgt hierover een kennisgeving.</p> <p>Wethouder Derksen deelt tevens mee dat er kennisgevingen volgen over de problemen bij Pactum & Karakter en over de Regiodag Groene Metropoolregio (wandelpad).</p>
5.	<p>Lijst van aandachtspunten 16 december 2024</p> <p><u>16. motie afvalstoffenheffing</u> De heer Tap (CDA) vindt het te voorbarig om dit punt van de lijst af te halen. Na het aannemen van het amendement kan dit punt van de lijst van aandachtspunten af.</p> <p><u>Toevoegen</u> Op verzoek van de heer Tap (CDA) zal de “Ontwikkelagenda Bestuurskrachtontwikkeling” worden toegevoegd. In het plan van aanpak ontbreekt door wie en wanneer de acties opgepakt gaan worden en wanneer het afgerond gaat worden. De heer Tap wacht nog op een uitspraak van de voorzitter wanneer het plan van aanpak van het college en de organisatie verwacht kan worden en hoeveel steun de raadswerkgroep van de organisatie kan krijgen.</p> <p><u>13. 1Stroom</u> Burgemeester Van Hout vindt dat dit punt van de lijst af kan. Het AB van 1Stroom heeft de wijziging van de nieuwe structuur vastgesteld. De heer Schulte (GroenLinks) verwacht een aangepaste Gemeenschappelijke Regeling. Burgemeester Van Hout zegt dit toe.</p>
6.	<p>Lijst ingekomen stukken 16 december 2024</p> <p><u>A07. Integrale aanpak duurzaamheid, monitoringsdashboard en resultatenoverzicht 2023</u> De heer Op den Brouw (D66) mist de uitwerking van een aantal thema's en daagt de portefeuillehouder uit om ondanks de complexiteit toch te blijven ontwikkelen naar een visie. De werkgroep Duurzaamheid kan hier een rol in spelen. Wethouder Kaper neemt het missen van een inspirerend beeld naar de toekomst ter harte. De heer Tap (CDA) vraagt zich af waarom dit stuk niet in de raad is besproken en zal dit nog in de fractie bespreken.</p> <p><u>A08. Regeling uitvoering WsW door Scalabor BV 2026-2028 Westervoort</u> De heer Tap (CDA) verzoekt of er een doorkijk kan komen over de te verwachten kosten over 2026 – 2028. Wethouder Kaper komt hierop terug.</p> <p><u>B03. Netwerkleegzorg formaliseren – Ned. Ver. Pleeggezinnen</u></p>

	<p>Mevrouw Feenstra (GroenLinks) vraagt hoe nu de netwerkpleegzorg in Westervoort geregeld is en wat gedaan wordt zodat netwerk pleeggezinnen de hulp krijgen die zij verdienen, mocht dit nog niet geformaliseerd zijn.</p> <p>Wethouder Derksen komt hier schriftelijk op terug.</p> <p>De lijst ingekomen stukken wordt met bovenstaande aanvullingen <u>vastgesteld</u>.</p>
7.	<p>Langetermijnplanning</p> <p>Er zijn geen opmerkingen over de Langetermijnplanning.</p>
8.	<p>HAMERSTUKKEN</p>
9.	<p>Wijzigen Reglement van Orde en andere verordeningen gemeenteraad</p> <p>Samenvatting De regelingen voor het functioneren van de raad zijn toe aan een update. Er zijn verschillende wetswijzigingen geweest waardoor verwijzingen niet meer aansluiten en sommige regelingen zijn gewijzigd.</p> <p>De raad wordt gevraagd te besluiten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het Reglement van Orde voor werkzaamheden van de raad van de gemeente Westervoort 2025 vast te stellen (bijlage 1); 2. Het Reglement van Orde op de Agendacommissie d.d. 24 juni 2013 in te trekken (bijlage 2); 3. De Verordening op de raadscommissies 2025 vast te stellen (bijlage 3); 4. De Verordening op de rechtspositie van raads- en commissieleden 2025 vast te stellen (bijlage 4) 5. De Verordening op de fractieassistenten 2025 vast te stellen (bijlage 5). <p>Het voorstel wordt met algemene stemmen <u>aangenomen</u>.</p>
10.	<p>Vaststellen Plan van Aanpak Bestuurskrachtontwikkeling</p> <p>Samenvatting In januari 2023 is opdracht gegeven aan onderzoeksbureau Partners & Proppe om in kaart te brengen wat in Westervoort nodig zou zijn om, ook voor de lange termijn, tot voldoende bestuurskracht te komen om zelfstandig te blijven. Dit in navolging op het eerste bestuurskracht onderzoek van BMC uit 2022. De gemeenteraad heeft opdracht gegeven voor een vervolg met als intentie het onderzoeken van versterkings- en optimalisatie mogelijkheden voor de bestuurskracht van de gemeente Westervoort.</p> <p>In december 2023 heeft Partners & Proppe een ontwikkelingsagenda en een ontwikkelingsstrategie opgeleverd. Deze ontwikkelingsstrategie en agenda is door de gemeenteraad vastgesteld waarbij de opdracht is gegeven aan de griffier en gemeentesecretaris om deze agenda te vertalen in een plan van aanpak voor de gemeenteraad, de ambtelijke organisatie en het college. De raad wordt nu gevraagd het Plan van aanpak voor de raad vast te stellen. Het Plan van aanpak voor de organisatie en college volgt in 2025.</p> <p>De raad wordt gevraagd te besluiten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het Plan van Aanpak Bestuurskrachtontwikkeling - gemeenteraad (bijlage 1) vast te stellen; 2. Een Raadswerkgroep Bestuurskrachtontwikkeling (BKO) in te stellen, bestaande uit een lid van elke fractie; 3. Voor de uitvoering van het Plan van Aanpak Bestuurskrachtontwikkeling een budget ad € 5000,- beschikbaar te stellen om o.a. opleiding en training te organiseren. <p>Het voorstel wordt met algemene stemmen <u>aangenomen</u>.</p>

11.	<p>Wijzigen verordening Jeugdhulp</p> <p>Samenvatting Naar aanleiding van de uitspraak van de Centrale Raad van Beroep (CRvB), moet de verordening jeugdhulp 2023 worden gewijzigd. Zonder deze wijziging kan er geen rechtsgeldig besluit worden genomen over eigen kracht, gebruikelijke hulp en/of bovengebruikelijke hulp.</p> <p>De raad wordt gevraagd te besluiten: 1. De wijzigingen in de verordening jeugdhulp 2023 zoals opgenomen in het raadsbesluit vast te stellen.</p> <p>Het voorstel wordt met algemene stemmen <u>aangenomen</u>.</p>
12.	<p>Normenkader 2024</p> <p>Samenvatting De raad heeft besloten het normenkader 2024 vast te stellen. De vaststelling van het normenkader is verplicht conform het Kader Rechtmatigheid 2023.</p> <p>De raad wordt gevraagd te besluiten: Het normenkader 2024 vast te stellen ten behoeve van de rechtmatigheidscontrole 2024</p> <p>Het voorstel wordt met algemene stemmen <u>aangenomen</u>.</p>
13.	<p>DISCUSSIESTUKKEN</p>
14.	<p>Schetsontwerp openbare ruimte centrum Westervoort</p> <p>Samenvatting Westervoort werkt aan een integrale aanpak van het winkelcentrum. Het doel is om verdere achteruitgang te voorkomen en om het centrum weer levendig, dynamisch en toekomstbestendig te maken. Als onderdeel van die opgave transformeert de gemeente de openbare ruimte. De eerste scenario's zijn verder uitgewerkt tot een schetsontwerp dat voldoet aan de gestelde randvoorwaarden.</p> <p>De raad wordt gevraagd te besluiten: 1. Om het schetsontwerp van de eerste fase van de openbare ruimte van het centrum van Westervoort vast te stellen. 2. Om opdracht te geven voor een nadere ontwerpstudie voor de tweede fase van de openbare ruimte van het centrum van Westervoort samen met de ingestelde klankbordgroep.</p> <p>Aandachtspunten schetsontwerp (tweede fase) zijn o.a:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>De heer Tap (CDA)</u>: grote parkeerplaats bij Albert Heijn baart grote zorgen, o.a. vanwege bereikbaarheid vrachtwagens - <u>De heer Eimers (PvdA)</u>: veiligheid, duurzaamheid, goede toegankelijkheid, MKB vriendelijkheid, betaalbaarheid en tegengaan van hittestress. - <u>Mevrouw Abbink (D66)</u>: dorpse karakter van Westervoort, tegengaan hittestress, biodiversiteit, parkeerplaatsen bij bibliotheek en apotheek, stallen fietsen werknemers. - <u>Mevrouw Schrage (VVD)</u>: veiligheid in- en uitritten van de appartementen, oplossingen knelpunten die nog gezocht moeten worden, toevoegen waterornament op het dorpsplein, creëren in- en uitgangen bij de terrassen aan het plein, geen beperking woningen in- en uitritten woningen Kerkstraat, mobiliteit in overeenstemming met de mobiliteitsvisie. - <u>Mevrouw Wobma (GroenLinks)</u>: de groene inrichting van de grote parkeerplaats, ruim voldoende voorzieningen voor fietsen.

	<p>Amendement</p> <p>Het dictum van het door <u>de CDA- fractie</u> ingediende amendement luidt: Ondergetekende(n) stelt/stellen voor inzake het voorgestelde Schetsontwerp openbare ruimte centrum Westervoort, om beslispunt 1 te wijzigen van:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Om het schetsontwerp van de eerste fase van de openbare ruimte van het centrum van Westervoort vast te stellen. <p>naar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Om kennis te nemen van het schetsontwerp van de eerste fase van de openbare ruimte van het centrum van Westervoort. <p><u>Wethouder Kaper</u> verwijst naar de kennisgeving van 10 september jl. Er wordt toegewerkt naar een realisatie eind 2025. Het schetsontwerp is een kaderstellend voorstel voor het plein. In samenwerking met een actieve klankbordgroep is het schetsontwerp tot stand gekomen. De winkeliers zijn bij voortgang gebaad. Vanavond is een besluit nodig om eind 2025 tot actie te kunnen komen.</p> <p><u>Mevrouw Kaper</u> doet de toezegging dat de punten in de commissie- en raadsvergadering worden meegenomen in de verdere uitwerking en denkt dit voor de voorjaarsnota aan te kunnen leveren. In een volgend stadium zal de raad worden meegenomen, maar niet in de besluitvorming.</p> <p><u>Wethouder Kaper</u> meldt dat alleen het schetsontwerp naar de raad komt en het VO en DO niet. Er volgt een lijst met genoemde punten die meegenomen gaan worden. In beide fases wordt de raad geïnformeerd.</p> <p><i>De vergadering wordt geschorst van 20.46 tot 20.56 uur.</i></p> <p><u>Wethouder Kaper</u> meldt dat er temporisering plaatsvindt als het DO naar de raad moet. De relatie klankbordgroep en raad krijgt hierdoor een andere rol.</p> <p><i>De vergadering wordt 21.04 - 21.09 uur geschorst om het amendement aan te kunnen passen.</i></p> <p>Het amendement wordt gewijzigd naar:</p> <p>Ondergetekende(n) stelt/stellen voor inzake het voorgestelde Schetsontwerp openbare ruimte centrum Westervoort, om beslispunt 1 te wijzigen in:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Om het schetsontwerp van de eerste fase van de openbare ruimte van het centrum van Westervoort kaderstellend vast te stellen en het definitieve ontwerp aan de raad ter vaststelling voor te leggen. <p>Het amendement wordt met algemene <u>aangenomen</u>.</p>
	<p>Stemmen over het geamendeerde voorstel:</p> <p>De raad wordt gevraagd te besluiten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Om het schetsontwerp van de eerste fase van de openbare ruimte van het centrum van Westervoort kaderstellend vast te stellen en het definitieve ontwerp aan de raad ter vaststelling voor te leggen¹. 2. Om opdracht te geven voor een nadere ontwerpstudie voor de tweede fase van de openbare ruimte van het centrum van Westervoort samen met de ingestelde klankbordgroep. <p>Het geamendeerde voorstel wordt met algemene stemmen <u>aangenomen</u>.</p>

¹ Middels unaniem aangenomen amendement aangepast.

Najaarsnota 2024**Samenvatting**

In de Najaarsnota 2024 wordt gerapporteerd over de financiële afwijkingen van het lopende boekjaar met een doorkijk naar structurele gevolgen. In de Voorjaarsnota 2024 was een tekort voorzien van € 173.000. In deze Najaarsnota worden de ramingen met € 279.000 negatief bijgesteld. Het geprognosticeerde begrotingssaldo voor 2024 bedraagt dan € 452.000 negatief.

De raad wordt gevraagd te besluiten:

1. De Najaarsnota 2024 door de raad vast te laten stellen.
2. De raad de budgetten conform de toelichtingen van de diverse programma's aan te laten passen voor een totaalbedrag van -€ 279.000.
3. De kredieten voor Duikers en kunstwerken 2020, vervanging oeverbeschoeiing 2023, vervanging ondergrondse glascontainers, ondergrondse containers hoogbouw, vervanging minicontainers, vervanging ondergrondse minicontainers restafval 2024, vervanging minicontainers gft afval 2024 conform de in de Najaarsnota genoemde bedragen door de raad af te laten sluiten.

De heer Kielman (CDA) verzoekt toe te voegen aan de lijst van aandachtspunten:

- Onderzoek naar toename kosten maatwerk dienstverlening 18+.
De uitkomst van het onderzoek naar toename kosten maatwerk dienstverlening 18+ volgt eind Q1/begin Q2 naar de raad.
- De Closse
Wethouder Kaper heeft in de commissie toegezegd om met Vivare in gesprek te gaan en te kijken of de kosten van het bouwrijp maken verhaald kunnen worden.

De heer Raaijman (GroenLinks) wil graag de volgende wensen op de lijst van aandachtspunten plaatsen:

- Najaarsnota
De GroenLinks- fractie wenst een ontwerp van het overzicht financiële gevolgen per raadsvergadering en een aanpassing van de voor- en najaarsnota m.b.t. vermelding van de aangepaste en oorspronkelijke budgetten.

De vergadering wordt geschorst van 21.27 -21.42 uur.

Wethouder Pennekamp reageert op de gestelde vragen/opmerkingen;

- Het college wil ook een betere versie van de najaarsnota.
- De brief aan de Gemeenschappelijke Regelingen over jaarlijkse indexeringen moet nog verzonden worden. De wethouder komt hierop terug.
- Een overzicht van de wijzigingen volgt.
- De wethouder is bewust van de politieke verantwoordelijkheid.
- Compacte en leesbare najaarsnota en begroting is ook een wens van de wethouder.
- Er is onderbemensing in de organisatie.

Wethouder Kaper reageert dat de checklist voor ramingen in het grondbeleid zal worden meegenomen.

De najaarsnota wordt met algemene stemmen aangenomen.

15A	<p>Stemmen Motie Najaarsnota – Clossei</p> <p>Het dictum van het door <u>de CDA- fracties</u> ingediende motie luidt:</p> <p>Het dictum van de motie luidt, de raad draagt daarom het college op:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Om met Vivare tot een overeenkomst te komen, dat bij verkoop van de woningen aan de Clossei door Vivare aan een derde partij, van de opbrengst van de verkoop van deze woningen, het bedrag dat staat voor het bouwrijp maken van het terrein door Vivare terugbetaald moet worden aan de gemeente Westervoort, waarbij het bedrag van de gemaakte kosten voor het bouwrijp maken elk jaar geïndexeerd wordt op basis van het door de gemeente gehanteerde inflatiepercentage. 2. Geen nieuwe kostenposten meer te accepteren in dit project voor het bouwrijp maken van de ondergrond en dergelijke, die -in strijd met de hierboven genoemde uitgangspunten- voor rekening van de gemeente zouden moeten komen. 3. In de toekomst geen afspraken/overeenkomsten met ontwikkelaars te maken waarbij gemeenteground 'om niet' wordt weggegeven en/of waarbij kosten voor bouwrijp maken van gemeenteground ten laste van de gemeente worden gebracht, tenzij hiervoor van te voren de instemming is gegeven door de Raad, al dan niet onder voorwaarden en beperkingen van de Raad. <p><u>Wethouder Kaper</u> geeft aan dat het ingewikkeld is om gedane zaken in te trekken en vindt de motie niet nodig omdat dit is zoals we er nu inzitten.</p> <p><i>Er volgt om een schorsing 21.57 –22.07 uur.</i></p> <p><u>Wethouder Kaper</u> zegt toe scherp toe te zien om zo goed mogelijke afspraken te maken om in de toekomst dit soort tegenvallers te voorkomen.</p> <p>De heer Kielman <u>trekt de motie in.</u></p>
16.	<p>Financiële verordening 2024</p> <p>Samenvatting In de loop van 2023 is de interpretatie van het begrip begrotingsonrechtmatigheid strakker geworden. Als gevolg hiervan is het risico op onrechtmatigheden in de toekomstige jaarrekeningen van Westervoort sterk gestegen. Naast de overschrijding van de lasten zou ook de onderschrijding van lasten en baten en de overschrijding van de baten als onrechtmatig beoordeeld worden. Onze externe accountant heeft geadviseerd een passage in de financiële verordening op te nemen die dit risico ondervangt.</p> <p>Daarnaast is het controleprotocol overbodig geworden, omdat de relevante bepalingen zijn opgenomen in de controleverordening. Het controleprotocol kan daarom vervallen.</p> <p>De raad wordt gevraagd te besluiten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De financiële verordening Westervoort 2024 vast te stellen. 2. Het controleprotocol Westervoort 2018 in te trekken.
	<p>Amendement</p> <p>Het dictum van het door <u>de raadsbreed</u> ingediende amendement luidt: Ondergetekenden stellen voor het dictum besispunt 2 te laten vervallen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Het controleprotocol Westervoort 2018 in te trekken. <p>Het amendement wordt met algemene stemmen <u>aangenomen.</u></p>

	<p>Stemmen</p> <p>Geamendeerde besluit:</p> <p>1. De financiële verordening Westervoort 2024 vast te stellen.</p> <p>Het geamendeerde voorstel wordt met algemene stemmen <u>aangenomen</u>.</p>						
17.	<p>Belastingverordeningen 2025</p> <p>Samenvatting De tarieven voor de belastingen, heffingen, rechten en leges voor belastingjaar 2025, zoals vastgesteld bij de begroting voor 2025, zijn opgenomen in de belastingverordeningen voor het jaar 2025.</p> <p>De raad wordt gevraagd te besluiten:</p> <p>1. De volgende belastingverordeningen en bijbehorende tarieven voor belastingjaar 2025 vast te stellen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verordening Onroerendezaakbelastingen 2025 • Verordening Afvalstoffenheffing en Reinigingsrechten 2025 • Legesverordening 2025 • Verordening leges Omgevingsvergunning 2025 met bijlagen • Verordening Rioolheffing 2025 • Verordening Hondenbelasting 2025 • Verordening Lijkbezorgingsrechten 2025 • Verordening Marktgelden 2025 • Waarmeding tarieven Gelders Genootschap 2025 • Tarieven Gelders Genootschap 2025 <p>2. Een éénmalige korting van € 10,- van het tarief vastrecht afvalstoffenheffing (2025) per huishouden vast te stellen.</p> <p>3. De kostendekkendheid van lijkbezorgingsrechten te verhogen naar 60% vast te stellen.</p>						
17A.	<p>Amendement Lijkbezorgingsrechten</p> <p>Het dictum van het door de CDA- fractie ingediende amendement luidt: Ondergetekende(n) stelt/stellen voor de voorgestelde Verordening lijkbezorgingsrechten aan te passen en de lijkbezorgingsrechten bovenop de reguliere indexering te verhogen met 10 % ten opzichte van het niveau 2024.</p> <p><u>De CDA- fractie stemt voor het amendement.</u> <u>De PvdA-, GroenLinks-, VVD- en D66- fracties stemmen tegen het amendement.</u></p> <p>Het amendement wordt met 4 stemmen voor en 12 stemmen tegen <u>verworpen</u>.</p>						
17b.	<p>Amendement afvalstoffenheffing</p> <p>Het dictum van het door de CDA en VVD fracties ingediende amendement luidt: Ondergetekende(n) stelt/stellen voor de voorgestelde verordening Afvalstoffenheffing 2025 aan te passen zodanig dat de vastrecht heffingen worden verlaagd en de variabele heffingen worden verhoogd conform het navolgende schema:</p> <table> <tr> <td>Vastrecht:</td><td>€ 177,00</td></tr> <tr> <td>Variabel rest 140 liter</td><td>€ 10,84</td></tr> <tr> <td>Variabel rest 240 liter</td><td>€ 13,43</td></tr> </table>	Vastrecht:	€ 177,00	Variabel rest 140 liter	€ 10,84	Variabel rest 240 liter	€ 13,43
Vastrecht:	€ 177,00						
Variabel rest 140 liter	€ 10,84						
Variabel rest 240 liter	€ 13,43						

	<p>Variabel rest ondergronds per keer storting € 1,50 Verzamelcontainer meerpersoons € 279,41 Verzamelcontainer alleenwonend € 209,52</p> <p><u>Wethouder Kaper</u> geeft aan dat “de vervuiler betaalt” ook in het voorstel van het college zit.</p> <p><u>De CDA-, GroenLinks- en PvdA- fracties</u> stemmen voor het amendement. <u>De VVD- en D66- fracties</u> stemmen tegen het amendement.</p> <p>Het amendement wordt met 10 stemmen voor en 6 stemmen tegen <u>aangenomen</u>.</p>
	<p>Stemmen</p> <p>Geamendeerde besluit:</p> <ol style="list-style-type: none"> De volgende belastingverordeningen en bijbehorende tarieven voor belastingjaar 2025 vast te stellen. <ul style="list-style-type: none"> Verordening Onroerendezaakbelastingen 2025 Gewijzigde Verordening Afvalstoffenheffing en Reinigingsrechten 2025 Legesverordening 2025 Verordening leges Omgevingsvergunning 2025 met bijlagen Verordening Rioolheffing 2025 Verordening Hondenbelasting 2025 Gewijzigde Verordening Lijkbezorgingsrechten 2025 Verordening Marktgelden 2025 Waarmarking tarieven Gelders Genootschap 2025 Tarieven Gelders Genootschap 2025 Een éénmalige korting van € 10,- van het tarief vastrecht afvalstoffenheffing (2025) per huishouden vast te stellen. De kostendekkendheid van lijkbezorgingsrechten te verhogen naar 60% vast te stellen. <p>Het geamendeerde voorstel wordt met algemene stemmen <u>aangenomen</u>.</p>
18.	<p>Motie Vreemd – Hekwerken</p> <p>Het dictum van de door de <u>VVD- en CDA- fracties</u> ingediende motie luidt: De raad draagt het college op:</p> <ol style="list-style-type: none"> Een onderzoek uit te voeren naar de meest geschikte locaties voor het plaatsen van minimaal twee hekwerken, maximaal drie, langs invalswegen binnen de gemeente Westervoort. Met als doel veilige en zichtbare plekken te bieden voor het ophangen van banners door verenigingen en niet-commerciële partijen; Voor de realisatie van deze hekwerken een maximaal bedrag van €13.000 beschikbaar te stellen, inclusief kosten voor de hekwerken, leges en plaatsing; Bij de uitvoering rekening te houden met: <ul style="list-style-type: none"> Het waarborgen van de veiligheid voor weggebruikers en gemeentelijk personeel; Duurzaamheid en onderhoudsvriendelijkheid van de hekwerken; Het voorkomen van visuele en fysieke vervuiling in de openbare ruimte; Het resultaat van het onderzoek uiterlijk voor 1 maart 2025 aan de raad te presenteren. <p><u>Wethouder Pennekamp</u> stelt dat dit niet kostenneutraal is en herinnert er aan dat nieuwe wensen normaal bij de voorjaarsnota worden afgewogen.</p> <p><u>Mevrouw Berings (VVD)</u> voegt toe dat om Arbo technische redenen banners niet op het gemeentehuis kan worden gehangen.</p>

	De motie wordt met algemene stemmen <u>aangenomen</u> .
19.	<p>Motie Vreemd – Lokale ondernemers</p> <p>Het dictum van de door de <u>CDA- en VVD- fracties</u> ingediende motie luidt:</p> <p>Roept het college op:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bij onderhandse aanbestedingen actief lokale ondernemers uit Westervoort uit te nodigen; 2. In het beleid ten aanzien van onderhandse aanbestedingen expliciet aandacht te besteden aan duurzame keuzes en het beperken van transportkilometers; 3. Een evaluatie uit te voeren naar de verdeling van onderhandse aanbestedingen Liemerse ondernemers sinds de ambtelijke fusie, en de uitkomsten te delen met de raad; 4. In samenwerking met ondernemersverenigingen een plan op te stellen om de participatie van lokale bedrijven in aanbestedingen te bevorderen; 5. De raad uiterlijk in Q2 van 2025 te informeren over de voortgang van bovengenoemde punten. <p><u>De heer Schulte (GroenLinks)</u> vraagt of deze motie overbodig is omdat het al in het beleid staat.</p> <p><u>Wethouder Pennekamp</u> vindt het niet verkeerd om de organisatie bewust te maken om lokaal in te kopen.</p> <p><u>Mevrouw Berings (VVD)</u> laat de punten 2 t/m 5 van de motie vervallen, alleen punt 1 blijft staan.</p> <p><u>De CDA-, VVD- en D66- fracties</u> stemmen voor de motie <u>De GroenLinks- en PvdA- fracties</u> stemmen tegen de motie.</p> <p>De aangepaste motie (punt 1) wordt met 9 stemmen voor en 7 stemmen tegen <u>aangenomen</u>.</p>
20.	<p>Burgerrondvraag</p> <p>Er wordt geen gebruik gemaakt van de burgerrondvraag.</p>
21.	<p>Rondvraag</p> <p><u>De heer Eimers (PvdA)</u> vraagt naar de instructie van Circulus om de zijladers te bedienen vanaf januari 2025.</p> <p><u>Wethouder Kaper</u> meldt dat er hierover een brief gestuurd zou moeten zijn. Ze gaat dit na.</p>
22.	<p>Sluiting</p> <p><u>Burgemeester Van Hout</u> bedankt voor de aanwezigheid, wenst allen goede kerstdagen en sluit de vergadering om 23.02 uur.</p>

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad d.d. 27 januari 2025,

de griffier

de voorzitter

mr. M. Smits – Jansen

drs. A.J. van Hout

Griffie gemeente Westervoort

Lijst van aandachtspunten commissie- en raadsvergaderingen

behorend bij de raadsvergadering van 27 januari 2025 – versie 2

(Aanvullingen zijn **geel** weergegeven)

Nr.	Datum	Onderwerp	Portefeuillehouder	Stand van zaken
Realisatie & Beheer				
Ruimte, Samenleving en Ontwikkeling				
Financiën en Belastingen				
Informatiemanagement, bestuursondersteuning en projecten				
Sociaal Domein				
1. 41	04-11-2022	Wegenareaal	Pennekamp	<u>Aangenomen motie 4 juli 2022:</u> Verzoekt het college: <ul style="list-style-type: none"> - Te onderzoeken op welke wijze het wegenbeheer zo efficiënt mogelijk plaats kan vinden, zowel intern als extern; - Hiervoor € 10.000,- beschikbaar te stellen uit de algemene reserves. - De uitkomsten van dit onderzoek terug te koppelen aan de Raad.
	13-10-2022			Voorgesteld wordt om de uitwerking van de motie wegenareaal van juli 2022 te betrekken bij het opstellen van het integrale beheerplan. Dit beheerplan zal als uitvloeisel van het IBOR worden opgesteld en per discipline (wegen, groen, bomen etc.) specifieke onderdelen bevatten. Werkproces/beheercyclus/prioriteiten zijn onderdeel van het beheerplan en passen naadloos bij de motie. Nadat het IBOR naar verwachting begin 2023 door de gemeenteraad is vastgesteld, start het opstellen van het integrale beheerplan. Uitvoering van de motie voordat het beleid is vastgesteld wordt afgeraden vanwege het risico dat het niet op elkaar aansluit. Een beheerplan maakt onderdeel uit van de drietrapstrategie beleid-beheer-onderhoud.
	16-11-2023			De bestuurlijke vaststelling van het IBOR beleidsplan is vertraagd. Hierdoor is het proces voor het integrale beheerplan uitgesteld. Het IBOR zal naar verwachting eind Q1/begin Q2 van 2024 ter vaststelling aan de gemeenteraad worden voorgelegd.
	18-04-2024			Vaststelling IBOR 22 april 2024. Dit betekent dat daarna het proces voor een beheerplan kan worden opgestart. De uitvoering van de motie wegenareaal zal waarschijnlijk niet meer haalbaar zijn voor eind

Nr.	Datum	Onderwerp	Portefeuille- houder	Stand van zaken
Realisatie & Beheer				
Ruimte, Samenleving en Ontwikkeling				
Financiën en Belastingen				
Informatiemanagement, bestuursondersteuning en projecten				
Sociaal Domein				
	30-09-2024			2024.
	10-10-2024			De CDA fractie verzoekt om een maand/datum toe te voegen wanneer de uitvoering van de motie haalbaar is.
	29-10-2024			<p>Op basis van de motie zijn gesprekken gevoerd met Scalabor en de RSD de Liemers. Zij geven aan dat er geen mensen beschikbaar zijn om dit specifieke en zware werk uit te voeren. Verder zijn er gesprekken geweest en volgen nog gesprekken met andere gemeenten in de regio die meer uitvoeringstaken zelf uitvoeren. Uit de gesprekken die we hebben gehad blijkt dat stratenmakers ook voor die gemeenten nauwelijks of niet van de markt te halen zijn. Een exacte datum van afhandeling kunnen we nu nog niet geven omdat we de vraag breder trekken en ook kijken of dit wel kan op bijvoorbeeld groenonderhoud! We schatten in dat we nog zeker tot de zomer 2025 gesprekken voeren en mogelijkheden bekijken en uitwerken als die er zijn.</p> <p><u>De CDA fractie</u> heeft begrip voor de zorgvuldigheid, maar heeft zorgen over het lange tijdsverloop.</p>
6. 71	19-06-2024	Zicht op Prestatie	Pennekamp	<p><u>Aangenomen motie 19 juni 2023:</u> Draagt het college op om:</p> <ul style="list-style-type: none"> de eerste resultaten van implementatie van de OGSM-methode gereed te hebben in de voorjaarsnota van 2024. <p>Besluit:</p> <ul style="list-style-type: none"> de OGSM methode als uitgangspunt te nemen voor de ordening van prestatie informatie en deze te vertalen naar de bestaande P&C cyclus; zo nodig door inzet van een externe te komen tot een plan om dit te implementeren en dit plan ter besluitvorming aan te bieden in de raadsvergadering van 6 november 2023; dit mogelijk te maken door een bedrag ad €25.000 ter beschikking te stellen voor het inhuren van externe expertise op het gebied van OGSM en de implementatie ervan; dit bedrag ten laste van de algemene reserve te laten komen. <p>Na een periode dat de opdracht om te komen tot de introductie en implementatie van de OGSM-methode</p>

Nr.	Datum	Onderwerp	Portefeuillehouder	Stand van zaken
Realisatie & Beheer				
Ruimte, Samenleving en Ontwikkeling				
Financiën en Belastingen				
Informatiemanagement, bestuursondersteuning en projecten				
Sociaal Domein				
	21-05-2024			in relatief rustig vaarwater is terecht gekomen is er op dit moment actie op dit onderwerp. Helaas moeten we hierbij concluderen dat de gestelde termijn in de motie ('Zicht op prestaties' - 19 juni 2023) om de eerste resultaten gereed te hebben voor de voorjaarsnota 2024 niet gehaald wordt. Er lopen op dit moment acties om zo snel mogelijk te komen tot een eerste OGSM-potloodschets. Dit betekent dat de raad (en auditcommissie) de aankomende maanden op de hoogte worden gehouden van de vorderingen als het gaat om de uitvoering van de motie.
	29-10-2024			<u>De CDA fractie</u> verzoekt dit punt te actualiseren.
	13-11-2024			Tijdens de zomermaanden is onder begeleiding van externe expertise (New Growth Strategies) een pilot uitgevoerd om te komen tot een eerste potloodschets met de OGSM-methode. Qua casestudy is gekozen voor het onderwerp 'participatie'. Na informatieverzameling, interviews met bestuurders en ambtenaren en werksessies met raads werkgroep participatie is een potloodschets uitgewerkt die op 15 oktober 2024 is gepresenteerd aan de auditcommissie.
	17-12-2024			Er heeft een gesprek plaatsgevonden tussen gemeentesecretaris, afdelingsmanager, voorzitter Auditcommissie en de griffier. De afspraak is dat er een kennisgeving geschreven wordt. De voorzitter van de auditcommissie wordt betrokken om te borgen dat de inhoud van het gesprek juist verwoord staat in de kennisgeving.
	14-01-2025			<u>De kennisgeving is in afrondende fase.</u>
7. 73	27-05-2024	Gebiedsvisie Westervoort Noord - Uitvoering participatie	Pennekamp	<u>Aangenomen motie 27 mei 2024:</u> Draagt het college van Burgemeester en Wethouders op om: bij vervolgstappen van Westervoort-Noord, zoals de stedenbouwkundige visie, ook de inbreng van geïnteresseerden en belanghebbenden buiten de klankbordgroep terug te koppelen en transparant en navolgbaar voor de raad in beeld te brengen.
	14-01-2025			<u>Er heeft een bijeenkomst met buurtbewoners plaatsgevonden. Een verslag hiervan volgt.</u>

[illegible]

Nr.	Datum	Onderwerp	Portefeuillehouder	Stand van zaken
Realisatie & Beheer				
Ruimte, Samenleving en Ontwikkeling				
Financiën en Belastingen				
Informatiemanagement, bestuursondersteuning en projecten				
Sociaal Domein				
11. 77	01-07-2024	Westervoort 1300 jaar	Van Hout	<p><u>Aangenomen motie raad 1 juli 2024:</u> draagt het college op:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. In de Voorjaarsnota een éénmalig bedrag op te nemen van € 25.000 ten behoeve van evenementen die samenhangen met Westervoort 1300 jaar; 2. Contact op te nemen met rijk, provincie en Euregio Rhein Waal om te onderzoeken of van daaruit subsidies te verkrijgen zijn voor evenementen die verband houden met Westervoort 1300 jaar; 3. het benodigde bedrag ad € 25.000 ten laste te brengen van het extra budget dat voor de jaren 2025, 2026 en 2027 ten onrechte is voor het MDT-project Sociale Weerbaarheid van totaal € 30.000.
12. 78	01-07-2024	IBOR	Pennekamp	<p><u>Aangenomen motie raad 1 juli 2024:</u> Spreekt uit: In de afweging van besluitvorming van zaken in de openbare ruimte prioriteit te verlenen aan drie van de op pagina 15 van het document “Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte 2024-2033” benoemde ambities. De drie bedoelde ambities zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De ambitie genoemd onder punt 2: klimaatadaptatie • De ambitie genoemd onder punt 5: biodiversiteit • De ambitie genoemd onder punt 3: circulariteit en energiebesparing <p>En verzoekt het college: Uitvoering aan deze prioriteiten te geven, mits dat -met het oog op de integrale benadering van uitvoering van zaken in de openbare orde- geen financiële strijdigheid oplevert met andere ambities en randvoorwaarden, een en ander ter beoordeling van vakspecialisten.</p>
13.	16-09-2024 13-11-2024	Wijziging Gemeenschappelijke Regeling 1Stroom	Van Hout	<p>De gemeenteraad heeft op 17 juni 2024 toestemming verleend om de gemeenschappelijke regeling 1Stroom te wijzigen.</p> <p><u>Burgemeester Van Hout</u> heeft toegezegd na de zomer meer duidelijkheid te geven is over de directiestructuur.</p> <p>De gewijzigde gemeenschappelijke regeling 1Stroom is na toestemming van de raad op 17 juni 2024 en</p>

Nr.	Datum	Onderwerp	Portefeuillehouder	Stand van zaken
Realisatie & Beheer				
Ruimte, Samenleving en Ontwikkeling				
Financiën en Belastingen				
Informatiemanagement, bestuursondersteuning en projecten				
Sociaal Domein				
	03-12-2024 16-12-2024			definitieve vaststelling door het college inmiddels gepubliceerd en in werking getreden. <u>Burgemeester Van Hout</u> onlangs is dit in DB 1stroom besproken en het komt binnenkort in het AB ter finale afronding. <u>Burgemeester Van Hout</u> zegt een aangepaste Gemeenschappelijke Regeling toe.
17.	16-12-2024	Ontwikkelagenda Bestuurskrachtontwikkeling	Sluiter	<u>De CDA-fractie</u> verzoekt de Ontwikkelagenda Bestuurskrachtontwikkeling naar aanleiding van het raadsbesluit toe te voegen. In het plan van aanpak ontbreekt door wie en wanneer de acties opgepakt gaan worden en wanneer het afgerond gaat worden. <u>De heer Tap</u> wacht nog op een uitspraak van de voorzitter wanneer het plan van aanpak van het college en de organisatie verwacht kan worden en hoeveel steun de raadswerkgroep van de organisatie kan krijgen.
18.	16-12-2024	<u>Regeling uitvoering WsW door Scalabor BV 2026-2028</u>	Kaper	<u>De CDA-fractie</u> vraagt om een doorkijk m.b.t. de te verwachten kosten over 2026 – 2028. <u>Wethouder Kaper</u> komt hierop terug.
20.	16-12-2024 14-01-2025	Najaarsnota	Pennekamp	<u>De GroenLinks- fractie</u> wenst een ontwerp van het overzicht financiële gevolgen per raadsvergadering en een aanpassing van de voor- en najaarsnota m.b.t. vermelding van de aangepaste en oorspronkelijke budgetten. Hier wordt door de organisatie aan gewerkt.
21.	16-12-2024	Motie vreemd - Hekwerken	Pennekamp	Aangenomen motie raad 16 december 2024: De raad draagt het college op: <ol style="list-style-type: none"> 1. Een onderzoek uit te voeren naar de meest geschikte locaties voor het plaatsen van minimaal twee hekwerken, maximaal drie, langs invalswegen binnen de gemeente Westervoort. Met als doel veilige en zichtbare plekken te bieden voor het ophangen van banners door verenigingen en niet-commerciële partijen; 2. Voor de realisatie van deze hekwerken een maximaal bedrag van €13.000 beschikbaar te stellen, inclusief kosten voor de hekwerken, leges en plaatsing; 3. Bij de uitvoering rekening te houden met:

Nr.	Datum	Onderwerp	Portefeuille- houder	Stand van zaken
Realisatie & Beheer				
Ruimte, Samenleving en Ontwikkeling				
Financiën en Belastingen				
Informatiemanagement, bestuursondersteuning en projecten				
Sociaal Domein				
				<ul style="list-style-type: none"> o Het waarborgen van de veiligheid voor weggebruikers en gemeentelijk personeel; o Duurzaamheid en onderhoudsvriendelijkheid van de hekwerken; o Het voorkomen van visuele en fysieke vervuiling in de openbare ruimte; <p>4. Het resultaat van het onderzoek uiterlijk voor 1 maart 2025 aan de raad te presenteren.</p>
22.	16-12-2024	Motie vreemd - Lokale ondernemers	Pennekamp	<p>Aangenomen motie raad 16 december 2024:</p> <p>Roept het college op:</p> <p>1. Bij onderhandse aanbestedingen actief lokale ondernemers uit Westervoort uit te nodigen;</p>
23.	16-12-2024	Onderzoek naar toename kosten maatwerk dienstverlening 18+.	Derksen	<p>Wethouder Derksen zegt toe dat de uitkomst van het onderzoek naar toename kosten maatwerk dienstverlening 18+ eind Q1/begin Q2 naar de raad volgt.</p>
24.	16-12-2024	Clossei	Kaper	<p>In de commissie Ruimte & Financiën is door wethouder Kaper toegezegd om met Vivare in gesprek te gaan en te kijken of de kosten van het bouwrijp maken verhaald kunnen worden.</p>
25.				
<u>KAN VAN DE LIJST AF</u>				
2. 49	07-11-2022	Motie Integrale Visie Duurzaamheid	Kaper	<p>Aangenomen motie raad 7 november 2022:</p> <p><u>Draagt het college op om:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uiterlijk juli 2023 een integrale visie op duurzaamheid tot het jaar 2030 aan de raad voor te leggen; 2. De visie te ontwikkelen met de capaciteit en financiële middelen die in de programmabegroting 2023-2026 opgenomen zijn; 3. In de visie in ieder geval de volgende onderwerpen te uit te werken, en daarmee ook de aanbevelingen van de Rekenkamer: <ul style="list-style-type: none"> o Algemene visie op duurzaamheid in zijn totale context; o Uitwerking van de algemene context in thema's en sub thema's; o SMART ambities en doelstellingen tot en met 2030;

Nr.	Datum	Onderwerp	Portefeuillehouder	Stand van zaken
Realisatie & Beheer				
Ruimte, Samenleving en Ontwikkeling				
Financiën en Belastingen				
Informatiemanagement, bestuursondersteuning en projecten				
Sociaal Domein				
				<ul style="list-style-type: none"> ○ Een routekaart die in elk geval concreet voorziet in een activiteitenplanning tussen medio 2023 tot medio 2026; ○ Een integrale en eenduidige communicatie en participatie aanpak; ○ Duiding over de samenhang met bestaand beleid; ○ Een monitoringsinstrument (dashboard) om voor de raad op te sturen.
	12-12-2022			Hier wordt door de afdeling uitvoering aan gegeven.
	27-11-2023			De werkgroep Duurzaamheid heeft op 6 september en 27 november 2023 duurzaamheid en energietransitie besproken.
	27-11-2023			Op 19 februari 2024 is de volgende bijeenkomst van de werkgroep Duurzaamheid om tot een integrale visie duurzaamheid inclusief monitoringsinstrument te komen.
	22-04-2024			<u>Wethouder Derksen</u> zegt toe dat de uitvoering van de motie voor de zomer 2024 uitgevoerd zal worden.
	21-05-2024			Een eerste aanzet van een dashboard is tijdens de bijeenkomst werkgroep Duurzaamheid besproken, opmerkingen worden daar waar mogelijk meegenomen in de definitieve versie.
	30-09-2024			<u>De CDA fractie</u> verzoekt dit punt aan te vullen met de planning van de definitieve versie.
	30-09-2024			Op 23 september zijn de concept documenten besproken met de commissie-duurzaamheid. De commissie was zeer tevreden over kwaliteit van de aangeleverde documenten. De visie is nagenoeg afgerond. Laatste opmerkingen van de raad worden in het stuk verwerkt. Planning oplevering visie is nog afhankelijk van externe partij. Hier wordt in de komende twee weken duidelijkheid verwacht.
	28-10-2024			<u>De PvdA fractie</u> vraagt wanneer de visie verwacht kan worden. Het concept is met de regiegroep doorgenomen.

Nr.	Datum	Onderwerp	Portefeuille- houder	Stand van zaken
Realisatie & Beheer				
Ruimte, Samenleving en Ontwikkeling				
Financiën en Belastingen				
Informatiemanagement, bestuursondersteuning en projecten				
Sociaal Domein				
	14-01-2025			<p><u>Wethouder Kaper</u> zegt toe dat het definitieve document begin 2025 naar de raad komt.</p> <p>De motie is afgerond. Zie kennisgeving A07 ingekomen stukken raad 16 december 2024.</p>
19.	16-12-2024	Netwerkpleegzorg formaliseren – Ned. Ver. Pleeggezinnen	Derksen	<p><u>De GroenLinks- fractie</u> vraagt hoe nu de netwerkpleegzorg in Westervoort geregeld is en wat gedaan wordt zodat netwerk pleeggezinnen de hulp krijgen die zij verdienen, mocht dit nog niet geformaliseerd zijn. <u>Wethouder Derksen</u> komt hier schriftelijk op terug.</p> <p><u>De beantwoording is op 13 januari 2025 per mail verzonden.</u></p>

Lijst ingekomen stukken

Datum raadsvergadering: 27 januari 2025

A. Informatie van het college ter kennisname

- A01. Regionaal Uitvoeringsplan Jeugd 2025
- A02. Verrijking RES 2024
- A03. Informatiebrieven Pactum en Karakter
- A04. Aanbesteding leer -en participatieroutes
- A05. Volkshuisvesting/Woningbouw
- A06. Vaststelling Nota van Antwoord en Startdocument Planuitwerkingsfase Rivier Klimaat Park IJsselpoort
- A07. Subsidiebesluit MDT

B. Overige informatie ter kennisname

- B01. Gemeente Tynaarlo - aangenomen motie meer taken
- B02. Gemeente Westerkwartier - aangenomen motie huisvesten statushouders

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Westervoort in zijn openbare vergadering van 27 januari 2025,

Mr. M. Smits – Jansen
Griffier

Drs. A.J. van Hout
Voorzitter

Kennisgeving aan de gemeenteraad

Documentnummer: 201679911

Zaaknummer: Z/24/130265

Portefeuillehouder(s): J.W. Derksen

Voor vragen

Naam: Loes Stelder
Telefoon: 06 51664018
E-mail: L.Stelder@1stroom.nl

Komt niet terug tot besluitvorming in de raad

Onderwerp: Regionaal Uitvoeringsplan Jeugd 2025

Aanleiding voor deze kennisgeving

De afgelopen jaren hebben gemeenten, jeugdhulpaanbieders en andere partners in de Jeugdregio Centraal Gelderland gewerkt aan de opdracht om passende jeugdzorg, dichtbij en in samenhang te organiseren. De regionale opgaven jeugd zijn beschreven in het Regionaal Uitvoeringsplan Jeugd, dat jaarlijks door colleges van de regiogemeenten wordt vastgesteld. Alle acties die we daarbinnen oppakken dragen bij aan het gezamenlijke hoofddoel dat we met elkaar willen bereiken en zien toe op een meerjarige beweging die we met elkaar willen inzetten om de jeugdhulp aan jeugdigen en gezinnen duurzaam te verbeteren. Het is een kwestie van een lange adem waarbij we met elkaar een beweging in gang houden om kwalitatief goede, beschikbare en betaalbare hulp voor jeugdigen, ouders en gezin te borgen. Niet alleen nu, maar ook in de toekomst, elke dag opnieuw.

Relevant beleidskader

Jeugdwet

Inhoud van mededeling

Het voorliggende Regionaal Uitvoeringsplan Jeugd 2025 (nader te noemen: uitvoeringsplan) is het vervolg op het 'Regionaal Uitvoeringsplan Jeugd 2024 en verder', waarin drie thema's werden beschreven: Kind- en Gezinsbescherming, Versterken Lokale Toegang en Complexe Hulpvragen. In 2024 is de regio voortvarend aan de slag gegaan en zijn er mooie resultaten behaald. Zo is er geïnvesteerd in de af- en ombouw van residentiele jeugdhulp, inzicht verworven rondom het proces crisis en spoed, uniforme afspraken gemaakt rondom het verstevigen van lokale teams, leertafels georganiseerd rondom de Toekomsttuin en is de verwerving van essentiële jeugdhulpfuncties geregeld. In dit uitvoeringsplan gaan we verder op de ingezette lijn en spelen we in op nieuwe ontwikkelingen.

Actuele ontwikkelingen

Het afgelopen jaar is door het uitvoeren van de Startfoto en Robuustheidsscan ons vertrekpunt in de opgaven van de Hervormingsagenda Jeugd helder geworden. Er is een

startfoto en een robuustheidsscan van de regio Centraal Gelderland gemaakt en de landelijke monitor, waarmee de voortgang op de Hervormingsagenda wordt gevolgd, is ingericht. Tevens is het wetsvoorstel “Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg” ingediend bij de Tweede Kamer.

We zien dat we met de drie thema's uit het uitvoeringsplan 2024 al goed op weg zijn. Veel benodigde veranderingen worden al binnen de drie thema's al opgepakt: we zetten in op stevige lokale teams, op het Toekomstscenario, op regionale en bovenregionale samenwerking voor jeugdigen met complexe hupvragen en op bestuurlijke samenwerking. Er is wel aanvulling en aanscherping nodig.

De **aanvulling** zit met name in het opstellen van een regionale visie, de regionaal in te kopen vormen van jeugdhulp, standaardisatie van inkoop en contractmanagement en de verbinding met jeugdhulp met aanpalende domeinen. Met name deze punten werden vanuit de startfoto en robuustheidsscan aangedragen als verbeterpunten voor onze regio. Hierdoor komen we voor het regionaal uitvoeringsplan jeugd 2025 tot de volgende themalijnen:

1. Verbeteren regionale samenwerking
2. Versterken lokale teams en toegang
3. Voorkomen van complexe hupvragen & bevorderen uitstroom
4. Versterken kind- en gezinsbescherming
5. Jeugdhulp steviger verbinden aan aanpalende domeinen

De **aanscherping** zit met name in hoe we de themalijnen van het uitvoeringsplan vormgeven, wat we daarbinnen wel en niet oppakken en wanneer we dat doen. Bij de uitwerking van de themalijnen voor 2025 hebben we gebruik gemaakt van een regionaal afwegingskader. De themalijnen en de bijbehorende inspanningen die we in 2025 oppakken:

- Passen bij de *landelijke programma's* zoals de Hervormingsagenda en het Toekomstscenario. Zo komen we afspraken uit de Hervormingsagenda het Toekomstscenario en de wijziging Jeugdwet na. Deze programma's hebben een verplichtend karakter;
- Betreffen opgaves waarbij een *regionale aanpak* nodig is, zodat we uniform werken;
- Hebben *positieve inhoudelijke impact* op jeugdigen en hun gezin. De inspanningen leveren een positieve bijdrage aan de kwaliteit van de hulpverlening aan gezinnen en/of de het verbeteren van de samenwerking tussen de lokale teams en specialistische zorg;
- Hebben *positieve financiële impact*. In dit uitvoeringsplan werken we aan de maatregelen uit de Hervormingsagenda. Deze maatregelen hebben, naast het doel om de jeugdzorg inhoudelijke te verbeteren, ook nadrukkelijk een besparingsdoelstelling;
- *Zijn geprioriteerd*. Niet alles kan of hoeft tegelijk. Zowel de Hervormingsagenda als het Toekomstscenario hebben een meerjarig karakter. Ook het implementeren van de vereisten uit de gewijzigde Jeugdwet heeft een implementatietijd. Daarom zijn de themalijnen uitgewerkt met oog op het eindresultaat: wat is de stip op de horizon en wat zijn de inspanningen in 2025.

In het uitvoeringsplan is een schema opgenomen dat per themalijn inzichtelijk maakt wat de beoogde eindresultaten zijn en wat de bijbehorende inspanningen in 2025 zijn. In het uitvoeringsplan zijn de themalijnen voor 2025 doelgericht geformuleerd. Alle acties die we oppakken dragen bij aan onze gezamenlijke ambitie en zien toe op een meerjarige beweging

die we met elkaar willen inzetten om de jeugdhulp aan jeugdigen en gezinnen duurzaam te verbeteren. In het uitvoeringsplan wordt beschreven welke resultaten we nastreven en wat we ervoor doen, nu en in de komende jaren.

Aanpak

Een gemeenschappelijke noemer in de themalijnen is samenwerking. Tussen de gemeenten en de regio, en met de samenwerkingspartners. Bij alle activiteiten trekken we op met onze belangrijkste partners, zoals jeugdhulpaanbieders en andere kernpartners en waar mogelijk ervaringsdeskundigen.

Lokaal

Op gemeentelijk niveau werken we vanuit de Uitvoeringsagenda Samen Sterk. Samen Sterk bestaat uit 5 lijnen. De tweede lijn is Gezond en veilig opgroeien. Doel van deze lijn is: gezinnen, kinderen en jongeren ondersteunen bij het lichamelijk- en psychisch gezond opgroeien in een veilig leefmilieu. Met als uitgangspunt: zo licht als het kan en zo zwaar als nodig is.

We hebben drie speerpunten geformuleerd om Samen Sterk vorm te geven:

1. Sociale basis
2. De lokale toegang/poort voor de poort
3. Sociaal vangnet

Ad 1. We hebben in 2024 geïnvesteerd in het ondersteunen van jonge ouders die onzeker zijn of die kwetsbaar zijn. Via de cursus grip op ouderschap wordt in groepsverband gesproken over het ouderschap en welke ontwikkelingen bij een baby horen en wat “normaal” gedrag is en wanneer er echt reden voor zorg is. Hiermee worden ouders ondersteund in de eerste onzekere periode van het ouderschap en ondervinden zij onderling ook steun, doordat zij ervaren dat er meerdere ouders zijn met onzekerheden. Daarnaast is er in onze gemeente de mogelijkheid om bij kwetsbare ouders extra huisbezoeken in te zetten door het consultatiebureau om ouders zoveel mogelijk ondersteuning te bieden bij het gezond opvoeden van hun kind.

Ad.2 In 2024 zijn er gerichte acties uitgevoerd om de wachttijden bij het sociaal loket van de gemeente voor jeugdhulp zo kort mogelijk te houden. De formatie consultants is weer op sterkte en er zijn effectieve maatregelen ondernomen om de doorlooptijd van aanvraag tot toekenning zo kort mogelijk te maken.

Ad 3. We hebben in 2024 de afspraak gemaakt met Veilig Thuis, dat consultants van Veilig thuis, 1 dagdeel per week bij onze consultants op het gemeentehuis werken. Dit heeft tot gevolg dat er snel over en weer advies gevraagd wordt. Dat snel geschakeld kan worden als er een melding bij Veilig Thuis binnen komt. Daarnaast wordt erover en weer kennis uitgewisseld wordt over de werking van Veilig Thuis en de gesprekken die onze consultants voeren.

Financiële paragraaf

Het Uitvoeringsplan maakt gebruik van de middelen die begroot zijn vanuit de Regionale Begroting Jeugd van € 1.294.000. Een toelichting op de financiën is reeds weergegeven in het Uitvoeringsplan. We benadrukken hierbij dat de begroting niet overschreden mag worden en dat gelden die niet ingezet worden voor de geplande activiteiten, terugvloeien naar de gemeenten en niet ingezet worden voor andere activiteiten.

Vervolg

Nadat het Regionaal Uitvoeringsplan Jeugd Centraal Gelderland is vastgesteld, wordt in de regio verder gewerkt om de beschreven acties uit te voeren in 2025. Om de beschreven resultaten te behalen.

Westervoort, 10 december 2024.

Burgemeester en wethouders van gemeente Westervoort

M. Sluiter (MA)

drs. A.J. (Arend) van Hout

Bijlagen:

Registratienummer:

1. 201679190

Omschrijving:

Regionaal Uitvoeringsplan Jeugd 2025

Regionaal Uitvoeringsplan Jeugd 2025

Regio Centraal Gelderland

Inhoudsopgave

INLEIDING.....	1
1. ONZE CONTEXT: ACTUELE ONTWIKKELINGEN	3
1.1 Startfoto regio Centraal Gelderland.....	3
1.2 Robuustheidsscan regio Centraal Gelderland.....	3
1.3 Landelijke ontwikkelingen.....	3
1.4 Verbinding landelijk- regionale ontwikkelingen.....	4
2. DE REGIONALE PRIORITEITEN	7
2.1 THEMALIJN: VERBETEREN VAN DE REGIONALE SAMENWERKING.....	9
2.2 THEMALIJN: VERSTEVIGEN LOKALE TEAM EN TOEGANG	12
2.3 THEMALIJN: VOORKOMEN VAN COMPLEXE HULPVragen EN BEVORDEREN UITSTROOM....	16
2.5 THEMALIJN: JEUGDHULP STEVIGER VERBINDEN AAN AANPALENDE DOMEINEN.....	23
3. ORGANISATIE	25
3.1 Team regionaal adviseurs jeugd.....	25
3.2 Beleidsmedewerkers regio Centraal Gelderland	25
3.3 Randvoorwaarden	26
3.4 Capaciteit	26
4. FINANCIEN	28
4.1 Regionale begroting jeugdhulp	28
4.2 POK middelen toekomsttuin	29
Bijlagen	1
Bijlage 1: Toepassing afwegingskader op de vijf themalijnen	1
Bijlage 2: Werkgroepen en andere overlegvormen per themalijn.....	2
Bijlage 3: Conceptopdracht – Regiovisie Jeugdhulp Centraal Gelderland	1

INLEIDING

Wij - de gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen, Westervoort en Zevenaar – hebben de taak om voor onze inwoners de hulp en ondersteuning mogelijk te maken die ze nodig hebben. De ambitie daarbij is kwalitatief goede, tijdige en gezinsgerichte hulp te bieden die aansluit bij de behoeften, mogelijkheden van jeugdigen, ouders en gezin. Zorg die bovendien betaalbaar is, niet alleen nu, maar ook in de toekomst¹. Om die ambitie waar te maken zijn duurzame oplossingen nodig. Hierbij is samenwerking cruciaal.

De gemeenten in de regio Centraal Gelderland, één van de 42 samenwerkende jeugdhulpregio's in Nederland, bundelen de krachten om de best passende zorg en ondersteuning voor jeugdigen te realiseren. De afgelopen jaren zijn in Centraal Gelderland mooie stappen voorwaarts gezet, maar we zijn er nog niet. Het is een kwestie van een lange adem waarbij we met elkaar een duurzame beweging in gang houden om kwalitatief goede, beschikbare en betaalbare hulp voor jeugdigen, ouders en gezin te borgen. Niet alleen nu, maar ook in de toekomst, elke dag opnieuw.

Voortbouwen op het fundament dat de afgelopen jaren is gelegd

Het voorliggende Regionaal Uitvoeringsplan Jeugd 2025 (nader te noemen: uitvoeringsplan) is het vervolg op het 'Regionaal Uitvoeringsplan Jeugd 2024 en verder', waarin drie thema's werden beschreven: Kind- en Gezinsbescherming, Versterken Lokale Toegang en Complexe Hulpvragen. In 2024 is de regio voortvarend aan de slag gegaan en zijn er mooie resultaten behaald. Zo is er geïnvesteerd in de af- en ombouw van residentiele jeugdhulp, inzicht verworven rondom het proces crisis en spoed, uniforme afspraken gemaakt rondom het verstevigen van lokale teams, leertafels georganiseerd rondom de Toekomsttuin en is de verwerving van essentiële jeugdhulpfuncties geregeld. In dit uitvoeringsplan gaan we verder op de ingezette lijn en spelen we in op nieuwe ontwikkelingen.

¹ Resolutie - Norm voor Opdrachtgeverschap (NvO) – 10 juni 2020

Onze context: actuele ontwikkelingen

De meeste jeugdigen groeien gezond en gelukkig op. Tegelijk zien we in onze regio net als bij het landelijk beeld een toenemend gebruik van de jeugdzorg. Bijna één op de zeven kinderen in onze regio krijgt een vorm van jeugdzorg. Er is vooral een explosieve groei van 'lichte' vormen van jeugdzorg. De voornaamste oorzaken van het hoge aantal kinderen en gezinnen dat een beroep doet op de Jeugdwet zijn van maatschappelijke en context-bepaalde aard. De manier waarop we de hulp en bescherming van kinderen en gezinnen, kortweg kind- en gezinsbescherming, nu hebben geregeld, knelt. Diverse onderzoeken bevestigen dat. Het oplopende personeelstekort en financiële druk heeft steeds meer impact. De roep tot verbetering, zowel van binnen als van buiten de jeugdzorg, is dan ook groot. Vanuit alle mogelijke invalshoeken worden verbeteringen aangedragen, variërend van relatief beperkte aanpassingen tot omvangrijke stelselwijzigingen. Denk hierbij aan de landelijke Hervormingsagenda Jeugd en het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming waarin verschillende maatregelen zijn afgesproken om de jeugdhulp aan gezinnen en jeugdigen te verbeteren en financieel houdbaar te krijgen. De jeugdhulp en de gemeenten staat voor grote opgaven. Om deze toekomstbestendig te maken zijn stevige veranderingen in het denken en doen nodig. Geen enkele partij of professional is in staat deze veranderingen alleen door te voeren. We moeten het daarom echt samen doen.

Doelgericht werken

In het uitvoeringsplan zijn de themalijnen voor 2025 doelgericht geformuleerd. Alle acties die we oppakken dragen bij aan onze gezamenlijke ambitie en zien toe op een meerjarige beweging die we met elkaar willen inzetten om de jeugdhulp aan jeugdigen en gezinnen duurzaam te verbeteren en die beter betaalbaar is. In het uitvoeringsplan wordt beschreven welke resultaten we nastreven en wat we ervoor doen, nu en in de komende jaren. Met behulp van een afwegingskader bepalen we in dit uitvoeringsplan de prioriteiten voor 2025.

Basis voor de toekomstige regiovisie Jeugdzorg

Eind 2021 is de regiovisie 'Samenwerking en Opdrachtgeverschap Jeugd, Wmo, Beschermd Wonen' voor de regio Centraal Gelderland vastgesteld. Met de komst van het wetsvoorstel "Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg" wordt concreter bepaald welke onderwerpen in de regiovisie opgenomen dienen te worden, zodat dit meer richting kan geven aan de regionale samenwerking en ook een betere basis vormt voor inkoop en beschikbaarheid van specialistische jeugdzorg. Iedere regio is gehouden een regiovisie op te stellen. Ook vanuit de regio is behoefte aan een regionale visie op jeugdhulp zodat deze als basis kan dienen voor de regionale inkoop van behandeling en mede kan dienen als richtinggevend kader voor de samenwerking tussen gemeenten op het gebied van jeugdhulp. Het Uitvoeringsplan voor 2025 geeft inzicht in wat we willen bereiken met jeugdzorg, waarop in de regiovisie voort zal worden gebouwd. Het opstellen van een regiovisie is één van de activiteiten in 2025.

Leeswijzer

Het volgende hoofdstuk beschrijft de actuele ontwikkelingen die van invloed zijn dit uitvoeringsplan. Hoofdstuk 3 richt zich op de themalijnen en eindresultaten voor de komende jaren. In dit hoofdstuk zijn per themalijn de inspanningen voor 2025 beschreven. In hoofdstuk 4 staan de organisatorische en financiële randvoorwaarden.

1. ONZE CONTEXT: ACTUELE ONTWIKKELINGEN

Het afgelopen jaar is door het uitvoeren van de Startfoto en Robuustheidsscan ons vertrekpunt in de opgaven van de Hervormingsagenda Jeugd helder geworden. Er is een startfoto en een robuustheidsscan van de regio Centraal Gelderland gemaakt en de landelijke monitor, waarmee de voortgang op de Hervormingsagenda wordt gevolgd, is ingericht. Tevens is het wetsvoorstel “Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg” ingediend bij de Tweede Kamer. Vanuit het uitvoeringsplan is het van belang om verbinding te houden met andere ontwikkelingen zoals GALA en IZA.

1.1 Startfoto regio Centraal Gelderland

Bij het vaststellen van de Hervormingsagenda Jeugd hebben gemeenten aan de VNG gevraagd om hen te helpen bij het maken van een startfoto om gemeenten en regio's inzicht te geven in de stand van zaken en welke stappen zij nog moeten zetten ten aanzien van het behalen van de doelstellingen vanuit de Hervormingsagenda.

Uit de startfoto, die in 2024 is gemaakt van de regio Centraal Gelderland, blijkt dat er al stevig is ingezet op vereenvoudiging van de inkoop van jeugdzorg en het terugdringen van residentiele hulp, maar dat er nog extra stappen zijn te zetten om alle maatregelen van de Hervormingsagenda te realiseren. Dat geldt met name voor de versterking van de lokale teams en de toegang tot jeugdhulp en de verbinding met de aanpalende domeinen als onderwijs.

1.2 Robuustheidsscan regio Centraal Gelderland

Het ministerie van VWS heeft in 2024 in alle regio's een scan uitgevoerd die inzicht geeft in de vraag of Jeugdregio's “voldoende robuust zijn” voor de inkoop van jeugdzorg. Aanleiding voor het maken van de robuustheidsscan vormen de afspraken uit de Hervormingsagenda en het wetstraject “Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg” waarin een verplichting is opgenomen voor sterkere samenwerking tussen gemeenten. Het doel is om de beschikbaarheid van jeugdhulp voor de meest kwetsbare jeugdigen te waarborgen. Hiervoor moeten Jeugdregio's voldoende robuust zijn. Ofwel zijn de jeugdhulpregio's voldoende in staat om zelfstandig voldoende complexe vormen van jeugdhulp in te kopen en te organiseren.

Uit de scan blijkt dat de regio Centraal Gelderland voldoende robuust is. Er worden een aantal positieve ontwikkelingen geconstateerd, zoals het werken aan een gezamenlijke transformatieagenda stevige lokale teams, het versterken van de bestuurlijke samenwerking en de inzet op de aanpak wachttijden. Gelet op de taken en verantwoordelijkheden zoals die met het wetsvoorstel bij de regio's zullen worden neergelegd dienen we de vereisten op te pakken, om de robuustheid van onze regio te versterken in lijn met het wetsvoorstel. Dit betreft het regionaal contracteren van specialistische jeugdzorgvormen en het vaststellen van een regiovisie die voldoet aan alle eisen (incl. Norm voor Opdrachtgeverschap).

1.3 Landelijke ontwikkelingen

Start landelijke monitor

De Hervormingsagenda is een omvangrijk pakket aan afspraken voor verandering. Deze verandering vindt plaats van lokaal tot regionaal en landelijk niveau en is daarmee een bijzonder grote opgave. Veel inspanningsverplichtingen liggen lokaal, andere weer regionaal of landelijk. Om de voortgang van het nakomen van de afspraken van de Hervormingsagenda te volgen is er een monitor ingericht.

In de monitor zijn de belangrijkste afspraken per thema van de Hervormingsagenda omgezet in indicatoren. Op basis hiervan zijn specifieke vragenlijsten voor gemeenten en regio's opgesteld om te kunnen duiden hoe ver zij staan met de afgesproken inspanningen. De antwoorden op de vragenlijsten van de monitor zijn in de zomer van 2024 verzameld. Mede op basis hiervan zal de onafhankelijke deskundigheidscommissie een zwaarwegend advies uitbrengen aan het Rijk en de VNG ten aanzien van de uitvoering van de maatregelen en de gepleegde inspanningen, vooral in relatie tot de uitgavenontwikkeling. Begin 2025 en begin 2028 zal de deskundigheidscommissie een advies uitbrengen.

De inspanningsverplichtingen waarover de jeugdregio's bevraagd worden gaan over de volgende punten:

- Het terugdringen van JeugdzorgPlus,
- Afbouw van residentiele jeugdhulp en de opbouw van alternatieven
- Het beschikken over een regiovisie conform eisen wetsvoorstel "Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg"
- Standaardisatie van regionale en landelijke inkoop
- Standaardisatie van contracten en contractmanagement

Wetsvoorstel "Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg"

Op 25 april 2024 is door de Tweede Kamer het wetsvoorstel "Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg" aangenomen (nader te noemen "Wetsvoorstel"). Dit wetsvoorstel is één van de acties waarmee opvolging wordt gegeven aan de afspraken in de Hervormingsagenda. Het doel van dit wetsvoorstel is het verbeteren van de beschikbaarheid van jeugdzorg voor de meest kwetsbare kinderen en gaat met name in op de noodzaak voor het opstellen van een regionale visie op jeugdhulp, verplichte regionale samenwerking bij de inkoop van specialistische jeugdzorg en nadere eisen aan interne toezichthouders van jeugdhulpaanbieder en gecertificeerde instellingen.

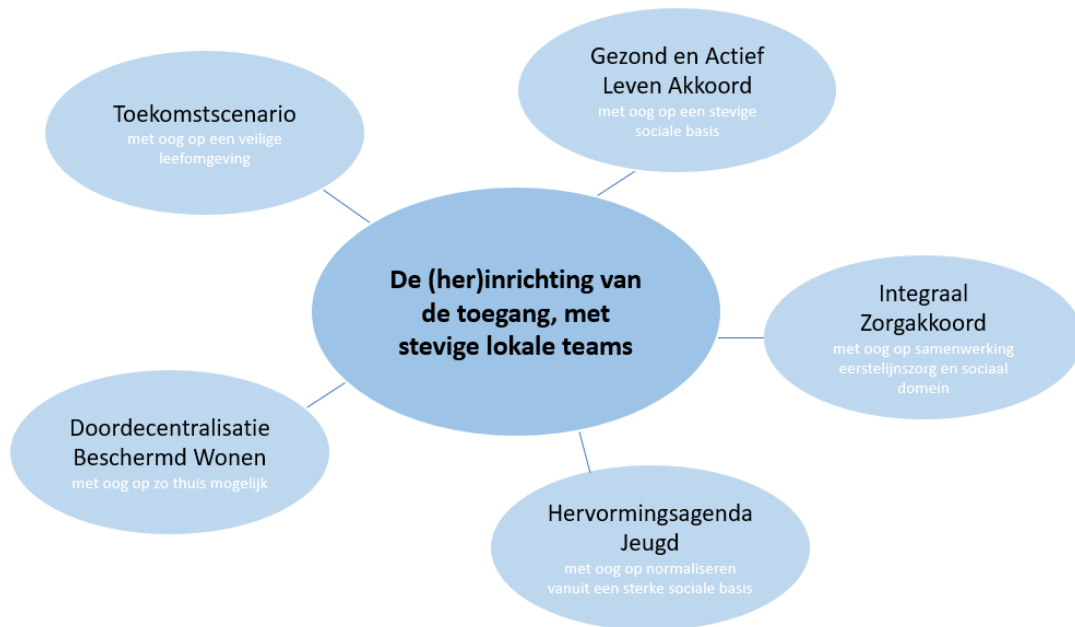
Planning is dat het wetsvoorstel per 1 juli 2025 in werking treedt. De regio-indeling en de regionaal in te kopen vormen van specialistische jeugdhulp zullen vanaf dat moment definitief zijn. VWS adviseert met klem in aanloop naar de inwerkingtreding van de wet bij voorgenomen contratering of verlenging van reeds bestaande contracten al in lijn met deze wetgeving te handelen.

1.4 Verbinding landelijk- regionale ontwikkelingen

Er zijn een aantal akkoorden die momenteel actueel zijn en die raakvlakken met elkaar hebben: de Hervormingsagenda Jeugd, het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming, het Integraal Zorgakkoord, Gezond Actief Leven Akkoord en de Doorcentralisatie Beschermd Wonen. Een belangrijke rode draad in deze akkoorden is dat gemeenten zorgdragen voor een laagdrempelige toegang tot ondersteuning die gemeenten binnen het sociaal domein verstrekken. Het laten slagen van deze programma's vergt een basis waarop dit kan landen: een goed werkend lokaal team en adequate toegang tot hulp. Gemeenten staan aan de lat voor krachtige, goed bereikbare lokale teams die aanwezig zijn op plekken waar inwoners van nature komen, die direct hulp bieden en, als nodig, samenwerken met gemeentelijke afdelingen, collectieve voorzieningen en aanvullende expertises. De noodzaak van een goed toegangsproces en stevige lokale teams is urgenter geworden als gevolg van diverse interbestuurlijke afspraken.

Afstemming

Regionaal vindt er minimaal eens per kwartaal een overleg plaats tussen de regioadviseurs en de projectleiders van de diverse landelijke programma's met o.a. als doel elkaar te informeren, oog houden op de risico's en verdere uitwerking te geven aan samenhang met en tussen de verschillende programma's. Hieronder volgt een korte toelichting op de belangrijkste programma's:

Hervormingsagenda Jeugd

Een belangrijk onderdeel van de Hervormingsagenda zijn 'stevige lokale teams' die vanuit een brede analyse werken en zelf ook passende (basis)hulp bieden. De Hervormingsagenda stelt daarmee eisen aan lokale teams, bijvoorbeeld die van directe handelingsvaardigheid en langere betrokkenheid. Van lokale teams wordt verwacht dat ze waar mogelijk zelf hulp bieden en minder doorzetten naar op afstand opererende specialisten. Als ze wel doorverwijzen laten ze niet los maar blijven ze betrokken voor de verbinding met andere levensdomeinen en -vragen. Lokale teams hebben daarbij goede lijnen met de zogeheten sociale en pedagogische basis.

Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

Met het Toekomstscenario is een andere manier van samenwerken in ontwikkeling voor gezinnen en huishoudens waar (dreigende) onveiligheid speelt. Ook hier wordt een grotere rol voor lokale teams voorzien. Ook hier blijven zij bij gezinnen betrokken, ook bij onveiligheid, ook bij inzet vanuit de (toekomstige) Regionale Veiligheidsteams. Professionals vanuit de lokale teams zijn betrokken en een vertrouwd gezicht voor inwoners. Zij verkennen samen onderliggende patronen van onveiligheid en werken samen (ook met betekenisvolle naasten) naar duurzame oplossingen.

Integraal zorgakkoord (IZA)

Het IZA heeft een aantal concrete afspraken gemaakt die relevant zijn voor het opereren lokale teams en de toegang:

1. Het versterken van de sociale basis;
2. Het verbeteren van de samenwerking tussen sociaal domein, huisartsenzorg en ggz-zorg;

3. Een aantal wettelijke en financiële mogelijkheden voor meer domein overstijgende samenwerking, vooral die tussen het medische en sociaal domein.

Gezond en Actief Leven Akkoord

Om de in de IZA omschreven gewenste beweging naar de sociale basis goed te kunnen maken, is een sterke sociale basis nodig. Het is van groot belang dat lokale teams de sociale basis goed kennen, daarmee samenwerken en optimaal benutten. Gedacht wordt aan het versterken van het 'opbouwwerk'. Het GALA draagt bij aan de versterking van die basis en inzet op gezond en actief leven om daarmee ongezondheid en zorgkosten te voorkomen.

Doordecentralisatie Beschermd Wonen

Met de doordecentralisatie worden álle gemeenten en dus niet langer de centrumgemeenten verantwoordelijk voor de organisatie van Beschermd Wonen. Vooral de invoering van het hiermee samengaande woonplaatsbeginsel heeft effect op het toegangsproces en de noodzakelijke afspraken daarvoor tussen gemeenten, bijvoorbeeld om aan cliënten langdurigere beschikkingen af te geven. Ook vraagt het om een gezamenlijke inzet voor passende huisvesting.

2. DE REGIONALE PRIORITEITEN

Door de resultaten uit de startfoto en de robuustheidsscan, door inzicht in de regionale inspanningsverplichtingen in de landelijke monitor en de vereisten van de wijziging Jeugdwet, zien we dat we met de drie thema's uit het uitvoeringsplan 2024 al goed op weg zijn. Veel benodigde veranderingen worden binnen deze lijnen al opgepakt: we zetten al in op stevige lokale teams, op het Toekomstscenario, op regionale en bovenregionale samenwerking voor jeugdigen met complexe hulpvragen en op bestuurlijke samenwerking. Er is wel aanvulling en aanscherping nodig.

De **aanvulling** zit met name in het opstellen van een regionale visie, de regionaal in te kopen vormen van jeugdhulp, standaardisatie van inkoop en contractmanagement en de verbinding met jeugdhulp met aanpalende domeinen. Met name deze punten werden vanuit de startfoto en robuustheidsscan aangedragen als verbeterpunten voor onze regio. Hierdoor komen we voor het regionaal uitvoeringsplan jeugd 2025 tot de volgende themalijnen:

1. Verbeteren regionale samenwerking
2. Versterken lokale teams en toegang
3. Voorkomen van complexe hulpvragen & bevorderen uitstroom
4. Versterken kind- en gezinsbescherming
5. Jeugdhulp steviger verbinden aan aanpalende domeinen

De **aanscherping** zit met name in hoe we de themalijnen van het uitvoeringsplan vormgeven, wat we daarbinnen wel en niet oppakken en wanneer we dat doen. Bij de uitwerking van de themalijnen voor 2025 hebben we gebruik gemaakt van een regionaal afwegingskader². De themalijnen en de bijbehorende inspanningen die we in 2025 oppakken:

- passen bij de *landelijke programma's* zoals de Hervormingsagenda en het Toekomstscenario. Zo komen we afspraken uit de Hervormingsagenda het Toekomstscenario en de wijziging Jeugdwet na. Deze programma's hebben een verplichtend karakter;
- betreffen opgaves waarbij een *regionale aanpak* nodig is, zodat we uniform werken;
- hebben *positieve inhoudelijke impact* op jeugdigen en hun gezin. De inspanningen leveren een positieve bijdrage aan de kwaliteit van de hulpverlening aan gezinnen en/of de verbetering van de samenwerking tussen de lokale teams en specialistische zorg;
- hebben *positieve financiële impact*. In dit uitvoeringsplan werken we aan de maatregelen uit de Hervormingsagenda. Deze maatregelen hebben, naast het doel om de jeugdzorg inhoudelijke te verbeteren, ook nadrukkelijk een besparingsdoelstelling;
- *zijn geprioriteerd*. Niet alles kan of hoeft tegelijk. Zowel de Hervormingsagenda als het Toekomstscenario hebben een meerjarig karakter. Ook het implementeren van de vereisten uit de gewijzigde Jeugdwet heeft een implementatietijd. Daarom zijn de themalijnen uitgewerkt met oog op het eindresultaat: wat is de stip op de horizon en wat zijn de inspanningen in 2025.

Het schema op de volgende pagina maakt per themalijn inzichtelijk wat de beoogde eindresultaten zijn en wat de bijbehorende inspanningen in 2025 zijn. In de paragrafen daarop wordt dit verder uitgewerkt.

² Zie bijlage 1 voor het afwegingskader en de toepassing hiervan op de vijf themalijnen

Ambitie	Kwalitatief goede, tijdige en gezinsgerichte hulp die aansluit bij de behoeften, mogelijkheden van jeugdigen, ouders en het gezin. Zorg die bovendien betaalbaar is, niet alleen nu, maar ook in de toekomst.				
Thema's	1. Verbeteren van de regionale samenwerking	2. Versterken lokale teams en toegang	3. Voorkomen van complexe hulpvragen en bevorderen uitstroom	4. Versterken kind- en gezinsbescherming	5. Jeugdhulp steviger verbinden aan aanpalende domeinen
Beoogde eindresultaten	a. De regio heeft een regionale visie jeugdzorg	a. Lokale teams voldoen aan regionaal afgesproken werkwijzen omtrent uniformiteit en kwaliteit	a. Er is voorkomen dat hulpvragen complex worden	a. Bij zorgen over veiligheid van kinderen werken organisaties optimaal samen aan herstel en voorkomen van escalatie	a. Jeugdhulp en het onderwijs sluiten optimaal op elkaar aan.
	b. Regionale inkoop van jeugdhulpvormen conform jeugdwet	b. Werkwijze Verklarende Analyse is lokaal geïmplementeerd	b. Voor jongeren en gezinnen is tijdige en passende hulp beschikbaar	b. Nieuwe werkwijze Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming is ontwikkeld en beproefd	b. Jeugdhulp en bestaanszekerheid sluiten optimaal op elkaar aan.
	c. Administratieve inkoopprocessen zijn gestandaardiseerd	c. Beperken van complexe scheidingen	c. Zorgaanbod voor jeugdigen met complexe hulpvragen is doorontwikkeld		c. Jeugdhulp en volwassen GGZ sluiten optimaal op elkaar aan
Inspanningen 2025	a. Opstellen van een regionale visie conform de nieuwe eisen uit het wetsvoorstel (medio 2025 gereed) b. Inzichtelijk maken van gevolgen wijziging Jeugdwet en formuleren van voorstel c. Inzichtelijk maken van gevolgen wijziging Jeugdwet en formuleren van voorstel	a. Regionale ondersteuning van lokale teams en uniformering gefaseerd samenwerken aan veiligheid b. Inzet trainingen en implementatie Verklarende Analyse c. Digitaal scheidingsloket, online ouderbijeenkomsten en handreiking voor lokale teams.	a. Inzet steunfiguren b. In/uitstroom essentiële functies c. Aanpak wachttijden c. Continuïteitsgesprekken c. Analyse intensieve zorgtrajecten c. PvA complexe hulpvragen 2025 c. Aanpak Crisis en spoed c. Borgen essentiële functies c. Dashboard inrichten d. Afbouw residentiele en gesloten jeugdzorg d. Ambulante alternatieven ontwikkelen	a & b: • Inzet op stevige lokale teams en toegang • Brengen samenhang in methodieken en protocollen • Vormen een flexibel netwerk om het gezinssysteem heen • Bevorderen onderlinge samenwerking en kennisuitwisseling	a. Opstellen van een werkagenda en het zetten van eerste stappen in het verbeteren van de regionale samenwerking gemeenten-jeugdhulp-passend onderwijs b. <i>Wordt niet in het regionaal uitvoeringsplan 2025 opgepakt</i> c. <i>Wordt niet in het regionaal uitvoeringsplan 2025 opgepakt</i>

2.1 THEMALIJN: VERBETEREN VAN DE REGIONALE SAMENWERKING

In Centraal Gelderland wordt binnen het sociaal domein al een aantal jaar intensief samengewerkt. De landelijke ontwikkelingen vragen voortdurende dialoog en blijvende samenwerking. Er ligt een grote nadruk op verdere samenwerking tussen gemeenten, tussen gemeenten en aanbieders, en die tussen gemeenten, aanbieders en andere domeinen. De consistentie van samenwerken moet rust brengen in het zorglandschap en voor (specialistische) jeugdhulpaanbieders. Gelet op de taken en verantwoordelijkheden zoals die vanuit de Hervormingsagenda Jeugd en het wetsvoorstel “Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg” bij de gemeenten en regio zullen worden neergelegd dienen we de volgende vereisten op te pakken:

1. Het vaststellen van een regiovisie, met daarin de gemeentelijke visie op samenwerking met andere gemeenten en de Jeugdregio om de beschikbaarheid van specialistische jeugdhulp te bevorderen;
2. het regionaal inkopen of subsidiëren van de in de jeugdwet opgenomen jeugdhulpvormen en gecertificeerde instellingen;
3. het op eensluidende wijze uitvoeren van bij ministeriële regeling aangewezen administratieve processen behorende bij de contractering of subsidiering;
4. bovenregionale afstemming over in voorliggend besluit opgenomen jeugdhulpvormen en gecertificeerde instellingen;
5. de organisatie van regionale expertteams.

De beoogde resultaten van de regio Centraal Gelderland voor punten 1 t/m 3 worden hieronder toegelicht, waarbij voor de punten 2 en 3 geldt dat deze binnen de MGR worden opgepakt.

De punten 4 en 5 doen we al binnen de regio Centraal Gelderland.

Punt 4 betreft de **bovenregionale samenwerking**: al sinds 2020 werken we in G7³-verband aan de Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming (GVJB). Met de gecertificeerde instellingen zijn uniforme contracten voor alle 7 regio's gesloten. Daarnaast is in 2024 via het project essentiële functies gewerkt aan een gezamenlijke verwerving van onder andere de JeugdzorgPlus, driemilieusvoorzieningen, verslavingszorg en forensische zorg. Er zijn afspraken gemaakt over gezamenlijk aanbod met reële tarieven. De contracten zijn bij de individuele regio's belegd. Daarnaast zijn er op G7-niveau afspraken over de inzet van Spoedeisende Zorg (SEZ) via Jeugdbescherming Gelderland en Crisishulp vanuit de JGGz-sector.

Punt 5 betreft de organisatie van een **Regionale Expert Team**: in de regio Centraal Gelderland hebben we sinds 2022 een Regionaal Expert Team Centraal Gelderland (RET CG). Dit is een regionaal team met experts voor complexe hulpvragen. Experts van verschillende jeugdzorgaanbieders en indien nodig andere experts denken mee, geven advies en zoeken naar tijdige en passende hulp voor jeugd en gezin. Het RET CG is gepositioneerd binnen het Veiligheidshuis Arnhem.

³ G7 is een samenwerking van de zeven Gelderse jeugdregio's: Achterhoek, Centraal Gelderland, JeugdFV, Midden IJssel/Oost Veluwe, Noord Veluwe, Rijk van Nijmegen en Rivierenland.

Beoogd eindresultaat 1: De regio heeft een regionale visie jeugdhulp

Eind 2021 is de regiovisie “Samenwerking op Opdrachtgeverschap Jeugd, Wmo, Beschermd Wonen” voor de regio Centraal Gelderland vastgesteld. Vanuit de robuustheidsscan van VWS is geconcludeerd dat deze een hoog abstractieniveau heeft, onvoldoende gericht is op jeugd en niet voldoet aan alle eisen. In de wijziging van de Jeugdwet wordt concreter bepaald welke onderwerpen in de regiovisie opgenomen dienen te worden, zodat dit meer richting kan geven aan de regionale samenwerking en ook een betere basis vormt voor inkoop van specialistische jeugdzorg

Inspanningen. Welke acties gaan we in 2025 uitvoeren?

Om de robuustheid van onze regio te versterken in lijn met het wetsvoorstel werken we aan een regiovisie Jeugdhulp die voldoet aan alle eisen (incl. Norm voor Opdrachtgeverschap en Wetsvoorstel). Het opstellen van een visie met andere partijen dan alleen de gemeenten is van groot belang voor gezamenlijk draagvlak. De visie moet rekening houden met de wensen en eisen van diegene die er in de praktijk mee te maken hebben. Denk hierbij aan aanbieders, gecertificeerde instellingen, Veilig Thuis, professionals en (vertegenwoordigers van) jongeren en ouders. Het doel is om de regiovisie medio 2025 vast te laten stellen. Zie hiervoor bijlage 3 – conceptopdracht Regiovisie Jeugdhulp Centraal Gelderland.

Beoogd eindresultaat 2 : Regionale inkoop van jeugdhulpvormen conform Jeugdwet

In het wetsvoorstel zal regionale inkoop van bepaalde vormen van specialistische jeugdhulp wettelijk verplicht worden. Door regionale inkoop van deze vormen te verplichten wordt voorkomen dat de vraag te versnipperd raakt en aanbieders van de betreffende jeugdhulp te weinig vraag ontvangen om het benodigde aanbod in kwalitatieve zin (verantwoorde hulp) of bedrijfseconomische zin (gezonde bedrijfsvoering) te kunnen blijven leveren. Het gaat om vormen als jeugdhulp met verblijf, pleegzorg, crisisjeugdhulp, etc. Planning is dat het wetsvoorstel per 1 juli 2025 in werking treedt. VWS adviseert met klem in aanloop naar de inwerkingtreding van de wet bij voorgenomen contratering of verlenging van reeds bestaande contracten reeds in lijn met komende wetgeving te handelen.

Inspanningen. Welke acties gaan we in 2025 uitvoeren?

In de regio Centraal Gelderland voorziet de MGR al in de regionale inkoop van bovengenoemde zorgvormen. We brengen in 2025 inzichtelijk wat het wetvoorstel voor de regio betekent en formuleren opdracht met elkaar voor de uitvoering richting inkoop SDCG.

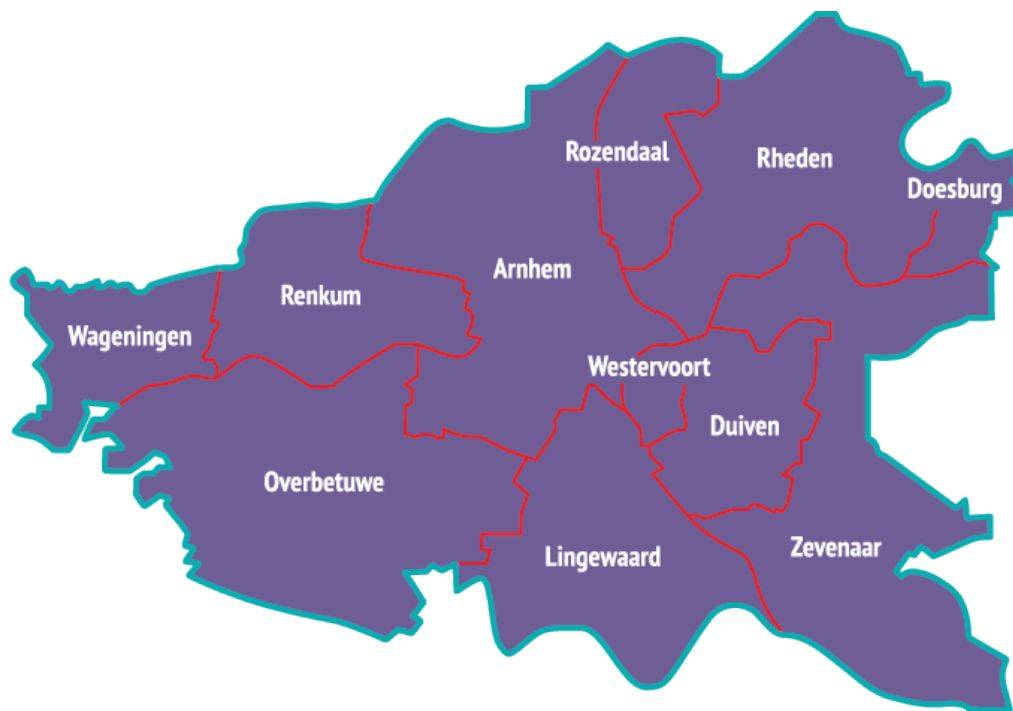
Beoogd eindresultaat 3: Administratieve inkoopprocessen zijn gestandaardiseerd

In de Hervormingsagenda is afgesproken dat de uitvoering van de regionale en landelijke inkoop wordt geoptimaliseerd door standaardisatie van inkoop, administratie, uitvoering en verantwoording van jeugdzorg. Het gaat hierbij om standaardisatie van contracten en contractmanagement, om uniforme productomschrijvingen, dienstomschrijvingen, kwaliteitscriteria en landelijke tarieven. De afgelopen periode zijn er landelijk al een aantal producten ontwikkeld, en de komende jaren zullen er nog een aantal producten worden ontwikkeld die regionaal geïmplementeerd moeten worden.

De regio Centraal Gelderland is al een eind op weg met het voldoen aan bovengenoemde afspraken. In 2024 heeft de MGR al ingezet op standaardisatie van contracten en op het voldoen aan de reële prijzen Jeugdwet.

Inspanningen. Welke acties gaan we in 2025 uitvoeren?

We brengen in 2025 inzichtelijk wat het wetsvoorstel voor de regio betekent en formuleren opdracht met elkaar voor de uitvoering richting inkoop SDCG.

Verbinding themalijn “Verbeteren van de regionale samenwerking” met andere themalijnen

De themalijn “Verbeteren van de regionale samenwerking” hangt sterk samen met de themalijnen “Verstevigen lokale teams en toegang”, de themalijn “Voorkomen van complexe hulpvragen en bevorderen uitstroom” en de themalijn “Jeugdhulp verbinden aan aanpalende domeinen”. Met name het formuleren van een regionale visie (wat kopen we regionaal in en hoe werken we samen) kan een sterke invloed hebben op de andere themalijnen.

2.2 THEMALIJN: VERSTEVIGEN LOKALE TEAM EN TOEGANG

Een belangrijke rode draad is dat jeugdigen en hun ouders voor jeugdhulp laagdrempelig en dicht bij huis terecht kunnen bij stevige lokale teams die waar nodig ook zelf passende en samenhangende basishulp bieden: zowel licht als zwaarder en zowel kort als langdurig. Waar nodig wordt opgeschaald naar specialistische hulp. Hiervoor is het nodig dat lokale teams domein overstijgend werken. De medewerkers in de lokale teams en toegang hanteren daarom een brede blik en doen, samen met inwoners, een brede (verklarende) analyse met oog voor de context en verschillende leefgebieden van de hulpvrager, het gezin en omgeving. De teams vormen voor inwoners een vertrouwd gezicht en blijven betrokken zo lang als nodig.

Voor dit thema willen we de komende jaren drie eindresultaten bereiken:

1. Lokale teams voldoen aan de regionaal afgesproken werkwijzen omtrent uniformiteit en kwaliteit
2. Werkwijze Verklarende Analyse is lokaal geïmplementeerd
3. Beperken complexe scheidingen

Beoogd eindresultaat 1: Lokale teams voldoen aan regionaal afgesproken werkwijzen omtrent uniformiteit en kwaliteit

Voor de lokale teams is een centrale rol voorzien in de Hervormingsagenda Jeugd en in het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming. Vanuit de Hervormingsagenda Jeugd dient eind 2027 de basis op orde te zijn en voor het Toekomstscenario dient de aanpak van (on-)veiligheid op orde te zijn om eind 2026 te werken met regionale veiligheidsteams. Elke gemeente heeft een eigen inspanningsverplichting om dit eindresultaat te behalen. Op dit moment is het vertrekpunt van de lokale teams in onze regio uiteenlopend. Zij vormen nog niet het fundament voor de gewenste beweging. Het (niet vrijblijvende) richtinggevend kader en convenant Stevige Lokale Teams vanuit de Hervormingsagenda Jeugd en het Handelingskader vanuit de Toekomstscenario zijn hierbij leidend. Zij sturen op meer eenduidige, uniforme keuzes bij de inrichting en de organisatie van de lokale teams.

Als gevolg hiervan neemt de noodzaak om gezamenlijk op te trekken en meer regionaal te sturen toe. Het is belangrijk dat de lokale teams gezamenlijke uitgangspunten hanteren en dezelfde taal spreken met de veiligheidspartners en zorgaanbieders. Het is van belang dat er eenduidige oordeelsvorming plaatsvindt wanneer de veiligheid in het geding is, wat de kern van het probleem is en hoe de veiligheid duurzaam wordt geborgd.

De eerste stappen voor een meer gezamenlijke werkwijze in onze regio is in 2024 gezet door het Plan van Aanpak – Lokale Teams 2.0 (RPO Zorg 26.01.2024). Regionaal is gestart met twee lokale analyses (de 5 basisfuncties lokaal team & leidraad werken aan veiligheid) waardoor het vertrekpunt van de lokale teams ten opzichte van de gewenste situatie scherp is geworden, waarna het voorstel regionale werkwijze omtrent versterken van uniformiteit en kwaliteit van lokale teams en samenwerking met veiligheidspartners en zorgaanbieders (RPO Zorg 30.08.2024) is vastgesteld.

Inspanningen. Welke acties gaan we in 2025 uitvoeren?

1. Regionaal ondersteunen en faciliteren we de lokale teams zodanig dat ze in staat zijn om de veranderende rol in de keten van ondersteuning en zorg te vervullen. Vanuit de werkgroep en managersoverleg zullen we:
 - Benchmarking inzetten als middel om van elkaar te leren en met elkaar te kunnen vergelijken;
 - een regionaal uniforme standaard voor het werken vanuit '1Gezin1Plan' uitwerken inclusief werkproces dat in lijn is met de Verklarende Analyse en Top-3 methodiek;
 - instrumentarium (denk aan; hand-outs, beeldmateriaal en/of tools) ontwikkelen die de gevraagde inspanningsverplichtingen van de Hervormingsagenda Jeugd faciliteren.
2. We uniformeren de werkwijze op onderdelen om effectiever samen te werken. Dit beschrijven we in het Uitvoeringsplan Gefaseerd Samenwerken aan Veiligheid 2025-2026⁴. We geven regionaal gezamenlijk uitvoering aan:
 - het implementeren van de Visie 'Gefaseerd samenwerken aan veiligheid'. Dit hangt samen met het:
 - Opleiden en ondersteunen in het werken met de Top- 3 methodiek;
 - Gebruik maken van het Top-3 plan, als uniform werkdocument dat de basis vormt voor het veiligheids-, hulpverlenings- en herstelplan.
 - We stellen van de juiste kennis en vaardigheden voor professionals beschikbaar om de hernieuwde rol in de keten te kunnen vervullen. Dit doen we door het bieden van een Regionaal Ondersteuningsaanbod 'Menukaart' 2024-2026.

Beoogd eindresultaat 2: Werkwijze Verklarende Analyse is geïmplementeerd

Gemeenten richten zich – in lijn met de transformatiedoelen in de Jeugdwet - op de inzet van tijdige en passende hulp dichtbij huis. De inzet van lokale teams moet voorkomen dat problematiek verergert en inzet van zwaardere hulp nodig is. Lokale teams hebben de belangrijke taak om de situatie van jeugdigen en hun gezinnen, waarbij ze betrokken zijn, in kaart te brengen, te beoordelen of en zo ja welke hulp nodig is, deze hulp te “beschikken” en te coördineren. Een deskundige integrale (*verklarende*) analyse voorafgaand aan de inzet van hulp, moet tot de juiste hulp of ondersteuning leiden. Uit onderzoek blijkt dat een verklarende analyse vanuit een integraal denkkader regelmatig ontbreekt. Hierdoor lukt het in de praktijk vaak niet om te komen tot een goed en onderbouwd plan.

In de Hervormingsagenda is opgenomen dat het maken van een Verklarende Analyse de komende jaren standaardpraktijk moet worden. Een Verklarende Analyse is niet nieuw, het wordt al langere tijd ingezet, we zien echter een grote mate aan variatie in zorgvuldigheid en betrouwbaarheid. In 2025 gaan we professionals ondersteunen om tot een betere gezamenlijke gedeelde analyse te komen. Zo verminderen we eenzijdig kijken naar problematiek, het inzetten van 'losse' producten en inzet van veel verschillende professionals die ieder aan een stukje van de oplossing werken.

Het werken met de Verklarende Analyse is een beweging die bovenregionaal al in gang is gezet. Door BOEG wordt al sinds 2022 ingezet op deze beweging door het trainen van jeugdprofessionals in Gelderland, met sinds 2024 aandacht voor een bredere implementatie. Op deze wijze wordt het

⁴ Uitvoeringsplan Gefaseerd Samenwerken aan Veiligheid wordt 13 december 2024 geagendeerd bij het RPO Zorg.

werken met de Verklarende Analyse een gebruikelijke werkwijze tussen alle aanbieders in de gehele regio.

Om lokaal met een Verklarende Analyse te werken is het nodig om, naast scholing, ook te zorgen voor de benodigde randvoorwaarden en een succesvolle implementatie. In de regio Centraal Gelderland is gekozen (RPO Zorg 19.04.2024 en 14.06.2024) voor het 7 factorenmodel gefaseerd te implementeren, zodoende dat alle fases eind 2026 zijn doorlopen.

Inspanningen. Welke acties gaan we in 2025 uitvoeren?

In 2024 zijn we gestart met het trainen van de gedragswetenschappers. In 2025 geven we uitvoering aan het implementatieplan Verklarende Analyse dat in 2024 is opgesteld. Dit vraagt de volgende inspanningen:

- We scholen zoveel mogelijk mensen binnen de regio Centraal Gelderland op de Verklarende Analyse door onder meer train-de-trainer;
- We ondersteunen de gemeenten bij het implementeren en borgen van het

implementatieplan Verklarende Analyse;

- We vormen een lerend netwerk middels regionale intervisiebijeenkomsten.

Beoogd eindresultaat 3: Beperken van complexe scheidingen

Al enige jaren zet de regio zich in voor het beperken van complexe scheidingen door de inzet van het regionale Digitale Scheidingsloket en Landelijke Ouderbijeekomsten. Ook maken we op G7-niveau afspraken met familierechters en Raad voor de Kinderbescherming over (de toeleiding) tot uniform hulpaanbod. Zo voorkomen we dat er onnodig tijd verloren gaat bij het toeleiden naar hulp voor ouders en kinderen bij (forse) scheidingsproblematiek.

We willen (bij complexe scheidingen) op een duurzame en effectieve manier ouders helpen en zo (ernstige) schade bij de betrokken kinderen voorkomen. We zetten in op preventie door gezinnen in scheiding in een vroeg stadium te bereiken en te ondersteunen. Hiervoor moet er voldoende hulpaanbod voor gezinnen zijn. Veel professionals kampen met handelingsverlegenheid in hun de aanpak van complexe scheidingen. Het is lastig om niet meegezogen te worden in de conflicten tussen ouders en meerzijdig betrokken te blijven. Als conflicten verharderen, is het lastig het tij te keren. Daarom beogen we dat lokale professionals als consulenten en wijkcoaches vaardiger worden om complexe scheidingscasuïstiek op te pakken.

Inspanningen. Welke acties gaan we in 2025 uitvoeren?

In 2025 leveren we de volgende inspanningen:

- Door (digitale) landelijke ouderbijeekomsten bieden we psycho-educatie aan ouders. Zij worden bewust gemaakt van wat een scheiding en hun gedrag richting de andere ouder betekent voor (de ontwikkeling) van hun kind.
- Via het Digitale Scheidingsloket zorgen we voor een laagdrempelige toegang tot hulp en steun.
- We zorgen dat de inzet van de landelijke ouderbijeekomsten en digitale Scheidingsloket bekend is bij alle lokale teams en partners.
- We optimaliseren en borgen het uniform hulpaanbod na complexe scheidingen.
- Vanuit de opgedane inzichten van de pilot Complexe Scheidingen (onderdeel Toekomsttuin) zetten we de benodigde stappen, waarbij er o.a. een handreiking wordt opgesteld voor lokale teams, om vaardiger te worden in de aanpak van complexe scheidingen.

Verbinding themalijn “Verstevigen lokale teams en toegang” met andere themalijnen

De themalijn “Verstevigen lokale teams” hangt sterk samen met het thema “Versterken kind- en gezinsbescherming”. Stevige lokale teams en toegang vormen de essentiële basis voor de Toekomsttuin. Het toepassen van de verklarende analyse is daarnaast ook een belangrijk onderdeel van thema “Voorkomen van complexe zorgvragen en bevorderen uitstroom” en een belangrijk onderdeel bij de “Herziene richtlijn uithuisplaatsing en terugplaatsing”.

2.3 THEMALIJN: VOORKOMEN VAN COMPLEXE HULPVragen EN BEVORDEREN UITSTROOM

Deze themalijn sluit aan bij het eerdere hoofdthema Complexe Hulpvragen in het Regionaal Uitvoeringsplan 2024. Het ligt bovendien in het verlengde van een belangrijke maatregel uit de Hervormingsagenda Jeugd: Terugdringen residentiele jeugdhulp: zo thuis mogelijk. In juni 2024 is het Plan van Aanpak Complexe Hulpvragen Jeugdzorg door het RPO Zorg vastgesteld. Bij complexe hulpvragen gaat het om complexe en/of meervoudige weinig voorkomende kind-, gezins- en/of omgevingsproblematiek van (zeer) kwetsbare jeugdigen tot 18 jaar (met uitloop naar 23 jaar). Het afbakenen van complexe hulpvragen is niet eenvoudig⁵. Als we spreken over complexe hulpvragen dan hebben we het in ieder geval over alle vormen van jeugdhulp met verblijf en hoog-specialistische behandeling. De 'gewone' specialistische begeleiding en specialistische behandeling spelen echter een belangrijke rol bij het voorkomen of juist afschalen van complexe hulpvragen. We willen de komende jaren meer aandacht voor integrale zorgtrajecten, waarbij verblijf en hoog-specialistische behandeling een onderdeel zijn van een doorlopend traject. Dat maakt de afbakening van het begrip niet eenvoudiger, maar sluit wel aan bij de wens om de noodzakelijke zorg meer integraal te organiseren.

Voor de themalijn complexe hulpvragen willen we op termijn de volgende eindresultaten behalen (stip op de horizon):

1. Er is voorkomen dat hulpvragen complex worden
2. Voor jongeren en gezinnen is tijdige en passende hulp beschikbaar
3. Zorgaanbod voor jeugdigen met complexe hulpvragen is doorontwikkeld
4. Het gebruik van residentiele zorg is afgenomen

⁵ Daar waar sprake is van jeugdbescherming en/of jeugdreclassering is vrijwel altijd sprake van een complexe hulpvraag. De verbetering van de afspraken met de GI's valt onder het thema: kind en gezinsbescherming. De inzet van jeugdhulp ten behoeve van jongeren met een beschermings- of reclasseringsmaatregel, valt wel onder het thema complexe hulpvragen.

Beoogd eindresultaat 1: Er is voorkomen dat hulpvragen complex worden

Voorkomen dat hulpvragen complex worden moet bijdragen aan het doel dat minder kinderen uit huis worden geplaatst. In 2023 is de herziene richtlijn uithuisplaatsing en terugplaatsing gepubliceerd. Deze richtlijn is opgesteld voor professionals die te maken krijgen met complexe hulpvragen. Het vraagt van lokale teams en gecertificeerde instellingen om hun medewerkers hierin bij te scholen. Het werken met een verklarende analyse vormt een belangrijk speerpunt. Regionaal ondersteunen we dit met het organiseren van scholing voor medewerkers van lokale teams. Maar ook door het Regionaal Expert Team Centraal Gelderland (RET) en gecontracteerde zorgaanbieders hierbij te betrekken, zodat ze elkaar sneller op zoeken om kennis en ervaringen uit te kunnen wisselen en om te voorkomen dat situaties in gezinnen escaleren en leiden tot spoed of crisis. Ook de inzet van ervaringsdeskundigen en maatjes valt hieronder.

Inspanningen. Welke acties gaan we in 2025 uitvoeren?

1. Training en implementatie Verklarende Analyse.
Dit wordt opgepakt binnen thema 2 “Verstevigen lokale teams en toegang”.
2. Inzet steunfiguren.
De inzet van maatjes, buddy’s, ervaringsdeskundigen en mentoren (JIM) zijn een belangrijke factor voor steun aan de jeugdigen en/of het gezin. Dit kan bijdragen aan het voorkomen van zwaardere hulp. In 2025 wordt onderzocht hoe de inzet van steunfiguren in onze regio actief vormgegeven kan worden.

Beoogd eindresultaat 2: Voor jongeren en gezinnen is tijdige en passende hulp beschikbaar

Te vaak ontvangt een deel van de jeugdigen niet tijdig passende hulp. Een belangrijk element in het zorgdragen voor een toereikend aanbod van specialistische jeugdzorg is de aanpak van wachttijden. Wachttijden kunnen voor jeugdigen die jeugdzorg nodig hebben klachten verergeren, hun ontwikkeling vertragen en daarmee toekomstkansen belemmeren. Wachttijden zijn een symptoom van onderliggende oorzaken in de gehele keten. Het is daarom belangrijk dat gemeenten regionaal samenwerken om dit hardnekkige probleem systemisch en duurzaam aan te pakken.

Inspanningen. Welke acties gaan we in 2025 uitvoeren?

1. Instroom naar en uitstroom uit de Essentiele Functies stroomlijnen
Het RET CG krijgt een belangrijke taak bij het mede beoordelen van verwijzingen naar en het terugplaatsen uit Essentiele Functies. Met de betrokken partijen, zoals verwijzers en zorgaanbieders, zal hiervoor een nieuwe werkwijze worden ontwikkeld.
2. Aanpak wachttijden
We komen tot een aanpak van wachttijden in de regio Centraal Gelderland.
3. Continuïteitsgesprekken
Het aanbod van zorgaanbieders verandert door de vele ontwikkelingen in de jeugdzorg voortdurend. Meerdere zorgaanbieders zijn de laatste jaren ook in de financiële problemen geraakt. Gemeenten hebben de verantwoordelijkheid om te zorgen dat er een dekkend zorgaanbod is (continuïteit van zorg) dat aansluit op de zorgbehoefte van jeugdigen en gezinnen en zijn verantwoordelijk voor het aangaan van contracten met zorgaanbieders op basis van reële tarieven. Indien de continuïteit van zorg onder druk staat, vinden gesprekken plaats met zorgaanbieders die regionaal, bovenregionaal of zelfs landelijk onmisbaar zijn.

Beoogd eindresultaat 3: Zorgaanbod voor jeugdigen met complexe hulpvragen is doorontwikkeld

Vanaf 1 januari 2025 starten de nieuwe contracten voor de jeugdhulpvormen “verblijf” en “essentiële functies”. Via de regionale inkoop van jeugdzorg en de bovenregionale inkoop van essentiële functies zorgen we voor meer samenhang en betere kwaliteit van het (residentiële) zorgaanbod.

Daarnaast stimuleren we de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de regionale opgaven via het samenwerkingsconvenant ‘het Collectief’ met gecontracteerde zorgaanbieders. Het Collectief is de naam van het samenwerkingsverband van alle gecontracteerde zorgaanbieders verblijf jeugd, regio, gemeenten en jeugdbescherming. Het Collectief is in 2020 opgericht en heeft als doel om gezamenlijk te werken aan de regionale doelen voor verblijf jeugd. Het Collectief komt twee keer per jaar bij elkaar. Tussentijds stemt de Kopgroep in kleiner verband met elkaar af. Dat vindt 2 keer per kwartaal plaats. Eind 2024 willen we een nieuw samenwerkingsovereenkomst met de aanbieders van verblijf, maar ook met ambulante aanbieders ondertekenen. In 2025 wordt het Collectief nauw betrokken bij de regiovisie.

Inspanningen. Welke acties gaan we in 2025 uitvoeren?

1. Analyse intensieve zorgtrajecten
In de zomer van 2024 is een analyse gestart van minimaal 20 intensieve zorgtrajecten bij gemeenten. Dit project loopt door tot de zomer van 2025. Het is een iteratief onderzoek, waar gedurende de analyse van het zorgtraject gewerkt wordt aan verbetering van de casusregie en afspraken met betrokken professionals en organisaties. De analyse levert aanbevelingen op voor het voeren van regie op intensieve zorgtrajecten.
2. Collectief plan van aanpak complexe hulpvragen 2025
In 2024 is een eerste plan van aanpak complexe hulpvragen opgesteld. In samenwerking met gemeenten en gecertificeerde instellingen werkt het Collectief in 2025 aan een nieuw gezamenlijk plan van aanpak met als doel het voorkomen van complexe hulpvragen en bevorderen van uitstroom. Ook de aanbieders van behandeling zullen hier in 2025 nauw bij betrokken worden.
3. Aanpak crisis en spoed
In 2024 is er een analyse uitgevoerd naar werkwijzen en keuzes bij crisis en spoedsituaties. De analyse zal leiden tot aanbevelingen voor het maken van aanvullende afspraken met professionals en betrokken organisaties. De conclusies en aanbevelingen worden eind 2024 gepresenteerd. De vervolgspraken zullen in 2025 een vervolg krijgen.
4. Borgen essentiële functies
De contracten voor de essentiële functies ten behoeve van de zeven jeugdhulpregio's in Gelderland gaan in per 01-01-2025. In 2025 zal met de G7 en de opdrachtnemers het contractmanagement van start gaan. Daarbij wordt in nauw overleg met het RET CG afspraken gemaakt over de instroom en uitstroom in en uit de essentiële functies, over de inzet van de mobiele brigade en over de afstemming met de regionale contracten in Centraal Gelderland
5. Dashboard inrichten
Op basis van de aanpak wachttijden, de rapportages van het RET CG en de inzet van de nieuwe zorgvormen voor essentiële functies, wordt een dashboard ingericht om te monitoren en sturen

op de realisatie van tijdig, passende hulp te kunnen organiseren voor jeugdigen en gezinnen met complexe hulpvragen.

Beoogd eindresultaat 4: Het gebruik van residentiële zorg is afgenomen

We zetten in op het voorkomen van residentiële jeugdhulp om te zorgen dat jeugdigen die jeugdhulp nodig hebben ook dan zo thuis mogelijk veilig kunnen opgroeien. Waar residentiële jeugdhulp toch nodig is gaan we deze verder transformeren naar een zo thuis mogelijke, regionaal georganiseerde kleinschalige vorm. Want kleinschaligheid biedt meer kans op een veilig en positief leefklimaat, maatwerk en onvoorwaardelijk wonen. Zo thuis mogelijk draagt bij aan stabiliteit, het is daarmee minder ontwrichtend voor jeugdigen.

Terugdringen en transformeren van residentiële jeugdzorg vergt tijd en investeringen. De opbrengsten zijn weliswaar veelbelovend, maar de omvang en het tempo onzeker. Dit vereist landelijke regie, een adaptieve veranderstrategie met partners en de bereidheid op basis van de realisatie het plan bij te stellen. We zetten een eerste stap met de af- en ombouw van de gesloten jeugdhulp.

Inspanningen. Welke acties gaan we in 2025 uitvoeren?

1. Afbouw residentiële en gesloten jeugdhulp

Voor de transformatie de gesloten jeugdhulp (JeugdzorgPlus) in Gelderland en Overijssel is een projectleider aangesteld. Dit project heeft aandacht voor de continuïteit van het aanbod, de ombouw naar kleinere groepen en de kwaliteit van de dienstverlening. In 2025 zal er een nieuw bovenregionaal plan voor de afbouw van gesloten jeugdhulp worden opgesteld.

Met de transformatie van de residentiële zorg zijn ook investeringen in het vastgoed noodzakelijk. Het Rijk heeft daarvoor een spuk-regeling in het leven geroepen. Deze middelen worden beheerd door o.a. Arnhem en Nijmegen. De middelen worden gedurende meerdere jaren ingezet. Eind 2024 wordt een nieuw bovenregionaal plan opgeleverd, waarbij inzicht wordt gegeven in de transformatie van deze voorzieningen in Gelderland en Overijssel. Dit vraagstuk wordt bovenregionaal opgepakt, omdat de aanbieders van verblijf een bovenregionale functie hebben.

2. Ambulante alternatieven ontwikkelen

In 2023 is onze regio gestart met de pilot met ambulante trajecten en intensieve begeleiding van gezinnen in de thuissituatie in combinatie met korte opvang van jeugdigen in verblijf (ThuisBest). De pilot ThuisBest is voor 2 jaar afgesproken. Na de zomer 2025 zullen de resultaten gepresenteerd worden.

Om te voorkomen dat we jongeren gesloten moeten plaatsen in de gesloten jeugdhulp worden alternatieven ontwikkeld, zoals onvoorwaardelijk wonen. Deze vallen grotendeels onder de Essentiele Functies.

Verbinding themalijn “voorkomen van complexe hulpvragen en bevorderen uitstroom” met andere themalijnen

Deze themalijn is verbonden met vrijwel alle andere themalijnen uit het uitvoeringsplan: met “Verstevigen lokale teams en toegang” en “Versterken kind- en gezinsbescherming”, omdat de lokale toegang en de gecertificeerde instellingen een belangrijke rol spelen bij het voorkomen van complexe hulpvragen. Dit thema is ook verbonden met het thema “Verbeteren regionale samenwerking” omdat we voldoende slagkracht moeten hebben om deze opgaven uit te kunnen voeren.

2.4 THEMALIJN: VERSTERKEN KIND- EN GEZINSBESCHERMING

Het Toekomstscenario voor kind- en gezinsbescherming is een landelijke beweging sinds 2023. Deze beweging richt zich op een eenvoudiger, gezinsgerichte aanpak die transparantie, rechtsbescherming en verbetering omarmt. Het is een gezamenlijk meerjarig programma 2023-2026 van de ministeries van J&V en VWS en VNG. In dit scenario staan de behoeften van kinderen, gezinnen en huishoudens centraal. Op een oordeelvrije manier doen we voor hen wat nodig is waarbij we uitgaan van het recht op autonomie en zelfbeschikking. Het is normaal dat zij hulp vragen én ontvangen zonder stigma, waarbij ze weten waar zij terecht kunnen en hun verhaal zo min mogelijk hoeven te herhalen. Vervolgens pakken we de onderliggende oorzaken van onveilige situaties aan. Dit betekent in de meeste gevallen dat we helpen en ondersteuning bieden in plaats van gedwongen beschermen en ingrijpen. In situaties van ernstig huiselijk geweld grijpen we eerder in om bescherming te bieden. Elk kind, gezin en huishouden is uniek. Daarom is maatwerk nodig, gebaseerd op samenwerking en afstemming met de betrokkenen.

Er zullen altijd kinderen en volwassenen te maken krijgen met onveiligheid, maar met het Toekomstscenario kunnen we er wel op een andere manier mee omgaan en daarmee (terugkerende) onveiligheid verminderen. Het realiseren van dit toekomstbeeld gebeurt stapsgewijs. We doen dit middels de Toekomsttuin⁶, die in 2023 is gestart. We nemen hierin stappen om het oude durven los te laten en ons te richten op wat werkt, nieuwe benaderingen ontwikkelen, leren van onze successen en mislukkingen, en nauw samenwerken.

Het Toekomstscenario ziet ook op de inrichting van regionale veiligheidsteams, die samen met andere gewenste vernieuwingen tot stelsel- en structuurwijzigingen kan leiden. Landelijk ligt er begin 2025 een uitgewerkte en onderbouwde voorkeursvariant voor de regionale veiligheidsteams en de benodigde wijzigingen van het stelsel alsmede een beeld van welke wetgeving nodig is om de andere manier van werken mogelijk te maken.

In het landelijke programma toekomstscenario wordt op hoofdlijnen geschetst hoe de kind- en gezinsbescherming er over zo'n vijf tot tien jaar uit moet zien (2030). Het concretiseren en realiseren van het in het Toekomstscenario geschetste toekomstbeeld en de daarmee gepaard gaande maatschappelijke effecten gebeurt in fases:

- Fase 0: Voorbereiding en start (afgerond; 2021 - 2023)
- Fase 1: Ontwikkelen, beproeven en verbreden (huidige fase en programma; 2022 - 2026)
- Fase 2: Landelijk implementeren en verankeren (te zijner tijd uit te werken; 2026 en verder)

Beoogde eindresultaten

We zetten ons langdurig in om het toekomstbeeld te realiseren. De beoogde resultaten zijn:

1. Bij zorgen over veiligheid van kinderen werken organisaties optimaal samen aan herstel en het voorkomen van escalaties
2. De nieuwe werkwijze toekomsttuin kind- en gezinsbescherming is al doende ontwikkeld en beproefd met gezinnen en professionals samen

⁶ Projectplan Toekomsttuin Centraal Gelderland 2024 – vastgesteld bij alle colleges eind 2023

Inspanningen. Welke acties gaan we in 2025 uitvoeren?

De inspanningen die we in 2025 verrichten zijn nader beschreven in het projectplan Toekomsttuin 2025⁷. Landelijk komt dit overeen met de fase van ontwikkelen, beproeven en verbreden. Waarbij we ons regionaal focussen op 4 actielijnen:

1. We zetten in op stevige lokale teams en toegang
2. We verkleinen het aantal en brengen samenhang in visies/ methodieken/ protocollen voor het werken aan veiligheid
3. We vormen een flexibel lerend netwerk om het gezinssysteem heen
4. We bevorderen onderlinge samenwerking en kennisuitwisseling.

Rode draad binnen deze 4 actielijnen zijn de leidende veranderprincipes: Gezinssysteem is leidend, met professionals samen, werk & reflectie combineren, durven doen en eenvoudig maken.

Verbinding themalijn “versterken kind – en gezinsbescherming” met andere themalijnen

Het thema Toekomstscenario voor kind- en gezinsbescherming maakt onderdeel uit van een brede transformatie in het sociaal domein. Ook de beweging van andere programma’s als de Hervormingsagenda Jeugd, Veiligheid Voorop en Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming bevatten initiatieven die het anders samenwerken in de jeugdzorg ondersteunen. Waar de Gelderse Verbeteragenda werkt aan oplossingen in het huidige jeugdbeschermingsstelsel, werkt het Toekomstscenario toe naar een nieuwe werkwijze voor de kind- en gezinsbescherming die in 2030 moet staan. De Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming wordt eind 2024 afgerond en de laatste benodigde ontwikkelingen zullen worden geborgd binnen het project Toekomsttuin.

⁷ Projectplan Toekomsttuin 2025 wordt 13 december 2024 geagendeerd bij het RPO Zorg.

2.5 THEMALIJN: JEUGDHULP STEVIGER VERBINDEN AAN AANPALENDE DOMEINEN

Wanneer kinderen en gezinnen jeugdhulp nodig hebben, is het van belang dat deze steeds wordt ingezet met oog voor de situatie van het gezin waarin een jeugdige opgroeit: onderwijs, armoede, schulden, huisvestingsproblematiek, de druk van de prestatie maatschappij en problematiek van ouders (zoals ggz, verslaving, relatie- en scheidingsproblemen). Dit alles is van invloed op de jeugdigen in het gezin en daarmee de vraag naar jeugdhulp. Het jeugddomein is dus onlosmakelijk verbonden met het gemeentelijke sociaal domein en het zorgstelsel in brede zin. Dit vraagt om ondersteuning van kind en gezin en investeringen in aanpalende domeinen zoals het onderwijs, jeugdgezondheidszorg, volwassenen-ggz en bestaanszekerheid.

Professionals dienen samen te werken, grenzen weten te overbruggen, om zo tot oplossingen te komen die recht doen aan een veelheid van vaak tegenstrijdige belangen. Anders gezegd: een domeinoverstijgende aanpak is nodig. De lokale gemeenten dienen hiervoor methodes te hanteren zoals de doorbraakmethode. Begin 2025 volgt vanuit de VNG een aanbod om gemeenten te ondersteunen bij het domeinoverstijgend werken met de doorbraakmethode. Met het wetsvoorstel 'Aanpak meervoudige problematiek sociaal domein' (medio 2025) bevordert het Rijk gelijktijdige inzet van hulp uit andere domeinen in geval van ernstige meervoudige problematiek in de context van het kind en gezin. Met het Integraal Zorgakkoord wordt door lokale gemeenten gewerkt aan betere samenwerking tussen de jeugdhulp en volwassen- GGZ. Gezien deze ontwikkelingen geven we binnen het uitvoeringsplan 2025 prioriteit aan het versterken van de samenwerking met het onderwijs.

Beoogd eindresultaat: Jeugdhulp en onderwijs sluiten optimaal op elkaar aan

Een belangrijke factor in het leven en opgroeien van jeugdigen is het onderwijs, zij brengen veel tijd op school door. Met het grootste deel van de jeugdigen gaat het goed. Zij ontwikkelen zich naar verwachting, doorlopen hun onderwijs carrière zonder onoverkomelijke hobbels en groeien op tot volwassenen die volwaardig participeren in de maatschappij. Een kleiner deel van de jeugdigen is in meer of mindere mate kwetsbaar of groeit op in een kwetsbare omgeving. Deze groep heeft soms extra ondersteuning in het onderwijs nodig of begeleiding door jeugdhulp.

Voor kinderen (of gezinnen) met een extra ondersteuningsbehoefte is het belangrijk dat eerst gekeken wordt wat er op school kan om in deze behoefte te voorzien. Het 'normaliseren' van gedrag, het bieden van een aangepast onderwijsprogramma of aanbod, extra inzet of aanbod vanuit passend onderwijs, is in veel gevallen voldoende. In de gevallen waar dit niet voldoende is dient de school te zorgen voor onderwijsondersteuning en de gemeente voor extra zorg voor jeugdigen en gezinnen.

Om tijdig en passend ondersteuning te kunnen bieden voor jeugdigen en gezinnen is een stevige verbinding tussen jeugdhulp en onderwijs van belang, deze moeten elkaar versterken. Nauwe samenwerking biedt de kans om problemen bij jeugdigen en gezinnen vroeg te signaleren en op tijd de juiste ondersteuning te bieden en schooluitval en thuiszitterproblematiek te voorkomen.

De stip op de horizon is een succesvolle samenwerking tussen gemeenten-jeugdhulp- onderwijs welke zorgt voor een veilige leeromgeving waarin jeugdigen zich adequaat ontwikkelen (in lijn met

de Hervormingsagenda Jeugd⁸). Het bepalen op welke manier we willen samenwerken, wat partnerschap is en wat uitgangspunten zijn voor deze samenwerking is erg belangrijk. Dat geeft houvast voor een gelijkwaardige partnerschap vanuit een netwerkgedachte. We beogen hiervoor de volgende eindresultaten:

- We werken vanuit gezamenlijke uitgangspunten & ambities en leidende principes voor samenwerking
- Jeugdhulp in relatie met onderwijs is effectiever georganiseerd
- Gemeenten-jeugdhulp- onderwijs verstaan en begrijpen elkaar beter

Inspanningen. Welke acties gaan we in 2025 uitvoeren?

Om de gewenste resultaten te behalen leveren en we in 2025 de volgende inspanningen:

- Bestuurlijke gesprekken waarin we verkennen, bespreken en zicht krijgen op hoe partnerschap eruit ziet in de opgave om te komen tot afstemming tussen gemeenten-jeugdhulp- onderwijs;
- Het samen formuleren van leidende principes die richting geven aan beleid en uitvoering, en waarop kan worden teruggegrepen gedurende het proces van ontwikkeling en samenwerking.
- We verkennen samen met het onderwijs wat ieder vanuit zijn of haar deskundigheid en verantwoordelijkheid kan bieden en welke verantwoordelijkheid bij ouders ligt ('normaliseren').
- De uitgangspunten voor samenwerking gebruiken als sturingsdocument voor het opstellen van een werkagenda
- Het zetten van de eerste stappen in het verbeteren van de regionale samenwerking gemeenten-jeugdhulp- onderwijs

Verbinding themalijn "jeugdhulp steviger verbinden aan aanpalende domeinen" met andere themalijnen

De themalijn "Jeugdhulp steviger verbinden met aanpalende domeinen" heeft voornamelijk te maken met een integrale aanpak. Gemeenten dienen te zorgen voor een integrale aanpak (jeugdzorg, leerplicht, participatie, Wmo en veiligheid). Ze bundelen de krachten met het onderwijs om hulp te bieden aan kinderen in complexe/onveilige thuissituaties. Integrale aanpak is een rode draad binnen de themalijn "Verstevigen van de lokale teams" en de themalijn "Versterken kind- en gezinsbescherming".

⁸ Hervormingsagenda Jeugd – Opgave 2 – Jeugdhulp steviger verbinden aan aanpalende domeinen

3. ORGANISATIE

Het team Regionaal Adviseurs Jeugd ondersteunt de regio, samen met de gemeentelijke beleidsmedewerkers, in de gezamenlijke ontwikkeling en uitvoering van het Uitvoeringsplan. Voor de uitvoering zijn inhoudelijke werkgroepen en/of andere overlegvormen gekoppeld aan de vijf themalijnen. De meeste van deze overlegvormen vinden op regionaal niveau plaats en enkele bovenregionaal of landelijk⁹. Aan elk thema van het Uitvoeringsplan is een bestuurlijk opdrachtgever gekoppeld, dit betreft een bestuurder vanuit het Regionale Portefeuillehouders Overleg Zorg (RPO Zorg). Sturing op het uitvoeringsplan vindt in 2025 plaats via de managers vanuit het Regionale Ambtelijk Overleg Zorg dat als ambtelijke opdrachtgever voor het team regioadviseurs jeugd fungeert.

In 2025 vindt er een doorontwikkeling van de lokaal- regionale samenwerking aan het uitvoeringsplan plaats. De inhoudelijke inzet en de benodigde randvoorwaarden van gemeenten voor de regionale samenwerking wordt verstevigd. Enerzijds door een duidelijkere rol- en verantwoordelijkheidsverdeling, anderzijds door meer aandacht voor de benodigde capaciteit en randvoorwaarden. Tevens wordt er een online regionale samenwerkingsomgeving ontwikkeld voor optimale samenwerking en het bewaren van regionale beleidsstukken en besluitvorming.

3.1 Team regionaal adviseurs jeugd

Het team regioadviseurs jeugd ondersteunt de regio, samen met de gemeentelijke beleidsmedewerkers, in de gezamenlijke ontwikkeling en uitvoering aan het Regionale Uitvoeringsplan Jeugd. Hierbij kunnen we de volgende rollen onderscheiden:

- Adviseur: Het team adviseert over maatschappelijke opgaves aan het bestuur in de regio.
- Regisseur: Het team werkt samen met de gemeentelijk beleidsmedewerkers en voert regie over de vijf themalijnen van het uitvoeringsplan en komt tot adviezen/voorgenomen besluiten voor het bestuurlijk besluitvormingsproces.
- Woordvoerder: Het team vertegenwoordigt de regio bij landelijke- en (boven-) regionale bijeenkomsten.
- Voorzitter: Het team levert de voorzitter voor RAO-Jeugd en is ook de inhoudelijk voorzitter van de werkgroepen ter uitvoering van de themalijnen van het uitvoeringsplan en draagt zorg voor het correct doorlopen van het bestuurlijk besluitvormingsproces.
- Verbinder: Het team verbindt de (boven-) regionale en landelijke afspraken en ontwikkelingen met het regionale niveau.
- Opdrachtgever projecten: Enkele onderdelen van het uitvoeringsplan worden uitgevoerd door externe projectleiders. Voor deze specifieke onderdelen zijn, na besluitvorming door het RPO, de regio-adviseurs opdrachtgever. De regio-adviseurs zorgen onder meer voor een opdrachtbeschrijving en werving en begeleiding van de projectleider.

3.2 Beleidsmedewerkers regio Centraal Gelderland

De regio, bestaande uit 11 gemeenten met ieder eigen beleidsmedewerkers, met ondersteuning van het team Regionaal Adviseurs Jeugd, geeft in gezamenlijkheid uitvoering aan het Regionale Uitvoeringsplan Jeugd. Hierbij kunnen we de volgende rollen onderscheiden:

⁹ Zie bijlage 2 voor een overzicht van alle regionale, bovenregionale en landelijke overlegvormen

- **Eigenaar:** De gemeentelijke beleidsmedewerker neemt de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de regionale opgaven.
- **Deskundige:** De gemeentelijke beleidsmedewerker neemt specifieke kennis mee naar regionale themalijnen en verrijkt zo de beleidsvorming en het besluitvormingsproces.
- **Uitvoerder:** De gemeentelijke beleidsmedewerker draagt zorg voor adequate uitvoering van de noodzakelijke inspanningen de vijf themalijnen van het uitvoeringsplan.
- **Technisch voorzitter:** De technisch voorzitter leidt de vergaderingen van de werkgroep en vervult in dat kader de volgende taken: het op een zakelijke wijze leiden van de discussies tijdens de vergaderingen en het bewaken van de orde en voortgang, de werkgroepleden en andere deelnemers uitdrukkelijk uitnodigen tot inbreng, het helder samenvatten van de gevoerde discussies en de genomen besluitvorming tijdens de vergaderingen en ervoor zorgen dat het voortgangs/sturingsdocument na elke vergadering is ingevuld.
- **Verbinder:** De gemeentelijke beleidsmedewerker verbindt en zet zich in voor draagvlak en borging binnen de eigen gemeente en het lokale team (en toegang).
- **Adviseur:** De gemeentelijk beleidsmedewerker adviseert lokale bestuurders conform regionaal afgestemde adviezen

3.3 Randvoorwaarden

De veranderingen die we beogen vinden plaats op lokaal tot regionaal en landelijk niveau en zijn daarmee een bijzonder grote opgave. Het vraagt om duurzame inzet van alle betrokken partners en om ontwikkelingen en investeringen op alle niveaus. Randvoorwaarde voor een succesvolle uitvoering van het uitvoeringsplan zijn continuïteit en betrokkenheid vanuit gemeenten en zorgpartners. Op nieuwe manieren samenwerken vraagt verandering in houding en gedrag van ons allemaal. Dit kan echter alleen als daarvoor de goede context en randvoorwaarden aanwezig zijn. Zoals bijvoorbeeld ruimte, reflectie, mogelijkheden om gezamenlijk te leren en te verbeteren en managers, bestuurders en beleidsmakers die coachen, faciliteren en werken vanuit gelijkwaardigheid, vertrouwen en gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de maatschappelijke opgave. Verandering in houding en gedrag is daarom ook nodig bij managers, bestuurders en beleidsmakers. Lokale teams zijn het stevige fundament aan het vormen voor het jeugdhulpstelsel.

Voor de uitvoering van het uitvoeringsplan is het nodig dat voldoende capaciteit beschikbaar is bij zowel de gemeenten (beleid) als bij de lokale teams om met de regionale vraagstukken aan de slag te gaan.

Ook is er voor de voortgang van het uitvoeringsplan op sommige punten afhankelijkheid van landelijke afspraken uit de Hervormingsagenda (opleveren handreikingen, convenanten, inwerkingtreding Jeugdwet). Indien deze afspraken niet tijdig worden nagekomen, dan kan dit tot vertraging leiden.

3.4 Capaciteit

Regionale samenwerking vraagt om een actieve rol. Voor beleidsmedewerkers van gemeenten betekent dit een goede voorbereiding van de werkgroepen, een actieve rol als schrijver en doener in de werkgroepen en de verantwoordelijkheid om regionale ontwikkelingen en besluitvorming in eigen gemeenten verder te brengen (horizontaal en verticaal). Niet alle gemeenten kunnen in alle

wergroepen vertegenwoordigd zijn. Dit betekent dat er vertrouwen is in hetgeen er door de regiocollega's wordt ontwikkeld in de werkgroepen (deskundigheid) en dat er meer nadruk ligt op goede communicatie door regelmatige voortgangsrapportages en meer regionale themabijeenkomsten. Ook zal er regionaal aandacht gegeven worden aan de onderlinge samenwerking door het organiseren van teambuilding.

3.5 Monitoring voortgang uitvoeringsplan

De voortgang van de activiteiten op het verschillende themalijnen van het uitvoeringsplan 2025 monitoren we met behulp van een sturings-/voortgangsdokument. Elke werkgroep houdt de voortgang schriftelijk, met behulp van een voortgangsdokument, bij en gebruikt dit om met de regio over de voortgang te communiceren.

4. FINANCIEN

4.1 Regionale begroting jeugdhulp

De benodigde middelen voor de uitvoering van de acties van het uitvoeringsplan passen binnen de Regionale Begroting Jeugd. In 2024 was deze regionale begroting opgesteld met een omvang van € 1,25 miljoen. Jaarlijks wordt deze geïndexeerd. De kosten voor 2025 zijn met 3,5% geïndexeerd op basis van de ontwikkelingen van het gemeentefonds (meicirculaire 2024). Van De jaren 2026-2028 zijn geïndexeerd op basis van de septembercirculaire 2024. Deze zijn indicatief omdat deze nog kunnen worden geactualiseerd in de komende circulaires.

Lasten en baten regionaal uitvoeringsplan Jeugd	2025	2026	2027	2028
<i>Indexatie</i>	3,50%	4,50%	4,30%	4%
Programma - Personeel	€ 381	€ 398	€ 415	€ 431
Programma - Uitvoering	€ 144	€ 141	€ 148	€ 154
<i>Bijeenkomsten</i>	€ 30	€ 21	€ 22	€ 23
<i>Bijdrage G7 (nieuwe verdeelsleutel vanaf 2026/RPO besluit 15-11-2024)</i>	€ 69	€ 99	€ 104	€ 108
<i>Gelderse monitor jeugd</i>	€ 15	€ 16	€ 16	€ 17
<i>Website</i>	€ 5	€ 5	€ 6	€ 6
<i>Verbeteren regionale samenwerking</i>	€ 25			
Programma - Projecten	€ 601	€ 637	€ 664	€ 690
<i>Verbeteren regionale samenwerking</i>				
<i>Opstellen regionale visie</i>	€ 75			
<i>Verstevigen lokale teams en toegang</i>				
<i>Complexe scheidingen</i>	€ 5	€ 5	€ 5	€ 6
<i>Voorkomen van complexe hulpvragen</i>				
<i>RET</i>	€ 240	€ 251	€ 262	€ 272
<i>Vergoeding inzet aanbieders RET</i>	€ 40	€ 42	€ 44	€ 45
<i>Aanpak wachttijden</i>	€ 50	q		
<i>Analyse intensieve zorgtrajecten</i>	€ 30			
<i>Versterken Kind- en gezinsbescherming</i>				
<i>Projectleider Toekomsttuin</i>	€ 75	€ 78	€ 82	€ 85
<i>Jeugdhulp steviger verbinden aan domeinen</i>				
<i>Projecten/bijeenkomsten werkagenda</i>	€ 10	€ 10	€ 11	€ 11
<i>Overig</i>				
<i>Jonkerennetwerk</i>	€ 13	€ 13	€ 14	€ 14
<i>Niet bestede ruimte</i>	€ 63	€ 237	€ 247	€ 257
Overhead	€ 69	€ 72	€ 75	€ 78
Programmalasten	€ 1.194	€ 1.247	€ 1.301	€ 1.353
Deelnemende gemeenten	€ 1.194	€ 1.247	€ 1.301	€ 1.353
Baten	€ 1.194	€ 1.247	€ 1.301	€ 1.353
Saldo MGR	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Overige posten RUJ				
<i>- Digitaal scheidingsloket (subsidie Arnhem)</i>	€ 100	€ 105	€ 109	€ 113
Totaal lasten RUJ	€ 1.294	€ 1.352	€ 1.410	€ 1.467

**Bijdrage G7 is vanaf 2026 gebaseerd op nieuwe verdeelsleutel (RPO besluit 15-11-2024)*

Er is budget gereserveerd voor nieuwe projecten (niet bestede ruimte), zodat er tijdig geacteerd kan worden op landelijke of regionale ontwikkelingen, welke samenhang hebben met onze themalijnen.

De opgenomen bedragen betreffen voornamelijk projectkosten en uitvoeringsgelden, met uitzondering van het Digitale Scheidingsloket voor 2024-2027. Dit verloopt via subsidiegelden via Centrumgemeente Arnhem.

4.2 POK middelen toekomsttuin

In de meicirculaire 2022 zijn extra gelden vrijgekomen vanuit de Parlementaire Onderzoekingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK middelen). Deze gelden zijn in het kader van kind- en gezinsbescherming aan de decentralisatie uitkering vrouwenopvang (DUVO gelden) toegevoegd. Centrumgemeente Arnhem heeft deze gelden geclaimd en deze staan gereserveerd voor de ontwikkelingen rondom de Toekomsttuin.

Centrumgemeente Ede heeft de POK- middelen ontvangen voor gemeente Wageningen (regio-indeling). POK- middelen staan daar gereserveerd met de bestemming Toekomsttuinen. De afspraak met Centrumgemeente Ede is dat Wageningen met een inhoudelijk plan en financiële onderbouwing mag komen om gebruik te maken van de POK-middelen.

Het beschikbare bedrag is:

	POK-middelen	POK-middelen Centrumgemeente Ede
	Centrumgemeente Arnhem	voor Wageningen
2022	€ 475.800	€ 25.000,00
2023	€ 453.050	€ 25.000,00
2024	€ 453.050	€ 25.000,00
2025	€ 453.050	€ 25.000,00
TOTAAL	€ 1.834.950	€ 100.000

De beschikbare POK-middelen zullen ingezet worden op de vier actielijnen van de Toekomsttuin:

1. We zetten in op stevige lokale teams en toegang
2. We verkleinen en brengen samenhang in visies/ methodieken/ protocollen voor het werken aan veiligheid
3. We vormen een flexibel lerend netwerk om het gezinssysteem heen
4. We bevorderen onderlinge samenwerking en kennisuitwisseling

De actielijnen houden sterk verband met elkaar, alle initiatieven dragen samen bij aan het ontwikkelen van de nieuwe werkwijze. De stuurgroep Toekomsttuin met daarin een vertegenwoordiging van twee bestuurlijke opdrachtgevers vanuit het Regionaal Portefeuillehouders Overleg (RPO) Zorg zien toe op een correcte inzet van de POK- middelen.

Bijlagen

Bijlage 1: Toepassing afwegingskader op de vijf themalijnen

Afwegingskader:	Past het thema bij landelijke ontwikkelingen	Is regionale aanpak nodig?	Positieve inhoudelijke impact op jeugdigen	Positieve financiële impact	Heeft het prioriteit
Thema 1: Verbeteren regionale samenwerking					
De regio heeft een regionale visie jeugdhulp	Jeugdwet	✓	✓	✓	Medio 2025
Regionale inkoop jeugdhulpvormen conform jeugdwet	Jeugdwet	✓		✓	Medio 2025
Administratieve inkoopprocessen zijn gestandaardiseerd	Jeugdwet	✓		✓	Medio 2025
Thema 2: Versterken lokale teams en toegang					
Lokale teams voldoen aan regionaal afgesproken werkwijzen	Hervormingsagenda	✓	✓	✓	Stappen HV*
Werkwijze verklarende analyse is lokaal geïmplementeerd	Hervormingsagenda	✓	✓	✓	Stappen HV*
Beperken van complexe scheidingen	Hervormingsagenda	✓	✓	✓	
Thema 3: Voorkomen van complexe hulpvragen en bevorderen uitstroom					
Voorkomen dat hulpvragen complex worden	Hervormingsagenda	✓	✓	✓	Stappen HV*
Tijdige en passend hulp is beschikbaar	Jeugdwet	✓	✓	✓	Ontwikkelfase 2025
Zorgaanbod is doorontwikkeld	Hervormingsagenda	✓	✓	✓	Stappen HV*
Het gebruik van residentiele zorg is afgenomen	Hervormingsagenda	✓	✓	✓	Stappen HV*
Thema 4: Versterken Kind- en Gezinsbescherming					
Optimaal samenwerken aan veiligheid (GVJB)	Toekomstscenario	✓	✓		Overdrachtsfase 2025
Nieuwe werkwijze toekomstscenario is ontwikkeld	Toekomstscenario	✓	✓		Ontwikkelfase 2025
Thema 5: Jeugdhulp steviger verbinden aan aanpalende domeinen					
Jeugdhulp en passend onderwijs sluiten optimaal op elkaar aan	Hervormingsagenda	✓	✓	✓	Stappen HV*
Bestaanszekerheid					Niet in UVP 2025
Volwassen-GGZ					Niet in UVP 2025

* Stappen HV: Dit zijn stappen die in het kader van de Hervormingsagenda in 2025 worden gezet, deze heeft een looptijd tot 2028.

Bijlage 2: Werkgroepen en andere overlegvormen per themalijn

Ambitie	Kwalitatief goede, tijdige en gezinsgerichte hulp die aansluit bij de behoeften, mogelijkheden van jeugdigen, ouders en het gezin. Zorg die bovendien betaalbaar is, niet alleen nu, maar ook in de toekomst.				
	1. Verbeteren van de regionale samenwerking	2. Versterken lokale teams en toegang	3. Voorkomen van complexe hulpvragen en bevorderen uitstroom	4. Versterken kind- en gezinsbescherming	5. Jeugdhulp steviger verbinden aan aanpalende domeinen
Themalijnen					
Beoogde eindresultaten	a. De regio heeft een regionale visie jeugdzorg	a. Lokale teams voldoen aan regionaal afgesproken werkwijzen omtrent uniformiteit en kwaliteit	a. Er is voorkomen dat hulpvragen complex worden	a. Bij zorgen over veiligheid van kinderen werken organisaties optimaal samen aan herstel en voorkomen van escalatie	a. Jeugdhulp en het onderwijs sluiten optimaal op elkaar aan.
	b. Regionale inkoop van jeugdhulpvormen conform jeugdwet	b. Werkwijze Verklarende Analyse is lokaal geïmplementeerd	b. Voor jongeren en gezinnen is tijdige en passende hulp beschikbaar	b. Nieuwe werkwijze Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming is ontwikkeld en beproefd	b. Jeugdhulp en bestaanszekerheid sluiten optimaal op elkaar aan.
	c. Administratieve inkoopprocessen zijn gestandaardiseerd	c. Beperken van complexe scheidingen	c. Zorgaanbod voor jeugdigen met complexe hulpvragen is doorontwikkeld		c. Jeugdhulp en volwassen GGZ sluiten optimaal op elkaar aan
Werkgroepen en andere overlegvormen	Regionaal a. Sessies rondom regiovisie	Regionaal • Werkgroep stevige lokale teams • Managersoverleg lokale teams • Werkgroep verklarende analyse • Werkgroep complexe scheidingen	Regionaal • Werkgroep complexe hulpvragen • Werkgroep aanpak wachttijden • Kerngroep Escalatieladder • Afstemmingsoverleg pleegzorg • Overleg collectief/kopgroep	Regionaal • Werkgroep toekomsttuin • Stuurgroep toekomsttuin	Regionaal • Werkgroep onderwijs en jeugd • Bestuurlijk overleg onderwijs en jeugd
	Bovenregionaal -	Bovenregionaal • G7: Uniform hulpaanbod	Bovenregionaal • G7 overleg • Projectgroep RET • Projectgroep JeugdzorgPlus	Bovenregionaal • Werkgroep GVJB – G7	Bovenregionaal -
	Landelijk J42 en BJ42	Landelijk -	Landelijk -	Landelijk • Landelijke bijeenkomsten toekomstscenario • Accounthoudersoverleg GI's	Landelijk -

Bijlage 3: Conceptopdracht – Regiovisie Jeugdhulp Centraal Gelderland

Bestuurlijke opdrachtgever:	Bob Roelofs (gemeente Arnhem) Ronald ter Hoeven (gemeente Rheden)
Ambtelijke opdrachtgever:	nader te bepalen
Regionaal adviseur Jeugd:	Nadia van der Voorn

Aanleiding

We hebben de afgelopen jaren in de regio geïnvesteerd om het jeugdhulplandschap beter vorm te geven voor de jeugdige. Er gaat al veel goed, maar we zien dat het nóg beter kan. Er speelt namelijk veel in het jeugdhulplandschap. Er zijn groeiende wachtlijsten, de in- en doorstroom stagneert steeds meer. Veel jeugdhulpaanbieders ervaren een te hoge werkdruk en is er niet genoeg personeel. Er is een hoge prestatiedruk onder jeugdigen én jeugdprofessionals.

Door samenwerken tussen gemeenten, tussen gemeenten en jeugdhulpaanbieders en tussen jeugdhulpaanbieders onderling kunnen deze uitdagingen efficiënter en effectiever aangepakt worden. Met de Regiovisie proberen we wat rust te creëren, zodat aanbieders zich meer kunnen focussen op de inhoud. Voor de best passende jeugdhulp voor de jeugdige, zo dichtbij mogelijk. Zo creëren we een consistente koers in een dynamisch veld.

Beoogt eindresultaat

Er dient een Regiovisie Jeugdhulp voor Centraal Gelderland opgeleverd te worden. De Regiovisie dient richting te geven aan de opdracht voor de jeugdregio wat noodzakelijk is voor het vormgeven van de inkoop en de uitvoering van de regionale opdracht. De Regiovisie dient daarmee dus voldoende concreet te zijn en duurzaam vastgelegde afspraken te bevatten binnen de regio over samenwerking die op langere termijn richting geven aan wat de regio samen doet.

Landelijk verplichte kader Regiovisie jeugdhulp

De Regiovisie Jeugdhulp dient inhoudelijk minimaal te voldoen aan afspraken, zoals geformuleerd in de [Resolutie Norm voor Opdrachtgeverschap \(NvO\)](#):

1. Opstellen Regiovisie
2. Borgen functies
3. Verbinding lokale toegang
4. Niet-vrijblijvende governance
5. Bovenregionale samenwerking
6. Beperken van de administratieve lasten
7. Zorgvuldigheidseisen voor inkoop
8. Reële tarieven

De Regiovisie dient conform het [besluit Verbetering beschikbaarheid Jeugdzorg](#) ook in te gaan op:

- de aanpak van wachttijden
- de wijze waarop de bovenregionale afstemming plaatsvindt
- de verbinding tussen de regionaal gecontracteerde jeugdzorg en de op landelijk en lokaal niveau gecontracteerde jeugdhulp
- de verbinding tussen de regionaal gecontracteerde jeugdzorg en de jeugdgezondheidszorg, zorg, maatschappelijke ondersteuning en onderwijs
- de wijze waarop wordt voorzien in regionale expertteams

Wie betrekken

Het opstellen van een Regiovisie met andere partijen dan alleen de gemeenten is van groot belang. De Regiovisie moet verankerd zijn in de wensen en eisen van diegene die er in de praktijk mee te maken hebben (eis NvO). Vanzelfsprekend dienen de jeugdigen die momenteel jeugdhulp in de regio krijgen worden betrokken en daarnaast het jeugdhulplandschap. Van preventieprofessionals tot verwijzers, van jeugdhulpprofessionals tot bestuurders, van ketenpartners tot beleidsadviseurs, van medewerkers toegang tot (samenwerkingsverbanden in het) onderwijs en de ouders.

Hoewel het opstellen van de Regiovisie iets is dat gezamenlijk moet gebeuren, is het vaststellen van de Regiovisie in formele zin een taak van de gemeente en de gemeenteraden. Uiteindelijk is en blijft de gemeente de opdrachtgever. Het vaststellen van de Regiovisie door de gemeenteraden geeft de Regiovisie daarnaast ook gewicht en borgt niet alleen de uitvoering, maar ook de verantwoording. Vaststellen is daarom ook een belangrijk onderdeel van het proces om tot een Regiovisie te komen.

Draagvlak

Om tot de Regiovisie te komen dient het jeugdhulplandschap goed betrokken te worden bij het proces zodat er optimale draagvlak kan worden gecreëerd. Hiervoor dienen we onder meer dialoogsessies, werkconferenties, Webinars en ontwerptafels te organiseren.

Planning

De wens is er dat de Regiovisie jeugdhulp voor de zomer van 2025 is vastgesteld door de colleges van de gemeenten uit de regio Centraal Gelderland. De volgende planning ligt ten grondslag voor deze opdracht:

Planning	Datum	Wie pakt dit op?
Opstellen route naar een Regiovisie <ul style="list-style-type: none">• Organiseren kerngroep• Uitwerken route naar een Regiovisie	Nov 2024 – Jan 2025	Regio Adviseur Jeugd + Kerngroep Regiovisie met vertegenwoordiging jeugdhulplandschap
Doorlopen route naar een Regiovisie: <ul style="list-style-type: none">• Vertrekpunt vaststellen• Werkconferenties: samen ontwikkelen• Dialogen: consulteren expertise jeugdprofessionals en partners• Verwerken van opbrengst werkconferenties & dialogen• Consultatie adviesraden / gemeenteraden• Regiovisie definitief• Besluitvormingsproces: Colleges en gemeenteraden besluiten over Regiovisie	Jan 2025 – Juni 2025	Extern Bureau
Concept versie – Regiovisie Jeugdhulp RAO Jeugd - RAO Zorg - RPO Zorg 16 april/ 13 mei / 23 mei	23 Mei 2025	Regio adviseur Jeugd
Definitieve versie – Regiovisie Jeugdhulp RAO Jeugd - RAO Zorg - RPO Zorg 28 mei/ 10 juni / 20 juni	20 Juni 2025	Regio adviseur Jeugd

Kennisgeving aan de gemeenteraad

Documentnummer: 201678901

Zaaknummer: Z/24/129330

Portefeuillehouder(s): L.S. Kaper

Voor vragen

Naam: Wim Haver
Telefoon: 06 16484728
E-mail: W.Haver@1stroom.nl

Onderwerp: Kennisgeving Verrijking RES 2024

Aanleiding voor deze kennisgeving

Als opstap voor een RES 2.0 (Regionale Energie Strategie) heeft de Groene Metropool Regio Arnhem-Nijmegen (GMR) een "*Verrijking van de RES 1.0*" opgesteld. In feite is dit een tweede voortgangsrapportage van de RES 1.0. Hierin staat beschreven waar de regio nu staat ten aanzien van de realisatie van de afspraken zoals vastgesteld in de RES 1.0. Zo is de planMER RES 1.0 is opgenomen evenals vergrootte aandacht voor de netcongestie en de warmtetransitie.

Omdat het om een actualisatie gaat, zonder wijzingen van de bestaande kaders voor de gemeente Westervoort, informeren we u met deze kennisgeving.

Relevant beleidskader

RES 1.0 Regio Arnhem-Nijmegen
Omgevingsvisie Westervoort

Inhoud van mededeling

In de RES regio Arnhem Nijmegen werken 16 gemeenten, de provincie Gelderland, drie waterschappen en netbeheerder Liander samen aan de Regionale Energie Strategie (RES). Daarbij worden bestuurlijke afspraken op regionale schaal vastgelegd, gericht op de grootschalige opwek van wind- en zonne-energie. Ook wordt in de RES gekeken naar de bovenlokale warmtestructuur en naar optimalisatie van de regionale energie-infrastructuur met het oog op de netcongestie.

Ter voorbereiding op de RES 2.0 is een nota Verrijking RES 2024 opgesteld. Hierin is de planMER opgenomen, wordt aandacht besteed aan de nieuwe beperkingen voor zonnenvelden (in beginsel niet op landbouwgrond) en windenergie (rekening houden met het leefgebied van de Wespandief). Voorts wordt ingegaan op de gevolgen van netcongestie en op de Warmtetransitie.

In deze Verrijking RES 2024 geeft de regio actueel inzicht in de vraag in hoeverre ze op koers ligt met het regionale bod voor 2030. Het bod van de RES 1.0 van de grootschalige opwek van duurzame energie 1,62 TWh en de bestaande zoekgebieden voor wind en zon blijven uitgangspunt.

De Verrijking RES 2024 is een informierend document. Er worden geen strategische en/of beleidsmatige keuzes in gemaakt.

Doel van de verrijking is driedelig:

- Actueel inzicht geven in voortgang en beperkingen van de duurzame opwek van wind- en zonne-energie in de regio;
- Inzicht geven in en richting geven aan het regionale warmtetransitie-pad;
- Samenhang brengen en richting geven aan het energiesysteem.

Gevolgen voor de gemeente Westervoort

De Verrijking RES 2024 heeft geen beleidsmatige consequenties voor de gemeente Westervoort. Het bestaande RES-zoekgebied in ons deel van de regio (West-Liemers) voor de grootschalige opwekking van wind- en zonne-energie blijft onveranderd geconcentreerd in het gebied op en rond InnoFase en Centerpoort-Noord. Dat gebied ligt grotendeels in Duiven en voor een kleiner deel in Zevenaar. In Westervoort zelf zijn er geen reële mogelijkheden voor de grootschalige opwek van energie.

In dat zoekgebied zijn de gevolgen van netcongestie merkbaar en ook de beperkingen die voortvloeien uit de landelijke/provinciale regels over de wespensdief en de zonneparken. Daardoor treedt vertraging op en zal ook niet het volledige (theoretische) potentieel worden benut.

Ondanks deze beperkingen is er uitzicht op realisatie. Voor zonneparken lopen er twee projecten. Voor de combinatie IXZon/Energie de Liemers loopt het project Zonnig Duiven. Hiervoor bestaat sinds kort een onherroepelijke vergunning voor een zonnepark van netto 20 ha. En er is een ver gevorderd initiatief van Sunvest voor een zonnepark van 13 ha.

Met het oog op eventuele nieuwe windmolens in het bestaande zoekgebied vindt er nog overleg plaats met de provincie Gelderland over de mogelijkheden in relatie tot de wespensdief.

Ondertussen werken Liander en Tennet aan uitbreiding van het elektriciteitsnetwerk. Zo is op InnoFase is een nieuw verdeelstation gepland dat mogelijk rond 2030 operationeel zal zijn. Daarnaast werken bestaande partijen op het bedrijventerrein InnoFase in een "Smart Energy Hub" samen met ontwikkelaars voor de zonneparken en windmolens. Met onder meer als doel om van elkaars (energie)voorzieningen gebruik te kunnen maken.

Westervoort, 10 december 2024.

Burgemeester en wethouders van gemeente Westervoort
M. (Maureen) Sluiter (MA) drs. A.J. (Arend) van Hout

Bijlagen

201678897 RES GMR 2024 Verrijking – Definitief oktober 2024 (nota)

Regionale Energie Strategie Arnhem - Nijmegen 2024

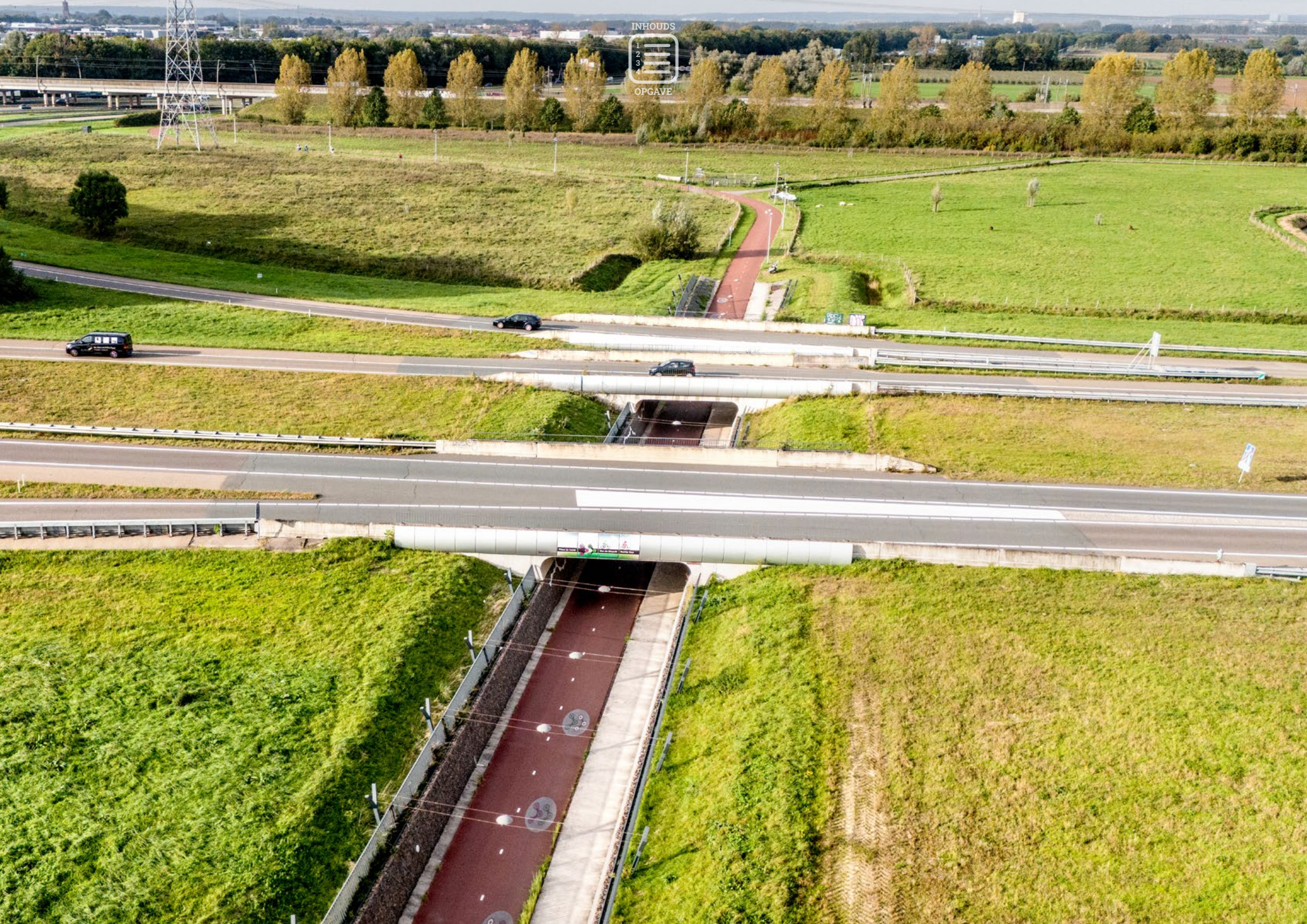
Verrijking RES 1.0

Inhoudsopgave

Voorwoord	5	4. Warmte	35
1. Inleiding	6	4.1. Doelstellingen, bod en afspraken RES 1.0	35
1.1. Wat ging vooraf: RES 1.0	6	4.2. De rol van gemeenten	36
1.2. Waarom een verrijking van de RES 1.0?	6	4.3. Waar staan we nu in de regionale warmtetransitie?	37
1.3. PlanMER	7	4.4. De maatschappelijk gewenste warmteoplossing	39
1.4. Participatie	8	4.5. Regionale synergie door samenwerking	39
1.5. Vaststelling RES 2024	8	4.6. Warmtebronnen in regio	41
1.6. Leeswijzer	9	4.7. Het perspectief voor collectieve warmte	45
2. Introductie energiesysteem	10	4.8. Knelpunten bij de gemeentelijke aanpak	46
2.1. Het energiesysteem verandert fundamenteel	10	4.9. Voorstellen voor gezamenlijke actie	48
2.2. Wat betekenen de veranderingen voor de regio en de RES?	13	5. Integraal programmeren en netcongestie	51
3. Elektriciteit	15	5.1. Waar staan we nu met het energiesysteem?	51
3.1. Doelstellingen, bod en afspraken RES 1.0	15	5.2. Integraal programmeren	52
3.2. Waar staan nu we in de energietransitie?	16	5.3. Voor welke uitdagingen en knelpunten staan we?	54
3.3. Voor welke uitdagingen en knelpunten staan we bij zon en wind op land?	23	5.4. Wat is onze strategie?	55
3.4. Voor welke uitdagingen en knelpunten staan we bij zon op dak?	27	6. Draagvlak	61
3.5. Onze aanpak	28	6.1. Bestuurlijke en ambtelijke samenwerking	61
3.6. Welke acties ondernemen we?	30	6.2. Kennisdeling en samenwerking	62
		6.3. Maatschappelijk draagvlak	63
		Bijlage A Overzicht afspraken RES 1.0	67
		Bijlage B Monitoring	73
		Colofon	76
		Verklarende afkortingen- en definitielijst	77

INHOUDS

OPGAVE

Voorwoord

De opdracht om te bouwen aan een schone, betrouwbare en lokale energievoorziening wordt steeds belangrijker. Belangrijker omdat het wetenschappelijk onderzoek naar klimaat en energie ons laat zien dat klimaatverandering sneller gaat dan verwacht. Belangrijker omdat de snelle, plotselinge stijging van de gasprijzen de afgelopen jaren veel inwoners voor onmogelijke keuzes stelde: een warme douche of een warme maaltijd. En belangrijker vanwege internationale spanningen; we willen niet afhankelijk zijn van dictatoriale regimes voor zoiets belangrijks als onze energievoorziening.

Maar de opdracht om te bouwen aan een schone, betrouwbare en lokale energievoorziening is ook steeds ingewikkelder. Ingewikkelder omdat het bestaande systeem piept en kraakt nu we veel meer elektriciteit nodig hebben dan we kunnen transporteren over een verouderd net. Ingewikkelder omdat het geen kwestie meer is van kiezen tussen verschillende bronnen van warmte en energie. We hebben alles tegelijk nodig in een nieuw energiesysteem. En ingewikkelder omdat oude regels en gewoonten soms nog voorschrijven dat we alle energie op hetzelfde landelijke net brengen in plaats van het lokaal te gebruiken.

Aan deze even urgente als ingewikkelde opdracht werken in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen zestien gemeenten, de provincie, netbeheerders en waterschappen samen aan een strategie voor een duurzame toekomst. Deze strategie gaat over veel meer dan een minimum aantal windmolens en zonnenvelden alleen. Het gaat over het energiesysteem van de toekomst, over lokale en duurzame opwek van elektriciteit en over de overgang van gas verstuken naar duurzame warmte maken.

Met deze verrijking van onze bestaande Regionale Energie Strategie laten we als regio zien waar we staan en hoe we vooruit willen. Een plan om samen voldoende duurzame energie op te wekken, een analyse van het energiesysteem van en voor de regio en een perspectief op een schoon, duurzaam en betrouwbaar warmtesysteem. Van, voor én met onze inwoners.

Want alleen in samenwerking, als regio, kunnen we deze klus klaren. Daarom bedank ik iedereen die erbij betrokken was: collega-bestuurders, betrokken medewerkers en meedenkers uit het maatschappelijk veld, netbeheerders en adviseurs. Ik nodig iedereen van harte uit ook de volgende stappen samen te zetten.

Moedig voorwaarts!

Maarten van den Bos

Voorzitter RES Groene Metropoolregio
Arnhem-Nijmegen

Arnhem Nijmegen
RES Regionale
Energie
Strategie

**GROENE
METROPOOL
REGIO** ARNHEM
NIJMEGEN

1. Inleiding

1.1. Wat ging vooraf: RES 1.0

In Nederland hebben we in het Klimaatakkoord (2019) afgesproken hoe we de internationale klimaatafspraken van Parijs uit 2015 gaan uitwerken. In Gelderland hebben we ook het Gelders Energieakkoord (GEA) dat aangeeft hoe we met elkaar de CO₂-uitstoot in 2030 met 55% verminderen ten opzichte van 1990.

We werken in Nederland op veel verschillende manieren aan de klimaatdoelen. De RES is er daar één van en richt zich specifiek op:

- De opwekking van duurzame elektriciteit via windturbines, zonnevelden en zon op grote daken (>15 kWp);
- De warmtetransitie in de gebouwde omgeving;
- De benodigde opslag en energie-infrastructuur.

In de Regionale Energiestrategie Arnhem-Nijmegen hebben overheden (provincie, gemeenten, waterschappen) en de netbeheerder (Liander) in samenwerking met het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en inwoners, afspraken gemaakt over het opwekken van duurzame elektriciteit in de regio via windturbines, zonnevelden en zon op grote

daken. Ook zijn afspraken gemaakt over de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en over de benodigde opslag en energie-infrastructuur. De zestien deelnemende gemeenten, provincie Gelderland en de waterschappen stelden in het voorjaar van 2021 de **RES 1.0** van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen vast.

Verschillende gemeenten en de provincie hebben voor de uitwerking naar RES 2.0 aandachtspunten meegegeven in moties en amendementen. Ze vragen aandacht voor landschappelijke en ecologische inpassing van duurzame opwek, lokale autonomie, de verhouding tussen zon- en wind opwek en alternatieve duurzame opwek zoals waterkracht. Dit is meegenomen in het proces naar de verrijkte RES.

1.2. Waarom een verrijking van de RES 1.0?

In het Uitvoeringsplan (april 2023) voor de RES Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen was de ontwikkeling van RES 2.0 als opvolging van RES 1.0 het uitgangspunt. In het Uitvoeringsplan

staat aangegeven hoe de afspraken uit RES 1.0 uitwerking krijgen. Tegelijkertijd is er de afgelopen jaren veel veranderd:

- Er is een milieueffectrapportage (Plan-MER) opgesteld op basis van de RES 1.0;
- De provincie Gelderland heeft (op basis van bestuursafspraken) een restrictiever beleid vastgesteld voor de ontwikkeling van zonne-energie op natuur- en landbouwgronden;
- Strengere landelijke windnormen en de invloed van de wespandief leiden tot een beperking van de mogelijkheden voor windenergie;
- Problemen met netcongestie zorgen voor beperkingen op het elektriciteitsnet. Deze netcongestie heeft grote invloed op zowel toelevering op het elektriciteitsnet als op afname van het elektriciteitsnet;
- Gemeenten stelden na de RES 1.0 Transitievisies Warmte (TVW) op. Mede hierdoor groeide het inzicht in de warmtetransitie.

Het Nationaal Programma Regionale Energie Strategie (NPRES) schreef voor dat er elke twee jaar een nieuwe RES vastgesteld moest worden. Dit beleid is losgelaten en het is aan de regio's om de RES 1.0 te herijken en te voorzien van nieuwe kaders in een RES 2.0.

De voortgang van het RES-bod wordt tweejaarlijks, nog steeds conform afspraak, in een voortgangsrapportage ingeleverd bij NPRES. Kwantitatief wordt de voortgang jaarlijks aangeleverd. Door bovenstaande ontwikkelingen en de afspraken uit het Uitvoeringsplan, ligt er nu een verrijking van de RES 1.0 en geen RES 2.0. Met deze verrijkte Regionale Energie Strategie zetten we de inzichten en vorderingen van de afgelopen jaren op een rij.

Bod en RES-kader blijven het uitgangspunt

Voor de verdere uitwerking van de afspraken uit de RES 1.0 is het niet nodig om het kader van de RES 1.0 aan te passen. Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Wanneer er een RES 2.0 vastgesteld wordt, valt deze onder de Omgevingswet. Onder deze wet is de RES een vormvrij, vrijwillig programma en is een milieueffectrapportage verplicht.

Omdat de kaders van de RES 1.0 in deze verrijkte versie gelijk blijven, vindt er geen herijking plaats in de zin van de Omgevingsverordening van de provincie en is de RES ook geen programma onder de Omgevingswet. Dus: de gemaakte afspraken en het bod van 1,62 TWh duurzame elektriciteitsopwek binnen de regio, blijven onveranderd. Wél hebben we de RES-

afspraken nader uitgewerkt, meer in samenhang bekeken en geoperationaliseerd.

We benaderen deze RES vanuit het energiesysteem, ofwel de combinatie van systemen waarmee we in onze energiebehoefte voorzien (gas, elektriciteit en warmte) met als pijlers duurzame opwek en warmte. De indeling van deze verrijkte RES is daarom anders dan die van de RES 1.0.

Doelen van de RES:

- Inzicht geven in en richting geven aan de stand van zaken en nadere uitwerking van de duurzame energie opwek in de regio;
- Inzicht geven in en richting geven aan het regionale warmtetransitiepad;
- Samenhang brengen en richting geven aan het energiesysteem.

1.3. PlanMER

Ter voorbereiding op de milieueffectrapportage (planMER) voor de RES is de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) opgesteld. Hierbij is een participatieproces doorlopen met regionaal georganiseerde partijen (zie paragraaf 1.4. Participatie). Medio 2023 is

het milieueffectonderzoek afgerond en is de planMER opgeleverd.

Op 2 november 2023 bracht de Commissie m.e.r. haar advies uit op de planMER. Daarin stelt de commissie twee adviezen centraal:

- De commissie miste een uitwerking op gebiedsniveau: waarom is een gebied qua natuur en landschap beter geschikt voor de opwekking van duurzame elektriciteit of warmte dan een ander gebied?
- Ook vroeg de Commissie bij de gemeenten aandacht voor het bewaken van de samenhang tussen gebieden voor duurzame energieproductie. Dit is belangrijk om bijvoorbeeld onbedoelde opeenstapeling van negatieve milieueffecten te voorkomen.

Een nadere uitwerking op gebiedsniveau vindt lokaal plaats. Enkele gemeenten kiezen naar aanleiding van de planMER resultaten, één of meerdere windlocaties. Aan het advies van de Commissie m.e.r om de samenhang tussen gebieden te bewaken, geven we gehoor door nieuwe RES-projecten altijd eerst op de regionale tafel te bespreken. Ook wordt die samenhang geadresseerd in het op te stellen programma Realisatiekracht.

Op basis van de uitkomsten van de PlanMER werken gemeenten aan eigen plannen om windlocaties ruimtelijk te borgen. Dit proces loopt parallel aan deze rapportage. De gewijzigde zoekgebieden worden in de RES 2.0 vastgesteld.

1.4. Participatie

Participatie richt zich in de RES zowel op de planvorming als op de uitvoering en realisatie van projecten. In deze paragraaf komt participatie tijdens de planvorming aan bod. Specifiek de stappen die genomen zijn in het betrekken van bestuurders, partners en regionaal belanghebbenden vanaf de RES 1.0 tot en met deze verrijking.

Participatie NRD en planMER

In vier omgevingsdialogen gaven regionaal georganiseerde partijen input voor de NRD: welke milieueffecten willen we onderzoeken en hoe diepgaand? Een belangrijk thema voor participatie omdat de milieueffectrapportage ook aanleiding is voor deze verrijking. Partijen zoals LTO, GGD, brandweer, Natuur en Milieu Gelderland, Natuurmonumenten, tegenwindpartijen, windontwikkelaars en

energiecoöperaties waren betrokken bij het vormgeven van het planMER onderzoek. De NRD is ter inzage gelegd zodat inwoners en georganiseerde partijen hun zienswijze konden geven op de uitgangspunten van de planMER. Daarbij zijn de zestien regionale gemeenteraden expliciet gevraagd om een zienswijze. Er vonden drie online informatiebijeenkomsten plaats voor raadsleden en anderen geïnteresseerden om uitleg te geven over de inhoud en keuzes in de NRD. In totaal zijn 43 zienswijzen met 311 vragen en opmerkingen ingediend. Al deze punten hebben we beantwoord en verwerkt in de definitieve NRD als basis voor de MER. Alle informatie over het participatieproces is terug te vinden op de [website van de GMR](#).

De planMER is medio 2023 afgerond en gepubliceerd op de [website](#). Het rapport is gedeeld met de colleges, gemeenteraden, provincie en waterschappen. Gemeenten kunnen de planMER gebruiken als basis en als verwijzing bij het nemen van hun ruimtelijke besluiten over elektriciteitsopwek en warmte. Tijdens een online bijeenkomst in augustus 2023 zijn de uitkomsten van de onderzoeken gepresenteerd aan de regionaal belanghebbenden die gedurende het proces hebben meegedacht.

Regionale Adviestafel

De regionaal belanghebbenden zijn tussentijds geïnformeerd over het proces van de verrijking van de Regionale Energie Strategie tijdens diverse overleggen. Op 6 maart 2024 is in het BPCR besloten om de samenwerking met de regionaal belanghebbenden een structureel karakter te geven in de vorm van de Regionale Adviestafel. Op 11 april 2024 is de Regionale Adviestafel voor het eerst samengekomen. Zij hebben een toelichting gekregen op de conceptversie van de RES, om daarna een inhoudelijke reactie voor te bereiden.

1.5. Vaststelling RES 2024

De colleges van de 16 RES gemeenten leggen deze RES 2024 ter consultatie voor aan hun gemeenteraden en stellen deze vervolgens vast. Het college van Gedeputeerde Staten van de provincie stelt de RES 2024 vast. De Waterschappen stellen de RES 2024 vast in hun dagelijkse bestuur.

1.6. Leeswijzer

Het volgende hoofdstuk start met een overzicht van het energiesysteem in de regio: waar hebben we het over bij elektriciteit en warmte en hoe grijpen beiden op elkaar in? Hoe ziet het energiesysteem in onze regio eruit, hoeveel energie verbruikt een gemiddelde woning qua gas en elektra en welke invloed heeft de transitie van het aardgas op ons energiesysteem?

In hoofdstuk 3 werken we het onderdeel elektriciteit nader uit. Hoever zijn we in de realisatie van de 1,62 TWh opwek duurzame elektriciteit? Wat zijn de knelpunten, hoe vergroten we het aandeel windenergie in de duurzame elektriciteitsmix en op welke manier geven we uitvoering aan de solidariteitsafspraken van de RES?

In hoofdstuk 4 volgt de uitwerking van de warmtetransitie. We staan stil bij zowel de individuele als collectieve aanpak, bij de rol van de gemeenten en de uitdagingen waarvoor zij staan. We geven een update van de ontwikkeling van de warmteclusters in de regio. En geven het belang en de mogelijkheden voor samenwerking in de regio aan.

Hoofdstuk 5 gaat specifiek in op de netcongestie en de invloed daarvan op ons regionale energiesysteem. Faseren en prioriteren worden daarin belangrijker op zowel de korte als lange termijn. Voor de termijn na 2030 geven we een procesoverzicht over het integraal programmeren: de keuze welke functies we waar binnen de regio willen ontwikkelen.

Tenslotte staan we in hoofdstuk 6 stil bij de borging van draagvlak en participatie. Met aandacht voor bestuurlijke en ambtelijke samenwerking, kennisdeling, samenwerking en maatschappelijk draagvlak.

Figuur 1: De 16 RES-gemeenten in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

2. Introductie energiesysteem

Doelstellingen Nationaal Klimaatakkoord en nationale Klimaatwet

In 2050:

- 7 miljoen woningen en 1 miljoen gebouwen van het aardgas af
- Nederland is klimaatneutraal (netto nul CO₂-uitstoot) (nationale Klimaatwet)

In 2030:

- CO₂-reductie van 55% (t.o.v. 1990) (nationale Klimaatwet)
- 1,5 miljoen woningen en gebouwen aardgasvrij
- Jaarlijks 35 TWh duurzame elektriciteit opwek op land

Bod RES1.0

- 1,62 TWh duurzame elektriciteitsopwek
- Het bod van RES1.0 is een bijdrage aan het aanvankelijke doel uit het Klimaatakkoord van 49% CO₂-reductie (inmiddels bijgesteld naar 55%). De bijdrage van dit bod is echter niet voldoende om deze doelstelling in 2030 te halen. Daarvoor zou de regionale doelstelling aanzienlijk omhoog moeten, maar dat is met name vanwege netcongestie op dit moment niet haalbaar.

Afspraken RES 1.0

Een overzicht met de afspraken uit de RES1.0 en de stand van zaken zijn opgenomen in bijlage A.

2.1. Het energiesysteem verandert fundamenteel

De genoemde doelstellingen hebben een grote impact op de inrichting van het energiesysteem. Daaronder verstaan we drie verschillende deelsystemen waarmee we in onze energiebehoefte voorzien: gas, elektriciteit en warmte.

Het gassysteem in Nederland bestaat uit een transport- en distributienetwerk en buffers, en is vooral gericht op aardgas. Ook het elektriciteitssysteem bestaat uit een nationaal transportsysteem en distributienetten. Deze worden gevoed door elektriciteitscentrales (op aardgas, kolen, biomassa en kernenergie) en door duurzame opwek van zonne- en windenergie. Het warmtesysteem heeft vanwege de beperkte transporteerbaarheid van warmte meestal een lokaal of regionaal karakter. Voeding van het warmtesysteem komt vanuit restwarmte van energie-intensieve bedrijven, geothermie, aquathermie en bodemenergie waarbij ook elektriciteit wordt ingezet voor warmtepompen.

Overschakeling naar duurzame bronnen

Het huidige energiesysteem is nog grotendeels afhankelijk van fossiele brandstoffen. Dat verandert door de energietransitie fundamenteel: het wordt gedecarboniseerd¹. Dat begint binnen de deelenergiesystemen met de overschakeling naar duurzame warmte- en elektriciteitsbronnen en duurzame gassen. De nationale elektriciteitsmix wordt steeds duurzamer en meer decentraal. Dat komt met name door de toenemende ontwikkeling van zonne- en windenergie. In 2023 bestond de elektriciteitsmix voor zo'n 48% uit duurzame bronnen: 37,1% zon, 30,5% wind-op-land, 20,1% wind-op-zee, 12,2% biomassa en 0,1% waterkracht².

De warmtevoorziening van woningen is veel moeilijker te verduurzamen dan de elektriciteitsmix. In de praktijk zijn er meerdere CO₂ reductie sporen (decarbonisatiesporen):

- Verminderen van de vraag: isolatie;
- De overstap van aardgas op een warmtenet dat wordt gevoed met duurzame warmtebronnen;
- De elektrificatie van de warmtevoorziening via een (elektrische) warmtepomp;
- De overstap van aardgas op een duurzaam geproduceerd gas zoals waterstof of biogas.

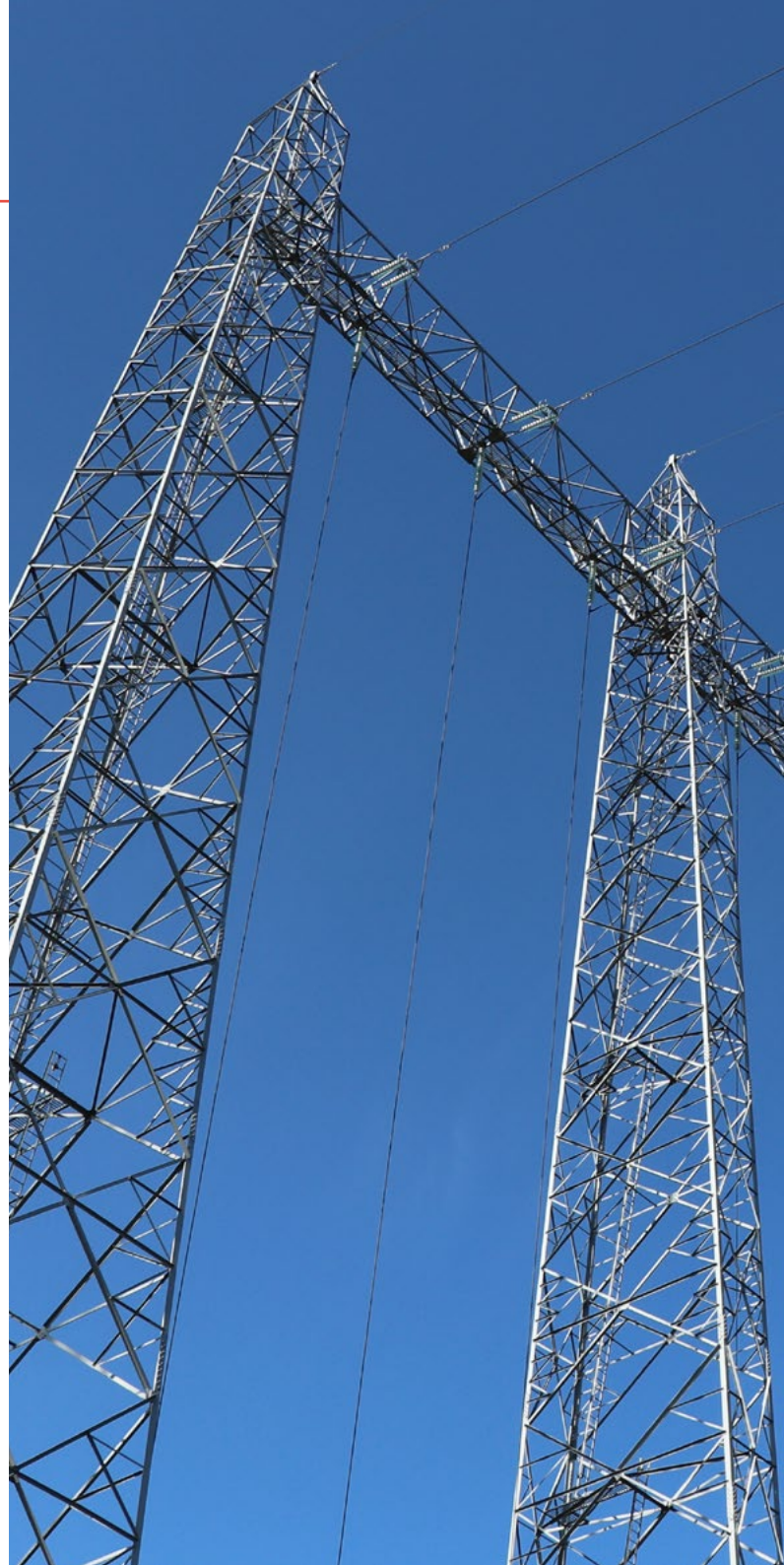
Gezien de toename van elektrisch vervoer, de elektrificatie van industriële processen en de toename van het aantal warmtepompen in woningen, stijgt het elektriciteitsverbruik de komende jaren sterk.

Knelpunten

Bij de fundamentele verandering in het energiesysteem komen knelpunten naar boven. De vervanging van fossiele opwek door duurzame bronnen zoals wind en zon, levert een minder voorspelbare productie op. Dat betekent dat het noodzakelijk is om aan de vraagzijde flexibeler om te gaan met deze variabele productie. Het vraagt om investeringen in opslagcapaciteit én om het beter afstemmen van energievraag- en aanbod. Deze keuzes benoemt NPRES in het principe van 'de Wereld van B'. In de wereld van B gaan we meer lokaal energie produceren en verbruiken. Het energiesysteem met bijbehorende infrastructuur is niet meer gecentraliseerd, maar meer gedistribueerd. Er is lokale balans in het systeem door meer flexibele vraag en opslag en conversie van energie. Hiermee worden de momenten van energievraag beter afgestemd met de momenten waarop er veel productie is van wind en zon.

1 Decarbonisatie is het terugdringen van de uitstoot van koolstofdioxide (CO₂).

2 CBS - Bijna helft elektriciteitsproductie komt uit hernieuwbare bronnen, 7 maart 2024

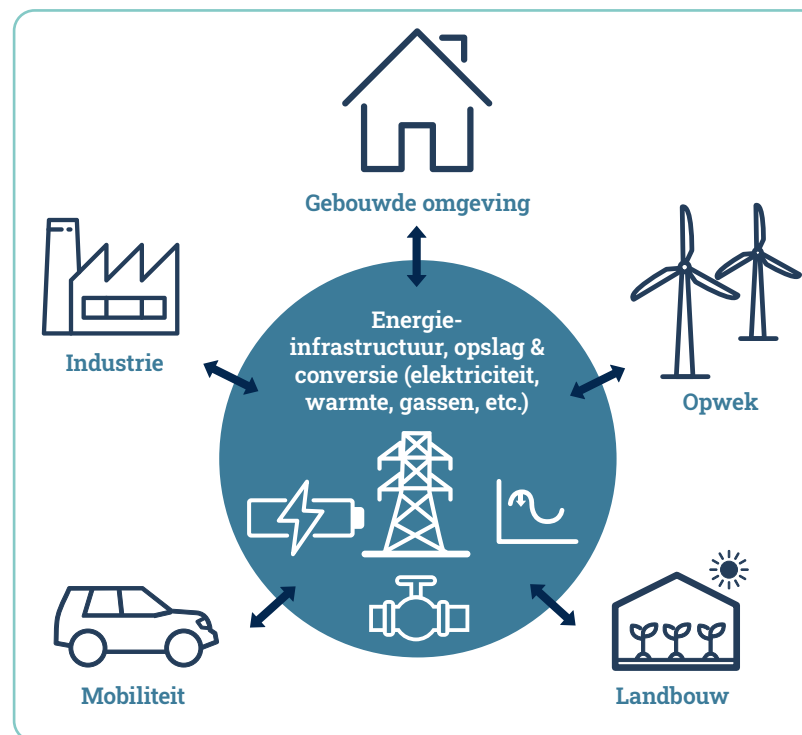
Verschuivingen tussen systemen

De veranderingen in het energiesysteem veroorzaken ook belangrijke verschuivingen tussen de drie deelsystemen. Denk aan het vervangen van brandstoffen door elektriciteit in het mobiliteitsdomein en aan bedrijven die hun fossiele energieverbruik elektrificeren. Ook het vervangen van de centrale verwarmingsinstallaties op aardgas door all-electric warmtepompen en/of warmtenetten in de gebouwde omgeving, is een voorbeeld van zo'n verschuiving.

Deze verschuivingen vragen een snelle en drastische uitbreiding van zowel de elektriciteitsinfrastructuur als de warmte-infrastructuur. Op dit moment zien we al dat het elektriciteitssysteem deze snel stijgende vraag niet aan kan. De benodigde uitbreidingen zijn groot en kosten veel tijd. De snelgroeiende vraag, is dan ook niet bij te benen. Balanceren is hierbij van groot belang; het elektriciteitssysteem waar mogelijk ontzien met elektriciteitsluwe oplossingen zoals warmtenetten en seizoensopslag (elektriciteit en warmte).

Het Rijk en de provincie pakken regie bij de energievoorziening via het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE) en de provinciale energievisie. Het NPE stuurt op vijf richtinggevende keuzes:

- het maximaliseren van duurzame energie en infrastructuur;
- energiebesparing;
- de verdeling van transportschaarste;
- meer samenwerking over grenzen heen;
- meer samen sturen op de maatschappelijke en economische omslag die nodig is.

Figuur 2: Overzicht van energiesystemen en sectoren

2.2. Wat betekenen de veranderingen voor de regio en de RES?

Uit zowel de klimaatdoelstellingen als de veranderingen in het energiesysteem komt de urgentie naar voren om meer in te zetten op duurzame energie en om het energiesysteem anders in te richten. Het energiesysteem vormt daarom de basis voor deze RES (2024). De volgende hoofdstukken bieden een verdieping op de verschillende onderdelen:

- In het energiesysteem is het noodzakelijk om het aandeel van duurzame opwek te vergroten, de energievraag/aanbod beter te combineren en om de verhouding tussen het totale vermogen van wind en zon te verbeteren (hoofdstuk 3);
- Na-isolatie van woningen en collectieve warmtesystemen reduceren CO₂ uitstoot en kunnen helpen bij de ontlasting van de elektriciteitsinfrastructuur. Deze oplossingen zouden met name daar ingezet moeten worden, waar dit maatschappelijk gezien gewenst is (hoofdstuk 4);
- Voor zowel elektriciteit als warmte is het energiesysteem en de benodigde infrastructuur essentieel. Daarom wordt in deze verrijking ingegaan op het energiesysteem op lange termijn volgens de wereld van B principes. Daarnaast worden korte termijn acties over hoe om te gaan met transportschaarste en netcongestie beschreven (hoofdstuk 5).

INHOUDS

OPGAVE

3. Elektriciteit

3.1. Doelstellingen, bod en afspraken RES 1.0

Doelstellingen

- We realiseren het bod van 1,62 TWh en streven naar een betere verdeling tussen zon en wind.
 - Voor een goed functionerend elektriciteitsnet vergroten we het aandeel windenergie, zoals afgesproken in de RES 1.0.
 - Lokaal wordt de RES verankerd in het omgevingsbeleid. Daarbij streven we naar minimaal 50% lokaal eigendom.
- We geven inzicht in de voortgang en bereikte resultaten via monitoring en verantwoording.

Bod RES 1.0

- Wind op land 0,47 TWh
- Zon op land 0,66 TWh
- Zon op Dak 0,49 TWh

In opgesteld vermogen (berekend in megawatts: MW), gaat het om 89% zon en 11% windenergie. Deze verhouding is echter niet inpasbaar op het elektriciteitsnet. Daarom geven we in deze RES 2024 uitvoering aan afspraak 18 uit RES 1.0: streven naar een 50% - 50% verhouding tussen zon en wind per elektriciteitsstation in de regio.

Voor de opwek op land zijn zoekgebieden in de regio aangewezen. Daarnaast zijn circa 100 wind- en zonprojecten door de 16 gemeenten aangeleverd.

Voor zon op dak wordt 25% van het maximale potentieel als reëel verondersteld in 2030. Het potentieel is bepaald met behulp van het zon-op-dak dashboard van de provincie Gelderland: ZON-OP-DAK (arcgis.com). In de RES streven we een regionaal bod na en om dit te behalen is het uitgangspunt dat gemiddeld genomen elke gemeente 25% van deze bovengenoemde maximale potentie voor zon op dak realiseert.

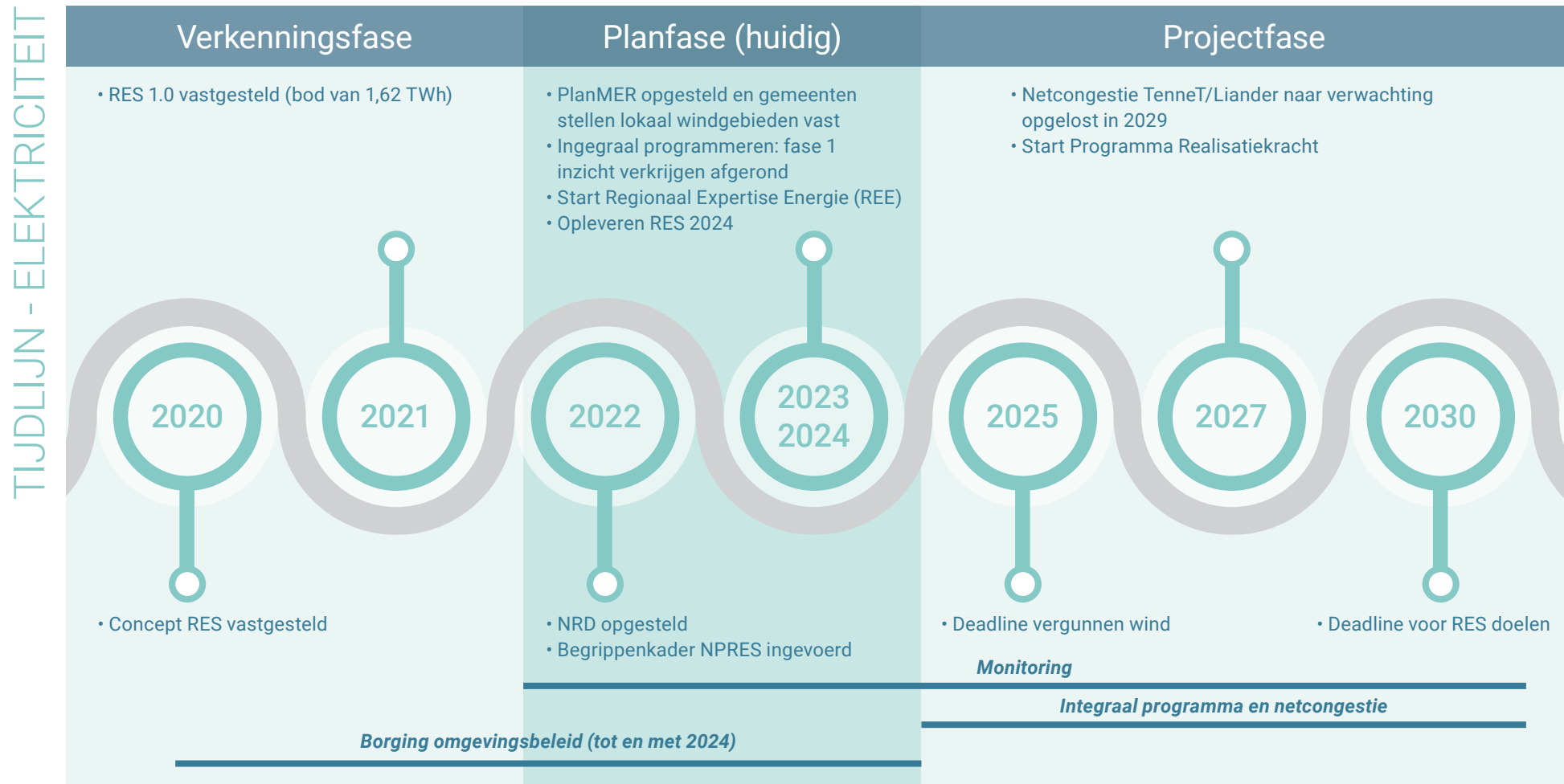
Afspraken RES 1.0

Een overzicht met de afspraken uit de RES1.0 en de stand van zaken zijn opgenomen in bijlage A.

3.2. Waar staan nu we in de energietransitie?

Vanaf de vaststelling van de RES 1.0 in 2021 werken we aan de uitvoering ervan. Om te beoordelen of de afspraken, projecten en zoekgebieden

haalbaar zijn vanuit wet- en regelgeving is gedurende 2022 en 2023 een milieueffectrapport opgesteld: **de planMER RES GMR**. Ook zijn we in 2022 gestart met periodieke monitoring en coördineren we het traject rond integraal programmeren vanuit de RES.

Figuur 3: Tijdlijn elektriciteit

Om invulling te geven aan de afspraak voor de opwek van 1,62 TWh duurzame elektriciteit in 2030, zijn binnen de regio 22 zoekgebieden vastgesteld voor het opwekken van zonne-energie en 7 zoekgebieden voor windenergie. In praktijk valt een aantal zoekgebieden voor zon en wind samen en loopt een aantal zoekgebieden in elkaar over.

Figuur 4: Zoekgebieden voor zon- en windenergie RES 1.0

Tabel 1: Onderstations in de regio en voorkeur energietechniek

Veel zonne-energie en te weinig windenergie voor het elektriciteitsnet

De afgelopen jaren is het aantal zonnepanelen in de regio enorm gegroeid. Deels door een flinke groei aan zonnepanelen op woningen, maar vooral doordat het aantal zonnevelden sterk is toegenomen. Het gevolg is dat we op zonnige dagen en in de zomermaanden enorm veel vragen van onze elektriciteitsnetten.

Het overaanbod van zonne-energie zorgt voor een toenemende onbalans op het regionale elektriciteitsnet. Om die onbalans op te lossen is aanzienlijk meer windenergie nodig. Ook in de afspraken van de RES 1.0 was de onbalans in vermogen (MW) tussen zon (89%) en wind (11%) erg groot. De regio heeft zichzelf daarom de opdracht gegeven de verhouding tussen wind- en zonne-energie sterk te verbeteren.

In de Notitie Energiesysteem van mei 2023 gaf netbeheerder Liander, voor ieder onderstation in de regio aan, een (zeer sterke) voorkeur te hebben voor extra windenergie. Dit om het elektriciteitsnet richting de toekomst betrouwbaar en betaalbaar te houden. De uitdaging is dan ook om nieuwe zoekgebieden voor windenergie te identificeren en hier met gemeenten afspraken over te maken.

Naam onderstation	Verwachte groei zon op dak [MVA]	Voorkeur energietechniek
OS ANGERLO 50 kV	30	zeer sterke voorkeur wind
OS ARNHEM 10 kV	24	voorkeur wind
OS BEMMEL 50 kV	62	zeer sterke voorkeur wind
OS DODEWAARD 150 kV	77	zeer sterke voorkeur wind
OS DRUTEN 10 kV	50	zeer sterke voorkeur wind
OS DUKENBURG 10 kV	19	zeer sterke voorkeur wind
OS EERBEEK 150 kV	42	zeer sterke voorkeur wind
OS ELST 150 kV	85	zeer sterke voorkeur wind
OS KATTENBERG 10 kV	30	zeer sterke voorkeur wind
OS NIJMEGEN 150 kV	163	zeer sterke voorkeur wind
OS OOSTERBEEK 10 kV	18	voorkeur wind
OS PRESIKHAAF 10 kV	40	voorkeur wind
OS RENKUM 10 kV	39	voorkeur wind
OS SINT ANNAMOLEN 10 kV	15	zeer sterke voorkeur wind
OS TEERSDIJK 150 kV	111	zeer sterke voorkeur wind
OS WINSELINGSEWEG 50kV	67	zeer sterke voorkeur wind
OS ZEVENAAR 150 kV	125	zeer sterke voorkeur wind
Nieuw: OS DUIVEN	-	zeer sterke voorkeur wind
Nieuw: OS OOSTERHOUT	-	voorkeur wind
Nieuw: OS WYLERBERGMEER	-	zeer sterke voorkeur wind
Nieuw: OS BEUNINGEN	-	voorkeur wind

Milieueffectonderzoek: vooral kansen voor windenergie langs grote doorgaande wegen

Vanwege de onbalans tussen zonne- en windenergie, hebben gemeenten en provincie in de RES 1.0 afgesproken om onderzoek

te doen naar extra zoekgebieden voor windenergie. Het afgelopen jaar is een milieueffectonderzoek uitgevoerd met de gehele regio als onderzoeksgebied. Daarin is gekeken naar de volle breedte van de RES, namelijk de

mogelijkheden voor windenergie, zonne-energie en warmtebronnen. Onze hoofdvraag:

Welke gebieden zijn vanuit milieueffecten geschikt, geschikt te maken of ongeschikt voor de ontwikkeling van ten minste 1,62 TWh duurzame elektriciteitsambitie en regionale warmtebronnen in de Groene Metropoolregio. En hoe kan dit - naast de referentie RES 1.0 - worden ingevuld aan de hand van drie thematische alternatieven?

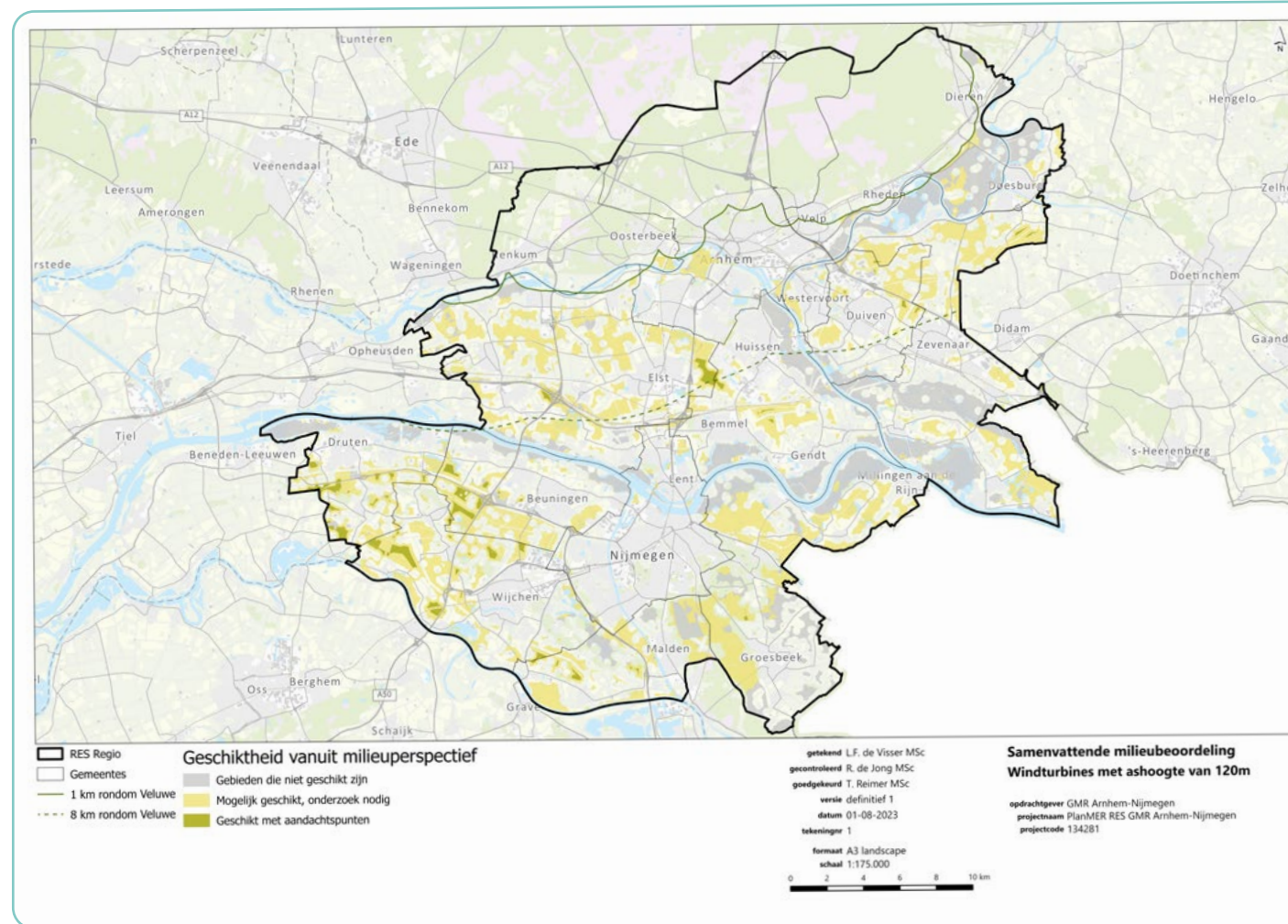
Deze vraag is in drie stappen beantwoord:

1. Door ongeschikte gebieden op basis van wet- en regelgeving uit te sluiten en op de kaart onderscheid te maken tussen geschikte- en geschikt te maken gebieden;
2. Door vanuit de RES en de thema's natuur, landschap en leefomgeving de geschikte- en geschikt te maken gebieden te beschouwen;
3. Door vanuit milieueffecten te komen tot mogelijke zoekgebieden in de geschikte- en geschikt te maken gebieden;
4. Daarbij is geconcludeerd dat de zoekgebieden voor windturbines in de RES 1.0 vanuit milieuperspectief goed onderbouwd zijn.

Uit het onderzoek bleek bovendien dat zonne-energie qua milieuaspecten bijna overal mogelijk

is. Voor windenergie liggen er mogelijke gebieden langs grote doorgaande wegen en in een aantal

buitengebieden die niet zijn aangemerkt als cultuurhistorische plek of natuurgebied.

Figuur 5: Geschiktheidskaart voor windturbines met een lage geluidsemissie

Figuur 5 geeft een van de drie samenvattende kaarten uit het milieueffectonderzoek weer. De kaart laat zien welke gebieden geschikt zijn, of geschikt te maken zijn voor de ontwikkeling van twee of meer windturbines met een lage geluidsemissie. De kaart is gemodelleerd op een referentieturbine met een ashoogte van 120 meter (een Nordex N117). Voor de milieutechnische mogelijkheden is de windturbinehoogte of -omvang niet zo relevant, de geluidsemissie is leidend. Met andere woorden: een aanzienlijk hogere of grotere windturbine met eenzelfde lage geluidsemissie, biedt vergelijkbare milieutechnische mogelijkheden.

De drie samenvattende milieubeoordelingskaarten zijn in hoge resolutie te vinden op de [**planMER website**](#).

Het gaat om de volgende kaarten:

- Milieubeoordeling voor de ontwikkeling van zonnevelden;
- Milieubeoordeling voor de ontwikkeling van windturbines met een lage geluidsemissie;
- Milieubeoordeling voor de ontwikkeling van windturbines met een hoge geluidsemissie.

Gemeente	Actuele informatie windenergie
Arnhem	<ul style="list-style-type: none"> • De gemeente Arnhem heeft de ontwikkeling van het windproject Koningspleij-Noord gefaciliteerd. • Dit windproject is in 2022 gerealiseerd en sinds dat jaar operationeel.
Beuningen	<ul style="list-style-type: none"> • De gemeente Beuningen faciliteert de ontwikkeling van de windzoekgebieden W.9 en W.10 uit de RES via het Windpark Beuningen. • Voor Windpark Beuningen zijn lokale windnormen opgesteld en is in 2021 een vergunning afgegeven. • De doorgang van Windpark Beuningen wacht inmiddels meer dan twee jaar op een uitspraak van de Raad van State. De uitspraak van de Raad van State wordt nog in 2024 verwacht.
Berg en Dal	<ul style="list-style-type: none"> • De gemeente Berg en Dal faciliteert op dit moment geen ontwikkeling van windprojecten of windzoekgebieden. • Wel is de gemeente gestart met een proces waarbij opnieuw gekeken wordt naar de huidige energiemix.
Doesburg	<ul style="list-style-type: none"> • De gemeente Doesburg faciliteert op dit moment geen ontwikkeling van windprojecten of windzoekgebieden. • Ook werkt de gemeente op dit moment niet aan een proces om dit in de toekomst mogelijk te maken.
Druten	<ul style="list-style-type: none"> • De gemeente Druten heeft een aantal geschikte- en geschikt te maken gebieden voor windenergie in het regionale milieueffectonderzoek. • De gemeente onderkent de uitkomsten van het regionale milieueffectonderzoek en geeft aan gemeentelijk verdere stappen te zetten op de ontwikkeling van windenergie. • Zo wordt binnen de gemeente gekeken naar de mogelijkheid om een wind- en zonnevisie op te stellen.

Tabel 2: Overzicht stand van zaken windenergie per gemeente

Windenergie per gemeente

In een aantal gemeenten zijn goede kansen voor windenergie om het doel 1,62 TWh grootschalige duurzame elektriciteitsopwek in 2030 te behalen. Met name in de gemeenten Beuningen, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Overbetuwe, Wijchen en Zevenaar. Op basis van het milieueffectonderzoek hebben deze gemeenten aangegeven stappen te zetten voor de ontwikkeling van windenergie. Wat die stappen zijn, verschilt per gemeente en hangt af van de lokale situatie.

Duiven	<ul style="list-style-type: none"> • De gemeente Duiven streeft naar maximale benutting van de potenties voor windenergie in het bestaande RES-zoekgebied W.5 • De gemeente doet dit bij voorkeur in een gemeente-overstijgend gebiedsproces samen met ontwikkelende partijen.
Heumen	<ul style="list-style-type: none"> • De gemeente Heumen stelt op dit moment een windvisie op. • Heumen kent een aantal geschikte- en geschikt te maken gebieden voor windenergie in het regionale milieueffectonderzoek. • Deze gebieden vormen de basis voor een multi-criteria analyse (MCA). Op basis van de MCA-uitkomsten kiest de gemeente welke gebieden ze aanwijst voor de ontwikkeling van windenergie.
Lingewaard	<ul style="list-style-type: none"> • De gemeente Lingewaard faciliteert de ontwikkeling van twee windprojecten: Caprice en A15/Betuweroute. • Voor Windpark Caprice zijn lokale windnormen opgesteld en is in 2022 een vergunning afgegeven. • De doorgang van Windpark Caprice wacht inmiddels anderhalf jaar op een uitspraak van de Raad van State. • Voor het gebied A15/Betuweroute wordt op dit moment een energie-gebiedsvisie opgesteld waarin de ontwikkeling van drie tot vier windturbines is voorzien.
Nijmegen	<ul style="list-style-type: none"> • De gemeente Nijmegen heeft de ontwikkeling van de windprojecten Nijmegen Betuwe en Groene Delta gefaciliteerd. • Windpark Nijmegen Betuwe is in 2016 gerealiseerd en sinds dat jaar operationeel. • Windpark Groene Delta is in 2021 gerealiseerd en sinds 2022 operationeel.
Overbetuwe	<ul style="list-style-type: none"> • De gemeente Overbetuwe faciliteert de ontwikkeling van het gecombineerde wind-zonzoekgebied WZ.8 uit de RES. Windparken Park 15 en Midden-Betuwe zijn initiatieven binnen dit zoekgebied. • Voor Windpark Park15 wordt een vergunningsaanvraag voorbereid.

Tabel 2: Overzicht stand van zaken windenergie per gemeente

Vervolg Overbetuwe	<ul style="list-style-type: none"> • In het project Park15 wordt (conform de Routekaart Duurzaam Overbetuwe) gekeken naar de praktische toepassing van procesparticipatie, lokale participatie en (mogelijk) sociale grondvergoedingen. Daarna volgt de stap naar een methodiek voor de gehele gemeente. • Voor zoekgebied Midden-Betuwe is het actualisatieproces van de 'Omgevingsvisie Overbetuwe 2040' relevant, inclusief wijziging van de zoekzones in het onderdeel 'Energie landschap'. • De ligging in de 1-8 kilometerzone rondom de Veluwe maakt de mogelijkheden hier, mede afhankelijk van het provinciale beleid 'Windenergie Veluwe' en onderhevig aan een stilstandvoorziening. En in de toekomst wellicht andere mitigerende maatregelen.
Renkum	<ul style="list-style-type: none"> • De gemeente Renkum faciliteert op dit moment geen ontwikkeling van windprojecten of windzoekgebieden. • Ook werkt de gemeente op dit moment niet aan een proces om dit in de toekomst mogelijk te maken.
Rheden	<ul style="list-style-type: none"> • De gemeente Rheden faciliteert op dit moment geen ontwikkeling van windprojecten of windzoekgebieden. • Ook werkt de gemeente op dit moment niet aan een proces om dit in de toekomst mogelijk te maken.
Rozendaal	<ul style="list-style-type: none"> • De gemeente Rozendaal faciliteert op dit moment geen ontwikkeling van windprojecten of windzoekgebieden. • Vanuit milieuaspecten is de ontwikkeling van de windenergie in de gehele gemeente op dit moment ook niet mogelijk.
Westervoort	<ul style="list-style-type: none"> • De gemeente Westervoort faciliteert op dit moment geen ontwikkeling van windprojecten of windzoekgebieden. • Ook werkt de gemeente op dit moment niet aan een proces om dit in de toekomst mogelijk te maken.
Wijchen	<ul style="list-style-type: none"> • De gemeente Wijchen faciliteert de ontwikkeling van windpark Bijsterhuizen. • De gemeente heeft de 'Visie op wind- en zonne-energie gemeente Wijchen: Op weg naar 2035' vastgesteld. • In de visie heeft de gemeente op basis van een multicriteria-analyse gekozen tussen de kansrijke gebieden uit het regionale milieueffectonderzoek. • De gemeente Wijchen start een tender voor één windpark in één van de gekozen kansrijke gebieden en besluit als helder is waar een nieuw TenneT hoogspanningsstation komt.
Zevenaar	<ul style="list-style-type: none"> • In de gemeente Zevenaar is windpark Bijvanck gerealiseerd en operationeel. • Daarnaast stelt de gemeente op dit moment haar omgevingsvisie op. • Zevenaar kent een aantal geschikte- en geschikt te maken gebieden voor windenergie in het regionale milieueffectonderzoek. • Deze gebieden worden in samenhang beschouwd met overige functies en opgaven binnen de gemeente. Zevenaar maakt in haar omgevingsvisie de keuzes over welke gebieden ze aanwijst voor de ontwikkeling van windenergie.

Tabel 2: Overzicht stand van zaken windenergie per gemeente

De voortgang in cijfers

In deze alinea wordt inzicht gegeven in de voortgang en bereikte resultaten van de RES via monitoring en verantwoording. Deze monitor is opgenomen in bijlage B. De belangrijkste conclusies worden hieronder toegelicht.

Het bod van de RES 1.0 wordt steeds verder ingevuld met concrete projecten. Dit betekent dat het aantal projecten in de ambitiesfase daalt en dat steeds meer projecten in de pijplijn zitten. De realisatie van duurzaam opgewekte elektriciteit is gestegen naar 0,62 TWh in april 2024. De projecten in de pijplijn tellen op tot 0,45 TWh. En nog 0,56 TWh van het bod bestaat uit initiatieven in de ambitiefase of openstaande ambitie zonder initiatieven.

De daadwerkelijke realisatie van projecten is nu circa 38% en is ongeveer gelijk voor wind op land en zon op land (31-33%). Een groot deel van de projecten in de pijplijn is vergevorderd en zit in de fase vergunningsverlening (33% van pijplijn) of in de bouwfase (43% van pijplijn). Dat zijn met name de zon op land projecten die ver ontwikkeld zijn. Veel windprojecten zitten in het voortraject. Enkele windprojecten zijn al verder gevorderd maar wachten op vergunningverlening en/of een uitspraak van de Raad van State.

De realisatie van het zon-op-dak bod is in april 2024 0.20 TWh. Hiermee is 41% van het zon-op-dak aandeel in het bod, vervuld. Daarbovenop zitten projecten in de pijplijn (fase subsidiebeschikking en bouwfase). Wanneer deze projecten volledig gerealiseerd zijn, betekent dit een additionele opbrengst van 0,12 TWh (24% van het zon-op-dak bod). Deze cijfers zien er op het eerste gezicht positief uit, echter is de verwachte groei van zon op dak beperkt. Het laaghangend fruit is nu benut en netcongestie zorgt tot 2030 voor een knelpunt. De ambitie is nog steeds 0,17 TWh (35% van het zon-op-dak bod).

3.3. Voor welke uitdagingen en knelpunten staan we bij zon en wind op land?

Bij de realisatie van het RES bod komen we voor zon op land en wind op land, zes externe knelpunten tegen:

1. **Netcongestie:** een flink aantal zonne- en windprojecten kan niet voor 2030 worden aangesloten op het elektriciteitsnet;
2. **Nieuwe windnormen:** het voorgenomen besluit met een afstandsnorm en strengere wetgeving voor wind op bedrijventerreinen,

beperkt de realisatie van windprojecten na de inwerkingtreding op 1 juli 2025;

3. **Discussie gezondheidseffecten:** er is veel en uitgebreid onderzoek gedaan naar de gezondheidseffecten van windturbines. Toch blijft er argwaan, twijfel en maatschappelijke discussie die het draagvlak voor windturbines ondergraaft;
4. **Wespendief:** in een omtrek van 1 km rondom de Veluwe zijn geen windprojecten meer mogelijk en in een 1 – 8 km omtrek rondom de Veluwe is de realisatie van windprojecten (tijdelijk) alleen mogelijk met een stilstandsvoorziening;
5. **Zonneladder:** de provincie Gelderland stelt een restrictiever zonbeleid vast in haar omgevingsverordening. Voor zonprojecten geldt dat ze niet langer (monofunctioneel) gerealiseerd mogen worden op natuur- en landbouwgrond, tenzij er een uitzonderingsgrond geldt zoals beschreven in de verordening;
6. **Raad van State:** tegen veel energieprojecten wordt bezwaar en beroep aangetekend tot aan de Raad van State. De wachttijd bij de Raad van State is meer dan twee jaar en loopt verder op.

Effect netcongestie op RES bod

Voor alle projecten uit RES 1.0 is de impact van netcongestie geanalyseerd. Hieruit blijkt dat 44% van het bod geraakt wordt door netcongestie. Maar dit betekent niet dat al deze projecten onmogelijk zijn. In paragraaf 3.5. wordt ingegaan op de mogelijkheden en het handelingsperspectief voor dit knelpunt. In de analyse is, in samenwerking met Liander, voor elk project gekeken wat de status van de netaansluiting is: gerealiseerde aansluiting, aangevraagde aansluiting met toegezegde netcapaciteit, aangevraagde aansluiting zonder toegezegde capaciteit of geen aanvraag voor netcapaciteit. De projecten met gerealiseerde aansluitingen en met toegezegde transportcapaciteit zijn samengenomen en tellen op tot 0,92 TWh. Hierbij is aangenomen dat de projecten in de pijplijn volledig gerealiseerd worden tot 2030. De resterende projecten zonder toegezegde netcapaciteit in 2030 tellen nog op tot 0,70 TWh.

	Zon en wind op land	Zon op dak (grootschalig)	Totaal RES bod
Bod	1,13 TWh	0,49 TWh	1,62 TWh
Gerealiseerd/ toegezegde capaciteit	0,67 TWh	0,25 TWh	0,92 TWh
Openstaand (geen toegezegde capaciteit)	0,46 TWh	0,24 TWh	0,70 TWh

Tabel 3: Effect netcongestie op het RES-bod met uitsplitsing in projecten met en zonder toegezegde transportcapaciteit bij Liander

Effect nieuwe windnormen op RES bod

Voor windturbines komen er nieuwe landelijke milieunormen aan. Het gaat om nieuwe regels voor geluid, veiligheid, slagschaduw en afstand van windturbines. Deze regels zijn op 12 oktober 2023 in concept gepubliceerd. In de loop van 2024 volgt een besluit en dan zijn de regels op 1 juli 2025 van kracht. De belangrijkste (voorgenomen) wijzigingen zijn:

- Een strengere geluidsnorm;
- Een strengere externe veiligheidsnorm voor beperkt kwetsbare objecten;
- De introductie van een afstandsnorm.

In alle gevallen gaat het om strengere normen en daarmee een beperking van de inpassingsmogelijkheden van windenergie. De invloed van deze strengere normen op de realisatie van ons regionale bod is moeilijk in cijfers te vatten. Met name de invloed van de afstandsnorm en strengere geluidsnorm vraagt om een analyse op projectniveau. De strengere externe veiligheidsnorm heeft betrekking op beperkt kwetsbare objecten, zoals bedrijven. In de praktijk wordt daardoor een beperkend effect voor windprojecten op bedrijventerreinen verwacht. In onze regio zijn er

	Voormalige windturbinenormen ³	Windturbinenormen vanaf 1 juli 2025
Geluid	<ul style="list-style-type: none"> • 47 dB L_{den} en 41 dB L_{night} • Of lokaal maatwerk 	<ul style="list-style-type: none"> • 45 dB L_{den} en 39 dB L_{night} • Of lokaal maatwerk tot 47 dB L_{den} en 41 dB L_{night}
Slagschaduw	Maximaal 6 uur per jaar en 20 minuten per dag	Maximaal 6 uur per jaar en 20 minuten per dag
Externe veiligheid	Beperkt kwetsbare objecten: PR = 1 x 10 ⁻⁵ Kwetsbare objecten: PR = 1 x 10 ⁻⁶	Beperkt kwetsbare objecten: PR = 1 x 10 ⁻⁶ (lokaal zijn afwijkingen mogelijk tot 10 ⁻⁵) Kwetsbare objecten: PR = 1 x 10 ⁻⁶
Afstandsnorm	--	Minimaal 2x de tiphoogte

Tabel 4 Vergelijking tussen de voormalige en voorgenomen windnormen

vijf windprojecten op of om bedrijventerreinen in voorbereiding, 7,3% van het totale RES bod.

Effect twijfel over gezondheidseffecten windturbines

Er is uitgebreid onderzoek gedaan naar de gezondheidseffecten van windturbines. De voorgestelde nieuwe nationale windnormen

zijn hierop gebaseerd. Zo zijn de voorgestelde geluidsnormen één-op-één overgenomen van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). Ook komt er een toeslag van 5 dB L_{den} voor tonaal geluid. Doel is om hinderlijke tonaliteit, vrijwel altijd het gevolg van een defect of ontwerpfout aan de windturbine, te voorkomen. Het onderzoek naar gezondheidseffecten van windturbines

³ Het gaat om de windturbinenormen voor drie of meer windturbines die golden tot de rechterlijke uitspraak van 30 juni 2021 inzake windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding.

blijft ondertussen doorgaan. Het **expertisepunt windenergie en gezondheid** (RIVM en GGD'en) publiceert elk kwartaal **een overzicht van alle onderzoeken die verschenen zijn**.

Waarom dan toch de twijfel, de argwaan en de maatschappelijke discussie? In onze regio zien we hiervoor vier verschillende redenen:

- Lange tijd lag er geen milieubeoordeling onder de nationale windnormen en -wetgeving. In 2021 heeft de Raad van State dan ook bepaald dat de windturbinebepalingen onvoldoende onderbouwd tot stand zijn gekomen en daarmee niet kunnen worden gebruikt voor besluitvorming.
- Toonaangevende instituten die de afgelopen jaren veel onderzoek hebben gepubliceerd over de gezondheidseffecten van windturbines, zoals de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO), GGD'en en RIVM, worden door verschillende groepen in de samenleving gewantrouwd. Hun onderzoeken en onderzoeksresultaten worden hierdoor niet door iedereen op waarde geschat.
- Tegenstanders van windturbines grijpen het uitvergroten van zorgen over lokale gezondheidseffecten aan voor hun doel om de ontwikkeling van windenergie tegen

te houden. In combinatie met twijfel en desinformatie beïnvloeden ze omwonenden en de lokale politiek.

Het gevolg is een groot gevoel van twijfel en weerstand bij omwonenden van windturbineprojecten. Dat zorgt ook voor twijfels bij lokale politici en gemeenteraden die beslissingen over windenergie voor zich uitschuiven of ervan afzien.

Effect wespendif op RES bod

De provincie Gelderland beschermt diersoorten in het kader van de Wet natuurbeheer (Wnb). Een van die diersoorten is de wespendif, een roofvogel die op de Veluwe broedt. Daarom besloten Gedeputeerde Staten eind 2022 dat er geen windturbines mogen komen op de Veluwe en in een zone van 1 kilometer daaromheen. In een cirkel van 1 tot 8 kilometer om de Veluwe zijn (tijdelijk) beperkt windturbines toegestaan met een stilstandsvoorziening tijdens de zomermaanden.

In de 1 kilometerzone rondom de Veluwe was in onze regio één windproject in voorbereiding. Dit project bevond zich in de idee-fase en is daarom voor 0% meegerekend in de RES 1.0. Stel dat

het project doorgang had gevonden, dan was daarmee circa 3% van het RES bod ingevuld. In de 1 tot 8 kilometerzone zijn meerdere windprojecten in voorbereiding. Deze windprojecten kunnen beperkt doorgang vinden op basis van een stilstandsvoorziening. Ook vinden op de Veluwe twee onderzoeken plaats. Eén om wespendifen te herkennen via cameradetectie en een ander onderzoek om wespendifen individueel te volgen via een zender. Als een of beide onderzoeken gunstige resultaten opleveren, worden in de 1 tot 8 kilometerzone meer windprojecten mogelijk met minder stilstand.

Effect voorkeursvolgorde zon op RES bod

De provincie Gelderland werkt aan de aanscherping van het zonbeleid via de provinciale omgevingsverordeningen⁴. Dit is in lijn met de bestuursafspraken die Rijk, IPO, VNG en UvW eind 2023 maakten. Deze verordening stelt aangescherpte eisen aan zonprojecten, in lijn met de eerder vastgestelde zonneladder en voorkeursvolgorde zon. Ontwikkelaars moeten in de projectopzet rekening houden met deze afspraken. De afspraken hebben geen betrekking op zon op waterprojecten.

4 Kamerbrief 2023-0000629635 - Aangescherpte voorkeursvolgorde zon – 26 oktober 2023

De aanscherping van het zonbeleid heeft effect op nieuwe en lopende projecten van de RES. Het doel van de zonneladder benadrukt nog eens dat in eerste instantie zoveel mogelijk zon op daken wordt benut. Belangrijk om aandacht te houden op dit onderdeel van het RES bod. Het effect van deze ladder is nog niet in detail helder, maar dit kan tot maximaal 8% van het RES bod raken. In de praktijk kan dit percentage lager liggen doordat zon op land projecten al vergevorderd zijn. Dit vraagt nog om een extra verdieping op individueel projectniveau. De zonneladder en uitzonderingsronden worden verder toegelicht in de volgende paragraaf.

Effect procedures Raad van State

De procedures bij de Raad van State hebben veel invloed op de doorlooptijden van de RES projecten. De doorlooptijd van de procedure is op dit moment minimaal een jaar, maar loopt ook op tot meerdere jaren zoals bij windparken Beuningse veld (Beuningen) en Caprice (Lingewaard).

3.4. Voor welke uitdagingen en knelpunten staan we bij zon op dak?

De ontwikkeling van zon op dak kent veel uitdagingen die lastiger op te lossen zijn dan voor zon op land projecten. Een belangrijk verschil met zon op land is dat het om relatief kleine oppervlaktes van daken gaat, met lagere opbrengsten. En daar komt bij dat met veel verschillende partijen naar oplossingen wordt gezocht. Het vergt dan ook veel capaciteit van gemeenten om dit actief te stimuleren. Tegelijkertijd is het belangrijk om in te zetten op zon op dak vanwege de aangescherpte zonneladder.

Ontwikkelaars en bedrijven hebben te maken met knelpunten in projecten. En ook gemeenten hebben te maken met belemmeringen in de uitvoering van de zon op dak ambitie. Veel voorkomende knelpunten zijn:

- **Netcongestie** is het grootste knelpunt. Veel projecten kunnen niet doorgaan omdat er geen transportcapaciteit is om de geproduceerde stroom terug te leveren aan het net. Met name zon draagt in grote mate bij aan netcongestie door de hoge productiepiek op zonnige dagen,

op momenten dat er weinig vraag of direct verbruik is;

- In sommige gevallen is de **dakconstructie** niet geschikt voor het gewicht van de zonnepanelen. Dit vergt extra kosten om het dak te versterken. Dit knelpunt is wel steeds minder relevant vanwege de innovaties in zonnepanelen, waarbij ook lichtere panelen en hele dunne zonnefilms mogelijk zijn;
- De **eigendomssituatie** is een complex punt. Het gaat hierbij vaak om de huurder-verhuurder relatie waarbij afspraken nodig zijn over de verdeling van de kosten en baten. Ook kan het zijn dat eigenaren van daken of huurders van bedrijfspanden weinig motivatie hebben om met zon op dak aan de slag te gaan en bij kleine tegenslagen al snel stoppen met de projecten;
- De **business case** van zon op daken is ook een veelvoorkomend knelpunt. Voor grootschalig zon op dak projecten (met vermogen van >15kWp) geldt dat deze vaak op grootverbruiksaansluitingen zijn aangesloten. De zeer grote daken, van meer dan 5.000 vierkante meter, hebben een flinke markttractie. Er vallen goede marges te draaien, dat trekt ontwikkelaars aan. Maar dat laaghangend fruit is deels al geplukt. Voor

middelgrote daken van 100 tot 5.000 vierkante meter ligt het anders. Hierbij speelt onder andere dat eigenaren niet hun investeringen willen vastleggen in zonnepanelen, maar liever investeren in hun bedrijfsactiviteiten. Ook speelt opportunistisch gedrag een rol: bedrijven wachten af over een betere waarde in de toekomst;

- De **verzekerbaarheid** van daken met zonnepanelen is in sommige gevallen een knelpunt. Landelijk is al veel actie ondernomen om de brandrisico's inzichtelijk te maken en te verkleinen. Ook zijn er veel kwaliteitskeurmerken voor gecertificeerde installatie en inspectie. Dit lijkt een overkomelijk knelpunt te zijn op termijn;
- De aanwezigheid van **asbest** kan bij het verwijderen voor hoge kosten zorgen;
- Het knelpunt van de **dakvormen of dakramen** zorgen voor minder potentie van zon op daken. Ook andere installaties op het dak maken daken minder geschikt, zoals luchtbehandelingssystemen, buizen en afvoerpijpen. Het effect van dit knelpunt op het RES bod voor grootschalig zon op dak is beperkt, aangezien er voldoende daken geschikt zijn (op basis van de totale potentie).

3.5. Onze aanpak

Hoe gaan we in de periode tot 2030 om met de uitdagingen en knelpunten? Wat is onze aanpak op weg naar het realiseren van de RES-doelstellingen?

Aanpak ontwikkelen duurzame opwek bij netcongestie

Naar verwachting is netcongestie voor het terug leveren van duurzame opwek tot 2030 een knelpunt. Maar dit betekent niet dat ontwikkeling van duurzame opwekprojecten onmogelijk is. Veel projecten hebben een lange doorlooptijd. Het is daarom belangrijk om deze projecten te blijven ontwikkelen zodat deze, op een later moment klaar zijn om aan te sluiten. De verwachting is dat tussen 2027 en 2029 meer ruimte komt op het net van TenneT. En dan kunnen de netbeheerders een eindsprint maken met het aansluiten van projecten.

Tegelijkertijd moet Liander aan de slag om de capaciteit op het middenspanningsnet te verhogen. Op deze regionale stations treedt nu netcongestie op waardoor sommige projecten ook na het oplossen van de TenneT congestie, nog in de wachtrij staan. Mede hierdoor wordt verwacht

dat de volledige realisatie van de duurzame opwekprojecten tot 2030, niet haalbaar is. Er is echter geen sprake van afstel, maar slechts van uitstel.

Totdat de netcongestie is opgelost, zijn er andere mogelijkheden om opwek aan te sluiten op het net. Het toepassen van cablepooling (combineren van wind en zon op één aansluiting) is de meest kansrijke oplossing. De pieken in de productie van wind en zonne-energie liggen bijna nooit op hetzelfde moment in de tijd. Daarmee vullen deze beide bronnen elkaar heel goed aan en kunnen ze van dezelfde aansluiting op het net gebruikmaken.

Andere oplossingen zijn het toepassen van batterij-opslag of het combineren van duurzame opwek met de vraag naar energie op bijvoorbeeld bedrijventerreinen of energiehub. In de huidige situatie met netcongestie gelden echter strenge voorwaarden voor het terugleveren van elektriciteit naar het net. In principe is er geen teruglevering mogelijk. Dat betekent dat we de volledige productie op elk moment van de dag direct moeten gebruiken of opslaan.

Tot slot kan op termijn het toepassen van slimme contractvormen een uitkomst bieden voor het

aansluiten van opwek. Een Capaciteitsbeperkend contract (CBC) maakt teruglevering mogelijk op een beperkt aantal momenten op de dag (buiten de piekmomenten). Op dit moment is het toepassen van deze CBC's bij Liander niet mogelijk vanwege de netcongestie op het hoogspanningsnet van TenneT. Het is nog onduidelijk wanneer deze maatregel wel mogelijk is. Dit is afhankelijk van de ruimte die TenneT nog heeft tot 2030. Deze CBC's bieden met name voor windprojecten een uitkomst, omdat de business case beter overeind blijft dan bij zonprojecten.

Laatste inzichten zijn leidend qua gezondheidseffecten

De voorgestelde nieuwe nationale windnormen zijn gebaseerd op de meest recente inzichten qua gezondheidseffecten. Daar sluiten we als regio bij aan. We volgen de maatschappelijke discussie en passen de werkwijze in de toekomst waar nodig aan. De Helpdesk Wind op Land is daarin leidend. De **Helpdesk Wind op Land** is een samenwerking tussen ministeries, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), Nationaal Programma RES (NP RES), Interprovinciaal Overleg (IPO), Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), Unie van Waterschappen en Netbeheer NL.

Zoals de website van Helpdesk Wind op Land stelt over de ontwikkeling van windenergie: 'Er is al veel goede en relevante kennis voorhanden, die een uitstekende onderbouwing biedt voor het opstellen van normen. De gezondheidsonderzoeken van Nivel en het RIVM dragen bij aan het actualiseren, en waar nodig aanvullen, van de bestaande kennis met betrekking tot windturbines en gezondheidsrisico's.'

Inzetten op innovaties in wespendifgebied

Zoals aangegeven kunnen windprojecten in de 1 tot 8 kilometerzone rondom de Veluwe in de toekomst doorgaan op basis van een stilstandsvoorziening. Ook vindt op de Veluwe een onderzoek plaats om Wespendifeën te herkennen via cameradetectie. Als dit onderzoek goede resultaten oplevert, zijn windprojecten in de 1 tot 8 kilometerzone mogelijk met een cameradetectiesysteem en wellicht zonder stilstandsvoorziening.

Hanteren van zonneladder en benutten overgangsregime vergevorderde projecten

De omgevingsverordening van de provincie stelt aangescherpte eisen aan zonprojecten in lijn met de eerder vastgestelde zonneladder en

voorkeursvolgorde zon. Projecten moeten de zonneladder volgen en bij voorkeur zon inzetten op daken en gevels (trede 1). Of op onbenutte terreinen en langs infrastructuur (trede 2/3). Als ontwikkeling in trede 1-3 niet mogelijk is, dan is zon op landbouwgrond alleen onder voorwaarden mogelijk.

Wanneer het gaat om zon op landbouwgrond (trede 4) gelden drie uitzonderingsgronden:

- Projecten met multifunctioneel ruimtegebruik van natuur- en landbouwgrond met substantiële agrarische functie in de vorm van Agri-PV;
- Projecten op landbouwgronden die op basis van bestuurlijk bindende afspraken in transitie zijn;
- Projecten die betekenisvol bijdragen aan het verminderen van netcongestie of het vergroten van een efficiënt netwerk.

Het uitgangspunt is dat zon op land zoveel mogelijk via de eerste drie treden ontwikkeld wordt. Het is daarom belangrijk om in te zetten op zon op dak (trede 1). Tegelijkertijd zijn de bestaande zonprojecten op land ook belangrijk voor het behalen van het RES bod. Daarom is het voor zonprojecten op landbouw- en natuurgronden (trede 4) die al

vergevorderd zijn, toch mogelijk om onder voorwaarden door te gaan. De provincie geeft aan dat de initiatiefnemer moet aantonen dat het project voldoet aan één van de drie uitzonderingsgronden of aan de eisen die gesteld zijn in het overgangsregime voor projecten in een vergevorderd stadium. Toetsing hiervan vindt plaats door het bevoegd gezag.

Er geldt een overgangsregime voor projecten die al in een vergevorderd stadium zijn en waar al communicatie- en participatietrajecten voor lopen. De provincie Gelderland interpreteert een 'vergevorderd stadium' als volgt:

- Projecten die onderdeel vormen van de afspraken uit de RES 1.0 (doelstelling of concrete locatie als die er is);
- En waarvan de omgeving op de hoogte is of kan zijn van het project;
- En het participatietraject voor het project is gestart;
- En het project een significant juridisch risico heeft op een schadeclaim richting bevoegd gezag als het project wordt stopgezet⁵.

3.6. Welke acties ondernemen we?

Speerpunten zon op dak

Vanuit gemeenten zijn een aantal speerpunten genoemd voor zon op grote daken:

1. Mogelijkheden netcongestie benutten;
2. Uitvoeringscapaciteit vergroten bij gemeenten;
3. Monitoren van zon op dak projecten via regionale samenwerking;
4. Inzicht in potentie en verbruiksgegevens bedrijven (koppelen vraag en aanbod);
5. Haalbare business case opstellen (propositie/aanbod richting dakeigenaren);
6. Kennisdelen via regionale samenwerking en als gemeenten onderling.

Op bovengenoemde speerpunten is een aantal acties geformuleerd. Gemeenten maken zelf de afweging of deze acties voor hen kansrijk zijn en extra inzet gewenst is.

Vanuit de RES-organisatie organiseren we geen extra inzet voor de uitvoering van zon op dak. We ondersteunen wel met het organiseren van kennissessies, monitoring en het inzichtelijk maken van data over de potentie van zon op dak in de regio.

Netcongestie

Netcongestie maakt zon op dak projecten lastiger te realiseren, maar niet onmogelijk. Onder de volgende voorwaarden is het mogelijk om wél zon op dak te realiseren:

- Op een kleinverbruik aansluiting (t/m max. 3x80A mag je nog terug leveren) binnen de technische capaciteit van je aansluiting;
- Op een grootverbruik aansluiting mag je geen (extra) teruglevering contracteren, dus zijn de enige opties:
 - Bijplaatsen als het past binnen reeds gecontracteerd vermogen voor terug levering;
 - De opwek direct gebruiken achter de aansluiting;
 - De opwek opslaan;
 - Alles wat niet direct gebruikt of opgeslagen kan worden aftoppen.

Uitvoeringscapaciteit vergroten bij gemeenten

De gemeenten hebben behoefte aan het organiseren van meer capaciteit om actief met bedrijven en vastgoedeigenaren in gesprek te gaan. De focus ligt vooral op gebruikers die de productie van zon volledig zelf gebruiken (geen terug levering aan net en met beperkte opslag).

⁵ Noot: dit is gebaseerd op conceptteksten, die als onderdeel van de actualisatie van de omgevingsverordening 2024 van provincie Gelderland na de zomer '24 ter inzage worden gelegd en begin 2025 wordt vastgesteld.

Deze inzet kan individueel of gezamenlijk met een aantal gemeenten ingekocht worden. Het is mogelijk om deze inzet onder te brengen in het Regionaal Expertiseteam Energie (REE) van de Groene Metropoolregio, en zo gezamenlijk op te trekken. Gemeenten kunnen ook omgevingsdiensten inzetten om bedrijven te benaderen. Als deze diensten langsgaan bij bedrijven voor inspectie kunnen ze zon op dak als meekoppelkansen noemen.

Monitoren van zon op dak projecten

In de RES wordt twee keer per jaar een monitor van de voortgang van het bod voor duurzame opwek gemaakt. In deze monitor kunnen we het onderdeel zon op dak verder specificeren op lokaal niveau. Gemeenten kunnen individuele projecten voor grootschalige zon op dak bijhouden in de online database (Ninox). Ook biedt dit mogelijkheden voor gemeenten om bij elkaar te kijken welke projecten lopen en daarover kennis en ervaring uitwisselen.

Inzicht in potentiële daken en verbruiksgegevens bedrijven

Vanwege netcongestie is het noodzakelijk om de opwek van zon direct te verbruiken. Hiervoor is inzicht nodig in bedrijven met een hoog jaarlijks verbruik en inzicht in potentiële daken voor zon op dak. De gegevens voor het verbruik zijn via een dataverzoek op te vragen bij de regionale netbeheerder. De RES heeft de potentie van zon op dak inzichtelijk gemaakt via een GIS-viewer. Deze beide databronnen zijn een start voor het maken van een analyse van kansrijke projecten voor grootschalig zon op dak en het combineren van energievraag en -productie.

Haalbare business case opstellen

Gemeenten kunnen samen met het REE een project opstarten voor het neerzetten van een goede propositie voor zon op grote daken. Hiervoor liggen kansen bij bijvoorbeeld grote bedrijfsdaken, VVE's of maatschappelijk vastgoed. Gemeenten kunnen deze propositie inzetten om bedrijven actief te benaderen met een aantrekkelijk aanbod voor zon op dak.

Kennisdelen

Gemeenten en regio kunnen vaker hun kennis en ervaring uitwisselen over zon op dak projecten. Naar behoefte kan de RES, bijeenkomsten organiseren, om deze kennisuitwisseling te faciliteren. Tegelijkertijd kunnen gemeenten ook onderling meer samenwerken en uitwisselen over hun projecten en geleerde lessen. Ook kennisuitwisseling tussen energiecoöperaties en gemeenten is waardevol, bijvoorbeeld om te verdiepen op het wegnemen van knelpunten zoals de eigendomssituatie en/of de business case.

Speerpunt Wind: programma Realisatiekracht

In de RES 1.0 zijn twee afspraken gemaakt die voorzien in de solidariteit tussen gemeenten (afpraak 5 en 6), zie hiervoor bijlage A.

Er wordt uitvoering gegeven aan deze afspraken met het programma Realisatiekracht. Doel van dit programma is het faciliteren van gebiedsprocessen in gebieden die – op basis van het milieueffectonderzoek – geschikt of geschikt te maken zijn voor de ontwikkeling van windenergie.

Het programma komt voort uit de wens om gemeenten te ondersteunen die mede voor het regiobelang, windenergie ontwikkelen. De maatschappelijke en politieke risico's, maar ook de kosten voor de ontwikkeling van windenergie zijn aanzienlijk hoger dan voor zonne-energie. Dit programma kan in de toekomst ook gebiedsprocessen faciliteren voor andere energieopgaven, zoals de ontwikkeling van warmtebronnen en wellicht smart energy hubs.

Voor het programma Realisatiekracht zijn de volgende uitgangspunten vastgesteld:

- Het programma richt zich alleen op gebieden die – op basis van het milieueffectonderzoek – geschikt, of geschikt te maken zijn voor de ontwikkeling van windenergie én door gemeenten als zodanig zijn aangewezen;
- De (energie)gebiedsvisies streven naar een goede landschappelijke inpassing van windenergie;
- En hebben aandacht voor het versterken en meekoppelen van overige functies en opgaven in en om deze gebieden. Zoals agrarische functies, recreatie, natuurontwikkeling, leefbaarheid in omringende dorpen en bereikbaarheid;
- De voorziene kennis en specialismen binnen het programma bestaan onder andere uit ervaren projectleiders, ecologen, (landschaps)architecten, omgevingsmanagers, planeconomen en juristen;
- Het gaat om een regionaal programma: het programma kijkt over gemeentegrenzen heen, de eenheid van een gebied is leidend.

Resumé

- Gemeenten in de regio wijzen nieuwe windzoekgebieden aan voor het verbeteren van de verhouding zon-wind;
- De bestaande RES zoekgebieden worden gevuld met projecten op weg naar het RES bod 1,62 TWh;
- En er wordt gewerkt aan de uitvoering en het vergund krijgen van de lijst met projecten voor het realiseren van het RES bod 1,62TWh.

INHOUDS

OPGAVE

4. Warmte

4.1. Doelstellingen, bod en afspraken RES 1.0

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat in 2050 alle woningen en utiliteitsbouw (scholen, winkels, kantoren, etc.) goed geïsoleerd zijn en dat aardgas niet langer de standaard is om gebouwen te verwarmen. Dit noemen we de warmtetransitie. In de RES 2024 gaan we specifiek in op de warmtetransitie van de woningbouw. Utiliteitsbouw en energiete terreinen komen alleen aan bod als ze relevant zijn voor de actualisatie of voor de warmtetransitie van bestaande woningvoorraad.

Doelstellingen Nationaal Klimaatakkoord

De regionale doelstellingen voor warmte zijn afgeleid uit het Nationaal Klimaatakkoord (2019) en de aanscherping daarvan door de Europese klimaatwet (2021). Deze leiden tot:

Nationale doelstelling

- 2050: 7 miljoen woningen verduurzaamd en aardgasvrij
- 2030: de eerste 1,5 miljoen woningen en gebouwen verduurzaamd en aardgasvrij

Regionale doelstelling Groene Metropoolregio

Een verdeling van de nationale doelstellingen naar rato van het aantal woningen, leidt voor de Groene Metropoolregio tot:

- 2050: 347.000 woningen verduurzaamd en aardgasvrij
- 2030: de eerste 65.000 woningen verduurzaamd en aardgasvrij

Afspraken RES 1.0

Een overzicht met de afspraken uit de RES1.0 en de stand van zaken zijn opgenomen in bijlage A.

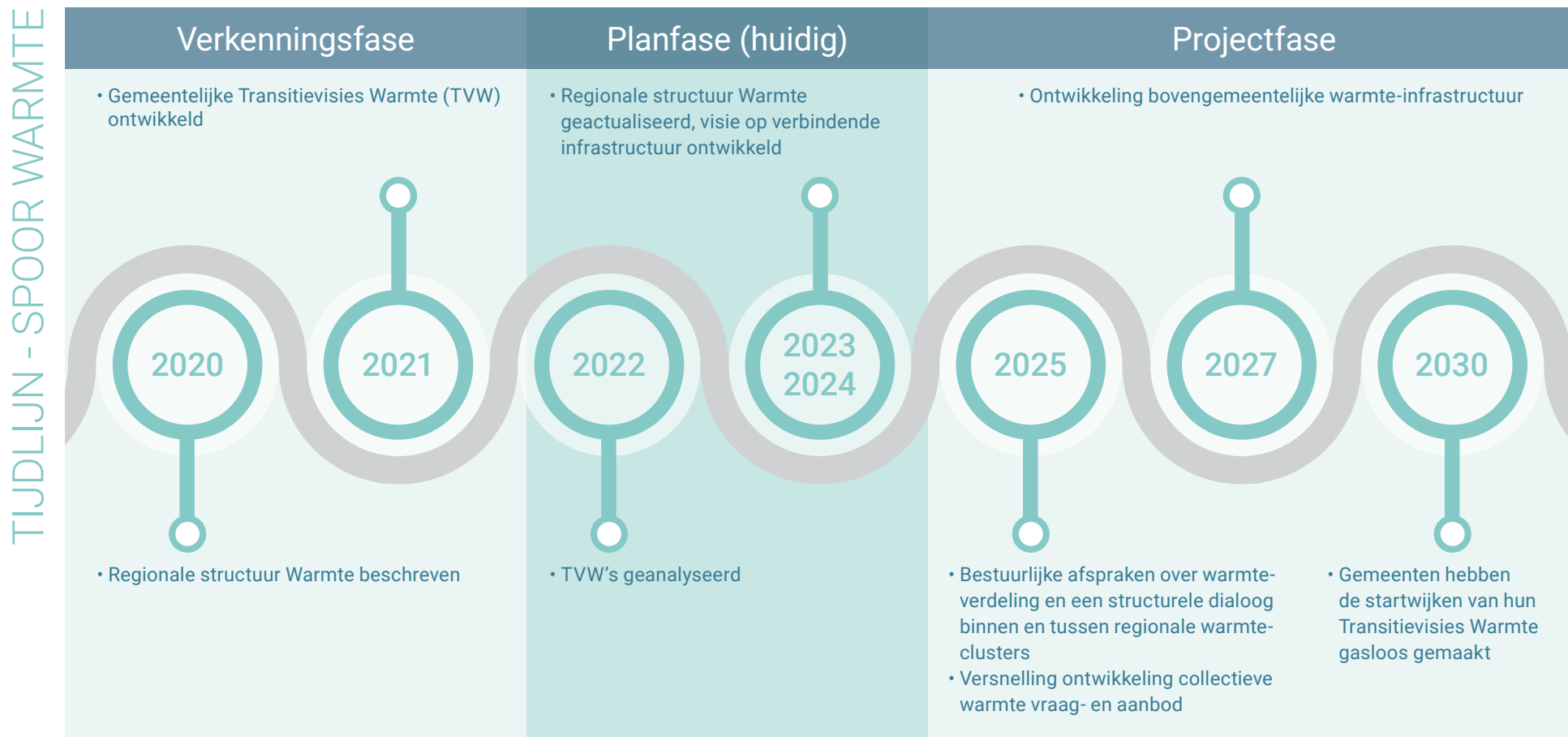
Individuele of collectieve aanpak

Bij het vervangen van de aardgas gestookte CV-verwarming door een aardgasloos alternatief zoals warmtepomp, warmtenet of naisolatie, onderscheiden we een individuele aanpak en collectieve aanpak. Bij de individuele aanpak vervangen woningeigenaren zelf hun CV door een warmtepomp, vaak op een natuurlijk moment: een verhuizing of verbouwing. Bij een collectieve aanpak krijgt een hele wijk of buurt een warmtenet. Vaak worden tegelijkertijd dan ook andere fysieke of sociale opgaven in die wijk of buurt opgepakt.

Zowel de individuele als de collectieve aanpak is een grote financiële uitdaging voor de woningeigenaar. De kosten van na-isolatie en vervanging van de verwarmingsinstallatie vergen flinke investeringen die zich lang niet altijd binnen een redelijke termijn terugverdienen.

4.2. De rol van gemeenten

Gemeenten krijgen bij de warmtetransitie de regierol. Ze hebben voor de warmtetransitie in hun gemeente een Transitievisie Warmte (TVW) opgesteld, helpen de woningeigenaar met de keuze en ondersteunen bij de overschakeling naar aardgasvrij verwarmen.

Figuur 6: Tijdlijn spoor warmte

Nieuwe wetgeving

Om gemeenten te ondersteunen in hun regierol neemt de Tweede Kamer op korte termijn besluiten over een nieuw wettelijk kader:

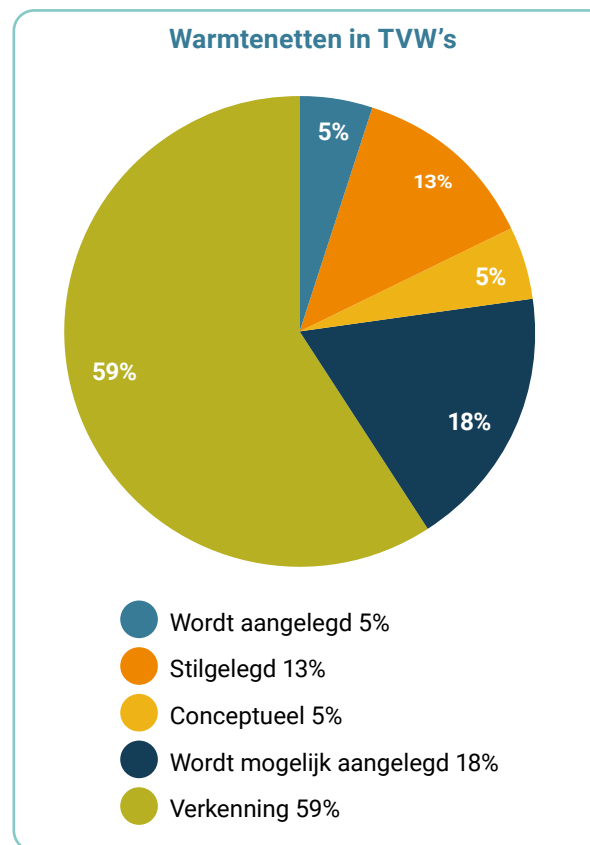
- De Wet Collectieve Warmte (WCW) geeft gemeenten de regie op de ontwikkeling van warmtenetten en beschermt woningeigenaren door de tarieven te reguleren;
- De Wet Gemeentelijke Instrumenten Warmtetransitie (WGIW) geeft gemeenten de mogelijkheid om gebieden aan te wijzen waar de levering van gas wordt beëindigd;
- Onder de Omgevingswet zullen gemeenten warmteprogramma's vaststellen waarin ze per buurt aangeven welk alternatief voor aardgas de voorkeur heeft en wanneer de overschakeling gepland is.

4.3. Waar staan we nu in de regionale warmtetransitie?

Voor woningen in de regio Arnhem-Nijmegen is de warmtetransitie een grote uitdaging. Van de 350.000 woningen wordt 87% nog verwarmd met aardgas. Bij de resterende 13% is het hoofdverwarmingssysteem een warmtenet, warmtepomp of ontbreekt informatie.

In de TVW's maken de gemeenten nog weinig keuzes voor warmteoplossingen voor de lange termijn. Als er keuzes gemaakt worden, is het vaak met de kanttekening dat nog veel onderzoek nodig is.

1. Bijna alle TVW's zetten in op no-regret maatregelen zoals isolatie. Vaak met een gemeentebrede aanpak;
2. In de TVW's worden iets meer dan 30 warmtenetten genoemd. Daarvan zijn enkele gerealiseerd of zitten dicht tegen realisatie aan. Een groot aantal daarvan had een verkennend karakter zonder zekerheid van realisatie. Sommige plannen zijn door voorschrijdend inzicht gewijzigd of (tijdelijk) stilgelegd. Het ontbrak veel gemeenten aan tijd om de benodigde kennis en capaciteit op te bouwen.

Figuur 7: Status ontwikkeling warmtenetten in Transitievisie Warmte gemeenten

Anno 2024 is de kennis over de warmtetransitie bij gemeenten en hun toeleveranciers flink gegroeid. Dat is mede gevoed door deelname aan het nationale Programma Aardgasvrije Wijken (PAW) en het provinciale programma 'Wijk van de Toekomst', zie tabel 5. Gemeenten actualiseren momenteel hun TVW of bereiden zich voor op de opvolger: het Warmteprogramma. Omdat iedereen mee moet kunnen in de warmtetransitie, doen gemeenten onderzoek naar de haalbaarheid en betaalbaarheid van hun aanpak en zijn in dialoog met betrokken buurten en wijken.

Pilot wijk	gemeente	programma
Elderveld noord	Gemeente Arnhem	PAW
De Ooi	Gemeente Doesburg	PAW
Zilverkamp	Gemeente Lingewaard	PAW, Wijk van de toekomst
Hengstdal	Gemeente Nijmegen	PAW, Wijk van de toekomst
Alteveer Craneveld	Gemeente Arnhem	Wijk van de toekomst
Angerenstein	Gemeente Arnhem	Wijk van de toekomst
Duurzaam Paasberg	Gemeente Arnhem	Wijk van de toekomst
Groen west	Gemeente Arnhem	Wijk van de toekomst
Hoogkamp	Gemeente Arnhem	Wijk van de toekomst
Spijkerkwartier	Gemeente Arnhem	Wijk van de toekomst
Deest	Gemeente Druten	Wijk van de toekomst
De Vergert	Gemeente Duiven	Wijk van de toekomst
Malden Noord oost	Gemeente Heumen	Wijk van de toekomst
Doornenburg	Gemeente Lingewaard	Wijk van de toekomst
Heveadorp	Gemeente Renkum	Wijk van de toekomst
Stenenkruis	Gemeente Renkum	Wijk van de toekomst
Dieren-West	Gemeente Rheden	Wijk van de toekomst
Ellecom	Gemeente Rheden	Wijk van de toekomst
Mosterdhof	Gemeente Westervoort	Wijk van de toekomst
Wijchen zuid	Gemeente Wijchen	Wijk van de toekomst
Angerlo	Gemeente Zevenaar	Wijk van de toekomst
Smartpolder	Gemeente Arnhem	Gelderse proeftuin
Dukenburg	Gemeente Nijmegen	PAW
Vogelbuurt Driel	Gemeente Overbetuwe	Wijk van de toekomst
Brienenshof Elst	Gemeente Overbetuwe	Wijk van de toekomst

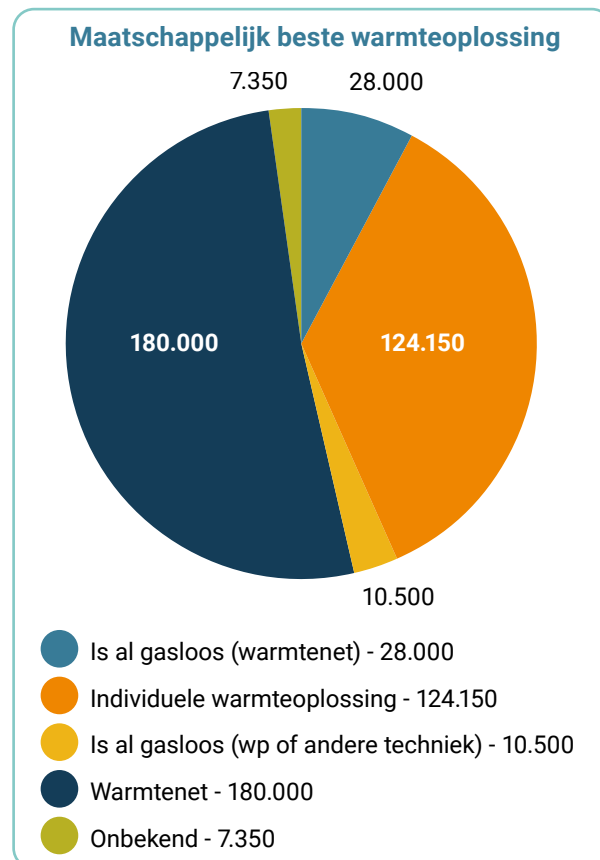
Tabel 5: Deelname GMR gemeenten aan Programma Aardgasvrije Wijken (PAW) en Wijk van de Toekomst

4.4. De maatschappelijk gewenste warmteoplossing

Bij aardgasloos verwarmen maken we onderscheid tussen individueel elektrisch verwarmen met bijvoorbeeld een warmtepomp en collectief verwarmen met bijvoorbeeld een warmtenet dat met restwarmte, geothermie, WKO of andere warmte/koudebron gevoed wordt. Welke oplossing het beste is, hangt niet alleen af van het financiële plaatje voor de woningeigenaar maar ook van de maatschappelijke kosten. Vanuit maatschappelijk oogpunt tellen namelijk ook bijkomende kosten mee zoals de verzwarende van het elektriciteitsnet. Deze kosten zijn voor woningeigenaren onzichtbaar omdat ze landelijk gesocialiseerd worden (de individuele afnemer betaalt op basis van gemiddelde netkosten van een grotere groep netgebruikers). Wat voor een woningeigenaar in financieel of ander opzicht geen issue hoeft te zijn, kan vanwege hoge maatschappelijke kosten onwenselijk zijn.

Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) heeft voor alle buurten en wijken in Nederland onderzocht welke oplossing vanuit maatschappelijk oogpunt wenselijk is. Deze inschatting is binnen onze RES regio samen met

gemeenten geverifieerd en bijgesteld. Hiervoor is onder meer aanvullend onderzoek gedaan door het provinciaal Expertteam warmte.

Figuur 8: De maatschappelijk beste warmte-oplossing voor woningen in RES Arnhem Nijmegen.
Bron: provinciaal expertteam warmte met aanvullend onderzoek GMR

Figuur 8 toont kwantitatief welke warmteoplossing maatschappelijk de voorkeur heeft:

- Voor circa 180.000 woningen is een warmtenet wenselijk;
- Voor 124.150 woningen is een individuele warmtepomp wenselijk.

Het aantal gasloze woningen en woningen waarvan we het hoofdverwarmingssysteem niet kennen, is afgeleid uit de klimaatmonitor. In onze regio liggen onder andere warmtenetten van Vattenfall met in totaal ca. 28.000 woningaansluitingen. Deze worden gevoed door afvalverwerkers AVR en ARN.

4.5. Regionale synergie door samenwerking

Beide warmteoplossingen zijn ingrijpende transitie met veel knelpunten. Gemeenten hebben elkaar nodig en kunnen door samen te werken regionale synergie behalen. Voor de collectieve oplossingen kan het gaan om ruimtelijke projecten zoals ontwikkeling en exploitatie van warmtenetten, bronnen en transportleidingen en onderwerpen

als schaalgrootte en standaardisatie.

Voor de individuele oplossingen kan een gezamenlijke aanpak van gemeenten zich richten op kostprijsverlaging, ontzorging en handelingsperspectief. Dit is nodig om het voor woningeigenaren betaalbaar en aantrekkelijk te maken. Woningisolatie is bij beide routes een noodzakelijke stap en ook hier kunnen gemeenten samenwerken aan slimme aanpakken om kosten naar beneden te krijgen en inwoners te ontzorgen.

Knelpunten

De gemeenten hebben aangegeven dat ze aanlopen tegen knelpunten: gebrek aan capaciteit, beperkte juridische, organisatorische en financiële kennis, beperkte financiële middelen, onzekerheid over de te pakken rol en onbekendheid met het vormgeven van grootschalige transitieprocessen. Op deze knelpunten werken de gemeenten de komende drie jaar samen, ondersteund met middelen van de SpUk regionale structuur warmte.

Samenwerking bij isolatie-aanpak

Vanwege de kostprijs en netcongestie is het wenselijk om de warmtevraag van woningen zo ver mogelijk naar beneden te brengen. Dat

betekent isoleren. Voor woningeigenaren zijn isolatiemaatregelen vaak ingrijpend. Ze vereisen een flinke verbouwing, forse investeringen en ecologisch onderzoek die niet alle woningeigenaren kunnen opbrengen. Ook verdienen ze zich bij de huidige energieprijzen niet altijd binnen een redelijke termijn terug, ondanks de flinke subsidies die het Rijk verstrekt. Isolatie wordt daarom vaak pas gedaan op natuurlijke momenten zoals verhuizing of verbouwing. Bij de warmtetransitie moet iedereen mee kunnen doen en het zijn vaak specifieke groepen die bij het isoleren van de woning in de knel komen. Denk aan mensen die niet van zo'n natuurlijk moment gebruik kunnen maken, onvoldoende (leen)vermogen hebben of een kredietregistratie hebben. Of aan bewoners van woningen die niet met een standaardaanpak te isoleren zijn.

Veel gemeenten hebben een aanpak om woningeigenaren te ondersteunen met subsidies, leningen, energieloketten en advies. Gemeenten kunnen gezamenlijk slimme oplossingen ontwikkelen, van elkaar leren en schaalvoordelen bereiken. De regio kan hierbij ondersteunen.

Samenwerking bij aanpak warmtepompen

Voor 124.500 woningen in onze regio is elektrische verwarming met een individuele verwarmingsinstallatie (warmtepomp) vanuit maatschappelijk oogpunt het beste. Ook zijn er woningeigenaren die om andere redenen de voorkeur geven aan een individuele verwarmingsinstallatie. Voor de woningeigenaar is het vervangen van een CV door een warmtepomp een complexe en kostbare operatie, ondanks subsidies. De woning vereist een sterkere isolatie en vaak zullen radiatoren moeten worden vervangen of is de aanleg van vloerverwarming nodig. Deze maatregelen zijn kostbaar en ingrijpend. Het op grote schaal aansluiten van warmtepompen maakt het bovendien noodzakelijk om het elektriciteitsnet te verzwaren.

Ook hier geldt dat gemeenten gezamenlijk slimme oplossingen kunnen ontwikkelen waarbij ze van elkaar leren en schaalvoordelen behalen. Dit is in het bijzonder nodig om inwoners een haalbaar en betaalbaar alternatief te kunnen bieden wanneer gemeenten wijkgericht aan de slag gaan met een all-electric oplossing.

Samenwerking bij warmtenetten

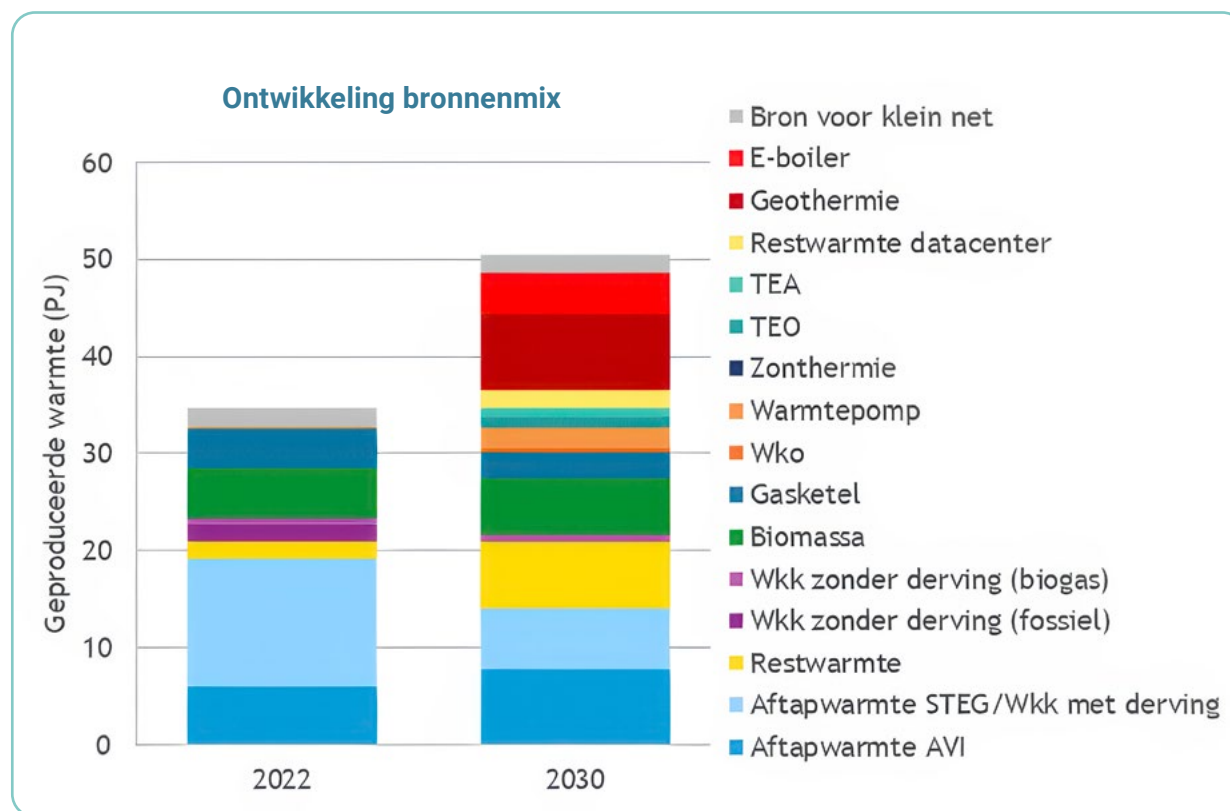
In onze regio is naar schatting voor circa 180.000 woningen een warmtenet maatschappelijk gezien de beste optie. Voor woningeigenaren biedt een warmtenet in principe een eenvoudige en zorgeloze overschakeling: bij midden-temperatuur warmtenetten is het niet nodig om de woning heel sterk te isoleren en de radiatoren te vervangen. Vergeleken met de warmtepomp zijn de investeringen voor de woningeigenaar veel lager en is er minder overlast. De ontwikkeling van warmtenetten blijkt in de praktijk echter weerbarstiger. Woningeigenaren hebben met name oog voor wat het hen zelf kost.

Sommige woningeigenaren zijn, geïnspireerd door warmtepompcampagnes, zelf al aan de slag gegaan met individuele warmtepompen. Dit ondergraaft de businesscase voor een warmtenet in de betreffende wijk. Het is daarom niet zeker dat wijken die de gemeenten hebben aangemerkt als warmtenetwijk, ook daadwerkelijk voor die oplossing kiezen. De collectieve aanpak vraagt daarom om nieuwe inzichten en het delen van ervaringen door gemeenten. De gemeenten in de regio willen dan ook nadrukkelijk samenwerken om te leren van de verschillende

aanpakken. Ook kunnen ze de ontzorging van inwoners, afspraken en financiering gezamenlijk oppakken.

4.6. Warmtebronnen in regio

Warmtenetten worden gevoed met duurzame bronnen. Figuur 9 geeft een inschatting van de in te zetten warmtebronnen in Nederland.

Figuur 9: Warmteproductie voor warmtenetten in 2022 en verwachting 2030.

Bron: rapport 'Verduurzaming bronnen voor warmtenetten', 2023, CE delft

Voor de toekomstige warmtenetten in onze regio is er een aantal opties voor duurzame bronnen:

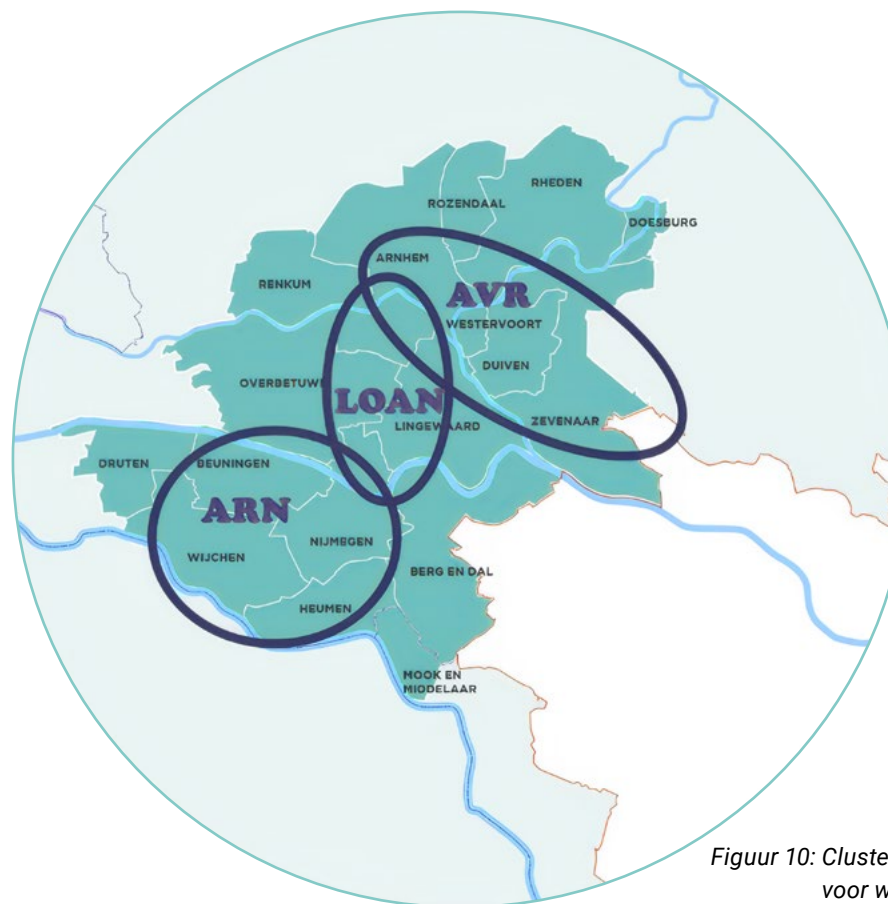
- De twee afvalverwerkers AVR en ARN;
- de RioolWaterZuiveringsInstallaties;
- Geothermiebronnen;
- Warmtebuffers HTO's (en overige boven- en ondergrondse opslag);
- Aquathermie;
- Zonthermie op daken;
- Bodemwarmte (WKO).

In de regio kunnen we voor de warmtetransitie verschillende clusters van gemeenten onderscheiden:

- Binnen het **AVR-cluster** zijn vijf gemeenten in gesprek om AVR-warmte te gebruiken voor delen van hun gemeenten waar warmtenetten kunnen komen;
- Het **ARN-cluster** telt vier gemeenten die met elkaar in gesprek zijn over bovengemeentelijke collectieve warmte-oplossingen voor delen van hun gemeenten.
- Bij het **LOAN geothermie initiatief** onderzoeken vier gemeenten de haalbaarheid van een geothermiebron waarbij mogelijk niet alleen de gebouwde omgeving, maar ook het tuinbouwcluster NEXTgarden in Lingewaard van warmte kan worden voorzien.

Er zijn vijf gemeenten die vooralsnog niet deelnemen aan bovengemeentelijke warmte-initiatieven. Daarnaast hebben bijna alle gemeenten ook kernen die zich niet lenen voor bovengemeentelijke warmte. Voor deze kernen worden op basis van behoeften nieuwe clusters

gevormd. Bijvoorbeeld bij de gezamenlijke aanpak van aquathermie, benutting van warmte van RWZI's en thema's zoals verlagen warmtevraag, ontwikkelen van warmtebuffers en koeling.

Figuur 10: Clusters van gemeenten voor warmtebronnen

AVR-cluster

Feiten en cijfers

- Arnhem, Duiven, Westervoort en Zevenaar;
- Totaal 135.000 woningen;
- 110.000 woningen potentieel geschikt voor aansluiting op warmtenet;
- Jaarlijks ca. 2,8 PJ nodig;
- Warmteproductie AVR tot 2030: 1,13 PJ per jaar;
- Groei tot 2,7 PJ mogelijk door ontwikkeling warmtebronnen (RWZI, geothermie), seizoenswarmtebuffers en aquathermie.

Ontwikkelingen

Voor de kortere termijn zijn afspraken in de maak over het gebruik van AVR-warmte voor de meest concrete en actuele projecten in de verschillende gemeenten. De gemeenten zijn nu in gesprek over de doorontwikkeling van het bestaande warmtenet tot een meerbronnensysteem dat betaalbaarheid, maatschappelijk kosten, CO₂-reductie, leveringszekerheid en technische en organisatorische uitvoerbaarheid combineert. In het kader van het realisatiepad bespreken ze vier opgaven:

- Voorzetten van nu al lopende ontwikkelingen met in totaal naar verwachting 26.000 nieuwe aansluitingen van bestaande woningen in het cluster. Hiermee wordt de bestaande capaciteit van AVR benut;
- Onderzoek naar de haalbaarheid van nieuwe duurzame bronnen, energie-infrastructuur, seizoensopslag en de daarbij behorende warmtenetten;
- Concretiseren van de samenwerking tussen de betrokken gemeenten en bedrijven die nu al actief betrokken zijn in het warmtesysteem.

Het is duidelijk dat het in de RES 1.0 gesignaleerde verdelingsvraagstuk bij de AVR, een ontwikkelingsuitdaging is. Deze uitdaging moeten gemeenten, warmtebedrijven en warmteproducenten gezamenlijk (publiek en privaat) oppakken. Dat leidt naar verwachting tot een duurzaam warmtesysteem met de laagste maatschappelijke kosten.

ARN-Cluster

Feiten en cijfers

- Nijmegen, Wijchen, Beuningen en Heumen;
- Totaal 117.000 woningen;
- Ontwikkelgebieden Waalsprong en Waalfront in Nijmegen reeds aangesloten op warmtenet;
- Warmtenet in ontwikkeling in wijk Dukenburg, Nijmegen;
- Warmtenet voor ca. 64.300 woningen beste oplossing;
- ANR belangrijkste bron warmtenet;
- Gemeenten in overleg over benutting ARN-warmte volgens afspraak 4 RES 1.0, zie bijlage A.

Ontwikkelingen

Het Expertteam Warmte heeft de mogelijkheden van een warmtenet in dit deel van de regio onderzocht. Een eerste inschatting is dat de huidige warmteproductie van ARN zonder aanvullende duurzame warmtebronnen en warmtebuffers, voldoende is voor het aansluiten van de beoogde nieuwe warmtenetten in de gemeenten Beuningen, Heumen, Wijchen en Nijmegen (Dukenburg en industrieterrein TPN-West). Nijmegen heeft vooruitlopend op haar geactualiseerde TVW, aangegeven additioneel 60.000 woningen op het warmtenet aan te

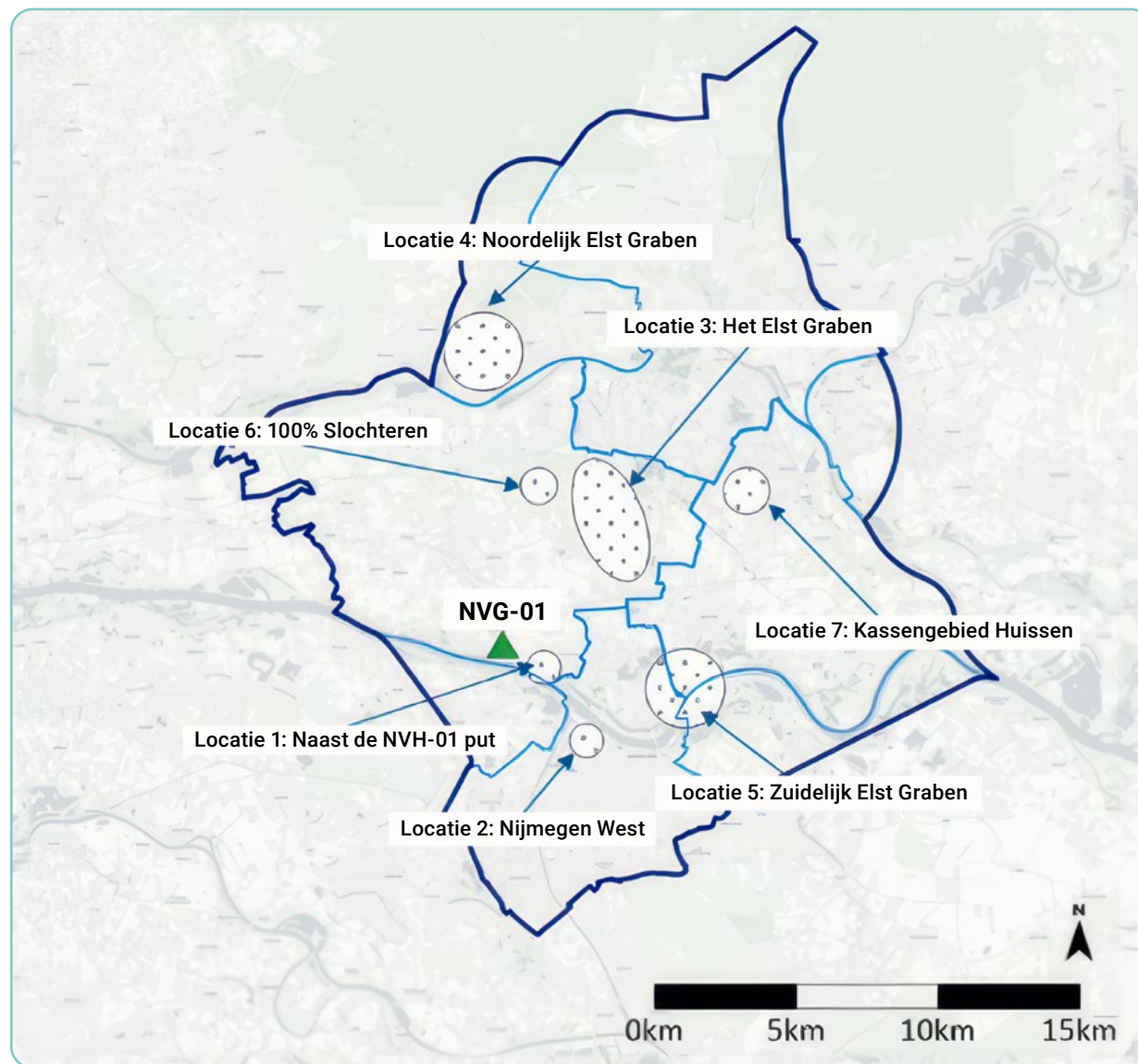
willen sluiten. Dat vraagt om de ontwikkeling van extra warmtebronnen en buffers die het Expertteam Warmte nog niet in de analyse heeft meegenomen.

Deze visie moet nog op haalbaarheid worden getoetst. De gemeenten Beuningen, Heumen en Wijchen onderzoeken momenteel de haalbaarheid van de warmtenetten in hun gemeente. Nijmegen heeft haar TVW geactualiseerd en inmiddels aangeboden aan de gemeenteraad ter besluitvorming. Het resultaat bespreken de gemeenten in de loop van 2024. Naar verwachting leidt dat tot nieuwe inzichten en afspraken.

Ook bij ARN gaat het niet zozeer over een warmteverdelingsvraagstuk, maar om een ontwikkelingsopgave waarbij voldoende warmte beschikbaar moet komen om de wijken op een warmtenet aan te sluiten. Gemeenten zullen na een eventueel besluit tot aanleg van warmtenetten die uitdaging op termijn gezamenlijk moeten oppakken.

LOAN

In vervolg op het in 2022 verschenen 'Potentie-onderzoek naar geothermie in Gelderland', onderzoeken vier gemeenten (Lingewaard, Overbetuwe, Arnhem, Nijmegen: LOAN) de

Figuur 11: Locaties in de regio met mogelijkheden voor geothermie

potentie van geothermie. In dat kader is door het bedrijf IF-technology aanvullend onderzoek uitgevoerd. De belangrijkste conclusies zijn dat er op enkele locaties mogelijkheden voor geothermie zijn maar dat die omgeven zijn door onzekerheden. Voor het wegnemen daarvan zijn proefboringen nodig. De gemeenten stellen voor om locatie drie (zie figuur 11) boven het dorp Elst nader te onderzoeken, ondermeer omdat deze op acceptabele afstand van de wijk Schuytgraaf (Arnhem), Elst en het tuinbouwcluster NEXTgarden ligt. Op die locatie zit naar alle waarschijnlijkheid een interessant geothermisch reservoir van ca 47 a 56 °C op een diepte van 1 à 1,5 kilometer.

De gemeenten werken samen toe naar een proefboring en seismisch onderzoek om daarmee de onzekerheid te verkleinen en inzicht te verkrijgen in de economische haalbaarheid van een geothermiebron. Een lobbytraject richting het Rijk gericht op medefinanciering, is hier onderdeel van.

Het onderzoek naar de ontwikkeling van deze geothermiebron, hoewel gefocust op de belangen van de vier gemeenten, is van breder regionaal belang omdat de bron dicht bij de ARN- en AVR

clusters ligt. Ze maakt onderdeel uit van de te ontwikkelen warmtebronnen voor het AVR-cluster. Bovendien kan het onderzoek aanvullend inzicht geven in de potentie van geothermie in de regio. Als de diepe ondergrond zich hier voor geothermie leent, dan waarschijnlijk ook op de andere kansrijke locaties.

4.7. Het perspectief voor collectieve warmte

De regionale uitdaging voor 2050 is om 180.000 woningen op een warmtenet aan te sluiten. Voor deze woningen is een warmtenet maatschappelijk gezien de beste oplossing. Het heeft de voorkeur om tot een meer-bronnen warmteinfrastructuur te komen. Dat biedt een schaalvoordeel, heeft het voordeel dat de bronnen als elkaars piek- en backup voorzieningen kunnen fungeren én biedt de mogelijkheid om in de toekomst bronnen in en uit te faseren.

Tot 2050 zal in de regionale bronnenmix, de restwarmte van de afvalverwerkingsinstallaties een groot aandeel hebben. De warmteproductie daarvan zal al ruim voor 2050 teruglopen omdat de afvalstromen kleiner worden of om

andere redenen. Om die reden maar ook om de collectieve warmtevoorziening robuuster te maken én om gemeenten alternatieve warmtebronnen te kunnen bieden, moeten we al ruim voor 2050 starten met de ontwikkeling van andere duurzame bronnen. Bijvoorbeeld in de vorm van restwarmte bij electrolyzers of grootschalige toepassing van aquathermie of zonthermie. Op dit moment komt bij alle gemeenten in de regio de planvorming voor 2050 op gang. Maar er zijn nog belangrijke stappen te nemen. We staan voor een grote gezamenlijke regionale ontwikkelopgave.

Gemeenten en kernen buiten de clusters

Er zijn veel kernen die vanwege hun ligging geen onderdeel uitmaken van deze bovengemeentelijke clusters. Enkele gemeenten zien warmtenetten op dit moment nog niet als een optie. Of ze verkennen nog de haalbaarheid van een lokale bron. Dat kan tot gevolg hebben dat deze gemeenten geen toegang hebben tot warmtebronnen. Ook profiteren ze niet van de voordelen van samenwerking. Het doel van deze gemeenten is daar waar mogelijk, nieuwe clusters te ontwikkelen.

4.8. Knelpunten bij de gemeentelijke aanpak

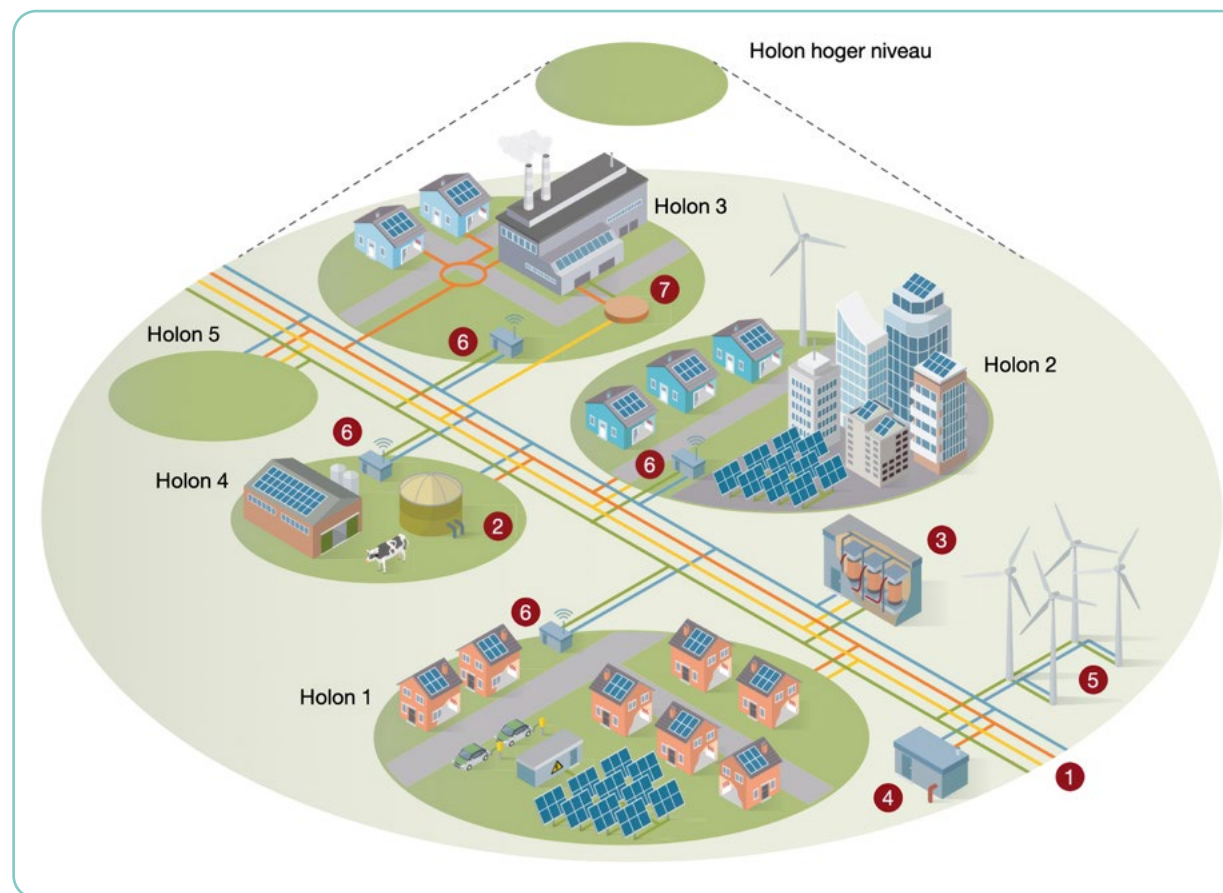
In de warmtetransitie hebben gemeenten te maken met diverse uitdagingen: technisch, economisch, organisatorisch-juridisch, personele en op het gebied van draagvlak.

Technische uitdagingen

In technisch opzicht ligt de focus voor collectieve warmte in de regio op de grootschalige warmtenetten van ARN en AVR. De bronnen en systeemcomponenten die op deze warmtenetten worden aangesloten (geothermie, RWZI, aquathermie en warmtebuffers) zijn relatief nieuwe technieken die zich technisch en economisch nog moeten bewijzen. Bovendien staan ze aan het begin van de opschalings- en kostprijddalingscurves.

Binnen, maar ook buiten onze RES kijken gemeenten naar specifieke technieken:

- Lage temperatuur warmtenetten (tussen 10 en 55°C). Die hebben het voordeel dat ze bronnen op lagere temperatuurniveaus kunnen benutten zoals bodemwarmte, lage temperatuur restwarmte, aqua- en riothermie. Daarvoor is een goede isolatie van de

Figuur 12: Hologarchische benadering. Bron: naar een hologarchisch energiesysteem, topsector energie, 2022, <https://topsectorenergie.nl/documents/856/TKI-brochure2-versie2.pdf>

woningen belangrijk. Ze bieden soms ook de mogelijkheid om te koelen;

- Buurt-energiesystemen (BES): kleinschalige warmtenetten gevoed door een collectieve warmtepomp;

- De holarchische benadering van Topsector Kennis en Innovatie (TKI) om de energievraag binnen een gebied zoveel mogelijk te dekken met lokale bronnen. En alleen bovenlokale bronnen in te zetten voor het in evenwicht houden van vraag en aanbod. Daardoor hoeft de transportinfrastructuur minder verzaamd te worden, wordt het systeem meer autonoom en robuust en wordt congestie op de transportnetten verlicht.

Door binnen de regio met elkaar deze innovatieve concepten nader te onderzoeken, kunnen we sneller leren.

Economische uitdagingen

De economische uitdaging van de warmtetransitie is groot voor gemeenten. Alle inwoners moeten mee kunnen in de warmtetransitie. De betaalbaarheid van aansluiting op een warmtenet, een warmtepomp en isolatie staan bij veel gemeenten op nummer één. Subsidies zijn vaak onvoldoende om de hoge kosten te dekken. Het is dan ook noodzakelijk om kosten flink naar beneden te brengen. Begin 2024 sprak het Gelders WarmteInfraBedrijf (GWIB) over een halvering van de kosten van aanleg en exploitatie van warmtenetten door

vergaande standaardisering en schaalvergroting. Dat kunnen we alleen maar bereiken met intensieve samenwerking tussen gemeenten en private partijen. Omdat kostprijsverlaging tijd kost, zijn rijkssubsidies vooralsnog onmisbaar. Dat betekent dat de gemeenten zich in regionaal verband sterk moeten maken voor aanvullende financiering van ondermeer het Rijk.

Juridisch-organisatorische uitdagingen

Ook de juridisch-organisatorische uitdagingen zijn groot voor gemeenten. De wet Collectieve Warmte verandert de markt voor warmtenetten fundamenteel.

- De sector verandert van hoofdzakelijk privaat naar publiek. Gemeenten moeten bepalen hoeveel invloed ze op het warmtenet willen hebben. Voor vergaande invloed op de duurzaamheid, flexibiliteit en tarieven kan een gemeentelijk aandeel in een warmtebedrijf wenselijk zijn. Verschillende gemeenten richten al gemeentelijke warmtebedrijven op of denken na over hun rol;
- De warmtetarieven zullen niet langer op de prijs van aardgas gebaseerd worden maar op de werkelijke kosten van het betreffende warmtenet. Dat leidt tot prijsverschillen tussen grote en kleine gemeenten, tussen landelijke

en stedelijke gebieden en tussen gebieden met goedkope en dure warmtebronnen die de warmtetransitie in de weg kunnen staan.

In deze sterk veranderende omgeving zoeken veel gemeenten naar de juiste organisatorische vorm. Daarbij bestaat het risico dat gemeenten los van elkaar tot andere keuzes komen. Hierdoor kan een lappendeken van warmtebedrijven ontstaan die de standaardisatie en schaalvergroting in de weg staan. Het is wenselijk dat gemeenten gezamenlijk onderzoeken hoe ze kunnen komen tot een regiobrede organisatie die de warmtetransitie optimaal ondersteunt.

Gemeenten kunnen de hulp inroepen van het GWIB (Gelders WarmteInfraBedrijf). Het GWIB helpt hen bij de ontwikkeling van een gemeentelijk warmte-infrabedrijf en kan een rol spelen bij het ontwikkelen van regionale warmtebedrijven.

Uitdagingen op het gebied van draagvlak

Draagvlak voor de warmtetransitie bij inwoners en woningeigenaren is essentieel. Gemeenten stellen wijkuitvoeringsplannen op waarbij ze deze groepen intensief betrekken. Betaalbaarheid, ontzorging en handelingsperspectief zijn

onmisbare elementen voor het creëren van draagvlak. Sommige gemeenten binnen onze regio hebben aangegeven behoefte te hebben aan intensieve samenwerking om regionaal tot wijkuitvoeringsplannen te komen die ontzorgen en betaalbaar zijn.

4.9. Voorstellen voor gezamenlijke actie

Sinds de RES 1.0 zijn er binnen de regio grote stappen gemaakt. De uitdaging is echter groot: er moeten meer dan 300.000 woningen van het aardgas af waarvan zo'n 180.000 idealiter op een warmtenet en 124.500 op een individuele oplossing. De gemeenten spreken in dit kader af om samen voorstellen voor acties te ontwikkelen op de volgende onderwerpen:

1. Waar mogelijk gezamenlijk (publiek en privaat, gemeenten en warmtebedrijven) werken aan een efficiënte gemeente-overstijgende fysieke meer-bronnen warmte-infrastructuur. Dat omvat onder andere transportleidingen, grootschalige duurzame bronnen en warmtebuffers/HTO's;

2. Gezamenlijk de voor- en nadelen en vorm van regionale samenwerking bij de vorming en exploitatie van warmtebedrijven onderzoeken, met als mogelijk eindbeeld een regionaal warmtebedrijf;
3. Gezamenlijk onderzoeken hoe de bovengemeentelijke warmtebronnen toegankelijk gemaakt kunnen worden voor meer warmtenetten en wat daarvan de financiële voordelen zijn;
4. Regiobreed kennisdelen, gezamenlijk leren en ontwikkelen van gezamenlijke concepten voor vergaande ontzorging, kostenverlaging en handelingsperspectief;
5. De reeds uitgevoerde participatieaanpakken onderzoeken en bestuurders adviseren over participatie in het warmtespoor.

Resumé

Waar in de RES 1.0 de gemeenten afspraken om met elkaar in gesprek te blijven over warmteverdeling van de AVI's, is bij deze verrijking geconcludeerd dat er een gezamenlijke opgave ligt om bovengemeentelijke warmtebronnen en infrastructuur te ontwikkelen. Gemeenten spreken af om deze opgave waar mogelijk gezamenlijk op te pakken.

5. Integraal programmeren en netcongestie

We lopen aan tegen de grenzen van ons huidige energiesysteem. Het grootste knelpunt is netcongestie. Dit zorgt voor vertraging bij projectontwikkeling van zon- en windprojecten en voor beperkingen in de verduurzaming van gebouwde omgeving. In dit hoofdstuk staan de afspraken uit de RES met betrekking tot het energiesysteem. Ook beschrijven we de huidige situatie rondom integraal programmeren en netcongestie. Tot slot volgt hiervoor de aanpak. Het is namelijk essentieel om nu keuzes te maken die zowel op korte als middellange-termijn effect hebben. De doorlooptijd van infrastructuur is langer dan 5 jaar. We moeten nu keuzes maken over de inrichting van het energiesysteem in de periode 2030-2050.

5.1. Waar staan we nu met het energiesysteem?

In de RES 1.0 hebben we afspraken gemaakt over netwerkontwikkeling om het duurzame opwekdoel te behalen met voldoende transportcapaciteit. In de huidige situatie is er onvoldoende transportcapaciteit voor opwek en gebruik, ofwel netcongestie. De situatie

is inzichtelijk gemaakt in het regionaal programmeren traject. De inzichten die zijn opgehaald en de netimpact-analyse van Liander, laten zien dat er knelpunten zijn bij zowel energievraag als -aanbod. Het is noodzakelijk dat we het energienetwerk niet alleen bekijken vanuit de transportcapaciteit voor elektriciteit, maar als energiesysteem in zijn geheel.

Op dit moment kunnen de uitbreidingen van het elektriciteitsnet, de ontwikkeling van energievraag en -aanbod niet bijhouden. Op bepaalde momenten is er meer energieaanbod of -vraag op het elektriciteitsnetwerk (transportschaarste) waardoor files ontstaan (netcongestie). Dit is al dagelijkse realiteit voor grootverbruikers en initiatiefnemers van duurzame opwekprojecten in provincie Gelderland. Deze partijen staan in de wachtrij voor transportcapaciteit voor nieuwe aansluitingen of contractuitbreiding. De inspanningen van Liander en TenneT zijn gericht op het oplossen van de huidige transportschaarste. De focus ligt op uitbreidingen van het elektriciteitsnet voor de komende tien jaar en het beter benutten van de bestaande netcapaciteit.

Door vooruit te kijken naar 2030-2050 probeert Liander nieuwe knelpunten te voorkomen. Liander werkt daarnaast samen met gemeenten, bedrijven en andere stakeholders om slimme keuzes te maken voor een toekomstbestendig energiesysteem. Oftewel: integraal programmeren van het energiesysteem.

Op landelijk niveau wordt gewerkt aan een Landelijk Actieprogramma Netcongestie (LAN) en op provinciaal niveau is in Gelderland een Energy Board opgericht. Dit is het bestuurlijke afstemmingsoverleg van provincies, gemeenten en netbeheerders over energie-infrastructuur. De Energy Board werkt langs drie sporen:

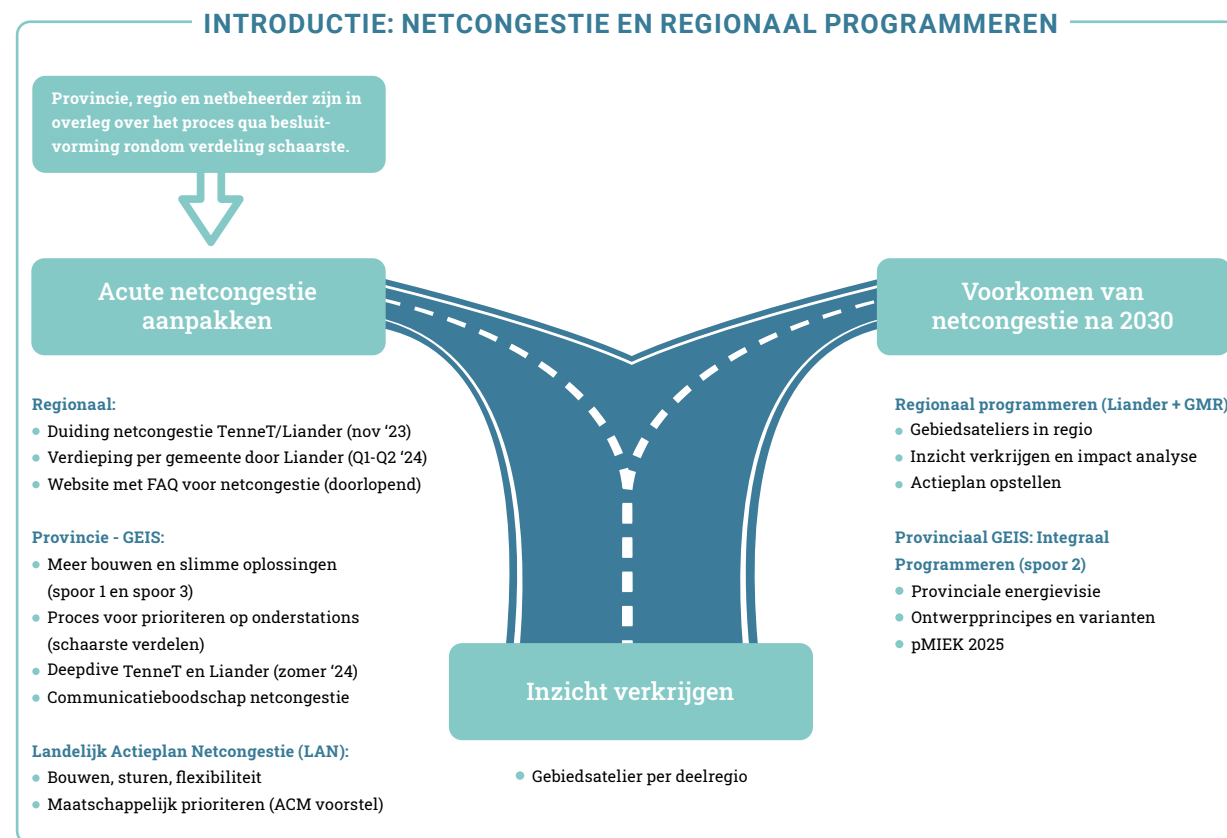
1. Versnellen van uitvoer energie-infrastructuurprojecten;
2. Integraal programmeren en keuzes maken voor een toekomstig energiesysteem;
3. Slimme oplossingen voor het beter benutten van de infrastructuur.

In de regio werken we aan de kortetermijn-aanpak tot 2030 (netcongestie) en aan de langetermijnaanpak voor 2030 tot 2050 (regionaal programmeren). Voor beide aanpakken is inzicht in de energievraag en -aanbod ontwikkelingen nodig. Met deze inzichten

bepalen we kortetermijnacties tegen acute netcongestie en maken we ontwerpkeuzes voor de langere termijn. Deze ontwerpkeuzes helpen ons bij het bouwen van een robuust en efficiënt energiesysteem. Tegelijkertijd hangt regionaal programmeren samen met de provinciale aanpak voor een provinciale energievisie en het pMIEK (Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat). De input die we regionaal ophalen, vormen de bouwstenen voor het provinciale traject.

5.2. Integraal programmeren

Het doel van integraal programmeren is samen met overheden en stakeholders zorgen voor een toekomstbestendig energiesysteem. Het is belangrijk om deze keuzes nu te maken. Zodat de benodigde investeringen van netbeheerders op tijd klaar zijn voor 2030-2050. Deze investeringen zijn nodig, omdat de uitbreidingen van ons elektriciteitsnet (met een doorlooptijden van 5-7 jaar) de huidige en geplande ontwikkelingen niet bij kunnen houden. Er is een mismatch tussen de gevraagde capaciteit en de beschikbare transportcapaciteit, zoals afgebeeld in figuur 14. Belangrijke oorzaken zijn de aangescherpte

Figuur 13: Onderscheid tussen de lopende aanpakken voor netcongestie op korte termijn en de aanpak regionaal programmeren op middellange termijn na 2030. Bron: Groene Metropoolregio (RES Arnhem-Nijmegen)

beleidsdoelstellingen (ruimtelijk-economisch en klimaatdoelen) van overheden en de sterke groei in elektriciteitsvraag door verduurzamingsmaatregelen. Voorbeelden

zijn het grote aantal nieuwbouwplannen, verduurzaming van woningen en het elektrificeren van mobiliteit, glas- en tuinbouw, bedrijventerreinen en industrie.

Er is een sterkere uitwisseling nodig tussen de uitbreidingsplannen van de netbeheerders en de gevraagde capaciteit vanuit de gebruikers. De aanpak integraal programmeren kan helpen bij deze uitwisseling. In deze aanpak brengen we de uitbreiding van onze energie-infrastructuur (elektriciteit, warmte en duurzame gassen zoals biogas en waterstof) in lijn met andere gewenste ruimtelijke ontwikkelingen, inclusief de realisatie van klimaatdoelstellingen. Alle sectoren met een claim op het energiesysteem nemen we integraal mee, zoals: industrie- en

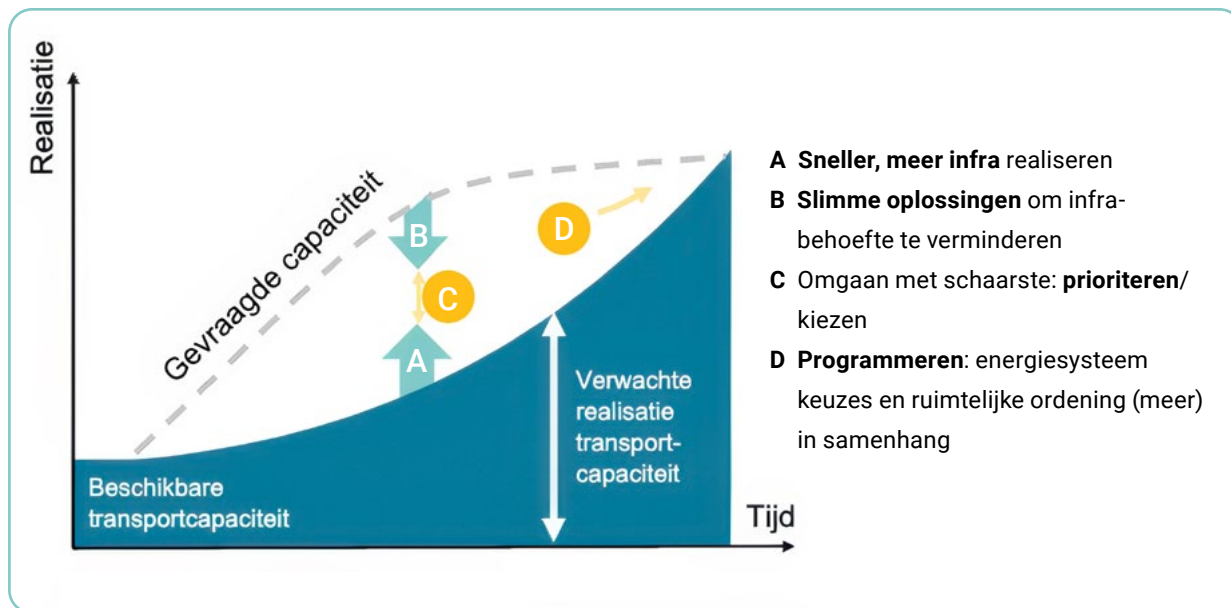
bedrijventerreinen, gebouwde omgeving, mobiliteit, land- en glastuinbouw en duurzame opwek.

Dit resulteert in een gedeeld beeld van het huidige en gewenste toekomstige energiesysteem en potentiële keuzes. Dit beeld brengen we in bij de provinciale afstemmingen en wordt vertaald in een provinciale energievisie, in transitiepaden en uitvoeringsplannen. Tot slot zorgt deze aanpak voor goede borging van de investeringsplannen en ruimtelijk beleid.

Oplossingsrichtingen

De komende jaren stijgt de gevraagde capaciteit harder dan de verwachte realisatie van transportcapaciteit. Om deze mismatch te verkleinen zijn vier oplossingsrichtingen opgesteld:

- 1. Sneller en meer infrastructuur realiseren** om de transportcapaciteit te vergroten. Hierop zetten de netbeheerders maximaal in, maar er zijn ook beperkingen vanwege personeel- en materiaalschaarste en de doorlooptijden voor engineering, ruimtelijke procedures, stikstofregulering en bouwtijd. Daarom is deze optie momenteel niet voldoende om het hele gat te overbruggen.
- 2. Slimme oplossingen implementeren** om de gevraagde capaciteit te verminderen. Hiermee kun je bestaande transportcapaciteit beter benutten en daalt de gevraagde capaciteit op piekmomenten. Dit is een oplossing die in de aanpak voor netcongestie en integraal programmeren wordt uitgewerkt.
- 3. Prioriteren en het maken van keuzes** is op dit moment onvermijdelijk. Omdat oplossingen 1 en 2 onvoldoende opleveren, is sprake van netcongestie en moeten er keuzes gemaakt worden over de verdeling van de schaarse transportcapaciteit.

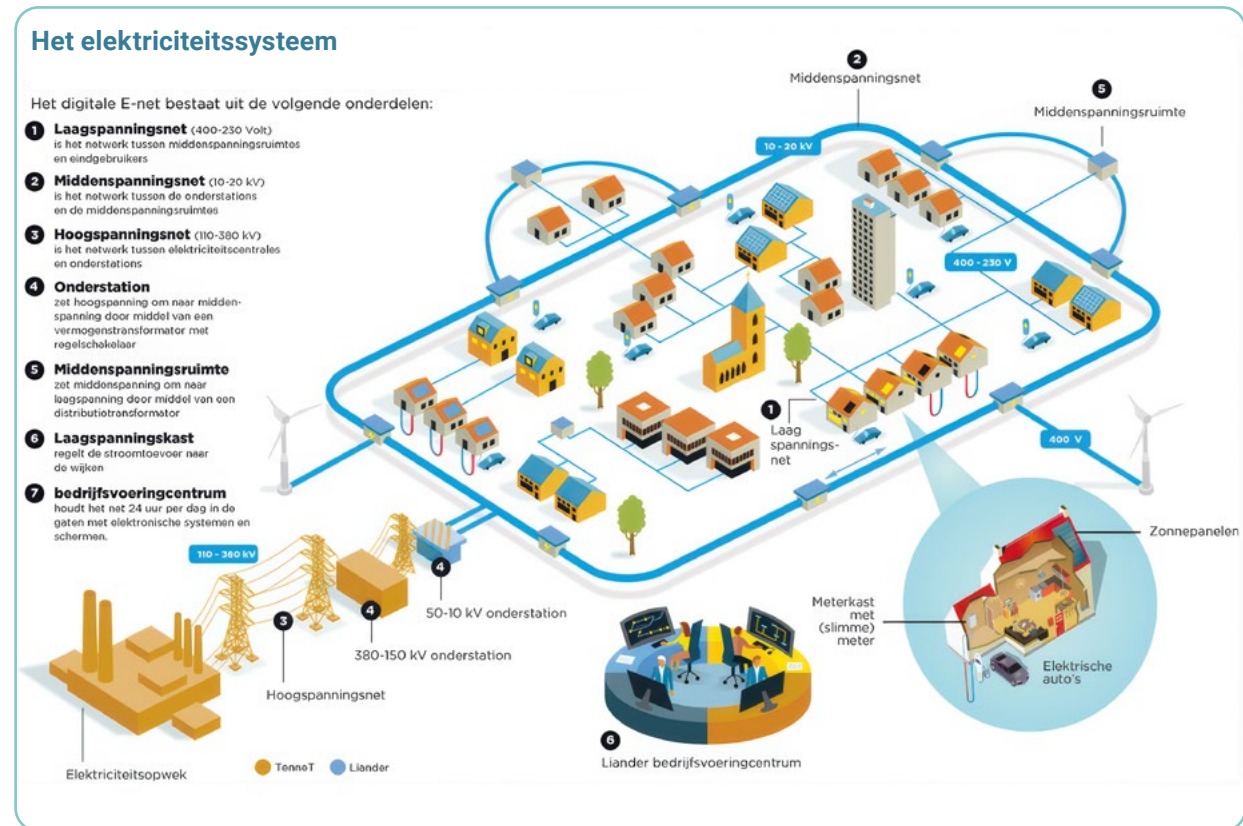

Figuur 14: Gevraagde capaciteit en de transportcapaciteit uitgezet in te tijd

4. **Programmeren** van ontwikkelingsprojecten en infrastructuur-uitbreidingen biedt ook een oplossing. Dit betekent dat plannen voor woningbouw of verduurzaming van bedrijventerreinen later in de tijd worden gepland om te voorkomen dat er nu een groot tekort ontstaat aan transportcapaciteit. Ook de infrastructuur-uitbreidingen worden geprogrammeerd in de tijd. Hiermee krijgen de belangrijkste uitbreidingen meer prioriteit en worden zij eerder gerealiseerd dan andere uitbreidingen.

5.3. Voor welke uitdagingen en knelpunten staan we?

In figuur 15 is het elektriciteitssysteem visueel weergegeven. In de verbinding tussen Liander en TenneT is op dit moment sprake van netcongestie op het hoogspanningsnet. Hierdoor wordt op bepaalde momenten van de dag onvoldoende elektriciteit geleverd vanuit het hoogspanningsnet van TenneT naar de onderstations en de lagere netten van Liander daarachter. Ook is er op sommige plekken sprake van netcongestie op het middenspanningsnet en het laagspanningsnet.

Figuur 15: Visuele weergave elektriciteitssysteem, bron: Liander

Dit betekent dat er onvoldoende capaciteit op de laagspanningskabels en de middenspanningsruimtes staat. Hierdoor kunnen gebruikers niet de volledige productie van hun zonnepanelen terugleveren aan het net en zijn er beperkingen voor elektriciteitsverbruik. Deze congestie zorgt er ook voor dat nieuwbouwwoningen op dit moment niet op tijd aangesloten worden op het net. De congestie op dit laag- en middenspanningsniveau is een belangrijk knelpunt dat Liander in de regio moet oplossen met extra investeringen in het net en slimme oplossingen.

Netbeheerders kunnen alleen sturen op grootverbruikersaansluitingen. Dat betekent dat er op dit moment geen ruimte is voor bedrijven en instellingen die (extra)

capaciteit nodig hebben. Sinds november 2022 staan al 1500 bedrijven op een wachtlijst. Voor kleinverbruikers (huishoudens) heeft netcongestie nog beperkt impact. Netbeheerders hebben namelijk geen sturing op kleinverbruikers. Maar zonder maatregelen kunnen vanaf 2026 ook kleinverbruikers effecten van netcongestie merken. Het is mogelijk dat er dan beperkingen gaan gelden voor het uitbreiden van aansluitingen voor elektrisch koken, elektrisch autoladen of het laten draaien van een warmtepomp. Dit brengt de congestieproblematiek in een nieuwe fase.

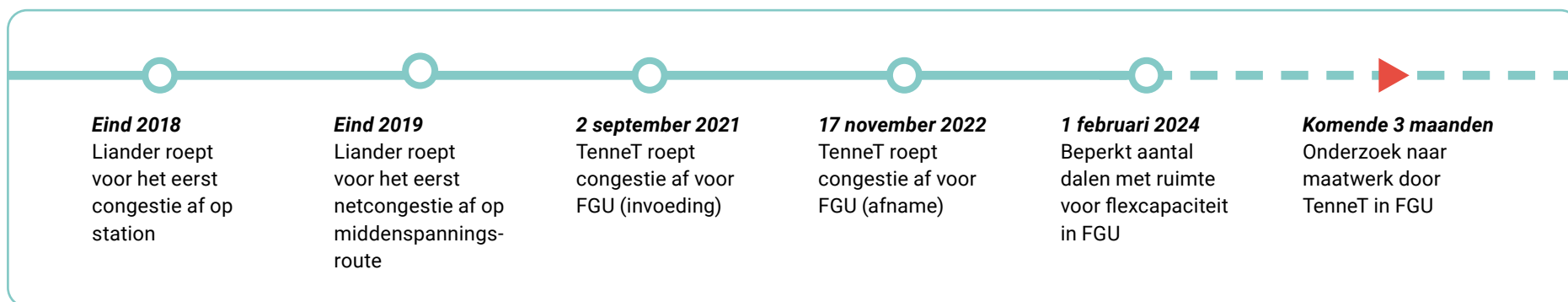
Als er geen maatregelen komen, staat ook het verduurzamen van woningen en de realisatie van nieuwe woonwijken vanaf 2026 onder druk. Dit kan betekenen dat woningbouw verschoven

moet worden qua planning, maar kan ook betekenen dat woningbouw verplaatst moet worden naar locaties waar nog wel ruimte op het elektriciteitsnet is.

5.4. Wat is onze strategie?

Regionale aanpak integraal programmeren

Om de beschreven resultaten van integraal programmeren te behalen, is meer inzicht nodig in de toekomstige energievraag, het aanbod, de benodigde infrastructuur en de ruimtelijke ontwikkelingen. Dit inzicht vormt input voor overheden in de regio en voor het omgevingsbeleid en de energievisie van provincie Gelderland. Ook krijgen gemeenten en netbeheerders een goed beeld van de knelpunten

Figuur 16: Tijdlijn netcongestie

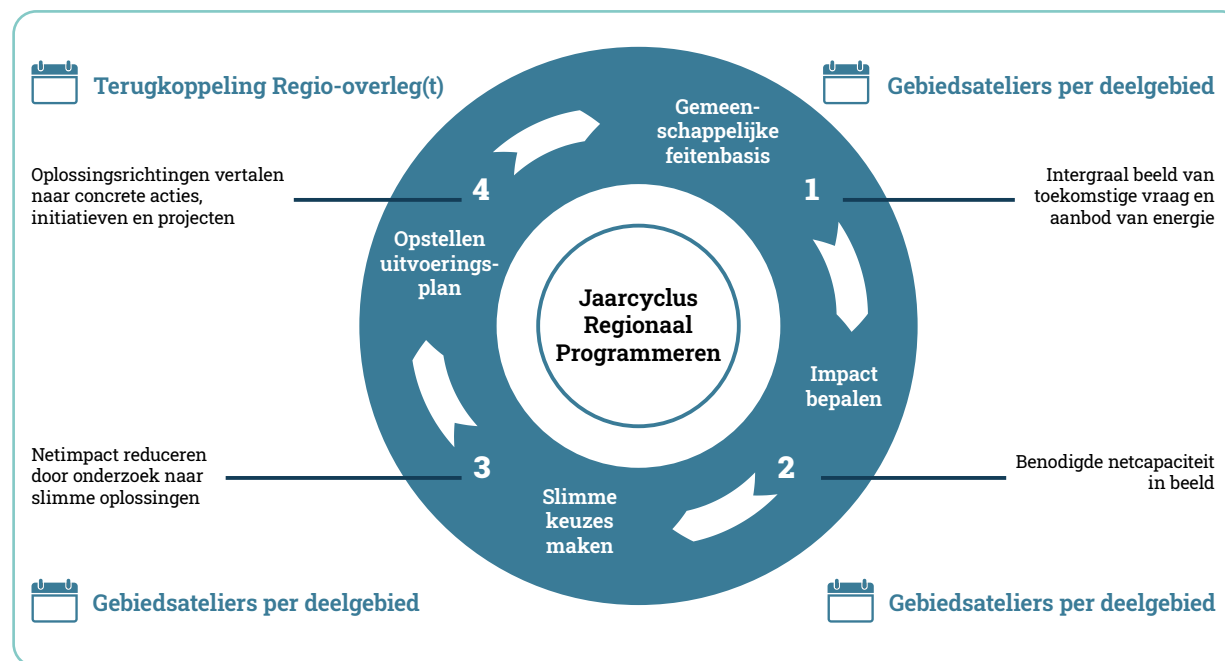
voor het prioriteren van aansluitingen bij beperkte capaciteit. Daarom zetten we met deze RES 2024 in op een regionale aanpak voor integraal programmeren.

In de regionale aanpak doorlopen gemeenten, Liander en de GMR (jaarlijks) samen een proces van vier stappen. Deze aanpak sluit aan op een methode ontwikkeld door Liander. Hierin staat de samenwerking tussen de regio, gemeenten, Liander en impactvolle stakeholders centraal. De aanpak bestaat uit vier stappen:

1. Het creëren van een **gemeenschappelijke feitenbasis**: samen op zoek naar een volledig en gedeeld beeld van ontwikkelingen in vraag en aanbod van energie in de regio;
2. Het in kaart brengen van de **benodigde netcapaciteit**: een doorvertaling van de (gewenste) ontwikkelingen in benodigde netuitbreiding in ruimte, tijd en geld (door Liander);
3. **Potentiële keuzes in beeld**: de impact op het net proberen te reduceren door samen ontwerp- en beleidskeuzes voor te bereiden en te vertalen naar concrete acties;

4. **Samen programmeren**: gewenste prioriteiten op elkaar afstemmen en het opstellen van een uitvoeringsplan. Hiervoor is een goede samenwerking tussen provincies, gemeenten en netbeheerders cruciaal.

Deze vier stappen doorloopt de RES met Liander jaarlijks om dit inzicht actueel te houden.

Figuur 17: Jaarcyclus Regionaal Programmeren

Provinciale aanpak integraal programmeren

Ook provincie Gelderland werkt met een integraal programmeren aanpak. Deze aanpak bouwt voort op de regionale trajecten. In dit proces heeft de provincie de regie en wordt ondersteund door een adviesbureau voor de uitvoering van de processtappen. De regio is goed bij dit proces aangehaakt en zorgt voor draagvlak bij gemeenten en het tijdig aanleveren van benodigde bouwstenen. Om dit te bereiken zijn er meerdere werkateliers gehouden met een afvaardiging van gemeenten en de regio. De provinciale aanpak kent vijf stappen:

1. Plan van aanpak;
2. Context en inzicht verkrijgen;
3. Energievisie opstellen;
4. Afwegingskader opstellen;
5. pMIEK opstellen en vaststellen.

Aanpak netcongestie

Naast integraal programmeren is actie nodig om de RES doelstellingen mogelijk te maken. Via de Groene Metropoolregio is de RES betrokken bij het opstellen en uitvoeren van een aanpak netcongestie. Deze aanpak is GMR breed en gericht op de netcongestie aan de vraagzijde en de aanbodzijde. Bij de vraagzijde ligt vooralsnog de focus op de gebouwde

omgeving. Bij de aanbodzijde op de duurzame opwekdoelstellingen van de RES. Deze aanpak faciliteert de samenwerking tussen gemeenten, zodat ze samen tot keuzes en oplossingen komen en indien nodig tot een prioritering of verdeling van schaarste. De regio heeft een rol in de procesuitwerking voor netcongestie en zal bij de uitvoering optreden als onafhankelijke procesbegeleider tussen de gemeenten om het gesprek per deelgebied en onderstation te voeren. Dit proces is hetzelfde vormgegeven als regionaal programmeren. In de regio wordt ambtelijk en bestuurlijk het gesprek georganiseerd op onderstation niveau. Hiervoor worden zoveel mogelijk dezelfde deelgebieden benut als bij het regionaal programmeren. Deze komen goed overeen met de verzorgingsgebieden en stations van Liander.

De aanpak netcongestie krijgt zes processtappen:

1. Communicatieboodschap opstellen en afstemmen (landelijk, provinciaal, gemeentelijk en netbeheerders) over netcongestie en de maatschappelijk impact. Dit is niet alleen een technisch vraagstuk, maar juist een sociaal-maatschappelijk gedragsvraagstuk.
2. Via netbeheerders TenneT en Liander inzichtelijk maken hoeveel capaciteit er nog te verdelen is per onderstation; monitoren op uitbreiding van capaciteit.
3. In kaart brengen welke gemeentepannen niet meer automatisch bediend kunnen worden. Aansturen op objectieve, vergelijkbare overzichten van plannen per gemeente om deze op een goede manier te vergelijken.
4. Oplijnen van bestuurlijke besluitvorming. Aan welke tafel wordt dit besloten? Wie heeft de bevoegdheid?
5. Kaders en wet- en regelgeving duiden:
 - a. Spelregels voor het proces opstellen met betrokken wethouders en gemeenten om zo objectief mogelijk het gesprek te kunnen voeren over de schaarsteverdeling;
 - b. Duiding van de wet- en regelgeving (kader maatschappelijk prioriteren van de ACM);
 - c. Duidelijke rolverdeling en juridische bevoegdheid van netbeheerders, provincie, gemeenten en regio's;
 - d. Toetsen op uitvoerbaarheid. Hebben gemeenten of Liander wel 'de rechten of positie' om bepaalde ontwikkelingen te eisen, stimuleren, vertragen, verbieden;
 - e. Financiële implicaties van keuzes inzichtelijk maken (op hoofdlijnen) t.o.v. van de maatschappelijke implicaties.

6. Uitvoering geven aan en monitoren van oplossingen voor netcongestie op regionaal niveau (o.a. uit het Actieplan Netcongestie Gelderland) en indien nodig het proces begeleiden voor prioriteren en of herprogrammeren van de schaarse capaciteit.

Resumé

- De RES doorloopt elk jaar met de gemeenten en Liander de stappen van het regionaal programmeren. En ze werken samen aan het regionaal uitvoeringsplan;
- De regio haakt aan bij de lopende processen op provinciaal niveau voor integraal programmeren en de andere sporen van het GEIS programma en levert input hiervoor namens de gemeenten in de regio;
- In de Groene Metropoolregio werkt de RES met gemeenten in deelgebieden aan het opstellen en uitvoeren van een proces voor netcongestie.

6. Draagvlak

Iedereen in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen heeft of krijgt met de RES te maken. Daarom is het belangrijk dat alle partijen betrokken worden. Bestuurders, volksvertegenwoordigers en ambtenaren, maar zeker ook maatschappelijke- en natuurorganisaties, het bedrijfsleven, agrariërs en landeigenaren, energiecoöperaties en inwoners.

Participatie richt zich in de RES zowel op de planvorming, als op de uitvoering en realisatie van projecten. In RES 1.0 hebben we afspraken vastgelegd op het gebied van bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak. In deze verrijking maken we de balans op, maar kijken we vooral ook vooruit. Welke uitdagingen zijn er de komende jaren als het gaat om participatie? Welke werkwijze en acties horen daarbij?

6.1. Bestuurlijke en ambtelijke samenwerking

De basis voor samenwerking en besluitvorming staat

In de totstandkoming van de RES 1.0 is intensief gewerkt aan bestuurlijk en ambtelijk draagvlak. Voor de ambtelijke en bestuurlijke samenwerking tussen de deelnemende overheden

(gemeenten, provincie, waterschappen) en de netwerkbeheerder (Liander) is een governance structuur opgezet met verschillende overlegvormen. Toen de RES Arnhem-Nijmegen is ondergebracht bij GMR onder de opgave Circulaire Regio, zijn de bestuurlijke en ambtelijke overleggen geïntegreerd. Deze vormen nu nog steeds de basis voor samenwerking en besluitvorming door de deelnemende overheden.

Bestuurlijk Platform Circulaire Regio (BPCR)

De bestuurlijke afstemming vindt plaats in het Bestuurlijk Platform Circulaire Regio. Daarnaast wordt hier getoetst of stukken kunnen worden doorgeleid naar de colleges/dagelijks besturen van deelnemende gemeenten, waterschappen en provincie. Besluitvorming vindt altijd plaats door deelnemende overheden op de voor hen gebruikelijke wijze.

Ambtelijk Platform Circulaire Regio (APCR)

Ambtenaren van de deelnemende overheden vormen samen het Ambtelijk Platform Circulaire Regio. Hier vindt voorbereiding van het BPCR plaats door de stukken bedoeld voor het BPCR samen zo goed mogelijk uit te werken en voor te bespreken.

Ambtelijke werkgroepen en projectgroepen

Deelnemers aan de RES werken samen in werkgroepen en projectgroepen aan vraagstukken binnen de RES. De groepen zijn samengesteld op basis van expertise en worden geleid en ondersteund door een lid van het regionaal projectteam RES.

Colleges en dagelijks besturen

De colleges van B&W en de dagelijks besturen van de waterschappen besluiten over verschillende onderdelen van de RES. In 2023 namen zij een besluit over het Uitvoeringsplan van de RES, de voortgangsrapportage RES en de raadsinformatiebrief daarover. Deze RES 2024 wordt ter besluitvorming voorgelegd aan de colleges.

Gemeenteraden, AB- en PS-leden

Met de regioagendacommissie van de GMR wordt afgestemd hoe de gemeenteraden goed geïnformeerd en betrokken worden bij de RES als geheel en op de besluitvormingstrajecten. Daarbij is het streven dat raadsinformatiebijeenkomsten of andere voorzieningen voor de RES gecombineerd worden met de andere opgaven van de GMR. Dit met het oog op eenduidigheid en om onnodige belasting van raadsleden te

voorkomen. Bijeenkomsten met 'deelregio's' behoren ook tot de mogelijkheden. De leden van het algemeen bestuur van de waterschappen en leden van de Provinciale Staten van de provincie behoren ook tot de genodigden bij bijeenkomsten voor raadsleden.

Besluitvormingstrajecten

Na de vaststelling van RES 1.0 in 2021 zijn onderstaande besluitvormingstrajecten doorlopen:

- Uitvoeringsplan RES (colleges, dagelijks besturen, Gedeputeerde Staten);
- Voortgangsrapportage RES 2023 (colleges, dagelijks besturen, Gedeputeerde Staten);
- Plan-MER RES GMR (colleges met zienswijzen gemeenteraden, algemeen besturen, Gedeputeerde Staten).

De RES 2024 wordt ter besluitvorming aangeboden aan de colleges van de 16 gemeenten, het dagelijks bestuur van de waterschappen en Gedeputeerde Staten. De colleges leggen de RES 2024 voor wensen en bedenkingen voor aan hun gemeenteraden.

6.2. Kennisdeling en samenwerking

Samen vormgeven aan de uitvoering van de RES vraagt niet alleen om een goede structuur voor samenwerking en besluitvorming, maar ook om ontmoeting en kennisuitwisseling. Om kennisdeling te stimuleren is de Community of Practice participatie en communicatie in het leven geroepen, specifiek voor participatie- en communicatieadviseurs en klimaatcoördinatoren. In 2022 hebben bijeenkomsten plaatsgevonden over lokaal eigendom en communicatie over energie- en warmtetransitie in wijken. Omdat de belangstelling voor de bijeenkomsten wat terugliep, is in 2023 geen invulling meer gegeven aan deze Community of Practice. Anno 2024 zijn er kansen om invulling te geven aan nieuwe vormen van kennisdeling tussen gemeenten in de regio. De behoefte hieraan is signaleerd in gespreksrondes met zowel beleidsadviseurs als communicatieadviseurs van gemeenten.

Warmtetransitie: samen verkennen en ontwikkelen

Met name de uitdagingen op het gebied van de warmtetransitie vragen om andere en nieuwe vormen van kennisdelen en samenwerking

tussen gemeenten. Iedere gemeente staat voor de uitdaging om in een Warmteprogramma concreet te maken in welke wijken ze een collectief warmtenet wil aanleggen en in welke wijken individuele warmtevoorzieningen nodig zijn. Zoals in hoofdstuk 4 staat beschreven, zijn warmtevoorzieningen die inwoners ontzorgen en die betaalbaar zijn van groot belang voor draagvlak onder inwoners. Draagvlak dat nodig is om uiteindelijk 'achter de voordeur' van inwoners aan de slag te kunnen om de woning van het gas af te halen.

De RES ondersteunt gemeenten om in deze uitdaging zoveel mogelijk gezamenlijk op te trekken. Daarbij gaat het om onder meer het samen verkennen van oplossingen en concepten voor warmtevoorzieningen en participatie van inwoners. Van het delen en leren van best practices of 'lessons learned' binnen en buiten de regio en het inventariseren van mogelijke concepten tot samenwerken in bijvoorbeeld een pilotproject of proeftuin.

6.3. Maatschappelijk draagvlak

Voor participatie geldt het uitgangspunt: 'lokale autonomie waar dat kan en het benutten van de kracht van de regio waar dat moet'. Dat betekent dat de participatie voor de planvorming op regioniveau, ook is gericht op regionaal betrokken partijen die met een inhoudelijk belang zijn verbonden aan de RES. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de participatie rond lokaal beleid en projecten. Participatie van inwoners ligt dus bij de gemeenten. De RES-organisatie kan gemeenten faciliteren met kennisdeling of in het meedenken over de participatieaanpak.

Participatie van regionaal belanghebbenden

Regionaal belanghebbenden zijn regionaal georganiseerde partijen die een inhoudelijk belang hebben bij de regionale energiestrategie. Zij zijn actief in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen en vertegenwoordigen een lokale of landelijke achterban in de regio. Zij geven veelal mede uitvoering aan de RES, zetten zich in voor koppelkansen, richten zich op kennisontwikkeling en -deling en staan in contact met inwoners.

De participatie van regionaal belanghebbenden is tot nu toe altijd op maat georganiseerd: bij de totstandkoming van de RES 1.0, de NRD, PlanMER of rond andere mijlpalen bij de uitvoering van de RES. Ook praten de procesregisseur RES en projectmanagers van het RES-team regelmatig bij met diverse partijen uit het maatschappelijk veld. Op weg naar deze verrijking van de RES, ontstond de behoefte aan een meer structurele participatie van deze belangrijke stakeholders. Het is de wens van zowel de maatschappelijke organisaties als van de RES-partners om elkaar te blijven betrekken. Het draagt bij aan de uitvoering van de RES en aan breed draagvlak voor stappen die gezet moeten worden voor de transitie naar duurzame bronnen voor energie en warmte.

Regionale Adviestafel

Vanaf april 2024 zijn de regionaal belanghebbenden structureel vertegenwoordigd binnen de RES in de Regionale Adviestafel. Deze adviestafel biedt een platform om met elkaar in overleg te gaan over procedurele en inhoudelijke stappen in het RES-proces. De belangengroepen geven via de Regionale Adviestafel gevraagd en ongevraagd advies aan het APCR, BPCR en

RES-team. Bij besluitvorming door het BPCR kan de Regionale Adviestafel een formeel advies uitbrengen. De Regionale Adviestafel komt circa vier keer per jaar bij elkaar voor overleg. De leden worden tussentijds tijdig geïnformeerd en betrokken bij ontwikkelingen binnen de RES. De samenstelling van de tafel is als volgt:

- Vertegenwoordigers van regionaal belanghebbenden:
 - RES-vertegenwoordigers van de energiecoöperaties
 - Vereniging Natuur en Milieufederatie Gelderland
 - LTO Noord
 - JongRES
 - Gelders Energie Akkoord
 - VNO-NCW Midden
 - Nederlandse Vereniging Duurzame Energie
 - Woonkr8 (samenwerking woningcorporaties)
 - Op termijn ook vertegenwoordiging vanuit het thema Warmte
- Portefeuillehouder RES
- Procesregisseur en procesondersteuner RES
- Agendaleden: ambtenaren en bestuurders vanuit gemeenten en projectmanagers uit het RES-team

Bij de RES 1.0 was een Participatietafel actief die meedacht en adviseerde over de invulling van participatie. De Participatietafel in deze vorm is niet meer actief, maar doorontwikkeld en geïntegreerd in de Regionale Adviestafel.

Lokaal eigendom

In de RES is het volgende afgesproken over de ontwikkeling van duurzame energie via lokaal eigendom:

“We borgen met de participatiestrategie dat de energietransitie in Regio Arnhem-Nijmegen zoveel mogelijk ten goede komt aan de inwoners van de regio. We streven naar minimaal 50% eigendom en zo laag mogelijke maatschappelijke kosten. We houden ook zoveel mogelijk rekening met gezondheidsaspecten, wegen milieueffecten zorgvuldig af en zorgen dat natuurwaarden zoveel mogelijk behouden blijven.”

EnergieSamen is de landelijke koepel en belangenorganisatie van energiecoöperaties. Zij heeft in april 2024 voor iedere gemeente in kaart gebracht óf lokaal eigendom in beleid is geborgd en in welke mate. Tabel 6 geeft het beeld weer voor de gemeenten in onze RES-regio.

Gemeente	Beleidsdocument	Jaar van vaststelling	Score
Arnhem	New energy made in Arnhem	2019	2
Berg en Dal	Ruimtelijke visie duurzame energieopwekking	2020	2
Beuningen	Selectieleidraad Grootschalige opwek	2019	1
	Zon - Kommengebied		
Doesburg	Afwegingskader: visie op zonne-energie	2023	1
Druten	Visie op zonne-energie Gemeenten Druten en Wijchen	2020	1
Duiven	Beleidskader Initiatieven grootschalige opwek wind- en zonne-energie gemeente Duiven	2021	3
Heumen	Ruimtelijke visie duurzame energie	2019	2
Lingewaard	Beleidskader Zonne-energie	2019	2
	Beleidskader Wind-energie		
Nijmegen	Omgevingsvisie Nijmegen	2020	1
Overbetuwe	Geen beleid gedeeld	--	1
Renkum	Visie Grootschalige opwek	2021	2
Rheden	Beleidskader Samen Energie Opwekken	2023	3
Rozendaal	Uitvoeringsagenda 2019-2021 wij gaan voor duurzaam	2019	1
Westervoort	Nog geen afwegingskaders vastgesteld	--	1
Wijchen	Visie op zonne-energie Gemeenten Druten en Wijchen	2020	1
Zevenaar	Toets- en afwegingskader grootschalige duurzame energieopwekking	2020	3

Tabel 6: Borging lokaal eigendom in beleid van gemeenten in onze RES-regio

Score 1 - Geen beleid of beleid zonder borging
Score 2 - Incomplete borging
Score 3 - Complete borging
Score 4 - Optimale borging

De Regionale Adviestafel van de RES GMR Arnhem-Nijmegen, waar EnergieSamen onderdeel van is, geeft daarbij aan dat het werkelijke beeld genuanceerder ligt. Zo scoort de gemeente Beuningen een 1, maar heeft die gemeente volgens de Regionale Adviestafel juist een belangrijke bijdrage geleverd aan de realisatie van 50% lokaal eigendom in Windpark Beuningen. Ook de gemeente Overbetuwe scoort een 1, omdat er per mail geen beleid is gedeeld met EnergieSamen, maar dit betekent niet dat er geen beleid is.

Participatie van inwoners

Participatie bij zon- en windprojecten

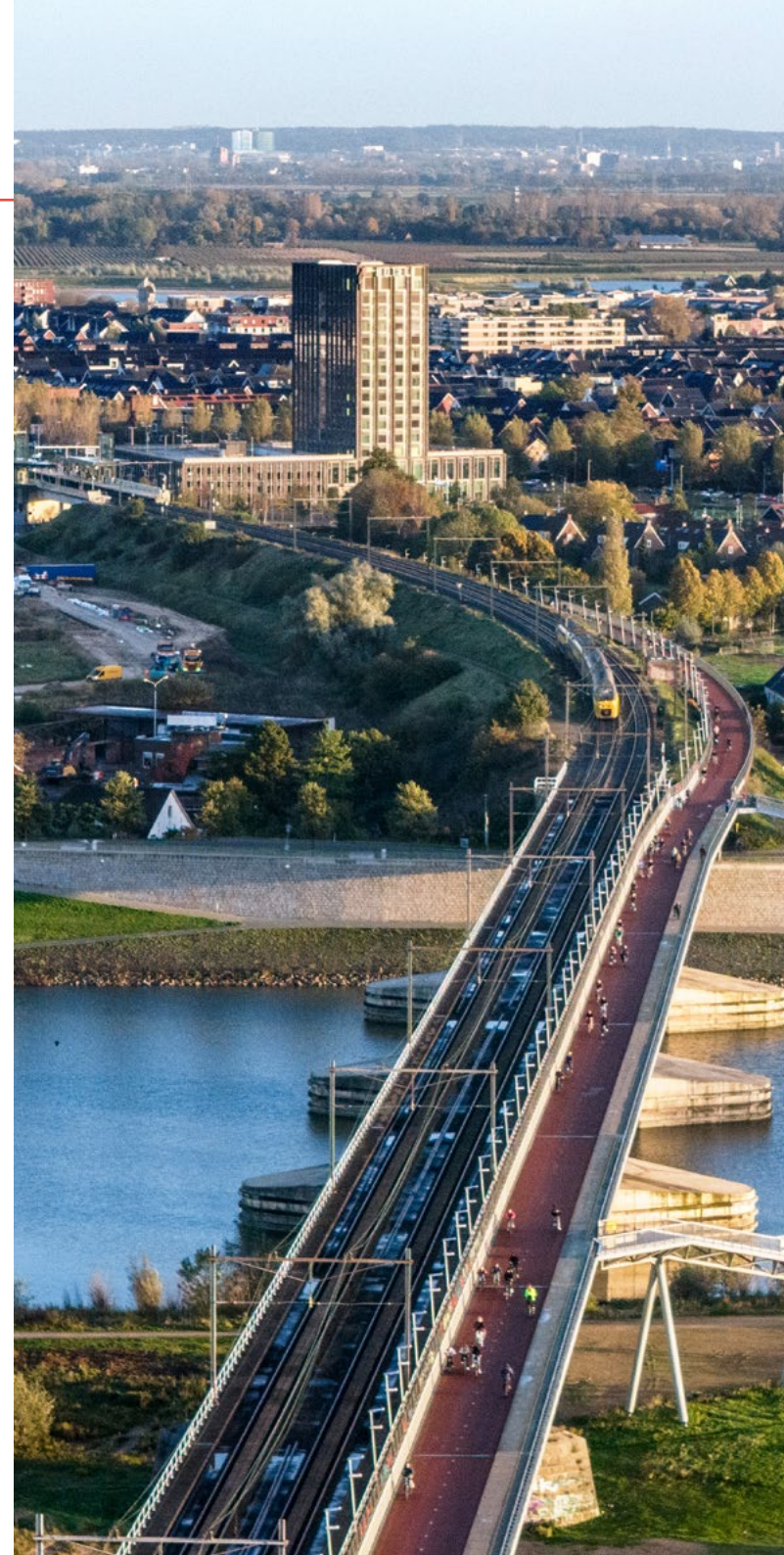
Steeds meer gemeenten met zoekgebieden in de regio hebben zon- of windprojecten gerealiseerd of opgestart. Participatie van lokale stakeholders, zoals inwoners en belangenverenigingen, is de verantwoordelijkheid van de gemeente en de ontwikkelaar. Veel gemeenten hebben inmiddels ervaring opgedaan, beschikken zelf over een

participatiebeleid en/of hebben expertise in huis op het gebied van participatie.

Daar waar kennis en ervaring ontbreekt, kan de RES-organisatie de gemeenten faciliteren. Enerzijds in het organiseren van kennisdeling tussen de gemeenten voor het delen van best practices. Anderzijds door mee te denken over de aanpak van participatie of tools daarvoor aan te reiken.

Participatie bij warmtetransitie

De warmtetransitie en het feit dat de warmtevoorziening tot achter de voordeur van inwoners komt, vraagt een vergaande vorm van participatie van inwoners. Wanneer een gemeente een bepaalde wijk van het gas af wil halen, moet de gemeente samen met de inwoners een uitvoeringsplan opstellen. Enkele gemeenten in Nederland hebben hier inmiddels participatietrajecten voor doorlopen, de een wat succesvoller dan de ander. Daar kunnen we binnen de RES-regio van leren.

INHOUDS

OPGAVE

Bijlage A Overzicht afspraken RES 1.0

In deze bijlage een overzicht van de afspraken uit RES 1.0. Dit kader geldt nog steeds. Daar waar relevant is een opmerking/update aan de afspraak toegevoegd.

In de afspraken spreken we nog over RES 2.0 aangezien we daar bij de vaststelling van RES 1.0 nog van uit gingen. Daar waar RES 2.0 staat bedoelen we nu deze verrijking: RES 2024.

Nr	Afspraak	Opmerking
Afspraken over samenwerking		
1.	De RES is en blijft gebaseerd op lokale regie in een regionaal proces van samenwerking.	
2.	Binnen de regio werken we intensief, interbestuurlijk samen. Om in regie te blijven, houden betrokken partijen actief de vinger aan de pols via het structurele 'goede gesprek' en monitoring van de ontwikkelingen binnen de regio middels het Ninox-systeem. Indien nodig worden tussentijds nieuwe (bestuurlijke) afspraken gemaakt.	
3.	We werken met elkaar aan succesvol RES-partnerschap waarbij we rekening houden met elkaars belangen én het gezamenlijke belang van een succesvolle energie- en warmtetransitie.	
4.	Ook bij navolgende fasen in de besluitvorming maken we bestuurlijke procesafspraken. Voor het geval overheden het niet met elkaar eens kunnen worden, grijpen we terug op de vastgelegde samenwerkingsafspraken uit de Startnotitie.	
5.	We spreken elkaar aan op ieders bijdrage aan de uitvoering van de RES, waarin gezocht wordt naar een weging tussen lasten en lusten die recht doet aan de kwaliteiten van de gehele regio.	Dit gebeurt regelmatig en in plaats van het te hebben over lusten en lasten, spreken we over regionale realisatiekracht.
Afspraken over solidariteit tussen gemeenten onderling		
6.	De afspraken over solidariteit tussen gemeenten onderling en de verdere uitwerking hiervan worden, samen met de uitvoering van RES 1.0, overgedragen aan de (nieuwe) regionale samenwerking binnen de Groene Metropoolregio.	Per 1 januari 2021 valt de uitvoering van de RES 1.0 onder het speerpunt Circulaire Regio binnen de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen.

Afspraken doorwerking omgevingsinstrumentarium en MER		
7.	In het ontwikkeltraject RES 2.0 worden nadere afspraken gemaakt over borging van de RES. In een lokaal omgevingsplan of een regionale borging in de provinciale omgevingsverordening stellen we gezamenlijk een plan op om de MER-aspecten nader in beeld te krijgen.	In 2023 is een planMER opgesteld voor de RES-regio als geheel. Gemeenten gebruiken dit onderzoek als onderlegger in hun gemeentelijke planvorming en borging.
8.	De vastgestelde RES 1.0 vormt voor alle bestuurlijke partijen een van de uitgangspunten voor de nader uit te werken omgevingsvisies, de warmtevisies /TVW en de wijk- en omgevingsplannen. De energietransitie is complex en we moeten tempo (blijven) maken. Daarom accepteren we dat, doordat projecten en initiatieven soms vóórlopen op deze plannen of anders dan beoogd verlopen, gemeenten in de praktijk onderling verschillen in aanpak en tempo.	
Afspraken voor een optimaal warmtesysteem		
9.	Vanuit regionaal perspectief maakt het verschil welke bron wordt gebruikt op welke plek; we willen voorkomen dat een bron al door de ene gemeente is ingezet terwijl hij voor een andere gemeente van vitaal belang zou zijn geweest. In het belang van ons RES-partnerschap bepalen we gezamenlijk waar welke bovenlokale bron uiteindelijk wordt ingezet.	
10.	Binnen de relevante warmteclusters waar dit verdelingsvraagstuk aan de orde is, richten we een structureel overleg in om daarover in gesprek te zijn en te blijven.	
11.	Gemeenten zetten daarbij verschillende instrumenten in die binnen de kaders van de Warmtewet, de Omgevingswet en andere beleidsruimten passen om de bovenlokale warmte afspraken te borgen.	
12.	Als regio doen we een gezamenlijke oproep aan het Rijk om partijen in stelling te brengen om de benodigde regie te voeren op de warmtetransitie. Dat kan door te zorgen voor beter aansluitende wet- en regelgeving voor het uitrollen van warmtenetten, hogere en structurele financiële ondersteuning voor alternatieve warmtevarianten (waaronder warmtenetten) via subsidies of Rijksbijdragen en een structurele Rijksbijdrage voor het ambtenarenapparaat om de warmtetransitie ook daadwerkelijk in goede banen te leiden, te begeleiden en uit te voeren.	

Ruimtelijke afspreken		
13.	<p>Voor het bod RES 1.0 spreken we een inspanningsverplichting af ten aanzien van de opbrengst van grootschalige windturbines, zonnevelden en grootschalig zon op dak die we in de RES 2.0 nader uitwerken op lokaal niveau. Deze verplichting betekent dat alle RES-partners zich gezamenlijk inspannen om het bod RES 1.0 te realiseren, dus niet alleen de gemeenten waarbinnen zoekgebieden vallen. Het betekent ook dat de gemeenten actief de verkenning starten - zo ver dat nog niet is gebeurd - en op zoek gaan naar mogelijkheden om zon- en windprojecten te ontwikkelen.</p>	<p>Naast de zoekgebieden is de RES qua grootschalige duurzame elektriciteitsopwek gebaseerd op circa 100 projecten binnen de 16 gemeenten. Op basis van de planMER werken gemeenten aan het vergroten van het aandeel windenergie door lokaal nieuwe projectlocaties te onderzoeken en aan te wijzen.</p>
14.	<p>Ontwikkelingen buiten het bod:</p> <p>Voor de periode tot besluitvorming van de RES 2.0 zijn er zonder overleg aan de regionale tafel enkele grootschalige ontwikkelingen van zonnevelden en windturbines of combinaties zon-wind mogelijk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Binnen de regionale zoekgebieden; • Binnen de huidige projectenpijplijn die hoort bij de RES 1.0 vanaf subfase 'Beleidscheck' tot en met 'Realisatie'; • Binnen de 'verkenninggebieden extra windturbines'. 	
15.	<p>Groepering windturbines:</p> <p>Om visuele ruimtelijke versnippering ('confetti') door windturbines te voorkomen, is groepering van windturbines nodig. Hiermee houden we andere gebieden vrij van windturbines en borgen we regionale ruimtelijke samenhang. Op basis van een ontworpen totaalcluster is gefaseerde uitvoering wel mogelijk. Voor het plaatsen van windturbines is daarom de afspraak dat grote windturbines:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niet solitair maar gegroepeerd worden geplaatst; • De groepering in een lijnopstelling of in een clusteropstelling wordt uitgevoerd; • De onderlinge afstand van deze opstelling zodanig is dat beeldinterferentie zoveel mogelijk wordt voorkomen (= ontwerponderzoek bij uitwerking zoekgebieden en toets bij projecten buiten de zoekgebieden); • De inpassing van windlocaties in samenhang met de ontwikkeling in aangrenzende andere RES'en wordt beoordeeld. 	

16.	<p>Koppeling ruimtelijke kwaliteit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koppeling met regionale opgaven; • Koppeling met andere opgaven in de gebiedsprocessen, waarin de afweging wordt meegenomen van te maken investeringen in gebiedscompensaties en gebiedsversterkingen; • Benutten van koppelkansen bij de lokale inpassing. 	<p>Het op te richten programma Realisatiekracht faciliteert gebiedsprocessen in gebieden die, op basis van de planMER RES, geschikt of geschikt te maken zijn voor de ontwikkeling van windenergie.</p>
17.	<p>Voorkeursvolgorde zon:</p> <p>Grootschalige zonnevelden moeten mede worden beoordeeld op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De mate van aantasting van karakteristieke kenmerken van het landschap; • De samenhang met andere functies in het gebied (zoals landbouw, biodiversiteit en cultuurhistorie); • De landschappelijke samenhang; • Dubbel ruimtegebruik. <p>Hiervoor zetten we op regionale schaal in op een voorkeursvolgorde voor zonnevelden waarin zon op dak worden opgenomen. De regionale zoekgebieden van de RES 1.0 maken onderdeel uit van deze voorkeursvolgorde. Deze voorkeursvolgorde werken we in het traject naar RES 2.0 verder uit. Het betekent niet dat eerst alleen de daken benut worden. Er is inzet op alle vlakken tegelijkertijd nodig. Maar de afweging van de gronden die we daarvoor inzetten is cruciaal.</p>	<p>In de planMER is de potentie voor grootschalige zonnevelden inzichtelijk gemaakt, mede op basis van de kenmerken van het landschap en andere ruimtelijke functies. Het dubbel ruimtegebruik en de voorkeursvolgorde zon is aangescherpt en is toegelicht in hoofdstuk 3.</p> <p>De zonneladder blijft het uitgangspunt in de RES 2024.</p>
18.	<p>Combineer wind/zon:</p> <p>Combineer windturbines zoveel mogelijk met zonnevelden en vice versa. Dit zorgt voor lagere maatschappelijke kosten voor de elektriciteitsinfrastructuur. We streven naar een regionale en waar mogelijk lokale verhouding wind/zon van 50/50. Daarbij kijken we binnen de zoekgebieden en gebiedsprocessen naar lokale en optimale haalbaarheid en de optelling per onderstation.</p>	<p>Deze afspraak is uitgewerkt in hoofdstuk 3, met onder andere een afgerond planMER onderzoek en het identificeren van windgebieden in de regio.</p>

Participatieafspraken		
19.	Bij de RES 1.0 is helder wie waarvoor en wanneer aan zet is voor de participatie over de energietransitie in Regio Arnhem-Nijmegen. We zorgen voor een transparant speelveld. Stakeholders en inwoners weten zo wanneer en binnen welke kaders ze mee kunnen praten.	
20.	We borgen met de participatiestrategie dat de energietransitie in Regio Arnhem-Nijmegen zoveel mogelijk ten goede komt aan de inwoners van de regio. We streven naar minimaal 50% eigendom en zo laag mogelijke maatschappelijke kosten. We houden ook zoveel mogelijk rekening met gezondheidsaspecten, wegen milieueffecten zorgvuldig af en zorgen dat natuurwaarden zoveel mogelijk behouden blijven.	Een beleidsoverzicht van lokaal eigendom is per gemeente terug te vinden in hoofdstuk 6.
21.	We delen en faciliteren informatie in relatie tot de energietransitie zo zorgvuldig mogelijk met stakeholders, ambtenaren, volksvertegenwoordigers en inwoners, zoals over de effecten op de gezondheid van geluid van windturbines, financiële voordelen voor inwoners en behoud van biodiversiteit.	
22.	Om gemeenten te ondersteunen voeren we (bovenlokale) duo-gesprekken over het verder uitwerken van gebiedsgerichte participatie en lokaal eigendom. Hierin denken we ook samen na over hoe de participatie voor jongeren ingericht kan worden.	
23.	We organiseren bijeenkomsten voor ambtenaren en volksvertegenwoordigers om kennis te blijven delen. We delen goede voorbeelden in onze regio.	
24.	We zorgen ervoor dat iedereen in de regio (financieel en/of maatschappelijk) voordeel kan halen uit de plannen. Dat doen we bijvoorbeeld door gemeenten te helpen met het opzetten van maatschappelijke tenders.	

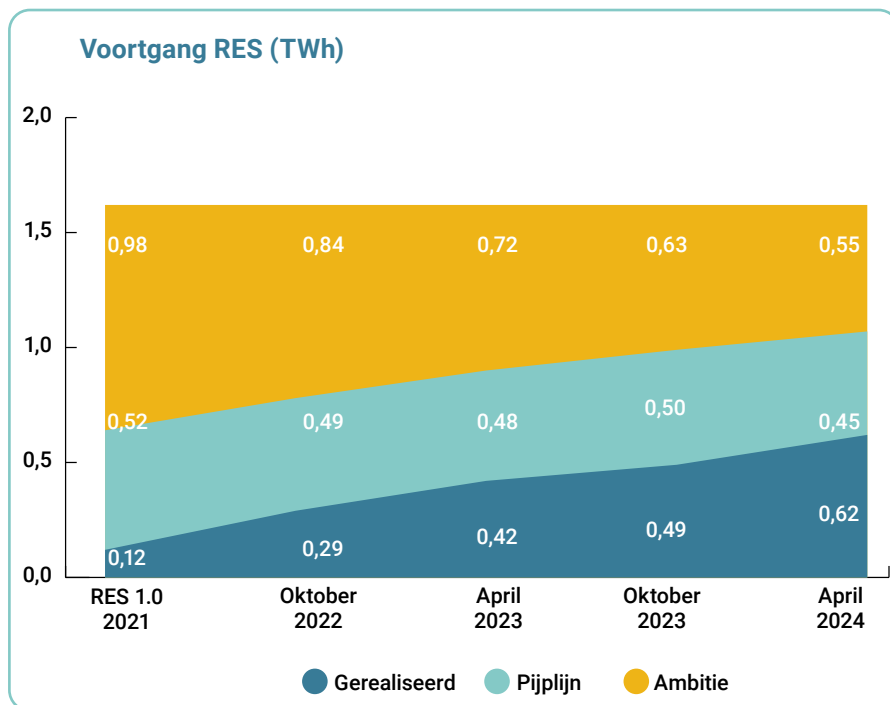
25.	Voor het einde van 2021 hebben alle gemeenten een Transitievisie Warmte opgesteld. We onderzoeken de participatieaanpakken in deze visies en adviseren bestuurders over participatie in het warmtespoor.	
26.	Jongeren worden op lokaal en regionaal niveau betrokken bij het meedenken en uitvoeren van plannen.	
27.	We gaan de rol van de 'participatietafel' nog scherper invullen. Die kan dan nog meer in de rol groeien zoals in de doelstelling is omschreven.	Vanaf maart 2024 is de Regionale Adviestafel actief met regionaal belanghebbenden.
28.	Op weg naar de RES 2.0 streven we ernaar om het betrekken van raadsleden ook op regionaal niveau te organiseren.	

Bijlage B Monitoring

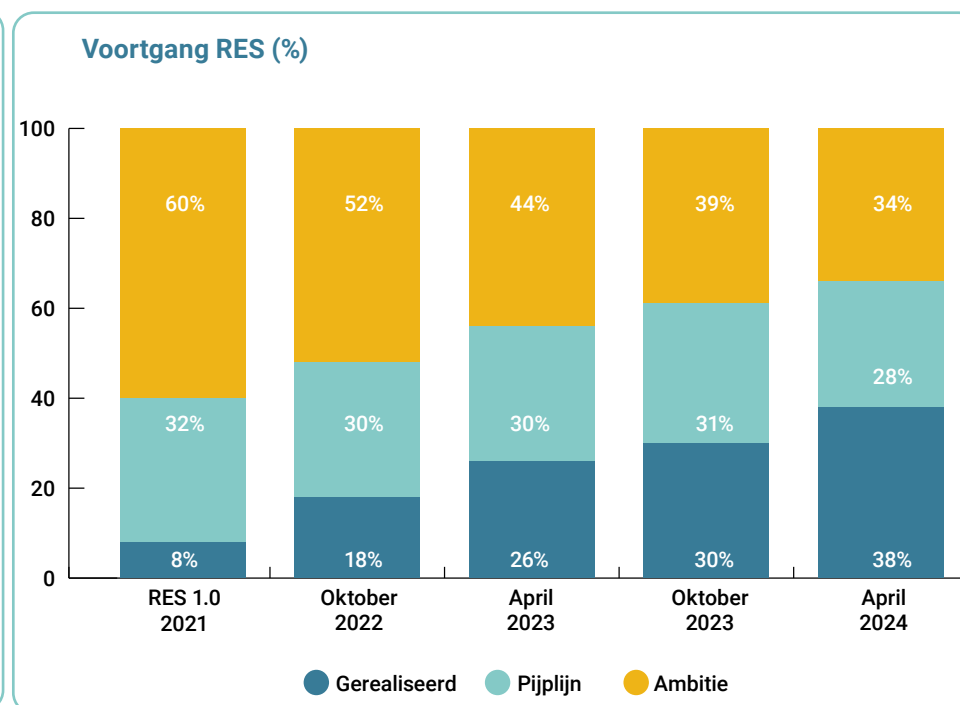
Het bod van de RES wordt steeds verder ingevuld met concrete projecten. Dit betekent dat het aantal projecten in de ambitiesfase daalt en dat steeds meer projecten in de pijplijn zitten. De realisatie van duurzaam opgewekte elektriciteit is gestegen naar 0,62 TWh in april 2024. De projecten in de pijplijn tellen op tot 0,45 TWh. En nog 0,56 TWh van het bod bestaat uit initiatieven in de ambitiesfase of openstaande ambitie zonder initiatieven.

De daadwerkelijke realisatie van projecten is nu circa 38% en is ongeveer gelijk voor wind op land en zon op land (31-33%). Ten opzichte van de vorige monitor in oktober 2023 is de realisatie relatief harder gestegen dan tussen april en oktober 2023. De trend in de voortgangscijfers is ongeveer een groei van 8% punt per jaar. Als we dit tempo aanhouden, komen we over 5,5 jaar niet aan de 100% realisatie in 2030. Er zal dus een versnelling nodig zijn om het bod in 2030 te halen. De pijplijn laat een

redelijk constant beeld zien en zit rond de 28%. Uit de recente monitor blijkt dat een groot deel van de projecten (op land) in de pijplijn vergevorderd is en in de fase vergunningsverlening (33% van pijplijn) of in de bouwfase (43% van pijplijn) zit. Dat zijn met name de zon op land projecten die ver ontwikkeld zijn. Veel windprojecten zitten in het voortraject. Enkel zijn al verder gevorderd, maar wachten we op vergunningverlening en/of een uitspraak van de Raad van State.

Figuur 18 Voortgang projecten RES in TWh

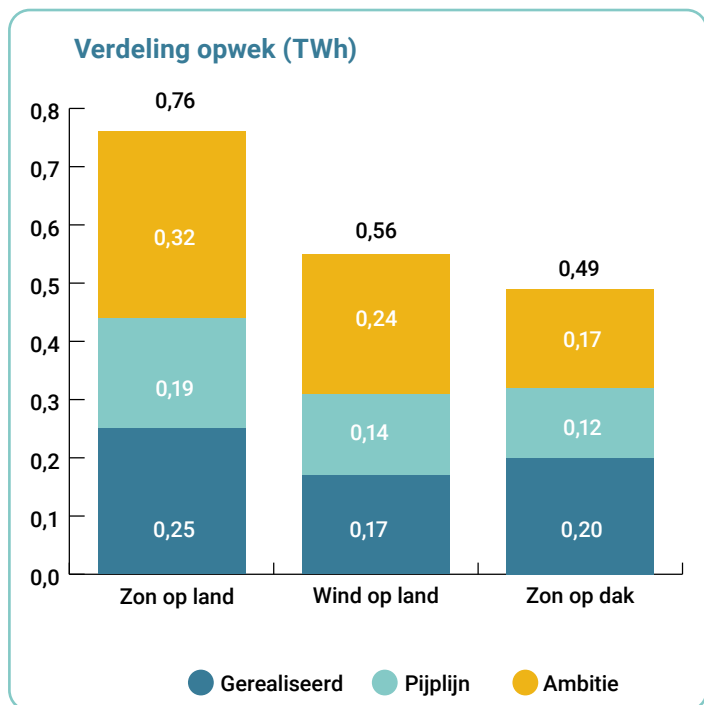
Figuur 19 Voortgang projecten RES in procenten

De realisatie van zon op land gaat in absolute zin relatief hard ten opzichte van wind op land. Ditzelfde beeld is ook te zien in de pijplijn. Dit zorgt voor een relatief scheve verhouding in de zon/wind balans. Daarom zetten we in de RES 2024 in op meer windgebieden, zoals is toegelicht in hoofdstuk 3. Als we kijken naar de verhouding tussen ambitie, pijplijn en realisatie binnen elke categorie (figuur 21), dan lijkt deze redelijk gelijk

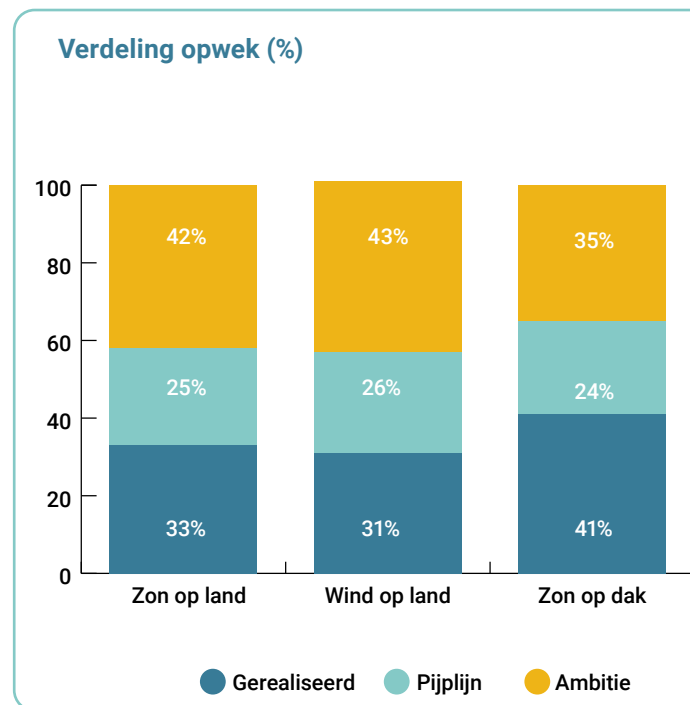
op te lopen. Uit de monitor blijkt dat binnen de categorie wind op land circa 31% gerealiseerd is, 26% in pijplijn zit en 43% nog in de ambitiefase. Op dezelfde manier zijn de cijfers voor zon op land en zon op dak te interpreteren.

De realisatie van het zon op dak bod is momenteel (april 2024) 0.20 TWh. Hiermee is 41% van het zon op dak aandeel in het bod vervuld.

Daarbovenop zitten projecten in de pijplijn (fase subsidiebeschikking en bouwfase). Wanneer deze projecten volledig gerealiseerd zijn, betekent dit een additionele opbrengst van 0,12 TWh (24% van het zon op dak bod). Deze cijfers zien er op het eerste gezicht positief uit, echter de verwachte groei van zon op dak is beperkt. Het laaghangend fruit is benut en netcongestie zorgt tot 2030 voor een knelpunt. De ambitie is nog steeds 0,17 TWh (35% van het zon op dak bod).

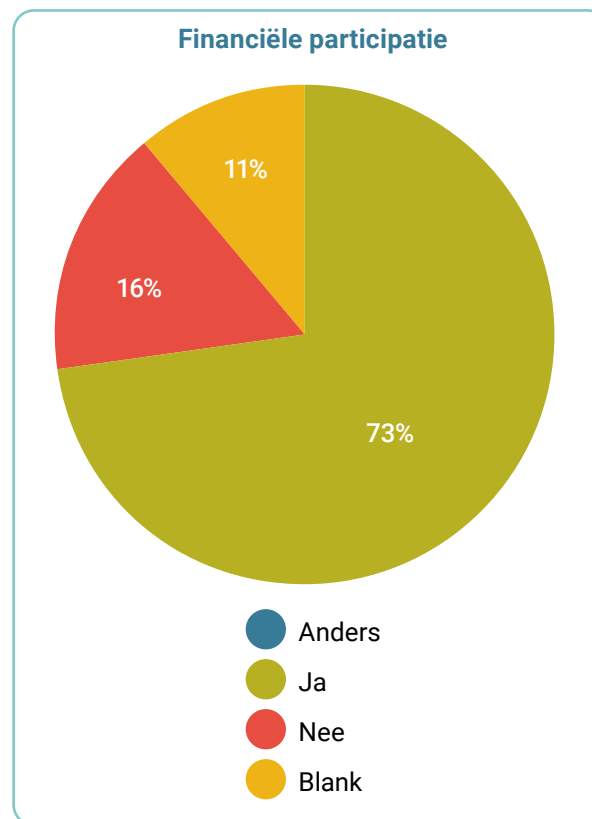
Figuur 20 Verdeling opwek zon en wind op land en zon op dak in TWh

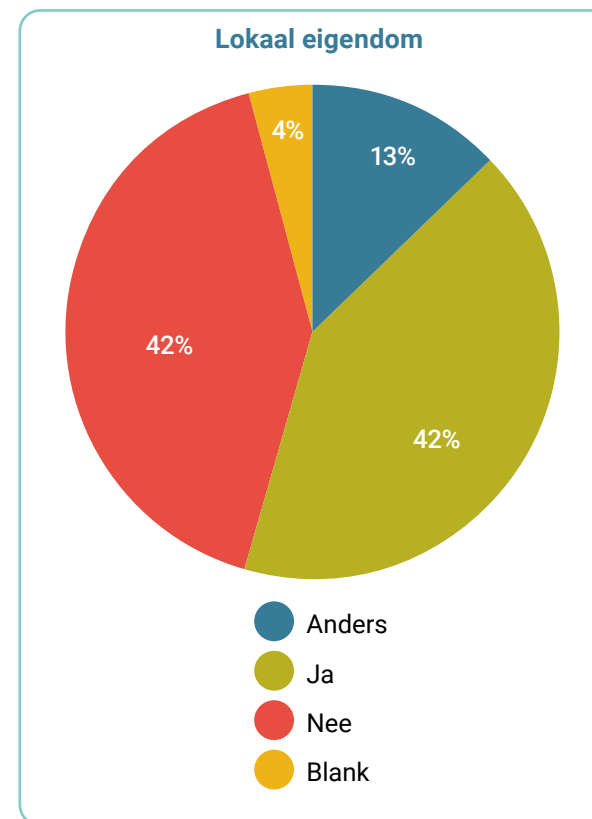
Figuur 21 Verdeling opwek zon en wind op land en zon op dak in procenten

In het nationaal Klimaatakkoord en in de RES is afgesproken om te streven naar 50% lokaal eigendom (mede-eigenaarschap). Lokaal eigendom gaat over financiële participatie én over zeggenschap in ontwikkeling en exploitatie van het project. Er kan ook sprake zijn van alleen financiële participatie in de vorm van financiële deelname, een omgevingsfonds en/of een omwonendenregeling⁶.

Bij de meerderheid (73%) van de RES-projecten is sprake van financiële participatie, slechts 16% heeft geen participatie en 11% is niet ingevuld (volgens de gegevens uit de Ninox-monitor). Van het gedeelte met financiële participatie is bij ruim 40% van de projecten sprake van lokaal eigendom. Hierbij is het goed om te vermelden dat een aantal projecten al gerealiseerd is voordat de afspraken over lokaal eigendom en financiële participatie zijn gemaakt in de RES. Tegelijkertijd zijn er voor de RES 1.0 ook al initiatieven geweest vanuit coöperaties om lokaal eigendom te organiseren.

Figuur 22 Financiële participatie in RES-projecten

Figuur 23 Lokaal eigendom in de RES projecten met financiële participatie

⁶ NPRES, participatie: <https://www.regionale-energiestrategie.nl/participatie/default.aspx>

COLOFON

Regionale Energie Strategie
Arnhem-Nijmegen 2024
Verrijking RES 1.0

Opdrachtgever

- Bestuurlijk Platform Circulaire Regio - RES
- Bestuurlijk Opdrachtgever RES:
Maarten van den Bos, wethouder Ruimtelijke
Ordening, handhaving, duurzaamheid en milieu
gemeente Lingewaard
- Ambtelijk Opdrachtgever RES:
Michiel Hustinx, opgavemanager Circulaire Regio

Proces en contact

Ine van den Hurk, procesregisseur
RES Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
res@gmr.nl

Opgesteld door

Regionaal project team RES in samenwerking met de gemeenten Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar, de waterschappen Rijn en IJssel, Rivierenland en Vallei en Veluwe, provincie Gelderland en Liander.

Fotoverantwoording

Rien Ramerman
Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen

We hebben geprobeerd alle rechthebbenden met betrekking tot foto's in het document te achterhalen. Mocht u desondanks foto's tegenkomen, waarvan u rechthebbende bent en u heeft geen toestemming gegeven voor de publicatie ervan, neemt u dan contact op via res@gmr.nl

Vormgeving

Groep 5700

Meer info

www.gmr.nl/res

Elst, oktober 2024

Verklarende afkortingen- en definitielijst

Afkortingen

EZK	=	Ministerie van Economische Zaken
GEA	=	Gelders Energieakkoord
GEIS	=	Gelderse Energie Infrastructuur
GWIB	=	Gelders Warmte Infra Bedrijf
HT	=	Hoge Temperatuur warmte
LT	=	Lage Temperatuur warmte
m.e.r.	=	Milieueffectrapportage
MT	=	Midden Temperatuur warmte
NPRES	=	Nationaal Programma Regionale Energie Strategie
OER	=	Opwek Energie op Rijksgronden
PBL	=	Planbureau voor de Leefomgeving
PS	=	Provinciale Staten
RES	=	Regionale Energiestrategie
RSW	=	Regionale Structuur Warmte
RVO	=	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
RWS	=	Rijkswaterstaat
TVW	=	Transitievisie Warmte
WUP	=	Wijkuitvoeringsplan
TWh	=	Terawattuur

Verklarende woordenlijst

Aquathermie

Aquathermie is de verzamelnaam voor de winning, opslag en distributie van warmte en/of koude uit riool-, afval-, drink- en oppervlaktewater.

Energietransitie

Structurele verandering van de samenleving naar een samenleving met duurzame fossielvrije energiehuishouding.

Gebouwde omgeving

De verzameling bestaande woningen, kantoren, ziekenhuizen, scholen, enzovoorts.

Gelders Energieakkoord (GEA)

In het netwerk van het Gelders Energie Akkoord werken bijna 250 Gelderse organisaties samen. Inzet: 55% minder CO₂- uitstoot in 2030 en een klimaatneutrale provincie in 2050.

Groene Metropoolregio

De Groene Metropoolregio is een samenwerking tussen 18 gemeenten uit de regio. Vanaf 1 januari 2021 werken zij, vanuit een gezamenlijke visie en een regionale agenda van vijf opgaven, aan een goede balans tussen groei en leefkwaliteit.

Klimaatakkoord

De Nederlandse invulling (juni 2019) van het Klimaatakkoord van Parijs, bestaande uit meer dan 600 afspraken tussen bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden om de uitstoot van broeikasgassen in 2030 te halveren ten opzichte van 1990.

Lokaal eigendom en zeggenschap

Bij lokaal eigendom doen lokale partijen (waaronder inwoners) zowel in financieel opzicht als in zeggenschap mee in een vorm van duurzame opwekking. Voor nieuwe grootschalige zonnevelden en windmolens geldt vanuit het Klimaatakkoord en de RES Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen een streven naar minimaal 50% lokaal eigendom. Lokaal eigendom is anders dan alleen financiële participatie. Bij die laatste zijn er geen afspraken over zeggenschap van de omgeving gemaakt. Een voorbeeld van financiële participatie zonder zeggenschap is het uitgeven van obligaties aan het eind van het ontwikkelproces. Andere voorbeelden van financiële participatie zijn het kopen van aandelen in een windpark of zonneveld of een omgevingsfonds.

Nationaal Programma RES (NPRES)

NPRES heeft tot doel om de regio's zo veel mogelijk te ondersteunen bij het opstellen van hun RES. Het programma wordt getrokken door de drie koepelorganisaties (VNG, IPO, en Unie van Waterschappen) en de ministeries van EZK en BZK

Omgevingsvisie

Rijk, provincies en gemeenten stellen ieder een omgevingsvisie op: een strategische visie voor de lange termijn voor de gehele fysieke leefomgeving.

Participatie

Meedenken, meepraten en meedoen bij de totstandkoming van een plan of een project door een brede groep van stakeholders. Dit kunnen zijn bewoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties, (semi) overheden die direct te maken krijgen met het plan of het project. Participatie in het kader van de RES kun je onderscheiden in proces- en projectparticipatie.

Regionale Energiestrategie (RES)

De Regionale Energietransitie is een instrument om met maatschappelijke betrokkenheid te komen tot regionale keuzes voor:

- De opwekking van duurzame elektriciteit;
- De warmtetransitie;
- De daarvoor benodigde energie infrastructuur.

De RES is ook een manier om de samenwerking tussen alle regionale partijen (overheden en maatschappelijke organisaties) te organiseren in voorbereiding op concrete projecten die voortkomen uit de RES.

Tot slot is de RES een product waarin staat beschreven welke strategie de RES-regio hanteert om lokale/regionale energiedoelstellingen te bepalen en te behalen. De RES heeft een horizon van 2030 met een doorkijk naar 2050.

RES-deelnemers

De deelnemers die samen de RES vormgeven en daarover besluiten: de gemeenten Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar, de waterschappen Rijn en IJssel, Rivierenland en Vallei en Veluwe, provincie Gelderland en Liander. Liander neemt geen besluiten over de RES. Liander (en TenneT) besluiten over de investeringsplannen voor infrastructuur.

Regionale Structuur Warmte (RSW)

De Regionale Structuur Warmte brengt de vraag naar, het aanbod aan en de infrastructuur van warmte in kaart. Het is onderdeel van de RES.

Terawattuur

Terawattuur is een meeteenheid voor energie. In het kader van de RES wordt de term onder andere gebruikt voor de hoeveelheid energie die per jaar wordt gebruikt of opgewekt. 1 terawattuur = 1 miljard kilowattuur = 1.000.000.000 kilowattuur. 1 TWh staat gelijk aan circa 1.000 hectare zonnepanelen of ongeveer 70 windturbines van 4 MW.

Transitievisie Warmte

In de Transitievisie Warmte leggen gemeenten hun visie vast op de warmtetransitie en lichten ze hun voorziene strategie op inzet van warmtebronnen toe. Ook wordt vastgelegd op welke termijn wijken aardgasvrij worden en welke alternatieve warmtevoorziening voor elke wijk het meest voor de hand ligt.

Warmtecluster

In een warmtecluster komen vraag en aanbod van warmte bij elkaar: er is een warmtebron met daar omheen gelegen warmtevraagclusters die interesse hebben in de afname van warmte uit die bron.

Warmtevraagcluster

Een cluster van gebouwen (woningen, bedrijven, enzovoorts) met een bepaalde vraag naar warmte. De gebouwen vormen samen een cluster omdat ze dicht bij elkaar liggen en samen een vraag naar warmte hebben ter grootte van minimaal 1.500 woningen. Rondom clusters vanaf die omvang is de aanleg van een grootschalig warmtenet kansrijk.

Zoekgebied

Een zoekgebied is een bepaald gebied waar windturbines of zonnenvelden zouden kunnen komen. Dit wil dus niet zeggen dat zomaar overal in het zoekgebied turbines of zonnenvelden geplaatst gaan worden. Slechts een deel van het totale gebied zal benut worden.

Initiatiefnemers kunnen een voorstel voor een wind- of zonnepark indienen bij de gemeente. Of een voorstel uitgevoerd gaat worden, hangt er onder andere van af of er restricties gelden, zoals wetgeving ten aanzien van natuur en veiligheid. Ook speelt het maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak een rol. De gemeente, de netwerkbeheerder, ontwikkelaars, inwoners en andere belanghebbenden bepalen samen hoe en waar er gaat worden opgewekt. Voordat de eerste schop de grond in gaat doorloopt elk nieuw project verschillende stappen, zoals een toets op de omgevingsvisie, een milieutoets en een vergunningsaanvraag. Dat biedt inwoners en belanghebbenden meerdere momenten om mee te praten.

Kennisgeving aan de gemeenteraad

Documentnummer: 201679934

Zaaknummer: Z/24/130567

Portefeuillehouder(s): J.W. Derksen

Voor vragen

Naam: Niels Zwikker

Telefoon: 0651664018

E-mail: N.Zwikker@1stroom.nl

Komt niet terug tot besluitvorming in de raad

Onderwerp: Informatiebrieven Pactum en Karakter Westervoort

Aanleiding voor deze kennisgeving

Pactum

Pactum is een grote jeugdzorgaanbieder, werkzaam voor circa 200 gemeenten, voornamelijk in het oosten en zuiden van het land. Op 28 mei 2024 is vastgesteld dat Pactum zich in trede drie bevindt van het landelijk 'Draaiboek Continuïteit Jeugdhulp'. Dat betekent dat de financiële situatie van de organisatie zorgelijk is en er onder andere een druk ligt op de liquiditeit.

Via deze regionale raadsinformatiebrieven van november worden de raden op de hoogte gebracht van de actuele stand van zaken en van de stappen die de komende periode gezet worden. In december vinden enkele bijeenkomsten plaats voor wethouders en ambtenaren waarin Pactum een nadere toelichting geeft over het herstelplan.

Op 15 november heeft vakbond FNV zorgen geuit over onveilige werkomstandigheden en het bestuur van Pactum een ultimatum gesteld om dit op te lossen. Inmiddels zijn er weer gesprekken tussen de partijen en zijn acties opgeschort zolang er verder wordt onderhandeld. De onveilige werkomstandigheden hangen nauw samen met het herstelplan wat Pactum aan het opstellen is.

Zorginhoudelijk zijn de risico's voor onze jeugd laag. In Westervoort zijn drie jeugdigen in behandeling bij Pactum.

Financieel zijn de risico's voor onze gemeente ook laag. Om te beginnen beschikt Pactum over een redelijke hoeveelheid vastgoed en zijn ook de laatste bevindingen van de regionale inkoopmanagers dat Pactum met interne maatregelen in ieder geval tot mei 2025 financieel stabiel blijft.

Karakter

Karakter is een grote jeugdzorgaanbieder, werkzaam voor circa 12 gemeenten in Gelderland, Overijssel, Noord-Brabant en Limburg. Op 16 november 2024 heeft onderzoeksbureau Follow the Money een artikel gepubliceerd over Karakter met als titel:

Inleiding

Pactum is een jeugdzorgaanbieder, werkzaam in ongeveer 200 gemeenten, vooral in het oosten en zuiden van het land. Op 28 mei 2024 is vastgesteld door de Jeugdautoriteit (JA) en de betrokken regio's dat Pactum zich in trede 3 bevindt van het landelijk draaiboek continuïteit jeugdhulp^[1]. Dat betekent dat de financiële situatie van de organisatie zorgelijk is en er druk ligt op de liquiditeit.

Kerngroep Pactum

De accounthoudende regio's Centraal Gelderland en Midden-IJssel/Oost-Veluwe (MIJ/OV) en de andere kernregio's IJsselland, Zuidoost Brabant en Landsdeel Zuidoost zijn (wekelijks) in gesprek met Pactum. Met dit memo informeren we, samen met Pactum, alle gemeenten die een contract met Pactum hebben over de stand van zaken.

Liquiditeit onder druk

Aan de hand van maandelijkse rapportages van Pactum worden de financiële situatie en de ontwikkeling daarvan nauwgezet gemonitord. Het liquiditeitsprobleem wordt deels veroorzaakt door uiteenlopende (deels onvoldoende reële) tarieven, toenemend ziekteverzuim, kosten voor personeel dat niet in loondienst is die hoger uitvallen dan verwacht, gebrek aan executiekracht binnen Pactum zelf en door tegenvallende omzetcijfers. Op basis van de rapportages geeft Pactum aan dat de liquiditeit van Pactum minimaal tot mei 2025 gewaarborgd is. De forecast voor de periode daarna geeft een onzekerheid ten aanzien van de tijdigheid van de ingezette maatregelen door Pactum. Daarom doet Pactum uit voorzorg een steunaanvraag voor tijdelijke liquiditeitsoverbrugging.

Steunverzoek

Pactum zet zelfhulpmaatregelen in om haar liquiditeitsprobleem op te lossen. Voor een deel heeft dit effect, zoals door de verkoop van panden, maar er is meer nodig. Daarom heeft Pactum de (accounthoudende) regio's tijdig betrokken en een steunverzoek ingediend bij deze regio's. De omvang van het steunverzoek bedraagt minimaal €3,4m en maximaal €8,8m en is afhankelijk van verkoop van vastgoed van Pactum. Een deel van het steunverzoek wil Pactum invullen met steun vanuit het Rijk, op grond van de subsidieregeling continuïteit cruciale jeugdhulp, het andere deel wordt gevraagd van de gemeenten. Uiterlijk 1 mei 2025 heeft Pactum de tijdelijke liquiditeitssteun nodig. De bedragen zijn gebaseerd op een downside scenario, wanneer de zelfhulpmaatregelen onvoldoende tijdig effect hebben en/of de realisatie van Plan Pactum vertraging oploopt. De betrokken regio's werken op dit moment samen aan een oplossing en afspraken over de voorwaarden waaraan Pactum moet voldoen.

Onderzoek JA

Pactum heeft aangegeven dat een deel van hun financiële problemen veroorzaakt wordt door producten waarvoor te lage tarieven betaald worden. De JA onderzocht in dat kader alvast de tarieven voor de JeugdzorgPlus in de kernregio's en in hoeverre die tarieven voldoen aan het criterium van reële tarieven. De JA adviseert Pactum en landsdeel Zuidoost nadere afspraken te maken over de wijze waarop voor het jaar 2024 landsdeel Zuidoost Pactum tegemoet kan komen voor ophoging en nabetaling van de tarieven voor de JeugdzorgPlus. Echter het gehele financiële tekort van Pactum wordt niet veroorzaakt door alleen het tarief van Landsdeel Zuidoost.

Herstelplan

Eind oktober 2024 heeft Pactum een uitgebreid concept herstelplan voorgelegd dat beschrijft hoe ze werken aan duurzaam, inhoudelijk en financieel herstel. Dit is in lijn met de verplichtingen die horen bij trede 3 van de continuïteitsladder. Eind november 2024 wordt het steunverzoek en onderliggend herstelplan in het bestuurlijk overleg met de genoemde regio's besproken en beoordeeld. De vraag ligt dan voor of regio's op grond van dit herstelplan voldoende vertrouwen hebben dat Pactum de problemen kan oplossen en hoe de liquiditeit gewaarborgd kan blijven.

^[1] [Draaiboek 'Continuïteit Jeugdhulp'](#)

Onrust personeel Pactum

De FNV heeft aan Pactum om een aantal concrete maatregelen gevraagd met betrekking tot het verbeteren van de huidige werkomstandigheden voor personeel en heeft daarbij ook mogelijke acties aangekondigd. Wij staan als gemeenten en Pactum voor de continuïteit van zorg voor cliënten en maken met elkaar concrete afspraken om dit te leveren met daarbij een veilig werkklimaat voor de medewerkers van Pactum.

Informatiebijeenkomsten

Begin december ontvangen alle gemeenten waarmee Pactum een overeenkomst heeft het herstelplan. In december zal er op twee momenten een bijeenkomst voor wethouders en ambtenaren georganiseerd worden waarin Pactum en kerngemeenten een korte toelichting geven op het proces en de inhoud van het herstelplan waarbij er ook gelegenheid is tot het stellen van vragen.

Zodra er nieuwe ontwikkelingen zijn, zullen we u daarover informeren.

Contact

Heeft u vragen? Dan kunt u contact opnemen met de accounthoudende regio's.

- Midden-IJssel/Oost-Veluwe: Pascal Offenberg (p.offenberg@apeldoorn.nl)
- Centraal Gelderland: Joep Buskens (joep.buskens@inkoopscg.nl)

Namens de accounthoudende regio's,

Wethouder B. Roelofs, wethouder Arnhem

Wethouder I. Timmer, wethouder Brummen

De heer J. Kauffeld, bestuurder a.i. VIGO/Pactum

Raadsinformatiebrief Artikel Follow The Money over zorgaanbieder Karakter

Datum: 21 november 2024

Zaterdag 16 november 2024 heeft Follow the Money (hierna: FtM) een artikel gepubliceerd over Karakter met als titel: 'Klokkenluiders: grote jeugd-ggz-instelling fraudeert met zorggeld'. Voorafgaand aan de publicatie van dit artikel heeft Karakter contact opgenomen met de gecontracteerde regio's¹ (hierna: K10) en een reactie opgesteld. Deze reactie is op 15 november jl. gedeeld met de regio's.

Op woensdag 20 november jl. heeft er een overleg tussen Karakter, K10 en de VNG plaatsgevonden. In dit overleg is het artikel van FtM besproken en hoe Karakter en de gemeenten en VNG (als opdrachtgevers) hiernaar kijken.

Hoewel de impact van het artikel groot is bij alle medewerkers van Karakter, laat Karakter weten dat de zorg voor de jeugdigen niet in het geding is en ook niet in het geding is geweest. In het artikel van FtM zijn ook geen aantijgingen geuit over de kwaliteit van de geleverde zorg.

Als K10 en VNG nemen we de signalen en beweringen uit het artikel van FtM zeer serieus maar deze zijn geen reden tot zorg over de kwaliteit of de continuïteit van de hulpverlening door Karakter.

Het is belangrijk om de signalen zorgvuldig te onderzoeken. Allereerst is door de regio's aan Karakter gevraagd om aanvullend inhoudelijk te reageren op het artikel van FtM. Dat heeft Karakter toegezegd en deze schriftelijke reactie verschijnt uiterlijk vrijdag 22 november 2024.

Op basis van die reactie zullen we ons beraden op vervolgstappen. Denkbaar is dat een extern en onafhankelijk onderzoek daar deel van uitmaakt. Karakter heeft aangegeven volledig mee te zullen werken aan de mogelijke vervolgstappen.

De K10 en VNG zijn voornemens om gezamenlijk op te trekken in het vervolg van dit proces.

Zodra meer duidelijk is over de situatie en de vervolgstappen, zullen wij u daarover informeren.

¹ Dit zijn de 10 thuisregio's van Karakter: de 7 Gelderse jeugd regio's samen met IJsselland, Twente en Noord Oost Brabant.

Follow the Money - Karakter
Vragen aan Karakter
14 november 2024

Karakter is benaderd met een aantal vragen door Follow the Money. In alle zorgvuldigheid hebben wij op deze vragen gereageerd, en aanstaande zaterdag zal een artikel verschijnen over Karakter. Met dit document informeren we u over de reactie die wij hebben gegeven op de vragen van Karakter. Op deze manier hopen we u voldoende in de gelegenheid te stellen om uw interne collega's te informeren, o.a. door het doorsturen van dit document.

Dit is uiteraard erg vervelend en betreuren we enorm, aangezien de vragen verschillende onjuiste suggesties wekken over de gang van zaken binnen Karakter – suggesties die we erg ver van ons afwerpen.

We begrijpen dat deze berichtgeving wellicht vragen oproept. U kunt contact opnemen via menc@karakter.com.

Hoofddijl

De vragen van FtM zijn onder te verdelen in 4 hoofdthema's:

- Financiën
- Declaraties, behandeluur en werkbelasting
- Privacy
- Cultuur

In de onderstaande kopjes gaan we kort in op de strekking en beantwoording van de vragen. Voor sommigen zal de informatie al bekend zijn.

Financiën

Deze vragen gingen in op oplopende behandeluur, patiënten aantal, omzet en medewerkers. De suggestie die in dit gedeelte werd gewekt was dat Karakter 'het maximale declareert'.

- De omzet van Karakter is in de periode 2016 tot en met 2023 gestegen, voornamelijk door indexering van het tarief op basis van inflatie en loonkostenontwikkeling. Daarnaast was er over deze jaren een autonome groei van iets meer dan 3%. Om de groeiende wachtlijsten van jongeren die specialistische jeugdhulp nodig hebben te verminderen, heeft Karakter in deze periode extra professionals aangenomen. Bovendien is de zorg sterk geambulantiseerd, en hebben enkele jeugdhulpregio's Karakter gevraagd om zich meer in te zetten voor jongeren met (zeer) complexe eetstoornissen. In de afgelopen jaren is de autonome groei echter beperkt door toenemende arbeidsmarktkrapte.
- Ontwikkelingen binnen het jeugdhulpdomein die voor Karakter herkenbaar zijn, zijn onder meer dat 'het aantal jeugdigen met een vorm van jeugdhulp sinds 2015 met ongeveer 25% is gestegen, maar deze stijging lijkt af te vlakken in de jaren 2023 en 2024' (Jeugdautoriteit, 2024). 'Naast de toename in het aantal jeugdigen zien we een veel grotere stijging in kosten, met een totale toename van 81% tot 2022' (Jeugdautoriteit, 2024). 'Eerder onderzoek toonde aan dat de gemiddelde kosten per jeugdige oplopen' (Anderson Elffers Felix, 2020).

1

- Wij wijzen de suggestie van vermeende onregelmatigheden bij Karakter nadrukkelijk van de hand. Als academisch centrum voor kinder- en jeugdpsychiatrie opereren wij als een stichting zonder winstoogmerk. Ons doel is het beste voor onze kinderen en jongeren, en wij zetten onze medewerkers nooit aan tot onregelmatigheden. Dit komt duidelijk naar voren in onze gedragscodes en wordt ook actief uitgedragen. Wij hebben het belang van onze patiënten voorop staan, streven ernaar aan alle wet- en regelgeving te voldoen en gaan zorgvuldig om met schaarse maatschappelijke middelen. Om onze naleving van wet- en regelgeving te waarborgen en onze betrouwbaarheid te onderbouwen, maken wij gebruik van uitgebreide, voortdurende interne en externe controles, waaronder de jaarrekeningen en jaarlijkse productieverantwoordingen. Eventuele bevindingen uit deze controles worden altijd opgevolgd en kunnen leiden tot verwerking en/of bijstellingen. Zowel onze jaarrekeningen als onze productieverantwoordingen hebben in de afgelopen jaren steeds een goedkeurende accountantsverklaring ontvangen. De door de accountant gecontroleerde en goedgekeurde jaarrekeningen zijn openbaar beschikbaar, en de goedgekeurde productieverantwoordingen worden jaarlijks overlegd aan onze gemeentelijke contractpartners. De accountant controleert hierbij met een nauwkeurigheid van 99% op naleving van de rechtmatigheidseisen.
- Tijdens de coronaperiode hebben wij onze dienstoverdracht aangepast om de continuïteit van zorg aan kinderen en jongeren te waarborgen. De telefonische dienstoverdracht werd geïntensifieerd en functioneerde als (multidisciplinair) crisisoverleg om in te spelen op de complexe patiëntenproblematiek. De tijdsbesteding van behandelaren in de dienstoverdracht was hierbij patiëntgebonden. Waar in ziekenhuizen een dreigende code zwart werd ervaren, speelde deze druk ook binnen de acute psychiatrie. De omstandigheden tijdens de covid-periode waren uitzonderlijk, en na evaluatie is de werkwijze genormaliseerd. Om misinterpretaties te voorkomen, zijn correcties met terugwerkende kracht doorgevoerd. Aangezien deze correcties beperkt waren in omvang op patiënt- en gemeenteniveau, is hier destijds geen separate communicatie over verstuurd.
- Binnen de zorgsector is sprake van seizoensinvloeden, zoals de zomer- en vakantieseizoenen, die van invloed zijn op zowel patiënten als medewerkers. Werkdruk is een bekend thema in de zorg en ook Karakter vormt hierop geen uitzondering. De arbeidsmarkt is krap, administratieve lasten zijn sinds de decentralisatie in 2015 aanzienlijk verhoogd, en er worden complexere zorgvragen gesteld, mede vanwege landelijk beleid rond de afbouw van gesloten jeugdzorg. Deze druk, gecombineerd met een relatief hoog ziekteverzuim in 2023 na de covid-periode – wat leidde tot verstoringen in de zorgprocessen – maakte dat behandelaren tijdelijk onvoldoende aandacht konden besteden aan patiëntenzorg. Gedurende deze periode hebben wij behandelaren gevraagd om de prioriteit volledig bij patiëntenzorg te leggen. Niet-noodzakelijke overleggen en het kennisseminar werden tijdelijk uitgesteld. Omdat Karakter grotendeels wordt gefinancierd op basis van een vooraf vastgesteld tarief per uur/minuut van geleverde zorg, is zorgproductie essentieel voor de continuïteit van de organisatie en de voortzetting van zorgverlening.

3

- Karakter voert - in goed overleg met de jeugdhulpregio's - een strenge intakeprocedure uit aan de voordeur. Niet omdat we deze kinderen en jongeren niet willen helpen, maar omdat we onze personele capaciteit willen richten op jongeren met complexe psychiatrische problematiek die onze hoogspecialistische zorg het hardst nodig hebben. Ongeveer 25 tot 30% van de kinderen en jongeren die zich aanmelden, krijgt geen toelating. Dit resulteert in een toename van de complexiteit van de problematiek bij de jeugdigen die bij ons in zorg komen, met verwijzingen van nog zwaardere gevallen. De intakecriteria worden regelmatig aangescherpt, waardoor de patiënten in zorg gemiddeld intensiever zorg nodig hebben over een langere periode.
- Zoals eerder vermeld, heeft Karakter haar zorg sterk geambulantiseerd. Dit betekent dat kinderen en jongeren die voorheen binnen een instelling verbleven, nu zoveel mogelijk thuis worden behandeld. Het gaat hierbij om kinderen en jongeren met zeer ernstige en acute psychiatrische problemen (zoals suïcidaal of zelfbeschadigend gedrag). Deze zorg is zeer intensief, vereist vaak multidisciplinair overleg, en er zijn vaak meerdere behandelaren gelijktijdig betrokken.
- Elke behandelaar bij Karakter is opgeleid om de patiënt de best mogelijke behandeling te bieden. De duur en intensiteit van de behandeling zijn gericht op het leveren van goede zorg en staan los van declaraties. Onze behandelaren werken volgens de kwaliteitsstandaarden binnen de zorg, waaronder HKZ, TOPGGZ-labels, geaccrediteerde opleidingen, NEN7510 en GGZ-standaarden. Karakter streeft ernaar het juiste te doen.
- Over de oplopende intensiteit van de zorgvraag, de (on)mogelijkheden om zorg over te dragen (af te schalen), en de toenemende druk aan de voordeur, voeren wij continu en constructief de dialoog met jeugdzorgregio's en gemeenten. Karakter voorziet hen al jaren proactief van informatie over de geleverde zorg in de regio's en gemeenten. Ook in reguliere contractmanagementgesprekken komt deze informatievoorziening aan bod.
- De tarieven voor patiëntenzorg vanuit Karakter zijn gebaseerd op een reële kostprijs. Aanbestedende gemeenten voeren regelmatig kostprijsonderzoeken uit als onderdeel van hun aanbestedingsprocessen, waaraan Karakter transparant meewerkt. Karakter is bovendien een academisch centrum voor kinder- en jeugdpsychiatrie (Ackip), met een bijbehorende kostenstructuur. Benchmarkgegevens tonen aan dat Karakter goed presteert in vergelijking met vergelijkbare instellingen.

Declaraties, behandeluur en werkbelasting

Er werd tevens gevraagd naar declaraties, dienstoverdracht¹, de inzet en het verloop van medewerkers bij Karakter.

¹ Een dienstoverdracht is bedoeld voor het borgen van de continuïteit van de zorg en daarmee bevorderend voor de kwaliteit van de zorg. Het is bekend dat overdrachten een risicofactor zijn in de patiëntenzorg, vandaar dat deze zo goed mogelijk moeten worden uitgevoerd. Naast schriftelijke overdracht, door mail aan betreffende stelsel/regiebehandelaar c.q. behandelcoördinator en eventueel nabellen en rapportage in het dossier is het van belang om mondeling elke ochtend de activiteiten in de dienst over te dragen om zo weinig mogelijk informatie uit de eerste hand verloren te laten gaan.

2

- Begin 2024 constateerden wij dat de situatie was gestabiliseerd en dat er weer een gezonde balans kon worden hersteld tussen patiëntenzorg, onderzoek, opleiding en verdere zorgontwikkeling. Deze balans is in de loop van 2024 behouden gebleven.
- Wij zijn ons ervan bewust dat behandelaren de werkdruk als hoog ervaren. Dit wordt bevestigd door recent onderzoek onder medewerkers. We beseffen dat het belangrijk is om zorgvuldig met ons personeel om te gaan, zoals ook naar voren kwam in ons interne onderzoek 'Prettig en Veilig Werken' (2024). Dit blijft onze continue aandacht houden.
- FtM suggereert dat de norm voor declarabele uren binnen Karakter niet realistisch is. De stelling van FtM is te sterk gesimplificeerd. Wij wijken niet af van de landelijke veldnormen. Zoals eerder vermeld, is de zorgfinanciering gebaseerd op een tarief per uur geleverde zorg, wat betekent dat reële productie noodzakelijk is voor de continuïteit van de zorg voor kinderen en jongeren, evenals voor een gezonde financiële basis van onze organisatie. Wij verwachten dat de gestelde norm in 2024 nagenoeg gehaald zal worden, hoewel het jaar nog niet is afgelopen.
- Medewerkers werken graag bij Karakter, zoals blijkt uit het interne onderzoek 'Prettig en Veilig Werken' (2024). De krappe arbeidsmarkt blijft echter een uitdaging, een probleem dat breder speelt dan alleen bij Karakter. Het personeelsverloop bij Karakter lag in 2022, 2023 en 2024 tussen de 10-12%, wat niet bijzonder hoog is in vergelijking met de branche jeugdzorg (13,2% over de afgelopen drie jaar, Stand van de Jeugdzorg 2024).

Privacy

Er wordt onterecht geïnsinueerd dat Karakter niet conform de wetgeving omgaat met privacygevoelige informatie.

- Ons privacy- en informatiebeveiligingsbeleid is strikt, en we zijn recent opnieuw gecertificeerd voor NEN 7510, de landelijke norm voor informatiebeveiliging. Deze hercertificering omvatte een beoordeling van ons autorisatiebeleid en de controles die doorlopend door de Data Protection Officer worden uitgevoerd om de veiligheid van informatie te waarborgen. Datalekken worden bij de Autoriteit Persoonsgegevens gemeld en intern behandeld met een focus op leren en verbeteren. Toegang tot patiëntendossiers wordt continu gelogd om ongeautoriseerd gebruik te detecteren en indien nodig in te grijpen.
- Er worden regelmatig audits en gegevensbeschermingseffectbeoordelingen (DPIA's) uitgevoerd om te blijven voldoen aan wet- en regelgeving en om toegangsrechten correct te beheren.
- Autorisaties worden daarnaast grondig gecontroleerd door de Functionaris Gegevensbescherming (FG) om ongeoorloofde toegang te voorkomen.

4

- Daarnaast hanteren we een strikte procedure voor klachten en incidenten. Hierbij worden vragen, incidenten en klachten zorgvuldig onderzocht en opgevolgd om de informatiebeveiliging continu te verbeteren.

Cultuur

Er zijn vragen gesteld over een toegenomen aantal meldingen bij onze vertrouwenspersoon voor medewerkers in 2023.

- Karakter neemt meldingen altijd uiterst serieus. Elk signaal wordt zorgvuldig onderzocht, en indien nodig ondernemen we passende acties. Wanneer meldingen binnenkomen, doorlopen deze een intern proces om ze grondig en zorgvuldig af te handelen. We stimuleren een omgeving waarin iedereen zich vrij voelt om eventuele zorgen te melden wanneer daar aanleiding toe is.
- Met het oog op het aantal en de aard van de meldingen hebben we een organisatiebreed onderzoek laten uitvoeren naar prettig en sociaal veilig werken bij Karakter. Het doel van dit onderzoek was om via een objectieve kwantitatieve en kwalitatieve analyse inzicht te krijgen in hoe positief, open, veilig en inclusief ons werkklimaat op dit moment is. We wilden hiermee ook ontdekken wat ons verbindt, wat we willen behouden en in welke richting we ons kunnen ontwikkelen. Het onderzoek, uitgevoerd door een extern bureau, bevestigt dat Karakter een sociaal veilige organisatie is. De resultaten weerspiegelen trots op de organisatie en op het werk dat we doen. Daarnaast biedt het rapport concrete aandachtspunten om aan te werken, zoals op het gebied van communicatie en werkdruk. De onderzoeksresultaten zijn in de teams besproken.
- Dit onderzoek beschouwen we niet als een eenmalige actie, maar als onderdeel van een voortdurend gesprek over prettig en veilig werken. Het helpt ons ook om gerichte stappen te zetten binnen de organisatie. Wat doen we goed en kunnen we verder versterken? En waar liggen kansen om verder te leren en te verbeteren? De uitkomsten en verbeterpunten zijn breed gedeeld binnen de organisatie.

Kennisgeving aan de gemeenteraad

Documentnummer: 201681427

Zaaknummer: Z/24/124683

Portefeuillehouder(s): A.J. van Hout

Voor vragen

Naam: Ruben Badal
Telefoon: 0646327785
E-mail: r.badal@1stroom.nl

Komt niet terug tot besluitvorming in de raad
Uitgesteld openbaar tot 24 december 2024

Onderwerp: Aanbesteding leer -en participatieroutes.

Aanleiding voor deze kennisgeving

Wij stellen u voor kennis te nemen van nieuwe afspraken in de regio Midden-Gelderland over de uitvoering van de Wet Inburgering 2021. De nieuwe afspraken gelden vanaf 1 januari 2025. Kwalificatie geschiedt in eerste instantie voor een periode van twee (2) jaar, daarom tot en met 31 december 2026. Wij kunnen de raamovereenkomst(en) na het verstrijken van de looptijd telkens schriftelijk verlengen met steeds een periode van 12 kalendermaanden

Westervoort is een gastvrije gemeente en vindt het belangrijk dat vluchtelingen vanaf hun eerste dag kunnen meedoen. Onderdeel hiervan is de inburgering. Op 1 januari 2022 is de wet inburgering 2021 in werking getreden. Deze wet regelt dat wij als gemeente de regie hebben in de begeleiding van statushouders richting participatie, werk en integratie. Het aanbod hiervoor wordt regionaal ingekocht. De afspraken die met aanbieders gemaakt zijn binnen de huidige inkoop, lopen binnenkort af. Daarom hebben we samen met regiogemeenten nieuwe afspraken gemaakt die vanaf 1 januari 2025 gelden.

Relevant beleidskader

Wet Inburgering 2021

Inhoud van mededeling

De Wet Inburgering 2021

Uitgangspunt van de wet inburgering is dat inburgeraars een zo hoog mogelijk taalniveau behalen en dat ze snel kunnen meedoen in de maatschappij. Om dit te bereiken heeft de wet drie leerroutes: de Zelfredzaamheidsroute (hierna: Z-route), de B1-route en de onderwijsroute. De Z-route richt zich op het beheersen van de Nederlandse taal op een zo hoog mogelijk niveau, zodat de doelgroep zelfstandig kan participeren in de maatschappij. De B1-route richt zich ook op een zo hoog mogelijk taalniveau om hiermee het perspectief op de arbeidsmarkt te verhogen. De onderwijsroute is ook gericht op een zo hoog mogelijk taalniveau met doorstroom op een hoger of wetenschappelijk onderwijs.

De contracten voor de Z-route en de B1-route lopen af per 31 december 2024. Deze zijn niet verlengd, omdat we minder tevreden zijn over de resultaten van dit aanbod. Hierdoor zijn we een nieuwe inkoop gestart. Met de nieuwe regionale inkoop leggen we meer nadruk op de

kwaliteit van de lessen en docenten, de bereikbaarheid van leslocaties en de kwaliteit van het participatie aanbod.

De contracten met Rijnijssel en Hogeschool Arnhem Nijmegen voor de Onderwijsroute zijn verlengd tot 31 december 2026 omdat we tevreden zijn met de kwaliteit van het aanbod.

Inkoop van de inburgeringstrajecten

In januari 2024 zijn we gestart met de inkoopprocedure. Dit hebben we samen met acht¹ gemeenten in regio Midden-Gelderland gedaan. In de voorbereiding hebben we input gehaald bij collega's, samenwerkingspartners, inburgeringsaanbieders en inburgeraars zelf. We hebben deze input gebruikt om de eisen, voorwaarden en producten voor de nieuwe inkoop aan te scherpen. Dit heeft geresulteerd in meer focus op het inhoudelijke taalprogramma, differentiatie in taalniveaus, kwaliteit docenten, betere bereikbaarheid van leslocaties en de kwaliteit van het participatieaanbod. Daarnaast hebben we er ook voor gekozen om de kinderopvang voor inburgeraars apart in te kopen. In de huidige, lopende contracten is dit onderdeel bij de taalaanbieders belegd. We zijn tot de conclusie gekomen dat dit niet past bij de taken van een taalaanbieder en maken daarom aparte afspraken met een aanbieder die ervaring heeft met het ondersteunen van inwoners bij vragen rondom kinderopvang.

Door meer nadruk op kwaliteit te leggen, hebben we ervoor gekozen om meer te splitsen in producten. Hierdoor zijn we op 5 percelen uit gekomen, in plaats van 3 percelen (huidige inkoop).

1. Z-route taal
2. B1-route taal
3. Z-route participatie
4. B1-route participatie
5. Module Arbeidsmarkt en Participatie (MAP) voor gezins- en overige migranten

Regionale samenwerking

De Modulaire Gemeenschappelijke Regeling sociaal domein Centraal Gelderland (hierna: MGR SDCG) heeft het inkooptraject begeleid en ons geadviseerd in de procedure. Zij voerden het contractmanagement al voor ons uit, zijn reeds bekend met de inburgeringsaanbieders en de regionale samenwerking. Daarom zagen we de MGR SDCG als de geschikte partij om dit voor ons te doen. Zij zullen de komende jaren ons ook blijven begeleiden met de inkoop van trajecten. Dit hebben we mogelijk gemaakt door de gemeenschappelijke regeling hierop aan te passen.

Aanbieders per 1 januari 2025

De inkoop heeft geleid tot de volgende gunning. Voor alle onderdelen hebben we minimaal twee aanbieders.

Perceel	Echt Nederlands	Nederlands de Baas	NewBees	Sagènn	Scalabor	Taalgericht 2.0
Z-route taal	X	X		X		X
B1-route taal	X	X		X		X
Z-route participatie		X	X			
B1-route participatie		X	X	X	X	
MAP voor gezins- en overige migranten		X			X	

Overgangsperiode na 1 januari 2025

¹ Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Rheden, Rozendaal, Westervoort en Zevenaar

Inburgeraars die trajecten hebben lopen bij aanbieders waarvan de contracten aflopen, kunnen de trajecten afronden bij dezelfde aanbieder. Deze afspraken hebben we gemaakt met huidige aanbieders en zullen we de komende tijd goed blijven monitoren.

Communicatie

Op 23 december 2024 zullen alle ingeschreven aanbieders geïnformeerd worden over de gunning. Deze brieven worden vanuit de MGR SDCG verzonden. Vanaf 1 januari 2025 stellen wij de nodige informatie over de nieuwe afspraken met aanbieders beschikbaar via de nieuwsbrief van Bureau Nieuwkomers. Inburgeraars worden, indien nodig, persoonlijk via Bureau Nieuwkomers geïnformeerd over de mogelijke wijzigingen.

Tot slot

De Wet Inburgering 2021 is een lerend stelsel, waardoor de uitvoering op bijvoorbeeld praktische uitvoerbaarheid nog niet functioneert zoals het zou moeten. Dit heeft onder meer te maken met het lerarentekort, de beperkte beschikbaarheid van geschikte lesruimtes en de uitdaging om lesuren in te passen binnen de dagelijkse bezigheden van de statushouders zoals vrijwilligerswerk of betaald werk. Ondanks de beperkingen blijven wij ons, samen met onze partners, inzetten om nieuwkomers succesvol te laten integreren. Aanbieders waarmee we gaan samenwerken hebben laten zien dat ze goede ervaringen hebben op het onderdeel waarover we afspraken hebben gemaakt. We hebben er daarom veel vertrouwen in dat we mooie resultaten gaan behalen de komende jaren.

Westervoort, 17 december 2024.

Burgemeester en wethouders van gemeente Westervoort
M. (Maureen) Sluiter (MA) drs. A.J. (Arend) van Hout

Kennisgeving aan de gemeenteraad

Documentnummer: 201678882

Zaaknummer: Z/24/130153

Portefeuillehouder(s):

Voor vragen

Naam: Rick Smink
Telefoon: 0627038052
E-mail: r.smink@1stroom.nl

Komt niet terug tot besluitvorming in de raad

Onderwerp: Volkshuisvesting/Woningbouw

Aanleiding voor deze kennisgeving

Er zijn veel ontwikkelingen op het thema volkshuisvesting. Jaarlijks wordt de gemeenteraad vanuit de afspraken in de Woonvisie 2021-2030 bijgepraat over de meest relevante landelijke en lokale ontwikkelingen op het gebied van volkshuisvesting. Inclusief de stand van zaken met betrekking tot de woningbouwopgave.

Relevant beleidskader

- Omgevingsvisie Westervoort
- Woonvisie Westervoort 2021-2030
- Woondeal GMR 2.0
- Afspraken kader huisvesting aandachtsgroepen
- (nog vast te stellen) Woonzorgvisie

Inhoud van mededeling

Op maandag avond 4 november 2024 spraken wij met uw raad over het thema volkshuisvesting. Middels deze kennisgeving vatten wij de inhoud van deze avond samen.

Landelijke Ontwikkelingen

Concept Wet Regie Versterking Volkshuisvesting

Deze nieuwe wet beoogt een sterkere regie vanuit het Rijk op de volkshuisvesting om landelijke doelstellingen beter te kunnen waarborgen. Voor gemeenten betekent dit een intensievere samenwerking en coördinatie met het Rijk, waarbij we gezamenlijk streven naar de juiste woningbouwplannen en prioritering van doelgroepen zoals starters. Een selectie van de belangrijkste onderwerpen uit deze nog vast te stellen wet betreffen:

- het invoeren van een gemeentelijk programma volkshuisvesting onder de omgevingsvisie;
- het opstellen van een gemeentelijk Woonzorgvisie;
- het invoeren van een urgentieverordening onder de Huisvestingsverordening.

De regionaal afgestemde Huisvestingsverordening bestaat al in Westervoort en wordt binnen de GMR elke vier jaar vernieuwd. De huidige Huisvestingsverordening kent al een urgentieregeling voor bepaalde aandachtsgroepen. Het programma volkshuisvesting gaat de woonvisie als beleidsinstrument vervangen. Daarnaast is het nog op te stellen programma volkshuisvesting een collegebevoegdheid onder een vastgestelde Omgevingsvisie. In 2025 wordt een startnotitie voor het opstellen van het programma volkshuisvesting geschreven. Deze startnotitie zal ter kennisname aan uw raad worden gestuurd.

Vernieuwde prijsgrenzen voor Betaalbaar Wonen (betaalbaarheidsgrens)

Het Rijk herijkt jaarlijks de betaalbaarheidsgrens voor koopwoningen op basis van de Consumentenprijsindex (CPI). In de Woondeal 2.0 is afgesproken dat gemeenten 2/3 van de nieuwe woningen moet opleveren in de categorie sociale huur en betaalbare koop. De landelijke prijsgrens voor betaalbare koopwoningen is met ingang van 1-1-2025 € 405.000,-. Binnen de GMR is ook een prijsgrens opgenomen voor goedkope koopwoningen (de betaalbaarheidsgrens laag) deze is ook gekoppeld aan de CPI en wijzigt ook per 1-1-2025. De nieuwe prijsgrens voor deze woningen is € 289.000,-. Deze grenzen zijn van belang om woningen passend aan de vraag aan te bieden. De vernieuwde prijsgrenzen zijn voor woningbouwontwikkelingen waar nog geen anterieure afspraken zijn gemaakt vormen input voor het opstellen van een haalbaar passend woningbouwprogramma.

Rijksintenties Asielzoekers, Ontheemden en Huisvesting van Statushouders

Het Rijk heeft plannen voor de huisvesting van asielzoekers en statushouders. De coalitiepartijen PVV, VVD, NSC en BBB sloten op 16 mei 2024 het hoofdlijnenakkoord 'Hoop, lef en trots'. Nadien heeft het kabinet dit akkoord uitgewerkt in het regeerprogramma d.d. 13 september 2024. Eén van de belangrijkste punten in dit akkoord is 'grip op asiel en migratie'. Op 25 oktober 2024 heeft het kabinet aangegeven dit te willen gaan doen via een asielnoodmaatregelenwet en een aantal belangrijke aanvullende maatregelen die ervoor moeten zorgen dat er minder vluchtelingen naar ons land komen. Bezuinigingen op dit dossier is er daar één van. Het kabinet gaat de aangekondigde wet en de verdere besluitvorming voor al die maatregelen voorbereiden. De ontwikkelingen vanuit het Rijk blijven we nauwgezet volgen. Onder andere omdat Westervoort (samen met Duiven, Zevenaar en Doesburg) wil inzetten op een regionale duurzame strategie voor opvanglocaties en de huisvesting van statushouders. Dit naar aanleiding van de kennisgeving aan uw raad van oktober 2023. In 2025 informeren we u over de stappen die zijn genomen over het inzetten op een regionale duurzame strategie voor opvanglocaties en de huisvesting van statushouders.

Invoering Wet Betaalbare Huur

De Wet Betaalbare Huur heeft als doel de huurmarkt reguleren, specifiek gericht op de bescherming van huurders in de vrije sector. Wij zien dat de wet betaalbare huur verband houdt met de wet goed verhuurderschap. Een deel van de huur woningvoorraad in Westervoort is in handen van niet toegelaten instellingen (circa 7%). Deze eigenaren (soms particulieren) verhuren woningen. Verderop in deze notitie behandelen we het onderwerp Beter benutten bestaande Woningvoorraad en kavels. Met eventuele richting uit de nog op te stellen beleidsregel Beter Benutten Bestaande Woningvoorraad en Kavels alsmede de meldingen uit het meldpunt goed verhuurderschap wordt het college geadviseerd over het inzetten van de mogelijkheden die deze wetten geven.

Lokale Ontwikkelingen

Woonagenda 2023-2024 en nieuwe Woonagenda 2025-2026

In 2023 is door het college de woonagenda 2023/2024 vastgesteld. Hierin zijn de doelen van de door u vastgestelde woonvisie uitgewerkt in actiepunten. In de periode 2023/2024 is gewerkt aan 22 actiepunten, welke allemaal zijn opgepakt. Een deel hiervan is nog niet volledig afgerond, de verwachting is dat deze in 2025 worden afgerond. Deze punten zijn vertraagd omdat deze in samenhang met elkaar moeten worden gezien, daarom worden deze in samenhang in 2025 opgepakt onder het project 'Beter Benutten van de Bestaande Woonvoorraad'.

In de bijlage bij deze kennisgeving treft u de woonagenda 2023-2024 en de nieuwe woonagenda 2025-2026 aan.

Verhuiscoach

Een van de actiepunten uit de woonagenda 2023/2024 is de inzet van een verhuiscoach binnen de gemeente. Het doel hiervan is om de doorstroming in de woningmarkt op gang te brengen. Vanuit de provincie is onder het actieplan wonen de mogelijkheid om gebruik te maken van een verhuiscoach van de provincie. Samen met de gemeente Duiven en Zevenaar en corporaties Vivare, Plavei, Vryleve en Baston hebben we ons succesvol ingeschreven voor de inzet van de verhuiscoach. De verwachting is dat deze begin 2025 de eerste gesprekken met bewoners zal gaan voeren.

Startnotitie Beter Benutten van de Bestaande Woonvoorraad

Op 12 september 2024 ontving u een kennisgeving met betrekking tot de startnotitie Beter Benutten Bestaande Woonvoorraad en Kavels. Een van de belangrijkste onderwerpen in deze startnotitie is het opstellen van een beleidsregel die de mogelijkheden voor het beter benutten beschrijft. Voorafgaand aan het opstellen van deze beleidsregel wordt een gebiedsanalyse gemaakt. Hiervoor werken we samen met Companen. We verwachten de beleidsregel in het eerste kwartaal van 2025 aan het college aan te bieden.

Regionaal Afsprakenkader Huisvesting Aandachtsgroepen

Begin oktober is een kennisgeving met u gedeeld over het regionaal afsprakenkader huisvesting aandachtsgroepen. Dit afsprakenkader gaat over de huisvesting, zorg en ondersteuning van ouderen, statushouders, uitstromers van zorginstellingen, dak en thuislozen en arbeidsmigranten. Het afsprakenkader moet ervoor zorgen dat de toenemende vraag naar geschikte woningen voor deze doelgroepen en de bijbehorende zorg en ondersteuning eerlijk wordt verdeeld binnen de groene metropool regio.

Het afsprakenkader is een van de acties uit de woondeal en is vooral gericht op het verdeelvraagstuk binnen de regio. Het bestaat daarom naast de lokale woonzorg visie. Het regionale afsprakenkader gaat vooral over een eerlijke verdeling van de huisvestingsopgave voor aandachtsgroepen en ouderen, de lokale woonzorgvisie gaat over hoe we hier lokaal invulling aan kunnen geven op visie niveau.

Vast te stellen Woonzorgvisie

Parallel aan het hierboven genoemde afsprakenkader is lokaal een woonzorgvisie geschreven. In september 2023 heeft het college hiervoor het plan van aanpak vastgesteld. Er komt een wettelijke plicht om een visie op wonen en zorg te hebben onder de (nog vast te stellen) Wet versterking regie volkshuisvesting. Daarnaast is dit opgenomen in het Rijksprogramma 'een thuis voor iedereen' en inmiddels ook geborgd via het hierboven genoemde afsprakenkader.

De woonzorg visie biedt handvaten om in te zetten op toekomst bestendig wonen in de gemeente, waarin alle aandachtsgroepen en ouderen in een geschikte woning en woonomgeving kunnen wonen. Door de dubbele vergrijzing en duurder wordende zorg is het noodzakelijk om als gemeenten een zo goed mogelijke basis te bieden om in de toekomst op een prettige manier te kunnen blijven wonen. Naar verwachting komt de woonzorgvisie in januari 2025 ter vaststelling naar de raad.

Uitvoeringsagenda 2025 Vivare en Prestatieafspraken met , Woonzorg Nederland en Plavei

Samen met woningcorporatie Vivare werken wij aan de uitvoering van onze meerjaren prestatieafspraken 2024-2028, gericht op Beschikbaarheid en Betaalbaarheid, Aandachtsgroepen, Leefbaarheid en Duurzaamheid. De uitvoeringsagenda 2025 zal ter kennisname aan u worden toegezonden. In 2024 hebben de gemeenten Westervoort en Duiven belangrijke stappen gezet in de samenwerking. De uitvoeringsagenda 2025 is daar de belangrijkste uitkomst van. Hierin staan concrete, meetbare uitvoeringsafspraken beschreven voor 2025.

Naast de uitvoeringsagenda 2025 met Vivare, zijn ook de afspraken met Woonzorg Nederland en Plavei gecontinueerd. Vooral met Woonzorg Nederland hebben we de intentie om intensiever te gaan samenwerken. Woonzorg Nederland heeft aangegeven in Westervoort haar bezit graag te willen uitbreiden. Als gemeente staan we hier graag voor open. Woonzorg Nederland richt zich op huisvesting van 55+ers, gezien de dubbele vergrijzing zien we een groeiende behoefte aan woningen voor deze groep, dit sluit aan bij de inzet op woningen voor 1-2 persoons huishoudens uit de woonvisie en nog vast te stellen aankomende woonzorg visie.

De uitvoeringsagenda 2025 Vivare en de prestatieafspraken 2025-2029 met Woonzorg Nederland en de prestatieafspraken 2025 met en Plavei zullen naar aanleiding van het collegebesluit ter kennisname aan de raad worden toegezonden.

Met de actieve woningbouwcorporaties in Westervoort maken we afspraken. Daarnaast zien we een aanzienlijk deel in bezit van particuliere verhuurders. In het kader van toekomstbestendige woonwijken wil het college ook de verbinding zoeken met deze verhuurders.

Woningbouwopgave uit Woondeal 2.0

Zoals door u is vastgesteld via de Woondeal GMR 2.0 heeft Westervoort een opgave om minimaal 530 nieuwe woningen tot en met 2030 te realiseren. Hiervoor moet een benodigde plancapaciteit worden aangehouden van circa 670 woningen. Met deze vastgelegde woningbouwopgave geeft Westervoort versneld invulling aan verschillende doelen uit de woonvisie 2021-2030. Voor deze opgave (tot en met 2030) zijn tussen 2022 en 2024 circa 54 woningen opgeleverd. 107 woningen zijn in ontwikkeling/vergund of vastgelegd in ruimtelijke procedures. Tot slot zijn circa 289 woningen in beeld via planvoorbereiding. Hoewel er op dit moment meer plannen zijn voor woningbouw verwachten we niet dat deze gerealiseerd kunnen worden voor 2030. Een voorbeeld hiervan is Westervoort-Noord. Het college verwacht dat een deel van Westervoort-Noord is ontwikkeld voor 2030. Daarmee staat de opgave uit de woondeal 2022-2030 onder druk. Daar zijn momenteel geen consequenties door de provincie Gelderland of het Rijk aan verbonden. Omdat we voldoende woningen in planvoorraad hebben is er geen aanleiding om aan te nemen dat de ambitie in de woonvisie 2021-2040 in gevaar komt.

Naast het toevoegen van nieuwe woningen is het van belang om dit ook te specificeren naar de prijssegmenten. De huidige planvoorraad waarvan we verwachten dat voor 2030 gerealiseerd kan worden is in prijssegmenten in onderstaande afbeelding weergegeven.

Plannen tot 2030		
Wooncategorie	Aantal	%
Sociale huur	118	26
Koop tot 278.000 en middenhuur	54	12
Koop boven 278.000 tot 390.000	95	21
Dure koop	132	29
Zorgvastgoed	34	8
Overig (flex, bijzonder, onbekend)	14	3
nul-treden	156	35

Woondeal 2.0.1

De nieuwe minister van VROM mw. Keijzer wil hernieuwde afspraken met provincies en gemeenten over de realisatie van nieuwe woningen. De GMR trekt regionaal het proces rondom de nieuwe Woondeal. Belangrijk uitgangspunt hierbij is de invulling van de randvoorwaarden die noodzakelijk zijn om de woningbouwopgave in te kunnen vullen. Naar verwachting kent de nieuwe Woondeal een looptijd van 2025 tot en met 2035. De planning is om de vernieuwde Woondeal in de eerste helft van 2025 vast te stellen.

Woningbouwevaluatie

We zien dat de woningbouwbehoefte toeneemt. Waar in historische onderzoeken door Primos tussen 2016 en 2027 werd aangegeven dat er behoefte zou zijn aan circa 280 nieuwe woningen. Zien we in de laatste prognose van Primos 2022-2030 dat de woningbehoefte zou liggen op circa 520 nieuwe woningen (plancapaciteit 670 woningen). De verwachting is dat de behoefte na 2030 ook zal leiden tot nieuwe woningbouwopgaven. In de bijgevoegde evaluatie kijken we terug naar de ontwikkelingen van de afgelopen 5 jaar. Welke keuzes zijn er gemaakt, welke knelpunten zien we en wat is er nodig om de ambities uit de Woonvisie 2021-2030, de Woondeal 2.0 en het laatste woningmarktonderzoek te realiseren? Hoe kunnen we onze woningbouwambities realiseren, welke uitdagingen staan ons nog te wachten en hoe kunnen we hier op anticiperen? Volkshuisvestelijk zal de afweging gemaakt moeten worden om de leefbaarheid in het dorp in combinatie met de behoefte aan extra woningen goed te borgen. Door de veranderende werkelijkheid wordt in 2025 ook nagedacht of de huidige omgevingsvisie nog passend is bij de verwachte opgaven. U wordt hierover in 2025 verder geïnformeerd.

Stand van zaken woningbouwprojecten

Woningbouwprojecten kennen een lange doorlooptijd. Gemiddeld duurt de ontwikkeling van een woningbouwproject van initiatief tot realisatie circa 3 tot 10 jaar. De afgelopen 4 jaar (2021 tot heden) zijn er circa 97 nieuwe woningen opgeleverd. Veel van deze woningen zijn in kleinschalige projecten gerealiseerd (circa 17). In de aankomende 2 jaar verwachten we in 6 projecten circa 110 nieuwe woningen op te leveren. We maken dus een flinke inhaalslag. Eerder in deze kennisgeving is al aangegeven dat de behoefte ons hier ook toe dwingt. In de bijgevoegde presentatie kunt vindt het meest actuele projectenoverzicht in het kader van de woningbouwopgave.

Van de huidige projecten die zijn vergund of al in realisatie zijn monitoren we ook in hoeverre de woningen doorstroming op de lokale woningmarkt bevorderen. Dit doen we in eerste instantie door met ontwikkelaars in gesprek te gaan waar de kopers/huurders van de nieuwe woningen vandaan komen. In de raadsinformatieavond van eind 2025 praten we u daarover verder bij.

Burgemeester en wethouders van gemeente Westervoort
M. Sluiter (MA) drs. A.J. (Arend) van Hout

Registrierungsnummer:

1. 130153
2. 130153
3. 130153
4. 130153
5. 129764
6. 129764
7. 129764

Woonagenda 2023-2024
Woonagenda 2025-2026
Presentatie Volkshuisvesting/Woningbouw
Woningbouwevaluatie
Uitvoeringsagenda Vivare HVTS 2025
Prestatieafspraken Woonzorg Nederland 2025-2029
Prestatieafspraken Plavei 2025

Maatregelen	Wanneer?	Resultaat	Informatie	Voortgang
Versnellen				
Flexwoningen	Q4 2023		Project flexwonen is opgestart. Het streven is om nog voor eind 2023 de eerste flexwoningen te hebben staan. Dit is een ambitieuze planning die van veel (externe) factoren afhankelijk is.	Uit het locatie onderzoek flexwonen is de Achterse Weide als enig mogelijke en snelst beschikbare locatie naar voren gekomen. De locatie is ook zeer geschikt voor permanente woningbouw. Met een raadsbesluit is de locatie Achterse Weide aangewezen als permanente woningbouwlocatie en is flexwonen als project stop gezet. De locatie is toegevoegd aan de woningbouwprojectenlijst bij de reserve woningbouwlocaties.
Herijking afwegingskaders woningsplitsing, kleinschalige bouwinitiatieven en functieverandering naar wonen	Q2 2024		Bestaande beleidsregel geeft een afwegingskader waarbinnen wordt aangegeven hoe de gemeente Westervoort omgaat met initiatieven voor het toevoegen van één woning of enkele woningen. Zodoende kan er een heldere en eenduidige beoordeling van deze initiatieven plaatsvinden. Nu de beleidsregel een paar jaar van kracht is, is een herijking, om te kijken of de doelen van de beleidsregel nog worden bereikt, op zijn plaats.	Herijking is opgestart. Wordt gecombineerd tot breder thema 'Beter benutten bestaande woningvoorraad en kavels', waarin ook woningdelen/kamerbewoning/friendscontracten en alternatieve woonvormen worden meegenomen. 16/10/2024 Startnotitie en bestuursopdracht zijn door college vastgesteld en ter kennisgeving naar de raad gestuurd. Integrale aanpak door middel van beter benutten bestaande woonvoorraad en kavels.
Procesafspraken				
Jaarlijks in de raadsclus van de voorjaarsnota rapporteren over gestelde doelen en update bouwprogramma	rondom P&C		Kennisgeving aan gemeenteraad	Kennisgeving over de voortgang van de Woonagenda 2023-2024 en het woningbouwprogramma komt na de informele avond van 4 november naar de gemeenteraad.

Koppelen duurzaamheidsprogramma en woningbouwprogramma	doorlopend		Programma duurzaamheid is actief betrokken bij alle nieuwe woninglocaties. Met daarin aanvullende eisen op het gebied van energietransitie circulariteit en klimaatadaptatie. Er wordt gewerkt aan (regionale) kaderstelling en daarnaast kan - waar nodig - maatwerk op projectniveau van toepassing zijn.	Vanuit de woondeal is er een inspanningsverplichting om 25% circulair te bouwen. Deze verplichting brengen bij de woningbouwlocaties waar wij bij betrokken zijn aan de orde als eis. Dit gebeurt samen met andere wettelijke eisen zoals Beng en MPG. Omdat het gaat over een inspanningsverplichting en het geen 'harde eis' betreft is het echter moeilijk om te toetsen. De meeste woningbouwprojecten zijn overigens nog niet zo ver dat hier aan getoetst kan worden. Vanuit duurzaamheid wordt de eis meegegeven aan de ontwikkelaars en zij moeten kunnen aantonen hoe ze met deze inspanningsverplichting zijn omgegaan.
Prestatieafspraken Vivare	jaarlijks		Eerste tussentijdse evaluatie Q2 2023. Het proces rondom de monitoring gaat in samenspraak met Vivare meer gestroomlijnd en vereenvoudigd worden.	Uitvoeringsagenda 2025 op basis van de meerjarenafspraken 2024-2028 is gereed.
Interactieve kaart	doorlopend		Projectinformatie is vanaf heden beschikbaar op een interactieve kaart. Deze wordt actueel gehouden, zodat voor eenieder altijd inzichtelijk is hoe een project ervoor staat.	Actuele projectinformatie is te vinden via de interactieve kaart op onze website
Maatregelen	Wanneer?	Resultaat	Informatie	Voortgang
Kwaliteit bestaande woningen en leefbare wijken				
Wenselijkheid en mogelijkheid van tijdelijke en friends-huurcontracten onderzoeken	Q3 2023		Initiatieven als tijdelijke huurcontracten of friendscontracten (meerdere personen niet behorende tot een huishouden, die samen een woning willen huren). We zien in deze initiatieven mogelijkheden om de druk op de woningmarkt te verminderen en specifieke doelgroepen als jongeren en spoedzoekers aan woonruimte te helpen	Onderzoek op basis van best-practice in den lande is in Q4 2023 opgestart. Wordt meegenomen bij Herijking beleidsregel woningsplitsing in het kader van het bredere thema 'Beter benutten bestaande woningvoorraad en kavels' 16/10/2024 Startnotitie en bestuursopdracht zijn door college vastgesteld en ter kennisgeving naar de raad gestuurd. Integratie aanpak door middel van beter benutten bestaande woonvoorraad en kavels

Onderzoeken haalbaarheid en wenselijkheid beleidskader kamerbewoning	Q2 2024		Kamerbewoning is in de vigerende bestemmingsplannen in de gemeente Duiven niet toegestaan. Gelet op de grote hoeveelheid eengezinswoningen in de bestaande voorraad en de groei van met name 1- en 2-persoonshuishoudens verwachten we dat door het onder voorwaarden mogelijk maken van kamerbewoning de woonvraag van starters, arbeidsmigranten en spoedzoekers gedeeltelijk ook in de bestaande voorraad kan worden opgevangen. We onderzoeken de haalbaarheid en de wenselijkheid van het toestaan van kamerbewoning en de bijhorende voorwaarden.	Onderzoek is in Q3 2023 reeds opgestart. Wordt in samenhang met herijking beleidsregel woningsplitsing, kleinschalige bouwinitiatieven en functieverandering naar wonenopgepakt in het kader van het bredere thema 'Beter benutten bestaande woningvoorraad en kavels' 16/10/2024 Startnotitie en bestuursopdracht zijn door college vastgesteld en ter kennisgeving naar de raad gestuurd. Integrale aanpak door middel van beter benutten bestaande woonvoorraad en kavels.
Doelgroepen				
Woningbouwprogrammering gericht op nieuwbouw voor 1- en 2-persoonshuishoudens met binding met de gemeente (met name jongeren en ouderen)	doorlopend		Het huidige woningbouwprogramma is vooral gericht op woningen voor 1 en 2 persoonshuishoudens en om de doorstroming te bevorderen.	Het woningbouwprogramma voor de woningbouwlocaties is overwegend gericht op 1 en 2 persoonshuishoudens. Op grotere locaties als de Plakse Weide is er vanwege de gezonde mix ook ruimte voor EgW. Volkshuisvesting is (en dient) actief betrokken (te worden) bij <u>woningbouwprojecten</u>
Bewust maken jongeren noodzaak inschrijven bij Entree	doorlopend		Sinds 2022 worden jongeren die 18 worden met een brief actief geïnformeerd over de noodzaak zich in te schrijven bij Entree	Er wordt 2 keer per jaar een brief verzonden.
Onderzoek naar inzet "verhuiscoach"	Q4 2023 wordt medio 2024		Inzet van een "verhuiscoach" heeft tot doel de doorstroom van ouderen te bevorderen. Of dit een zinvol en effectief instrument voor de gemeente Duiven is, moet blijken uit het onderzoek.	Doel is om de verhuiscoach/doorstroomcoach te laten starten in januari 2025

Huisvestingsverordening 2024	Q4 2023		In 2023 moet een nieuwe Huisvestingsveordening worden vastgesteld. Sinds de zomer van 2022 loopt het regionale traject richting deze nieuwe verordening	Ontwerp verordening heeft ter visie gelegen. Geen zienswijze vanuit Westervoort . Vast te stellen verordening ligt nu voor aan de gemeenteraad. Er zitten opnieuw regels voor evenwichte verdeling van schaarse woonruimte, 20 jaar regionale aanpak wordt voortgezet. Nieuw is dat 15% loting maximaal 30% loting wordt, maatwerk wordt bemiddeling en bij nieuwbouw mag 50% van de sociale huurwoningen worden toegewezen aan <u>eigen inwoners</u> .
Opstellen beleidsnotitie huisvesting internationale werknemers	Q2 2024		Beleidsnotitie huisvesting internationale werknemers moet worden opgesteld en door de gemeenteraad vastgesteld. Voor een aantal uitvoeringsaspecten is verbinding met regio (GMR) noodzakelijk.	Eind oktober 2023 presentatie aan de raad geweest.
Huisvesting Statushouders	doorlopend		Gemeente en Vivare streven er op basis van de woonvisie naar om maximaal 10% van de jaarlijks voor verhuur vrijkomende woningen toe te wijzen aan statushouders. In 2022 volstond dit percentage om de taakstelling te halen. De taakstelling voor 2023 is verdubbeld. Dat maakt het halen van de taakstelling voor 2023 ingewikkeld. Gemeente en Vivare zijn in overleg over oplossingsmogelijkheden.	Taakstelling (18 personen) 1e helft 2023 is gehaald door nareizigers te huisvesten en meer dan 10% van de vrijkomende woningen te verhuren. Halen taakstelling (15 personen) voor de 2de helft van 2023 is een enorme opgave. Vooral ook omdat Vivare en gemeente vanwege de leefbaarheid in wijken, de goede integratie van statushouders en de druk op de woningmarkt het toewijzen van woningen zorgvuldig willen vormgeven. Dit is vooral uitdagend omdat we veel alleengaande statushouders krijgen toegewezen, terwijl onze woningvoorraad daar niet goed bij aansluit. Meerdere lange termijn oplossingen worden op dit moment onderzocht. Doordat de taakstelling recent is verlaagd lijkt het er nu op dat de taakstelling voor 2023 wel gehaald kan gaan worden. 16/10/2024 op 1 oktober 2024 had de gemeente Westervoort een resterende taakstelling van 2 te huisvesten statushouders. De krapte op de sociale huurmarkt en de dalende mutatiegraad, geven zorgen over de toekomstige haalbaarheid van de jaarlijkse taakstellingen. Beter Benutten bestaande woonvoorraad en de toevoeging van nieuwe sociale huurwoningen geven voor de gehele doelgroep lucht.

Woonzorgvisie	medio 2024		Met de Wet versterken regie volkshuisvesting komt er een wettelijke verplichting om een woonzorgvisie vastgesteld te hebben als gemeente.	Met een woonzorgvisie werken gemeenten en hun partners aan een gezamenlijke aanpak door op basis van de lokale woonzorgopgave ambities te vertalen naar concrete prestatieafspraken over wonen, welzijn en zorg. In de woonzorgvisie zal nader worden ingegaan op de door het Rijk benoemde aandachtsgroepen. Er is een relatie met de Huisvestingsverordening en de prestatieafspraken, en de Woonzorgvisie is onderdeel van het volkshuivestelijk programma (Woonzorgvisie is uitwerking van de Woonvisie). Vanuit de Woondeal 2.0 wordt er ook gewerkt aan regionale afspraken voor een woonzorgvisie. Daarin komen aan de orde: Een evenwichtige verdeling van aandachtsgroepen over de regio (fair share). Eenduidige definities en uitgangspunten in de regio. Daarnaast levert de regionale visie bouwstenen op voor de lokale woonzorgvisies en delen we praktische informatie, (innovatieve) voorbeelden voor de uitvoering. Een plan van aanpak is inmiddels vastgesteld door het
Maatregelen	Wanneer?	Resultaat	Informatie	Voortgang
Meer passende woningen				
Voortzetten planontwikkeling geprioriteerde locaties en zachte plannen definitief maken	doorlopend		Van de geprioriteerde locaties zijn inmiddels de eerste woningen opgeleverd, in aanbouw of op z'n minst het bestemmingsplan vastgesteld. Voor het volledige actuele overzicht van alle woningbouwlocaties zie het woningbouwprogramma van april 2023	zie het actuele woningbouwprogramma overzicht.
Hanteren streefprogramma woningbouw	doorlopend		Dit streefprogramma wordt bij alle nieuwe locaties gebruikt. Het streefprogramma is tegelijkertijd met het vaststellen van de Woondeal 2023 in lijn gebracht met de <u>Woondeal 2023</u>	Streefprogramma is het uitgangspunt bij alle woningbouwlocaties
Woondeal 2023	doorlopend		Op 8 maart 2023 is de Woondeal 2023 ondertekend. Deze Woondeal wordt vertaald naar concrete doelen en acties.	Een deel van de afspraken zit al in deze Woonagenda. Voor andere delen moet dit nog concreter gemaakt worden en moet er een eigenaar aan worden gekoppeld.

Woningmarktonderzoek	2023		Elke 3 jaar regionaal woningmarktonderzoek. Op basis van Primos (prognosemodel) en WoON (WoonOnderzoek Nederland). Onderzocht moet worden of nieuwe inzichten leiden tot aanpassingen van de Woonvisie 2021	Onderzoek is afgerond. Gegevens zijn beschikbaar. Gemeenteraad is middels een kennisgeving geïnformeerd.
Woningmarktmonitor	jaarlijks		Jaarlijkse monitor van de woningmarkt ontwikkeling, woningbouwontwikkeling, woningbouwplannen, verhuisbewegingen, beschikbaarheid & betaalbaarheid koopsector en corporatiesector	Monitor 2022 is gereed en te vinden via een link op de site: https://www.groenemetropoolregio.nl/opgaven/groene-groeiregio/
Maatregelen	Wanneer?	Resultaat	Informatie	Voortgang
Nieuwe onderwerpen				
Wet goed verhuurderschap	2023		Op 1 juli 2023 treedt de Wet goed verhuurderschap in werking. Met de invoering van deze wet krijgen gemeenten een belangrijke rol bij het bevorderen van goed verhuurderschap. Zo moet iedere gemeente een meldpunt inrichten voor klachten over ongewenst gedrag van verhuurders en moeten gemeenten de wet gaan handhaven. Optioneel kan de gemeente besluiten tot lokale verboden over verhuur zonder vergunning. https://vng.nl/brieven/invoering-wet-goed-verhuurderschap	Meldpunt is ingericht. Westervoort heeft 1 melding gehad sinds de openstelling van het meldpunt. Deze melding is afgehandeld.
Evaluatie woningbouwprogramma	2024		Gelet op het nieuwe woningmarktonderzoek gaan we bij een evaluatie van het woningbouwprogramma in 2024 bepalen wat de woningbouwopgave en het woonprogramma voor de middellange/ lange termijn zou moeten worden en welke (nieuwe) locaties daarvoor in beeld zouden kunnen komen.	De evaluatie van het woningbouwprogramma en het bepalen van het benodigde woningbouwprogramma voor de komende jaren is in november 2023 opgestart.

Maatregelen	Wanneer?	Resultaat	Informatie
Versnellen			
Toegevoegd aan Beter Benutten Bestaande Woonvoorraad en Kavels: Herijking afwegingskaders woningsplitsing, kleinschalige bouwinitiatieven en functieverandering naar wonen	Q1 2025		Bestaande beleidsregel geeft een afwegingskader waarbinnen wordt aangegeven hoe de gemeente Westervoort omgaat met initiatieven voor het toevoegen van één woning of enkele woningen. Zodoende kan er een heldere en eenduidige beoordeling van deze initiatieven plaatsvinden. Nu de beleidsregel een paar jaar van kracht is, is een herijking, om te kijken of de doelen van de beleidsregel nog worden bereikt, op zijn plaats.
Procesafspraken			
Jaarlijks in de raadsclusus van de voorjaarsnota rapporteren over gestelde doelen en update bouwprogramma	rondom P&C		Kennisgeving aan gemeenteraad
Raadsinformatieavond Volkshuisvesting	Jaarlijks		Om de raad te informeren over de stand van zaken met betrekking tot de invulling van de woningbouwopgave
Koppelen duurzaamheidsprogramma en woningbouwprogramma	doorlopend		Vanuit de woondeal is er een inspanningsverplichting om 25% circulair te bouwen. Deze verplichting brengen bij de woningbouwlocaties waar wij bij betrokken zijn aan de orde als eis. Dit gebeurt samen met andere wettelijke eisen zoals Beng en MPG. Omdat het gaat over een inspanningsverplichting en het geen 'harde eis' betreft is het echter moeilijk om te toetsen. De meeste woningbouwprojecten zijn overigens nog niet zo ver dat hier aan getoetst kan worden. Vanuit duurzaamheid wordt de eis meegegeven aan de ontwikkelaars en zij moeten kunnen aantonen hoe ze met deze inspanningsverplichting zijn omgegaan.
Prestatieafspraken Vivare/ Woonzorg Nederland	jaarlijks		Vanuit de meerjarenprestatieafspraken wordt jaarlijks een uitvoeringsagenda door het college vastgesteld. Acties die uit deze uitvoeringsagenda volgen moeten dat jaar worden gemonitord en worden belegd bij de verantwoordelijken

Interactieve kaart	doorlopend		Projectinformatie is vanaf heden beschikbaar op een interactieve kaart. Deze wordt actueel gehouden, zodat voor eenieder altijd inzichtelijk is hoe een project ervoor staat.
Maatregelen	Wanneer?	Resultaat	Informatie
Kwaliteit bestaande woningen en leefbare wijken			
Toegevoegd aan Beter Benutten Bestaande Woonvoorraad en Kavels: Wenselijkheid en mogelijkheid van tijdelijke- en friends-huurcontracten onderzoeken	Q1 2025		Initiatieven als tijdelijke huurcontracten of friendscontracten (meerdere personen niet behorende tot een huishouden, die samen een woning willen huren). We zien in deze initiatieven mogelijkheden om de druk op de woningmarkt te verminderen en specifieke doelgroepen als jongeren en spoedzoekers aan woonruimte te helpen.
Wet goed verhuurderschap en wet betaalbare huur	Doorlopend		Deze wetten hebben als doel het beschermen van de huurders van woonruimte. Het is noodzakelijk om alert te blijven op de mogelijkheden van deze wetten en de relatie tot het nog vast te stellen beleid rondom het beter benutten van de bestaande woonvoorraad.
Opstellen startnotitie Integrale wijkaanpak Broeklanden	Q4 2025		In het kader van de nog vast te stellen Woonzorgvisie en de nog opt te stellen uitvoeringsagenda woonzorgvisie moet worden gewerkt aan deze startnotitie. De startnotitie brengt op basis van de principes van de blijfwijk in kaart welke ruimtelijke, sociaal/maatschappelijke en volkshuisvestelijke uitdagingen of kansen er in deze wijk liggen.

Toegevoegd aan Beter benutten Bestaande Woonvoorraad en kavels: Onderzoeken haalbaarheid en wenselijkheid beleidskader kamerbewoning	Q1 2025		Kamerbewoning is in de vigerende bestemmingsplannen in de gemeente Duiven niet toegestaan. Gelet op de grote hoeveelheid eengezinswoningen in de bestaande voorraad en de groei van met name 1- en 2-persoonshuishoudens verwachten we dat door het onder voorwaarden mogelijk maken van kamerbewoning de woonvraag van starters, arbeidsmigranten en spoedzoekers gedeeltelijk ook in de bestaande voorraad kan worden opgevangen. We onderzoeken de haalbaarheid en de wenselijkheid van het toestaan van kamerbewoning en de bijhorende voorwaarden.
Doelgroepen			
Woningbouwprogrammering gericht op nieuwbouw voor 1- en 2-persoonshuishoudens met binding met de gemeente (met name jongeren en <u>ouderen</u>)	doorlopend		Het huidige woningbouwprogramma is vooral gericht op woningen voor 1 en 2 persoonshuishoudens en om de doorstroming te bevorderen.
Bewust maken jongeren noodzaak inschrijven bij Entree	doorlopend		Sinds 2022 worden jongeren die 18 worden met een brief actief geïnformeerd over de noodzaak zich in te schrijven <u>bij Entree</u>
Huisvestingsverordening	2026		Past de huidige regionaal afgestemde huisvestingsverordening in de nog vast te stellen wet regie versterking volkshuisvesting. Specifiek op het onderdeel <u>urgentie en aandachtsgroepen</u>
Evaluatie inzet regionale verhuiscoach	Q1 2026		Inzet van een "verhuiscoach" heeft tot doel de doorstroom van ouderen te bevorderen. Of dit een zinvol en effectief instrument voor de gemeente Duiven is, moet <u>blijken uit het onderzoek</u> .
Opstellen toewijzingbeleid woonwagenstandplaatsen Westervoort	Q4 2026		Hoewel er geen aantoonbare behoefte is voor het realiseren van extra woonwagenstandplaatsen is het van belang dat bij eventuele vrijkomende standplaatsen toewijzingsbeleid geldt.

Huisvesting Statushouders in combinatie met duurzame opvanglocaties	doorlopend		Gemeente en Vivare streven er op basis van de woonvisie naar om maximaal 10% van de jaarlijks voor verhuur vrijkomende woningen toe te wijzen aan statushouders. De taakstelling wordt jaarlijks ingevuld. Naast de huisvesting van statushouders is duurzame opvang onderwerp van gesprek. Westervoort en Duiven zetten in op de volgende stap in de Liemerse samenwerking op dit dossier.
Uitwerking Afsprakenkader huisvesting aandachtsgroepen	2025		Na de vaststelling van het regionaal afsprakenkader huisvesting aandachtsgroepen moeten er stappen worden genomen in de uitwerkingen hiervan.
Woonzorgvisie	medio 2025		Na de vaststelling van de woonzorgvisie is het noodzakelijk een uitvoeringsagenda te maken. Dit om ook onderwerpen als startnotities voor integrale wijkaanpakken op de principes van de blijfwijk. Daarnaast moet er gestart worden met de uitwerkingen van het regionaal afspraken kader huisvesting aandachtsgroepen
Maatregelen	Wanneer?	Resultaat	Informatie
Meer passende woningen			
Voortzetten planontwikkeling geprioriteerde locaties en zachte plannen definitief maken	doorlopend		Van de geprioriteerde locaties zijn inmiddels de eerste woningen opgeleverd, in aanbouw of op z'n minst het bestemmingsplan vastgesteld. Voor het volledige actuele overzicht van alle woningbouwlocaties zie het woningbouwprogramma van april 2023
Hanteren streefprogramma woningbouw	doorlopend		Dit streefprogramma wordt bij alle nieuwe locaties gebruikt. Het streefprogramma is tegelijkertijd met het vaststellen van de Woondeal 2023 in lijn gebracht met de <u>Woondeal 2023</u> .
Woondeal 2025 (GMR 2.01)	Q3 2025		Het Rijk wil hernieuwde afspraken maken in het kader van de woningbouwopgave. Medio 2025 moeten de afspraken worden bekrachtigd in de geactualiseerde woondeal 2.01

Woningmarktonderzoek	2026		Elke 3 jaar regionaal woningmarktonderzoek. Op basis van Primos (prognosemodel) en WoON (WoonOnderzoek Nederland). Onderzocht moet worden of nieuwe inzichten leiden tot aanpassingen van het nog op te stellen programma Volkshuisvesting
Woningmarktmonitor	jaarlijks		Jaarlijkse monitor van de woningmarkt ontwikkeling, woningouwontwikkeling, woningbouwplannen, verhuisbewegingen, beschikbaarheid & betaalbaarheid koopsector en corporatiesector
Maatregelen	Wanneer?	Resultaat	Informatie
Nieuwe onderwerpen			
Programma Volkshuisvesting	2026		In het kader van de concept wet Regie versterking Volkshuisvesting moeten gemeenten een programma Volkshuisvesting opstellen. Dit programma valt onder de omgevingsvisie en vervangt de woonvisie. Het programma Volkshuisvesting is een collegebevoegdheid.

Gemeenteraad Westervoort | Thema Wonen

4 november 2024

Gemeenteraad Westervoort | Thema Wonen

Agenda

○ **Woonbeleid**

- Introductie
- Woonagenda 2023-2024
- Woonagenda 2025-2026
- Beter Benutten Bestaande Voorraad
- Woonzorgvisie
- Afsprakenkader huisvesting aandachtsgroepen
- Prestatieafspraken/Uitvoeringsagenda 2025
- Woondeal 2.0.1
- Woningbouwevaluatie
- Doelgroepen (voor wie bouwen we)

○ **Woningbouwprojecten**

- Stand van zaken projecten
- Westervoort Noord – financiële scenario's (besloten)

Woonbeleid

Introductie

- **Rijksontwikkelingen**

- Concept Wet regie versterking Volkshuisvesting
- Nieuwe betaalbaarheidsgrens en NHG-grens
- Opvang asielzoekers/ontheemden en huisvesting statushouders
- Invoering Wet betaalbare huur

- **Lokale Ontwikkelingen**

- Stand van zaken Woonvisie 2021-2030
 1. kwaliteit bestaande woningen en leefbare wijken
 2. doelgroepen faciliteren
 3. meer en passende woningen
- Kennisgeving statushouders, Oekraïense ontheemden en Asielzoekers
- Ontwikkelingen woningmarkt Westervoort

Woonbeleid

Woonagenda 2023-2024

- Alle 22 onderwerpen zijn opgepakt
- 15 onderwerpen zijn volledig behaald
- 7 onderwerpen doelen (nog) niet behaald, maar wel opgestart
 - 5 onderwerpen hangen met elkaar samen en worden in samenhang met elkaar opgepakt
 - 2 onderwerpen worden naar verwachting nog voor het einde van het jaar afgerond

Successen

- Interactieve kaart nieuwbouwontwikkelingen
- Woningbouwprogrammering gericht op 1 en 2 persoonshuishoudens
- Bewustwording bij jongeren creëren voor inschrijven Entree
- Huisvestingsverordening herijkt
- Woonzorgvisie geschreven daarover later meer
- Meldpunt wet goed verhuurderschap

1	Maatregelen	Wanneer?	Resultaat	Informatie	Voortgang
2	Versnellen				
	Flexwoningen	Q4 2023		Project flexwonen is opgestart. Het streven is om nog voor eind 2023 de eerste flexwoningen te hebben staan. Dit is een ambitieuze planning die van veel (externe) factoren afhankelijk is.	Uit het locatie onderzoek flexwonen is de Achterse Weide als enig mogelijke en snelst beschikbare locatie naar voren gekomen. De locatie is ook zeer geschikt voor permanente woningbouw. Met een raadsbesluit is de locatie Achterse Weide aangewezen als permanente woningbouwlocatie en is flexwonen als project stop gezet. De locatie is toegevoegd aan de woningbouwprojectenlijst bij de reserve woningbouwlocaties.
3	Herijking afwegingskaders woningsplitsing, kleinschalige bouwinitiatieven en functieverandering naar wonen	Q2 2024		Bestaande beleidsregel geeft een afwegingskader waarbinnen wordt aangegeven hoe de gemeente Westervoort omgaat met initiatieven voor het toevoegen van één woning of enkele woningen. Zodoende kan er een heldere en eenduidige beoordeling van deze initiatieven plaatsvinden. Nu de beleidsregel een paar jaar van kracht is, is een herijking, om te kijken of de doelen van de beleidsregel nog worden bereikt, op zijn plaats.	Herijking is opgestart. Wordt gecombineerd tot breder thema 'Beter benutten bestaande woningvoorraad en kavels', waarin ook woningdelen/kamerbewoning/friendscontracten en alternatieve woonvormen worden meegenomen. 16/10/2024 Startnotitie en bestuursopdracht zijn door college vastgesteld en ter kennisgeving naar de raad gestuurd. Integrale aanpak door middel van beter benutten bestaande woonvoorraad en kavels.
4	Procesafspraken				
5	Jaarlijks in de raadsyclus van de voorjaarsnota rapporteren over gestelde doelen en update bouwprogramma	rondom P&C		Kennisgeving aan gemeenteraad	Kennisgeving over de voortgang van de Woonagenda 2023-2024 en het woningbouwprogramma komt na de informele avond van 4 november naar de gemeenteraad.
6	Koppelen duurzaamheidsprogramma en woningbouwprogramma	doorlopend		Programma duurzaamheid is actief betrokken bij alle nieuwe woninglocaties. Met daarin aanvullende eisen op het gebied van energietransitie circulariteit en klimaatadaptatie. Er wordt gewerkt aan (regionale) kaderstelling en daarnaast kan - waar nodig - maatwerk op projectniveau van toepassing zijn.	Vanuit de woondeal is er een inspanningsverplichting om 25% circulair te bouwen. Deze verplichting brengen bij de woningbouwlocaties waar wij bij betrokken zijn aan de orde als eis. Dit gebeurt samen met andere wettelijke eisen zoals Beng en MPG. Omdat het gaat over een inspanningsverplichting en het geen 'harde eis' betreft is het echter moeilijk om te toetsen. De meeste woningbouwprojecten zijn overigens nog niet zo ver dat hier aan getoetst kan worden. Vanuit duurzaamheid wordt de eis meegegeven aan de ontwikkelaars en zij moeten kunnen aantonen hoe ze met deze inspanningsverplichting zijn omgegaan.
7	Prestatieafspraken Vivare	jaarlijks		Eerste tussentijdse evaluatie Q2 2023. Het proces rondom de monitoring gaat in samenspraak met Vivare meer gestroomlijnd en vereenvoudigd worden.	In 2023 zijn er meerjarenafspraken gemaakt met de corporaties welke ter kennisgeving zijn gedeeld met de raad. Q4 2024 wordt naar verwachting het uitvoeringsprogramma van de prestatieafspraken met Vivare getekend welke achtereenvolgens wordt gedeeld met de raad.
8	Interactieve kaart	doorlopend		Projectinformatie is vanaf heden beschikbaar op een interactieve kaart. Deze wordt actueel gehouden, zodat voor eenieder altijd inzichtelijk is hoe een project erop staat.	Actuele projectinformatie is te vinden via de interactieve kaart op onze website
10					

Woonbeleid

Woonagenda 2025-2026

[illegible]

Woonbeleid

Beter Benutten Bestaande Woonvoorraad (Doel 3,4,15)

- Naast het toevoegen van 'nieuwe' woningen ook kijken naar bestaande woonvoorraad;
- Herijking en invoering van nieuwe beleid geeft duidelijkheid en is eerste prioriteit;
- Gebiedsanalyse de basis;
- Alleen nieuw beleid is niet de oplossing.

Startnotitie

Beter Benutten Bestaande Woningvoorraad en Kavels Duiven en Westervoort

Gemeente Duiven en Westervoort, juni 2024

Afsprakenkader huisvesting aandachtsgroepen

Regionaal Afsprakenkader Huisvesting Aandachtsgroepen 2024

Het afsprakenkader

Om te komen tot afspraken zijn er werkateliers gehouden met ambtenaren en bestuurders wonen en zorg, bijgestaan door experts vanuit de woningcorporaties, zorg- en welzijnsorganisaties. Hieruit komt naar voren dat de gemeenten overkoepelende afspraken willen maken en afspraken toegespitst op vier thema's:

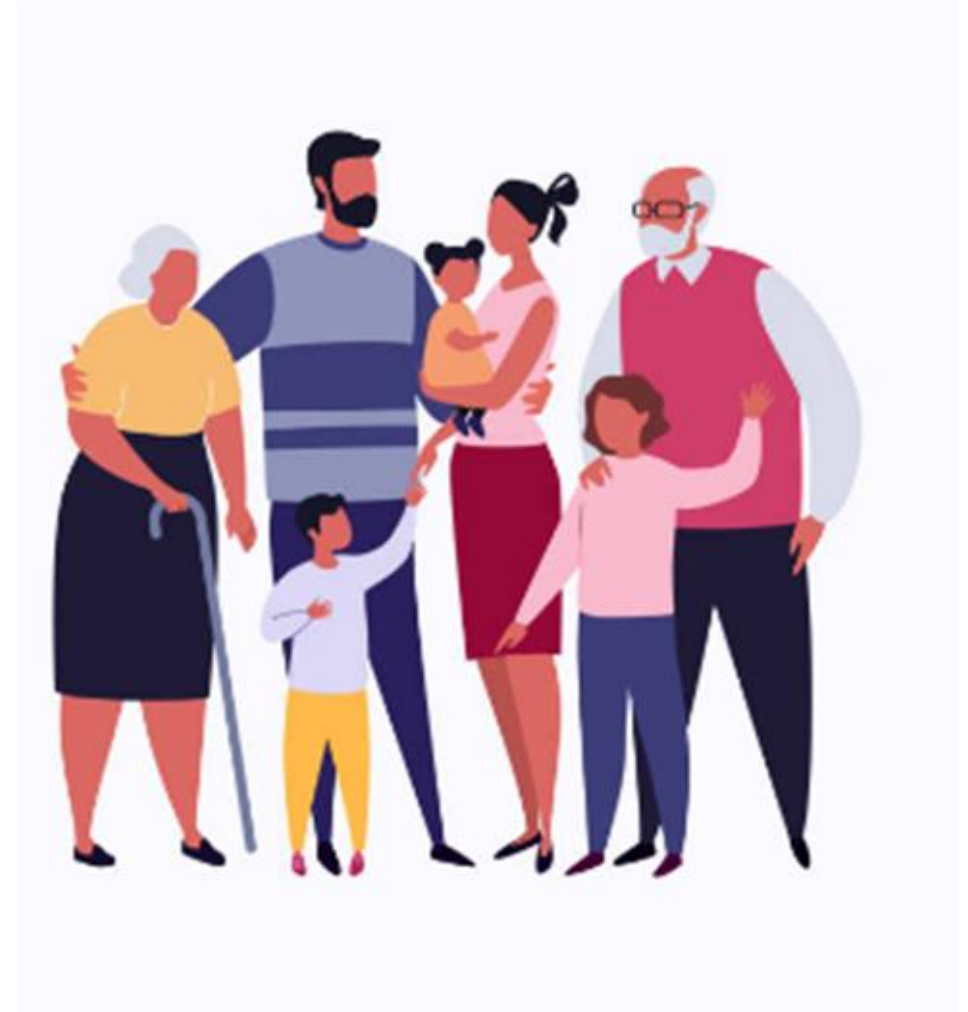
1. Vitale wijken (spreiding, preventie & Community Up)
2. Toewijzing (evenwichtig, effectief en spreiding)
3. De taart vergroten (nieuwbouw & bestaande bouw)
4. Wonen & Zorg Ouderen (bouwopgave, doorstroom bevorderen & zorggaranties)

Het regionale afsprakenkader behelst stevige ambities. Maar de ambities en afspraken op deze thema's dragen eraan bij, dat nieuwe én huidige bewoners van onze gemeenten fijn blijven wonen.

Woonbeleid

Woonzorgvisie

- In 2023 november college opdracht gegeven tot schrijven
- Visie op hoofdlijnen, nog geen uitvoering
- Volkshuisvestelijk programma
- Regionaal traject, kennisgeving is geweest
- Komt in januari ter vaststelling in de raad
- Gaat over de actuele en toekomstige woonzorgontwikkelingen
 - Dubbele vergrijzing
 - Aandachtsgroepen
 - Samenwerking woon en zorg partners

Woonbeleid

Prestatieafspraken

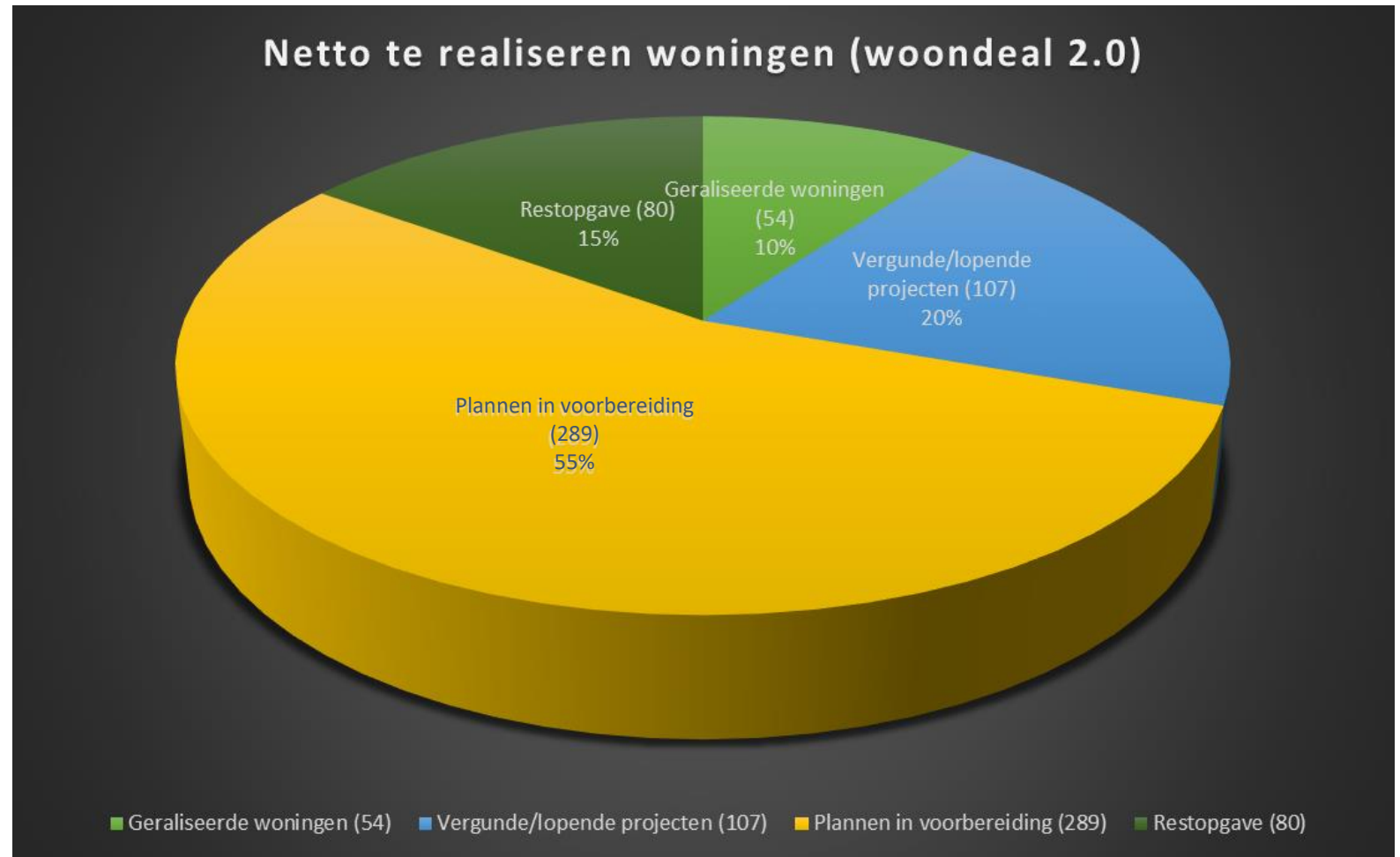
- In december 2023 meerjarenafspraken gemaakt
- Afgelopen jaar gewerkt aan verbetering van de samenwerking
- Doorlopende afspraken worden gecontinueerd
- Ondertekening op 12 december 2024 getekend, kennisgeving in januari naar de gemeenteraad
- In 2025 focus op concrete afspraken tussen Westervoort, Duiven, Vivare en HVTS
- Intensiveren samenwerking met Woonzorg Nederland

Woonbeleid

Opgave versneld te realiseren woningen uit Woondeal 2030

- Versneld 530 nieuwe woningen.
- Benodigde plancapaciteit circa 670
- Doelen uit woonvisie:
 - Meer differentiatie in woningen (doel 13)
 - Bouwen voor 1-2 persoons huishoudens (doel 7 en 8)
- Tussentijdse conclusie: ambitie uit woondeal 2.0 staat onder druk.
Ambitie in woonvisie 2021-2030 ligt op schema. Wel scherp blijven op externe factoren (bijv. netcongestie en mobiliteit).

Woonbeleid

Woondeal 2.01 (2025)

In de basis zelfde afspraken als Woondeal 2.0

- Nieuwe horizon ligt op 2035
- Vraag aan regio om meer woningen te bouwen
- Woningmarktonderzoek GMR

Woondeal 2.0

Regio Arnhem-Nijmegen

Samenwerkingsagenda voor de woningbouwopgave

**GROENE
METROPOL
REGIO** ARNHEM
NIJMEGEN

Woonbeleid

Woningbouwevaluatie

WOONVISIE WESTERVOORT
2021-2030

Woondeal 2.0
Regio Arnhem-Nijmegen

Samenwerkingsagenda voor de woningbouwopgave

GROENE
METROPOL
REGIO
ARNHEM
NIJMEGEN

Nijmegen

GEMEENTE
Arnhem

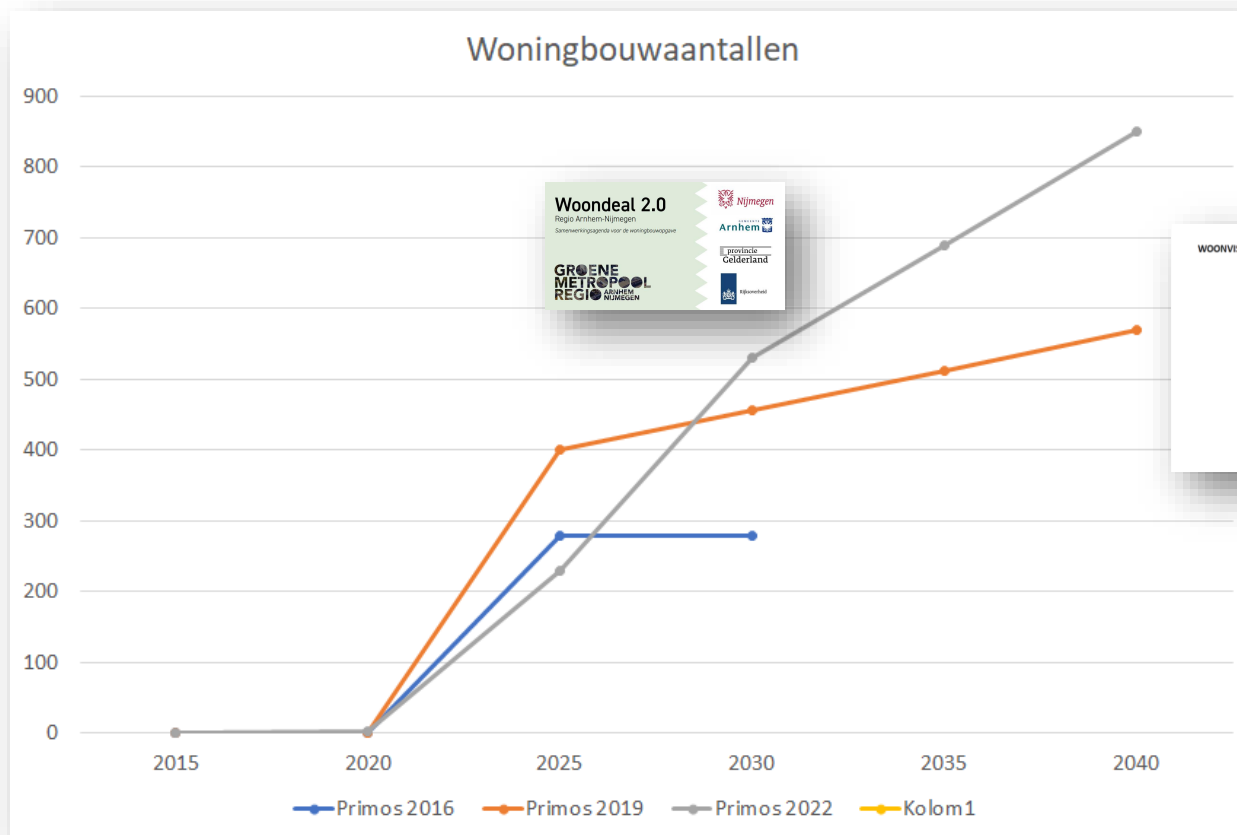
provincie
Gelderland

Rijksoverheid

Woonvisie	Woonbehoefte onderzoek	Periode	Aantal woningen	Plan capaciteit
Woningbouwnotitie 2016-2027	Primos 2016	2018-2027	280	360
Woonvisie 2021-2030	Primos 2019	2019-2025	400	
		2025-2040	170	
		TOTAAL	570	740
Woondeal 2.0	Primos 2022	2022-2030	530	670

Woonbeleid

Woningbouwevaluatie

- Woningbouwbehoefte blijft tot 2040 stijgen
- Plancapaciteit = 130%

Woonbeleid

Woningbouwevaluatie

Ambities 2025 voor woningbouw worden niet gehaald

- Gebiedsontwikkeling kent een lange doorlooptijd
- Weinig plancapaciteit i.v.m. urgentie (woonbehoefte)
- Kleine omvang projecten vergt evengoed projectcapaciteit (gemiddeld 6 woningen per project tm 2024)
- Inhaalslag met inmiddels vergunde projecten

		Woonvisie	Woondeal	Woondeal tot 2030
Afgeronde projecten tm 2024				
Wonen achter de dijk	Verdichting	2		
Het Geerken	Verdichting	9		
Beekenoord	Uitbreiding uitleg	3		
Hof van Hamerden	Transformatiegebied	23		
Klapstraat 31	Pand Transformatie	1		
Klapstraat 129	Pand Transformatie	4		
Klapstraat 194	Pand Transformatie	1		
Klapstraat 233	Pand Transformatie	2	2	2
t Kleefse 33a	Verdichting	1	1	1
Rijndijk 23 d	Verdichting	1	1	1
Beekenoord, kavels Liemersallee	Verdichting	7	7	7
IJsseldijk - Brouwerslaan	Verdichting	2	2	2
Kerkstraat 28 - 28a	Pand Transformatie	6	6	6
Beekenoord, kavel maatschappelijk	Verdichting	20	20	20
Klapstraat 209-211	Transformatiegebied	6	6	6
Woningen verspreid in de gemeente		3	3	3
Vredenburgstraat	Herstructurering	6	6	6
TOTAAL		97	54	54
Vergunde / Lopende projecten				
Klapstraat 185 (Erf van Lindner)	Verdichting	24	24	24
Werenfriduskkerk (Dorpstraat)	Pand Transformatie	18	18	18
Fort Geldersoord	Uitbreiding uitleg	20	20	20
De Clossei	Verdichting	25	25	25
Flierefluiter	Pand Transformatie	12	12	12
Pals 40	Verdichting	8	8	8
TOTAAL		107	107	107
TOTAAL		204	161	161

Woonbeleid

Woningbouwevaluatie

- Plancapaciteit tot 2030 voldoende
- 2030 opgave wordt deels gehaald, afhankelijk van de snelheid van Westervoort Noord
- Met Westervoort Noord wordt ook voor opgave 2040 gebouwd
- Nog een zoekopgave tot 2040 in potentiële locaties

		Woonvisie	Woondeal	Woondeal tot 2030
Afgeronde projecten tm 2024		97	54	54
Vergunde / Lopende projecten		107	107	107
Projecten in voorbereiding				
Nieuwhof	Transformatie gebied			
Dorpstraat - Hamersestraat	Transformatiegebied			
Westervoort Noord	Transformatiegebied er	593	593	212
De Pals, meerdere locaties	Verdichting	14	14	14
Centrum Westervoort (Wyborgh)	Transformatiegebied	63	63	63
TOTAAL		670	670	289
Potentiële locaties (nog niet in voorbereiding)				
Klapstraat 123-125	Transformatiegebied			
Achterste Weide	Uitbreiding uitleg			
Westervoort Centrum - oud gemeentehuis	Transformatiepand	9	9	
Westervoort Centrum - gemeentehuis	Transformatiepand	30	30	
Spoorzone	Herstructurering			
De Bult - herstructurering Vivare	Herstructurering			
TOTAAL		39	39	
TOTAAL		913	870	450

Woonbeleid

Doelgroepen (voor wie bouwen we)

Belangrijk aandachtspunt: doorstroming uit bestaande voorraad.

Plannen tot 2030		
Wooncategorie	Aantal	%
Sociale huur	118	26
Koop tot 278.000 en middenhuur	54	12
Koop boven 278.000 tot 390.000	95	21
Dure koop	132	29
Zorgvastgoed	34	8
Overig (flex, bijzonder, onbekend)	14	3
nul-treden	156	35

Plannen na 2030		
Wooncategorie	Aantal	%
Sociale huur	92	22
Koop tot 278.000 en middenhuur	39	9
Koop boven 278.000 tot 390.000	110	26
Dure koop	151	36
Zorgvastgoed	0	0
Overig (flex, bijzonder, onbekend)	27	6
nul-treden	196	47

Woningbouwprojecten | Stand van zaken

Woningbouwprojecten | Stand van zaken

○ Vergunde projecten

- Hof van Lindner
- Pals 40
- Clossei
- Werenfriduskerk
- Flierefluiter
- Fort Geldersoord

○ Projecten in voorbereiding

- Centrum Westervoort (Wyborgh)
- Nieuwhof
- De Pals
- Westervoort Noord

○ Potentiële projecten / Initiatieven van derden

- Klapstraat 123-125
- Gemeentehuis Westervoort
- Achterste Weide

Vergund

Start bouw

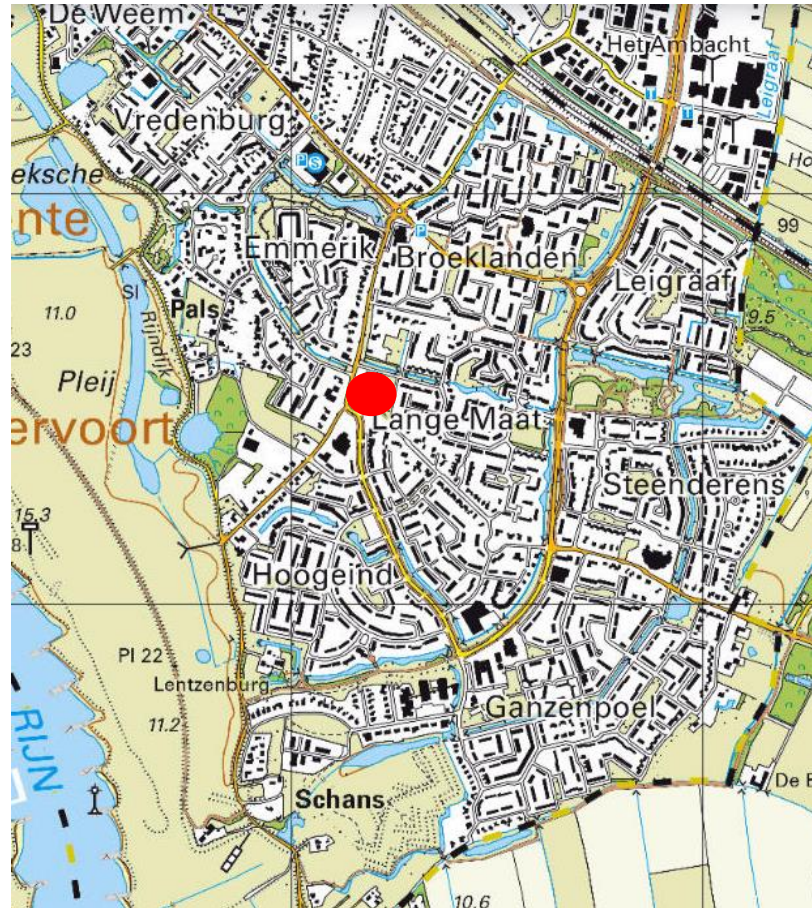
Oplevering

Woningbouwprojecten

Hof van Lindner

Ontwikkelaar: Zegers Bouw

- 8 levensloopbestendige woningen
- 16 appartementen
- Vergunning verleend
- Eind januari '24 in verkoop
- Voorjaar begonnen met bouw

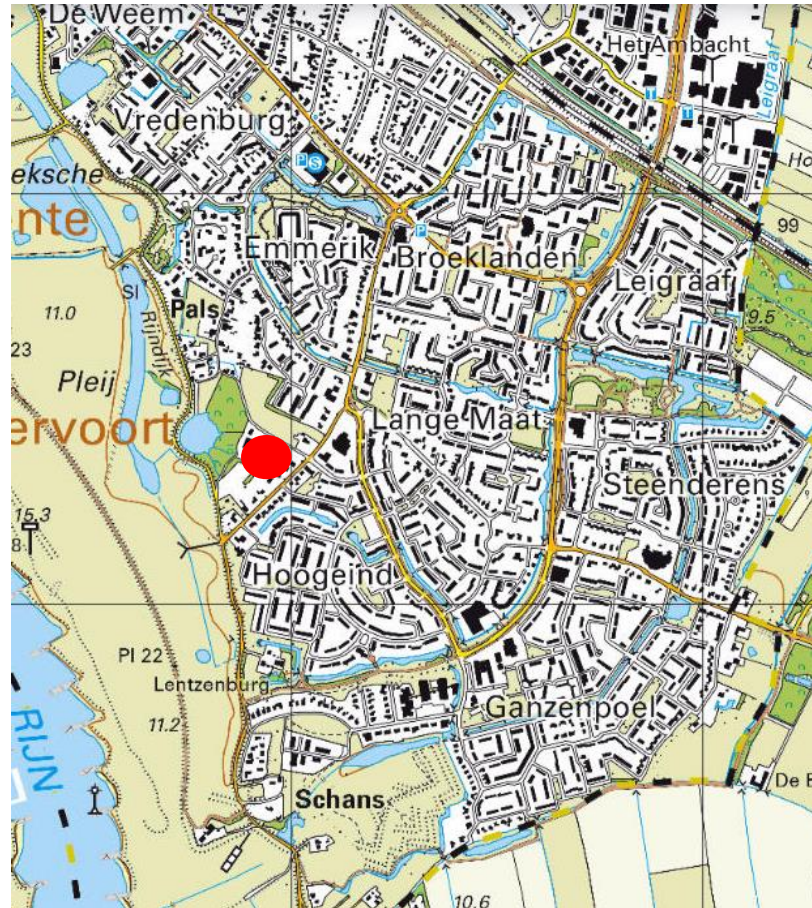

Woningbouwprojecten

Pals 40

Ontwikkelaar: Sthejanima Beheer B.V

- 4 vrijstaande woningen
- 2 tweekappers
- Vergunning verleend
- Reeds in verkoop (duur segment)

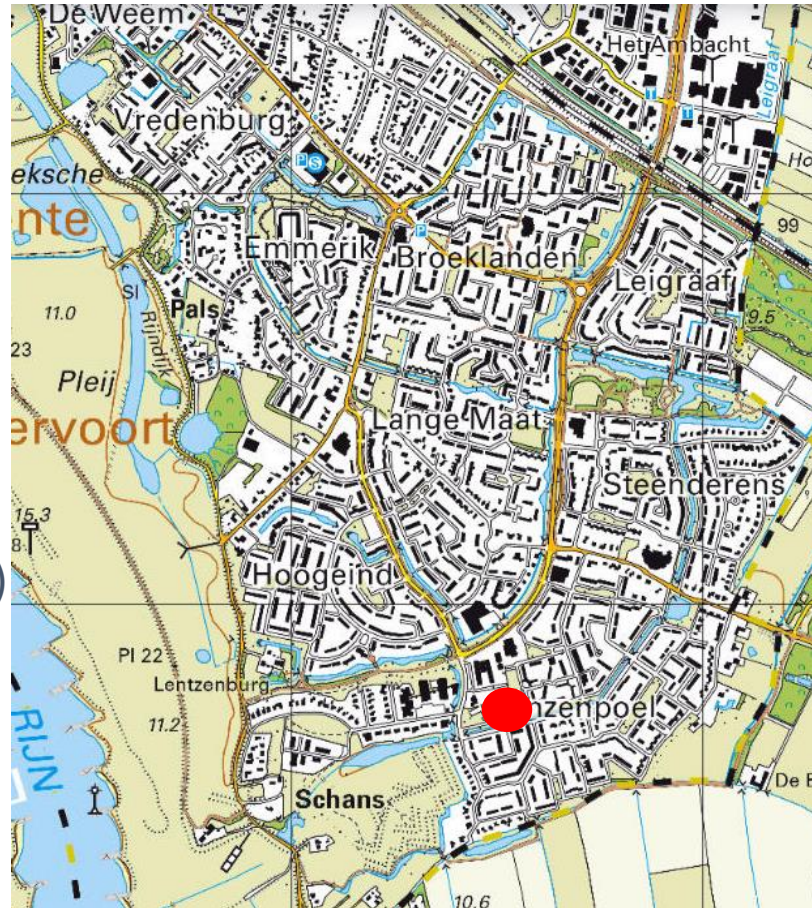

Woningbouwprojecten

Clossei

Ontwikkelaar: Vivare

- 25 sociale huurwoningen
- één en tweepersoonshuishoudens
- BP vastgesteld 18 december '23
- Vergunning verleend
- September start bouw (netaansluiting)

Woningbouwprojecten

Werenfriduskerk

Ontwikkelaar: Leasehome BV

- 18 huurappartementen
- Trefcentrum activiteiten
- Gemeenschapscentrum De Herberg
- Huisartsenpraktijk
- Stiltecentrum
- Eind november 2024 opgeleverd

Woningbouwprojecten

Flierefluiter

Ontwikkelaar: Advicus

- Transformatie school naar 12 bungalows
- Startbouwimpuls subsidie ontvangen (SBI: €114.000)
- Vergunning verleend mei '24
- In verkoop (8 verkocht onder voorbehoud)
- Start bouw: eind 2024/begin 2025

2023

2024

2025

2026

2027

2028

2029

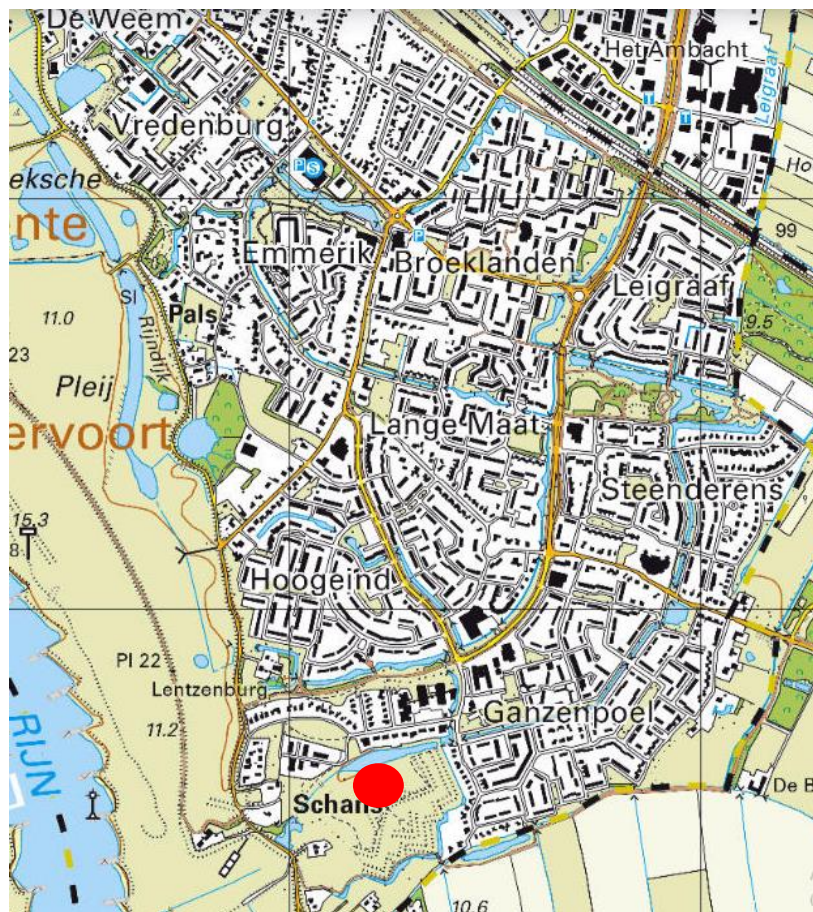
2030

Woningbouwprojecten

Fort Geldersoord

Ontwikkelaar: Bemog

- Circa 20 woningen
- Vorige plan bij RvS vernietigd
- Ligt een geldige bouwtitel
- Ontwikkelaar denkt na over start nieuw plan

2023

2024

2025

2026

2027

2028

2029

2030

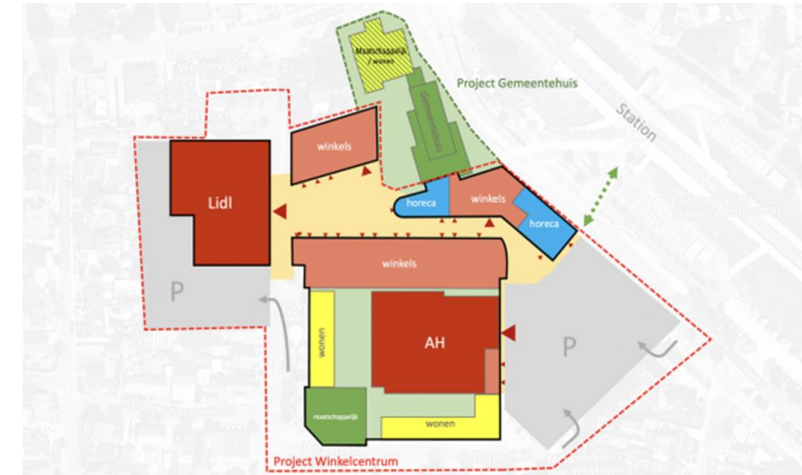
Woningbouwprojecten

Centrum - Wyborgh

Ontwikkelaar: Blackfish-OCP

Projectleider: Wouter v Boekel

- Samenwerkingsovereenkomst Blackfish/OCP en gemeente juni '24
- Verklaring van geen bedenkingen in de raad geweest (september'24)
- Planologische bestemming voor 63 woningen
- Omgevingsvergunning voor de bouw: start 2025
- Start bouw 2026
- Kennisgeving verwacht eind 2024/begin 2025

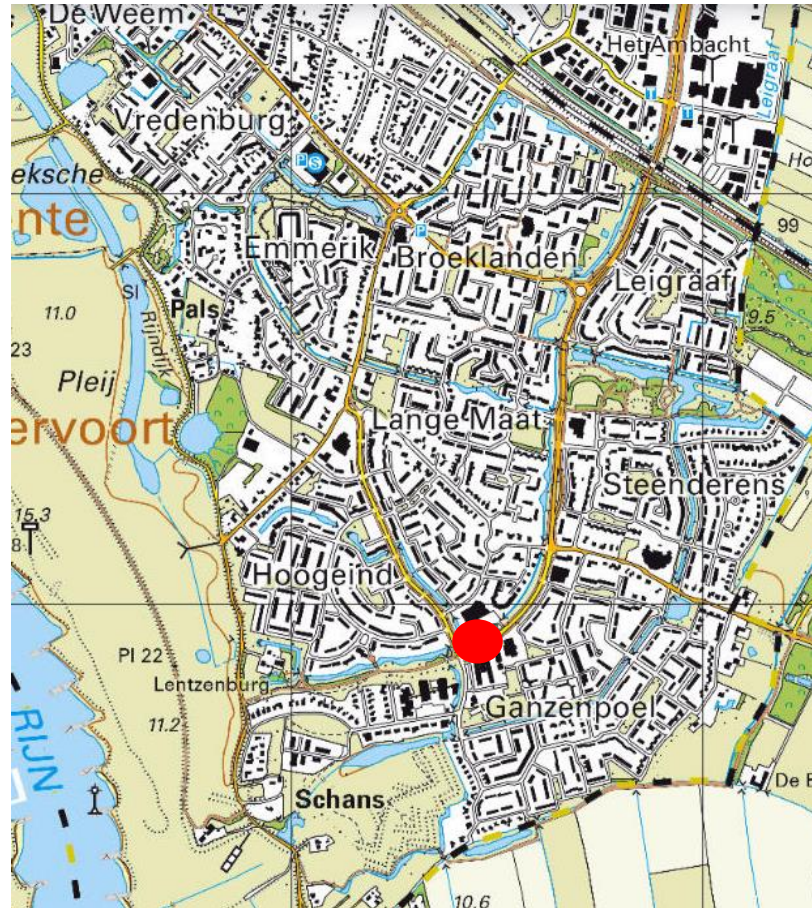
Woningbouwprojecten

Nieuwhof

Ontwikkelaar: Walvoort

Projectleider: Jop van der Wee

- Intentieovereenkomst loopt 2024 af
- Plan naar een gebiedsvisie brengen

2023

2024

2025

2026

2027

2028

2029

2030

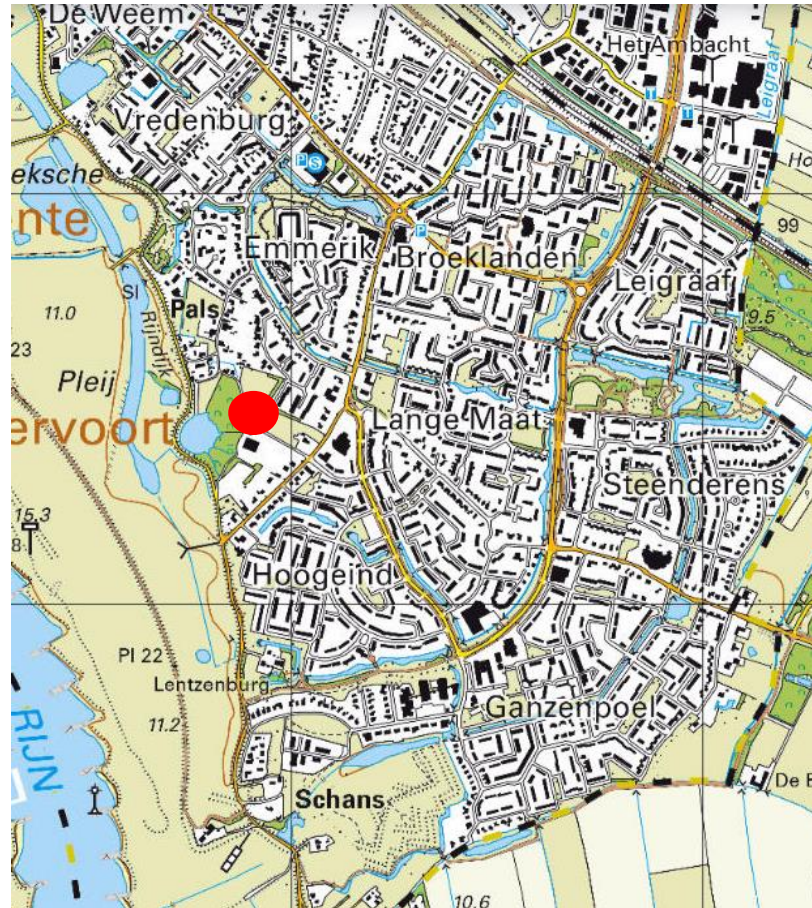
Woningbouwprojecten

De Pals

Ontwikkelaar: Particulier

Projectleider: Jurriaan Vos

- Woningbouwinitiatieven kunnen conform gebiedsvisie De Pals opgepakt worden

2023

2024

2025

2026

2027

2028

2029

2030

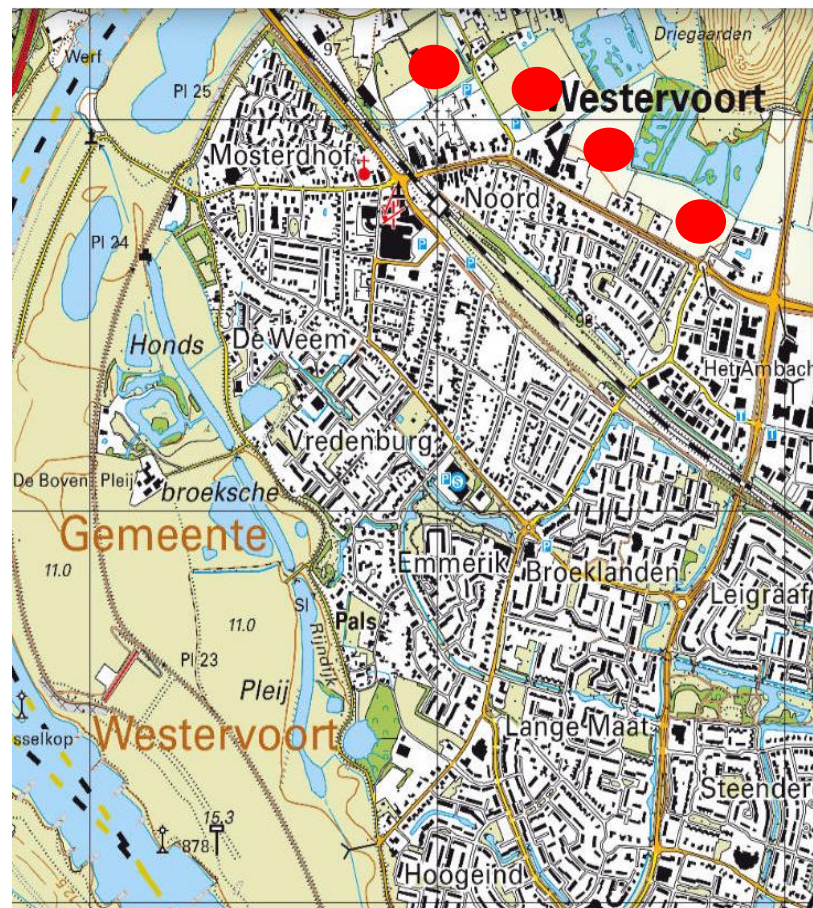
Woningbouwprojecten

Westervoort Noord

Ontwikkelaar: Gemeente / BPD I Nikkels

Projectleider: Gert Jan Nust

- De bouw van circa 600 woningen
- WBI subsidie: €2.000.000
- Gebiedsvisie mei 2024 vastgesteld
- Stedenbouwkundig plan: Q2 2025
- Omgevingsplan: Q3 2025

2023

2024

2025

2026

2027

2028

2029

2030

Woningbouwprojecten

Klapstraat 123-125

Ontwikkelaar: G. Bloemberg / J. Jansen

Projectleider:

- 8-10 appartementen
- Levensloopbestendig

2023

2024

2025

2026

2027

2028

2029

2030

Woningbouwprojecten

Gemeentehuis

Ontwikkelaar: Gemeente

Projectleider: Wouter v Boekel

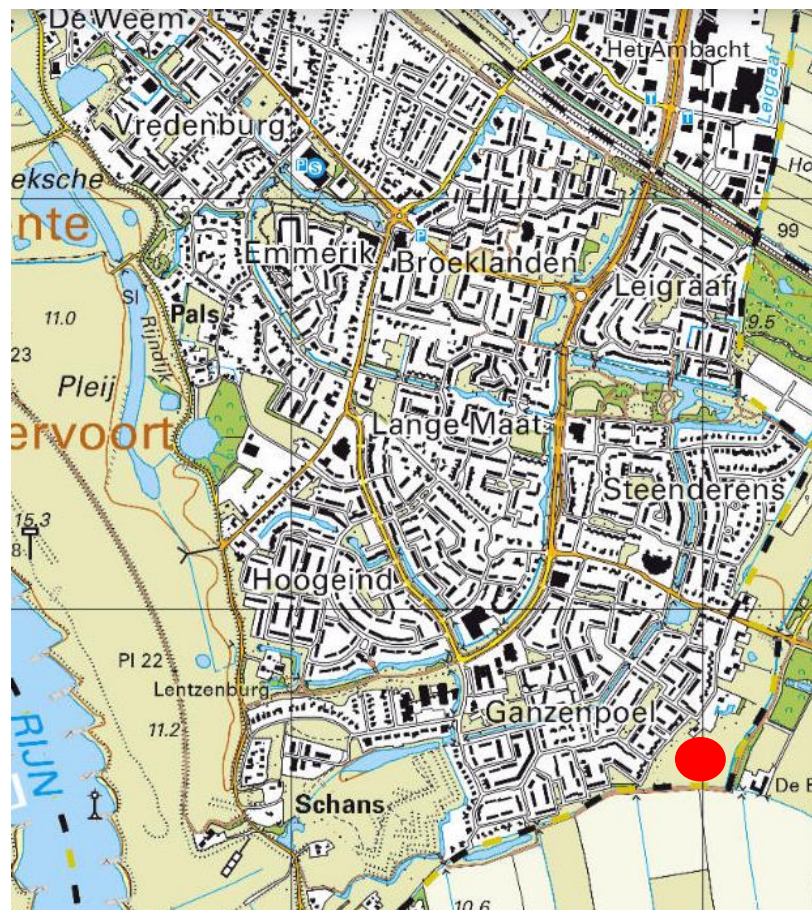
- 30 appartementen en 7 grondgebonden
- Afhankelijk van vrijkomen vastgoed
- Inzet subsidie Impulsaanpak winkelgebieden mogelijk en noodzakelijk voor transformatie
- Deadline subsidie 2030 (oplevering of uiterlijke start bouw)

Woningbouwprojecten

Achterse Weide

- Voormalige zoeklocatie Flexwoonproject
- Motie: Toevoegen aan Woonvisie bouwlocatie voor woningbouw
- Opstarten door College te bepalen geschikt moment

Agendapunt 11 Flexwoningen locatieonderzoek Achterse Weide

De raad van de gemeente Westervoort in vergadering bijeen d.d.25 september 2023

De ondergetekenden, leden van de raad van de gemeente Westervoort,

Constaterende dat:

- Er in het kader van het onderzoek naar een geschikte locatie voor flexwoningen is geconcludeerd dat het perceel aan de Achterse Weide bij de Korfbalvelden als enig mogelijke en geschikte locatie naar voren is gekomen;
- Daarbij tevens is geconcludeerd dat die locatie ook zeer geschikt is voor permanente woningbouw;
- De locatie Achterse Weide door de raad middels een besluit d.d. 25 september 2023 als toekomstige bouwlocatie is aangewezen;
- Deze locatie in de Woonvisie dd juni 2021 nog niet is opgenomen;
- De hiervoor gestelde conclusie ten aanzien van permanente woningbouw, de opvattingen van de omwonenden inzake het plaatsen van flexwoningen op de locatie en hun opvatting dat tegen permanente bebouwing aldaar in beginsel geen bezwaren zijn, de mogelijkheid bieden om deze locatie toe te voegen aan de Woonvisie.

Overwegende dat:

- De indieners van deze motie het, gegeven de grote woningnood, noodzakelijk achten deze voor woningbouw kansrijke locatie toe te voegen aan de Woonvisie van Westervoort.

Draagt het college op om:

1. De locatie Achterse Weide toe te voegen aan de Woonvisie van Westervoorts, vastgesteld d.d. juni 2021, als toekomstige bouwlocatie voor woningen;
2. op een door het college te bepalen geschikte termijn te starten met het ontwikkelen van een visie op bouwen op deze locatie en deze visie aan de Raad voor te leggen en zorg te dragen dat huidige woningbouwprojecten door toevoeging van deze locatie geen vertraging opleveren
3. De omwonenden bij die visievorm te betrekken en daartoe voorafgaande aan de visievorming een participatieplan op te stellen en aan de raad voor te leggen.

En gaat over tot de orde van de dag

Ondertekening en naam:

M. Tap, CDA

R. ten Kortenaar, VVD

M. Op den Brouw, D66

2023

2024

2025

2026

2027

2028

2029

2030

Gemeenteraad Westervoort | Thema Wonen

Conclusie

- Forse inzet op de realisatie van meer woningen, van circa 50 woningen in de afgelopen 3 jaar naar circa 90 woningen in het aankomende jaar
- Belangrijke mijlpalen in ontwikkelingen rondom woningbouw in Westervoort-centrum
- Verbetering in samenwerking met stakeholders (Vivare en Woonzorg Nederland)
- Op 3 locaties in Westervoort wordt momenteel gebouwd (van sociale huur tot dure koop)
- Beleidskansen rondom Beter Benutten bestaande Woonvoorraad en Kavel
- Plan capaciteit voor doelen uit de woonvisie flink gevuld

○ Wat volgt?

- Kennisgeving medio half december met daarin
 - Terugkoppeling presentatie
 - Woonagenda 2025-2026
- Getekende uitvoeringsagenda's/prestatieafspraken (Vivare, Woonzorg Nederland en Plavei)

Gemeenteraad Westervoort | Thema Wonen

Vragen?

WONINGBOUWEVALUATIE 2024

EN

VOORUITBLIK 2040

27 november 2024
1Stroom afdeling RSO
Dick Boschman & Ken Jeurissen

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. Achtergrond.....	4
Omgevingsvisie 2021	4
Woonvisie 2021-2030	4
Woondeal 2.0 (2023)	6
Woningbehoefteonderzoek GMR 2023	7
Woonagenda en Kennisgeving	7
Kaders woningbouwprogramma	8
Evaluatie	8
Woningbouwprogramma afgelopen 5 jaar (2019-2024)	9
Gebiedsontwikkeling	11
Verskil Woonvisie 2021-2030 Woondeal 2.0 Woningmarktonderzoek GMR 2022	13
Overzicht welke projecten vallen onder welke beoordeling	14
De opbrengst 2019-2024	15
Conclusie van de evaluatie	16
2. Vooruitblik	17
Opgave tot 2040	17
Programma middel,- lange termijn	18
Programma middel,- lange termijn	19
Macro economische effecten	19
Gezonde balans tussen vraag en aanbod	19
Conclusie vooruitblik	20

Inleiding

Het college en de gemeenteraad hebben in 2021 ingezet om de woningbouw in Westervoort te versnellen om zo meer evenwicht te krijgen in de opbouw van de woningvoorraad en om aan de behoefte te voldoen. Deze ambitie is vastgelegd in de Woonvisie 2021-2030. Hierin wordt aangegeven dat we tot 2040 740 woningen bouwen, met een nadruk op de jaren tot 2030. We hebben daarvoor zowel de al bekende locaties als nieuwe locaties nodig. We willen in Westervoort de juiste woningen realiseren rekening houdend met de gewenste samenstelling van de woningvoorraad en met de geconstateerde woningbehoefte. Het gaat dus om de juiste woning, op de juiste plek op het juiste moment. Inmiddels zijn ook de Woondeal 2021 en de Woondeal 2.0 (2023) vastgesteld en zijn er sindsdien twee woningmarktonderzoeken gedaan.

De eerste resultaten van al deze besluiten beginnen langzaam zichtbaar te worden. Om op tijd te kunnen bijsturen willen we middels een evaluatie van het woningbouwprogramma in beeld brengen wat de woningbouwopgave en het woonprogramma voor de middellange/ lange termijn zou moeten worden en welke (nieuwe) locaties daarvoor in beeld zouden kunnen komen.

In deze evaluatie kijken we terug naar de ontwikkelingen van de afgelopen 5 jaar. Welke keuzes zijn er gemaakt, welke knelpunten zien we en wat is er nodig om de ambities uit de Woonvisie 2021-2030, de Woondeal 2.0 en het laatste woningmarktonderzoek te realiseren? Hoe kunnen we onze woningbouwambities realiseren, welke uitdagingen staan ons nog te wachten en hoe kunnen we hier op anticiperen?

In hoofdstuk 1 wordt de achtergrond geschetst van waar we vandaan komen en waar we nu staan. In hoofdstuk 2 wordt een nadere duiding van de prognose,- en woningbouwcijfers gegeven en in hoofdstuk 3 kijken we op basis van de laatste prognoses en de nu bekende (mogelijke) woningbouwlocaties vooruit richting 2040 en welke conclusies daaraan verbonden kunnen worden.

1. Achtergrond

Omgevingsvisie 2021

In de Omgevingsvisie Westervoort is wonen onderdeel van het integrale thema een duurzaam thuis. In de Omgevingsvisie werd geconstateerd dat de lokale woonvraag en bovenlokale vraag uit de regionale woningmarkt Arnhem, waar Westervoort onderdeel van uitmaakt, hebben geleid tot de vraag naar nieuwe woonlocaties. Daarbij ging inbreiding in beginsel voor op uitbreiding. Gelet op de grote geconstateerde woonbehoefte waren inbreidingslocaties echter niet meer voldoende. Naast het benutten van de inbreidingslocaties was het daarom noodzakelijk om op korte termijn woningen op een uitbreidingslocatie te ontwikkelen. Daartoe is in de Omgevingsvisie Westervoort-Noord aangewezen als uitbreidingslocaties. Een duurzaam thuis gaat feitelijk om de juiste woning op de juiste plek op het juiste moment.

Ten aanzien van wonen zijn in de Omgevingsvisie concreet de onderstaande ambities en doelen benoemd:

- Mogelijk maken aanvullende woonbehoefte op inbreiding- en uitbreidingslocaties;
- Realiseren van passende en betaalbare woningen aansluitend op de woonvraag van de groeiende groep één- en twee persoons huishoudens;
- Aandacht voor specifieke woonvragen van spoedzoekers en woonwagewoners (flexibele schil van woningen om de grote groep spoedzoekers passend te kunnen huisvesten);
- Blijven inspelen op de veranderende woonbehoefte;
- Accommoderen van aanvullende woonbehoeften, wat kan betekenen dat we op zoek moeten gaan naar geschikte, aanvullende nieuwbouwlocaties of dat we op bepaalde plekken moeten gaan 'stapelen' (appartementen);
- Combineren van functies (wonen, werken, voorzieningen, natuur).

Deze doelen en ambities zijn de in de Woonvisie 2021-2030 nader uitgewerkt.

Woonvisie 2021-2030

In de Woonvisie 2021-2030 zijn drie thema's benoemd die de kern vormen van de Woonvisie. We hebben bij deze thema's de volgende ambities.

1. Kwaliteit bestaande woningen en leefbaarheid wijken

We hebben in eerste instantie aandacht voor de huidige woningvoorraad en de bestaande wijken. Immers het aantal nieuw te bouwen woningen is in verhouding tot de bestaande voorraad beperkt. We willen de huidige woningvoorraad energetisch en kwalitatief verbeteren en niet alleen voorwaarden stellen aan nieuwe woningen. Daarnaast willen we ruimte bieden voor bijzondere woonconcepten als flexwonen en tijdelijke huurcontracten. We werken aan de leefbaarheid van wijken en dorpen en zoeken aansluiting bij de aanpak in de transitievisie warmte.

2. Huisvesten van specifieke doelgroepen

We willen de huisvestingsvraag van doelgroepen die zich niet altijd zelfstandig redden op de woningmarkt faciliteren. Het gaat om jongeren/starters, groepen met een zorgvraag, arbeidsmigranten, woonwagewoners, vergunninghouders en mensen die met spoed op zoek zijn naar woonruimte (spoedzoekers).

3. Meer en passende woningen.

We willen de woningbouw versnellen om aan de behoefte te voldoen en tot 2025 520 woningen bouwen, tot 2030 additioneel nog 195 woningen en tot 2040 in totaal 740 woningen. We hebben daarvoor zowel de al bekende inbreidingslocaties als ook de uitbreidingslocatie Westervoort-Noord nodig. We willen de juiste woningen realiseren rekening houdend met de geconstateerde woningbehoefte en met doorstroming uit de

bestaande voorraad. We stellen eisen op het gebied van energie, duurzaamheid, klimaatadaptatie en levensloopbestendigheid.

De ambities zijn uitgewerkt in meer concrete middellange termijn doelen. Waar gaan we aan werken de komende jaren? In de Woonagenda tenslotte zijn de maatregelen en acties opgenomen waaraan we van nu af aan gaan werken. De woonagenda is een uitvoeringsprogramma, dat tegelijkertijd met de Woonvisie door de raad wordt vastgesteld. We rapporteren jaarlijks middels een kennisgeving over de voortgang van de gestelde middellange termijn doelen en geven een update van het woningbouwprogramma, benoemen de speerpunten voor het komende jaar en de eventueel benodigde middelen.

Streefprogramma en woningaantallen

In de Woonvisie 2021 is de ambitie geformuleerd dat de gemeente Westervoort in de periode 2019-2029 570 woningen gaat bouwen en dat we conform afspraken in de Woondeal regio Arnhem-Nijmegen 2040 zorgen voor een plancapaciteit van 740 woningen (130% van de berekende behoefte). Voor de nieuwe op te starten woningbouwplannen is onderstaand streefprogramma¹ opgenomen.

Categorie	Prijs categorie (prijspeil 1-1-2021)	Type woning	Belangrijkste doelgroep	Percentage (+/- 5%)
Sociale huur	< € 633,25 (1 ^e aftoppingsgrens)	Appartementen/ grondgebonden woningen voor een- en tweepersoonshuishoudens, min. 60 m2 BVO	Starters/jongeren en Ouderen	20%
Middeldure huur	€ 633,25 (1 ^e aftoppingsgrens) tot € 850,-	Grondgebonden rijwoning min. 90 m2 BVO. Appartementen voor een- en tweepersoonshuishoudens, min. 70 m2 BVO	Starters/jongeren, doorstromers en ouderen	5%
Betaalbare koop	< € 250.000,-	Grondgebonden rijwoning min. 90 m2 BVO. Appartement voor een- en tweepersoonshuishoudens min. 70 m2 BVO	Starters/jongeren, doorstromers en Ouderen	10%
Middeldure koop	€ 250.000,- tot € 325.000,- (NHG-grens)	Grondgebonden woningen min. 100 m2 BVO. Appartement voor een- en tweepersoonshuishoudens, min. 70 m2 BVO	Doorstromers en ouderen	40%
Dure koop	> € 325.000,- (NHG-grens)	Grondgebonden woningen 2 ^e kap, vrijstaand, kavels Min. 100 m2 BVO	Doorstromers,	25%

Tabel 1 Streefprogramma uit de Woonvisie 2021-2030

Waarom geen aanpassing Woonvisie?

De hoofdambities en opgaven ten aanzien van de thema's kwaliteit bestaande voorraad, leefbare wijken en huisvesten van specifiek doelgroepen zijn sinds de vaststelling van de Woonvisie 2021 niet veranderd. Op basis van een nieuw woningmarktonderzoek en de Woondeal 2023 blijkt nu dat de ambities ten aanzien van het woningbouwprogramma tot 2030 in grote lijnen vergelijkbaar zijn met die in de Woonvisie, alleen de lange termijn ambitie van het woningbouwprogramma ligt een stuk hoger dan uit eerdere onderzoeken is gebleken. Met de Woonvisie heeft de raad bouwen op basis van behoefteramingen als uitgangspunt genomen. Daarnaast heeft het Rijk inmiddels de Wet

Versterking regie volkshuisvesting (WVrv) naar de 2de kamer gestuurd. Conform deze wet moeten gemeenten vanaf 2026 gaan werken met een volkshuisvestelijk programma (=opvolger Woonvisie). Dit maakt het ook efficiënter om nadat de WVrv in definitieve vorm bekend is te gaan werken aan dat volkshuisvestelijk programma.

Woondeal 2.0 (2023).

In 2020 zijn gemeenten binnen de Groene Metropoolregio, provincie Gelderland en Rijk een langjarig partnerschap aangegaan voor een beter werkende woningmarkt. Aanleiding was de constatering dat de regio in de top 3 van regio's met het hoogste woningtekort stond, de woonopgaven bovengemiddeld zijn en de uitvoering onder druk staat. Het regionale woningbehoefteonderzoek 2023 herbevestigt dat de woonopgave het lokale niveau overstijgt; versterkte samenwerking tussen regio(gemeenten), Provincie en Rijk is nodig ten behoeve van een passende bijdrage van iedere gemeente aan deze opgave. Met deze geactualiseerde Woondeal 2.0 onderkennen partijen de bovengemiddeld grote woonopgave, continueren de samenwerking uit 2020 en geven het partnerschap verder vorm.

De belangrijkste afspraken ten aanzien van het woningbouwprogramma uit de Woondeal 2.0 zijn:

- In de periode 2022-2030 de bouw van netto 33.000 woningen (planvoorraad van 130% betekent plannen voor 42.900 woningen);
- In lijn met de nationale doelstelling wordt 2/3 van de nieuwe woningen betaalbaar (< € 355.000,-, (landelijke betaalbaarheidsgrens prijspeil 2023) met daarbij inzet deel van de woningen te realiseren < € 250.000, (prijspeil 2023)-;
- Binnen de nieuwbouw is 30% sociale huur (< liberalisatiegrens)
- In lijn met de nationale doelstelling nemen gemeenten hun fair share in de bouwopgave, betaalbare woningbouw en de huisvesting van aandachtsgroepen.

Voor de gemeente Westervoort specifiek leidt de Woondeal 2.0 tot een nieuw streefprogramma en nieuwe woningbouwaantallen ten opzichte van de Woonvisie 2021.

In de Woondeal 2.0 is de ambitie geformuleerd dat de gemeente Westervoort in de periode 2022-2030 520 woningen gaat bouwen en dat we conform afspraken in de Woondeal regio Arnhem-Nijmegen 2.0 zorgen voor een plancapaciteit van 670 woningen (130% van de berekende behoefte). De Woondeal 2.0 is 6 maart 2023 vastgesteld. Voor de nieuw op te starten woningbouwplannen² is onderstaand streefprogramma geformuleerd.

Prijscategorie (prijspeil 2025)		Percentage
Sociale huur	< liberalisatiegrens < € 879,66 (prijspeil juli 2024)	25%
Middeldure huur & Betaalbare koop laag	< € 1.157,71 (prijspeil juli 2024) (max = gelijk aan 186 Woningwaarderingsstelselpunten) < € 289.000,- (V.O.N.)	15% ³
Betaalbare koop hoog	€ 289.000,- tot € 405.000,- (V.O.N.)	27-30%
Dure koop /huur	> € 405.000,- (V.O.N.) > € 1.157,71 (prijspeil juli 2024) (prijsgrens = gelijk aan 186 Woningwaarderingsstelselpunten)	30-33%

Tabel 2 Streefprogramma met ingang van juli 2023

² Voor plannen met getekende anterieure overeenkomst of ontwerp bestemmingsplan van na 1 juli 2023

³ Uitwisselbaarheid middeldure huur en betaalbare koop

Woningbehoefteonderzoek GMR 2023

In de Groene Metropoolregio werken de gemeenten samen aan een beter functionerende woningmarkt. Om vinger aan de pols te houden voor de juiste woning, op de juiste plek, op het juiste moment voeren wij gezamenlijk periodiek een regionaal woonbehoefteonderzoek uit. Dit gebeurt steeds na het beschikbaar komen van de actuele WoON- en Primos gegevens. Met dit driejaarlijks onderzoek wil de regio actuele inzichten krijgen in de woningbehoefte. In het bijzonder is er aandacht voor betaalbaarheid van de huur- en de koopsector. In het onderzoek van 2023 wordt inzicht geboden in:

- de huidige situatie op de regionale en subregionale woningmarkt;
- de opgaven op de woningmarkt naar huur en koop, naar zowel prijsklassen en woningtypes;
- speciale aandacht voor de woningbehoefte in het licht van de Woondeal en de Nationale Woon- en Bouwagenda;
- de woonvraag van starters, studenten en bijzondere doelgroepen;
- resultaten op korte termijn (tot 2025), middellange termijn (tot 2030) en op de lange termijn (tot 2040).

Conclusie van het onderzoek is dat de behoefte groter is dan de Woondeal-ambitie. Zo'n 30% van de behoefte bestaat regionaal uit sociale huurwoningen en er bestaat regionaal echt behoefte aan koopwoningen in het lage betaalbare segment (€ 289.000,- p.p 2025), dat middenhuur in de meeste gemeenten alleen als substitutie-segment benodigd is, dat het aandeel aandachtsgroepen toeneemt en dat er meer vraag is naar zelfstandige woonzorgconcepten. In Westervoort is de situatie gelet op de grote voorraad betaalbare woningen in de bestaande voorraad iets anders. Dit leidt vanwege het streven naar een meer evenwichtige opbouw van de woningvoorraad naar een streefprogramma met iets minder sociale huur en betaalbare koop laag woningen.

Voor de Liemers en ook Westervoort blijkt uit het onderzoek dat de woningbehoefte tot 2030 overeenkomt met de eerdere ambities, maar dat met name de woningbehoefte na 2030 (flink) hoger ligt dan het onderzoek uit 2019 aantoonde. Het onderzoek van 2019 ging ervan uit dat de groei in woningbehoefte zou afvlakken na 2030.

Voor de gemeente Westervoort betekent dit een verwachte benodigde aanvullende woningbehoefte van circa 1100 woningen in de periode 2022-2039 i.p.v. de in 2019 geprognosticeerde 740 woningen voor de periode 2019-2040. Waarbij dient te worden opgemerkt dat we met de Woondeal 2.0 al hebben afgesproken in de periode 2022-2030 circa 700 woningen toe te voegen. Hoewel de behoefte aan nieuwe woningen door actuele WoON- en Primosgegevens niet wordt bestreden, is het aan de gemeente om te onderzoeken in hoeverre ruimtelijk gezien ook invulling kan worden gegeven aan deze opgave.

Woonagenda en Kennisgeving

De raad wordt twee maal per jaar geïnformeerd over de voortgang Woonagenda en het op dat moment actuele woningbouwprogramma (inclusief de dan bekende locaties, verdeeld over de verschillende categorieën). De actuele stand van zaken per project is conform afspraak met de gemeenteraad altijd terug te vinden op de website van onze gemeente.

Kaders woningbouwprogramma

Voor alle woningbouwplannen zijn een aantal (door de raad) vastgestelde kaders leidend⁴, waarop ook door de raad aan getoetst kan worden of het college zich aan de gestelde raadskaders houdt.

Het gaat dan o.a. om:

- Omgevingsvisie 2030
- Woonvisie 2021-2030
- Woondeal 2.0

Verder heeft de gemeenteraad bij de meeste ruimtelijke procedures nog het Adviesrecht.

Het adviesrecht van de raad houdt in dat de Raad in gelegenheid moet worden gesteld om advies te geven over deze ruimtelijke plannen.

⁴ Daarnaast wordt 1 maal per jaar de via het woningprogramma (de lijst) aangewezen locaties met de gemeenteraad gedeeld.

Evaluatie

Woningbouwprogramma afgelopen 5 jaar (2019-2024)

Grote woningbouwbehoefte, een dringend tekort

Er is tussen 2010 en 2020 een grote draai geweest in inzicht naar woningbouwbehoefte. In 2010 werd het ministerie van VROM afgeschaft. De boodschap die er vanuit ging, en door de minister destijds ook uitgesproken werd, was duidelijk: "Nederland is af." Inmiddels is wel duidelijk geworden dat Nederland niet afstevent op een scenario met een krimpende bevolking. Nederland blijft een aantrekkelijk land voor vluchtelingen en arbeidsmigranten en de huishoudens worden kleiner waardoor de vraag naar woningen toeneemt. Voor veel mensen blijkt het lastig om een woning te vinden die aansluit bij hun wensen en (financiële) mogelijkheden. Het woningbouwbeleid van het Rijk (onderdeel van de Nationale Woon- en Bouwagenda) is er daarom nu op geënt dat er snel meer woningen bij moeten komen. Het landelijke woningbouwprogramma zet in op de bouw van 900.000 woningen tot en met 2030 en een groei van de bouwproductie naar 100.000 woningen per jaar. In vervolg op deze nationale ambitie zijn er bestuurlijke afspraken gemaakt tussen het Rijk en de provincie Gelderland. Aanleiding was de constatering dat de Groene Metropoolregio in de top 3 van regio's met het hoogste woningtekort stond, de woonopgaven bovengemiddeld zijn en de uitvoering onder druk staat. Het regionale woningbehoefteonderzoek herbevestigt dat de woonopgave het lokale niveau overstijgt. Dit krijgt een nadere invulling via de Woondeal.

Woondeal 2020

Op 4 maart 2020 is de Woondeal regio Arnhem Nijmegen ondertekend door het Rijk, de provincie Gelderland en de 18 gemeenten uit de regio. Voor de gemeente Westervoort zijn in het kader voor het woningbouwprogramma de volgende afspraken van belang:

- Gemeenten zorgen in subregio verband (Liemers) voor een planvoorraad tot en met 2030 van 130% van de woningbehoefte
- De bouwproductie tot 2030 wordt versneld, waarbij Westervoort Noord als versnellingslocatie wordt genoemd.

Woonvisie 2021-2030

Het woningbouwprogramma van de Woonvisie 2021 is gebaseerd op het regionale woningmarktonderzoek 2019 (Primos), gebaseerd op de bevolkingsprognose 2019. Voor de groei van de woningvoorraad is voor de Liemers uitgegaan van een groei van de woningvoorraad met 8,4% tot 2040. De verwachting op basis van het regionale woningmarktonderzoek 2019 is dat ook in Westervoort het aantal huishoudens en daarmee de woningbehoefte zal blijven groeien. Hetgeen betekent dat er tot 2040 een woningbehoefte is van circa 570 woningen (8,4% van de woningvoorraad).

In de Woonvisie 2021 is daarom de ambitie geformuleerd dat de gemeente Duiven in de periode 2019-2029 715 woningen gaat bouwen. Conform afspraken in de Woondeal regio Arnhem-Nijmegen 2040 zorgen gemeenten voor een plancapaciteit van 740 woningen (130% van de berekende behoefte).

Met het vaststellen van de Woonvisie 2021-2030 en de bijbehorende Woonagenda zijn de voorgaande Woonvisies en andere notities, waaronder Woningbouwnotitie 2018-2027 komen te vervallen. In deze notities waren in de jaren voor de Woonvisie 2021 meerdere lijsten met mogelijke woningbouwlocaties en woningbouwaantallen verschenen.

In de Woonvisie 2021-2030 worden de volgende categorieën benoemd en beschreven:

- 1) Lopende projecten/projecten in afronding
- 2) Korte termijn locaties
- 3) Uitbreidingslocaties
- 4) Middellange en Lange termijn locaties.

Door de gemeenteraad zijn destijds keuzes gemaakt voor onder andere korte termijn inbreidings- en transformatielocaties, versnellingslocaties en moest de verkenning voor Westervoort-Noord nog worden opgestart. Deze keuzes kwamen mede voort uit de behoefte aan een strategie waarmee je de juiste woning op de juiste plek voor de juiste doelgroep kunt bouwen (de strategie die nog steeds geldt), maar ook uit het feit dat niet alles tegelijkertijd kan en het daarom goed is te prioriteren.

Plaatsnaam	Planning_startbouw	Verwachting_periode_oplevering	Eigendom	Woonvorm	Prijssegment	Restcapaciteit per 1-1-2023	Aantal woningen in plannen	Opgeleverd 2023	Opgeleverd 2022	Opgeleverd 2021	Opgeleverd 2020	Opgeleverd 2019	Sloop	Aantallen in Woonvisie	Project loopt/ gemeentelijke betrokkenheid sinds
Lopende projecten/ afgeronde projecten															
Wonen achter de dijk	2019	2020-2024	Koop	GGB	Koop > € 310.000,-	0	2			0	0	2	0	2	2005
Het Geerken	2019	2020-2024	Koop	GGB	Koop > € 310.000,-	0	9			2	6	1	0	9	2005
Beekenoord	2019	2020-2024	Koop	GGB	Koop > € 310.000,-	0	3			0	0	3	0	3	2005
Hof van Hamerden	2019	2020-2024	Koop	GGB	Koop 250.000-310.000,-	0	23			8	4	11	0	23	2012
Klapstraat 31	2019	2020-2024	Koop	GGB	Koop 250.000-310.000,-	0	1			0	1	0	1	0	2017
Klapstraat 129	2020	2020-2024	Huur	Appartement	Huur < € 720,-	0	4			4	0	0	0	4	2019
Klapstraat 194	2019	2020-2024	Koop	GGB	Koop 250.000-310.000,-	0	1			0	1	0	0	0	2018
Klapstraat 233	2021	2020-2024	Koop	GGB	Koop > € 310.000,-	0	2		2	0	0	0	0	2	2019
t Kleefse 33a	2021	2020-2024	Koop	GGB	Koop > € 310.000,-	0	1		1	0	0	0	0	0	2019
Rijndijk 23 d	2021	2020-2024	Koop	GGB	Koop > € 310.000,-	0	1		1	0	0	0	0	0	2019
Beekenoord, kavels Liemersallee	2020	2020-2024	Koop	GGB	Koop > € 310.000,-	0	7		2	3	2	0	0	6	2016
Ijseldijk - Brouwerslaan	2021	2020-2024	Koop	GGB	Koop > € 310.000,-	0	2		2	0	0	0	0	2	2019
Klapstraat 185	2023	2020-2024	Mix	Mix	20% < 325.000,- 80% > 325.000,-	24	24		0	0	0	0	0	22	2020
Klapstraat 209-211	2022	2020-2024	Koop	Appartement/ GGB	Koop > 235.000,-	0	6	6	0	0	0	0	2	0	2020
Kerkstraat 28 - 28a	2023	2020-2025	Huur	Appartement	Huur < € 850,-	0	6	0	6	0	0	0	0	0	2019
Beekenoord, kavel maatschappelijk	2022	2020-2024	Huur	Appartement	Huur < 1.026/mnd	0	20	20	0	0	0	0	0	21	2020
Vredenburgstraat	2023	2023-2024	Huur	GGB	Huur < 720,-	0	6	6	0	0	0	0	6	0	2020
Werenfriduskerk(Dorpstraat)	2023	2023-2025	Huur	Appartement	Huur < € 850,-	16	16		0	0	0	0	0	0	2020
						72	134	32	14	17	14	17	3		
Projecten in voorbereiding															
Fort Geldersoord	2023	2020-2024	Koop	GGB	Koop > 355.000,-	20	20						0	20	2005
Flierefluiter, voormalige schoollocatie	2023	2020-2025	Koop	GGB	Koop < 355.000,-	12	12						0	12	2015
Nieuwhof	2024	2020-2024	Mix	Appartement	Mix huur/koop	50	50						0	0	2020
Dorpstraat - Hamersstraat	2023	2022-2029	Mix	Appartement	Mix huur/koop	25	25						0	0	2020
Westervoort Noord	2024	2025-2032	Mix	Mix	Mix (67% betaalbaar / 33% >€ 355.000)	600	600							350	
De Closse	2023	2020-2025	Huur	GGB	Huur < € 635,-	25	25						0	35	2020
Pals 40	2023	2023-2025	Koop	GGB	Koop > 355.000,-	8	8						0	0	2021
Centrum Westervoort (Wyborgh)	2024	2025-2029	Onbekend	Appartement	Onbekend		60							0	2018
						800	800						0		
Reserve locaties (in voorverkenning)															
Klapstraat 123 125	2025	2025-2029	Onbekend	App	Onbekend		10								2023
De Pals, meerdere locaties	2025	2025-2029	Onbekend	Onbekend	Onbekend		14								2019
						24	24								
Totaal						837	958	32	14	17	14	17	3		
Reserve locaties (nog niet in voorbereiding)															
Achterse Weide	nbn	nbn	Onbekend	nbn	nbn										2023
Westervoort Centrum - oud gemeentehuis	nbn	nbn	Onbekend	nbn	nbn										2023
Westervoort Centrum - gemeentehuis	nbn	nbn	Onbekend	nbn	nbn										2023
Spoorzone	nbn	nbn	Onbekend	nbn	nbn										2022
Klapstraat 117/117a	nbn	nbn	Onbekend	nbn	nbn										2019
Heilweg 122	nbn	nbn	Onbekend	nbn	nbn										2021

Overzicht woningbouwprogramma zoals gedeeld in de laatste kennisgeving over wonen.

Minder gebouwd uitgelegd

Dat er in het verleden minder is gebouwd komt overeen met het beeld dat er na de woningbouwcrisis (o.a. Woonvisie 2016-2025) meer gekoerst werd op een passende voorraad in het licht van een bevolkingsafname vanaf 2025, waarbij nieuwbouw vooral bedoeld was om levensloopbestendige woningen toe te voegen aan de bestaande woningvoorraad. De verschillen in woningbehoefte (Primos 2016 versus 2019) vanuit beide woningmarktonderzoeken, als basis voor de betreffende Woonvisie, zijn aanzienlijk.

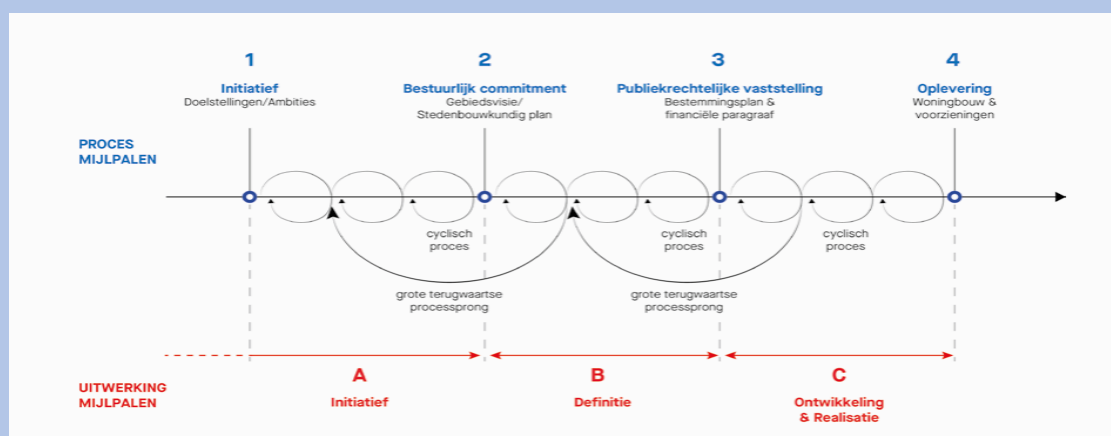
Woonvisie	Woonbehoefte Onderzoek	Periode	Aantal woningen
Woningbouwnotitie 2018-2027	Primos 2016	Periode 2018-2027	280
		Totaal	280
Woonvisie 2021-2030	Primos 2019	Periode 2019-2025	400
		Periode 2025-2040	170
		Totaal	570

Kijkende naar wat er aan de beginperiode van 2019-2025 is opgeleverd aan woningbouw komt eveneens overeen met dit beeld, de urgentie om (veel) nieuwe woningen toe te voegen aan de bestaande voorraad was er niet. Er was een beperkte huishoudenstoename voorzien, deels ook doordat Westervoort, net als Duiven, aantrekkelijk is voor doorstromers uit de woningmarktregio Arnhem. De woningbouwontwikkeling rond 2019/2020 moet ook in dit licht worden gezien omdat een woningbouwproject/gebiedsontwikkeling een lang proces met zich meebrengt en resultaten vaak jaren later worden gerealiseerd. In onderstaande figuur wordt het beeld van een woningbouwontwikkeling/ gebiedsontwikkeling nader toegelicht.

Gebiedsontwikkeling

Initiatief

De realisatie van een woningbouwproject/gebiedsontwikkeling gaat veelal gepaard met een proces van vele jaren. Het bepalen van de doelstelling en ambities kan vaak al jaren overheen gaan. Hoe komt het initiatief eruit te zien en hoe wordt deze vertaald naar een gebiedsvisie en stedenbouwkundig plan? Het gebied zal onderzocht moeten worden, wat mogelijk ook weer consequenties heeft voor het plan. De grond moet zelfs mogelijk nog verworven worden. Er wordt gecommuniceerd en geparticipeerd bij de realisatie van een plan.

Welke punten kunnen worden meegenomen en waar kan (gemotiveerd) van worden afgeweken? Wat zijn de financiële consequenties? Als het plan wordt aangepast heeft dat ook mogelijk weer consequenties voor hetgeen (nader) onderzocht moet worden. Er passeren vaak meerdere visies en plannen de ronde voordat er sprake is van een ontwerp plan.

Definitie

Het ontwerp plan zal bestuurlijke commitment moeten hebben bij zowel ontwikkelaar als de gemeente en vormt tevens de basis voor het opstellen van een ontwerp omgevingsplan. Tussen gemeente en ontwikkelaar worden afspraken gemaakt over de ontwikkeling van het plan. Met deze afspraak (Anterieure overeenkomst) wordt het omgevingsplan ook financieel geborgd. Als er geen financiële borging is voor het plan kan een subsidie mogelijk een bijdrage leveren aan de realisatie van een plan. Er gaan vaak vele maanden overheen voordat er zicht is op een definitieve beschikking van een subsidie. Het wel of niet verkrijgen van een subsidie kan vervolgens ook weer consequenties hebben voor het plan.

Voordat de definitie fase is afgerond zijn vaak reeds vele jaren verstreken.

Planologische borging

Vervolgens vindt de publiekrechtelijke vaststelling plaats. Het plan wordt in ontwerp vastgesteld en ter inzage gelegd. Ook rondom deze fase vindt communicatie en participatie plaats. Op het ontwerpplan kunnen zienswijzen worden ingediend. Deze moeten beantwoord worden en hebben bovendien mogelijk consequenties voor het plan. Na mogelijke aanpassingen wordt het definitieve plan, tezamen met de nota zienswijzen en de financiële borging voorgelegd aan de gemeenteraad. Deze interne procedure vergt ook tijd (College besluit → Politieke avond → Raadsbehandeling → Definitieve vaststelling). Bij definitieve vaststelling ligt het definitieve plan nogmaals ter inzage en kan eventueel beroep tegen het plan worden ingediend. Voordat er in dat geval een zitting bij de Raad van State heeft plaatsgevonden gevolgd door een uitspraak van de Afdeling zijn tegenwoordig circa 18 maanden reeds verstreken.

Een ontwikkelaar vraagt in beginsel pas zijn omgevingsvergunning voor de bouw aan zodra hij kan beschikken over een onherroepelijk omgevingsplan. Tussen definitief omgevingsplan en onherroepelijk omgevingsplan kan hij wel reeds zijn vergunningaanvraag voorbereiden. Tegen een omgevingsvergunning is bezwaar en beroep mogelijk.

Realisatie

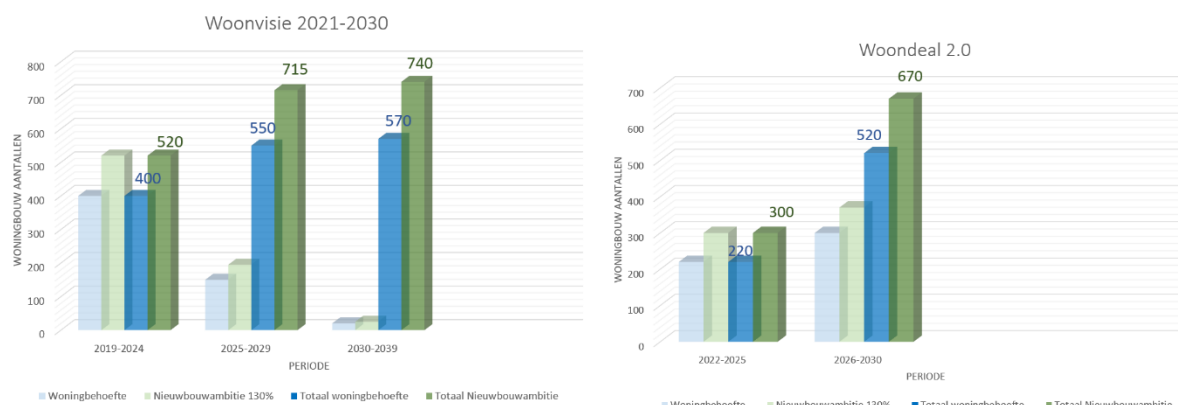
Indien alle vergunningen rond zijn kan gestart worden met het bouwrijp maken van de grond. Hierbij moet gedacht worden aan het verwijderen van eventuele oude opstallen, leidingen, verontreinigingen, explosieven en ongewenste begroeiing. Bij vervuiling moet eerst de grond gesaneerd worden. Het kan zijn dat ook hier een separate vergunning voor noodzakelijk is. Indien het maaiveld dicht bij het grondwater zit moet de grond eerst opgehoogd worden voordat gestart kan worden met het aanbrengen van riolering, kabels en leidingen. In het geval dat de woningbouwontwikkeling een herontwikkeling van een bestaand pand betreft zal ook dit pand eerst gereed gemaakt moeten worden voordat gestart kan worden met de gewenste ontwikkeling.

Afhankelijk van het risico wat de ontwikkelaar wilt nemen start hij ergens rondom deze periode met de verkoop van zijn woningen. Doorgaans start de ontwikkelaar met een plan als hij 70% van de woningen (in die betreffende fase) heeft verkocht. Vanaf dit moment kan, met enige marge, over de oplevering van de woningen gecommuniceerd worden. Afhankelijk van de omvang van het project duurt de bouw circa 1+ jaar. Langdurige vorst/regen of eventueel personeelstekort kan deze termijn doen verlengen. Tot slot wordt het plan nog woonrijp gemaakt. De verlichting wordt geplaatst, het groen wordt aangeplant en wegen en parkeerplaatsen worden definitief aangelegd.

Verskil Woonvisie 2021-2030 | Woondeal 2.0 | Woningmarktonderzoek GMR 2022⁵

Om een goede evaluatie te kunnen geven van het woningbouwprogramma moet eerst een duidelijk beeld gegeven worden waar de Woonvisie 2021 van de Woondeal 2.0 van elkaar verschillen. Qua programma lijken beide ambities op elkaar, er zijn echter nuances waardoor je kan spreken van een additionele ambitie vanuit de Woondeal 2.0. ten opzichte van de Woonvisie 2021-2030.

Op de eerste plaats houden beide beleidsdocumenten een andere periode aan voor haar gewenste woningbouw aantallen. De Woonvisie 2021 kijkt naar de periode 2019-2029, terwijl de Woondeal 2.0 uit gaat van de periode 2022-2030. Daar waar de Woonvisie 2021 van een nieuwbouwambitie spreekt van 715, gaat de Woondeal 2.0 uit van een nieuwbouwambitie van 670 woningen.

De Woondeal 2.0. kan hiermee, ondanks dat de te realiseren aantal woningen minder betreft, toch gezien worden als een aanscherping van de Woonvisie 2021 omdat de realisatie over een kortere periode wordt beschouwd (2019-2029: 65 woningen per jaar vs 2022-2030: 75 woningen per jaar resp.). De aanscherping ligt bij de basis van het woningbouwbehoefte-onderzoek die respectievelijk onder beide documenten liggen (Primos 2019 versus Primos 2022). Hier wordt later nog verder op ingegaan.

⁵ als kennisgeving en bijlage bij raadstukken van 18 april 2023

Overzicht welke projecten vallen onder welke beoordeling

Gezien de projecten Wonen achter de dijk, Het Geerken, Beekenoord, Hof van Hamerden en Klapstraat 31, 129 en 194 vóór 2022 zijn opgeleverd worden deze woningbouwaantallen wel meegeteld in het overzicht van de Woonvisie 2021, maar niet bij de woningbouwaantallen van de Woondeal 2.0.

Afgeronde projecten tm 2024		Woonvisie 2021	Woondeal 2.0
Wonen achter de dijk	2	X	
Het Geerken	9	X	
Beekenoord	3	X	
Hof van Hamerden	23	X	
Klapstraat 31	1	X	
Klapstraat 129	4	X	
Klapstraat 194	1	X	
Klapstraat 233	2	X	X
t Kleefse 33a	1	X	X
Rijndijk 23 d	1	X	X
Beekenoord, kavels Liemersallee	7	X	X
Ijsseldijk - Brouwerslaan	2	X	X
Kerkstraat 28 - 28a	6	X	X
Beekenoord, kavel maatschappelijk	20	X	X
Klapstraat 209-211	6	X	X
Vredenburgstraat	6	X	X

De opbrengst 2019-2024

Kijken we naar de opbrengst van het woningbouw programma tot op heden dan kunnen hier een aantal conclusies aan verbonden worden. Op de eerste plaats de afgeronde en reeds vergunde projecten tot en met 2024:

Afgeronde projecten tm 2024						
Project	Programma	Gemeente Eigendom	Geen Zienswijze	Zienswijze	Beroep	Plantype
Wonen achter de dijk	2					Verdichting
Het Geerken	9					Verdichting
Beekenoord	3					Uitbreiding uitleg
Hof van Hamerden	23					Transformatiegebied
Klapstraat 31	1					Pand Transformatie
Klapstraat 129	4					Pand Transformatie
Klapstraat 194	1					Pand Transformatie
Klapstraat 233	2					Pand Transformatie
t Kleefse 33a	1					Verdichting
Rijndijk 23 d	1					Verdichting
Beekenoord, kavels Liemersallee	7					Verdichting
Ijseldijk - Brouwerslaan	2					Verdichting
Kerkstraat 28 - 28a	6					Pand Transformatie
Beekenoord, kavel maatschappelijk	20					Verdichting
Klapstraat 209-211	6					Transformatiegebied
Vredenburgstraat	6					Herstructurering
Fort Geldersoord	X					Uitbreiding uitleg
TOTAAL	94					

Het gemiddeld aantal woningen per project is 6 woningen. Dit is erg laag. De inzet per project vergt echter nagenoeg evenveel als een project met een grotere capaciteit aan woningen. Per project ligt een andere casus voor: het plantype, de omgeving, de opgave, de initiatiefnemer etc. Er is daarom geen sprake van een blauwdruk voor een project. Elke vakdiscipline zal de casus apart moeten benaderen. De omvang van een project betreft daarbij slechts één van de elementen die een project zijn unieke (complexe) opgave geeft.

Bij gebiedsontwikkeling is sprake van verschillende soorten plantypen. Er zijn uitbreidingslocaties, verdichtingslocaties, transformatiegebieden en pandtransformaties. Dit laatste plantype zorgt in de gemeente Westervoort de afgelopen jaren weinig voor weinig bezwaar en beroep. Dit is te verklaren omdat er ruimtelijk weinig verandert aan de omgeving. De situatie wordt, ook voor de omgeving, vaak zelfs beter omdat het pand in kwestie niet in verval raakt maar hergebruikt wordt. Het pand moet zich hier echter wel voor lenen. Bij de 'grotere' ontwikkelingen (Beekenoord, Hof van Hamerden en Fort Geldersoord), waar de omgeving wel nadrukkelijk gaat veranderen, zie je dat er zienswijzen zijn binnengekomen op het plan. Deze hebben al dan niet tot wijzigingen geleid bij het definitieve plan. Op 5 juli 2023 heeft de Afdeling van de Raad van State het beroep tegen de vaststelling van het plan gegrond verklaard en derhalve het besluit daartoe vernietigd.

Conclusie van de evaluatie

Gebiedsontwikkeling is weerbarstig!

Te weinig beschikbare reserve capaciteit

Jarenlange beperkte investeringen in nieuwe woningbouwlocaties (planvoorraad) maakt dat de nodige tijd kost om richting realisatie te gaan van voldoende woningen. Jarenlange onderschatting van de huishoudensgroei is hier mede debet aan.

Interne efficiëntie

De ervaring heeft geleerd dat het interne proces van initiatief tot aan realisatie efficiënter kan door aan de voorkant de uitgangspunten op inhoud en tijd vanuit gemeentelijk perspectief scherp en helder neer te zetten. Dit doen we nu door een meer projectmatige en integrale aanpak. Dit voorkomt lijmwerk achteraf.

Hernieuwde Rijksinteresse leidt tot veel nieuw beleid

Na de ontmanteling van het Ministerie van VROM in 2010 heeft woningbouw/volkshuisvesting de afgelopen jaren weer de nodige aandacht gekregen vanuit het Rijk. Met als gevolg een stortvloed aan nieuwe wetgeving en het aanjagen van de woningbouw (Woondeals). Met daarbij de constatering dat de druk op de fysieke leefomgeving in Nederland groot is, wat heeft geleid tot onder andere de verstedelijkingsstrategie (nu NOVEX).

Zorg dat je reserve woningbouwcapaciteit tot beschikking hebt

De ervaring van de afgelopen jaren leert dat je al snel te weinig harde plannen hebt, om in korte tijd snel woningen te kunnen bouwen. Waardoor je dus altijd achter de feiten (behoefte) aanloopt. Het advies is dus zorg dat je voldoende (harde) woningbouwplannen hebt zodat je kunt werken vanuit een continue bouwstroom. We zien ook projecten die tot op Omgevingsvergunning niveau zijn verleend maar desondanks niet leiden tot een startbouw. Dit komt veelal door een te hoge verwervingsprijs van de locatie. Waardoor door de stijging van de bouwkosten in relatie tot het streefprogramma de businesscase niet sluitend is.

Klein project versus groot project

Kleine woningbouwprojecten kosten relatief gezien per woning meer capaciteitsinzet dan een groot woningbouwproject. Dus er is gelet op de hoeveelheid beschikbaar personeel een beperking op de hoeveelheid kleine projecten die tegelijkertijd kunnen worden opgepakt.

Zienswijze/beroep kun je nergens 100% uitsluiten

De ervaring leert dat het niveau en manier van de participatie niet veel uitmaakt voor de hoeveelheid zienswijzen/ beroep. We zien wel dat de transformatie locaties in de kernen relatief weinig zienswijzen en helemaal geen beroep kennen.

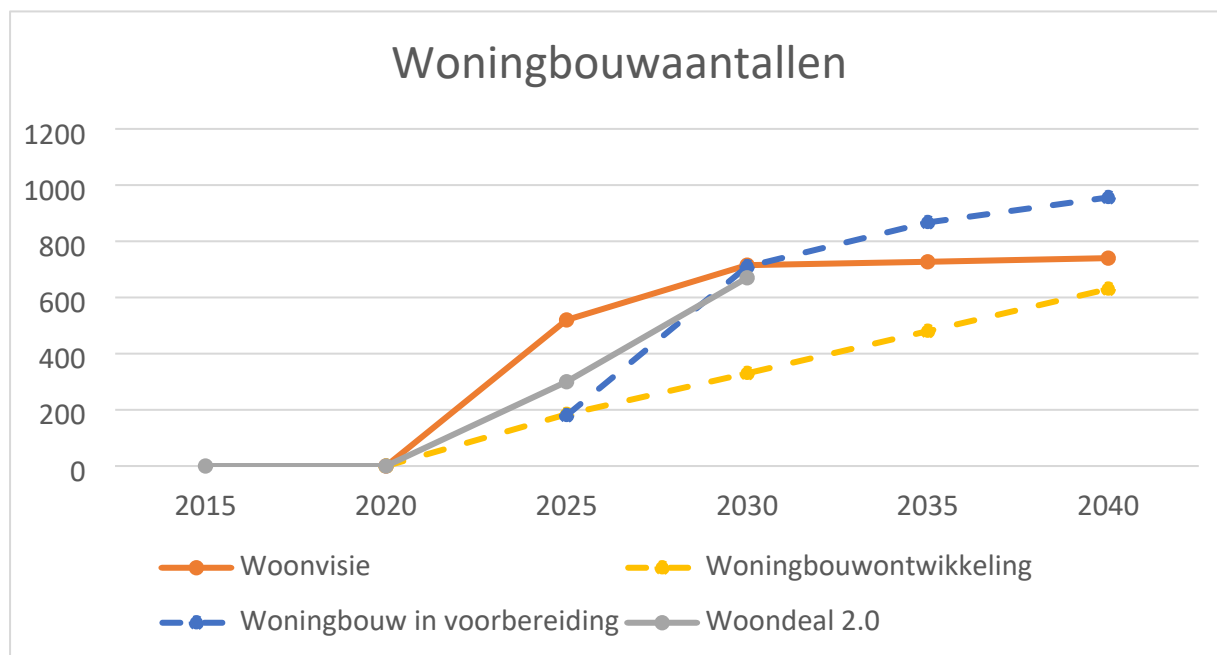
Woningbouwprogramma 2022-2030:

- Uitgangspunten (kwaliteit bestaande voorraad en leefbare wijken en huisvesten van specifiek doelgroepen) uit de Woonvisie tot 2030 nog steeds goede uitgangspunten;
- Het overgrote gedeelte van het woningbouwprogramma moet gerealiseerd worden op de uitbreidingslocatie Westervoort-Noord. Dit maakt het halen van de opgave kwetsbaar;
- Het woningbouwprogramma waar nu aan gewerkt wordt bestaat overwegend uit niet "harde" plannen.

2. Vooruitblik

Opgave tot 2040

Zoals al in de evaluatie is aangegeven was op basis van de Woonvisie (Primos 2019) de verwachting (oranjelijn) dat we richting 2040 woningbouwplannen moesten gaan maken voor circa 740 woningen. Met de woningen die sinds 2019 zijn opgeleverd en de woningbouwplannen die nu in voorbereiding zijn zouden we uitkomen op plannen voor circa 900 woningen. Met de Woondeal 2.0 (2023) is op basis van Primos 2022 voor de gemeente Westervoort een nieuwbouwambitie (plan capaciteit) vastgelegd van 700 woningen (grijze lijn).

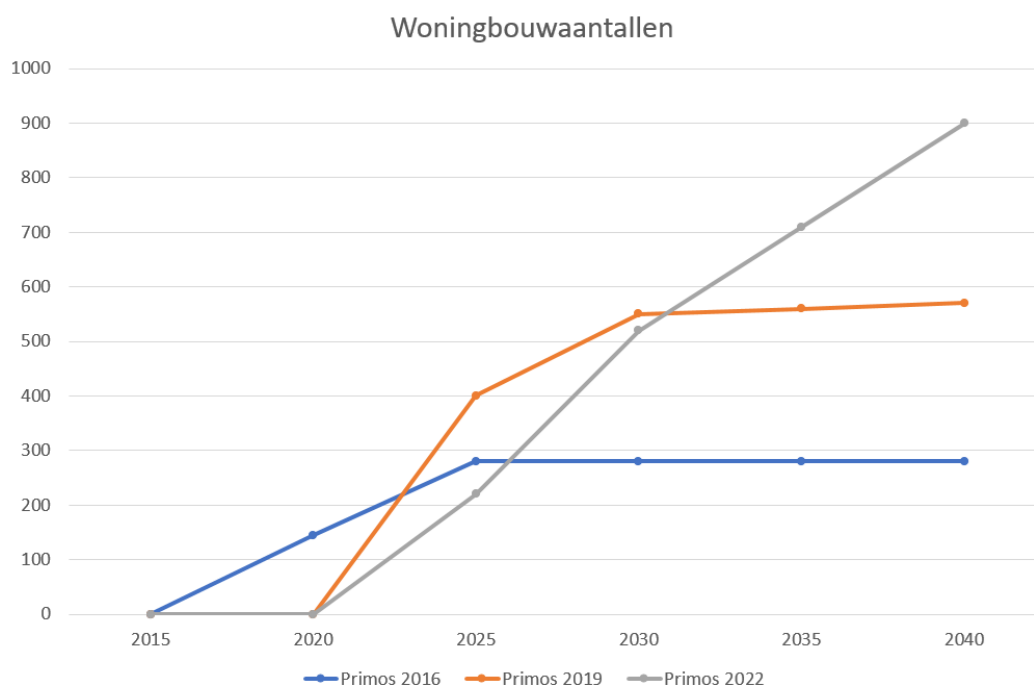

Met de Woondeal 2.0 zijn nog geen nadere afspraken gemaakt over de periode 2030-2040⁶.

In het regionale woningbehoefteonderzoek 2023 (mede gebaseerd op Primos 2022) blijkt dat de woningbehoefte op de lange termijn na 2030 flink hoger is dan bleek uit het onderzoek 2020 (Primos 2019). Waar eerder uitgegaan werd van een lichte groei na 2030 blijft de groei in de Liemers na 2030 op vergelijkbaar niveau als in de periode 2022-2030. Dat betekent voor Westervoort dat er op basis van de verwachte behoefte een woningambitie bij komt van zo'n 400 woningen. Waarmee de totale verwachte behoefte uitkomt op 1.100 extra⁷ woningen in de periode 2022-2040.

⁶ In maart 2025 wordt met een Woondeal 2.0.1 de tijdshorizon verbreed naar 2035.

⁷ Dit kunnen zowel nieuwe woningen zijn als extra woningen door het beter benutten van de bestaande voorraad.

Programma middel,- lange termijn

Zoals uit onderstaande grafiek blijkt, is er voldoende plancapaciteit in relatie tot de verwachte behoefte. Wel zijn er voor de Woondeal 2.0 ambitie tot 2030 te weinig plancapaciteit in voorbereiding. Dit heeft er met name mee te maken dat een groot gedeelte van Westervoort Noord pas na 2030 ontwikkeld zal worden. De plannen in voorbereiding zijn bovendien nog allemaal 'zacht'. Dus niet planologisch onherroepelijk. Wat, op basis van de ervaring, leidt tot behoorlijke risico's op planuitval en of vertraging van woningbouwprojecten.

	2019-2024	2022-2024	2025-2030	2031-2040	Totaal 2022-2040
Projecten in tijd	204	161	289	388	838
Afgeronde projecten	97	54			
Vergunde projecten	107	107			
Projecten in voorbereiding			289	388	
Nieuwhof					
Dorpstraat					
Westervoort Noord			212	388	
Pals meerdere locaties			14		
Centrum Westervoort (Wyborgh)			63		
Reservelocaties in voorverkenning					
Potentiële locaties nog niet in verkenning					

Programma middel,- lange termijn

Wordt gekeken naar de nu bekende potentiële locaties dan bieden deze zeker kansen om richting 2040 aan de behoefte⁸ te kunnen gaan voldoen. Er ligt in Westervoort met name potentieel in de Spoorzone. Een studie op gebiedsvisie niveau zal moeten uitwijzen hoeveel woningen in deze zone gerealiseerd kunnen worden. Daarnaast zijn er nog meerdere mogelijke herstructurerings-, inbreidings-, en transformatielocaties. Ook deze moeten niet uit het oog verloren worden omdat hier, naast te realiseren woningen, ook (ruimtelijk) kwalitatieve slagen gemaakt kunnen worden. Tot slot is er nog ruimte binnen de bestaande woningvoorraad middels het instrumentarium “beter benutten bestaande woningvoorraad”. Om aan de woningbouwbehoefte tot aan 2040 te voldoen is er additioneel nog een zoekopgave in potentieel nieuwe locaties.

Afgeronde projecten 2022-2024	54
Vergunde projecten	107
Projecten in voorbereiding	677
Potentiële locaties (nog niet in voorbereiding)	39
Klapstraat 123-125	
Achterse Weide	
Centrum – oud gemeentehuis	9
Centrum – gemeentehuis	30
Spoorzone	
De Bult – herstructurering Vivare	
Totaal 2022-2040	877

Macro economische effecten

Grotere woningbouwlocaties, zoals bijvoorbeeld Westervoort-Noord, worden veelal in fases over een periode van 5 tot 10 jaar ontwikkeld (van definitief ontwerp naar oplevering woning). Daarom hebben macro economische effecten soms grote effecten op dit soort bouwlocaties. De bouw is namelijk niet alleen een van de meest conjunctuurgevoelige sectoren, maar ook zeer gevoelig voor veranderingen van de rente. Daarnaast spelen nu effecten als personeelstekorten. Door dit gegeven zijn dit soort effecten zeer bepalend in de woningbouw en kun je ook niet heel ver vooruit met een grote mate van zekerheid opleveringen van woningen plannen. Wat helpt is een grotere beschikbaarheid van (planologisch harde) bouwlocaties zodat je op korte termijn kan inspelen op de actuele behoefte vraag (en dus ook kan bijsturen).

Gezonde balans tussen vraag en aanbod

De krapte die door verschillende doelgroepen nu wordt gevoeld op de woningmarkt is hoog. Toch is een gezonde balans tussen vraag en aanbod van belang. Een overschot aan woningen kan leiden tot leegstand van woningen en achteruitgang van bestaande woonwijken. Een krapte (binnen het toelaatbare) draagt bij aan toekomstbestendigheid van een gemeente of kern. Dit omdat bestaande woningen veelal bewoond blijven en nieuwe ontwikkelingen bijdragen aan het vergroten van diversiteit in woningtypen. Het is daarom niet de inzet om te streven naar een balans van 0%. Een gezonde balans tussen vraag naar en aanbod van woningen wordt gesteld op -2%. Ter vergelijking, het huidige woningtekort in de woningmarktregio Arnhem is -3.8%

⁸ Waarbij de kwalitatieve behoefte andere inzichten kunnen geven dan de fysiek ruimtelijke mogelijkheden kunnen bieden.

Conclusie vooruitblik

1. Bouwen naar behoefte⁹ als uitgangspunt;
2. Laat de maximale woningbouw aantallen uit de Woonvisie los;
3. Strategie: voldoende plancapaciteit op de plank hebben liggen;
4. Gezonde balans tussen woningvraag en woningaanbod;
5. Uit onderzoek zal moeten blijken in hoeverre ruimtelijk gezien ook invulling kan worden gegeven aan de vergrote behoefte.

1. *Bouwen naar behoefte als uitgangspunt*

Uit de evaluatie blijkt dat prognoses wijzigen en dus is het vastklikken van maximale woningbouw aantallen niet de juiste weg om ervoor te zorgen dat het uitgangspunt uit de Woonvisie 2021-2030 ‘juiste woning op de juiste plek op het juiste moment’ waargemaakt kan worden. Het ligt veel meer voor de hand dat er woningbouwplannen gemaakt worden in overeenstemming met de (lange termijn) behoefte. Voor deze behoefte bepaling wordt er regionaal een jaarlijkse woningbouwmonitor gedaan en wordt 3 jaarlijks een woningmarktonderzoek gedaan waarbij onder andere de meest actuele Primos gegevens worden gebruikt. Daarbij houden we zicht op de langere termijn omdat tussen start project en oplevering woningen afhankelijk van de grote en uitdagingen van de locatie vaak 3 tot 10 jaar zit.

2. *Bouwen naar behoefte betekent het maximale woningbouw aantal genoemd in Woonvisie loslaten*

In de Woonvisie 2021-2030 wordt onder doel 12 de ambitie genoemd om tot 2040 740 woningen te bouwen. Deze ambitie is inmiddels achterhaald doordat uit woningmarktonderzoek blijkt dat de behoefte inmiddels groter is geworden en conflicteert bovendien met doel 13 uit de Woonvisie om meer te bouwen naar behoefte. Bouwen naar behoefte is een meer adaptieve vorm die bij het beschikbaar komen van nieuwe prognoses kunnen leiden tot een nieuwe stip op de horizon. Met het vaststellen van bouwen naar behoefte als uitgangspunt kan het in de Woonvisie 2021 genoemde maximale aantal woningen worden losgelaten.

3. *Strategie: voldoende plancapaciteit op de plank hebben liggen*

Uit de evaluatie blijkt dat in het verleden er weinig urgentie was om (veel) woningen te realiseren. In combinatie met het gegeven dat gebiedsontwikkeling gepaard gaat met een proces van vele jaren heeft dit ertoe geleid dat er op korte termijn niet voldaan wordt aan de woningbouwambitie. Hoewel er inmiddels een flinke inhaalslag is gemaakt is het belangrijk om de scope op de lange termijn te zetten en te werken aan voldoende plancapaciteit om deze ambitie te realiseren. Planlocaties waar vandaag mee gestart wordt leveren dus pas over 3 tot 10 jaar de eerste woningen op. Door te krap te sturen op de hoeveelheid beschikbare locaties loop je dus altijd achter de feiten (behoefte) aan en worden er dus te weinig woningen gebouwd. Hierbij kan ook het grondbeleid ingezet worden (actief grondbeleid / actief faciliterend grondbeleid) om meer regie en sturing te houden op de woningbouwopgave. Het advies hierbij: zorg dat je voldoende (harde) woningbouwplannen hebt zodat je kunt werken vanuit een continue bouwstroom.

4. *Gezonde balans tussen woningvraag en woningaanbod*

Binnen de gezonde balans tussen vraag en aanbod speelt het onderwerp opnamecapaciteit een belangrijke rol. Hoeveel nieuwe woningen in combinatie met vrijkomende woningen uit de bestaande voorraad kan een woonplaats jaarlijks opnemen. Om lokale inwoners kansen te geven op passende woningen, is het van belang om de woningmarkt niet te overspoelen. Een gedoseerde woningbouwstrategie helpt daarbij.

⁹ Conform Woonvisie uitgangspunt “juiste woning op de juiste plek op het juiste moment”

5. *Ruimtelijk bezien of invulling gegeven kan worden aan vergrote behoefte*

In de Omgevingsvisie Westervoort is al benoemd dat er ruimte is voor (nieuwe) inbreidingslocaties. Dus met de lijn die in de Omgevingsvisie is neergezet is en blijft er ruimte voor nieuwe (en nu mogelijk nog niet in beeld zijnde) inbreidings-, herstructurerings- en transformatielocaties. De conclusie is dan ook dat het woningbouwprogramma met de locaties die nu in beeld zijn tot 2040 nu nog niet direct leidt tot een (noodzakelijke) aanpassing van de Omgevingsvisie. Dit neemt niet weg dat er voor grotere opgaven op gebiedsvisie niveau gekeken zal moeten worden hoe je woningbouwprogramma op deze locatie past binnen alle andere gemeentelijke kaders en ambities. Een vergrote woonbehoefte vanuit prognoses door Primos of WoOn zijn de basis ingrediënten om ruimtelijk af te wegen of de gemeente Westervoort in staat is deze opgave ook redelijkerwijs in te vullen. Hoewel we als gemeente onze (toekomstige) inwoners een plek willen geven, moet de kwaliteit van onze fysieke leefomgeving een dergelijke opgave ook aan kunnen. Volkshuisvesting gaat niet alleen om het toevoegen van nieuwe woningen (in aantallen en in typen), maar ook over hoe inwoners in de huidige woonomgeving prettig kunnen leven. Thema's als Mobiliteit, Groen, Sport, Sociaal Domein, lokale economie etc. zijn hierbij ook belangrijke bronnen van input.

Over de uitvoeringsagenda 2025

In 2023 hebben gemeenten Duiven en Westervoort, Vivare en de huurdersvereniging Tweestromenland gezamenlijk meerjarige prestatieafspraken gemaakt. Deze liggen vast in de raamovereenkomst 2024-2028. Elk jaar actualiseren we de bijbehorende uitvoeringsagenda voor het opvolgende jaar, waarin we concrete activiteiten en werkzaamheden vastleggen voor dat jaar. De gemeente Duiven en Westervoort hebben samen een uitvoeringsagenda.

Niet alle onderdelen uit de raamovereenkomst komen terug in deze uitvoeringsagenda. Dit heeft te maken met de gekozen prioritering voor de periode 2025, het feit dat sommige onderdelen al gereed zijn of dat bepaalde onderdelen reguliere werkzaamheden zijn.

In 2025 vindt drie keer een bestuurlijk overleg plaats over (de voortgang van) de prestatieafspraken en andere onderwerpen die verband houden met de samenwerking tussen Vivare, Tweestromenland en de gemeente Duiven en Westervoort. In het bestuurlijk overleg evalueren en monitoren we de uitvoering van de prestatieafspraken op hoofdlijnen. Ook bespreken we eventuele knelpunten en sturen we bij waar nodig. Onderwerpen die tijdens de bestuurlijke overleggen ter sprake komen, kunnen input vormen voor de nieuw te maken prestatieafspraken en/of uitvoeringsagenda voor 2026.

Beschikbaarheid en Betaalbaarheid

De verwachte huishoudensontwikkeling en -dynamiek leidt ertoe dat de sociale woningvoorraad in de twee gemeenten moet groeien. De netto groeiopgave voor corporaties bestaat uit transformatie (sloop minus nieuwbouw), verdichten, nieuwbouw, terugkopen-verhuren en vrije verkoop van huurwoningen. Het onderdeel nieuwbouw is in de woondeal 2.0 uitgewerkt als nieuwbouwopgave met streefprogramma's voor de gemeenten Duiven en Westervoort. Vanuit de Rijksoverheid wordt er met de Nationale Prestatieafspraken ook meer gestuurd op betaalbaarheid en beschikbaarheid van woningen. Hier geven wij gezamenlijk uitvoering aan. Door een veranderde huishoudsamenstelling (kleinere huishoudens en vergrijzing) is er meer behoefte aan kleinere woningen en beter toegankelijke woningen. Niet alle nieuwbouw zal hieraan bijdragen, ook herstructurering van de bestaande voorraad moet een belangrijke bijdrage leveren.

Onderwerp	Actie	Trekker	Periode	Status
Samenwerken aan realiseren sociale huurwoningen	1. Gemeenten en Vivare voeren vijf keer per jaar een strategisch gesprek over de woningbouwprogrammering. Doel is om de planvoorraad in lijn te brengen met de volkshuisvestelijke opgave tot en met 2030 en het aanwijzen van locaties met prioriteit (per kern). Daarnaast wordt een doorkijk gemaakt richting 2040.	Gezamenlijk	Doorlopend	
	2. Partijen werken met een gezamenlijk overzicht met nieuwbouwinitiatieven. Dit overzicht bevat projecten die al in voorbereiding/uitvoering zijn én kansrijke locaties die nader verkend worden.	Gezamenlijk	Q1-2025	
	3. Vivare en gemeenten werken in 2025 aan eenduidige definities rondom woningen voor ouderen om de samenwerking in woningbouwprojecten te verbeteren. Bij de definities sluiten we aan bij richtlijnen vanuit het Rijk en de Groene Metropoolregio.	Vivare	Q3/Q4-2025	
	4. Kansrijke initiatieven worden proactief door de gemeente begeleid en beoordeeld op kans van slagen tijdens een voorgesprek voorafgaand aan de intaketafel om kansen en mogelijke belemmeringen vroegtijdig in beeld te krijgen. Doel is om de doorlooptijd van projecten te versnellen.	Gemeenten	Doorlopend	

	5. Gemeente reserveert voldoende ambtelijke capaciteit voor ruimtelijke ordening en het vergunningentraject. Vivare stelt conceptontwikkelaars beschikbaar voor planuitwerking en projectleiders voor de realisatie van nieuwbouwplannen.	Gemeenten en Vivare	Doorlopend	
Voorwaarden realisatie sociale nieuwbouw	6. De succeskans op het realiseren van sociale huur door de corporaties is sterk afhankelijk van de voorwaarden die zijn afgesproken. Gemeenten en Vivare tekenen in Q1-2025 een overeenkomst waarin voorwaarden over o.a. de sociale grondprijs (van gemeentegrond en gronden van ontwikkelaars), grondposities, parkeren en bovenwettelijke eisen of ambities worden vastgelegd.	Vivare	Q1-2025	
Bestaande woonvoorraad	7. De bestaande voorraad biedt, naast nieuwbouw, ook kansen in het toevoegen van woningen. Vivare levert een actieve bijdrage in het proces tot opstellen van de beleidsregel Beter benutten bestaande woonvoorraad en kavels, onder andere door kennis en informatie te delen en de Aedes-veerkrachtkarten beschikbaar te stellen. Deze beleidsregel zal naar verwachting in Q1 2025 worden aangeboden aan de colleges van beide gemeenten.	Gemeenten	Q1-2025	
	8. Gemeente maakt in afstemming met Vivare inzichtelijk welke gebieden/wijken van de bestaande woonvoorraad en kavels kansrijk zijn voor verdichting, woningsplitsing en woningdelen, zodat ook via deze weg meer woonruimte beschikbaar komt. Kansrijke locaties voor o.a. de hoekwoningaanpak van Vivare zijn hier onderdeel van en worden verwerkt in het gezamenlijke projectenoverzicht.	Gemeenten	Q3/Q4-2025	
	9. Naast het aantal toegevoegde woningen, monitoren partijen structureel het aantal nieuwe verhuureenheden (omdat bij woningdelen het aantal woningen niet toeneemt, maar het aantal huishoudens dat een woning heeft wel).	Gemeenten	Doorlopend	
Verkoop	10. Door het toevoegen van extra woningen, ontstaat er ruimte voor verkoop in de bestaande voorraad. Partijen analyseren samen de wenselijkheid van een potentiële verkoop en	Vivare	Q3/Q4-2025	

	waar mogelijk koppelen partijen dit aan de startnotitie voor de integrale wijkaanpak onder het thema leefbaarheid.			
Seniorenwoningen	De vraag naar geschikte woningen voor senioren groeit sterk. Tegelijkertijd is het bouwen van deze woningen – met name grondgebonden – een uitdaging gelet op grotere beukmaat en de hoge bouwkosten. 11. Partijen brengen in 2025 gezamenlijk de behoefte naar deze woningen in beeld.	Gemeenten	Q3/Q4-2025	
	12. Naast het zoeken naar oplossingen voor deze doelgroep in de bestaande voorraad (afpraak 8), kijken Vivare en gemeenten ook naar mogelijkheden om nieuwe grondgebonden concepten voor senioren toe te voegen in toekomstige woningbouwprojecten. Hiervoor gaan partijen gezamenlijk in gesprek met ontwikkelaars en bouwbedrijven.	Gemeenten	Q3/Q4-2025	

Aandachtsgroepen

We zien een toenemende druk op de sociale huurvoorraad door de huisvesting van aandachtsgroepen. Ouderen blijven langer zelfstandig wonen en hebben dus een groter aandeel van de woningen nodig. De uitstroom uit extramurale woonvormen zoals beschermd wonen neemt naar verwachting toe. Daarnaast zien we een grote groei van het aantal statushouders. Deze doelgroepen passende huisvesting bieden is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de corporaties, gemeenten en andere partijen. Vanuit deze trend richten we onze aandacht op een gezonde huurdersopbouw in de wijk, waarbij zowel bewoners met én zonder een zorg en/of begeleidingsvraag prettig met elkaar kunnen wonen.

Onderwerp	Actie	Trekker	Periode	Status
-----------	-------	---------	---------	--------

Levensloopgeschikt en geclusterd wonen	1. Partijen onderzoeken waar binnen de dorpen het best levensloopgeschikte woningen kunnen worden toegevoegd, rekening houdend met het huidige en toekomstige voorzieningenniveau. In Q2 is dit onderzoek gereed.	Gemeenten	Q2-2025	
	2. Vivare deelt uiterlijk in Q4 een overzicht met de gemeente welke complexen levensloopgeschikt zijn dan wel levensloopgeschikt worden gemaakt.	Vivare	Q4-2025	
	3. Als aanvulling hierop maakt Vivare ook inzichtelijk welke complexen onder geclusterd wonen vallen en bij welke zij van plan is geclusterd wonen te realiseren door het ontwikkelen van ontmoetingsruimten.	Vivare	Q4-2025	
	4. Gemeente neemt het initiatief voor een scan naar geschikte locaties, zowel binnen bestaande voorraad als nieuwbouw, voor de realisatie van geclusterde woonvormen.	Gemeenten	Q3/Q4-2025	
Blijfwijk	Gemeente en Vivare werken samen met zorgpartijen, inwoners en welzijnswerk intensief samen aan het programma Blijfwijk met als doel een wijk te creëren waar inwoners (jong en oud) in alle fasen van hun leven kunnen wonen ongeacht hun zorgvraag. In 2025 werken we aan:	Gezamenlijk	Doorlopend	
	5. een verdere uitbreiding van de alliantie om de Blijfwijk verder te brengen,			
	6. voortgang van het uitvoeringsprogramma en	Gezamenlijk	Doorlopend	
	7. borging van inzet en middelen. Vivare en gemeenten huren voor deze elementen gezamenlijk een programmanager in. Voor de aanvraag van subsidies is de gemeente trekker.	Gezamenlijk	Doorlopend	

Woningaanpassingen	8. Partijen maken gezamenlijk afspraken over de uitvoering van woningaanpassingen en het effectief matchen van nieuwe bewoners bij reeds aangepaste woningen in een convenant. De samenwerkingsafspraken worden uiterlijk in Q2 geformaliseerd.	Gezamenlijk	Q2-2025	
Scootmobielstallingen	Om complexen toegankelijk en brandveilig te houden is een goede stalling voor scootmobielen cruciaal. Tevens is het belangrijk dat huurders die een scootmobiel krijgen toegewezen ook in een woning wonen die geschikt is voor afnemende mobiliteit.	Gemeente	Doorlopend	
	9. De gemeente overlegt eerst met Vivare over de geschiktheid van de woning en de mogelijkheid voor de plaatsing van een stalling, voordat de scootmbiel wordt toegekend.			
	10. Bij nieuwbouw geschikt voor senioren zorgen gemeente en woningcorporaties voor voldoende ruimte voor de stalling van scootmobielen.	Gemeente	Doorlopend	
	11. Bij complexen die Vivare heeft gelabeld als senioren-geschikt en geschikt voor minder-validen, is een goede en veilige stalling aanwezig of wordt deze gerealiseerd.	Vivare	Doorlopend	
Verhuiscoach	12. Gemeente en Vivare zetten in 2025 een verhuiscoach in om doorstroom te creëren in de (sociale) woningvoorraad. Resultaten worden eind 2025 geëvalueerd.	Gemeenten	Q4-2025	
Huisvesting statushouders	Gemeente en Vivare zien de huisvesting van statushouders als een gedeelde verantwoordelijkheid. Ook de inburgering en begeleiding van deze doelgroep is daarbij van een belangrijk onderwerp. 13. Partijen werken gezamenlijk in 2025 aan een beleidsnotitie rondom de inburgering van statushouders. Eind 2025 leveren we deze op. Deze beleidsnotitie heeft in ieder geval volgende speerpunten: - beter afgestemde huisvesting in combinatie met inburgering - vergroten van draagvlak in de wijk.	Gemeenten	Q4-2025	

	14. Daarnaast werken Vivare en gemeente Duiven aan het versneld toevoegen van modulaire woningen in de nog te ontwikkelen wijk Biezenkampen en worden samen (Duiven Westervoort, Vivare) de mogelijkheden inzichtelijk gemaakt voor het beter benutten van de Bestaande Woonvoorraad en Kavels.	Gemeenten en Vivare	Doorlopend	
Woonwagenstandplaatsen	<p>In 2020 is de behoefte voor nieuwe woonwagenstandplaatsen in kaart gebracht. Hieruit is naar voren gekomen dat er behoefte is aan een beperkte uitbreiding van het aantal standplaatsen (van circa 4 tot 6 standplaatsen).</p> <p>15. In 2025 voeren gemeenten en Vivare gezamenlijk een onderzoek uit om mogelijke locaties voor extra woonwagenstandplaatsen binnen de gemeente in beeld te brengen en te beoordelen. Het onderzoek richt zich op de beschikbaarheid, geschiktheid en haalbaarheid van ten minste drie potentiële locaties. Hiervan is de Westsingel in Duiven een potentiële locatie.</p>	Gemeenten	Q3/Q4-2025	

Leefbaarheid

We vinden het belangrijk dat mensen fijn en respectvol samenwonen, elkaar kunnen ontmoeten in een wijk en dat partners en bewoners weten wat er speelt in kernen. Een toename van kwetsbare groepen in de wijk, kan ervoor zorgen dat de leefbaarheid onder druk komt te staan. Voor alle partijen is het daarom van belang dat een ieder een helder beeld heeft van wat er speelt in wijken.

Onderwerp	Actie	Trekker	Periode	Status
Wijkaanpak	1. Vivare en de gemeente Westervoort leveren de notitie “Onderweg naar een toekomstbestendig Broeklanden” op. Deze notitie is gebaseerd op de kaders van de wijkgerichte aanpak van de woonzorgvisie. Hierbij kijken we integraal naar de wijk, dus leefbaarheid, onderhoud, verkoop, doelgroepen etc. Eventuele kansen die zich al	Gemeente Westervoort	Q3/Q4-2025	

	voordoen in de wijk, worden besproken en onderzocht, zodat we waar mogelijk al stappen kunnen zetten.			
	2. Vivare en de gemeente Duiven leveren de notitie “Onderweg naar een toekomstbestendige Bloemenbuurt” op. Deze notitie is gebaseerd op de kaders van de wijkgerichte aanpak van de woonzorgvisie. Hierbij kijken we integraal naar de wijk, dus leefbaarheid, onderhoud, verkoop, doelgroepen etc. Eventuele kansen die zich al voordoen in de wijk, worden besproken en onderzocht, zodat we waar mogelijk al stappen kunnen zetten.	Gemeente Duiven	Q3/Q4-2025	
	3. Partijen bepalen samen op basis van de uitkomsten van de gebiedsanalyse en wijkscans welke instrumenten ingezet worden om de wijk veerkrachtiger te maken en welke wijken prioriteit hebben.	Gemeenten	Q3/Q4-2025	
	4. Gemeente neemt vanuit het Regionaal Afsprakenkader Huisvesting Aandachtsgroepen 2024 de regie op een structurele inzet voor sociaal beheer en begeleiding bij het huisvesten van aandachtsgroepen.	Gemeenten	Doorlopend	

Duurzaamheid

We vinden het belangrijk dat onze huurders wonen in woningen met betaalbare energielasten, een gezond binnenklimaat en in een groene en comfortabele omgeving. We willen in gezamenlijkheid met gemeenten en huurders bijdragen aan een gezonde wereld voor volgende generaties. Hiermee wordt bedoeld dat er geen primaire fossiele energie gebruikt wordt. We willen dit sneller doen dan met de sector ten doel is gesteld in 2050. De ‘warme jas’ aanpak van Vivare is hiervoor een belangrijk sturingsinstrument.

We zetten extra stappen op het gebied van duurzaamheid. In de Nationale Prestatieafspraken is afgesproken dat de corporaties uiterlijk in 2028 alle woningen met een E-, F-, of G- energielabel uitschakelen (uitzondering monumenten en voor sloop aangemerkte woningen). Vivare ondersteunt deze versnelling. Daarnaast zetten we stappen door hybride warmtepompen te plaatsen, zonnepanelen te plaatsen, bestaand bezit aardgasvrij te maken en hebben we extra aandacht voor energiebewustwording en gebruik van huurders.

Onderwerp	Actie	Trekker	Periode	Status
Planning 2025	1. Vivare isoleert in 2025 in de gemeente Duiven circa 60 woningen richting de Standaard (toekomstklaar) door middel van de 'warme jas' aanpak (complexmatig). Onderdeel daarvan is dat bewoners van deze woningen de keuze krijgen om zonnepanelen op het dak te laten leggen. In de gemeente Westervoort staat in 2025 geen 'warme jas' project op de planning.	Vivare	Q3/Q4-2025	
	2. Vivare werkt in lijn met de NPA aan de uitfasering van de E-, F- en G-energielabels. Daartoe worden in (eind) 2024 – 2025 in de gemeente Westervoort circa 30 woningen met E-, F-, of G-energielabel aangepakt door middel van een individuele aanpak, en worden deze woningen verbeterd tot <i>minimaal</i> label D. Waar de kans zich voordoet om een beter energielabel te halen (binnen de gestelde budgettaire kader) doet Vivare dit. In de gemeente Duiven worden circa 10 woningen met E-, F-, of G-energielabel aangepakt via deze aanpak.	Vivare	Q1/Q4-2025	
	3. Vivare heeft voor 2025 en verder extra budget opgenomen om versneld enkelglas te vervangen. Hier ligt nog geen programma onder. Zodra dit bekend is, wordt dit besproken met de gemeenten.	Vivare	Q3/Q4-2025	
Maatlat groen gebouwde omgeving	4. Vivare analyseert de maatlat groene gebouwde omgeving en bepaalt in afstemming met de gemeente welke stappen gezet kunnen worden om hier (op termijn) aan te voldoen.	Vivare	Q3/Q4-2025	
Routekaart circulariteit	5. Vivare en de gemeente Duiven onderzoeken het toepassen van circulariteit voor de locaties Gouden Regenstraat en Biezenkampen met behulp van de routekaart circulariteit.	Gemeente	Q3/Q4-2025	
	6. Vivare en de gemeente Westervoort passen bij de locatie De Clossei conceptueel bouwen toe.	Vivare	Q1/Q4-2025	

Projectenoverzicht

Gemeente	Gerealiseerd vanaf 2022	In plannen tot 2030	Opgave meerjarenafspraken
Duiven	17	193	235
Westervoort	6	206	160

Prestatieafspraken 2025-2029

Gemeente Duiven, gemeente Westervoort, Woonzorg
Nederland

Overzicht bezit Woonzorg Nederland 2024

Bezit	Westervoort	%	Streefhuur Westervoort	%	Duiven	%	Streefhuur Duiven	%
Aantal huurwoningen (eenheden) naar huidige huurprijs (2022)								
• ≤ € 633,25	120	82 %	145	100 %	211	74 %	231	81 %
• > € 633,25 en ≤ € 752,33	25	17 %	0	0 %	41	14 %	21	7 %
• > € 752,33 en ≤ € 1000,--	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
• > € 1000,--	0	0 %	0	0 %	33	12 %	33	12 %
Totaal zelfstandige woningen	145	100%			285	100%		
Totaal (on)zelfstandige woningen								
Aantal verzorgings- of verpleeghuizen (plaatsen)	36	-			93	-		
Aantal garages / parkeerplaatsen (eenheden)	0	-			0	-		
Overig: maatschappelijk vastgoed, bedrijfsruimten, winkels gemeenschappelijke ruimten, logeerruimten (eenheden)	23	-			5	-		

1 Beschikbaarheid en betaalbaarheid

- 1.1. Woonzorg Nederland heeft de ambitie om haar woningvoorraad uit te breiden binnen haar doelgroep voor zowel de gemeente Duiven als Westervoort.
- 1.2. Gemeente en Woonzorg Nederland gaan in 2025 kijken hoe de ambities van de gemeente zich verhouden tot de ambities van Woonzorg Nederland en in hoeverre er kansen zijn om aan te sluiten op elkaars ontwikkelingen in de toekomst.
- 1.3. In 2025 wordt de ontwikkeling van 41 woningen in het centrum van Duiven vanuit het concept G'oud verder vorm gegeven.
- 1.4. Woonzorg sluit zich aan bij de toewijzingsregels opgenomen in de Huisvestingsverordening gemeente Duiven 2024 en de Huisvestingsverordening Westervoort 2024.
- 1.5. Woonzorg Nederland streeft naar verhuur van hun zelfstandige sociale huurwoningen voor tenminste 65% onder de eerste aftoppingsgrens in zowel de gemeente Westervoort als gemeente Duiven.
- 1.6. De gemeente Duiven en Westervoort spreken met Woonzorg Nederland af, dat zij het wettelijk maximum van de vrije toewijzingsruimte (15%) mag benutten.
- 1.7. Woonzorg Nederland staat positief tegenover het huisvesten van statushouders, mits in lijn met haar doelgroep (55+).
- 1.8. Woonzorg Nederland kan jongeren met een lichamelijke of psychische beperking in sommige gevallen huisvesten als hun zorgvraag past bij haar woningaanbod.
- 1.9. Woonzorg Nederland ondersteunt het initiatief project Blijfwijk, rondom het Eilandplein in Duiven, en ondersteunt waar mogelijk en passend.
- 1.10. De gemeente informeert Woonzorg Nederland over (grond)locaties die zij uitgeeft ten behoeve van woningbouw in de directe nabijheid van voorzieningen (bij voorkeur <500m van huisarts, apotheek en supermarkt tot max 750m). Gemeente stelt deze tegen sociale grondprijs ter beschikking.

2. Duurzaamheid en Kwaliteit

- 2.1. De Transitievisie Warmte (TVW) geeft met een globaal tijdspad tussen nu en 2050 aan wanneer in welke wijk of buurt, aan de hand van wijkuitvoeringsplannen wordt gestart met het loskoppelen van aardgas. Als Woonzorg Nederland bezit heeft in een dergelijke wijk, neemt zij actief deel aan het proces.
- 2.2. De woningvoorraad van Woonzorg Nederland is in 2050 energieneutraal in de gemeente Duiven en Westervoort.
- 2.3. Woonzorg Nederland streeft ernaar dat bij verduurzaming de totale woonlasten niet omhoog gaan, in lijn met de Nationale Prestatieafspraken.¹
- 2.4. Gemeenten Duiven en Westervoort en Woonzorg Nederland houden zich aan de afspraken met betrekking tot klimaatadaptatie en circulariteit uit de woondeal voor de regio Arnhem-Nijmegen.
- 2.5. Gemeenten Duiven en Westervoort informeren inwoners via Samen1nergie (www.samen1nergie.nl) en publiekscampagnes.
- 2.6. Woonzorg Nederland deelt jaarlijks een overzicht van de woningen en/of complexen waar in dat jaar de planmatige werkzaamheden voor onderhoud of verduurzaming uitgevoerd worden.
- 2.7. Woonzorg Nederland participeert vroegtijdig met bewoners(commisseries) bij onderhoud en renovatie.
- 2.8. Woonzorg Nederland investeert extra in veiligheid (brandveiligheid, legionella, asbest, sociale veiligheid en valpreventie, rolstoel, rollator- en scootmobiel toe- en doorgankelijkheid en stalling van scootmobielen). Bij gebouwen die geheel of gedeeltelijk aan zorgpartijen verhuurd worden, worden hierover afspraken met de betreffende zorgpartij gemaakt.

¹ Meer informatie: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/06/30/nationale-prestatieafspraken-woningcorporaties>

3. Leefbaarheid

- 3.1. De gemeenten en Woonzorg Nederland werken nauw samen in het kader van de Vroegsignalering. Woonzorg Nederland levert maandelijks gegevens aan over huurders, waarbij er sprake is van een betalingsachterstand. Op basis van deze gegevens nemen de gemeenten het initiatief om de inwoners te benaderen.
- 3.2. In en rondom de wooncomplexen van Woonzorg Nederland werken Woonzorg Nederland en gemeenten actief samen in een sluitende aanpak via signalering, preventie en ondersteuning van personen met verward gedrag.
- 3.3. Woonzorg Nederland integreert de complexen en hun functies in de gemeenten Duiven en Westervoort en levert daarmee een bijdrage aan de leefbaarheid van het complex en de buurt.
- 3.4. Woonzorg Nederland ondersteunt het zelfstandig wonen van bewoners.
- 3.5. Wanneer er een project in het kader van leefbaarheid zich voordoet, gaan gemeente en Woonzorg Nederland in overleg over een financiële bijdrage uit het leefbaarheidsbudget van Woonzorg Nederland.
- 3.6. Wmo en Woonzorg Nederland houden contact over het veilig kunnen stallen bij het verstrekken van scootmobiele door de WMO. De gemeente onderzoekt of een pilot met een scootmobielpool, zoals op dit moment in Arnhem wordt uitgevoerd, wenselijk is.

Ondertekening d.d.

Dhr. C. van Boven
Bestuurder Woonzorg Nederland

Mevr. L.S. Kaper
Wethouder gemeente Westervoort

Dhr. G.J.C. Schrijner
Wethouder gemeente Duiven

Prestatieafspraken Gemeente Westervoort – Plavei – Huurdersvereniging De Sleutel 2025

Kerngegevens 2025 (prijspeil 2023)	Plavei heeft 1 woonzorgcomplex in de gemeente Westervoort. Hierin bevinden zich 15 huurappartementen met huurprijs $\leq \text{€ } 647,19$, 5 huurappartementen met een huurprijs tussen $\text{€ } 693,60 \leq \text{€ } 808,06$, 48 intramurale zorgappartementen en bedplaatsen en tot slot 8 overige ruimten (dagbestedingsruimten, kantoorruimten en commerciële ruimten)
Financiën	Plavei ervaart uitdagingen bij de realisatie van haar volkshuisvestelijke opgave en kan deze bij gelijkblijvende omstandigheden niet realiseren. Dit heeft geen gevolgen voor het complex Hamerstaete.
Nieuwbouw	<p>Plavei voegt in 2025 in Westervoort geen sociale huurwoningen toe en heeft op dit moment niet de ambitie om haar bezit uit te breiden in Westervoort.</p> <p>Plavei wordt door gemeente geïnformeerd over de visie ontwikkeling Westervoort Noord. Wanneer complex Hamerstaete een rol kan spelen in het combineren van wonen, welzijn en zorg in Westervoort Noord wordt Plavei actief bij de planvorming betrokken.</p>
Betaalbaarheid van woningen	<p>Betaalbaarheid Plavei heeft afspraken met haar zorgpartners Liemerij en Zozijn over de hoogte van de huur van de 48 intramurale zorgappartementen en bedplaatsen.</p> <p>De 15 appartementen worden verhuurd aan cliënten van een Zozijn. De huurprijs van enkele woningen ligt boven de gewenste streefhuur. Bij mutatie wordt de huur verlaagd.</p> <p>De huur van de vijf reguliere huurappartementen ligt op de gewenste streefhuur.</p> <p>Bij de jaarlijkse huurverhoging verhoogt Plavei de huursom conform de CAO-loonontwikkeling van minus 0,5 % onder voorbehoud van eventuele wijziging van wettelijke kaders.</p> <p>Vroegsignalering De gemeente en Plavei werken nauw samen in het kader van de Vroegsignalering. Plavei levert maandelijks gegevens aan over huurders, waarbij er sprake is van een betalingsachterstand. Op basis van deze gegevens neemt de gemeente het initiatief om de inwoners te benaderen. Deze werkwijze heeft als doel zo vroegtijdig mogelijk met de inwoners in gesprek te komen bij betalingsproblemen en hierbij dan hulp aan te bieden vanuit de gemeente. Dit alles is AVG-proof afgedekt via het landelijke convenant.</p>
Beschikbaarheid van woningen	<p>Huisvestingsverordening Plavei werkt in lijn met de richtlijnen van de geldende huisvestingsverordening voor gemeente Westervoort. De vijf reguliere huurwoningen worden aangeboden via het aanbodmodel van Entree.</p> <p>Bemiddeling Plavei verhuurt 15 appartementen aan cliënten van Zozijn. Deze woningen worden bij mutatie bemiddeld en verantwoord onder bemiddeling.</p>

Huisvesting specifieke doelgroepen	Plavei richt zich in Westervoort op wonen met zorg. Vanuit dat perspectief richt Plavei zich op de doelgroepen ouderen met lichamelijke problemen, ouderen met dementie en mensen met een verstandelijke beperking.
Kwaliteit en duurzaamheid	<p>Het pand en de woningen zijn rolstoeltoe- en doorgankelijk. Hamerstaete is gebouwd in 2014 en alle woningen hebben een energielabel A of beter.</p> <p>De komende jaren zijn extra investeringen in kwaliteit en duurzaamheid niet noodzakelijk. Wanneer er initiatieven zijn vanuit de huurders om het leefbaarheidsbudget te benutten (zie hieronder), is duurzaamheid een aandachtspunt.</p>
Leefbaarheid	<p>In complex Hamerstaete is een huismeester actief.</p> <p>Er is geen formele bewonerscommissie actief binnen Hamerstaete. Plavei streeft ernaar twee keer per jaar met de bewoners in gesprek te gaan over actuele zaken.</p> <p>Om initiatieven van onze huurders te ondersteunen kunnen zij een beroep doen op een leefbaarheidsbudget. Voorwaarde is dat het initiatief in directe nabijheid van het vastgoed van Plavei is en het ten goede komt aan de huurders van Plavei.</p>

Ondertekening

d.d.

De heer J.B.W. ter Bogt
Directeur – bestuurder Plavei

Mevrouw L.S. Kaper
Wethouder Wonen gemeente Westervoort

Mevrouw H.J.G. van der Laan – van Uhm
Voorzitter Huurdersvereniging De Sleutel

Kennisgeving aan de gemeenteraad

Documentnummer: 201679790

Zaaknummer: Z/24/130496

Portefeuillehouder(s):

Voor vragen

Naam: Ole van Beers
Telefoon: 088 695 3352
E-mail: o.vanbeers@1stroom.nl

Openbaar na besluitvorming provincie Gelderland
Komt niet terug tot besluitvorming in de raad

Onderwerp: Vaststelling Nota van Antwoord en Startdocument Planuitwerkingsfase Rivier
Klimaat Park IJsselpoort

Aanleiding voor deze kennisgeving

Het college van B&W heeft op 7 januari 2025 ingestemd met de Nota van Antwoord en het Definitieve Startdocument Planuitwerkingsfase Rivierklimaatpark IJsselpoort. Het startdocument is, samen met de Nota van Antwoord vastgesteld door de bevoegde gezagen binnen het project (Rijkswaterstaat, provincie Gelderland en gemeente Rheden).

Relevant beleidskader

Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP), onderdeel van het Deltaprogramma.
Intergemeentelijke Structuurvisie Rivierklimaatpark IJsselpoort

Inhoud van mededeling

Van 2017 tot 2020 doorliepen de partners een zogeheten "MIRT-Verkenning". Daarin hebben de partners een voorkeursalternatief samengesteld. Het voorkeursalternatief is vertaald in de intergemeentelijke structuurvisie Rivierklimaatpark IJsselpoort. In de planuitwerkingsfase wordt het voorkeursalternatief uitgewerkt naar een voorkeursalternatief.

Het startdocument Planuitwerkingsfase Rivierklimaatpark IJsselpoort (hierna: startdocument) vormt het vertrekpunt voor de voorbereiding van de ruimtelijke besluiten voor het Rivierklimaatpark en voor het milieueffectrapport (hierna: MER) dat ter onderbouwing van de ruimtelijke besluiten wordt opgesteld. De provincie Gelderland coördineert de ruimtelijke besluiten voor het deelgebied 'Uiterwaarden Westervoort'. Het startdocument bestaat uit twee onderdelen, namelijk de participatieaanpak en de onderzoeksaanpak. Het document heeft van 20 juni t/m 31 juli 2024 ter inzage gelegen. Iedereen heeft in de inzageperiode een zienswijze in kunnen dienen bij de provincie Gelderland. Gedurende de inzageperiode zijn er 36 inhoudelijke zienswijzen ingediend en is er een advies van de Commissie mer ontvangen gericht op de onderzoeksaanpak. Alle binnengekomen reacties zijn samengevat en beantwoord in de Nota van Antwoord en hebben in een aantal gevallen gezorgd voor inhoudelijke wijzigingen in het startdocument.

Zowel de gemeente Zevenaar als de gemeente Westervoort hebben ingestemd met de nota van antwoord en de definitieve startnotitie. Het gewijzigde Startdocument Planuitwerkingsfase Rivierklimaatpark en de Nota van Antwoord zijn nu vastgesteld door de

bevoegde gezagen voor de ruimtelijke besluiten (Rijkswaterstaat, provincie Gelderland en gemeente Rheden).

Na vaststelling van het startdocument wordt gestart met een variantenstudie. Aan de hand van de resultaten wordt er een voorkeursvariant samengesteld. Dit gebeurt begin 2025. Na de keuze van een voorkeursvariant wordt deze verder geoptimaliseerd en gedetailleerd beoordeeld op (milieu)effecten. Resultaten daarvan worden opgenomen in het MER. De bevoegde gezagen leggen naar verwachting medio 2026 de ontwerpbesluiten en de ontwerp-vergunningen, inclusief het bijbehorende MER, ter inzage.

Westervoort, 7 januari 2025.

Burgemeester en wethouders van gemeente Westervoort

M. (Maureen) Sluiter (MA)

drs. A.J. (Arend) van Hout

Bijlagen:

Registratienummer:

1. 201681419
2. 201681420

Omschrijving:

Nota van Antwoord
Definitief Startdocument

Nota van Antwoord

Samenwerkingspartners

Inhoud

1	Inleiding	5
1.1	Planuitwerking Rivierklimaatpark IJsselpoort	5
1.2	Terinzagelegging van het startdocument	5
1.3	Leeswijzer	6
1.4	Hoe verloopt de verdere procedure	6
2	Hoofddijn van de reacties	8
2.1	Hoe zijn de reacties beantwoord?	8
2.2	Functie en rol van het startdocument	8
2.3	Het voorkeursalternatief en aangedragen alternatieve oplossingen	9
2.3.1	Vertretpunt: het voorkeursalternatief	9
2.3.2	Kaders alternatieve oplossingen	9
2.3.3	Aangedragen alternatieve oplossingen	9
2.4	Integrale beoordeling van varianten	11
2.5	Veel voorkomende inhoudelijke vragen/opmerkingen	11
2.5.1	Waterkwaliteit en -stroming Rhederlaag	11
2.5.2	Struipaden/wandelpaden	12
2.5.3	Recreatie en natuur gaan niet samen	12
2.5.4	Ontwikkelen voormalig terrein de Groot	13
2.5.5	Bouwen in de uiterwaarden	13
2.5.6	Inrichting Marsweg en Koestraat	14
2.5.7	Inrichting dijk Westervoort	14
2.5.8	Ontbreken duidelijke visie op ontwikkeling van het Rhederlaag	15
2.5.9	Maatregelen in relatie tot de dijkversterking PanWes	15
2.6	Wens om betrokken te blijven / mee te denken	15
3	Advies Commissie mer	17
3.1	Inleiding	17
3.2	Hoofdpunten van het advies	17
3.2.1	Achtergrond en al doorlopen proces	17
3.2.2	Concrete(re) doelen:	18
3.2.3	Randvoorwaarden uit beleid en andere ontwikkelingen	18

3.2.4	Milieugevolgen en bijdrage aan doelen	19
3.2.5	Totstandkoming van de voorkeursvariant:	19
3.3	Overige aanbevelingen en adviezen	19
4	Wijzigingen in het startdocument.....	22
4.1	Wijzigingen naar aanleiding van ingediende reacties en het advies van de Commissie mer	22
4.2	Advies van de klankbordgroep Rivierklimaatpark	22
4.3	Ambtshalve wijzigingen	23
4.3.1	Omissie	23
4.3.2	Tekstuele aanpassingen:	24
4.3.3	Wijzigingen vanwege nieuwe inzichten bij de verdere uitwerking van de varianten	24
4.4	Suggesties voor volgende fase	25
5	Individuele reacties.....	36

1 Inleiding

1.1 Planuitwerking Rivierklimaatpark IJsselpoort

In het programma Rivierklimaatpark IJsselpoort werken negen partners samen aan een toekomstbestendige en robuuste inrichting van de IJssel en zijn uiterwaarden tussen Arnhem en Giesbeek. De partners zijn de gemeenten Arnhem, Duiven, Rheden, Westervoort en Zevenaar, waterschap Rijn en IJssel, provincie Gelderland, het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en Natuurmonumenten. Van 2017 tot 2020 doorliepen de partners – onder regie van provincie Gelderland – een zogeheten “MIRT-Verkenning”. Daarin hebben de partners een voorkeursalternatief samengesteld. Dit voorkeursalternatief is opgenomen in een door de gemeenten vastgestelde Intergemeentelijke structuurvisie. De negen partners hebben begin 2021 een Samenwerkingsovereenkomst Planuitwerking Rivierklimaatpark IJsselpoort ondertekend. Daarin is onder meer afgesproken om het voorkeursalternatief verder uit te werken in een MIRT-planuitwerking.

1.2 Terinzagelegging van het startdocument

Het startdocument Planuitwerkingsfase (hierna: startdocument) vormt het vertrekpunt voor de voorbereiding van ruimtelijke besluiten voor het Rivierklimaatpark en voor de milieueffectrapportage procedure (mer-procedure) die ter onderbouwing van de ruimtelijke besluiten wordt doorlopen. Het startdocument beschrijft de participatieaanpak en de onderzoeksaanpak. In de bijlage van het startdocument is het Ruimtelijk Perspectief opgenomen. Dit beschrijft het toekomstperspectief voor 2050 en verder en is bedoeld als een inspirerende ontwerphandleiding voor het Rivierklimaatpark IJsselpoort. Hierin staat een systeembeschrijving en de verwachte ontwikkelrichting op de lange termijn.

Het startdocument lag van donderdag 20 juni tot en met woensdag 31 juli 2024 ter inzage. Gedurende deze termijn kon iedereen reacties indienen. In totaal zijn 36 reacties ingediend. Daarnaast heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (mer) een advies uitgebracht over de inhoud van het op te stellen milieueffectrapport (MER). De Commissie heeft de ingebrachte reacties bij haar advies betrokken. Het advies is in de bijlage van het startdocument opgenomen. Tevens zijn de wettelijk adviseurs en overleg partners geraadpleegd.

Naar aanleiding van de ontvangen reacties en het advies van de Commissie voor de mer is het startdocument op enkele onderdelen aangepast, zie hoofdstuk 4. Deze Nota van Antwoord heeft als doel om de indieners van de reacties en andere belangstellenden kennis te laten nemen van de ingediende reacties en tot welke wijzigingen in het startdocument de reacties hebben geleid.

Gelet op de Algemene verordening gegevensbescherming zijn de reacties van natuurlijke personen geanonimiseerd. Vandaar dat wij bij natuurlijke personen spreken van ‘indiener’ (van een reactie). De reacties zijn zodanig samengevat, dat deze niet direct te herleiden zijn naar een

persoon of een specifiek adres. Indieners van een reactie kunnen hun reactie terugvinden aan de hand van het ontvangen registratienummer, zie de tabel in hoofdstuk 5.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 gaat in op onderwerpen die in de reacties naar voren zijn gekomen. Het beschrijft in het kort de inhoud van het startdocument en de status van het voorkeursalternatief. Daarbij geven we van een aantal aangedragen alternatieve oplossingen gemotiveerd aan waarom deze niet verder worden onderzocht. Ook gaat dit hoofdstuk inhoudelijk in op specifieke punten die in meerdere reacties terugkomen.

Hoofdstuk 3 gaat in op het advies van de onafhankelijke Commissie mer: wat vindt de Commissie belangrijke informatie voor het MER en hoe gaan we in het verdere proces met de aanbevelingen van de Commissie om.

In hoofdstuk 4 is een overzicht opgenomen van wijzigingen in het startdocument naar aanleiding van het advies van de Commissie mer, de ingediende reacties en zogenoemde 'ambtshalve wijzigingen'.

Hoofdstuk 5 bevat de individuele beantwoording van alle ingediende reacties.

In de Nota van Antwoord is een aantal veel voorkomende afkortingen gebruikt. Het betreft de volgende afkortingen:

- GNN: Gelders Natuurnetwerk
- IGSV: Intergemeentelijke structuurvisie
- De mer: milieueffectrapportage (procedure, instrument)
- Het MER: milieueffectrapport (het rapport zelf)
- N2000: Natura 2000
- RKP: Rivierklimaatpark IJsselpoort
- VKA: Voorkeursalternatief
- IOK: Intentieovereenkomst

1.4 Hoe verloopt de verdere procedure

Vaststellen gewijzigd startdocument

Het gewijzigde startdocument en de Nota van Antwoord worden voorgelegd aan de stuurgroep Rivierklimaatpark ter instemming. De bevoegde gezagen: provincie Gelderland, Gemeente Rheden en Rijkswaterstaat stellen het gewijzigde startdocument en de Nota van antwoord formeel vast. De Nota van Antwoord is (digitaal) toegestuurd naar de indieners van een reactie.

Varianten

Wij werken de varianten uit het startdocument verder uit tot schetsontwerpen. Deze schetsontwerpen hebben een iets hoger detailniveau. Vervolgens brengen we de effecten in beeld. We kijken daarbij niet alleen naar de milieueffecten maar breder. In het Startdocument is het integraal beoordelingskader opgenomen. Hierin staat precies naar welke onderwerpen we meenemen in de beoordeling. In de variantennota presenteren we de uitkomsten van deze

effectbeoordeling en presenteren we de te maken keuzes om de voorkeursvariant samen te stellen.

Voorkeursvariant

De gekozen voorkeursvariant werken we vervolgens verder uit en beoordelen we gedetailleerder. Dit rapporteren we in de Nota voorkeursvariant en het milieueffectrapport.

Besluiten

Vervolgens bereiden we ruimtelijke besluiten voor. De ontwerpbesluiten leggen we ter inzage samen met het milieueffectrapport en de nota voorkeursvariant. Hierna stellen de bevoegde gezagen aan de hand van de ingekomen zienswijzen en het advies van de Commissie mer de besluiten vast, al dan niet in aangepaste vorm.

Gedurende deze stappen bieden we belanghebbenden via diverse vormen van participatie de mogelijkheid om zich te laten informeren over de voortgang en mee te denken over de uitwerking van de plannen. Eén en ander is beschreven in het startdocument.

2 Hoofdpijn van de reacties

2.1 Hoe zijn de reacties beantwoord?

In totaal zijn 36 reacties ingediend. Alle reacties zijn, voor een goede beantwoording, gesplitst in de verschillende onderwerpen die in de reacties zijn aangekaart. Dit heeft geleid tot 244 vragen, opmerkingen en reacties die stuk voor stuk zijn beantwoord.

Iedereen die een reactie op het startdocument heeft gegeven informeren we via deze Nota van Antwoord over hoe hiermee is omgegaan.

Wij danken iedereen die de tijd heeft genomen om de voor hen belangrijke onderwerpen met ons te delen. Uit de reacties blijkt dat er veel aandacht is voor de toekomst van dit uiterwaardengebied en dat er goed is meegedacht over de verschillende aspecten van het plan en over het proces hoe de definitieve plannen voor dit gebied tot stand komen. De reacties bevatten waardevolle informatie die wij kunnen gebruiken bij het vervolg.

Een aantal vragen of opmerkingen komt vaker terug. Deze beantwoorden we hieronder in algemene zin. Bij de individuele beantwoording van de reacties in hoofdstuk 5 verwijzen we regelmatig naar deze algemene antwoorden.

2.2 Functie en rol van het startdocument

Meerdere indieners van een reactie geven aan dat informatie ontbreekt of gemist wordt in het startdocument dat ter inzage lag. In een aantal gevallen gaat dit om zaken die we nog gaan uitzoeken en te zijner tijd in de variantennota of in het MER zullen presenteren. Het startdocument vormt slechts het vertrekpunt voor de mer-procedure (de milieuonderzoeken) en de voorbereiding van ruimtelijke besluiten. Het startdocument beschrijft:

- De participatieaanpak: hoe betrekken we belanghebbenden bij de planuitwerking.
- Te onderzoeken varianten en onderzoeksvragen
- Beoordelingskader MER: welke (milieu)effecten van de varianten gaan we onderzoeken.

Het startdocument bevat dus niet:

- Een uitgebreide beschrijving van het voorkeursalternatief en de gemaakte keuzes. Zie hiervoor de vastgestelde Intergemeentelijke Structuurvisie en de notitie Voorkeursalternatief (en zie paragraaf 2.3 van deze Nota van Antwoord)
- Een uitgebreide beschrijving van de huidige situatie en autonome ontwikkelingen. Met name voor het Rhederlaag wordt dit regelmatig genoemd
- In detail uitgewerkte varianten. De varianten hebben we op hoofdlijnen beschreven en werken we momenteel gedetailleerder uit voor de effectbeoordeling in de variantennota en het MER

- De feitelijke effectbeschrijving. De effectbeschrijving gaan we op basis van het startdocument opstellen en is te zijner tijd te lezen in de variantennota en het MER.

2.3 Het voorkeursalternatief en aangedragen alternatieve oplossingen

2.3.1 Vertrekpunt: het voorkeursalternatief

Vertrekpunt voor de planuitwerkingsfase, waar we nu in zitten, is het voorkeursalternatief dat in 2020 is vastgesteld. Dit voorkeursalternatief is tot stand gekomen na zorgvuldig onderzoek, participatie/advies en afweging van verschillende alternatieven. We verwijzen daarvoor naar de documenten uit de Verkenningfase, met name de Intergemeentelijke Structuurvisie en de Notitie Voorkeursalternatief. Als u die wilt nalezen kunt u deze vinden op de website van Rivierklimaatpark¹. In het startdocument is ook een toelichting op het gevolgde proces te vinden, zie hoofdstuk 2.

De in het startdocument genoemde varianten geven op verschillende manieren invulling aan het voorkeursalternatief en de daarmee te bereiken doelen. Deze werken we nu uit.

2.3.2 Kaders alternatieve oplossingen

Tijdens de inspraakperiode konden alternatieve oplossingen worden aangedragen. Van die mogelijkheid hebben meerdere insprekers gebruik gemaakt. We hebben in de kennisgeving en het startdocument aangegeven welke randvoorwaarden daarbij gelden. De oplossing moet:

- Passen in de Intergemeentelijke Structuurvisie;
- Redelijkerwijs een oplossing bieden voor de opgaven;
- Technisch uitvoerbaar, betaalbaar en juridisch haalbaar zijn;
- Duurzaam en beheersbaar zijn;
- Passen binnen de voorgenomen planning.

De voorstellen in de volgende paragraaf voldoen niet aan deze randvoorwaarden en zijn daarom geen onderdeel geworden van de planuitwerkingsfase voor het Rivierklimaatpark.

2.3.3 Aangedragen alternatieve oplossingen

2.3.3.1 Fietsbrug over de Steegse haven en het doortrekken van het fietspad Arnhem-Doesburg

Verschillende indieners doen het voorstel voor de aanleg van een fietspad door de noordelijke uiterwaarden van de IJssel. De route loopt via een nog te realiseren fietsbrug langs de A348 bij de Steeg. Zo ontstaat een mooie doorlopende fietsroute door de uiterwaarden.

De fietsbrug over de Steegse haven is in de intergemeentelijke structuurvisie (IGSV) in paragraaf 2.2 benoemd. De brug is erg kostbaar en alleen financieel haalbaar als realisatie kan worden gecombineerd met groot onderhoud aan de A348. De kans en de meerwaarde wordt door de projectpartners onderkend. We zien het echter als een kans voor de lange termijn. We richten ons

¹ www.rivierklimaatpark.nl bij 'documenten / archief / vastgestelde plannen'.

nu op maatregelen waarvoor geld beschikbaar is gesteld of waarvoor naar verwachting op korte termijn geld beschikbaar zal zijn.

2.3.3.2 Fietspad richting de Zutphensestraatweg, Rheden

De behoefte aan het doortrekken van het fietspad ter hoogte van voormalig Terrein de Groot naar de Zutphensestraatweg is bekend. Verschillende indieners wijzen op het ontbreken van deze verbinding en de kans om de Posbank en Veluwe te verbinden met de IJsselvallei.

De gemeente Rheden werkt momenteel aan een Omgevingsvisie, waar ook beleid op mobiliteit onderdeel van uitmaakt. In dit kader wordt gemeente breed gekeken naar de fietsverbindingen. Mogelijk kan deze verbinding hierin worden meegenomen. Het doortrekken van het fietspad valt buiten de scope van het Rivierklimaatpark.

2.3.3.3 Afwaarderen van de A348 ter versterking van de verbinding met de Veluwe

Ter versterking van de ecologische verbinding tussen de IJssel en de Veluwe stelt een indiener voor om de IJsselweg (A348) om te vormen tot een reguliere provinciale weg (N348) zonder vluchtstroken, de maximumsnelheid te verlagen naar 80 km/h en het opheffen van afrit 1 en de verbindingsweg tussen de snelweg en de Zutphensestraatweg-Arnhemsestraatweg te onderzoeken.

Het voorstel van indiener draagt bij aan de ambitie voor de lange termijn om de verbinding met de Veluwe te versterken. Voor dit moment is de ingreep echter te ingrijpend om op korte termijn uit te voeren en ontbreekt uitzicht op financiering. Daarom nemen we dit initiatief niet op in de scope van Rivierklimaatpark.

2.3.3.4 Het aanpakken van diverse wegen buiten het Rivierklimaatpark

Enkele belanghebbenden vragen om verschillende wegen in omliggende kernen aan te pakken vanuit veiligheid, doorstroming of ruimtelijke kwaliteit.

Dergelijke lokale opgaven passen niet binnen de opgave van het Rivierklimaatpark en vragen vooral aandacht en besluiten van de betreffende gemeenten.

2.3.3.5 Betrekken van 'het Broek' als deelgebied 8

Enkele indieners geven aan dat enkele onderwerpen uit het Rivierklimaatpark ook relevant zijn voor het Duivense en Zevenaarse Broek. Zij zien graag dat dit als nieuw deelgebied wordt toegevoegd aan Rivierklimaatpark.

De samenhang tussen Rivierklimaatpark en het Broek hebben we besproken met de gemeente Zevenaar. Naast Rivierklimaatpark hebben alle partners hun eigen opgaven en projecten.

Wanneer voor de realisatie van een bepaalde opgave het niet nodig is dat alle negen partners uit het Rivierklimaatpark hierover besluiten, is samenwerken niet voor de hand liggend. Voor het Broek geldt dat het toevoegen van dit gebied als extra deelgebied geen oplossing biedt voor de opgaven binnen Rivierklimaatpark. Wel vraagt het om zorgvuldige afstemming tussen de projecten, zeker daar waar overkoepelende thema's als verkeer, recreatie en hydrologie in beide projecten voorkomen. Wij zullen hierover blijvend in overleg treden met de gemeente Zevenaar.

2.3.3.6 Verplaatsen van de ingang Rhederlaag

Verschillende indieners stellen voor om de ingang van het Rhederlaag bovenstrooms te verplaatsen bijvoorbeeld naar de oude rivierloop ter hoogte van recreatiepark De Mars. Als belangrijkste reden wordt genoemd dat het waterniveau in het Rhederlaag dan stijgt waardoor verdroging in het gebied en in de omgeving wordt tegengegaan.

De aangedragen maatregel kan een bijdrage leveren aan het oplossen van geschetste probleem van verdroging in het Rhederlaag. Het probleem van verdroging speelt echter niet alleen in het Rhederlaag, maar in heel de Liemers. De gemeente streeft naar een samenhangende aanpak voor de verdroging in plaats van het uitvoeren van losse maatregelen. Overigens heeft deze maatregel ook consequenties. Zo zal, om de geplande overnachtingshaven voor de binnenvaart in stand te houden, een dam in het Rhederlaag moeten worden gemaakt op een van de diepste punten van de plassen. Daarnaast leidt het verplaatsen van de ingang tot hogere waterstanden in het Rhederlaag, wat weer gevolgen heeft voor de kades en oeverbescherming. Vanwege de impact en het streven naar een samenhangende aanpak van dit probleem is besloten deze oplossing niet nader te onderzoeken binnen het Rivierklimaatpark.

2.4 Integrale beoordeling van varianten

Via de ingediende reacties ontvingen we meerdere vragen of we bij de effectbeoordeling ook kijken naar een specifiek aspect wat voor de betreffende indiener van belang is. Alle varianten en de uiteindelijke voorkeursvariant beoordelen we op de aspecten uit het integrale beoordelingskader (zie paragraaf 5.2 van het startdocument). De milieueffecten zijn een onderdeel daarvan. Deze hebben we al vrij ver uitgeschreven in hoofdstuk 6 van het startdocument, en milieu is dus zeker niet enige thema.

Meerdere indieners benoemen en onderbouwen een voorkeur voor één van de varianten. Daarmee lopen zij vooruit op de integrale beoordeling die we op basis van de diverse onderzoeken uitvoeren. De standpunten van de indieners bevatten daarvoor vaak nuttige informatie.

2.5 Veel voorkomende inhoudelijke vragen/opmerkingen

2.5.1 Waterkwaliteit en -stroming Rhederlaag

Recreatieondernemers, bewoners van Riverparc en andere belanghebbenden maken zich zorgen over het effect van de rivierverruimende maatregelen op de waterkwaliteit van en de stroming op het Rhederlaag. Ze wijzen erop dat het Rhederlaag in belangrijke mate wordt gevuld met kwalitatief schoon kwelwater vanuit het Veluwe-massief. Met een verlaging van de Koppenwaardsedam, in combinatie met het doorstroombaar maken van de kade van de Marsweg, zal een veel frequentere doorstroming van het Rhederlaag met IJsselwater via de Koppenwaard plaatsvinden. Men vreest dat de kwaliteit van het water in het recreatiegebied hierdoor achteruit zal gaan. De aanwezigheid van een voormalige vuilstort in de Koppenwaard wordt in dit verband ook regelmatig genoemd. Ook vreest men dat de hoeveelheid slib in het water zal toenemen en dat dit zich afzet op de zandstranden. Daarnaast zijn er zorgen dat de stroomsnelheid van het

water in situatie van hoogwater zal leiden tot afkalving van de strandjes en oevers bij onder andere Riverparc.

Wij onderschrijven het belang van een goede waterkwaliteit voor bewoners, gebruikers en recreanten op het Rhederlaag. Het in beeld brengen van de gevolgen van de maatregelen voor de waterkwaliteit heeft daarom zeker onze aandacht. Zie ook tabel 6.2 in paragraaf 6.5 en de toelichting daarop in paragraaf 6.6 van het startdocument. Hierin is waterkwaliteit van het Rhederlaag specifiek genoemd. Op dit moment vindt (jaarrond) onderzoek plaats naar de waterkwaliteit in het Rhederlaag en de sedimentatie van slib. Daarmee brengen we de uitgangssituatie in beeld. De mogelijke effecten betrekken we in de afweging en beoordeling van de varianten.

Dit geldt ook voor de effecten van het verlagen van de Koppenwaardsedam en het doorstroombaar maken van de Marsweg op de stroming van water langs de oevers van het Rhederlaag, waaronder die van Riverparc.

2.5.2 Struinpaden/wandelpaden

Uit de reacties op het startdocument blijkt dat er verwarring bestaat over de begrippen 'struinp pad' en 'wandelpad'. Meerdere indieners geven aan dat struinen betekent vrijuit door het gebied wandelen zonder gebonden te zijn aan een pad, terwijl een wandelpad juist een aangegeven route impliceert.

De term struinp ad komt uit de Intergemeentelijke Structuurvisie en is daarin niet nader uitgelegd. Met een struinp ad bedoelen we in dit geval een pad dat wel een vaste route volgt, maar niet verhard is. Dit gebied leent zich minder goed voor echt struinen door de uiterwaarden. Wij zullen dit in het startdocument aanpassen en in het vervolg de term 'wandelpad' hanteren.

2.5.3 Recreatie en natuur gaan niet samen

Meerdere indieners uiten zorgen over de effecten op de natuur in het gebied, met name als gevolg van recreatie. In het bijzonder vraagt men aandacht voor het effect van recreatieve routes door of langs natuurgebieden. Men vreest dat hierdoor verstoring van de aanwezige soorten plaatsvindt. Anderen moedigen het toegankelijk maken van de uiterwaarden juist aan zodat mensen makkelijker kennismaken met de natuur.

Recreatieve ontwikkeling en het ontwikkelen van natuur zijn beide doelen van het Rivierklimaatpark IJsselpoort. Soms 'schuren' belangen en is een zorgvuldige afweging nodig. Dit gaan we per deelgebied en voor het plangebied als geheel doen. Daarvoor onderzoeken we zowel de effecten van natuur als van recreatie (en ook samen) in het MER. We hebben twee basisvarianten voor recreatief gebruik ontwikkeld om de door indieners genoemde samenhang tussen natuur en recreatie goed in beeld te krijgen.

2.5.4 Ontwikkelen voormalig terrein de Groot

Verschillende indieners verzoeken af te zien van de voorgestelde herinrichting van het voormalige steenfabrieksterrein de Groot. Ze beargumenteren dat het gebied zich niet leent voor intensieve verblijfsrecreatie en dat de aanwezige natuurwaarden zullen worden verstoord.

Het vertrekpunt voor de planuitwerkingsfase, waar we nu in zitten, is het voorkeursalternatief dat in 2020 is vastgesteld. Dit voorkeursalternatief is tot stand gekomen na zorgvuldig onderzoek en afweging van verschillende alternatieven. Het voorkeursalternatief voorziet in herinrichting van het terrein van de voormalige steenfabriek. Dat werken we de komende tijd verder uit, zoals beschreven in het startdocument (paragraaf 4.7). Het in beeld brengen van de effecten op natuur, is onderdeel van de uitwerking.

2.5.5 Bouwen in de uiterwaarden

Een aantal indieners zet vraagtekens bij de uitbreidingsmogelijkheden die we bieden voor bedrijven in de uiterwaarden. Daarbij verwijst men naar de recent aangescherpte regels voor bouwen in de uiterwaarden. Ze constateren ook een tegenstrijdigheid tussen het uitplaatsen van Struyk Verwo en ruimte bieden aan andere bedrijven.

Het vastgestelde VKA vormt de basis voor de gemaakte keuzes. Hierin is vastgelegd dat Struyk Verwo uitgeplaatst wordt om andere doelen mogelijk te maken (waaronder waterstandsverlaging, ruimte voor een robuust riviersysteem, nieuwe natuur en verhoging van de ecologische waterkwaliteit). In het VKA wordt aan het bedrijf Putman ruimte geboden omdat dit een watergebonden bedrijf is, mits daar rivierverruimende maatregelen tegenover staan. Voor de ontwikkeling van voormalig Terrein de Groot, de invulling van steenfabrieksterrein Emptepol en initiatieven in het Rhederlaag is onder voorwaarden ruimte in de uiterwaarden mogelijk.

Recent zijn de regels voor bouwen in de uiterwaarden aangescherpt. Dit is een uitwerking van de brief water en bodem sturend van de minister en staatssecretaris van infrastructuur en waterstaat². In de brief wordt aangegeven dat we rekening moeten houden met hogere afvoeren door klimaatverandering en vaker hoog water in de uiterwaarden. Er is meer ruimte nodig om water op te vangen bij hoog water. Het bouwen in de uiterwaarden voor activiteiten die niet watergebonden zijn, zijn niet meer toegestaan. Deze regel is direct ingegaan maar voor projecten waar bestuurlijke afspraken over zijn gemaakt, wordt een uitzondering gemaakt. Rivierklimaatpark IJsselpoort is een van de projecten waarvoor de uitzondering (maatwerk) geldt. Wat precies de regels zijn voor maatwerk wordt door het ministerie uitgewerkt. Wat al wel duidelijk is:

- de ontwikkeling moet passen binnen de kaders van het voorkeursalternatief en de intergemeentelijke structuurvisie;
- de ontwikkeling moet zorgen voor extra ruimte voor de rivier;
- het ruimtebeslag moet zo klein mogelijk zijn;
- permanente bewoning is niet toegestaan.

² <https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=2022D50136>

Om gebruik te maken het maatwerk moet de ontwikkeling meegenomen worden in de plannen van Rivierklimaatpark IJsselpoort. Begin 2025 moet er duidelijk zijn welke ontwikkelingen voldoen aan de regels en meekunnen in het planproces. Zodra helder is wat de aanvullende regels zijn vanuit het ministerie nemen wij contact op met de bij ons bekende initiatiefnemers om af te spreken welke mogelijkheden er zijn en op welke wijze de ontwikkeling onderdeel wordt van het planproces van Rivierklimaatpark.

2.5.6 Inrichting Marsweg en Koestraat

De herinrichting van de Marsweg en de Koestraat is een onderwerp dat veel indieners bezighoudt. Er is een breed besef dat er op dit moment te hard gereden wordt en er weinig ruimte is voor veilig gebruik door de verschillende weggebruikers. In reactie op de twee gepresenteerde varianten dragen indieners verschillende oplossingen aan om de veiligheid te verbeteren.

Op dit moment werken we de varianten voor de herinrichting van de Marsweg en Koestraat nader uit samen met direct belanghebbenden. De voor- en nadelen van beide varianten voor de verkeersveiligheid onderzoeken we in het MER. Op basis van deze en andere onderzoeken maakt de stuurgroep een keuze tussen deze varianten. Deze kan per deel van de Marsweg/Koestraat anders zijn en zelfs een combinatie van de onderzochte maatregelen zijn.

2.5.7 Inrichting dijk Westervoort

Een veilige inrichting van de dijk bij Westervoort is een onderwerp waar diverse indieners voorstellen voor indienen. Deze komen soms overeen maar tegelijkertijd zijn de aangedragen oplossingsrichtingen vaak verschillend.

Voor het gedeelte tussen de toerit van Putman en de Driegaardenstraat werken wij de gepresenteerde varianten uit. We beoordelen ze volgens het Integraal Beoordelingskader zodat bestuurders een afgewogen beslissing kunnen nemen voor de voorkeursvariant.

Het gedeelte van de IJsseldijk tussen de Veerдам (Dorpstraat) tot aan de toerit naar Putman is gekozen voor de variant waarbij de IJsseldijk wordt ingericht als fietsstraat met bijbehorende voorzieningen, ingericht voor gemotoriseerd bestemmingsverkeer en fietsverkeer³. Er is een “harde knip” op de IJsseldijk voorzien ter hoogte van het viaduct. Een harde knip is een maatregel waarbij autoverkeer niet meer kan passeren (met uitzondering van hulpdiensten). Wij kunnen deze harde knip alleen realiseren bij het doorgaan van het project ViA15, waarbij de A15 wordt doorgetrokken, waardoor de verkeersdruk in Westervoort vermindert. Verder is een “zachte knip” voorzien op de Brouwerslaan. Bij een zachte knip is het nog wel mogelijk voor autoverkeer om te passeren, het is met name bedoeld om sluipverkeer te ontmoedigen. Door een langere, langzamere route te creëren voor autoverkeer, is de route niet langer aantrekkelijk als alternatief. De vorm van de zachte knip wordt verder uitgewerkt in het stedenbouwkundig ontwerp van de

³ Voor referenties zie bijlage 2 van het Startdocument

nieuwe woonwijk Westervoort Noord. Het onderzoek naar de verkeersafwikkeling van de nieuwe woonwijk Westervoort Noord loopt echter nog. Als er sprake is van een hoger verkeersaanbod op de IJsseldijk door een (gedeeltelijke) verkeersafwikkeling van de nieuwe woonwijk Westervoort Noord via de dijk, dan is een relatief kleine verbreding van het wegprofiel mogelijk noodzakelijk om de IJsseldijk als fietsstraat in te richten. Wij gaan dit aspect samen met de gemeente uitwerken.

2.5.8 Ontbreken duidelijke visie op ontwikkeling van het Rhederlaag

Diverse insprekers missen in het startdocument een duidelijke visie op de ontwikkeling van het Rhederlaag.

Het klopt dat de ontwikkelingsmogelijkheden van de bestaande recreatieparken en andere ontwikkelingen in het Rhederlaag niet specifiek zijn genoemd in het startdocument. In het voorkeursalternatief is het hele Rhederlaag gemarkeerd als 'recreatief ontwikkelgebied met kwaliteitsimpuls'. De ontwikkelingsmogelijkheden binnen het Rhederlaag zijn ondervangen in twee aspecten binnen het Rivierklimaatpark:

- Het bieden van 'maatwerkoplossingen' in het kader van het aangescherpte Beleidsregels grote rivieren om buitendijks ruimtelijke ontwikkelingen te realiseren wanneer er tegelijkertijd meer rivierruimte wordt gemaakt.
- Met de kwaliteitsimpuls voor het Rhederlaag legt het Rivierklimaatpark de focus op het recreatief ontwikkelperspectief. De kwaliteitsimpuls is een belangrijk uitgangspunt voor de toekomst van het Rhederlaag. Hiervoor het Masterplan Rhederlaag bedacht, waarvan de precieze invulling en haalbaarheid momenteel wordt bepaald.

2.5.9 Maatregelen in relatie tot de dijkversterking PanWes

Sommige indieners uiten zorgen over de effecten van de dijkversterking, zoals binnendijkse wateroverlast of overlast van uitvoeringswerkzaamheden.

De versterking van de dijk is geen onderdeel van Rivierklimaatpark IJsselpoort, maar een apart project dat door het waterschap Rijn en IJssel wordt getrokken. Wij zorgen wel voor een zorgvuldige afstemming met het proces van de dijkversterking. Bij beide projecten is aandacht voor de effecten van de maatregelen op bijvoorbeeld het grondwater. Er is ook aandacht voor de schadeafhandeling vanuit de projecten rondom Westervoort. Hierover volgt op een later moment meer informatie. Daarnaast gaan wij zorgen voor een zorgvuldige afstemming van de uitvoeringswerkzaamheden voor het Rivierklimaatpark met die van het waterschap Rijn en IJssel voor de dijkversterking. Beperking van de impact van het uitvoeren van werkzaamheden is een gezamenlijk doel van de dijkversterking en het Rivierklimaatpark IJsselpoort.

2.6 Wens om betrokken te blijven / mee te denken

Verschillende indieners hebben de wens geuit om betrokken te blijven of mee te denken bij het uitwerken van de plannen.

Wij maken hier graag gebruik van. In het startdocument is op hoofdlijnen aangegeven op welke momenten we welk type bijeenkomsten voorzien. Via de digitale nieuwsbrief zullen we kenbaar maken welke bijeenkomsten voor welke belanghebbenden georganiseerd worden. Ook zullen we aangeven of en hoe u zich kunt aanmelden. Deze informatie zullen we ook via actuele berichten op de website plaatsen. Daarnaast zullen we gericht contact opnemen met indieners die hierom hebben gevraagd.

3 Advies Commissie mer

3.1 Inleiding

De Commissie voor de milieueffectrapportage heeft advies uitgebracht over de reikwijdte en detailniveau van het op te stellen milieueffectrapport. Het advies is integraal opgenomen in bijlage 1 van deze Nota van Antwoord. De Commissie mer heeft alle reacties op het startdocument (geanonimiseerd) ontvangen en betrokken bij haar advies.

In haar advies formuleert de Commissie mer een aantal hoofdpunten, die zij beschouwt als essentiële informatie voor het op te stellen MER:

- Beschrijf de achtergrond van en de aanleiding voor het Rivierklimaatpark
- Maak de doelen zo concreet mogelijk. Geef aan wat de hoofd- en neven-doelen zijn.
- Geef aan wat de randvoorwaarden uit beleid en regelgeving zijn en beschrijf de andere relevante ontwikkelingen
- Beschrijf de positieve en negatieve gevolgen van de varianten.
- Beschrijf de totstandkoming van de voorkeursvariant

De Commissie brengt advies uit aan de overheden die de juridische besluiten vaststellen. Het advies is besproken tussen de bevoegde gezagen en de initiatiefnemer⁴.

Hoe de bevoegde gezagen en de initiatiefnemer met de hoofdpunten van het advies om willen gaan, beschrijven we in paragraaf 4.2. In paragraaf 4.3 gaan we in op een aantal andere aandachtspunten en adviezen van de Commissie.

De Commissie mer had bij het opstellen van het advies geen gedetailleerd inzicht in het werkproces dat het project voor ogen heeft om tot een goed onderbouwd en gedragen voorkeursvariant te komen. Dit is een gevolg van de eerder gemaakte keuze om het startdocument vooral te richten op de informatie die voor insprekers relevant is om op dit moment een reactie in te kunnen dienen en minder op de meer procesmatige en technische onderwerpen. Dit proces is tijdens het adviesgesprek met de Commissie mer toegelicht door de initiatiefnemer.

3.2 Hoofdpunten van het advies

3.2.1 Achtergrond en al doorlopen proces

Advies: Beschrijf de achtergrond van en de aanleiding voor het Rivierklimaatpark. Geef een overzicht van het doorlopen proces, waaronder de totstandkoming van het vastgestelde voorkeursalternatief. Geef aan op welke wijze het milieubelang daarbij een rol heeft gespeeld. Onderbouw ook de grenzen van het plangebied.

⁴ Het Omgevingsbesluit bepaalt dat de overheden die zowel initiatiefnemer als bevoegd gezag zijn in het kader van het milieueffectrapport moeten zorgen voor een rollenscheiding. Dat betekent dat de ambtenaren die het project beoordelen vanuit de rol van bevoegd gezag zoveel als mogelijk andere ambtenaren zijn dan die betrokken zijn vanuit de rol van initiatiefnemer.

Reactie: Het is gebruikelijk om in een MER de voorgeschiedenis van een project te beschrijven. Wij delen dan ook het belang van deze beschrijvingen. De informatie is in het kader van de uitgevoerde verkenning en de intergemeentelijke structuurvisie al eerder gepresenteerd. Toch helpt het als we het 'vertrekpunt' voor de planuitwerkingsfase nog eens samenvatten. Hier geven we in het MER invulling aan.

Consequentie voor startdocument: geen, deze inhoudelijke toelichting vullen we in het MER.

3.2.2 Concrete(re) doelen:

Advies: Maak de doelen zo concreet mogelijk, zodat inzicht te geven is in wat de varianten hieraan bijdragen. Geef aan wat de hoofd- en neven-doelen zijn en leg uit hoe die zich tot elkaar verhouden. Geef ook aan wat mogelijke (meekoppel)kansen zijn in relatie met andere projecten.

Reactie:

Wij onderschrijven het advies van de commissie om de doelen zo concreet, toetsbaar en kwantitatief als redelijkerwijs mogelijk is uit te werken.

De doelen voor het Rivierklimaatpark zijn vastgesteld bij de start van de uitgevoerde verkenning. Het klopt dat de vier doelen op dit moment gelijkwaardig geformuleerd zijn. We werken het vastgestelde voorkeursalternatief – dat voldoet aan de doelstellingen – nader uit. Later in het proces moeten bestuurlijke keuzes worden gemaakt welke doelen in welk geval het zwaarst wegen. Deze keuzes moeten hoe dan ook worden gemaakt in het proces om te komen van varianten tot een voorkeursvariant. In dat kader beoordelen we waar verdere kwantificering van de doelen helpt om de afwegingen te kunnen maken, hoe we omgaan met eventuele conflicterende doelen en op welke wijze de keuzes zijn gemaakt. We geven hiermee invulling aan het advies van de Commissie in het kader van de integrale beoordeling van de varianten. Ook zullen wij de meekoppelkansen expliciet benoemen, zoals de Commissie heeft gevraagd.

Consequentie voor startdocument:

In het startdocument (hoofdstuk 5) voegen we toe hoe we omgaan met (toetsing aan) doelstellingen.

3.2.3 Randvoorwaarden uit beleid en andere ontwikkelingen

Advies: Geef aan welke randvoorwaarden bestaand beleid en wet- en regelgeving aan het Rivierklimaatpark stellen. Geef ook aan welke andere ontwikkelingen spelen in en nabij het plangebied en hoe deze ontwikkelingen de (positieve en negatieve) milieugevolgen van het Rivierklimaatpark mogelijk kunnen beïnvloeden en/of versterken. Beschrijf en onderbouw welke ontwikkelingen vallen binnen de al vastgelegde structuurvisie, welke ontwikkelingen gezien moeten worden als raakvlakprojecten, welke controversieel zijn door veranderende regelgeving én welke gelden als autonoom. Geef aan of en in hoeverre bepaalde ontwikkelingen onzeker zijn en op welke wijze daarmee in het MER wordt omgegaan.

Reactie: Het in beeld brengen van het beleidskader is een 'standaard' onderdeel van ieder MER en nemen we dus op in het MER. Dit beleidskader bepaalt onder andere de 'speelruimte' die er is bij de uitwerking van het eerder vastgestelde voorkeursalternatief. Wij denken hierbij onder andere aan de wet- en regelgeving met betrekking tot natuur, de gevolgen van de beleidslijn 'water en bodem sturend' en de ontwikkelingen met betrekking tot Integraal Riviermanagement. We geven in het MER ook invulling aan het advies van de Commissie om goed inzicht te geven in raakvlakprojecten en autonome ontwikkelingen.

Consequentie voor startdocument: Geen. We zien dit als nadere uitwerking van paragraaf 6.3 van het startdocument.

3.2.4 Milieugevolgen en bijdrage aan doelen

Advies: Beschrijf de positieve en negatieve effecten van de varianten (inclusief de voorkeursvariant). Doe dit voor de aanlegfase én de eindfase (als alle werkzaamheden afgerond zijn). Beoordeel per variant in hoeverre de doelen van het Rivierklimaatpark worden bereikt (het doelbereik). Ga ook in op de mogelijke fasering van het Rivierklimaatpark en op de haalbaarheid in relatie tot de Natura 2000-doelen.

Reactie: Het is gebruikelijk om in een MER onderscheid te maken in feitelijk optredende effecten (negatief/positief, gebruiksfase/eindfase) en het 'doelbereik'. Daarbij gaan we ook in op de fasering en op de genoemde haalbaarheid in relatie tot de Natura 2000-doelen.

Consequentie voor startdocument: Geen. We zien dit als nadere uitwerking van hoofdstuk 5 en 6 van het startdocument.

3.2.5 Totstandkoming van de voorkeursvariant:

Advies: Beschrijf de totstandkoming van de voorkeursvariant. Geef aan op welke wijze het milieubelang daarin een rol heeft gespeeld.

Reactie: De manier waarop het milieubelang een rol heeft gespeeld bij de samenstelling van de voorkeursvariant is een belangrijke onderbouwing van de uiteindelijk te nemen besluiten. Wij onderschrijven het advies dit in het MER inzichtelijk te maken, zodat alle milieu-gerelateerde aspecten bij elkaar in één document staan.

Consequentie voor startdocument: Geen. We zien dit als nadere uitwerking van hoofdstuk 5 van het startdocument.

3.3 Overige aanbevelingen en adviezen

De Commissie formuleert in de hoofdstukken 2 tot en met 5 meer gedetailleerde adviezen/suggesties voor het onderzoek. De bevoegde gezagen en de initiatiefnemer nemen deze adviezen over. Werkenderwijs zal blijken hoe we precies invulling gaan geven aan het advies van de Commissie. In het MER zullen we dit nader verantwoorden.

In deze paragraaf gaan we op een aantal concrete adviezen nader in. In algemene zin geldt dat we per thema/beoordelingscriterium gaan bekijken op welk moment de gewenste informatie nodig is: voor het kiezen van een voorkeursvariant óf bij de nadere uitwerking van die voorkeursvariant. Ook dit zullen we in het MER goed onderbouwen.

Paragraaf 2.1 toetsing doelstellingen

Advies: De Commissie adviseert om bij de toetsing aan doelbereik (zie paragraaf 4.2 van het advies) te onderzoeken wat de consequenties zijn voor de thema's natuur en landschap van het afwijken van het doel om 10 cm waterstandsdeling te realiseren. Dit om te voorkomen dat het 10 cm-doel het benutten van kansen voor deze thema's in de weg staat.

Reactie: De Commissie lijkt te veronderstellen dat het 10 cm-doel kansen in de weg staat. Als eerste stap zullen we in het MER onderzoeken of deze veronderstelling klopt. Als dat het geval is, zullen we zoals de Commissie adviseert in beeld brengen welke gevolgen het afwijken van deze doelstelling heeft op thema's als natuur en landschap.

Consequentie voor startdocument: Geen. We zien dit als nadere uitwerking van hoofdstuk 5 van het startdocument.

Paragraaf 2.1, doelen recreatie

Advies: In het startdocument staat dat het recreatief routenetwerk en gebiedsentrees niet nu al worden onderzocht maar pas in de fase van optimalisering van de voorkeursvariant. De Commissie adviseert de doelen voor recreatie meteen mee te nemen.

Reactie: Wij onderschrijven dit advies van de Commissie voor zover het de recreatieve doelen en de (grote) gebiedsentrees betreft. Het Rivierklimaatpark heeft vier (op dit moment) gelijkwaardige doelen, waaronder de uiterwaarden beter toegankelijk te maken voor recreanten. Deze gelijkwaardigheid van doelstellingen impliceert dat recreatieve doelen voor routenetwerk en entrees een volwaardige plaats krijgen in de varianten en het onderzoek. Het startdocument beschrijft dat recreatieve elementen zoals de gebiedsentrees volgend zijn op 'hoofdkeuzes', waarmee er impliciet een keuze wordt gemaakt dat (deze vormen van) recreatie geen hoofdkeuze zijn en daarmee ondergeschikt als doel. Door het volgend te laten zijn vallen mogelijk bepaalde oplossingen af die vanuit recreatief oogpunt ideaal zouden zijn. Daarom zullen we in de variantenafweging gedetailleerder ingaan op recreatieve routes en op de (grote) gebiedsentrees.

Consequentie voor startdocument: We voegen dit toe in hoofdstuk 4 van het startdocument.

Paragraaf 3.2, suggestie voor ontwikkelen thematische varianten

Advies: De Commissie benoemt dat de werkwijze om per deelgebied varianten te onderzoeken het risico met zich meebrengt dat milieueffecten niet volledig en in onderlinge samenhang worden onderzocht. Om dat risico te beheersen doet de Commissie de suggestie om thematische varianten te ontwikkelen vanuit de verschillende doelstellingen.

Reactie: Wij zijn het met de Commissie eens dat het ongewenst is om milieueffecten niet volledig en niet in onderlinge samenhang te onderzoeken. Wij zien meerdere manieren om dit te voorkomen. De suggestie van de Commissie is één van die manieren, maar in het startdocument staat op pagina 44 een andere manier beschreven om dit risico te beheersen: *“We beoordelen de varianten eerst los en vervolgens beschouwen we de raakvlakken met en effecten op andere varianten. Waar nodig om een goede effectbeoordeling te kunnen doen, maken we samengestelde varianten. Daarbij combineren we verschillende maatregelen met elkaar. Dit is bijvoorbeeld van belang voor rivierkundige effecten, zoals waterstandsaling.”* Hiermee stellen we zeker dat de milieueffecten volledig en in onderlinge samenhang worden onderzocht.

Consequentie voor startdocument: Geen.

Paragraaf 4.5, advies om landschaps- en beeldkwaliteitsplan op te stellen in variantenfase

Advies: De Commissie adviseert al in deze fase een landschaps- en beeldkwaliteitsplan op te stellen met daarin fotomontages en visualisaties.

Reactie: Een dergelijk plan bevat veel verschillende onderdelen, waaronder gedetailleerde aspecten die in deze fase nog niet aan de orde zijn. De genoemde visualisaties en fotomontages zullen we, voor zover mogelijk in dit stadium van de planvorming, al wel opnemen in het MER. Dit kan ook in de vorm van referentiebeelden vanuit andere projecten. Op deze manier groeit het plan in de loop van het proces. Wij nemen het advies van de Commissie over in die zin dat we een start maken met het beeldkwaliteitsplan en landschapsplan, en dit lopende het werkproces (als de ontwerpen concreter zijn) aanvullen.

Consequentie voor startdocument: Geen. We zien dit als nadere uitwerking van het startdocument.

4 Wijzigingen in het startdocument

In dit hoofdstuk vatten we samen welke wijzigingen zijn aangebracht in het startdocument naar aanleiding van de ingediende reacties (zie hoofdstuk 5 van deze Nota van Antwoord) en het advies van de Commissie mer (zie hoofdstuk 3 van deze Nota van Antwoord). Daarnaast zijn er enkele wijzigingen aangebracht vanwege nieuwe inzichten bij de verdere uitwerking van de varianten. Samen met enkele omissies en enkele tekstuele aanpassingen noemen we dit 'ambtshalve wijzigingen'.

4.1 Wijzigingen naar aanleiding van ingediende reacties en het advies van de Commissie mer

De ingediende reacties en het advies van de Commissie mer heeft geleid tot de volgende aanpassingen van het startdocument:

- We vervangen de term 'struipaden' door 'wandelpaden', Dit kunnen verharde of onverharde paden zijn (hoofdstuk 4 startdocument en Ruimtelijk perspectief)
- We voegen de grote gebiedsentrees toe als onderdeel van het variantenonderzoek (nieuw hoofdstuk 4.10 van het startdocument)
- De principes voor recreatieve routes, zoals beschreven in het startdocument, integreren we in de uitwerking van de varianten (hoofdstuk 4 startdocument)
- We voegen in hoofdstuk 5 een passage toe hoe we de toetsing aan de doelstellingen vormgeven.
- De mogelijkheid van kleinschalige energieopwekking bij terrein De Groot is toegevoegd in paragraaf 4.7 van het gewijzigde startdocument.

4.2 Advies van de klankbordgroep Rivierklimaatpark

De Klankbordgroep RKP heeft in haar vergadering van 18 april 2024 het ontwerp-Startdocument besproken en de Stuurgroep geadviseerd. Het advies richt zich op het integraal beoordelingskader, doelbereik en het detailniveau en volledigheid van de onderzoeksagenda.

De Klankbordgroep vraagt aandacht voor de onderstaande onderwerpen:

- Factor 'tijd'
De factor 'tijd' is een belangrijke factor is en deze lijkt in het integrale beoordelingskader te ontbreken.
Hoe wordt dit meegenomen: Factor 'tijd' is zeker een belangrijk thema om mee te nemen in de beoordeling van de effecten/consequenties. We nemen dit in de integrale beoordeling als apart onderwerp mee (valt onder het kopje 'overig').
- Recreatie

In het Ruimtelijk Perspectief (bijlage van het Startdocument) is recreatie onderdeel van het leidend principe 5: 'Biedt ruimte voor passend economisch gebruik'. Recreatie is meer dan alleen economisch gebruik. Voor gebruikers draagt recreatie ook bij aan welzijn. Recreatie beperkt zich niet alleen tot wandelen. Worden andere vormen van recreatie ook meegenomen in de effectenstudie?

Hoe wordt dit meegenomen: In het leidend principe 4 'vergroot de recreatieve belevingswaarde en identiteit van het gebied' is beschreven dat recreatie meer is dan een economische functie. Voor het deelgebied Rhederlaag werken we in het masterplan Rhederlaag het toekomstperspectief voor dit gebied uit. Dit gaat verder dan alleen wandelen. Voor de overige deelgebieden zien wij (extensieve) wandelrecreatie als mogelijk passend gebruik. De effectenstudie moet uitwijzen welke gebieden zich daar wel en niet voor lenen.

- **Duurzaamheid en toekomstbestendigheid**
 Hoe wordt omgegaan met nieuwe/onverwachte ontwikkelingen bij de beoordeling? Zijn de toekomstige ontwikkelingen voldoende in beeld om dit te beoordelen?
Hoe wordt dit meegenomen: Er is een 'stip op de horizon' gezet in het Ruimtelijk Perspectief, waarbij verwachting is dat de tendens gaat naar meer natuurlijke processen in de rivier. Nieuwe ontwikkelingen worden aan de hand hiervan bekeken. Dit perspectief wordt ook gebruikt ter toetsing of andere nieuwe ontwikkelingen met de realisatie van Rivierklimaatpark onmogelijk worden gemaakt. Adaptiviteit is breder dan duurzaamheid en wordt meegenomen in de toetsing op toekomstbestendigheid.
- **Natuurvriendelijke oevers**
 De natuurvriendelijke oevers zullen effect hebben op de scheepvaart en het aangrenzende grondgebruik. De effectbeoordeling zal inzicht moeten geven over het effect op het bestaande gebruik.
Hoe wordt dit meegenomen: De effecten (positief en negatief) van aanleg van natuurvriendelijke oevers op het bestaande gebruik worden meegenomen in de beoordeling van het doelbereik (landbouw, scheepvaart en natuur) en bij de beoordeling van beheer en onderhoud (kostencomponent).

4.3 Ambtshalve wijzigingen

De ambtshalve wijzigingen bestaan uit een omissie, tekstuele aanpassingen en wijzigingen die zijn aangebracht vanwege nieuwe inzichten bij de verdere uitwerking van de varianten.

4.3.1 Omissie

- Bladzijde 4 van het startdocument ontbrak bij de ter inzagelegging van het startdocument. Dit betreft een deel van de inhoudsopgave. Bladzijde 4 is toegevoegd aan het startdocument.

4.3.2 Tekstuele aanpassingen:

- In paragraaf 2.3 is een aanvulling toegevoegd over de afstemming tussen de provinciale projectbesluiten van Uiterwaarden Westervoort en het dijkversterkingsproject Pannerden-Westervoort.
- Bij figuur 2.3 in paragraaf 2.3 is de planning van het blok 'varianten' geactualiseerd.
- In paragraaf 3.2 staat de samenwerking beschreven met de dijkversterking Pannerden-Westervoort. De samenwerking is meer dan alleen regulier contact onderhouden zoals eerder beschreven. De tekst is aangevuld met de manieren hoe wij samenwerken om de samenwerking beter te beschrijven.
- In paragraaf 3.2 is een nieuw datum toegevoegd voor de verwachte datum van de vaststelling voorkeursalternatief dijkversterking Pannerden-Westervoort.
- Figuur 3.3 in paragraaf 3.3 is vernieuwd met een nieuwe planning.
- In paragraaf 3.3 zijn de data aangepast van de vier fases naar aanleiding van de nieuwe planning.
- In paragraaf 3.3 is de publicatie termijn van de Nota van Antwoord aangepast.
- In paragraaf 3.3 zijn de alinea's over de terinzagelegging van het startdocument herschreven van tegenwoordige tijd naar verleden tijd.
- In paragraaf 4.1 en 5.1 is een zinsnede over inrichting en vormgeving van maatregelen voor de volgende fase aangepast. De grote gebiedsentrees zijn in deze zin verwijderd omdat deze al in een eerdere fase worden uitgewerkt.
- In paragraaf 4.2.4 is een verduidelijking aangebracht dat de beheerstrook van het waterschap is.
- In paragraaf 4.2.4 is een nuance aangebracht bij de variant 'aanpassen wegprofiel' dat het profiel mogelijk wordt verbreed.
Onderzoek loopt nog of de weg verbreed moet worden of dat de verkeersveilige inrichting mogelijk is met de huidige breedte.
- In paragraaf 5.1 is de term 'definitieve ontwerp' vervangen door 'vergunbaar ontwerp (definitief)
- In bijlage 2 is referentie 6 'rapportage effectbeoordeling verkeersveilige IJsseldijk varianten PanWes' toegevoegd.

4.3.3 Wijzigingen vanwege nieuwe inzichten bij de verdere uitwerking van de varianten

- Voor de (mogelijke) locaties voor natuurvriendelijke oevers is een nieuwe beoordeling op hoofdlijnen van geschikte locaties uitgevoerd. Dit heeft geleid tot één nieuwe variant in plaats van de twee eerder beschreven varianten. Deels betreft dit andere oeverdelen dan die in de eerdere varianten waren opgenomen. De beschreven trajectdelen beoordelen we gedetailleerd in het MER. Dit leidt tot een definitieve keuze van geschikte oeverdelen. Paragraaf 4.8 van het gewijzigde startdocument is geheel vervangen.
- In het gewijzigde startdocument zijn in paragraaf 4.5.3 varianten toegevoegd voor de locatie van de ooiboskern in de Koppenwaard.

4.4 Suggesties voor volgende fase

Suggesties	Wanneer nemen we dit mee? 1. Bij de effectbeoordelingen ter onderbouwing van de Voorkeursvariant 2. In het ontwerpproces na vaststellen van de VKV
Landschap	
Voor de uiterwaarden van Rheden zijn twee hoofdvarianten ontwikkeld: open en kleinschalig landschap. Gepleit wordt voor kleinschalig landschap.	Bij de effectbeoordelingen ter onderbouwing van de Voorkeursvariant. Toelichting: Bij de MER onderzoeken waar de milieueffecten van de beide varianten worden bekeken.
Indiener vraagt om aandacht voor de landschappelijke inpassing van Putman.	Toelichting: In de verkenningsfase is benoemd dat sprake is van een enigszins 'verrommeld' landschap. Zorgvuldige landschappelijke inpassing van het terrein Putman is één van de aandachtspunten voor het ontwerp voor de gewenste verbetering van de ruimtelijke kwaliteit
Indiener vindt dat de natuur- en landschapsversterking binnen de gebieden voor inclusieve landbouw meer zichtbaar mag zijn in het voorkeursalternatief.	De bedrijven die deelnemen aan het proces voor natuur inclusieve landbouw nemen ook de mogelijkheden voor sterking van landschap mee. Wij proberen met subsidies het aanleggen van elementen te stimuleren.
Waterveiligheid	
Suggestie voor een extra variant Koppenwaard. Delen van de Koppenwaard afgraven en verlagen en afzien van de aanleg van extra oobossen om een waterpeildaling te realiseren.	Toelichting: Er worden verschillende varianten onderzocht voor benodigde waterstandsdeling. Het vergroten van de doorstroombaarheid van het bestaande oobos langs de Koppenwaardsedam nemen we daarbij mee.
Recreatie	

In het Startdocument worden de begrippen 'struinp pad' en 'wandelpad' door elkaar gebruikt.	We zullen dit in het MER en de Variantennota beter en consistent uitleggen. Een struinp pad betekent in dit geval een pad dat wel een vaste route volgt, maar niet verhard is. We hanteren voortaan de term wandelpad.
Bij struinpaden kunnen de natuurwaarden in het geding zijn.	Om de effecten op natuur te kunnen beoordelen, zijn twee varianten voor recreatief gebruik ontwikkeld. We brengen de voor- en nadelen van die varianten in beeld, waarna een zorgvuldige afweging tussen alle belangen volgt, in dit geval tussen natuur en recreatie (wandelen).
Struinpaden moeten onderhouden worden om dichtgroei te voorkomen.	Bij de effectbeoordelingen ter onderbouwing van de Voorkeursvariant. Toelichting: Bij de keuze tussen varianten beoordelen we de varianten integraal. Daarbij nemen we ook het onderhoud van paden mee.
Het nadeel van struinpaden is een verstoring van de natuur en vervuiling van het gebied.	Er zijn twee varianten voor recreatief gebruik. In het MER onderzoeken we de milieueffecten van de beide varianten. Bij de keuze tussen varianten, zijn niet alleen natuur/milieueffecten van belang, we beoordelen de varianten integraal. Daarbij nemen we de genoemde aandachtspunten mee.
Indien aparte wandelpaden niet mogelijk zijn, adviseert indiener de aanleg van een grasstrook naast het fietspad.	Toelichting: In de verdere uitwerking van het ontwerp nemen wij de suggestie met betrekking tot gecombineerd fiets- en voetpad mee.
Pleidooi voor wandel- of fietspaden door de Uiterwaarden Rheden zodat mensen het gebied en de natuur kunnen leren kennen.	Bij de effectbeoordelingen ter onderbouwing van de Voorkeursvariant. Toelichting: De keuze hiervoor ligt bij de stuurgroep. Dit gebeurt nadat effecten zijn onderzocht.
Pleidooi voor een rondje te lopen in plaats van lange continue wandelroutes.	Bij de effectbeoordelingen ter onderbouwing van de Voorkeursvariant.

	<p>Toelichting: Bij de integrale afweging wordt dit meegenomen, waarin we ook andere aspecten meewegen.</p>
<p>Er kan meer gedaan worden met het Rhederlaag, zodat de recreanten zich meer spreiden over de plassen.</p>	<p>In het ontwerpproces na vaststellen van de VKV.</p> <p>Toelichting: Dit komt terug bij het eventueel op te stellen masterplan, dat nog onderzocht wordt op haalbaarheid.</p>
<p>Geen recreatieve functies bovenaan de dijk bij de versterking van de dijk en de aanleg van het Rivierklimaatpark.</p>	<p>In het ontwerpproces na vaststellen van de VKV.</p> <p>Toelichting: Dit komt terug bij de verdere uitwerking van de voorkeursvariant. Dan worden de inrichting van de gebiedsentrees en recreatieve voorzieningen vormgegeven.</p>
<p>Indiener stelt voor om een recreatiezoneringsplan op te stellen. Bij voorkeur is dit een uitwerking van het beheerplan Natura2000 Rijntakken.</p>	<p>Toelichting: In het MER onderzoeken we de milieueffecten van de varianten. Genoemde punten betrekken we daarbij. De recreatiezoning komt terug in het landschapsplan en wordt vervolgens formeel vastgelegd in de vergunningen en/of het projectbesluit.</p>
<p>De indiener vraagt om aandacht voor natuurwaarden (vogelpopulaties) en de effecten van een stijging in recreatie op de natuurwaarden bij grotere gebiedsentrees.</p>	<p>Toelichting: In het MER onderzoeken we de milieueffecten van de gebiedsentrees. Daarbij nemen we ook het door indiener genoemde effecten van entrees mee.</p>
<p>Indiener geeft aan dat struinpaden aanleggen in benoemde rustgebieden niet wenselijk is. Het afsluiten van deze paden tijdens broedseizoen, wat nodig is om verstoring te voorkomen, is in praktijk vrijwel onmogelijk. Dit moet worden meegenomen bij de variantkeuze.</p>	<p>Toelichting: Dit nemen we mee bij de variantkeuze.</p>
<p>Er is een behoefte aan betere aanduiding en koppeling van de bereikbaarheid van de Bult van Putman met het wandelnetwerk.</p>	<p>Toelichting: Dit komt terug bij de verdere uitwerking van de voorkeursvariant.</p>

<p>In de Uiterwaarden Westervoort zijn verschillende varianten van een geul omschreven.</p> <p>Indiener heeft vragen over de visstand, het huidig gebruik, gevolgen voor de bereikbaarheid van de IJsseloever en de vismogelijkheden in de plassen bij verschillende varianten.</p>	<p>De impact van de varianten onderzoeken we in het MER (milieuaspecten) en de variantennota (integrale beoordeling). De genoemde aandachtspunten met betrekking tot bereikbaarheid van de vislocaties en de visstand nemen we daarin mee. Bij de verdere uitwerking van de voorkeursvariant in het ontwerp kijken we gedetailleerder naar een goede oplossing voor de hengelsporters. Daarbij beschouwen we ook de bereikbaarheid per auto en te voet.</p>
<p>Indiener vraagt voorzichtigheid met het meer toegankelijk maken van de Velperwaarden voor recreanten.</p>	<p>In het MER onderzoeken we de milieueffecten van de varianten. Bij de keuze tussen varianten, zijn niet alleen natuur/milieueffecten van belang, we beoordelen de varianten integraal.</p>
<p>Indiener vraagt aandacht voor de ontwikkelruimte en belangen van de verblijfsrecreatie en dagrecreatie in de planuitwerking.</p> <p>Indiener pleit om snel te starten met de uitwerking van het masterplan Rhederlaag.</p>	<p>Momenteel is het projectteam bezig met de invulling van het masterplan Rhederlaag. Wij verwachten beging 2025 een plan van aanpak te hebben.. Hierbij worden belanghebbenden betrokken.</p>
<p>Indiener stelt specifiek voor om het nachtvisseren vanuit boten en vanaf oevers te beperken.</p>	<p>Vanuit het RKP kijken wij wel naar effecten van recreatie binnen het plangebied van het project. Dit zal in het MER worden uitgewerkt. Echter daarbij kijken wij naar te wijzigen en nieuwe ontwikkelingen die samenhangen met de inrichting van het plangebied en niet zozeer naar bestaande recreatievormen.</p>
<p>Indiener stelt voor om onverharde wandelpaden onderaan de dijkvoet aan te leggen nabij de dorpen</p>	<p>We onderzoeken meerdere varianten voor de recreatieve routes. Het aanleggen van een wandelpad op de beheerstrook van de dijk nemen we op veel dijktrajecten als optie mee. De begaanbaarheid of beschikbaarheid is een van de aspecten waar we op beoordelen.</p>
<h2>Natuur</h2>	
<p>De focus in de uiterwaarden niet alleen leggen op vogel natuurdoelen, kijk ook</p>	<p>In het ontwerpproces na vaststellen van de VKV.</p>

naar mogelijkheden om paarden en koeien te laten grazen.	Toelichting: Bij de MER brengen wij in beeld welke percelen geschikt zijn voor welk type beheer om de natuurdoelen te bereiken.
De ondiepe kwelgeul (variant 3) in de uiterwaarden Westervoort kan beter geen moerassig karakter krijgen, zodat er meer ruimte is voor bijvoorbeeld vogels en begrazing door vee of paarden.	Bij de effectbeoordelingen ter onderbouwing van de Voorkeursvariant. Toelichting: Bij de keuze tussen de varianten, zijn niet alleen natuur effecten van belang, we beoordelen de varianten integraal.
Suggestie voor behoud van plassen en beschikbaarheid ondiep water voor vogels.	Toelichting: In het MER onderzoeken we de milieueffecten van drie varianten. Genoemde punten worden daarbij betrokken. Bij de keuze tussen varianten, zijn niet alleen natuur/ milieueffecten van belang, we beoordelen de varianten integraal.
Zuidoever Valewaard ontbreekt in het startdocument. Pleidooi om deze oever ongerept te laten of ecologisch te versterken.	Toelichting: Vanuit het project Rivierklimaatpark zijn geen maatregelen voorzien aan de zuidelijke oever van de Valeplas. Momenteel wordt bekeken of er een masterplan wordt opgesteld, om te komen tot een kwaliteitsimpuls voor Rhederlaag. We noteren dit als wens in dat kader.
Indiener vraagt aandacht voor de populatie wulpen die 's winters in het gebied neerstrijkt (Uiterwaarden Westervoort).	Toelichting: Het gebied waar de wulpen verblijven, is aangewezen als slaap- rust- en foerageergebied in het kader van Natura2000. Uit een voortoets is gebleken dat negatieve effecten op deze soort niet uitgesloten zijn. Daarom zal een Passende Beoordeling worden uitgevoerd. Als daaruit blijkt dat er daadwerkelijk sprake is van negatieve effecten, zal een zogenaamde ADC-toets worden uitgevoerd óf we passen het ontwerp aan.
Indiener vraagt meer aandacht voor de fauna en de morfologie in het gebied.	Waardevolle elementen en structuren proberen we in het ontwerp zoveel mogelijk te behouden en waar mogelijk te versterken. De door indiener genoemde

	aandachtspunten zijn daarnaast onderdeel van de integrale effectbeoordeling.
Indiener merkt op dat in het startdocument wordt gesproken over een noordelijke of zuidelijke diepe afvoergeul door de Koppenwaard naar het Rhederlaag. Indiener maakt bezwaar tegen een diepe afvoergeul.	De voor- en nadelen van beide varianten onderzoeken we in het MER. Daarbij komen de door indiener genoemde punten (verdroging, verontreiniging) aan bod.
Het verlagen van het maaiveld aan de oostzijde van de Koppenwaard heeft een positief effect op foeragerende vogels en amfibieën.	Bij de verdere uitwerking van het plan wordt dit meegenomen. Het onderbouwde voorstel voor meer plas-dras situaties door verlaging van het maaiveld aan de oostzijde van de Koppenwaard nemen wij als wens mee in de uitwerking van de voorkeursvariant.
Onderschreven wordt dat heggen in de Velperwaarden bepaalde waarden vertegenwoordigen.	In de MER onderzoeken wordt integraal gekeken naar de milieueffecten van de beide varianten. Daar worden de genoemde punten bij betrokken.
Indiener stelt dat uitbreiding van recreatie in Natura 2000 gebieden in strijd is met de doelstellingen voor behoud en verbetering van de vogelwaarden in de uiterwaarden.	We streven met het Rivierklimaatpark meerdere doelen na. Dit vraagt om een integrale afweging tussen de verschillende belangen en de voor- en nadelen. Voor natuurwaarden geldt dat wij ons houden aan wet- en regelgeving in het algemeen en Natura2000 in het bijzonder. Verschillende varianten voor recreatiepaden onderzoeken en de effecten worden in beeld gebracht, zodat de stuurgroep beargumenteerd keuzes kan maken. Daarbij betrekken wij ook expertise van partijen die praktijkervaring hebben met de combinatie van recreatie en natuur.
Waarnemingen van ervaren vogelaars, opgeslagen in de database van waarneming.nl, zijn waardevol voor een goed inzicht in de situatie.	Er worden meerdere bronnen voor teldata geraadpleegd. Lokale natuurverenigingen en -werkgroepen worden benaderd voor accurate natuurinformatie.
Het versterken van de natuurwaarden, met specifieke aandacht voor het aanleggen van paaigronden en het aanwijzen van zones waar vissen verboden is.	Dit is een aspect voor de verdere uitwerking van de voorkeursvariant.

Indiener pleit voor een mooiere uitloop van de beek in de IJssel ter plaatse van voormalig terrein De Groot.	Dit is een aspect voor de verdere uitwerking van de voorkeursvariant.
Grondwater	
Indiener vraagt aandacht voor de grondwaterstroming en de mogelijke schade aan de woning en gebouwen op het terrein als gevolg van de dijkversterking. Kwelwater vanaf de IJssel stroomt in de aangrenzende wei.	<p>Bij de effectbeoordelingen ter onderbouwing van de Voorkeursvariant én het ontwerpproces</p> <p>Toelichting: Bij het Rivierklimaatpark IJsselpoort maken we gebruik van een grondwatermodel om veranderingen in kwel, inzigging en grondwaterstanden in het achterland (binnendijs) te onderzoeken. De versterking van de dijk is geen onderdeel van Rivierklimaatpark IJsselpoort, maar een apart project van het waterschap Rijn en IJssel. Wij zorgen voor een zorgvuldige afstemming met het proces van de dijkversterking. Bij beide projecten is aandacht voor de effecten van de maatregelen.</p>
Verzocht wordt om de aanleg van een hoogwatergeul in de Koppenwaard, maar benadrukt dat bij een eventuele keuze voor een geul over het terrein de Groot de effecten goed onderzocht moeten worden.	Toelichting: We zijn reeds bekend met genoemde aandachtspunten met betrekking tot de waterhuishouding, en bevestigen dat deze worden meegenomen in de uit te voeren onderzoeken.
Rivierkunde	
De effecten van sedimentatie/erosie in het zomerbed op bevaarbaarheid en baggerlast door ingrepen in de oeverzone	Toelichting: In het MER onderzoeken we de effecten van sedimentatie/ erosie voor alle varianten. Indien nodig, treffen we aanvullende maatregelen om de bevaarbaarheid van de rivier te behouden.
Indient vraagt aandacht voor mogelijke morfologische veranderingen en sedimentatie bij de monding van nevengeulen. Daarnaast wordt er aandacht gevraagd voor afspraken over verantwoordelijkheid voor baggerwerkzaamheden.	Toelichting: De effecten van sedimentatie maken deel uit van het effectonderzoek. Als het ontwerp verder is uitgewerkt wordt een beheer-en onderhoudsplan opgesteld. Hierin staan ook afspraken over wie verantwoordelijk is voor de baggerwerkzaamheden.

Indiener geeft aan dat er bij de aanleg en locatiekeuze van de natuurlijke vriendelijke oevers aandacht moet zijn voor de mogelijk negatieve effecten op de scheepvaartknelpunten en de bevaarbaarheid in het gebied.	Toelichting: De gevolgen voor sedimentatie en erosie van het zomerbed gaan we onderzoeken.
Indiener vraagt aandacht voor de potentiële ongewenste sedimentatie voor de scheepvaart als gevolg van de ontstening van oevers en vraagt naar de impact hiervan op het plangebied Terrein de Groot en de bodemstructuur.	Toelichting: Effecten op sedimentatie voor de scheepvaart nemen we mee in het onderzoek. Veiligheid van bebouwing en in dit geval het behoud van de oude kraan garanderen we. Deze elementen zijn onderwerp van onderzoek.
Indiener heeft vragen over de toegang naar rivieroevers en de inrichting van natuurvriendelijke oevers. Indiener vraagt aandacht voor het belang van behoud van vismogelijkheden langs de IJssel.	Wij zullen de effecten van natuurvriendelijke oevers op de hengelsport in beeld brengen.
Indiener vraagt aandacht voor de water-gerelateerde gevolgen van de plannen voor de oevers van Riverparc.	Bij de effectbeoordelingen ter onderbouwing van de Voorkeursvariant De effecten van het verlagen van de Koppenwaardsedam en het doorstroombaar maken van de Marsweg op de stroming van water langs de oevers van het Rhederlaag (inclusief Riverparc) zullen wij in de MER onderzoeken.
Waterkwaliteit	
Indiener vraagt aandacht voor negatieve effecten die een verlaging van de Koppenwaardse dam kan hebben op de waterkwaliteit en de mogelijke gevolgen hiervan voor de gezondheid en de recreatiesector in het Rhederlaag.	Toelichting: Het in beeld brengen van de gevolgen van de maatregelen voor de waterkwaliteit heeft onze aandacht. Op dit moment vindt onderzoek plaats naar de (jaarrond) waterkwaliteit van het Rhederlaag. Dit gebruiken we voor een goede effectbeoordeling.
De indiener heeft enkele vragen over het nader onderzoek dat wordt gedaan naar de effecten op de waterkwaliteit en bacteriologische verontreiniging van	In het MER gaan we nader in op de door indiener gestelde vragen. We onderzoeken ook of er PFAS aanwezig is, wat de effecten zijn en welke

het Rhederlaag als gevolg van het verlagen van de Koppenwaardsedam en de kade Marsweg.	(monitorings)maatregelen nodig of wenselijk zijn.
Indiener benadrukt het belang van waterkwaliteit en veiligheid voor gebruikers en recreanten op het Rhederlaag.	Het in beeld brengen van de gevolgen van de maatregelen voor de waterkwaliteit heeft onze aandacht. Hierin is waterkwaliteit van het Rhederlaag specifiek genoemd. Op dit moment vindt onderzoek plaats naar de (jaarrond) waterkwaliteit in het Rhederlaag. Dit gebruiken we voor een goede effectbeoordeling.
Indiener wijst op het aandachtspunt dat het verlagen van de Koppenwaardse kade mogelijk meer rivierafval met zich meebrengt.	Bij de effectbeoordeling zal dit aspect kwalitatief meewegen.
Agrarisch gebruik	
Indiener draagt een aandachtspunt aan: Een lager maaiveld in de uiterwaarden maakt de bodem minder geschikt voor beweiding.	Toelichting: Bij de varianten onderzoeken we alle voor- en nadelen van de varianten, daarbij kijken we ook naar de effecten op bedrijfsvoering.
Drempels in een geul kunnen mogelijk meer ruimte bieden voor grazende paarden.	Toelichting: Bij de varianten onderzoeken we alle voor- en nadelen van de varianten, daarbij kijken we ook naar de effecten op bedrijfsvoering.
Indiener vraagt aandacht voor het laten grazen van recreatiepaarden. Dit is essentieel voor het bedrijfsmodel.	Toelichting: Bij de varianten onderzoeken we alle voor- en nadelen van de varianten, daarbij kijken we ook naar de effecten op bedrijfsvoering.
Een brug bij Putman biedt mogelijk kansen qua ruimte als er een onderdoorgang voor paarden en pony's is.	Toelichting: De kans die indiener aandraagt kan mogelijk gecombineerd worden met de variant waarin het fietsverkeer buitendijks wordt geleid en via een onderdoorgang de toegangsweg passeert. We nemen dit op in ons onderzoek.

<p>Indiener vraagt aandacht voor de effecten van de varianten Koppenwaard op het agrarisch gebruik in de Koppenwaard.</p>	<p>De gevolgen van de voorgestelde maatregelen voor het agrarisch gebruik brengen wij in beeld. Op die manier kan een afgewogen keuze worden gemaakt voor de toekomstige inrichting van de Koppenwaard.</p>
<h2>Verkeer</h2>	
<p>Indiener vraagt aandacht voor de bereikbaarheid voor vrachtwagens en auto-aanhangercombinaties naar Putman, Manege Ten Bosch en LR & PC De Nijgraaf. Dit is essentieel voor transport en leveranciers.</p>	<p>Toelichting: Bij de inrichting als fietsstraat blijft de bereikbaarheid voor vrachtauto's en auto-aanhangercombinaties gewaarborgd.</p>
<p>Indiener vraagt aandacht voor de veiligheid van recreanten én veilige en onbelemmerde uitvoering van bedrijfsactiviteiten van het bedrijf Putman bij de varianten.</p>	<p>De twee varianten uit het startdocument zien wij als volwaardige varianten die we nader gaan uitwerken en beoordelen. Daarbij brengen wij ook de gevolgen voor het recreatieve en het bedrijfsmatige verkeer in beeld.</p>
<p>Het is belangrijk om de ontsluitingsweg vanaf het bedrijventerrein in Velp, langs de rivier de IJssel naar het bedrijventerrein van OmRo te behouden.</p>	<p>Toelichting: De weg blijft in de plannen behouden, de functionaliteit is wel onderdeel van het onderzoek.</p>
<p>Indiener suggereert om een natuurlijke vooroever van 50 meter breed over de gehele lengte van het begin Marsweg (Bandijk-recreatiepark Rhederlaagse meren) aan te leggen voor N2000 soorten.</p>	<p>Wij verkennen deze kans mee bij de uitwerking van de Marsweg</p>
<h2>Overig</h2>	
<p>Het Startdocument mist het uitgangspunt dat mitigerende maatregelen en noodzakelijke compensatie in het plangebied zelf worden uitgevoerd.</p>	<p>Toelichting: Een mitigatie- en of compensatieplan borgt de uitvoering van maatregelen. Het streven is om negatieve effecten zo veel mogelijk te voorkomen en indien noodzakelijk mitigatie of compensatie in het plangebied te realiseren. Wanneer dit niet mogelijk is, zoeken wij binnen de wettelijke/juridische</p>

	kaders naar passende maatregelen. Dit kan ook buiten het plangebied zijn.
Indiener vraagt aandacht bij de uitvoering voor geen of minimale extra belasting op het gebied van licht- en geluidshinder.	Doel van het project is het gebied mooier en aantrekkelijker maken. Negatieve (neven)effecten willen we daarbij zoveel mogelijk voorkómen. We onderzoeken in het milieueffectonderzoek ook de tijdelijke hinder in de aanlegfase.
Er wordt een foutieve begrenzing gebruikt voor de kaarten Gelders Natuurnetwerk en Groene Ontwikkelingszone.	Bij de verdere planuitwerking zullen we de juiste begrenzing hanteren. Ook zullen we het genoemde project opnemen bij de autonome ontwikkelingen, als dit concreet genoeg is. In het MER werken we dit verder uit.
Indiener suggereert om bij het onderhoud gebruik te maken van lokale bedrijven en werkzoekenden in het kader van social return	We nemen het graag mee als mogelijke suggestie voor latere planfasen.
Indiener vraagt aandacht voor beheer, onderhoud en handhaving in de besluitvorming	In de effectbeoordeling van de varianten nemen wij beheer en onderhoud mee en daarna in de gedetailleerde effectbeoordeling van de voorkeursvariant.
In de monding van de haven van Struyk Verwo, ligt een gezonken 'oorlog' sloep. Deze wordt tijdens periodes van laag IJsselwater zichtbaar. Dit zou een historische attractie kunnen zijn.	Toelichting: Wij hebben de verplichting om archeologische waarden te inventariseren en te behouden. Dit maakt onderdeel uit van de effectbeoordeling.

5 Individuele reacties

Nummer	Indiener
1	Particulier
2	Particulier
3	Particulier
4	Particulier
5	Veerdienst Rheden
6	ProRail
7	Particulier
8	Rentmeesterskantoor Korevaar
9	Particulier
10	Koninklijke Binnenvaart Nederland
11	Vogelbescherming Nederland
12	Particulier
13	V.O.F. Manege Ten Bosch
14	Stichting Milieuvrienden Duiven
15	Particulier
16	Putman Exploitatiemaatschappij b.v
17	Stichting Wandelnet
18	OmRo Vastgoed Velp B.V.
19	Hengelsport Federatie Midden Nederland
20	Belangengroep Velp Zuidoost
21	Integraal Gebiedsoverleg Rhederlaag IGOR
22	Leisurelands

Nummer	Indiener
23	Particulier
24	Particulier
25	The Healthy Village B.V.
26	Particulier
27	Stichting Oeverveiligheid Riverparc
28	Particulier
29	Particulier
30	Particulier
31	Particulier
32	Watersportvereniging De Engel
33	Particulier
34	IVN Oost-Veluwezoom
35	Vogelwerkgroep Arnhem
36	Particulier

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
1	1.1	<p><i>Aanleg fietspad noordelijke uiterwaarden</i></p> <p>Indiener doet een voorstel voor de aanleg van een fietspad vanuit Doesburg door de noordelijke uiterwaarden van de IJssel naar Arnhem. De route loopt via een nog te realiseren fietsbrug langs de A348 bij de Steeg. Zo ontstaat een mooie doorlopende fietsroute door de uiterwaarden en over de Posbank.</p>	<p>De fietsbrug over de Steegse haven is in de intergemeentelijke structuurvisie (IGSV) in paragraaf 2.2 benoemd. De brug is kostbaar en alleen financieel haalbaar als realisatie kan worden gecombineerd met groot onderhoud aan de A348. De kans en de meerwaarde wordt door de projectpartners onderkend. We zien het echter als een mogelijke kans voor de lange termijn. We richten ons nu op maatregelen waarvoor geld beschikbaar is gesteld of waarvoor naar verwachting op korte termijn geld beschikbaar zal zijn.</p> <p>Wij adviseren indiener de wens rechtstreeks aan de gemeente kenbaar te maken. Er wordt door de gemeente Rheden gewerkt aan de ontwikkeling van woningbouw ter plaatse van industriegebied Haveland in Rheden. In dit kader wordt ook gekeken naar fietsverbindingen. Daarnaast is de gemeente Rheden momenteel bezig met het opstellen van een Omgevingsvisie, waar ook beleid op mobiliteit onderdeel van uitmaakt. In dit kader wordt ook gemeente breed gekeken naar de fietsverbindingen.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
1	1.2	<p><i>Verplaatsing ingang Rhederlaag</i></p> <p>Indiener vindt de huidige ligging van de ingang van het Rhederlaag niet ideaal en onveilig. Indiener ziet de ingang liever recht tegenover de uitgang van de haven in de Steeg zodat kleine boten sneller op Rhederlaag zijn. Indiener vindt dat de haven in de Steeg zo aantrekkelijker en beter levensvatbaar is voor de toekomst.</p>	<p>De door indiener genoemde maatregel kan inderdaad een bijdrage leveren aan het oplossen van geschetste probleem van verdroging. Het heeft echter ook consequenties. Bijvoorbeeld: om de geplande overnachtingshaven voor de binnenvaart in stand te houden moet een dam in het Rhederlaag worden gemaakt op een van de diepste punten van de plassen. Ook leidt het verplaatsen van de ingang tot hogere waterstanden in het Rhederlaag, wat weer gevolgen heeft voor de kades en oeverbescherming. Het is dus een ingrijpende maatregel. Daarnaast is de maatregel geen onderdeel van het in 2020 vastgestelde voorkeursalternatief. Hierom werken we de maatregel op dit moment niet uit.</p>
1	1.3	<p><i>Herinrichting terrein de Groot</i></p> <p>Indiener verzoekt af te zien van de voorgestelde herinrichting van het voormalige steenfabrieksterrein de Groot. Indiener pleit ervoor om terrein de Groot te saneren, af te graven en terug te geven aan de rivier, bijvoorbeeld door een nevengeul aan te leggen over het terrein en oerbos te laten ontstaan. Met de klei die vrijkomt kan men het gebied herinrichten, wat bijdraagt aan de gesloten grondbalans en het gebruik van gebiedseigen grond.</p>	<p>Vertrekpunt voor de planuitwerkingsfase, waar we nu in zitten, is het voorkeursalternatief dat in 2020 is vastgesteld. Dit voorkeursalternatief is tot stand gekomen na zorgvuldig onderzoek en afweging van verschillende alternatieven. Het voorkeursalternatief voorziet in herinrichting van het terrein van de voormalige steenfabriek. Dat werken we de komende tijd verder uit, zoals beschreven in het startdocument (paragraaf 4.7).</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
2	2.1	<p><i>Varianten en beleidsregels</i></p> <p>Indiener vindt dat een aantal varianten niet aan de huidige Beleidsregels grote rivieren en aan de voorgenomen aanscherpingen in het kader van "Water en bodem sturend" voldoet. Indiener noemt als voorbeelden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Intensieve recreatie en woningbouw op Terrein de Groot • Uitbreiding van en/of nieuwbouw bij een camping (o.a. zwembad) • De aangegeven uitbreiding van het hoogwatervrije terrein van Putman <p>Indiener geeft aan dat door dit type ontwikkelingen toekomstige rivierverruiming belemmerd wordt en/of de (toekomstige) ruimte voor riviergebonden functies kleiner wordt en/of het bergend vermogen afneemt.</p>	<p>De (aangescherpte) beleidsregels Grote Rivieren zijn vastgesteld nadat het voorkeursalternatief voor Rivierklimaatpark IJsselpoort is vastgesteld en de bestuurlijke samenwerkingsovereenkomst is ondertekend. Projecten met vastgestelde plannen én waar bestuurlijke afspraken zijn gemaakt met het Rijk, zijn een 'maatwerkoplossing'. Rivierklimaatpark IJsselpoort is één van deze projecten. Dit betekent dat Rivierklimaatpark IJsselpoort nog gebruik mag maken van de uitzondering in lid 6e die het mogelijk maakt om ruimtelijke ontwikkelingen te realiseren wanneer er meer rivierruimte wordt gemaakt. De komende tijd worden de precieze regels hiervan duidelijk. Overigens volgt uit de beleidsregels dat aan watergebonden bedrijvigheid ruimte kan worden geboden. Putman BV is een watergebonden bedrijf. Zie ook het algemene antwoord in paragraaf 2.5.5.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
2	2.2	<p><i>Natuurlijke processen</i></p> <p>De indiener is van mening dat met een aantal varianten de rivier niet duurzaam in stand wordt gehouden, omdat er voortdurend onderhoud nodig zal zijn. De indiener spreekt zijn voorkeur uit voor lange nevengeulen, die bij maatgevende afvoeren het zomerbed ontlasten, zodat verdere uitschuring wordt voorkómen.</p>	<p>Vanuit rivierkundig oogpunt bezien bevindt het Rivierklimaatpark zich in een complex gebied (nabijheid splitsingspunten). Ingrepen in het gebied hebben mogelijk invloed op de waterstand én op de morfologie, niet alleen in het gebied maar ook ver daarbuiten. Het ontwerp wordt getoetst aan de huidige regelgeving en sorteert waar mogelijk voor op toekomstige ontwikkelingen bezien vanuit het programma Integraal Riviermanagement (IRM).</p> <p>In de verkenningsfase is op hoofdlijn de keuze gemaakt voor de genoemde maatregelen en daarmee ook de inspanning om deze te onderhouden. In de planuitwerkingsfase brengen we met behulp van variantenonderzoek de beheer- en onderhoudsinspanning in beeld en wegen deze af tegen andere aspecten.</p>
2	2.3	Indiener staat positief tegenover het teruggeven van het terrein van Struyk Verwo aan de rivier en het streven om te anticiperen op IRM.	Wij danken indiener voor de positieve reactie.
2	2.4	Indiener verzoekt de zienswijze ook aan de Commissie MER door te geven.	We bevestigen dat alle reacties naar de Commissie mer zijn gestuurd. De Commissie heeft de reacties in haar advies betrokken. Zie ook hoofdstuk 3 voor een uitgebreide toelichting op het advies van de commissie.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
3	3.1	<p><i>Aanleg fietspad noordelijke uiterwaarden</i></p> <p>Indiener merkt op dat de uitbreiding van de fietsmogelijkheden die in 2018 gecommuniceerd zijn, niet in het Startdocument Planuitwerkingsfase staan. In het document uit 2018 stonden enkele suggesties voor fietsbruggen. Indiener pleit ervoor om de bestaande (auto)brug over de ingang van de Steegse haven te verbreden met een fiets/wandelstrook. Hierdoor ontstaat er een fiets en wandelverbinding tussen de Veluwezoom en de Havikerwaard. Voordelen zijn een snelle fietsverbinding van Arnhem en Velp naar Doesburg en Dieren. Ook ontstaat er een spreiding van toeristen van de overbelaste Veluwezoom richting IJssel.</p>	<p>De fietsbrug over de Steegse haven is in de intergemeentelijke structuurvisie (IGSV) in paragraaf 2.2 benoemd. De brug is erg duur en alleen financieel haalbaar als realisatie kan worden gecombineerd met groot onderhoud aan de A348. De kans en de meerwaarde wordt door de projectpartners onderkend. We zien het echter als een mogelijke kans voor de lange termijn. We richten ons nu op maatregelen waarvoor geld beschikbaar is gesteld of waarvoor naar verwachting op korte termijn geld beschikbaar zal zijn.</p> <p>Wij adviseren indiener de wens rechtstreeks aan de gemeente kenbaar te maken. Er wordt door de gemeente Rheden gewerkt aan de ontwikkeling van woningbouw ter plaatse van industriegebied Haveland in Rheden. In dit kader wordt ook gekeken naar fietsverbindingen. Daarnaast is de gemeente Rheden momenteel bezig met het opstellen van een Omgevingsvisie, waar ook beleid op mobiliteit onderdeel van uitmaakt. In dit kader wordt ook gemeente breed gekeken naar de fietsverbindingen.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
4	4.1	<p><i>Varianten Uiterwaarden Rheden</i></p> <p>Voor de uiterwaarden van Rheden zijn twee hoofdvarianten ontwikkeld: open en kleinschalig landschap. Indiener pleit voor het kiezen voor variant 1: Kleinschalig landschap. Reden is dat dit het meest aansluit bij het huidige landschap. De huidige plantengroei en diergemeenschap heeft zich daar al ontwikkeld. Indiener denkt dat variant 2 (Open landschap) weinig kansen biedt voor weidevogels door predatiedruk door vossen, marters en ooievaars.</p> <p>Ook zullen er alleen maar meer ganzen komen.</p>	<p>Wij danken indiener voor het kenbaar maken van een voorkeur.</p> <p>In de MER onderzoeken we de milieueffecten van de beide varianten. Daar zullen we de door indiener genoemde punten zeker bij betrekken. Wij maken hierbij zorgvuldig een afweging van verschillende belangen en beoordelen de varianten integraal (zie hoofdstuk 5 startdocument). Een keuze voor een variant of een combinatie van varianten wordt gemaakt bij de keuze voor de voorkeursvariant.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
4	4.2	<p><i>Recreatief gebruik</i></p> <p>Voor Recreatief gebruik (hoofdstuk 4.9 van het Startdocument) zijn twee varianten ontwikkeld. Variant 1 is 'Struipaden door het hele gebied'. Variant 2 is 'Zonering'. Indiener merkt op dat struipaden door het hele gebied heel aantrekkelijk klinkt, maar dat de struipaden onderhouden moeten worden om dichtgroei te voorkomen. Indiener merkt daarnaast op dat door struipaden door het hele gebied natuurwaarden verloren gaan. Indiener noemt als voorbeeld de Veluwe waar ook nadrukkelijker gekozen wordt voor zonering om een goede balans te krijgen tussen recreatie en natuurwaarden. Indiener adviseert daarom om voor variant 2 (Zonering) te kiezen.</p>	<p>De twee varianten voor recreatief gebruik zijn vooral ontwikkeld om de door indiener genoemde samenhang tussen natuur en recreatie goed in beeld te krijgen. In het MER onderzoeken we de milieueffecten van de beide varianten. Bij de keuze tussen varianten, zijn niet alleen natuur/milieueffecten van belang, we beoordelen de varianten integraal (zie hoofdstuk 5 startdocument). Daarbij nemen we ook het door indiener genoemde onderhoud van paden mee. Met de term struipad bedoelen we een pad dat wel een vaste route volgt, maar niet verhard is. Dit gebied leent zich minder goed voor echt struinen door de uiterwaarden. Wij zullen dit in het startdocument aanpassen en de term struipad niet meer hanteren. Zie ook het algemene antwoord in paragraaf 2.5.2.</p>
5 Veerdienst Rheden	5.1	<p><i>Type nevengeul Westervoort</i></p> <p>Indiener geeft aan dat de ondiepe kwelgeul (variant 3) in de uiterwaarden Westervoort beter geen moerassig karakter kan krijgen zodat er meer ruimte is voor bijvoorbeeld vogels en begrazing door vee of paarden.</p>	<p>De drie varianten voor de nevengeul kennen elk hun eigen type natuurwaarden. We brengen de effecten van alle varianten goed in beeld. Bij de keuze tussen de varianten, zijn niet alleen natuur effecten van belang, we beoordelen de varianten integraal (zie hoofdstuk 5 startdocument).</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
5	5.2	<p><i>Tegenstrijdigheid maatregelen</i></p> <p>Indiener is van mening dat er tegenstrijdige maatregelen worden genomen in het plan. Er wordt gestreefd naar een betere waterafvoer bij hoogwater, maar tegelijkertijd wordt er een versmalling van het gebied voorgesteld door het vergroten van het hoogwatervrije terrein van Putman.</p>	<p>Het programma Rivierklimaatpark IJsselpoort heeft meerdere doelen. Eén van de doelen is bedrijven economisch perspectief te bieden. Vertrekpunt daarbij is het in 2020 vastgestelde voorkeursalternatief. Het aanpassen van het hoogwatervrije terrein van Putman is daarvan onderdeel. Het vergroten van het hoogwatervrije terrein kan belemmerend werken voor de waterafvoer. In combinatie met andere maatregelen zoals het doorlaatbaar maken van de toegangsweg naar Putman of andere rivierverruimende maatregelen kan het wel gunstig zijn voor de waterafvoer bij hoogwater. Daarom onderzoeken we de rivierkundige aspecten los en in samenhang.</p>
5	5.3	<p><i>Inrichting dijk Westervoort</i></p> <p>Indiener vindt dat de weg op de dijk bij Westervoort een fietsstraat moet worden om het verkeer rustig te laten rijden. Het wandelpad kan onderaan de dijk komen. Alleen op een klein stukje van de dijk naar Putman maken fietsers en andere weggebruikers samen gebruik van de dijk. De indiener denkt dat als het verkeer gescheiden wordt, er ongelukken kunnen gebeuren bij het oversteken van de kruisingen tussen fietsers en auto's.</p>	<p>Wij danken indiener voor het uitspreken van deze voorkeur. Wij voeren eerst een integrale beoordeling van de varianten uit waarna de stuurgroep een voorkeursvariant kiest die we gedetailleerd uitwerken. Daarbij vindt ook afstemming plaats met de dijkversterking PanWes.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
5	5.4	<i>Fiets- of wandelpaden door uiterwaarden Rheden</i> Indiener pleit voor wandel- of fietspaden door de Uiterwaarden Rheden (paragraaf 4.3 Uiterwaarden Rheden – variant 1) zodat mensen het gebied en de natuur kunnen leren kennen.	Het realiseren van recreatieve routes door de uiterwaarden en/of over de dijk is één van de opties die we onderzoeken. Nadat effecten zijn onderzocht, maakt de stuurgroep een keuze. Daarbij betrekken we de recreatieve beleving, zoals door indiener aangedragen.
5	5.5	<i>Varianten geul en kade Marsweg</i> Indiener merkt bij variant 1 op dat eerst de Koppenwaard onder water loopt en bij een bepaalde waterstand het water verder het Rhederlaag in gaat.	De inundatie van de Koppenwaard zoals indiener beschrijft is inderdaad de huidige praktijk. De Koppenwaard loopt via een bedienbare doorlaat in de Marsweg gecontroleerd vol vanuit Rhederlaag. Dat noemen we voorinundatie. Daarna gaat pas water over de zomerkade stromen en stroomt water door de Koppenwaard naar Rhederlaag.
5	5.6	<i>Wandelpaden in de Koppenwaard</i> Indiener pleit voor wandelpaden in de Koppenwaard	De mogelijkheden voor recreatief gebruik (waaronder wandelen) onderzoeken we, zie paragraaf 4.9 van het startdocument. Een wandelpad in de Koppenwaard is daarbij indicatief al op de figuren aangegeven. De precieze locaties zijn nog niet bekend en zijn nog nader uit te werken.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
5	5.7	<p><i>Verkeersstromen Marsweg</i></p> <p>Indiener pleit voor gescheiden verkeersstromen op de Marsweg vanwege de toenemende drukte met auto's, campers, boottrailers, caravans enzovoort. Daarnaast wordt opgemerkt dat er hard gereden wordt door auto's en motoren. De indiener pleit voor een fietsstraat en wandelpad onderaan de dijk van de Koestraat naar camping De Veerstal. Indiener merkt daarbij wel op dat het weiland onder aan de dijk makkelijk onder water loopt.</p>	<p>De inrichting als fietsstraat is in het startdocument beschreven als variant 2 voor de verkeersinrichting van de Marsweg. Variant 1 bevat een apart wandelpad en voor een deel van de Marsweg een apart fietspad. De voor- en nadelen van beide varianten voor de verkeersveiligheid onderzoeken we in het MER. Op basis van verkeersveiligheidsonderzoek en andere onderzoeken leggen we een keuze voor aan de stuurgroep.</p>
5	5.8	<p><i>Fietspad bij terrein de Groot</i></p> <p>Indiener pleit voor een wandel/fietspad over terrein de Groot om het aantrekkelijker te maken voor recreatie en als alternatief voor het lage fietspad langs de uiterwaarden. Daarnaast wordt voorgesteld om het fietspad door te trekken naar de Zutphensestraatweg – Arnhemse straatweg, langs de N785.</p>	<p>Op het terrein wordt ruimte geboden voor natuur en recreatie. Of inpassing van fiets- en wandelpaden daarin past wordt nader onderzocht. De behoefte aan het doortrekken van een fietspad naar de Zutphensestraatweg is bekend. Helaas valt dit buiten de scope van het project.</p>
5	5.9	<p>Indiener geeft aan bij de inrichting van de uiterwaarden voor recreatief gebruik (hoofdstuk 4.9), dat het leuker is om een rondje te lopen dan lange continue wandelroutes.</p>	<p>Wij danken indiener voor het uitspreken van een voorkeur. We maken een integrale afweging waarin we ook andere aspecten meewegen.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
5	5.10	Indiener geeft aan dat de focus in de uiterwaarden niet alleen op vogel natuurdoelen moet liggen, maar dat ook moet worden gekeken naar mogelijkheden om paarden en koeien te laten grazen. Dit maakt de uiterwaarden een stuk interessanter voor recreanten en passanten.	Het is aan de eigenaar of pachter van een perceel om te bepalen of deze er dieren laat rondlopen. Dit is ook sterk afhankelijk van de natuurdoelen op het betreffende perceel en of begrazing daarbij het juiste beheer is, met welke diersoorten, welke begrazingsdruk en in welk(e) seizoen(en). In de MER brengen wij in beeld welke percelen geschikt zijn voor welk type beheer om de natuurdoelen te bereiken.
5	5.11	<i>Formaat schepen</i> Indiener pleit ervoor om geen grotere schepen toe te laten op de IJssel dan 110 meter. Er worden knelpunten ervaren bij lage waterstanden. Er wordt ook gewezen op de jaarlijkse daling van de bodem met 0,5 tot 1 cm, wat resulteert in een smaller wordende geul en weinig ruimte voor schepen bij laagwater.	Het oplossen van scheepvaartknelpunten (breedte en diepte) is één van de doelstellingen van het project en komt in het effectonderzoek en het ontwerp dan ook zeker aan bod. We analyseren of bestaande scheepvaartknelpunten wel of niet erger worden als gevolg van het Rivierklimaatpark, en of er nieuwe knelpunten ontstaan. Vervolgens brengen we de mogelijke oplossingen in beeld. Voornemen is niet om de huidige toegestane scheepvaartklasse Va (max 110m lengte) van de IJssel te vergroten.
5	5.12	Indiener pleit ervoor om geen eenrichtingsverkeer op de IJssel in te stellen als er bij laagwater te weinig ruimte is voor schepen.	Wij danken indiener voor deze suggestie. Het aanpassen van de vaarrichting valt echter buiten de opdracht en het onderzoek van het Rivierklimaatpark.
5	5.13	Indiener wijst op een scheepvaartknelpunt bij Koppenwaard vanwege een te scherpe bocht.	Het oplossen van scheepvaartknelpunten ten aanzien van breedte en diepte is één van de doelstellingen van het project. Overige knelpunten, zoals een te scherpe bocht, nemen wij niet mee in dit project.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
5	5.14	<i>Recreatiemogelijkheden Rhederlaag</i> Indiener merkt op dat er steeds meer recreanten naar Rhederlaag komen en dat er meer dagjesmensen met boten zijn. Er wordt gesuggereerd dat er meer gedaan kan worden met het gebied, zoals het creëren van meer stranden of andere locaties voor boothellingen, zodat de recreanten zich meer spreiden over de plassen.	Spreiding van recreanten kan inderdaad bijdragen aan het aantrekkelijk maken van het Rhederlaag. Mogelijk kan dit punt worden meegenomen bij het eventueel op te stellen masterplan, dat nog onderzocht wordt op haalbaarheid.
5	5.15	Indiener pleit ervoor om recreatiebedrijven, -huizen en caravans te behouden en geen woonwijk te maken. Indiener benadrukt dat het recreatiegebied bedoeld is voor kort verblijf.	We gaan er vanuit dat indiener bedoelt dat permanente bewoning ongewenst is. Hier sluiten wij bij aan: recreatieparken zijn inderdaad bedoeld voor recreatief gebruik. Het tegengaan van permanente bewoning maakt geen deel uit van het Rivierklimaatpark IJsselpoort.
5	5.16	<i>Uitplaatsen Struyk Verwo, behoud Putman</i> Indiener vraagt zich af waarom Struyk Verwo in Westervoort weg moet, terwijl Putman kan blijven. Beide zijn versmallingen in de rivier. Daarnaast wordt opgemerkt dat er niets wordt vermeld over de plannen voor Emptepol en hoe dit gebied aantrekkelijk kan worden gemaakt.	De uitplaatsing van Struyk Verwo en het behoud van Putman zijn onderdeel van het vastgestelde voorkeursalternatief, dat we nu nader uitwerken. In de intergemeentelijke structuurvisie is in paragraaf 3.5 toegelicht waarom deze keuze is gemaakt. Een nieuwe invulling van steenfabrieksterrein Emptepol is eveneens als mogelijkheid opgenomen in het voorkeursalternatief. In de IGSV is aangegeven dat het aan de eigenaar is om met een plan te komen voor de ruimte die is gegeven. In verband met maatwerk, is de eigenaar wel gebonden aan het tijdspad van het Rivierklimaatpark.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
5	5.17	<p><i>Baggeren IJssel</i></p> <p>Indiener geeft - met verwijzing naar een artikel - aan dat RWS voornemens is meer te gaan baggeren op de IJssel om deze op diepte te houden voor de scheepvaart en langer te kunnen varen in droge periodes. Indiener vindt dit een slecht idee. Havens, sluizen en veerponten gaan hier last van krijgen. Bovendien slijt de oever sneller uit en zal het water nog sneller stromen. Dit is volgens indiener geen toekomstvaste maatregel. Het zou beter zijn om de scheepvaart aan te passen aan de rivier in plaats van andersom.</p>	<p>Het beheer van de IJssel vraagt een continue balans tussen bevaarbaarheid en bodemerosie. De maatregelen op en rondom de IJssel binnen het Rivierklimaatpark beoordelen we onder meer op de bevaarbaarheid en de bodemerosie. Daarnaast houden we rekening met binnendijkse effecten.</p>
6 ProRail	6.1	<p><i>Eisen ProRail</i></p> <p>ProRail stelt verschillende eisen aan ontwikkelingen in de omgeving van stations en spoorlijnen en bijbehorende onderzoeken.</p>	<p>We zullen ProRail actief betrekken bij onze plannen in de directe nabijheid van het spoor en tot overeenstemming komen alvorens ruimtelijke plannen en vergunningen worden vastgesteld. We zien met name een raakvlak tussen de eventuele aanleg van een geul bij Westervoort en de brugpijlers van de spoorbrug in de uiterwaarden.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
7	7.1	<p><i>Privacy IJsseldijk</i></p> <p>De indiener geeft aan dat er in de loop der jaren veel functies zijn toegevoegd tegenover hun woning op de dijk. Dit omvat onder andere een kantoorgebouw met ramen aan de dijkzijde, parkeerplaatsen, bankjes waar recreanten rusten en personeelsleden buiten roken, en vrachtwagens die met draaiende motoren staan. Het ontbreken van bomen, samen met deze functies tegenover de woning, wordt gezien als een grote aantasting van de privacy. De indiener wenst dat er bij de versterking van de dijk en de aanleg van het Rivierklimaatpark geen recreatieve functies worden gerealiseerd bovenaan de dijk, tegenover de woning en het terrein.</p>	<p>Indiener geeft aan geen voorstander te zijn van (meer) recreatieve voorzieningen op de dijk. In de varianten is echter nog geen invulling gegeven aan recreatieve voorzieningen.</p> <p>De inrichting van de gebiedsentrees en recreatieve voorzieningen gaan wij bij de verdere uitwerking van de voorkeursvariant vormgeven. Dan ontwerpen we ook een nieuwe inrichting voor de locatie van de fabriek Struyk Verwo en wij verwachten rekening te kunnen houden met de wensen van indiener. Indiener kan bij de uitwerking van de voorkeursvariant samen met andere belanghebbenden meedenken over de invulling van deze functies. Voor de volledigheid geven wij aan dat er voor de dijkversterking Pannerden Westervoort nu geen nieuwe recreatieve functies op de dijk zijn voorzien.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
7	7.2	<i>Effect van dijkversterking op grondwaterstroming</i> Indiener maakt zich zorgen over de grondwaterstroming en de mogelijke schade aan de woning en gebouwen op het terrein als gevolg van de dijkversterking. Er wordt opgemerkt dat er kwelwater vanaf de IJssel in de aangrenzende wei stroomt.	<p>Het is bekend dat bewoners grondwateroverlast en schade aan gebouwen ervaren. Naast indiener hebben ook anderen deze zorg geuit.</p> <p>De versterking van de dijk is geen onderdeel van Rivierklimaatpark IJsselpoort, maar een apart project dat door het waterschap Rijn en IJssel wordt getrokken. Wij zorgen wel voor een zorgvuldige afstemming met het proces van de dijkversterking.</p> <p>Bij beide projecten is aandacht voor de effecten van de maatregelen. Bij het Rivierklimaatpark IJsselpoort maken we gebruik van een grondwatermodel om veranderingen in kwel, inzijging en grondwaterstanden in het achterland (binnendijs) te onderzoeken, zie paragraaf 6.5 en 6.6 van het startdocument.</p> <p>Er is ook aandacht voor de schadeafhandeling vanuit de projecten rondom Westervoort. Hierover volgt op een later moment meer informatie.</p>
7	7.3	<i>Informereren over werkzaamheden</i> Indiener ernstig bezorgd over de impact van de voorgestelde werkzaamheden op het bedrijf aan de IJsseldijk 36. Er wordt gevraagd om ruim van tevoren (6 maanden) informatie te ontvangen over de benodigde werkzaamheden aan de IJsseldijk.	<p>Wij gaan zorgen voor een zorgvuldige afstemming van de uitvoeringswerkzaamheden voor het Rivierklimaatpark met die van het waterschap Rijn en IJssel voor de dijkversterking. Beperking van de impact van het uitvoeren van werkzaamheden is een gezamenlijk doel van de dijkversterking en het Rivierklimaatpark IJsselpoort. Dat kan bijvoorbeeld door werkzaamheden zoveel mogelijk tegelijkertijd uit te voeren. Wij zullen de uitvoeringsplanning tijdig afstemmen met indiener en andere belanghebbenden in de omgeving.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
7	7.4	<p><i>Kans sloep in de haven van Struyk Verwo</i></p> <p>De indiener wijst op een unieke toeristische kans in de monding van de haven van Struyk Verwo, waar een gezonken 'oorlog' sloep tijdens periodes van laag IJsselwater zichtbaar wordt. De indiener ziet deze sloep als een historische attractie die bezoekers van het klimaatpark en de regio kan interesseren. De indiener wil graag de mogelijkheid hebben om dit idee verder te bespreken en toe te lichten.</p>	<p>Wij bedanken indiener voor het delen van deze waardevolle informatie. We nemen contact op met indiener om dit verder te bespreken. Wij hebben overigens de verplichting om archeologische waarden te inventariseren en te behouden. Dit maakt ook onderdeel uit van de effectbeoordeling. De wijze waarop we dit vormgeven kan per variant overigens verschillen.</p>
8	8.1	<p><i>Compensatie en mitigatie in plangebied</i></p> <p>Indiener mist in het Startdocument het uitgangspunt dat mitigerende maatregelen en noodzakelijke compensatie in het plangebied zelf worden uitgevoerd. Er wordt voorgesteld om dit uitgangspunt expliciet te benoemen.</p>	<p>Het streven is om negatieve effecten zo veel mogelijk te voorkomen en indien noodzakelijk mitigatie of compensatie in het plangebied te realiseren. Wanneer dit niet mogelijk is, zoeken wij binnen de wettelijke/juridische kaders naar passende maatregelen. Dit kan ook buiten het plangebied zijn. Een mitigatie- en of compensatieplan borgt de uitvoering van deze maatregelen.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
9	9.1	<p><i>Verkeersdrukte toegangsweg Velperbroekcircuit</i></p> <p>Indiener is bezorgd dat de toegangsweg tot het Velperbroekcircuit nog verder zal dichtslibben als gevolg van een geplande woonwijk. Er wordt gevraagd aan RKPIJ om aan de organisaties die deze wijk willen een verplichting tot stand still op te nemen in de plannen om dit probleem niet groter te maken. Daarnaast wordt verzocht om de huidige situatie vast te stellen om de nul situatie te bepalen.</p>	<p>Wij nemen aan dat indiener doelt op de nieuwe woonwijk Het IJssel District in Velp. Realisatie van deze woonwijk is geen onderdeel van het Rivierklimaatpark IJsselpoort. Wij adviseren indiener dit rechtstreeks met de gemeente op te nemen. De ontwikkeling van Rivierklimaatpark zal geen merkbare invloed hebben op de hoeveelheid verkeer en de situatie op het knooppunt Velperbroek.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
10 Koninklijke Binnenvaart Nederland	10.1	<p><i>Ontbreken oplossingsrichtingen scheepvaartknelpunten</i></p> <p>Indiener merkt op dat voor een goed functionerende binnenvaart een goed vaarwegennet cruciaal is. Dit betekent voldoende vaardiepte, gelijkmatige stroming, gelijkmatige rivierbodem, voorkomen van bodemerosie, verzanding en bestendigheid tegen hoog en laag water. Indiener wijst erop dat in het startdocument nog geen oplossingsrichtingen zijn opgenomen voor de knelpunten die eerder zijn benoemd, en dat sommige varianten juist lijken te leiden tot sedimentatie en ongelijke stroming. Dit is onwenselijk voor de binnenvaart omdat het de vaardiepte en nautische veiligheid beïnvloedt.</p>	<p>Het startdocument richt zich vooral op de te onderzoeken varianten en aspecten. Het oplossen van scheepvaartknelpunten (breedte en diepte) is één van de doelstellingen van het project en komt in het effectonderzoek en het ontwerp dan ook zeker aan bod. We analyseren of bestaande scheepvaartknelpunten wel of niet erger worden als gevolg van het Rivierklimaatpark en of er nieuwe knelpunten ontstaan. Vervolgens brengen we de mogelijke oplossingen in beeld.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
10	10.2	<p><i>Oplossen scheepvaartknelpunten en belangen binnenvaart</i></p> <p>Indiener benadrukt het significante belang van de rivier de IJssel voor de binnenvaart en roept op om het vaarwegennetwerk minimaal in stand te houden en indien mogelijk te verbeteren. KBN vraagt de organisaties achter het Rivierklimaatpark om de knelpunten voor de binnenvaart op te lossen en de belangen van de binnenvaart goed mee te nemen in de besluitvorming. Vaarwegen mogen niet worden afgewaardeerd en moeten in dezelfde staat blijven volgens de Europese TEN-T verordening.</p>	<p>Belangen van de binnenvaart worden vanzelfsprekend volwaardig meegewogen. Het oplossen van scheepvaartknelpunten (breedte en diepte) is niet voor niets één van de doelstellingen van het project. We analyseren of bestaande scheepvaartknelpunten wel of niet erger worden, en of er nieuwe knelpunten ontstaan. En vervolgens hoe we de knelpunten kunnen oplossen. Van het afwaarderen van vaarwegen is geen sprake.</p>
10	10.3	<p><i>Afstemming Rivierklimaatpark en het programma Integraal Riviermanagement (IRM)</i></p> <p>Indiener benadrukt het belang van afstemming tussen het Rivierklimaatpark en het programma Integraal Riviermanagement (IRM). Het is niet wenselijk dat maatregelen worden genomen die later weer worden teruggedraaid vanwege andere maatregelen of keuzes van IRM. Het voorbeeld van het ontstienen van oevers wordt genoemd, waarbij op andere plaatsen in het land (langs de Maas) vanwege negatieve neveneffecten de maatregel is teruggedraaid.</p>	<p>Het Rivierklimaatpark IJsselpoort stemt bij de uitwerking van de maatregelen zo veel mogelijk af met het programma Integraal Riviermanagement (IRM). Het uitwerkingsniveau van IRM is op dit moment wel globaler dan het Rivierklimaatpark IJsselpoort. Bij het maken van plannen is het altijd mogelijk dat deze in de praktijk anders uitpakken. Het is dus niet uit te sluiten dat door voortschrijdend inzicht maatregelen worden teruggedraaid. Het ontstienen van de oevers voor het realiseren van natuurvriendelijke oevers is in het Rivierklimaatpark voorzien in twee stappen. Eerst realiseren we circa 5 km natuurvriendelijke oevers. Pas na monitoring en evaluatie breiden we dit uit naar ruim 10 km.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
10	10.4	<p><i>Sedimentatie en mogelijke dwarsstroming</i></p> <p>Indiener merkt op dat Variant 1 van de nevengeul, waarbij deze over de gehele lengte verbonden is met de IJssel, leidt tot ongewenste sedimentatie in de rivier. Het is belangrijk om dit te voorkomen om de bevaarbaarheid van de rivier te behouden. Variant 2 voorkomt deze problemen, maar er moet wel rekening gehouden worden met mogelijke dwarsstromingen die de veiligheid en navigatie kunnen beïnvloeden. Variant 3, waarbij de nevengeul niet verbonden is met de IJssel, zou de nautische veiligheid kunnen waarborgen.</p>	<p>De effecten van sedimentatie/erosie in het zomerbed op bevaarbaarheid en baggerlast door ingrepen in de oeverzone (bijvoorbeeld natuurvriendelijke oevers en uiterwaarden) onderzoeken we in het MER voor alle varianten, zie paragraaf 6.5 en 6.6 van het startdocument. Indien nodig, treffen we aanvullende maatregelen om de bevaarbaarheid van de rivier te behouden.</p>
10	10.5	<p><i>Verantwoordelijke baggerwerkzaamheden</i></p> <p>Indiener wijst op mogelijke morfologische veranderingen en sedimentatie in de IJssel bij de monding van nevengeulen. Tevens wijst indiener op het belang van duidelijke afspraken over wie verantwoordelijk is voor de baggerwerkzaamheden, om de vaargeulen op diepte te houden. Een toename van baggerwerkzaamheden beschouwt indiener vanuit scheepvaart en duurzaamheidsoogpunt als onwenselijk.</p>	<p>Wij onderschrijven het door indiener genoemde aandachtspunt van veranderingen in de rivierbodem bij de monding van nevengeulen. De effecten van sedimentatie maken deel uit van het effectonderzoek.</p> <p>Als het ontwerp voor het Rivierklimaatpark verder is uitgewerkt (2025/2026) wordt tevens een beheer-en onderhoudsplan opgesteld, waarin ook de door indiener genoemde afspraken vastgelegd worden.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
10	10.6	<p><i>Effecten waterstandsaling Koppenwaard en baggerverplichting</i></p> <p>Indiener wijst op de gevolgen van het realiseren van een waterstandsaling bij de Koppenwaard, namelijk veranderingen in de stroomsnelheid en de morfologie van de rivier die kunnen leiden tot ongewenste sedimentatie. Het is van cruciaal belang dat deze effecten goed worden gemonitord en dat er een baggerverplichting komt voor degenen die de aanpassingen uitvoeren. Het wordt benadrukt dat een toename van baggerwerkzaamheden vanuit scheepvaart en duurzaamheidsoogpunt onwenselijk is.</p>	Graag verwijzen wij naar onze reactie op punt 10.5.
10	10.7	<p><i>Stroomsnelheid en nautische gevolgen groene rivier Terrein de Groot</i></p> <p>Indiener merkt op dat bij de aanleg van de groene rivier ter plaatse van terrein de Groot, rekening moet worden gehouden met veranderingen in de stroomsnelheid en andere nautische gevolgen.</p>	Dit gaan we onderzoeken, zie tabel 6.2 in paragraaf 6.5 van het startdocument onder Rivierkunde en scheepvaart. In paragraaf 6.6. is een nadere toelichting te vinden.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
10	10.8	<p><i>Locaties en effecten natuurvriendelijke oevers</i></p> <p>Indiener benadrukt dat de aanleg van natuurvriendelijke oevers, zoals voorgesteld in Variant 1 in IJssel en Oevers, de stroomsnelheid kan veranderen en gevolgen kan hebben voor sedimentatie en morfologie. Dergelijke oevers zijn in binnenbochten niet wenselijk. Wat betreft variant 2 merkt indiener op dat veel voorgestelde locaties voor natuurvriendelijke oevers zich bevinden op knelpunten voor de scheepvaart, wat kan leiden tot afkalving van de oevers en verslechtering van de bevaarbaarheid. Dit is in strijd met de doelstellingen van het Rivierklimaatpark en nationaal en Europees beleid op het gebied van vaarwegen.</p>	<p>Ontstening van de oevers kan leiden tot sedimentatie in de vaargeul. Sedimentatie kan gewenst zijn om de bodemerosie te stoppen. Hierbij dient voorkomen te worden dat dit leidt tot lokale ondiepten die nautisch onveilige situaties veroorzaken. Verandering van het stromingspatroon kan overigens ook een positief effect hebben op scheepvaartknelpunten.</p> <p>De gevolgen voor sedimentatie en erosie van het zomerbed gaan we onderzoeken, zie tabel 6.2 in paragraaf 6.5 van het startdocument onder Rivierkunde en scheepvaart. In paragraaf 6.6 is een nadere toelichting opgenomen.</p>
10	10.9	<p><i>Ontbreken oplossingsrichtingen scheepvaartknelpunten</i></p> <p>Indiener is blij met de aandacht voor de binnenvaart in het Rivierklimaatpark, maar merkt op dat de oplossingsrichtingen voor knelpunten nog ontbreken. KBN roept de organiserende partijen op om de oplossingen voor binnenvaartknelpunten te integreren in de plannen en staat open voor samenwerking en overleg voor een gezamenlijk gedragen oplossing.</p>	<p>Dank voor de uitgebreide reactie. We nemen de suggestie van indiener om oplossingsrichtingen uit te werken voor knelpunten graag ter harte en betrekken KBN bij de verdere planuitwerking. We zullen de oplossingen voor scheepvaartknelpunten integreren in de plannen.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
11 Vogelbescherming Nederland	11.1	Het uiterwaardengebied is rijk aan vogels. We moeten elke nieuwe ontwikkeling beoordelen op de effecten ervan op het behoud van de soorten.	Wij onderschrijven het belang van het gebied voor de natuur en houden daar zoveel mogelijk rekening mee. In tabel 6.2 in paragraaf 6.5 en de toelichting in paragraaf 6.6 van het startdocument staat dit beschreven. We onderzoeken en toetsen effecten op beschermde soorten en beschermde gebieden (Natura 2000, Gelders Natuurnetwerk e.d.).
11	11.2	<i>Behoud van plassen en beschikbaarheid ondiep water voor vogels</i> Indiener benadrukt het belang van het behoud van bestaande plassen en de beschikbaarheid van ondiep water voor vogels bij het kiezen van de varianten. Voor de minste aantasting van de natuurwaarden van de plassen zou dan variant 2 of 3 het meest geschikt zijn. De voorkeur van de indiener gaat uit naar variant 3, omdat dit ook een moerassig gebied kan creëren.	Wij nemen de voorkeur van indiener voor variant 3 op dit moment voor kennisgeving aan. In het MER onderzoeken we de milieueffecten van de drie varianten. Daar zullen we de door indiener genoemde punten bij betrekken. Bij de keuze tussen varianten, zijn niet alleen natuur/milieueffecten van belang, we beoordelen de varianten integraal (zie hoofdstuk 5 van het startdocument).

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
11	11.3	<p><i>Verstorings vogels door recreatie</i></p> <p>De indiener benadrukt het belang van terughoudendheid in de aanleg van recreatieve voorzieningen in natuurgebieden vanwege de mogelijke verstoring van natuurwaarden. De indiener is specifiek tegen het aanleggen van een netwerk aan struinpaden vanwege het scala aan verstorende effecten dat recreatie in/nabij natuur en vogelleefgebieden met zich mee brengt. De indiener verwijst naar het rapport 'Verstoring van vogels door recreatie, 2022' en vraagt om dit rapport te betrekken bij de variantkeuze.</p>	<p>Juist om de effecten van recreatie op de natuur goed in beeld te kunnen brengen, zijn de in paragraaf 4.9 beschreven varianten ontwikkeld. Wij zijn op de hoogte van de inhoud van de rapportage. In het MER onderzoeken we de effecten door recreatie, daar zullen we genoemde rapportage bij betrekken. Bij de keuze tussen varianten zijn niet alleen natuur/milieueffecten van belang, we beoordelen de varianten integraal (zie hoofdstuk 5 startdocument).</p> <p>Overigens bedoelen we met een struinp pad in dit geval een pad dat wel een vaste route volgt, maar niet verhard is. Dit gebied leent zich minder goed voor echt struinen of zwerven door de uiterwaarden. Wij zullen dit in het startdocument aanpassen en de term struinp pad niet meer hanteren. Zie ook ons algemene antwoord in paragraaf 2.5.2.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
11	11.4	<p>Recreatiezonering</p> <p>Op basis van de verstorende effecten op vogels concludeert de indiener dat variant 1 (struinpaden door het hele gebied) afvalt. De indiener geeft aan dat variant 2 mogelijk is, maar benadrukt dat er zorgvuldig moet worden nagedacht over de situering van de zones.</p> <p>De indiener stelt voor om een recreatiezoneringsplan op te stellen. Dit plan dient bij voorkeur een uitwerking te zijn van het beheerplan Natura2000 Rijntakken.</p> <p>Indiener zou graag betrokken worden bij het bepalen van de zones en de wandelroutes.</p>	<p>Wij nemen de voorkeur van indiener voor variant 2 op dit moment voor kennisgeving aan. In het MER onderzoeken we de milieueffecten van de varianten. Daar zullen we de door indiener genoemde punten bij betrekken. Bij de keuze tussen varianten, zijn niet alleen natuur/milieueffecten van belang, we beoordelen de varianten integraal (zie hoofdstuk 5 startdocument).</p> <p>De recreatiezonering komt terug in het landschapsplan en wordt vervolgens formeel vastgelegd in de vergunningen en/of het projectbesluit. Het beheerplan Natura2000 Rijntakken is een belangrijk beleidsdocument voor Rivierklimaatpark IJsselpoort. We houden hier rekening mee bij de verdere uitwerking van de plannen.</p> <p>Wij betrekken indiener bij de uitwerking van de toegankelijkheid van de uiterwaarden.</p>
11	11.5	<p>Effecten gebiedsentrees</p> <p>De indiener merkt op dat in variant 2 (Zonering) wordt gesproken over 'grotere entrees', maar benadrukt dat een grote aantrekking van recreatie de natuurwaarden, vooral de vogelpopulaties, niet bevordert.</p>	<p>In het voorkeursalternatief zijn 5 grote gebiedsentrees aangewezen. Deze liggen alle aan de rand van het gebied, op locaties waar al sprake is van recreatie en enige dynamiek. Ze bieden plaats aan 20 autoparkeerplaatsen en 40 fietsparkeerplaatsen.</p> <p>In het MER onderzoeken we de milieueffecten van de gebiedsentrees. Daarbij nemen we ook het door indiener genoemde effecten van entrees mee. Bij de keuze tussen varianten, zijn niet alleen natuur/milieueffecten van belang, we beoordelen de varianten integraal (zie hoofdstuk 5 startdocument).</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
11	11.6	<p><i>Struinen in rustgebieden</i></p> <p>De indiener wijst op de volgende tekst uit de bijlage 'Ruimtelijk perspectief RKP IJsselpoort' (bladzijde 44, Leidraad principe 4: "In de uiterwaarden zijn struinen, die een zwervnetwerk vormen. Paden zijn soms afgesloten, bijvoorbeeld bij hoogwater of in het broedseizoen. Delen van de uiterwaard blijven/worden geheel ontoegankelijk t.b.v. rust voor de natuur. De belangrijkste rustgebieden zijn benoemd in paragraaf 2.4"</p> <p>Indiener vindt het onacceptabel om struinen aan te leggen in de benoemde rustgebieden en het afsluiten gedurende het broedseizoen blijkt in de praktijk vrijwel onmogelijk. Dit moet worden meegenomen bij de variantkeuze.</p>	<p>De term struinpadij komt uit de Intergemeentelijke Structuurvisie en is daarin niet nader uitgelegd. Met een struinpadij bedoelen we in dit geval een pad dat wel een vaste route volgt, maar niet verhard is. Dit gebied leent zich minder goed voor echt struinen of zwerven door de uiterwaarden. Wij zullen dit in het startdocument aanpassen en de term struinpadij niet meer hanteren. Zie ook ons algemene antwoord in paragraaf 2.5.2.</p> <p>In de belangrijke rustgebieden zullen we geen wandelpaden aanleggen. Eventuele wandelpaden worden alleen opgenomen als deze ook (echt) afgesloten kunnen worden tijdens de kritieke periode(n). Dit wordt op dit moment ook toegepast bij sommige wandelpaden in het gebied. Dit nemen we mee bij de variantkeuze.</p>
12	12.1	<p><i>Toegankelijkheid startdocument</i></p> <p>Indiener heeft met veel interesse grote delen uit het startdocument gelezen en merkt op dat de bijlagen voor een leek niet altijd toegankelijk zijn. Indiener vindt het startdocument ingrijpend, behoorlijk samenhangend en omvangrijk, maar soms lijken de te realiseren doelen tegenstrijdig.</p>	<p>Wij realiseren ons dat er veel informatie is gepresenteerd. We proberen de informatie op een voor alle betrokkenen begrijpelijke manier te presenteren. Mocht indiener nog specifieke vragen hebben dan kan contact worden opgenomen via de website van het Rivierklimaatpark IJsselpoort (tabblad "FAQ en contact").</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
12	12.2	<p><i>Waterkwaliteit Rhederlaag</i></p> <p>Indiener maakt zich zorgen over de effecten van het verlagen van de Koppenwaardsedam op de waterkwaliteit en bacteriologische verontreiniging van het Rhederlaag. Het Rhederlaag wordt voornamelijk gevuld met 'grondwater' uit de Veluwezoom en deels van Hoch Elten. Indiener vreest dat het verlagen van de dam en het creëren van een bovenstroomse opening via de Koppenwaard kan leiden tot de toestroom van organische stoffen en afval in het Rhederlaag, met negatieve effecten op de waterkwaliteit en gevolgen voor de gezondheid, (water)recreatie en campings.</p>	<p>Wij onderschrijven het belang van een goede waterkwaliteit voor gebruikers en recreanten op het Rhederlaag. Het in beeld brengen van de gevolgen van de maatregelen voor de waterkwaliteit heeft daarom zeker onze aandacht. Zie ook tabel 6.2 in paragraaf 6.5 en de toelichting daarop in paragraaf 6.6 van het startdocument. Hierin is waterkwaliteit van het Rhederlaag specifiek genoemd. Op dit moment vindt onderzoek plaats naar de (jaarrond) waterkwaliteit van het Rhederlaag. Dit gebruiken we voor een goede effectbeoordeling.</p>
12	12.3	<p><i>Alternatieve optie verlaging Koppenwaardsedam</i></p> <p>Indiener suggereert een alternatieve optie voor het verlagen van de Koppenwaardsedam. In plaats daarvan stelt indiener voor om een brug/duikers aan te leggen in de Marsweg en een sloot/geul in de Koppenwaard. Volgens indiener zou deze optie minder milieubelastende effecten hebben.</p>	<p>In de ontwikkeling van varianten onderzoeken we verschillende combinaties van maatregelen. Behoud van de Koppenwaardsedam in combinatie met een doorlaat onder de Marsweg door is er één van.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
12	12.4	<p><i>Weinig aandacht voor Rhederlaag</i></p> <p>Indiener is van mening dat er te weinig aandacht wordt besteed aan het Rhederlaag, de oevers, kwaliteit, natuur en milieu, en recreatie in het startdocument. Indiener wijst erop dat dit onderwerp slechts beperkt wordt behandeld in het overzicht van beoordelingscriteria voor alle thema's (tabel 6.2). Indiener is benieuwd naar het 'expert judgement'.</p>	<p>Wij onderkennen de constatering van indiener dat in het startdocument nog niet alles uitgebreid is beschreven. Specifiek voor deelgebied Rhederlaag zijn, naast de Marsweg en de Koestraat geen varianten opgenomen. De opgave voor Deelgebied Rhederlaag wordt uitgewerkt in een Masterplan. Wij gaan er nu vanuit dat voor het Masterplan geen Milieueffectrapport nodig is.</p>
12	12.5	<p><i>Zuidoever Valewaard ontbreekt</i></p> <p>Indiener benadrukt dat de zuidoever van de Valewaard niet apart en expliciet wordt genoemd in het startdocument. Indiener beschrijft de zuidoever als wild en woest, met diverse dieren (waaronder bevers), insecten, vogels en kleine reptielen. Delen van de oever worden gebruikt door sportvissers. Indiener pleit ervoor om deze oever ongerept te laten of ecologisch te versterken, omdat indiener van mening is dat het aanleggen van hoog, onderhoudsarm gras het einde zou betekenen van de huidige hoogwaardige natuur.</p>	<p>Vanuit het project Rivierklimaatpark zijn geen maatregelen voorzien aan de zuidelijke oever van de Valeplas. Als hier iets gebeurt, zou dit kunnen worden meegenomen in het eventueel op te stellen masterplan Rhederlaag. Momenteel wordt bekeken of er een masterplan wordt opgesteld, om te komen tot een kwaliteitsimpuls voor Rhederlaag. We noteren dit als wens in dat kader. Wel wordt de beplanting in de uiterwaarden de komende tijd door Rijkswaterstaat aangepast aan de vegetatielegger. We brengen dit aandachtspunt onder aandacht van het uiterwaardenbeheer van Rijkswaterstaat.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
13 Manege Ten Bosch	13.1	Indiener benadrukt het belang van de uiterwaarden in de IJsseldijkerwaard voor zijn/haar onderneming, waarbij het laten grazen van recreatiepaarden essentieel is voor het bedrijfsmodel van de pensionstal en manege.	Het belang van indiener is ons bekend, wij zijn en blijven in gesprek met de manege. We onderzoeken alle voor- en nadelen van de varianten, daarbij kijken we ook naar de effecten op bedrijfsvoering van indiener
13	13.2	Indiener is van mening dat een lager maaiveld in de uiterwaarden de bodem minder geschikt maakt voor beweiding en ziet dit niet als een goede optie.	We onderzoeken alle voor- en nadelen van de varianten, daarbij kijken we ook naar de effecten op bedrijfsvoering van indiener. Zie ook ons antwoord op punt 13.1
13	13.3	Indiener suggereert dat drempels in een geul mogelijk meer ruimte kunnen bieden voor grazende paarden.	We onderzoeken alle voor- en nadelen van de varianten, daarbij kijken we ook naar de effecten op bedrijfsvoering van indiener. Zie ook ons antwoord op punt 13.1
13	13.4	Indiener vindt dat de aansluiting van de geul tussen Struyk Verwo en Putman ruimtebesparend is, maar benadrukt dat de beschikbare beweidbare ruimte belangrijker is dan de feitelijke mondingen.	Graag verwijzen wij naar onze reacties in voorgaande punten.
13	13.5	Indiener wijst erop dat de bereikbaarheid voor vrachtwagens en auto-aanhangercombinaties naar Putman, Manege Ten Bosch en LR & PC De Nijgraaf essentieel is vanwege het transport van sport- en recreatiepaarden en leveranciers.	Wij ontwikkelen binnen het Rivierklimaatpark varianten voor de verkeerskundige inrichting van het dijktraject tussen de toegangsweg van Putman en de Driegaardensestraat. In beginsel wordt bij de varianten uitgegaan van behoud huidige functionaliteit. Voor het gedeelte van de IJsseldijk tussen de Veerdam (Dorpstraat) tot aan de toerit naar Putman is gekozen voor de inrichting als fietsstraat. Zie ook het algemene antwoord in paragraaf 2.5.7 over de inrichting van de IJsseldijk. Bij de inrichting als fietsstraat blijft de

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
			bereikbaarheid voor vrachtauto's en auto-aanhangercombinaties gewaarborgd.
13	13.6	Indiener denkt dat een brug bij Putman mogelijk kansen biedt qua ruimte als er een onderdoorgang voor paarden en pony's is.	De kans die indiener aandraagt kan mogelijk gecombineerd worden met de variant waarin het fietsverkeer buitendijks wordt geleid en via een onderdoorgang de toegangsweg passeert. We nemen dit op in ons onderzoek.
13	13.7	Indiener is toegetreden tot de projectgroep Natuurinclusieve landbouw en kan al op korte termijn stappen zetten richting een natuurinclusiever karakter volgens het plan.	Goed om te horen dat indiener zich inzet voor natuurinclusieve landbouw en hiervoor is toegetreden tot een projectgroep om hierin verdere stappen te zetten. Indiener is opgenomen bij de lijst met bekende deelnemers van natuurinclusieve landbouw binnen Rivierklimaatpark IJsselpoort.
13	13.8	Indiener neemt namens Manege Ten Bosch deel aan de werkgroep Klompenpad Westervoort en heeft als doel om het toekomstige Rivierklimaatpark, De Driegaarden en het nieuwe Westervoort-Noord te verbinden met een wandelpad over zijn terrein. Indiener is ook op zoek naar een projectpartner om het plan 'Uitbreiding Rijnstrangen ruiterroute' vorm te geven, dat zich richt op het uitbreiden van een ruiterroutenetwerk in de uiterwaarden van de Rijn en IJssel. Indiener deelt deze informatie, om RKPIJ te laten weten welke wensen en kansen voorhanden zijn.	Het initiatief en de wens voor de ruiterroute is bekend bij Rivierklimaatpark. Vanuit het project wordt meegedacht over mogelijkheden voor de uitbreiding van de Rijnstrangen route. Vanuit Rivierklimaatpark is contact met het Waterschap Rijn en IJssel over de mogelijkheid om de beheerstrook van de dijken te gebruiken als ruitepad. Dit zou de verbinding vormen tussen het Westelijk en het Oostelijk deel van de Rijnstrangen route.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
14 Stichting Milieuvrienden Duiven	14.1	Indiener geeft een compliment aan de samenstellers van het document en wil graag enkele vragen stellen over bepaalde onderdelen.	Wij danken indiener voor dit compliment en beantwoorden de vragen graag in de volgende punten.
14	14.2	Indiener heeft vragen over het leidende principe 'Verhoog de natuur- en landschapswaarden van de IJssel en uiterwaarden'. Indiener wil weten hoe hier concreet invulling aan wordt gegeven en hoe dit principe wordt gehanteerd bij de beoordeling in het MER.	<p>De leidende principes leggen de ambitie voor de lange termijn (2100) vast. Voor het huidige project, op kortere termijn, is het vastgestelde voorkeursalternatief (VKA) leidend. Met de maatregelen in het VKA wordt deels al concreet invulling gegeven aan de leidende principes. Denk bij dit leidende principe aan maatregelen in de uiterwaard van Westervoort die gericht zijn op zowel rivierverruiming, natuurontwikkeling en verhogen van de landschapswaarden. Deze en andere maatregelen uit het VKA worden de komende periode verder geconcretiseerd en verschillende varianten voor de ruimtelijke uitwerking worden ten opzichte van elkaar afgewogen.</p> <p>In de MER wordt voor ecologie getoetst wat het effect van de varianten is op de huidige, wettelijk vastgelegde natuurwaarden, denk aan Natura2000. Daarnaast wordt beschouwd in hoeverre de varianten invulling geven aan de ambitie van het leidend principe 'verhoog de natuur- en landschapswaarden'. Met betrekking tot de landschapswaarden wordt in de MER getoetst in hoeverre de maatregelen effect hebben op huidige kwaliteiten en in welke mate invulling gegeven wordt aan de ambities uit het leidend principe.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
14	14.3	<p>Indiener heeft vragen over het leidende principe 'Versterk de verbinding met de omgeving en de Veluwe en de Liemers in het bijzonder' uit het Ruimtelijk Perspectief Rivierklimaatpark IJsselpoort.</p> <ol style="list-style-type: none"> Hoe wordt hieraan concreet invulling gegeven, waar en hoe er verbindingen komen met de Veluwe, het Duivense Broek en de Liemers. Wat is het doel en de ambitie van de natuurverbindingen. Is overwogen is om een verbinding tussen de uiterwaarden en het natuurgebied Driegaarden, het Horsterpark en Looveld (Westervoort) te creëren en zo niet, waarom niet. Indiener wil ook weten hoe dit leidende principe wordt gehanteerd bij de beoordeling in het MER. 	<p>De leidende principes leggen de ambitie voor de lange termijn (2100) vast. Voor het huidige project, op kortere termijn, is het vastgestelde voorkeursalternatief (VKA) leidend. Met de maatregelen in het VKA wordt deels al concreet invulling gegeven aan de leidende principes. Denk bij leidend principe 2 aan de aanleg van een faunapassage bij de Velperbeek als ecologische verbinding met de Veluwe. Verder zijn er binnen het VKA geen maatregelen voorzien om deze verbinding met de Veluwe vorm te geven. Binnen het VKA zijn geen landschappelijk en ecologische verbindingen voorzien met het Duivense Broek/Liemers en met het natuurgebied Driegaarden en het Horsterpark en Looveld. Dit is geen onderdeel van het project Rivierklimaatpark. Wel wordt waar mogelijk afgestemd met andere projecten in de omgeving, bijvoorbeeld met het project Mooie Gronden in Westervoort.</p> <p>In het MER wordt beoordeeld in hoeverre de maatregelen de lange termijn ambitie voor ecologische/landschappelijke verbindingen met de omgeving niet onmogelijk maken.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
14	14.4	<p>Indiener maakt zich zorgen over de populatie wulpen die 's winters in het gebied neerstrijkt (Uiterwaarden Westervoort). De wulpen foerageren voornamelijk bij de boer in de Arnhemse landtong en het gebied waar de geul gegraven gaat worden, met name bij punt 3: lokstroom. Bij de aanleg van het project moet rekening worden gehouden met de aanwezigheid van de wulpenpopulatie. Indiener heeft de voorkeur voor variant 3: Ondiepe kwelgeul. Indien er een struinp pad wordt aangelegd, betekent dit ook het einde van het wulpenbezoek.</p>	<p>Het gebied waar de wulpen verblijven, is aangewezen als slaap- rust- en foerageergebied in het kader van Natura2000. Uit een inmiddels uitgevoerde voortoets is gebleken dat negatieve effecten op deze soort niet uitgesloten zijn.</p> <p>We zullen daarom een Passende Beoordeling uitvoeren. Als daaruit blijkt dat er daadwerkelijk sprake is van negatieve effecten, zal een zogenaamde ADC-toets worden uitgevoerd óf we passen het ontwerp aan.</p>
14	14.5	<p>Indiener is van mening dat de inpassing van Putman in het landschap veel te wensen overlaat en wil verbeteringen zien.</p>	<p>In de verkenningsfase is benoemd dat sprake is van een enigszins 'verrommeld' landschap. Zorgvuldige landschappelijke inpassing van het terrein Putman is één van de aandachtspunten voor het ontwerp om tot de gewenste verbetering van de ruimtelijke kwaliteit te komen.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
14	14.6	<p>Indiener geeft de voorkeur aan het principe 'auto te gast op de dijk' boven aparte fietspaden voor de dijk bij Westervoort. Indiener geeft tevens aan dat de financiering een risico is en vraagt naar de gevolgen voor de MER-rapportage als delen van het plan niet worden uitgevoerd.</p>	<p>Wij danken indiener voor het uitspreken van deze voorkeur. Wij voeren eerst een integrale beoordeling van de varianten uit, waarna de stuurgroep een voorkeursvariant kiest. Daarbij vindt ook afstemming plaats met de dijkversterking PanWes. Deze voorkeursvarianten werken we vervolgens gedetailleerd uit.</p> <p>Het MER beschrijft de milieueffecten van de varianten. De (financiële) haalbaarheid brengen we ook in beeld, maar dit staat los van het MER. Als later blijkt dat onderdelen van het plan niet doorgaan, beoordelen we of het MER nog de juiste informatie bevat om besluiten te kunnen nemen. Als dat niet het geval is maken we een aanvulling.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
14	14.7	<p>Indiener geeft aan dat er nader onderzoek wordt gedaan naar de effecten op de waterkwaliteit en bacteriologische verontreiniging van het Rhederlaag als gevolg van het verlagen van de Koppenwaardsedam en de kade Marsweg. Indiener heeft enkele vragen over het onderzoek, namelijk: wat is de oorzaak van de bacteriologische verontreiniging van het Rhederlaag en hoe ontstaat dit? Wat is het effect van een toename van het overstromen op de aanwezige vuilstort en wat zijn de andere bronnen van bodemverontreiniging naast de verontreiniging van de vuilstort? Indiener vraagt ook of de MER de PFAS-monitoring zal meenemen in de nulmeting en of de veranderingen invloed zullen hebben op de PFAS-niveaus.</p>	<p>In het MER gaan we nader in op de door indiener gestelde vragen. We onderzoeken ook of er PFAS aanwezig is, wat de effecten zijn en welke (monitorings)maatregelen nodig of wenselijk zijn.</p>
14	14.8	<p>Indiener vraagt of de participanten per mail of post worden uitgenodigd voor de gebiedstafels of dat zij zich via de website op de hoogte moeten stellen van het feit dat zij zijn uitgenodigd.</p>	<p>Wij zullen participanten via de nieuwsbrief uitnodigen voor dergelijke bijeenkomsten. Indiener hoeft daar de website niet voor in de gaten te houden.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
15	15.1	<p>Indiener doet de suggestie om een wandelpad/struinp pad aan te leggen langs de noordoostelijke oever van de IJssel, ter hoogte van De Steeg/Havikerwaard. Het voorstel is om een pad te creëren vanaf de kruising Oversteeg/Van Aldenburglaan in zuidelijke richting tot waar de weg naar het oosten gaat. Hierdoor kunnen wandelaars veilig in het gebied wandelen, omdat ze op dit moment de weg moeten delen met vrachtautoverkeer. Indiener benadrukt dat dit voorstel bijdraagt aan de veiligheid van wandelaars, de beleving van de natuurwaarden van het gebied en het versterken van het recreatief medegebruik aan de oostkant van de gemeente Rheden, zoals gewenst door de provincie en gemeente.</p>	<p>Deze weg maakt geen onderdeel uit van het Rivierklimaatpark. Wij adviseren indiener hierover contact op te nemen met de gemeente Rheden.</p>
15	15.2	<p>Indiener hoopt dat deze zienswijze wordt meegenomen bij de verdere planontwikkeling en blijft graag betrokken bij het project. Indiener vraagt om op de hoogte gehouden te worden.</p>	<p>Onder 15.1 is aangegeven hoe we met de reactie van indiener omgaan. Via de website en/of de nieuwsbrief houden we de omgeving op de hoogte van de ontwikkelingen.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
16 Putman Exploitatie- maatschappij	16.1	Indiener spreekt steun uit voor de doelen en ambities van het Rivierklimaatpark en is bereid om constructief bij te dragen aan de realisatie. Indiener waardeert de belangenbehartiging tot nu toe.	Wij danken indiener voor deze positieve reactie. Wij zijn en blijven met indiener in gesprek over de uitwerking van de plannen maar ook over duurzaamheid en circulariteit in de realisatiefase.
16	16.2	Indiener vraagt opnieuw aandacht voor de situatie rondom het verkeersluw maken van de dijk en de realisatie van een recreatieve route vanaf de heuvel van Natuurmonumenten over de IJsseldijk naar het buitendijkse terrein van Putman. Vanwege de industriële activiteiten van Putman aan beide zijden van de dijk en de vele transportbewegingen met zware vrachtauto's, is het doel van Putman om de bedrijfsactiviteiten veilig en onbelemmerd uit te voeren zonder paden en dergelijke in het werkgebied. Indiener plaatst vraagtekens bij de voorgestelde varianten in relatie tot de beoogde veilige en onbelemmerde uitvoering van de bedrijfsactiviteiten van Putman. Indiener verzoekt om nader overleg over dit onderwerp.	Het standpunt van indiener is helder en begrijpelijk. Veiligheid van recreanten én veilige bereikbaarheid van het bedrijf zijn vanzelfsprekend belangrijke aandachtspunten, zoals ook in het kader van de IGSV is benoemd. De twee varianten uit het startdocument zien wij als volwaardige varianten die we nader gaan uitwerken en beoordelen. Daarbij brengen wij ook de gevolgen voor het recreatieve en het bedrijfsmatige verkeer in beeld. Wij blijven graag met indiener over deze (en andere) onderwerpen in gesprek.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
16	16.3	Indiener benadrukt dat de huidige vormgeving van de splitsing van de Rijn en de IJssel een knelpunt vormt voor scheepvaartverkeer en vraagt om hier aandacht aan te besteden in het startdocument. Indiener benadrukt dat een betere bevaarbaarheid een van de doelen van het Rivierklimaatpark is.	Het door indiener genoemde knelpunt is bij de projectorganisatie bekend. Vanwege de complexiteit en het gegeven dat mogelijke oplossingsrichtingen voor dit knelpunt buiten het plangebied van Rivierklimaatpark IJsselpoort liggen, blijft dit buiten het onderzoek en de planvorming.
16	16.4	Indiener geeft aan dat in het startdocument, in tegenstelling tot de structuurvisie, niet heel concreet wordt gesproken over de laad- en loswal van indiener. Indiener is van plan om de laad- en loswal ook beschikbaar te maken voor gebruik door derden, echter wel onder regie van indiener. Indiener blijft bereid om hierover mee te denken.	Het voorkeursalternatief, zoals vastgelegd in de intergemeentelijke structuurvisie, is het vertrekpunt. Daar hoort het gebruik van de laad- en loswal bij. We hebben ervoor gekozen in het startdocument niet uitputtend alle maatregelen uit te schrijven, de nadruk ligt op de te onderzoeken varianten en de te onderzoeken effecten.
16	16.5	Indiener staat, met inachtneming van de gemaakte kanttekeningen, overwegend positief tegenover de geformuleerde doelen en ambities van het startdocument en ondersteunt deze. Indiener blijft graag betrokken bij de verdere uitwerking van het startdocument en de concrete aanpassingen in het gebied.	Graag verwijzen we naar onze reactie bij punt 16.1

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
17 Stichting Wandelnet	17.1	Indiener merkt op dat in het Startdocument de begrippen 'struinp pad' en 'wandelpad' worden gebruikt, maar dat er sprake is van een tegenstelling. Struinen betekent vrijuit door het gebied wandelen zonder gebonden te zijn aan een pad, terwijl een wandelpad juist een aangegeven route impliceert. Indiener constateert ook dat de begrippen in het Startdocument door elkaar worden gebruikt/door elkaar gehaald worden.	We zullen dit in het MER en de Variantennota beter en consistent uitleggen. Een struinp pad betekent in dit geval een pad dat wel een vaste route volgt, maar niet verhard is. We hanteren voortaan de term wandelpad. Zie ook het algemene antwoord in paragraaf 2.5.2.
17	17.2	Indiener geeft aan dat wandelaars aan de ene kant struinpaden toejuichen, maar indiener begrijpt dat bij struinpaden de natuurwaarden in het geding kunnen zijn. Indiener stelt dat er in sommige deelgebieden keuzes moeten worden gemaakt waarbij de wandelaar niet altijd het onderspit delft. Indiener noemt goede voorbeelden van struinen in de uiterwaarden langs de Waal bij Vuren en Brakel.	In het startdocument is toegelicht dat juist om de effecten op natuur te kunnen beoordelen, twee varianten voor recreatief gebruik zijn ontwikkeld. We brengen de voor- en nadelen van die varianten in beeld, waarna een zorgvuldige afweging tussen alle belangen kan worden gemaakt, in dit geval tussen natuur en recreatie (wandelen).

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
17	17.3	Indiener adviseert om aparte wandelpaden aan te leggen in plaats van wandelaars over fietspaden te laten lopen, om conflicten en irritaties te voorkomen. Indien aparte wandelpaden niet mogelijk zijn, adviseert indiener de aanleg van een grasstrook naast het fietspad. Indiener stelt voor om een netwerk van paden te realiseren die aan elkaar gekoppeld zijn, zodat er een ommetje kan worden gemaakt, als er alleen wandelpaden gerealiseerd worden.	Wij nemen de suggestie van indiener met betrekking tot gecombineerd fiets- en voetpad mee in de verdere uitwerking van het ontwerp. Het realiseren van 'ommetjes' is één van de mogelijkheden om het gebied recreatief aantrekkelijk te maken, zie ook paragraaf 4.9 van het startdocument, waarin de te onderzoeken varianten voor recreatief gebruik zijn aangeduid.
17	17.4	Indiener constateert dat er geen parallel wandelpad langs de IJssel tussen Arnhem en Dieren aanwezig is en pleit voor de realisatie van een dergelijk wandelpad.	In paragraaf 4.9 van het startdocument hebben we twee varianten voor recreatief gebruik (wandelen, fietsen) aangeduid. De door indiener genoemde route langs de IJssel is daarbij specifiek genoemd, zie de beschrijving van variant 1, echter alleen voor zover het binnen het plangebied van Rivierklimaatpark IJsselpoort loopt.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
17	17.5	Indiener vraagt aandacht voor barrières zoals autowegen en spoorwegen zonder veilige oversteekvoorzieningen voor wandelaars. Indiener verzoekt om bij de ontwikkeling en bereikbaarheid van het gebied rekening te houden met deze barrières. Een van de genoemde barrières is de mogelijkheid dat het veer uit de vaart moet worden genomen. Financiering van veerponten staat onder druk. Indiener hoopt dat er in het project gelden worden gereserveerd om de veerpont in stand te houden en mogelijk uit te breiden.	Voor alle deelgebieden liggen opgaven om de recreatieve gebruiksmogelijkheden te vergroten. Niet alleen door het aanleggen van nieuwe routes en/of gebiedsentrees, maar ook door het verminderen van barrièrewerking, zoals indiener noemt. Het project voorziet niet in gelden voor de veerpont.
17	17.6	Indiener wijst op de behoefte aan betere aanduiding en koppeling van de bereikbaarheid van de Bult van Putman met het wandelnetwerk.	Wij nemen de suggestie van indiener mee bij de verdere uitwerking van de voorkeursvariant.
17	17.7	Indiener kijkt uit naar een goed ingericht gebied voor wandelaars in 2030 en wil graag meedenken over de juiste inrichting.	Wij benaderen indiener graag om over de detaillering van de plannen mee te denken.
18 OmRo Vastgoed Velp B.V.	18.1	Indiener schetst de ambities voor het herontwikkelen van het voormalig steenfabrieksterrein de Groot	Wij hebben kennisgenomen van de ambities van de indiener en zijn hierover in gesprek.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
18	18.2	<p><i>Geen gezamenlijk plan</i></p> <p>De indiener schetst als eerste het proces dat heeft geleid tot een door hem als private partij opgestelde concept-ontwerp voor het voormalige steenfabrieksterrein De Groot. Indiener benadrukt dat ondanks de gemaakte afspraken, zoals vastgelegd in de intentieovereenkomst, de overheid heeft nagelaten om in goed overleg met OmRo een gezamenlijk plan voor het voormalige fabrieksterrein te maken en op te nemen in het Startdocument. Indiener heeft nu pas via de media kennisgenomen van het startdocument en heeft inhoudelijke opmerkingen, aanvullingen, wijzigingen, nadere onderzoeksvragen en voorstellen met betrekking tot het document zoals ter inzage gelegd op 20 juni jl.</p>	<p>Wij onderschrijven dat er regelmatig contact is geweest over de ontwikkeling van het terrein van voormalige steenfabriek terrein de Groot. Waarbij de doelstelling is om te komen tot een gezamenlijk plan waarbij de publieke en private doelen worden gerealiseerd. De varianten in het startdocument zijn in lijn zijn met de kaders zoals opgenomen in de IGSV. Over de concrete invulling van het terrein zijn wij met de eigenaar in gesprek. Het startdocument voegt, ten opzichte van de IGSV, geen aanvullende voorwaarden toe. Met de eigenaar is besproken dat er in tijd nog ruimte is om te komen tot overeenstemming over de invulling van het terrein.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
18	18.3	<p><i>Ontbreken relevante onderzoeksgegevens en onderbouwingen.</i></p> <p>Indiener wijst op het ontbreken van relevante onderzoeksgegevens en onderbouwingen in het startdocument. Er zijn meerdere verzoeken gedaan naar cijfermatige onderbouwingen en gegevens over onder andere de aanleg van een nevengeul door een deel van het terrein de Groot en de impact op waterdoorstroming en waterveiligheid. Tot op heden zijn deze gegevens niet beschikbaar gesteld en niet gedeeld binnen het projectteam, ondanks eerdere toezeggingen en de intentieovereenkomst. Detailinformatie is nodig om de doelstellingen concreet in te vullen. Het ontbreken en beperkt delen van gegevens zorgt voor tijdsdruk, belemmert de voortgang en vormt een potentieel risico voor de gestelde termijnen van het Rivierklimaatpark.</p>	<p>Wij menen voldoende gepoogd te hebben indiener te voorzien van de gevraagde informatie. Het is op basis van de Intentieovereenkomst (IOK) een gezamenlijke verantwoordelijkheid om voor het terrein een plan te maken waarbij zowel publieke als private doelstellingen worden gerealiseerd.</p> <p>Het startdocument is het onderzoeksplan. Op basis hiervan worden de benodigde onderzoeken uitgevoerd. We onderzoeken de effecten waar indiener op doelt en zullen de resultaten daarvan delen.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
18	18.4	<p><i>Ruimtelijk Perspectief</i></p> <p>Indiener benoemt dat OmRo schriftelijk heeft laten weten niet akkoord te zijn met het concept Ruimtelijk perspectief voor het bedrijventerrein De Groot. Er is geen schriftelijke reactie ontvangen vanuit RKP. Het Ruimtelijk Perspectief mist aspecten die noodzakelijk zijn voor een economisch haalbaar model. Tijdens een Bestuurlijk Overleg is het Ruimtelijk Perspectief als 'concept' genoteerd.</p>	<p>Wij delen de constatering van indiener dat de stukken die ten grondslag hebben gelegen aan het bestuurlijk overleg de status concept hebben. Deze stukken zijn naar onze overtuiging in lijn met de IGSV en de IOK. We hebben de indiener gevraagd te reflecteren op de stukken. Tot op heden hebben wij deze niet ontvangen. Het stuk waar indiener aan refereert is overigens niet het ruimtelijk perspectief dat als bijlage bij het startdocument is gepubliceerd.</p>
18	18.5	<p><i>Totstandkoming leidende principes voor Terrein de Groot</i></p> <p>Indiener vraagt naar de onderbouwing en totstandkoming van de leidende principes in hoofdstuk 4 van het Ruimtelijk Perspectief voor het bedrijventerrein De Groot.</p>	<p>De leidende principes zijn in lijn met het vigerende beleid van 'bodem en water sturend'. Nadere toelichting hierover staat beschreven op pagina 36 van het ruimtelijk perspectief.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
18	18.6	<p><i>Leidend principe en planontwikkeling terrein de Groot</i></p> <p>Indiener wijst erop dat het leidende principe 5, waarin gesproken wordt over het ontwikkelen van terreinen tot accenten in het uiterwaardenlandschap, nooit binnen de projectgroep is besproken en niet overeenkomt met de uitgangspunten van de planontwikkeling voor terrein de Groot. Daarnaast wordt vermeld dat de Raad van de gemeente Rheden vraagt om een ruimtelijk inpasbaar en minimaal opvallend initiatief, wat resulteert in het afzien van hoogbouw. Verzoek wordt gedaan om het startdocument op dit punt aan te passen.</p>	<p>De term 'pollen' is de benaming in deze streek van hooggelegen terreinen. Dit zijn van nature hogere plekken aan de rivier waar steenfabrieken zich vestigden. Een groot deel van het gebied eromheen werd ontkleid voor de baksteenindustrie. De hogere plekken werden verder opgehoogd om overstroming te voorkomen. De begrenzing van het terrein van de voormalige steenfabriek, zoals opgenomen in de IGSV, is in lijn met het beeld van compacte pollen. Het ruimtelijk perspectief onderschrijft de keuzen die gemaakt zijn in het kader van de IGSV en is in lijn met de uitgangspunten zoals besproken met indiener.</p>
18	18.7	<p><i>Onjuiste huidige functie terrein de Groot</i></p> <p>Indiener wijst erop dat de tekening op pagina 47 van het Ruimtelijk Perspectief een onjuiste huidige functie weergeeft voor terrein de Groot. Het moet industriële bedrijvigheid zijn in plaats van recreatief. Verzoek wordt gedaan om deze fout te corrigeren.</p>	<p>Het terrein staat op pagina 47 aangeduid als steenfabrieksterrein conform de huidige functie.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
18	18.8	<p><i>Steenfabrieksgeschiedenis en recreatieve private plan van Omro</i></p> <p>Indiener benoemt dat de steenfabrieksgeschiedenis weer herkenbaar en beleefbaar moet worden gemaakt volgens het Ruimtelijk Perspectief voor het bedrijventerrein De Groot. Overleg met eigenaren is van groot belang, waarbij rekening moet worden gehouden met het recreatieve private plan van OmRo.</p>	<p>We blijven in gesprek met indiener. Uitgangspunt hierbij is de IOK.</p>
18	18.9	<p><i>Hoogwatervluchtgebieden en terrein de Groot</i></p> <p>Indiener merkt op dat het ruimtelijk perspectief praat over hoogwatervluchtgebieden voor klein en groot wild. Het is echter onduidelijk hoe dit van toepassing is op het bedrijventerrein De Groot, waar geen pollen aanwezig zijn. Het voorgenomen pollenplan is in strijd met de ambities van OmRo en het VKA, en er zijn weinig natuurwaarden aanwezig op het bedrijventerrein dat voornamelijk gericht is op exploitatie en onderhoud. Desondanks is OmRo bereid om te onderzoeken of er binnen het verblijfsrecreatieplan voor terrein De Groot mogelijkheden zijn om hoogwatervluchtgebieden te creëren voor groot en klein wild.</p>	<p>De begrenzing van het terrein van de voormalige steenfabriek, zoals opgenomen in de IGSV, is in lijn met het beeld van compacte pollen. Het ruimtelijk perspectief onderschrijft de keuzen die gemaakt zijn in het kader van de IGSV en is in lijn met de uitgangspunten zoals besproken met indiener.</p> <p>In de IOK zijn afspraken gemaakt over het realiseren van publieke doelstellingen. Dit is onlosmakelijk onderdeel van de totale herontwikkeling.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
18	18.10	<p><i>Verbinding terrein de Groot en de Veluwe</i></p> <p>Indiener benadrukt dat de ontwikkeling van een privaat recreatief gebied bijdraagt aan het versterken van de verbinding met de Veluwe, zoals genoemd in hoofdstuk 5.6, bijvoorbeeld door een transferium op bedrijfsterrein De Groot aan te leggen om het recreatieve verkeer naar de Posbank te ontlasten. Daarnaast is OmRo bereid om in overleg ruim 90.000 m² nieuwe natuur te realiseren en extensieve vormen van recreatie te versterken, zoals wandel- en fietspaden en vogeluitkijkpunten.</p>	<p>Wij delen de constatering van indiener dat herontwikkeling van het terrein bij kan dragen aan een versterking van de verbinding met de Veluwe.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
18	18.11	<p><i>Ooibossen in relatie tot waterveiligheid</i></p> <p>Indiener merkt op dat het startdocument de belangrijke opgave van de herontwikkeling van terrein De Groot en de aanleg van een 'groene rivier' voor waterstandsdeling beschrijft. Indiener merkt op dat het startdocument kiest voor meer ooibossen en het behoud van bestaande ooibossen in de Koppenwaard, maar er is geen onderzoek gedaan naar de nadelige gevolgen hiervan voor de waterveiligheid van het gebied en terrein De Groot. Indiener vraagt of ter compensatie van de nadelen een (droge) nevengeul op bedrijventerrein De Groot nodig is. Daarnaast vraagt indiener om onderbouwingen van de voorgenomen plannen voor de Koppenwaard en de effecten op terrein De Groot.</p>	<p>De compensatie van de (droge)nevengeul, de groene rivier, op Terrein de Groot, is niet ter compensatie van de aanleg van het oobos van de Koppenwaard. Zie antwoord 18.12</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
18	18.12	<p><i>Extra variant Koppenwaard</i></p> <p>Indiener stelt voor om delen van de Koppenwaard af te graven en te verlagen en af te zien van de aanleg van extra ooibossen om een waterpeildaling te realiseren. Er wordt gevraagd om een variant te onderzoeken met actief kap-, snoei en maaibeheer en afgraven van delen van de Koppenwaard. Dit kan de waterveiligheid verbeteren en mogelijk voorkomen dat er een (droge) geul op terrein De Groot moet worden aangelegd, inclusief dure ontsluitingsbrug en weg. Door af te zien van extra ooibossen in de Koppenwaard kunnen onnodige projectkosten worden voorkomen.</p>	<p>Het ontwikkelen van een aaneengesloten ooiboskern van 25ha is onderdeel van het vastgestelde voorkeursalternatief. De nieuwe ooiboskern ligt op hoge (deels hoogwatervrije) delen van de Koppenwaard, buiten de stroomlijn van het water bij hoogwater. Het ontwikkelen van het ooibos in de Koppenwaard is dan ook niet of nauwelijks van invloed op de gewenste waterstandsdeling. Er worden verschillende varianten onderzocht om de benodigde waterstandsdeling te realiseren. Het vergroten van de doorstroombaarheid van het bestaande ooibos langs de Koppenwaardsedam wordt daarbij ook meegenomen.</p>
18	18.13	<p><i>Ruimte voor recreatieve verblijfsrecreatie terrein de Groot</i></p> <p>Indiener merkt op dat er wordt gesteld dat er beperkte ruimte is voor recreatieve verblijfsrecreatie op terrein De Groot, terwijl het een bedrijventerrein van meer dan 130.000 m² betreft. Indiener vraagt om verduidelijking en feitelijke onderbouwing.</p>	<p>In het startdocument geeft paragraaf 4.7 meer toelichting op de opmerking van indiener: "In overleg met betrokken partijen wordt binnen de omvang van het hoogwatervrije terrein zoals in het voorkeursalternatief aangegeven, de intensiteit van het recreatief programma verkend." Hierover zijn wij met indiener in gesprek.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
18	18.14	<p><i>Geluidsbelasting A348 en verduurzaming gebied</i></p> <p>Indiener vraagt of de geluidsbelasting van de ligging aan de A348 feitelijk onderbouwd is. Daarnaast wordt opgemerkt dat er kansen zijn om de aanleg van het recreatiegebied te combineren met verduurzamingsmaatregelen. Indiener vraagt waarom het plan het initiatief niet meeneemt om langs de snelweg een grondwal aan te leggen en de bestaande schuine taluds van de snelweg te gebruiken als geluidswal en voor zonnepanelen. De opgewekte energie kan gebruikt worden voor het recreatiepark. Indiener verzoekt om deze opties serieus te onderzoeken en op te nemen in het document en het MER.</p>	<p>De mogelijkheden voor toepassing van duurzaamheidsmaatregelen zijn onderwerp van het project. Daarbij zullen we in overleg met de indiener, de genoemde kansen gezamenlijk beoordelen en beleggen, als er meer duidelijkheid is over de recreatieve invulling van het terrein.</p>
18	18.15	<p><i>Energieopwekking terrein de Groot</i></p> <p>Indiener merkt op dat bij punt 4.7 van het Startdocument niet is opgenomen dat Terrein De Groot ook wordt ontwikkeld met ruimte voor energieopwekking, terwijl dit wel is opgenomen in de Intergemeentelijke Structuurvisie.</p>	<p>Het door indiener genoemde punt is niet als zodanig beschreven in het startdocument, maar is wel onderdeel van het IGSV. We zullen dit toevoegen aan het startdocument.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
18	18.16	<p><i>Raakvlakken Koppenwaard en terrein de Groot</i></p> <p>Indiener merkt op dat het Startdocument vermeldt dat er raakvlakken tussen de Koppenwaard en de ontwikkeling van de groene rivier bij voormalig Terrein de Groot en dat gezamenlijke maatregelen voldoende waterstandsdeling in de IJssel moeten realiseren. OmRo heeft verschillende opties aangedragen om tot de meest optimale inrichting te komen tijdens ambtelijke en bestuurlijke overleggen, maar er is geen inhoudelijke reactie ontvangen. De wederzijdse raakvlakken en effecten zijn onbekend, niet inzichtelijk en niet gedeeld. Indiener vindt het onbegrijpelijk dat de cijfermatige onderbouwing nog niet bekend is en gedeeld kan worden binnen de partners van de Intentieovereenkomst, gezien de fasering in het MIRT-proces en de termijnen die daarbij horen.</p>	<p>Er is een ontwerp gemaakt in het VKA waarbij beide gebieden hun bijdrage leveren aan de opgave waterveiligheid. Een nadere detaillering hiervan zal plaatsvinden in de planuitwerking. We blijven met indiener in overleg over de benodigde extra ruimte voor de rivier, die hoort bij de herontwikkeling van het terrein de Groot.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
18	18.17	<p><i>Ontbreken onderbouwing van het plan</i></p> <p>Indiener is van mening dat het startdocument framing toepast, zonder bekende en gedeelde onderbouwing het plan te presenteren. Deze onderbouwing is noodzakelijk voor een goede inrichting van de Koppenwaard en voormalig Terrein de Groot. Het is onduidelijk waarom de groene rivier wordt gekozen bij voormalig Terrein de Groot en niet bij de Koppenwaard, en waarom het aan de binnenkant geen of minder effect heeft en aan de buitenkant wel. Het is ook niet duidelijk welke aspecten onderzocht zullen worden en wat de relatie en impact hiervan is voor zowel de Koppenwaard als voormalig Terrein de Groot.</p>	<p>In de IGSV en de Nota voorkeursalternatief zijn de gemaakte hoofdkeuzes onderbouwd. Deze documenten zijn de uitgangspunten geweest van de IOK, waar we gezamenlijk met de indiener aan werken. Binnen de kaders van dat voorkeursalternatief onderzoeken we varianten, die we nader uitwerken en onderbouwen in het MER. De effecten die we gaan onderzoeken zijn te vinden in hoofdstuk 6.5 en 6.6 van het startdocument.</p>
18	18.18	<p><i>Recreatieve gebruiksmogelijkheden Koppenwaard en terrein de Groot</i></p> <p>Indiener merkt op dat in punt 4.9 wordt gesproken over het vergroten van recreatieve gebruiksmogelijkheden in alle deelgebieden, maar Terrein de Groot wordt niet specifiek genoemd. Het is daarom onduidelijk hoe de mogelijkheden in de Koppenwaard zich verhouden tot Terrein de Groot.</p>	<p>Het vergroten van recreatieve gebruiksmogelijkheden geldt voor het hele gebied van Rivierklimaatpark, dus ook voor Terrein de Groot. We onderzoeken de mogelijkheden per deelgebied in samenhang met de andere deelgebieden, waaronder de door indiener genoemde Koppenwaard. Paragraaf 4.7 van het startdocument gaat specifiek in op Terrein de Groot.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
18	18.19	<i>Struipaden terrein de Groot</i> Indiener geeft aan dat in het startdocument staat dat de locatie en de loop van de struipaden nog moeten worden bepaald. Indiener is bereid om hierover in gesprek te gaan.	Wij nemen dit graag mee in de gesprekken die we met indiener voeren.
18	18.20	Indiener geeft aan dat het niet wenselijk is om wandel- en fietspaden langs de rivierzijde van het beoogde recreatieterrein aan te leggen.	Indiener geeft niet aan waarom hij dit niet wenselijk vindt. We onderzoeken de voor- en nadelen en leggen vervolgens een keuze voor aan de stuurgroep. Wij nemen dit graag mee in de gesprekken die we met indiener voeren.
18	18.21	Indiener benadrukt dat het voor OmRo belangrijk is om de ontsluitingsweg vanaf het bedrijventerrein in Velp, langs de rivier de IJssel naar het bedrijventerrein van OmRo te behouden. In de huidige plannen lijkt het erop dat de wegfunctie komt te vervallen. Indiener vraagt om duidelijkheid hierover. Deze ontsluitingsweg is ook van groot belang voor OmRo als extra ontsluitingsweg voor hulpdiensten, om zo de veiligheid te waarborgen.	De weg blijft in de plannen behouden, de functionaliteit is wel onderdeel van het onderzoek. Bereikbaarheid van terrein De Groot voor veiligheidsdiensten blijft in de plannen gegarandeerd.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
18	18.22	Indiener vraagt naar de onderbouwing van de stelling dat de belangrijkste knoppen om waterstandsverlaging te realiseren liggen bij de Koppenwaard, Terrein de Groot en in de Westervoortse uiterwaarden. Indiener pleit ervoor om de effecten van de diverse plannen gezamenlijk te beoordelen om zo tot een verantwoorde en complementaire inrichting van beide gebieden te komen.	In het VKA is aangegeven dat deze deelgebieden de belangrijkste knoppen zijn om waterstandsdeling te realiseren. VKA is het formele vertrekpunt. In de modelstudies naar het effect op waterstandsdeling beschouwen we de deelgebieden altijd in samenhang.
18	18.23	Indiener merkt op dat uit het startdocument suggereert dat alle maatregelen nog mogelijk zijn/onderzocht worden. Bij verdere bestudering van het Startdocument blijkt dat niet het geval te zijn. In alle te onderzoeken varianten blijkt de (droge) nevengeul op terrein De Groot het uitgangspunt te zijn. Indiener benadrukt dat Terrein de Groot en de directe omgeving gezamenlijk beoordeeld moeten worden, aangezien er een duidelijk verband bestaat tussen deze twee deelgebieden. Maatregelen in het ene gebied kunnen grote nadelige gevolgen hebben voor het andere gebied, wat kan leiden tot onnodig hoge projectkosten voor de overheid. Indiener benadrukt dat een juiste inrichting van beide	In de IGSV en de Nota voorkeursalternatief zijn de gemaakte hoofdkeuzes onderbouwd, waaronder de groene rivier in deelgebied Terrein de Groot. Deze documenten zijn de uitgangspunten geweest van de Intentieovereenkomst, waar we gezamenlijk met de indiener aan werken. We onderzoeken de effecten van de verschillende maatregelen altijd in samenhang om zo tot een integrale voorkeursvariant (voor het hele gebied) te kunnen komen.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
		deelgebieden nodig is om te voldoen aan de uitgangspunten van de Intentieovereenkomst.	
18	18.24	Indiener vraagt hoe de opdracht voor het opstellen van het omgevingsplan voor voormalig terrein de Groot en omgeving is of wordt geformuleerd. Indiener benadrukt dat de positieve grondhouding van de Raad van de gemeente, die in het verleden is aangenomen, moet worden meegenomen in de opdrachtformulering.	Gemeente Rheden is één van de partners van Rivierklimaatpark. Het opstellen van het omgevingsplan is onderdeel van de besluitvorming.
18	18.25	Indiener merkt op dat op diverse kaarten een indicatieve groene rivier of groene nevengeul wordt aangegeven, maar dat de locatie en omvang nog niet zijn bepaald en hierover geen onderzoeksgegevens beschikbaar zijn of gedeeld zijn met OmRo als grondeigenaar. Indiener benadrukt dat OmRo bereid is om samen met anderen te kijken hoe invulling kan worden gegeven aan de groene rivier of nevengeul, in overeenstemming met de Intentieovereenkomst. OmRo is ook bereid om grond ter beschikking te stellen onder bepaalde voorwaarden, om zowel de publieke als private doelstellingen te behalen zoals genoemd in de Intentieovereenkomst.	De locatie, omvang en inrichting worden in het vervolg van het gezamenlijk ontwerpproces nader onderzocht en vormgegeven. We blijven hierover in gesprek met de indiener.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
18	18.26	<p>Indiener verzoekt om de aanleg van een hoogwatergeul in de Koppenwaard, maar benadrukt dat bij een eventuele keuze voor een geul over het terrein de Groot de effecten goed onderzocht moeten worden. Er is een risico op grondwateronttrekking van aangrenzende gebieden als de geul te diep wordt uitgegraven of veenlagen worden doorgraven. Deskundigen adviseren om bij het graven van de geul ten minste 30 cm klei boven op het veen te laten zitten om grondwateronttrekking te voorkomen en piping tegen te gaan. Het behouden van een kleilaag als ondergrond zal ervoor zorgen dat de geul water langer vasthoudt en dienst kan doen als voortplantingshabitat voor amfibieën- en vissoorten. Het niet afgraven tot op het zand voorkomt piping en grondwateronttrekking uit nabijgelegen gebieden. Indiener verzoekt om deze aspecten mee te nemen in de onderzoeken.</p>	<p>In de IGSV en de Nota voorkeursalternatief zijn de gemaakte hoofdkeuzes onderbouwd, waaronder de groene rivier in deelgebied Terrein de Groot. Deze documenten zijn de uitgangspunten geweest van de IOK, waar we gezamenlijk met de indiener aan werken. We zijn reeds bekend met de door indiener genoemde aandachtspunten met betrekking tot de waterhuishouding, en bevestigen dat deze worden meegenomen in de uit te voeren onderzoeken.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
18	18.27	<p>Indiener merkt op dat er een sterke focus is op de aanleg van meer ooibossen in het startdocument en heeft hierover een aantal vragen. Indiener vraagt hoe deze ambitie past binnen het landelijk beheerbeleid 'onderhoud uiterwaarden' en wat de effecten zijn van de uitbreiding van ooibossen. Indiener stelt dat het inzetten op bloemrijke uiterwaard weilanden een goed alternatief is. Daarnaast benadrukt indiener dat maatregelen bij de Koppenwaard en voormalig Terrein de Groot niet los van elkaar gezien kunnen worden en vraagt waar dit terug te zien is in de varianten en het vervolg. Indiener wijst erop dat Figuur 4.11 een indicatieve aanduiding is en dat er nog geen besluit is genomen over de brug en droge geul. Indiener verzoekt om deze aspecten ook mee te nemen.</p>	<p>Het ontwikkelen van nieuwe ooiboskernen is een opgave vanuit het Natura 2000 Beheerplan Rijntakken en maakt onderdeel uit van het voorkeursalternatief.</p> <p>De realisatie van nieuwe ooiboskernen is alleen mogelijk als dit geen effecten heeft op de waterveiligheid, i.c. op hoogwatervrije terreinen, op locaties buiten de stroomlijn of als de effecten binnen de plannen wordt gecompenseerd door waterstand verlagende maatregelen.</p> <p>In de Koppenwaard is het ooibos (om die reden) gepland op hoogwatervrije terreinen en terreindelen buiten de stroomlijn. Zoals eerder aangegeven, beschouwen wij de effecten van de maatregelen in de deelgebieden altijd in onderlinge samenhang.</p>
18	18.28	<p>Indiener vraagt hoe de oeverzone bij Terrein de Groot bijdraagt aan de dwarsverbinding tussen de Veluwe en de IJssel, rekening houdend met de tussenliggende A348.</p>	<p>Het opheffen barrièrewerking A348 is genoemd als één van de onderdelen van de ontwikkelrichting van dit deelgebied op langere termijn, zie hiervoor paragraaf 5.6 van het ruimtelijk perspectief. Het inrichten van natuurvriendelijke oevers draagt bij aan de gewenste verbinding tussen de Veluwe en de IJssel. De tussenliggende A348 is een knelpunt bij het realiseren van deze verbinding. Het slechten van deze barrière valt buiten de scope van het Rivierklimaatpark</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
			IJsselpoort. De provincie Gelderland werkt wel aan een kleine faunapassage onder de A348.
18	18.29	<p>Indiener uit zorgen over de potentiële ongewenste sedimentatie voor de scheepvaart als gevolg van de ontstening van oevers en vraagt naar de impact hiervan op het plangebied Terrein de Groot en de bodemstructuur.</p> <p>Onderzoek in opdracht van OmRo heeft aangetoond dat het handhaven van de stortstenen oeverbescherming (met uitzondering van de plaats waar de beek eindigt) essentieel is voor de verblijfsrecreatie, waterveiligheid en ecologie. Het handhaven van de stortstenen waarborgt de waterveiligheid van het bebouwde gedeelte van het terrein, voorkomt bodemerosie en bevordert het behoud van de oude kraan.</p> <p>Daarnaast bieden de stortstenen een geschikte habitat voor mossengemeenschappen die kenmerkend zijn voor het Nederlandse uiterwaardenlandschap en waar Nederland een internationale verantwoordelijkheid voor draagt. Het behoud van de stortstenen draagt bij aan de biodiversiteit en klimaatadaptatie.</p>	<p>Effecten op sedimentatie voor de scheepvaart nemen we mee in het onderzoek, zie tabel 6.1 uit het startdocument (paragraaf 6.5) en de toelichting hierop in paragraaf 6.6. Veiligheid van bebouwing en in dit geval het behoud van de oude kraan garanderen we te allen tijde. Deze elementen zijn onderwerp van onderzoek.</p> <p>De beschreven mossenvegetatie behoort niet tot de beschermde soorten en habitats waar rekening mee gehouden moet worden bij de ontstening. Tevens blijft er ook na ontstening voldoende habitat (stortstenen) beschikbaar voor behoud van de mossenvegetatie.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
18	18.30	Onder 6.3 wordt gesteld dat duurzame energie in de uiterwaarden (Gemeente Rheden) is opgenomen in het beleidskader Energie en Landschap. Indiener benadrukt dat er kansen liggen op haar grondgebied en heeft een positieve grondhouding hierover. Ondanks dat het momenteel nog niet concreet genoeg is, verzoekt indiener om duurzame energie mee te nemen in de verdere planvorming en uitwerking van de ontwikkelopgave	We blijven met indiener in gesprek. Als er concrete initiatieven zijn, kunnen we deze meenemen bij de verdere uitwerking van de plannen en de uit te voeren effectonderzoeken, mits passend binnen de kaders van de IGSV en van het voorkeursalternatief.
18	18.31	<i>Nieuwe kaarten</i> Indiener merkt op dat tijdens de inloopbijeenkomst kaarten zijn getoond die niet zijn opgenomen in het startdocument dat momenteel ter inzage ligt. Deze kaarten geven meer informatie en kunnen de visie van de participant beïnvloeden, terwijl ze geen onderdeel zijn van het startdocument. Indiener betreurt dat deze kaarten inhoudelijk niet met hen zijn opgesteld en pas een dag voor de bijeenkomst met hen zijn gedeeld.	Bij de aankondiging van de inloopavond en tijdens de inloopavond is toegelicht dat de varianten uit het startdocument iets verder zijn uitgewerkt om de effecten beter te kunnen beoordelen. Tijdens de inloopbijeenkomst was er de gelegenheid hierop te reageren. De reacties zijn via de website te raadplegen en worden verder meegenomen in het ontwerpproces.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
18	18.32	<p>Indiener merkt op dat in de startnotitie niet consistent wordt vermeld dat kaarten indicatief zijn, wat kan leiden tot framing. Indiener wijst specifiek naar figuur 4.19, waarin een groene rivier wordt getoond terwijl er tijdens overleggen met OmRo gesproken is over een ondiepe droge geul. Dit wijkt af van de uitgangspunten die zijn gehanteerd in de Notitie Voorkeursalternatief Rivierklimaatpark 2020, die de basis vormt voor de Intergemeentelijke Structuurvisie Klimaatpark IJsselpoort en de intentieovereenkomst met OmRo. De noodzaak van een afzonderlijke ontsluitingsweg en brug moet nog nader onderzocht en onderbouwd worden, evenals de alternatieve planvarianten voor de Koppenwaard en de effecten hiervan op het plangebied De Groot. Ook de mogelijkheden van het inpassen van een oude spoorlijn en fietspad moeten worden onderzocht. Het behoud van de huidige noodontsluiting voor brandweer en veiligheidsdiensten moet worden meegenomen in de verdere uitwerking.</p>	<p>In het startdocument zijn de varianten schematisch weergegeven. We werken samen met indiener aan de verdere invulling van het gebied waarin de door indiener genoemde onderdelen een plek kunnen krijgen.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
18	18.33	Indiener verzoekt om zorg te dragen voor de onderbouwing van de beoogde rivierklimaatplannen, inclusief de aangereikte varianten voor onder andere de Koppenwaard, en om deze gegevens te delen met alle partners.	In de IGSV en de Nota voorkeursalternatief zijn de gemaakte hoofdkeuzes onderbouwd, waaronder de groene rivier in deelgebied Terrein de Groot. Deze documenten zijn de uitgangspunten geweest van de IOK, waar we gezamenlijk met de indiener aan werken. We onderzoeken de effecten van de verschillende maatregelen altijd in samenhang om zo tot een integrale voorkeursvariant (voor het hele gebied) te kunnen komen.
18	18.34	Indiener verzoekt om een openbegroting toe te voegen van de te verwachten kosten voor de realisatie van de beoogde plannen, zodat er inzicht kan worden verkregen in de totale kosten en mogelijke besparingsmogelijkheden.	Kosten zijn onderdeel van het Integraal beoordelingskader, zoals terug te vinden is in paragraaf 5.2 van het startdocument.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
19 Hengelsport Federatie Midden Nederland	19.1	In de Uiterwaarden Westervoort zijn verschillende varianten van een geul omschreven. Indiener heeft vragen en opmerkingen over de impact op het huidige gebruik en de visstand. Indiener vraagt naar de gevolgen voor de toegang naar de IJsseloevers en de vismogelijkheden in de plassen bij de verschillende inrichtingsvarianten. Ook benadrukt indiener het belang van een degelijke inrichting om vissterfte in droogvallende nevengeulen tijdens droge zomers te voorkomen. Daarnaast pleit indiener voor een monding op de rivier zelf in plaats van een monding door het gat van Putman. Een monding dicht aan de rivier zorgt voor meer interactie met riviervissen.	De impact van de varianten onderzoeken we in het MER (milieuaspecten) en de variantennota (integrale beoordeling). De door indiener genoemde aandachtspunten met betrekking tot bereikbaarheid van de vislocaties en de visstand nemen we daarin mee. Bij de verdere uitwerking van de voorkeursvariant in het ontwerp kijken we gedetailleerder naar een goede oplossing voor de hengelsporters. Daarbij beschouwen we ook de bereikbaarheid per auto en te voet.
19	19.2	Indiener vraagt naar de betekenis van een natuurvriendelijke oever of ontstenen voor de toegang naar de rivieroevers en het visserijgebruik op deze locaties. Ook wil indiener weten hoe deze inrichting er precies uitziet. Daarnaast benadrukt indiener het belang van behoud van vismogelijkheden langs de IJssel, met name bij de oevers langs de Lathumse Veerweg en de Havikerwaard.	Natuurvriendelijke oevers hebben een talud van 1:7 tot 1:11. Dit heeft naar verwachting effect op huidige vismogelijkheden. Wij zullen de effecten op de hengelsport in beeld brengen. Wij gaan hierover graag met de indiener in gesprek. Zie onze reactie op punt 19.1.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
19	19.3	Voor indiener is het behoud van de toegang per auto naar de Lathumse Veerweg cruciaal om deze oevers te kunnen blijven gebruiken om vanaf te vissen. Langs de Havikerwaard worden de oevers veel gebruikt door sportvissers, maar er zijn geen specifieke toegangsvarianten uitgewerkt. Indiener suggereert het plaatsen van enkele klaphekken om de toegangsmogelijkheden te verbeteren en mogelijke schade aan het raster te verminderen.	Zie onze reactie op punt 19.1.
19	19.4	Indiener ziet graag een reactie tegemoet op de genoemde punten en is bereid om in overleg te treden om te zoeken naar een optimale inrichting voor alle betrokken partijen.	Zie onze reactie op punt 19.1. Wij gaan graag met indiener in gesprek hierover.
20 Belangengroep Velp Zuidoost	20.1	Indiener vindt het jammer dat natuur- en landschapsversterking binnen de gebieden voor inclusieve landbouw weinig zichtbaar is in het voorkeursalternatief. Indiener merkt op dat deze aspecten onderbelicht lijken te zijn in het vervolg van het programma. In de bijlage 'Ruimtelijk perspectief' is er wel ruim aandacht voor, maar in paragraaf 4.3 (uiterwaarden Rheden) is dit uiterst summier benoemd.	De bedrijven die deelnemen aan het proces voor natuur inclusieve landbouw nemen ook de mogelijkheden voor versterking van landschap mee. Wij zien dat veel bedrijven gebruik maken van de subsidiemogelijkheden die hiervoor zijn opengesteld. Het versterken van het landschap op particuliere terreinen schrijven wij niet voor. Wel proberen wij met subsidies het aanleggen van elementen te stimuleren.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
20	20.2	<p>Indiener heeft eerder aangegeven dat heggen in het westelijk gedeelte van de Velperwaarden zijn verdwenen en ook niet meer in beeld komen op de kaarten. Indiener vreest dat hiermee te veel wordt vooruitgelopen op de variant 'open landschap'. De heggen zijn belangrijk voor de visuele, landschappelijke, cultuurhistorische en ecologische kernwaarden in de Velperwaarden. Indiener stelt voor dat de verdwenen heggen weer worden opgenomen in de historische situatie voor de keuze van de voorkeursvariant. Het verdwijnen van de heggen heeft al negatieve gevolgen gehad voor de fauna in de Velperwaarden.</p>	<p>Wij onderschrijven het standpunt van indiener dat de heggen in de Velperwaarden bepaalde waarden vertegenwoordigen. Voor de nu uit te voeren effectstudies nemen we echter de huidige situatie (en te verwachten ontwikkelingen) als vertrekpunt. Zie paragraaf 6.3 van het startdocument voor een toelichting hierop.</p>
20	20.3	<p>Indiener merkt op dat in paragraaf 6.3, pagina 47, wordt vermeld dat de huidige situatie in het MER wordt onderzocht en beoordeeld, met uitzondering van illegale activiteiten. Indiener wil niet beoordelen of het verwijderen van heggen in het Natura 2000-gebied als illegaal moet worden beschouwd. Wel vindt indiener dat herstel van de situatie bij aanvang van de MER-procedure als uitgangspunt moet worden meegenomen. Indiener is van mening dat herstel altijd mogelijk is binnen de natuurinclusieve landbouw.</p>	<p>Uitgangspunt voor de effectbeoordeling is de huidige situatie en de te verwachten ontwikkelingen. Herstel van de oorspronkelijke situatie, zoals indiener voorstelt, valt daar niet onder. We zullen de mogelijkheden voor herstel van de oorspronkelijke situatie wel meenemen in het ontwerpproces. Voor de Velperwaard zijn in het startdocument twee varianten benoemd, die we onderzoeken: een variant mét en een variant zonder uitbreiding/ herstel van hagen.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
20	20.4	<p>Indiener vindt dat er over het algemeen weinig aandacht is voor de fauna en de morfologie in het gebied. In het gebied zijn nog natuurlijke fenomenen aanwezig, zoals een stroomrug en (restant) kronkelwaard. Het behoud van deze structuren is van belang voor natuur, landschap en recreatie. Indiener vraagt om meer aandacht hiervoor en om dit op een goede manier mee te nemen in de MER-onderzoeken. Het gehele gebied langs de IJssel in de Velperwaarden is aangewezen als VHR-gebied, wat moet doorwerken in de wijze van inpasbaarheid in de natuurinclusieve landbouw.</p>	<p>Waardevolle elementen en structuren proberen we in het ontwerp zoveel mogelijk te behouden en waar mogelijk te versterken. De door indiener genoemde aandachtspunten zijn daarnaast onderdeel van de integrale effectbeoordeling.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
20	20.5	<p>Indiener vindt dat er terughoudend moet worden omgegaan met het meer toegankelijk maken van de Velperwaarden voor recreanten. De huidige situatie met het struinp pad langs de IJssel wordt gezien als de optimale situatie. De verbinding met en beleving van landschap en fauna is voldoende vanaf het struinp pad en de dijk. Verdere doorkruising van het gebied met paden voor recreanten zal volgens indiener de fauna ernstig verstoren. Wel moet de toegankelijkheid van het struinp pad veiliger en gemakkelijker worden gemaakt. Het klimmen over prikkeldraad in de huidige situatie wordt als 'leeftijdsdiscriminatie' beschouwd.</p>	<p>De varianten voor recreatief gebruik (paragraaf 4.9 van het startdocument) zijn vooral ontwikkeld om de samenhang tussen natuur en recreatie goed in beeld te krijgen. In het MER onderzoeken we de milieueffecten van de varianten. Bij de keuze tussen varianten, zijn niet alleen natuur/milieueffecten van belang, we beoordelen de varianten integraal (zie hoofdstuk 5 startdocument). Uitgangspunt is het veilig inrichten van de (eventuele) (struin)paden.</p>
20	20.6	<p>Indiener bepleit het verbeteren van de veilige doorgang voor fietsverkeer op verschillende routes, waaronder Schaapdijk, Broekdijk, Lathumse Veerweg en onderlangs de A348 tussen Velp en Rheden. Ook de veilige ontsluiting van de dorpskernen is belangrijk. Deze routes worden steeds meer gebruikt door lokaal verkeer, scholieren, forensen en lange-afstandsrecreanten.</p>	<p>Het aanpassen van bestaande fietsroutes is geen expliciet onderdeel van het vastgestelde voorkeursalternatief, dat het vertrekpunt is voor de planuitwerking. Er zijn dan ook geen maatregelen voorzien binnen het programma Rivierklimaatpark IJsselpoort. Indiener geeft niet aan op welke punten de veilige doorgang voor fietsverkeer verbeterd dient te worden. Veilige ontsluiting van de dorpskernen behoort niet tot het project. We vragen indiener hiervoor contact op te nemen met de betreffende gemeenten.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
20	20.7	<p>Indiener merkt op dat er een faunapassage is geprojecteerd bij de monding van de Rozendaalse beek, maar het is niet duidelijk of deze alleen bedoeld is voor fauna in het water of ook voor dieren over land. Indiener is voorstander van een goede passagemogelijkheid voor zowel water- als landdieren van en naar het gebied bij Biljoen. Het zou ook mogelijk zijn om een relatie te leggen met de bestaande ecologische verbinding vanaf Biljoen over het bedrijventerrein 'De Beemd' naar de Velperwaarden. Indiener stelt voor om obstakels, zoals heiningen, zoveel mogelijk te verwijderen.</p>	<p>De faunapassage maakt geen deel uit van de plannen voor het Rivierklimaatpark. Het betreft een losstaand project. De passage bestaat uit een kleine buis, die ook geschikt is voor landdieren.</p>
20	20.8	<p>Volgens indiener brengen recente besluiten met betrekking tot habitatrichtlijnen en compensatie van bergingsgebied voor niet-gebiedsgebonden activiteiten (indiener bedoelt hier waarschijnlijk niet -riviergebonden activiteiten) de beoogde 'speelruimte' voor duurzame energie in de Velperwaarden terug tot nihil, ondanks de wens van de gemeente Rheden om speelruimte te behouden (pagina 47, hoofdstuk 2 Startdocument).</p>	<p>Recent zijn de regels voor bouwen in de uiterwaarden aangescherpt. Dit is een uitwerking van de brief water en bodem sturend van de minister en staatssecretaris van infrastructuur en waterstaat. (https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=2022D50136). In de brief wordt aangegeven dat we rekening moeten houden met hogere afvoeren door klimaatverandering en vaker hoog water in de uiterwaarden. Er is meer ruimte nodig om water op te vangen bij hoog water. Het bouwen in de uiterwaarden voor activiteiten die niet watergebonden zijn, zijn niet meer toegestaan. Deze regel is direct ingegaan maar voor projecten waar bestuurlijke afspraken over zijn gemaakt, wordt een uitzondering gemaakt. Rivierklimaatpark IJsselpoort is een van de projecten waarvoor de uitzondering (maatwerk) geldt.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
			<p>Wat precies de regels zijn voor maatwerk wordt door het ministerie uitgewerkt. Wat al wel duidelijk is, is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de ontwikkeling moet passen binnen de kaders van het voorkeursalternatief en de intergemeentelijke structuurvisie; • de ontwikkeling moet zorgen voor extra ruimte voor de rivier; • het ruimtebeslag moet zo klein mogelijk zijn; • permanente bewoning is niet toegestaan. <p>Om gebruik te maken het maatwerk moet de ontwikkeling meegenomen worden in de plannen van Rivierklimaatpark IJsselpoort. Begin 2025 moet er duidelijk zijn welke ontwikkelingen voldoen aan de regels en meekunnen in het planproces. Zodra helder is wat de aanvullende regels zijn vanuit het ministerie nemen wij contact op met de bij ons bekende initiatiefnemers om af te spreken welke mogelijkheden er zijn en op welke wijze de ontwikkeling onderdeel wordt van het planproces van Rivierklimaatpark. Zie ook het algemene antwoord in paragraaf 2.5.5.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
20	20.9	<p>Indiener vindt het van groot belang dat de uitvoering van het plan geen of minimale extra belasting veroorzaakt op het gebied van licht- en geluidshinder. De cumulatieve druk van geluid, licht, fijnstof, zwerfvuil en drijfvuil is de afgelopen decennia sterk toegenomen in de infrastructuur, verkeer en industriezones buiten het Rivierklimaatpark. Dit heeft een aanzienlijke invloed op de binnendijkse gebieden, met name in de Velperwaarden.</p>	<p>Doel van het project is het gebied mooier en aantrekkelijker maken. Negatieve (neven)effecten willen we daarbij vanzelfsprekend zoveel mogelijk voorkómen. We onderzoeken in het milieueffectonderzoek ook de tijdelijke hinder in de aanlegfase.</p>
21	21.1	<p>Indiener benadrukt het belang van waterkwaliteit en veiligheid voor gebruikers en recreanten op het Rhederlaag. De waterplas wordt grotendeels gevuld met kwelwater en kwalitatief goed grondwater, maar er is geen frequente directe doorstroming met IJsselwater. Indiener maakt zich zorgen over de toekomstige waterkwaliteit als de Koppenwaardsedam wordt verlaagd en er meer doorstroming met IJsselwater plaatsvindt. Dit zou ernstige gevolgen hebben voor de recreatieve kwaliteit en het voortbestaan van campings en jachthavens op het Rhederlaag.</p>	<p>Wij onderschrijven het belang van een goede waterkwaliteit voor gebruikers en recreanten op het Rhederlaag. Het in beeld brengen van de gevolgen van de maatregelen voor de waterkwaliteit heeft daarom zeker onze aandacht. Zie ook tabel 6.2 in paragraaf 6.5 en de toelichting daarop in paragraaf 6.6 van het startdocument. Hierin is waterkwaliteit van het Rhederlaag specifiek genoemd. Op dit moment vindt onderzoek plaats naar de (jaarrond) waterkwaliteit in het Rhederlaag. Dit gebruiken we voor een goede effectbeoordeling.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
21	21.2	<p>Indiener merkt op dat het uitgangspunt is om de Koppenwaardsedam te verlagen, waardoor er frequenter IJsselwater via de Koppenwaard en het Rhederlaag wordt afgevoerd. Indiener vraagt zich af of het dijklichaam van de Koppenwaardsedam stabiel genoeg blijft bij een verlaging en frequente overstroming. Daarnaast geeft indiener aan dat de verlaging van de Koppenwaardsedam een grote impact zal hebben op de toekomstige ontwikkeling en het gebruik van de Koppenwaard.</p>	<p>Het verlagen van de Koppenwaardse dam is mogelijk een belangrijke maatregel voor het behalen van de benodigde waterstandsdeling en wordt daarom onderzocht. In het geval dat de dam verlaagd wordt, zal de stabiliteit evenals in de huidige situatie gegarandeerd moeten worden en is daarmee onderwerp van onderzoek.</p> <p>In paragraaf 4.5.1 van het startdocument is te lezen dat we (onder andere) onderzoeken wat de consequenties zijn van deze maatregel voor de natuurwaarden en het agrarisch gebruik.</p>
21	21.3	<p>Indiener merkt op dat in het startdocument wordt gesproken over een noordelijke of zuidelijke diepe afvoergeul door de Koppenwaard naar het Rhederlaag. Indiener maakt bezwaar tegen een diepe afvoergeul, omdat dit zal leiden tot meer verdroging in het gebied en met de noordelijke variant wordt de kans vergroot dat verontreinigd grondwater wordt afgevoerd naar het Rhederlaag door de voormalige vuilstort. Indiener maakt bij voorbaat bezwaar tegen deze gevolgen.</p>	<p>De voor- en nadelen van beide varianten onderzoeken we in het MER. Daarbij komen de door indiener genoemde punten (verdroging, verontreiniging) aan bod. Op basis van deze en andere onderzoeken wegen we de voor- en nadelen van de varianten af en maakt de stuurgroep een keuze. We onderzoeken ook mogelijke mitigerende en compenserende maatregelen om eventuele negatieve effecten te voorkómen.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
21	21.4	<p>Indiener merkt op dat de verdroging van de Koppenwaard niet wordt veroorzaakt door een drainerende werking van het Rhederlaag en de IJssel. De verdroging wordt veroorzaakt door de uitslijting van de IJssel en klimaatverandering, waardoor er vaker lage waterstanden optreden. Indiener ziet geen noodzaak voor een diepe afvoergeul door de Koppenwaard en acht dit zeer ongewenst voor de Koppenwaard en de kwaliteit van het grondwater. Een betere oplossing zou een ondiepe geul met een regelbaar aflatwerk in de Marsweg zijn. Bovendien zijn de voorgestelde diepe geulen niet terug te vinden in het eerder vastgestelde voorkeursalternatief.</p>	<p>De Koppenwaard ligt ingeklemd tussen het Rhederlaag en de IJssel en wordt daarmee beïnvloed door beide peilen. Het Rhederlaag is weliswaar gekoppeld met de IJssel, maar die koppeling bevindt zich aan benedenstroomse zijde van het Rhederlaag. Hierdoor heeft het Rhederlaag een lagere waterstand dan de IJssel ter hoogte van de Koppenwaard. Het betreft in de zomer ca. 70cm.</p> <p>De diepe geulen die we voorstellen zijn inderdaad een toevoeging ten opzichte van het voorkeursalternatief. Om een goede variantenafweging mogelijk te maken zullen wij de effecten van de varianten op de grondwaterstand onderzoeken.</p>
21	21.5	<p>Bij een verlaging van de Koppenwaardsedam zal de Marsweg frequenter overstroomd worden door de afvoer van IJsselwater. Om dit te voorkomen, moet de Marsweg verhoogd worden. Het frequenter overstroomd van de Marsweg zal problemen veroorzaken voor ondernemers en bezoekers van het Rhederlaag en de veiligheid in het gebied zal afnemen door verminderde bereikbaarheid voor hulpdiensten.</p>	<p>Het RKP hanteert het uitgangspunt dat de bereikbaarheid van (de recreatieterreinen in) het Rhederlaag niet achteruit mag gaan. De wijze van inunderen en de inundatiefrequentie van de Marsweg brengen we in beeld. We kijken daarbij wat de effecten zijn op de bereikbaarheid van de bedrijven aan het Rhederlaag. We onderzoeken ook mitigerende maatregelen als blijkt dat de inundatiefrequentie toeneemt.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
21	21.6	<p>Indiener vreest dat frequenter en met grotere hoeveelheden IJsselwater door het Rhederlaag te spoelen zal leiden tot vaker en grotere verstoringen van de waterkwaliteit, wat ongewenst is voor de bedrijfsvoering in het gebied. Er wordt gevreesd voor ongewenste sedimentatie in de luwe hoeken van het Rhederlaag, waar onder andere de jachthavens zich bevinden. Dit zou betekenen dat deze locaties vaker op diepte gebracht moeten worden in de toekomst.</p>	<p>Bij verlaging van de Koppenwaardsedam zijn er mogelijk effecten op de waterkwaliteit en de sedimentatie van slib. Beide aspecten worden momenteel nader onderzocht. Dit jaar worden hiertoe diverse metingen uitgevoerd zodat de uitgangssituatie goed in beeld is. De mogelijke effecten betrekken we in de afweging van de varianten.</p>
21	21.7	<p>Indiener merkt op dat de IJssel autonoom steeds dieper in de omgeving snijdt, wat bij grotere droogtes leidt tot lagere waterstanden op de rivier. De voorgestelde ontstening van de IJssel in het Startdocument vergroot de kans op sedimentatietoename en daarmee op nog lagere waterpeilen op de IJssel, wat resulteert in meer verdroging in de omgeving.</p>	<p>Ontstening van deze oevers leidt mogelijk tot meer sediment in de IJssel, wat juist een positief effect heeft op de erosieve trend op de IJssel. Wij zullen onderzoeken in welke mate dit plaatsvindt; wanneer de bodem niet verder uitschuurt en wellicht zelfs omhoogkomt heeft dit juist een positief effect op de waterstanden: een hogere bodemligging zorgt voor hogere laagwaterstanden.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
21	21.8	Indiener benadrukt dat er veel aandacht wordt besteed aan de verhoging van de afvoercapaciteit van de IJssel in het Rivierklimaatpark IJsselpoort, maar vraagt of deze nieuwe afvoersituatie ook gemodelleerd wordt tot aan de uitmonding bij Kampen in verband met het 'opstropen' van water als de afvoercapaciteit benedenstrooms niet vergroot wordt.	We analyseren het effect op de afvoerverdeling. De gevolgen op waterstanden en effecten op rivierfuncties worden beschouwd in de effectbeoordeling. Ook verder benedenstrooms.
21	21.9	<i>Toegankelijkheid Rhederlaag</i> Indiener merkt op dat een frequentere inundatie van de Marsweg voorkomen dient te worden en verzoekt een verhoging van de Marsweg te onderzoeken om de toegankelijkheid van het Rhederlaag niet achteruit te laten gaan.	Het RKP hanteert het uitgangspunt dat de bereikbaarheid van (de recreatieterreinen in) het Rhederlaag niet achteruit mag gaan. De wijze van inunderen en de inundatiefrequentie van de Marsweg brengen we in beeld. Daarbij maken we onderscheid tussen de Marsweg met duikers en met een brug. We kijken daarbij wat de effecten zijn op de bereikbaarheid van de bedrijven aan het Rhederlaag. We onderzoeken ook mitigerende maatregelen als blijkt dat de inundatiefrequentie toeneemt.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
21	21.10	<p><i>Ontwikkelingsmogelijkheden recreatieparken Rhederlaag</i></p> <p>Indiener mist de ontwikkelingsmogelijkheden voor de bestaande recreatieparken op het Rhederlaag in het Startdocument. Het kaartbeeld van het voorkeursalternatief toont alleen één punt voor 'ontwikkeling recreatie met kwaliteit', terwijl de autonome ontwikkeling van de Veerstal en de Kop van Wenting niet worden meegenomen. Indiener benadrukt dat recreatie een belangrijke opgave is en dat gewenste ontwikkelingsmogelijkheden onvoldoende aan bod komen.</p>	<p>Het klopt dat de ontwikkelingsmogelijkheden van de bestaande recreatieparken niet specifiek zijn genoemd in het startdocument. In het voorkeursalternatief is het hele Rhederlaag gemarkeerd als 'recreatief ontwikkelgebied met kwaliteitsimpuls'.</p> <p>De ontwikkelingsmogelijkheden binnen het Rhederlaag, zijn ondervangen in twee aspecten binnen het Rivierklimaatpark:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het onderzoek naar de mogelijkheden om ontwikkelruimte voor partijen in het gebied in te zetten voor ruimtelijke ontwikkelingen; 2. Met de kwaliteitsimpuls voor het Rhederlaag legt het Rivierklimaatpark de focus op de het recreatief ontwikkelperspectief. De kwaliteitsimpuls is een belangrijk uitgangspunt voor de toekomst van het Rhederlaag. Momenteel is hiervoor het Masterplan Rhederlaag bedacht, waarvan de precieze invulling en haalbaarheid nog moet worden bepaald. <p>In de IGSV is de beleidsambitie voor Rhederlaag opgenomen: met terreineigenaren, ondernemers en gebruikers de mogelijkheden van een duurzame economische kwaliteitsimpuls van het Rhederlaag verder uit te werken. Dit biedt kansen voor vernieuwing en verduurzaming van het recreatief-toeristisch product, hetgeen bij de bestaande campings ook de sociale veiligheid ten goede kan komen. Als onderdeel van de kwaliteitsslag wordt ingezet op onder meer:</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
			<ul style="list-style-type: none"> - het verbeteren van de aantrekkelijkheid van en verkeersveiligheid bij de entrees, met name vanaf de Rivierenweg (TOP-locatie) richting de drie recreatieparken; - de ontwikkeling van een doorlopende route voor wandelaars en fietsers, te ontwikkelen in het Rondje Rhederlaag. Onderdeel hiervan is de ontwikkeling van een veilige en aantrekkelijke Marsweg; - de aanleg van struinpaden; - het versterken van de inpassing van recreatieparken; - het verbeteren van de vindbaarheid van de pont naar Rheden en het verruimen van de vaartijden; - het realiseren van uitzichtpunten en toegang naar strandjes herkenbaar en aantrekkelijker te maken; - het verkennen en stimuleren van mogelijkheden voor duurzame energie; - het zoeken naar een passende functie voor de laad- en loswal in het Rhederlaag.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
21	21.11	<p><i>Ontwikkelruimte verblijfs- en dagrecreatie</i></p> <p>Indiener maakt zich zorgen dat de belangen van de verblijfsrecreatie en dagrecreatie pas aan bod komen als andere belangen al zijn besproken in de planuitwerking. De ontwikkelruimte zal dan zeer beperkt of niet meer aanwezig zijn. Indiener pleit voor het op korte termijn opstarten met de uitwerking van het masterplan met als basis het toeristisch recreatief profiel, de toekomstvisie Rhederlaag en de Startnotitie Kwaliteitsimpuls Rhederlaag.</p>	<p>Momenteel is het projectteam bezig met de invulling van het masterplan Rhederlaag. Wij verwachten begin 2025 een plan van aanpak te hebben. Hierbij worden belanghebbenden betrokken.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
22 Leisurelands	22.1	<p>Indiener schetst de geschiedenis en het huidige gebruik van Rhederlaag. Vervolgens gaat indiener in op enkele gerealiseerde en op korte termijn voorziene ruimtelijke ontwikkelingen op basis van de Toekomstvisie Rhederlaag. Dit zijn onder andere de herinrichting van een perceel in de Lathumse Hoek, uitbreiding Recreatiepark De Veerstal en aanleg van een vogeleiland.</p> <p>Voor de toekomstige ontwikkeling van Rhederlaag bevat het 'Recreatief Toeristisch Profiel Rhederlaag' in de ogen van indiener een goede weergave van de eigenschappen van het recreatiegebied en de opgaven voor de toekomst. Deze opgaven betreffen onder meer de realisatie van Wellbeing resort The Healthy Village op de Bahrse Pol, de herinrichting van de Koestraat en Marsweg, herontwikkeling van de vakantieparken en de herontwikkeling van het dagrecreatieterrein op de Noordoever.</p>	<p>Wij danken indiener voor de schets van de historische context van het Rhederlaag en wij zijn verheugd met de waardering voor het 'Recreatief Toeristisch Profiel Rhederlaag (2024)'.</p> <p>De genoemde ontwikkelingen zijn ons bekend. In het MER houden we rekening met zogenoemde 'autonome ontwikkelingen': ontwikkelingen waarover al besluitvorming heeft plaatsgevonden, die concreet zijn en op korte termijn gerealiseerd worden. Deze ruimtelijke ontwikkelingen nemen we mee in het MER als onderdeel van de referentiesituatie. Dit is de situatie waar de effecten van het project tegen worden afgezet, zie de toelichting in het startdocument in paragraaf 6.3.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
22	22.2	<p><i>Kaarten Gelders Natuurnetwerk en Groene Ontwikkelingszone</i></p> <p>Indiener geeft aan dat er in het Startdocument en het Ruimtelijk Perspectief gebruik is gemaakt van foutieve/verouderde kaarten voor het Gelders Natuurnetwerk. De herbegrenzing van het Gelders Natuurnetwerk en de Groene Ontwikkelingszone heeft plaatsgevonden in het kader van een autonome ontwikkeling, namelijk het project van de herinrichting van de Noordoever en Terrein Wentink. Het Startdocument en het Ruimtelijk Perspectief bieden onvoldoende duidelijkheid over deze ontwikkeling en de relatie met de rest van het plan.</p>	<p>We hebben inderdaad een verouderd kaartje van het GNN en GO opgenomen in het startdocument, we zullen bij de verdere planuitwerking de juist begrenzing hanteren. We zullen ook het genoemde project opnemen bij de autonome ontwikkelingen, als dit concreet genoeg is (paragraaf 6.3). In het MER werken we dit verder uit.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
22	22.3	<p><i>Ruimtelijke besluiten Rhederlaag</i></p> <p>Indiener is van mening dat het Startdocument onvoldoende duidelijkheid biedt over de besluiten die genomen moeten worden om de ontwikkelruimte voor de recreatie op Rhederlaag juridisch en planologisch te borgen. Indiener stelt voor om varianten te onderzoeken, bijvoorbeeld door bouwvolumes op de beoogde ontwikkellocaties mee te nemen in rivierkundige modelberekeningen, om de effecten van de beoogde ontwikkelruimte te onderzoeken.</p>	<p>Het Startdocument beschrijft in paragraaf 2.3 welke ruimtelijke besluiten nodig zijn om de voorkeursvariant te kunnen realiseren en welke onderzoeken we uitvoeren om de besluiten te onderbouwen. Voor het Rhederlaag is vooralsnog geen ruimtelijk besluit voorzien. We houden de optie open om met vergunningen maatregelen mogelijk te maken indien dit nodig is. Private partijen kunnen vervolgens zelfstandig ruimtelijke procedures opstarten om het Omgevingsplan te wijzigen en omgevingsvergunningen aan te vragen. Wij zullen dus vooralsnog geen effecten van de beoogde ontwikkelingen onderzoeken. Dit is aan de private partijen zelf.</p> <p>Nieuwe ontwikkelingen in de uitwaarden zijn alleen mogelijk als hiervoor een uitzondering geldt. Rivierklimaatpark IJsselpoort is een van de projecten waarvoor een uitzondering (maatwerk) geldt.</p> <p>Om gebruik te maken het maatwerk moet de ontwikkeling meegenomen worden in de plannen van Rivierklimaatpark IJsselpoort. Begin 2025 moet er duidelijk zijn welke ontwikkelingen voldoen aan de regels en meekunnen in het planproces. Zodra helder is wat de aanvullende regels zijn vanuit het ministerie nemen wij contact op met de bij ons bekende initiatiefnemers om af te spreken welke mogelijkheden er zijn en op welke wijze de ontwikkeling onderdeel wordt van het planproces van Rivierklimaatpark</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
22	22.4	<p><i>Starten met Masterplan Rhederlaag</i></p> <p>Het Masterplan Rhederlaag wordt een helder perspectief voor de toekomst van het gebied, met als doel een veilig, economisch gezond en leefbaar gebied voor mens en dier. Belangrijke onderdelen van het Masterplan zijn het bieden van duidelijkheid over de ontwikkelruimte op Rhederlaag en het waarborgen van ruimtelijke kwaliteit en beleving. Private partijen kunnen vervolgens zelfstandig ruimtelijke procedures opstarten om het Omgevingsplan te wijzigen en de benodigde omgevingsvergunningen aan te vragen. Indiener pleit voor het starten met de ontwikkeling van het Masterplan en de voorbereidingen op het besluit over de ontwikkelruimte op Rhederlaag.</p>	<p>Het is goed om te lezen dat Leisurelands zo tegen het masterplan aankijkt en klaarstaat om hierover actief mee te denken en hiervoor input aan te leveren. Op dit moment wordt gekeken of en hoe uitvoering aan een eventueel masterplan gegeven kan worden.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
22	22.5	<p><i>Volgordelijkheid leidende principes en extra leidend principe</i></p> <p>In de paragraaf over de leidende principes is een volgordelijkheid aangebracht waarbij de recreatieve waarden en functies ondergeschikt zijn gemaakt aan de ontwikkeling van natuur- en landschapswaarden. Er wordt voorgesteld om een extra leidend principe toe te voegen dat de waterkwaliteit en fysieke ruimte om te recreëren niet achteruit mogen gaan. Het op te stellen Masterplan wordt omschreven als een toekomstvisie en toetsingskader voor ontwikkelingen, maar het wordt passender geacht om het een toekomstvisie en stimuleringskader te noemen om te voorkomen dat een nieuw toetsingskader bovenop het reeds bestaande en omvangrijke pakket aan wet- en regelgeving. Er wordt ook gevraagd om betere verwerking van autonome ontwikkelingen op de kaartjes en de toevoeging van de Bahrse Pol als pol op de kaart.</p>	<p>Bij leidend principe 4 over recreatief gebruik staat benoemd dat het Rhederlaag een eigen karakter kent en dat dit nader uitgewerkt kan worden in het mogelijk nog op te stellen masterplan. Daarmee wordt ruimte geboden voor maatwerk. Tegelijkertijd stelt het ruimtelijk perspectief dat het Rhederlaag tegen de grenzen van haar draagvermogen aanloopt en dat het, om ook in de toekomst een aantrekkelijk recreatief gebied te realiseren, noodzakelijk is de landschaps- en natuurwaarden te versterken. Deze zijn nu ondergeschikt en moeten weer meer in balans worden gebracht met het recreatief gebruik.</p> <p>We zullen de genoemde ontwikkelingen in het MER meenemen, voor zover ze als 'autonoom' beschouwd kunnen worden, zie ons antwoord bij punt 22.1 en 22.2.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
22	22.6	<p><i>Betrokkenheid fases Rivierklimaatpark</i></p> <p>De indiener wil graag betrokken blijven bij de volgende fase van het Rivierklimaatpark als eigenaar, ontwikkelaar, exploitant, beheerder en belangenbehartiger. Ze benadrukken dat het RKP een nieuwe fase is in de continue ontwikkeling van het recreatiegebied Rhederlaag en hopen dat hun zienswijze bijdraagt aan een goede integrale gebiedsontwikkeling op Rhederlaag en het versterken van het project RKP.</p>	Wij bedanken indiener voor de reactie en blijven graag in gesprek.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
23	23.1	<p><i>Natuur- en cultuurhistorische waarden</i></p> <p>De indiener vindt dat er onvoldoende aandacht wordt besteed aan de natuurhistorische en cultuurhistorische waarden van het gebied. Indiener pleit ervoor om in de plannen te borgen dat het Rivierklimaatpark teruggrijpt op de lokale geomorfologie, ontginning en gebruiksgeschiedenis.</p>	<p>Vertrekpunt voor de planuitwerkingsfase, waar we nu in zitten, is het voorkeursalternatief dat in 2020 is vastgesteld. Dit voorkeursalternatief is tot stand gekomen na zorgvuldig onderzoek en afweging van verschillende alternatieven. Dit voorkeursalternatief werken we de komende tijd verder uit. Daarbij proberen we bestaande waarden zoveel mogelijk te ontzien en waar mogelijk te versterken.</p> <p>In de MER wordt voor het aspect ruimtelijke kwaliteit beoordeeld wat het effect van de mogelijke maatregelen op de huidige kwaliteiten van het gebied. Daarbij wordt getoetst aan de 'kernkwaliteiten' zoals geformuleerd in het ruimtelijk perspectief (bijlage bij het startdocument). Eén van deze kernkwaliteiten is 'sporen van rivierdynamiek' waar o.a. de kronkelwaarden, oude oeverwallen, stroombanen in de ondergrond en microreliëf worden genoemd. Een andere kernkwaliteit is het 'gelaagd historisch landschap', waarin onder andere het agrarisch cultuurlandschap wordt genoemd, de steenfabrieksgeschiedenis en het militair verleden. Er wordt getoetst in hoeverre de maatregelen deze kernkwaliteiten verstoren dan wel juist weer zichtbaarder maken en/of er nieuwe kwaliteiten worden toegevoegd.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
23	23.2	<p><i>Historisch passend landschap in uiterwaard Rheden</i></p> <p>De indiener stelt voor om het idee los te laten dat er vrijelijk gekozen kan worden tussen een kleinschalig landschap en een open landschap in het deelgebied Uiterwaarden Rheden. In plaats daarvan wordt voorgesteld om te kiezen voor een historisch passend landschap.</p>	Beide varianten zullen we verkennen en afwegen. Cultuurhistorische waarde is een onderdeel van de integrale effectbeoordeling. In de voorkeursvariant kan de stuurgroep ook kiezen voor een combinatie van beiden.
23	23.3	<p><i>Verkaveling uiterwaard Rheden</i></p> <p>De indiener vraagt om het herstel en de benadrukking van de oorspronkelijke verkaveling in het deelgebied Uiterwaarden Rheden. Er wordt specifiek aandacht gevraagd voor het advies van de Commissie mer van 31 maart 2020 over het plaatsen van heggen parallel aan de rivier.</p>	In een van de varianten worden nieuwe landschapselementen geplaatst. Dit wordt afgewogen tegen een meer open landschap. De precieze locatie van landschapselementen en de positionering moet nog bepaald worden. De landschappelijke en cultuurhistorische aspecten waar de commissie mer aandacht voor vraagt betrekken we hierbij. Daarnaast betrekken we ook de gevolgen voor rivierkunde (opstuwing), zodat we een integrale afweging kunnen maken.
23	23.4	<p><i>Fietsroute terrein de Groot</i></p> <p>De indiener stelt voor om het in de jaren '80 aangelegde fietspad rondom Terrein de Groot en Omgeving te verwijderen en de (fiets)route over het terrein te laten lopen (langs de zomerkade) zoals de oorspronkelijke paden in het gebied.</p>	Deze door indiener voorgestelde optie onderzoeken we als onderdeel van één van de varianten voor terrein de Groot.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
23	23.5	<p><i>Uitbreiden methoden beoordeling thema's landschap, cultuurhistorie en archeologie</i></p> <p>De indiener pleit voor het uitbreiden van de te hanteren methoden voor de beoordeling van het thema Landschap, cultuurhistorie en archeologie met historisch onderzoek van topografisch kaartmateriaal, bodemkundig kaartmateriaal en kadastrale registers.</p>	<p>We maken gebruik van voor MER gebruikelijke methoden en technieken. Voor de beschrijving raadplegen we de beschikbare informatie (openbaar toegankelijke data óf resultaten van uitgevoerde onderzoeken), waaronder de door indiener genoemde methoden.</p>
23	23.6	<p><i>Waterstand Rhederlaag en stroomopwaarts verplaatsen aantakking</i></p> <p>De indiener vindt dat het lage waterpeil in de plas van het Rhederlaag niet genegeerd mag worden in de aanpak van het Rivierklimaatpark. Indiener stelt voor om de plassen van het Rhederlaag meer stroomopwaarts aan te takken op de IJssel en de bestaande aantakking te sluiten.</p>	<p>Genoemde maatregel kan een bijdrage leveren aan het oplossen van het geschetste probleem van verdroging in het Rhederlaag. Het heeft echter ook consequenties. Bijvoorbeeld: om de geplande overnachtingshaven voor de binnenvaart in stand te houden moet een dam in het Rhederlaag worden gemaakt op een van de diepste punten van de plassen. Daarnaast leidt het verplaatsen van de ingang tot hogere waterstanden in het Rhederlaag, wat weer gevolgen heeft voor de kades en oeverbescherming. Het is dus een ingrijpende maatregel die geen onderdeel is van het in 2020 vastgestelde voorkeusalternatief, dat we nu uitwerken.</p> <p>Het probleem van verdroging speelt overigens niet alleen in het Rhederlaag, maar in heel de Liemers. We geven de voorkeur aan een samenhangende aanpak voor de verdroging in plaats van het uitvoeren van losse maatregelen. Het oplossen van de totale verdroging is nu een te grote opgave die niet binnen de scope zit.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
			Vanwege de impact en het streven naar een samenhangende aanpak van dit probleem is besloten deze oplossing niet verder te onderzoeken.
23	23.7	<p><i>Doorsnijding door A348</i></p> <p>De indiener vindt dat er te veel ruimte is voor gemotoriseerd verkeer in en rond de uiterwaarden in de gemeente Rheden, wat ten koste gaat van de natuur en de recreatieve beleving. Indiener mist in het startdocument een plan om iets aan de doorsnijding van de snelweg te doen. De indiener stelt voor om de IJsselweg (A348) om te vormen tot een reguliere provinciale weg (N348) zonder vluchtstroken, de maximumsnelheid te verlagen naar 80 km/h en het opheffen van afrit 1 en de verbindingsweg tussen de snelweg en de Zutphensestraatweg-Arnhemsestraatweg te onderzoeken. Dit zou de impact op de natuur en de recreatieve beleving verminderen en bijdragen aan de ecologische verbindingzone.</p>	Het voorstel van indiener draagt bij aan de ambitie voor de lange termijn om de verbinding met de Veluwe te versterken. Voor dit moment is de ingreep te ingrijpend om op korte termijn uit te voeren en ontbreekt uitzicht op financiering. Daarom nemen we dit initiatief niet op in de scope.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
23	23.8	<p><i>Recreatieve ontwikkeling</i></p> <p>Indiener vindt dat de recreatieve ontwikkeling van het gebied beperkt moet zijn en gericht moet zijn op de 'langzame' recreant. Recreatieve ontwikkeling mag niet leiden tot verdere verstedelijking, bebouwing of gemotoriseerd verkeer.</p>	<p>Het Rivierklimaatpark is zoals indiener stelt met name bedoeld voor fietsers en wandelaars. Alleen op terrein de Groot is mogelijk sprake van recreatieve ontwikkelingen die een verkeersaantrekkende werking hebben. En binnen het Rhederlaag vindt verdere recreatieve ontwikkeling plaats. In dat geval onderzoeken we de effecten daarvan op (onder andere) natuur, verkeer en verkeersveiligheid. We houden hierbij oog op een goede balans tussen toenemende recreatie ontwikkeling en verkeersintensiteiten.</p>
23	23.9	<p><i>Inrichting terrein de Groot, veerverbinding en vaarsnelheid IJssel</i></p> <p>Indiener stelt voor om het deelgebied Terrein de Groot en Omgeving vorm te geven als een kleinschalige 'off grid' bestemming die niet met gemotoriseerd verkeer bereikbaar is. Indiener pleit ook voor het herintroduceren van een veerverbinding tussen Velp en Lathum voor voetgangers en fietsers, en het verlagen van de maximum vaarsnelheid op de IJssel naar 20 km/h.</p>	<p>Vertrekpunt voor de planuitwerkingsfase, waar we nu in zitten, is het voorkeursalternatief dat in 2020 is vastgesteld. Dit voorkeursalternatief is tot stand gekomen na zorgvuldig onderzoek en afweging van verschillende alternatieven. Het voorkeursalternatief voorziet in herinrichting van het terrein van de voormalige steenfabriek met ruimte voor natuur en recreatie. Dat werken we de komende tijd verder uit, zoals beschreven in het startdocument (paragraaf 4.7).</p> <p>Het herintroduceren van de veerverbinding tussen Velp en Lathum maakt geen onderdeel uit van het voorkeursalternatief. Hoewel het kan bijdragen aan de doelen van het Rivierklimaatpark, zien wij op dit moment onvoldoende mogelijkheden voor financiering van dit initiatief en zullen het daarom niet bij de verdere uitwerking betrekken.</p> <p>Het is ons niet duidelijk op welke manier het beperken van de maximale vaarsnelheid op het deel van de IJssel dat in het plangebied ligt, bijdraagt aan de doelen van het Rivierklimaatpark.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
			Mede gelet op de belangen van de scheepvaart en de moeilijke bevaarbaarheid van de IJssel stellen wij voor geen nieuwe beperkingen aan de scheepvaart op te leggen. Voor de bestaande veerverbinding wordt er wel gekeken naar mogelijke uitbreiding van de vaartijden.
24	24.1	<i>Kleinschalig landschap in Velperwaard</i> Indiener pleit voor de optie 'Kleinschalig' in het gebied Velperwaarden. Indiener vindt dit aantrekkelijker en het past goed bij de landschappelijke context richting de Veluwe. Indiener geeft aan dat het heggenlandschap zeldzaam is geworden en geeft aan dat heggen of bos de voorkeur hebben boven kaal weiland. Dit is ook het geval voor andere deelgebieden en refereert daarbij aan de Rosandepolder bij Oosterbeek.	Het standpunt van indiener is helder beschreven en onderbouwd. We onderzoeken de effecten van de genoemde varianten en leggen na afweging van alle belangen een keuze voor aan de stuurgroep.
24	24.2	<i>Minimalistische bebouwing terrein de Groot</i> Indiener heeft geen bezwaar tegen recreatie, maar wil dat bebouwing zo minimalistisch mogelijk is en eerder historisch dan modern (Terrein de Groot). Indiener waarschuwt tegen de druk van designers die vaak op dit soort projecten afkomen.	Het voorkeursalternatief voorziet in herinrichting van het terrein van de voormalige steenfabriek met ruimte voor natuur, recreatie en kleinschalige duurzame energie. We geven de ontwikkeling van terrein de Groot vorm samen met de eigenaar van het terrein. Dat werken we de komende tijd verder uit, zoals beschreven in het startdocument (paragraaf 4.7).

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
24	24.3	<p><i>Voorbeeld Park Lingezen</i></p> <p>Indiener vindt de aanblik van Park Lingezen, een nabijgelegen vogelgebied, deprimerend vanwege de kunstmatige zielloosheid. Indiener raadt aan dat iedereen die betrokken is bij het Rivierklimaatpark een bezoek brengt aan dit gebied om te leren hoe het niet moet. Indiener noemt Meinerswijk in Arnhem-Zuid als een positiever voorbeeld, ondanks de geschiedenis van ontgroningen en vuilstort daar.</p>	<p>Wij danken indiener voor de duidelijke inbreng over ruimtelijke kwaliteit in het gebied en welke slechte en goede voorbeelden we als inspiratie kunnen gebruiken. Het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit is de overkoepelende doelstelling van het Rivierklimaatpark en is daarmee in de uitwerking van groot belang. Wij hebben ruimtelijke kwaliteit hoog in het vaandel staan en hier is in het ontwerpproces en in de effectbeoordeling veel aandacht voor. Het Ruimtelijk perspectief, dat onderdeel is van het startdocument, bevat leidende principes die gebruikt worden bij het ontwerpen en beoordelen. Het vormt tevens de basis voor het nog op te stellen landschapsplan en beeldkwaliteitscriteria.</p>
25 The Healthy Village B.V.	25.1	<p>Indiener licht toe wat The Healthy Village is en wat het doel van The Healthy Village is. Indiener geeft aan dat zij graag een volgende stap maken en dat het daarvoor noodzakelijk is dat voortvarend aan de slag wordt gegaan met besluitvorming rondom de ontwikkelruimte en het Masterplan Rhederlaag, en dat tot afspraken met Leisurelands wordt gekomen.</p>	<p>Recent zijn de regels voor bouwen in de uiterwaarden aangescherpt. Dit is een uitwerking van de brief water en bodem sturend van de minister en staatssecretaris van infrastructuur en waterstaat. (https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=2022D50136). In de brief wordt aangegeven dat we rekening moeten houden met hogere afvoeren door klimaatverandering en vaker hoog water in de uiterwaarden. Er is meer ruimte nodig om water op te vangen bij hoog water. Het bouwen in de uiterwaarden voor activiteiten die niet watergebonden zijn, is niet meer toegestaan. Deze regel is direct ingegaan maar voor projecten waar bestuurlijke afspraken over zijn gemaakt, wordt een uitzondering gemaakt. Rivierklimaatpark IJsselpoort is een van de projecten waarvoor de uitzondering (maatwerk) geldt.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
			<p>Wat precies de regels zijn voor maatwerk wordt door het ministerie uitgewerkt. Wat al wel duidelijk is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de ontwikkeling moet passen binnen de kaders van het voorkeursalternatief en de intergemeentelijke structuurvisie; • de ontwikkeling moet zorgen voor extra ruimte voor de rivier; • het ruimtebeslag moet zo klein mogelijk zijn; • permanente bewoning is niet toegestaan. <p>Om gebruik te maken het maatwerk moet de ontwikkeling meegenomen worden in de plannen van Rivierklimaatpark IJsselpoort. Begin 2025 moet er duidelijk zijn welke ontwikkelingen voldoen aan de regels en meekunnen in het planproces. Zodra helder is wat de aanvullende regels zijn vanuit het ministerie nemen wij contact op met de bij ons bekende initiatiefnemers om af te spreken welke mogelijkheden er zijn en op welke wijze de ontwikkeling onderdeel wordt van het planproces van Rivierklimaatpark. Zie ook het algemene antwoord in paragraaf 2.5.5.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
26	26.1	<p><i>Effecten Riverparc</i></p> <p>Indiener woont in het Riverparc en maakt zich zorgen over de bescherming tegen hoogwater, gezien de ligging buitendijks en de lagere maaiveldhoogte. Indiener benadrukt dat de belangen van de bewoners gewaarborgd moeten worden en dat de hydraulische consequenties niet voldoende zijn meegenomen in de ter inzage gelegde stukken.</p>	<p>Er is vanuit RKP oog voor de waterveiligheid en de effecten die er door de plannen kunnen optreden. Deze aspecten zijn beschreven in paragraaf 6.5 en 6.6 van het startdocument en er wordt getoetst hieraan. Als negatieve effecten te verwachten zijn, onderzoeken we maatregelen om deze effecten te verzachten (mitigeren) of teniet te doen (compenseren).</p>
26	26.2	<p><i>Stroomsnelheid en waterstand Rhederlaag</i></p> <p>Indiener wijst erop dat het verlagen van de Koppenwaardendam en de kade van Marsweg of het leggen van kokers/Waco-elementen zal leiden tot hogere waterstanden in de plas en hogere stroomsnelheden langs de oevers van Rhederlaag, wat onacceptabel is gezien de beheersituatie en verantwoordelijkheid van de bewoners.</p>	<p>Door de maatregelen aan de Koppenwaardsedam en de kade van de Marsweg kunnen hogere waterstanden vaker voorkomen. We brengen dit in beeld voor verschillende combinaties van maatregelen. Daarbij onderzoeken we ook welke stroomsnelheden optreden en wat dit voor de stabiliteit van de oeverconstructies betekent. Als negatieve effecten te verwachten zijn, onderzoeken we maatregelen om deze effecten te verzachten (mitigeren) of teniet te doen (compenseren).</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
26	26.3	<p><i>Aanslibbing stranden Rhederlaag</i></p> <p>Indiener waarschuwt voor meer aanslibbing op de strandjes bij het verlagen van de Koppenwaardsedam en de kade Marsweg. Het slib is mogelijk afkomstig uit de Rijn en mogelijk verontreinigd. Het onderhoud van de strandjes, inclusief het verwijderen van slib, is voor rekening van de bewoners. Extra onderhoud wordt gezien als onacceptabel.</p>	<p>Als de Koppenwaardsedam in de toekomst vaker overstroomt, dan zal er ook vaker aanslibbing op de strandjes optreden dan nu het geval is. Wij onderzoeken verschillende varianten voor het verlagen van de Koppenwaardsedam in combinatie met het doorstroombaar maken van de kade Marsweg. Voor deze varianten zullen we onderbouwen wat dit betekent voor de aanslibbing op de stranden.</p>
26	26.4	<p><i>Vegetatielegger</i></p> <p>Indiener vraagt of er een vegetatielegger wordt opgesteld door RWS voor de beplanting in de Velperwaard. Er wordt benadrukt dat hagen opstuwend kunnen werken en wateroverlast kunnen veroorzaken, en dat bij het aanbrengen van beplanting rekening moet worden gehouden met de stroomrichting van het water.</p>	<p>De effecten van beplanting en hagen vormt onderdeel van de effectstudie waar rivierkunde ook onderdeel van uitmaakt. Als het ontwerp afwijkend is van de huidige vegetatielegger, dan zal deze te zijner tijd worden aangepast.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
27 Stichting Oeverveiligheid Riverparc	27.1	<i>Effecten oevers Riverparc</i> Indiener, als eigenaar en beheerder van Riverparc, maakt zich zorgen over de water-gerelateerde gevolgen van de plannen. Indiener wijst op de mogelijke negatieve gevolgen van de waterverbinding naar de Lathumse plassen, waar bij hoogwater stroming langs het Riverparc ontstaat. Dit heeft nadelige gevolgen voor de oevers van Riverparc.	Wij begrijpen dat een eventuele toename van de waterstroming langs de oevers van Riverparc ongewenst is. De effecten van het verlagen van de Koppenwaardsedam en het doorstroombaar maken van de Marsweg op de stroming van water langs de oevers van het Rhederlaag (inclusief Riverparc) zullen wij in de MER onderzoeken.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
27	27.2	<p><i>Waterkwaliteit Rhederlaag</i></p> <p>Indiener waarschuwt dat de waterkwaliteit in de Rhederlaag zal verslechteren, wat ook invloed heeft op de kwaliteit van het slib dat op de oevers en stranden wordt afgezet. Dit heeft gevolgen voor de gezondheid van flora en fauna, de onderhoudstaak op de oevers en stranden van Riverparc, en de opruimkosten. Indiener vindt deze plannen onacceptabel.</p>	<p>Wij onderschrijven het belang van een goede waterkwaliteit voor gebruikers en recreanten op het Rhederlaag. Het in beeld brengen van de gevolgen van de maatregelen voor de waterkwaliteit heeft daarom zeker onze aandacht. Zie ook tabel 6.2 in paragraaf 6.5 en de toelichting daarop in paragraaf 6.6 van het startdocument; hierin is waterkwaliteit van het Rhederlaag specifiek genoemd.</p> <p>Waterkwaliteit en de sedimentatie van slib in het Rhederlaag worden momenteel nader onderzocht. Dit jaar voeren we hiertoe diverse metingen uit.</p> <p>Als de Koppenwaardsedam in de toekomst vaker overstroomt, dan zal er ook vaker aanslibbing op de strandjes optreden dan nu het geval is. Wij onderzoeken verschillende varianten voor het verlagen van de Koppenwaardsedam in combinatie met het doorstroombaar maken van de kade Marsweg. Voor deze varianten zullen we onderbouwen wat dit betekent voor de aanslibbing op de stranden. Indien er ervaringsgegevens zijn over de locaties waar slib opgeruimd moet worden na hoge waterstanden, dan zouden wij deze graag ontvangen zodat wij onze onderzoeksresultaten beter kunnen interpreteren. Wij zullen hierover contact met indiener opnemen.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
27	27.3	<p><i>Waterveiligheid Riverparc en financiële consequenties</i></p> <p>Indiener wijst op de verwachte verhoging van de maximale hoogwaterstand, wat een bedreiging vormt voor de waterveiligheid van Riverparc en financiële consequenties met zich meebrengt.</p>	<p>In onze effectbeoordeling zullen we aandacht hebben voor de effecten op waterstanden en stroomsnelheden in het gebied, waaronder de locatie Riverparc bij verschillende afvoeren. Bij optreden van effecten zal ook gekeken worden naar mitigatie en eventueel compensatie.</p>
27	27.4	<p><i>Effecten Riverparc in MER (2020)</i></p> <p>Indiener benoemt de conclusies uit het MER (17 feb 2020) met betrekking tot de mogelijke negatieve effecten op de oevers van Riverparc, zoals hogere belasting van de oevers, veranderingen in stroomsnelheid, opstuwing bij hoogwater en mogelijke oeverbeschadiging. Gezien de referenties in het MER naar de mogelijke nadelige effecten voor de oevers van Riverparc vindt de indiener het teleurstellend dat Riverparc niet expliciet wordt genoemd in het startdocument RKP en vragen om uitgebreide reactie van RKP waarin wordt ingegaan op de ontwerptimalisaties tijdens de planuitwerking en beschermingsmaatregelen.</p>	<p>Het startdocument richt zich vooral op de te onderzoeken varianten en aspecten en bevat inderdaad geen volledige beschrijving van het gebied. Vertrekpunt voor de planuitwerking is het voorkeursalternatief, dat alternatief werken we nu verder uit. We onderzoeken in het nog op te stellen MER de effecten, zoals door indiener genoemd. Ook kijken we naar maatregelen of ontwerptimalisaties om negatieve effecten te beperken of te voorkómen. Wij stellen voor de resultaten van de effectbeoordeling met u te bespreken als deze beschikbaar is en zullen hiertoe het initiatief nemen.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
27	27.5	<i>Beoordelingscriteria Riverparc en nulmetingen</i> Indiener verzoekt het programma RKP om de stroomsnelheid, maatgevende hoogwaterstand en waterkwaliteit in relatie tot de oevers en stranden van Riverparc op te nemen in de beoordelingscriteria van de MER en nulmetingen uit te voeren. Indiener vraagt om een aparte sectie per relevante (sub)variant in het MER waarin de risico's en effecten op Riverparc beschreven staan.	Stroomsnelheid, (hoog)waterveiligheid en waterkwaliteit vormen onderdeel van de effectbeoordeling. Ten aanzien van de waterkwaliteit kijken we naar eventuele toename van slib in het Rhederlaag. Wij voeren op dit moment (jaarrond) onderzoek uit naar de waterkwaliteit in het Rhederlaag. Deze gegevens beschouwen we als nulmeting. Voor stroomsnelheid en hoogwaterstanden voeren wij geen nulmeting uit. Op deze criteria onderbouwen we de referentiesituatie modelmatig. Wij zullen de informatie voor Riverparc op een toegankelijke manier presenteren in het MER.
27	27.6	<i>Informatie delen</i> Indiener verzoekt het programma RKP om de volledige hydrologische berekeningen, achtergrondinformatie, grondslagen en uitgangspunten met hen te delen met betrekking tot de thema's stroomsnelheid, maatgevende hoogwaterstand en waterkwaliteit in de Rhederlaag.	Wij zijn met indiener in overleg over het uitleveren van de gewenste informatie.
27	27.7	<i>Beschikbaar stellen informatie Riverparc</i> Indiener geeft aan dat zij beschikken over technische informatie en rapportages over de oevers van Riverparc en deze beschikbaar kunnen stellen.	Wij zijn zeker geïnteresseerd in de beschikbare informatie en zullen contact met indiener opnemen.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
27	27.8	<p><i>Specifiek maken informatie Riverparc</i></p> <p>Indiener vraagt om het specifiek maken van informatie met betrekking tot de oevers van Riverparc, zoals mitigerende maatregelen, noodzakelijke compensatie, ontbrekende informatie en monitoringsmaatregelen.</p>	<p>Wij zullen deze informatie voor indiener op een duidelijke manier presenteren in het op te stellen MER.</p>
27	27.9	<p><i>Vragen in relatie tot Riverparc</i></p> <p>Indiener vraagt vanuit RKP om antwoorden op de volgende vragen:</p> <p>Moeten bij mitigerende maatregelen gedacht worden aan oeverophoging? Zo ja, op welke wijze, met welke hoogte, op welke locaties en met welk materiaal?</p> <p>Hoe wordt de 'noodzakelijke compensatie' gekwantificeerd en wat is het proces hiervoor?</p> <p>Wordt er een onafhankelijke deskundige aangewezen voor beoordeling?</p> <p>Wat verstaat RKP onder 'eventueel ontbrekende informatie'? Valt technische informatie over de huidige staat van de oevers van Riverparc hieronder?</p> <p>Wat wordt bedoeld met 'een aanzet voor monitoringsmaatregelen'? Is RKP het ermee eens dat nulmetingen nodig zijn om effecten te kunnen monitoren?</p>	<p>Indien uit de effectbeoordeling blijkt dat aanvullende maatregelen nodig zijn, dan kan oeverophoging in beginsel een mitigerende maatregel zijn. De specifieke vragen van indiener hierover kunnen we nu nog niet beantwoorden. Dit doen we in het op te stellen MER.</p> <p>Het MER benoemt ook noodzakelijke en mogelijke monitoringsmaatregelen. De uitwerking daarvan gebeurt vervolgens in een monitoringsplan. Op dat moment bepalen we ook voor welke aspecten nulmetingen nodig zijn om de effecten goed te kunnen monitoren.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
27	27.10	<p><i>Financiering maatregelen</i></p> <p>Indiener bevestigt nogmaals dat ze ervan uitgaan dat alle kosten voor eventuele risicobeheersende of -mitigerende maatregelen en herstelkosten door RKP worden gefinancierd.</p>	<p>Indien er door het project nadelige gevolgen zijn voor Riverparc zullen deze voor zover mogelijk worden gemitigeerd en zonodig worden gecompenseerd. De kosten voor deze mitigerende en compenserende maatregelen worden meegenomen in het project.</p> <p>Overigens geldt voor Riverparc dat dit gebied in het verleden is uitgezonderd van de vergunningplicht voor activiteiten in het rivierbed. Deze vrijstellingsgebieden blijven wél deel uitmaken van het rivierbed. Dit betekent dat sommige van deze gebieden bij hoogwatersituaties onder water kunnen staan afhankelijk van de lokale situatie.</p> <p>Bouwen in deze vrijstellingsgebieden, is net als elders in het rivierbed op eigen risico, waardoor de overheid/het Rijk is niet aansprakelijk voor eventuele schade.</p> <p>Het wettelijk regiem tegen hoogwaterbeveiliging regelt slechts het wettelijk beschermingsniveau voor de gebieden die beschermd worden door primaire keringen en het beheer van het hoofdwatersysteem om deze gebieden te beschermen.</p> <p>De Rijksoverheid heeft de verantwoordelijkheid om het hoofdwatersysteem op orde te houden voor de binnendijkse waterveiligheid.</p> <p>In het buitendijks gebied zelf geldt geen wettelijke norm voor bescherming tegen overlast als gevolg van hoogwater. Voor het overgrote deel van het rivierbed geldt dat bewoners en gebruikers van buitendijkse gebieden zelf verantwoordelijk zijn voor het risico op waterschade en het treffen van maatregelen om de gevolgen van</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
			hoogwater te beperken. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de beoordeling van de veiligheidssituatie en de noodzaak van eventuele aanvullende maatregelen. Hierin verandert het project niets. Voor ingrepen in het rivierbed is het Rivierkundig beoordelingskader het toetsingskader.
27	27.11	<i>Waterkwaliteit</i> Indiener ondersteunt de reactie van het Integraal GebiedsOverleg Rhederlaag (IGOR) met betrekking tot het thema waterkwaliteit.	Wij verwijzen naar onze antwoorden onder reactie 21.
28	28.1	<i>Reactietermijn</i> Indiener merkt op dat grote projecten waarop gereageerd kan worden vaak in de zomervakantieperiode ter inzage liggen.	Het startdocument heeft van 20 juni t/m 31 juli ter inzage gelegen en viel daarmee deels in zomervakantie. Aangezien de ter inzage termijn 6 weken bedraagt, gaan we ervan uit dat iedereen in de mogelijkheid is geweest om te reageren.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
28	28.2	<p><i>Nevengeul</i></p> <p>Indiener geeft de voorkeur aan het niet maken van een nevengeul omdat het effect op het riviersysteem niet wordt weergegeven in de scoretabellen en dit ook een negatief punt is bij de dijkverzwaring.</p>	<p>We onderzoeken in het MER de genoemde rivierkundige effecten, zie paragraaf 6.5 en 6.6 van het startdocument en leggen na afweging van de voor- en nadelen een keuze voor aan de stuurgroep. Het mogelijke effect op de waterkering is daarin ook benoemd als te onderzoeken aspect. We stemmen dit goed af met het waterschap Rijn en IJssel, dat bezig is met de dijkversterking tussen Pannerden en Westervoort.</p> <p>De negatieve beoordeling waar indiener naar verwijst heeft waarschijnlijk betrekking op de rivierkundige beoordeling van de variant van as-verschuiving bij de dijkversterking Pannerden Westervoort. Dit heeft geen betrekking op een nevengeul. Deze is in dit project niet onderzocht.</p>
28	28.3	<p><i>Uitplaatsen Struyk-Verwo</i></p> <p>Indiener vindt het ongewenst om Struyk-Verwo uit te plaatsen omdat dit een unieke fabriek is als enige doorstroomfabriek in Nederland, wat industrieel erfgoed is en aandacht verdient.</p>	<p>De uitplaatsing Struyk Verwo is onderdeel van het voorkeursalternatief dat in 2020 is vastgesteld en daarmee een gegeven voor de planuitwerkingsfase. Dit voorkeursalternatief werken we nu verder uit. Aandacht voor cultuurhistorisch erfgoed is wel één van de elementen voor het vergroten van de recreatieve belevingswaarde. Dit is beschreven als het vierde leidende principe in het Ruimtelijk Perspectief Rivierklimaatpark IJsselpoort. We onderzoeken of we cultuurhistorische elementen kunnen inpassen in het vergunbaar ontwerp.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
28	28.4	<p><i>Impact recreatie op natuurwaarden</i></p> <p>Indiener vraagt aandacht voor de ontwikkeling van struinpaden in het gebied. Als bewoners in de nieuwe wijk Westervoort Noord massaal gaan recreëren in dit gebied, dan gaat dat ten koste van de biodiversiteit en de faunapopulatie.</p>	<p>We erkennen de zorg van indiener. De aanleg van struinpaden door het gebied is één van de mogelijkheden die we onderzoeken. Zie paragraaf 4.9 van het startdocument. Bij de situering van de fiets- en wandelroutes houden we al zoveel mogelijk rekening met bekende natuurwaarden. Juist om de onderlinge beïnvloeding van recreatie en natuur goed in beeld te kunnen brengen, onderzoeken we twee varianten, zie paragraaf 4.9 van het startdocument.</p>
29	29.1	<p><i>Beleidsmatige verbinding het Broek en IJsselpoort</i></p> <p>Indiener is van mening dat er geen beleidsmatige verbinding is gemaakt tussen het Broek en IJsselpoort. Bewoners en ondernemers zijn in overleg met de provincie en gemeenten Duiven en Zevenaar over de inrichting en gebruik van het Broek. Indiener hoopt dat er verbinding, afstemming en ontwikkeling komt tussen ambtelijke collega's en samenwerkende partners. Dit moet zichtbaar worden in de plannen en uitwerking.</p>	<p>Rivierklimaatpark is een samenwerking tussen verschillende partners. De lijnen onderling zijn kort. We zullen de samenhang tussen Rivierklimaatpark en het Broek bespreken met de gemeente Zevenaar. Naast Rivierklimaatpark hebben alle partners hun eigen opgaven en projecten. Wanneer voor de realisatie van een bepaalde opgave het niet nodig is dat alle 9 partners uit het Rivierklimaatpark hierover besluiten, is samenwerken niet voor de hand liggend. Wel vraagt het om zorgvuldige afstemming tussen de projecten, zeker daar waar overkoepelende thema's als verkeer, recreatie en hydrologie in beide projecten voorkomen.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
29	29.2	<p><i>Balans agrarisch gebruik en bezoekers van IJsselpoort (en het Broek)</i></p> <p>Indiener vraagt aandacht voor het risico van menging van agrarische voertuigen en bezoekers van IJsselpoort en het Broek. Recreanten zijn veelal niet gewend aan intensieve agrarische vervoerbewegingen. Bij een toenemende belasting van het gebied vormt het gebrek aan ervaring met agrarische vervoerbewegingen een risico.</p>	<p>In algemene zin herkennen wij de door indiener genoemde risico's. Er zijn bij de projectpartners geen signalen dat dit in het gebied van het Rivierklimaatpark een aandachtspunt is.</p>
29	29.3	<p><i>Het Broek betrekken bij RKP</i></p> <p>Indiener vindt dat Het Broek als deelgebied 8 toegevoegd had moeten worden voor een gelijkwaardige prioriteit en positie. Indiener hoopt dat bewoners en bedrijven vanaf nu directe aansluiting vinden bij de zeven partners van Rivierklimaatpark IJsselpoort om economische belangen, toerisme en ecologische waarden te waarborgen.</p>	<p>In de periode voorafgaand aan het voorkeursalternatief is een afweging en begrenzing gemaakt voor het Rivierklimaatpark. Hierbij is gekeken naar welke doelen het best in samenhang met het Rivierklimaatpark opgepakt kunnen worden en waar dit het best door een individuele partij opgepakt kan worden. Wij zullen de behoefte van indiener onder de aandacht brengen van de gemeente Zevenaar. Daarnaast gaan we graag met indiener in gesprek over de economische, toeristische en ecologische raakvlakken tussen het Rivierklimaatpark en Het Broek zodat we deze zo goed mogelijk op elkaar kunnen laten aansluiten.</p>
29	29.4	<p><i>Economie in startdocument</i></p> <p>Indiener mist in het startdocument aandacht voor economie, zoals de effecten op de agrarische sector.</p>	<p>We brengen de effecten op de landbouw in beeld. Deze zijn onderdeel van het thema 'Woon-, werk- en leefmilieu', zie paragraaf 6.5 en 6.6 van het startdocument.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
29	29.5	<i>Post onderhoud in plannen en begroting</i> Indiener benadrukt dat de herinrichting van het gebied meer onderhoud vereist vanwege het toegenomen recreatief gebruik. Dit moet een structurele post zijn in de plannen en begroting.	Onderhoud en onderhoudskosten zijn onderdeel van de integrale beoordeling van de varianten. Het is vervolgens aan de beheerders om na vaststelling van de ruimtelijke plannen de gevolgen in hun begroting te verwerken.
29	29.6	<i>Ideeën en zorgen delen</i> Indiener stelt voor om een bijlage toe te voegen aan het startdocument/website waarin praktische onderwerpen waaraan wordt gedacht al zijn opgenomen. Daarnaast pleit indiener voor een mogelijkheid om praktische ideeën en zorgen te kunnen uiten. Hierdoor kunnen deze direct worden vastgelegd, zodat ze in latere fases kunnen worden gebruikt door de uitvoerders van de plannen. Indiener benadrukt dat ideeën en zorgen vaak eerder komen dan op het moment dat ze passend zijn bij de fase van het project, maar ze zijn niet minder relevant voor het eindproduct.	We registeren alle toezeggingen en ideeën, ook die voor de volgende fase. In deze Nota van Antwoord (paragraaf 4.4) is een overzicht opgenomen waarin alle toezeggingen voor latere fases overzichtelijk zijn weergegeven. Ideeën en wensen kunt u ons altijd sturen via onze mailbox: rivierklimaatpark@rws.nl .

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
29	29.7	<i>Ontmoedigen auto's en forensenverkeer</i> Indiener doet de suggestie om autoverkeer in het gebied te ontmoedigen door het terugdringen van forensenverkeer door drempels die bijdragen aan dit doel maar tegelijkertijd de agrarische vervoersbewegingen niet schaden.	Wij nemen aan dat de suggestie van indiener betrekking heeft op het Broek. Hier treffen we voor het Rivierklimaatpark echter geen maatregelen. Binnen het Rivierklimaatpark werken we wel aan een verkeersluwe en veilige IJsseldijk bij Westervoort. Hier richten we de IJsseldijk in als fietsstraat voor fietsverkeer en gemotoriseerd bestemmingsverkeer. Doorgaand verkeer wordt onmogelijk gemaakt door onder meer een harde knip op de IJsseldijk ter hoogte van het viaduct.
29	29.8	Indiener doet aantal suggesties voor de eindsituatie, zoals: <ul style="list-style-type: none"> - vogelkijkplaatsen met bankjes - aandacht voor (slimme) verlichting - het zichtbaar maken van verhaallijnen voor bezoekers - het zichtbaar maken van regels voor harmonieus gebruik van het gebied 	Wij danken indiener voor deze geschikte suggesties en nemen deze ter overweging mee naar de detailuitwerking van de voorkeursvariant.
29	29.9	<i>Inzetten lokale bedrijven en social return</i> Indiener suggereert om bij het onderhoud gebruik te maken van lokale bedrijven en werkzoekenden in het kader van social return.	Wij danken indiener voor deze sympathieke suggestie. Dit valt echter buiten de huidige planuitwerkingsfase die het startdocument beschrijft. We nemen het graag mee als mogelijke suggestie voor latere planfasen.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
29	29.10	<p><i>Fiets- en wandelroute Duivense- en Zevenaarse Broek</i></p> <p>Indiener vraagt om een fiets- en wandelroute in het Duivense en Zevenaarse Broek die aansluit op het huidige knooppunt, zodat er een veilige directe aansluiting is met Duiven en Zevenaar.</p>	<p>In de periode voorafgaand aan het voorkeursalternatief is een afweging en begrenzing gemaakt voor het Rivierklimaatpark. Hierbij is gekeken naar welke doelen het best in samenhang met het Rivierklimaatpark opgepakt kunnen worden en waar dit het best door een individuele partij (zoals een gemeente opgepakt kan worden. Wij zullen uw behoefte onder de aandacht brengen van de gemeente Zevenaar en/of Duiven.</p>
29	29.11	<p><i>Groen langs Kerkstraat</i></p> <p>Indiener stelt voor om de Kerkstraat wat betreft het groen in ere te herstellen en groene stroken langs waterwegen aan te leggen om het open karakter van het gebied te behouden.</p>	<p>In de periode voorafgaand aan het voorkeursalternatief is een afweging en begrenzing gemaakt voor het Rivierklimaatpark. Hierbij is gekeken naar welke doelen het best in samenhang met het Rivierklimaatpark opgepakt kunnen worden en waar dit het best door een individuele partij (zoals een gemeente opgepakt kan worden. Wij zullen de behoefte van indiener onder de aandacht brengen van de gemeente Zevenaar en/of Duiven.</p>
29	29.12	<p><i>Wandelpad Giesbeeksestraat</i></p> <p>Indiener wil dat de Giesbeeksestraat naast het huidige fietspad ook een wandelpad krijgt, zodat fietsen en wandelen veilig kan samengaan met agrarische vervoersbewegingen en er een directe aansluiting is met de te ontwikkelen wandel- en fietspaden aan de Kerkstraat/Oortslag/Oude Steeg.</p>	<p>In de periode voorafgaand aan het voorkeursalternatief is een afweging en begrenzing gemaakt voor het Rivierklimaatpark. Hierbij is gekeken naar welke doelen het best in samenhang met het Rivierklimaatpark opgepakt kunnen worden en waar dit het best door een individuele partij (zoals een gemeente opgepakt kan worden. Wij zullen de behoefte van indiener onder de aandacht brengen van de gemeente Zevenaar en/of Duiven.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
30	30.1	<p><i>Agrarisch gebruik en natuurwaarden Koppenwaard</i></p> <p>Indiener verwijst naar de reactie die ingediend is in 2019 op de brochure: Koers Rivierklimaatpark 2019 naar een gezamenlijk toekomstperspectief. Indiener merkt op dat in het startdocument alleen wordt gesproken over het verhogen van de natuurwaarden (2 varianten) bij de Koppenwaard, zonder het effect op het agrarisch gebruik te noemen.</p>	<p>In de Intergemeentelijke Structuurvisie uit 2020 zijn voor de Koppenwaard maatregelen geformuleerd voor waterstandsdeling, ooibos en stimulering van recreatief medegebruik. Voor deze maatregelen zijn varianten beschreven in het startdocument. Daarnaast is de ambitie om de landbouw te ontwikkelen richting natuurinclusieve landbouw, waarbij het beheer gericht is op de ontwikkeling van bloemrijke graslanden en behoud en ontwikkeling van landschapselementen. Hiervoor zijn geen varianten ontwikkeld omdat dit geen ruimtelijke keuzes vraagt. We brengen wel de effecten op de landbouw in beeld. Deze zijn onderdeel van het thema 'Woon-, werk- en leefmilieu', zie paragraaf 6.5 en 6.6 van het startdocument.</p>
30	30.2	<p><i>Overstromingsrisico Koppenwaard</i></p> <p>Indiener vreest voor het voortbestaan van het agrarisch gebruik in de Koppenwaard. Indiener verwacht grote overstromingsrisico's in de zomer door het verondiepen van de ontwateringssloot (variant 1) in de Koppenwaard in combinatie met het doorlaatbaar maken van de Marsweg met duikers. Indiener stelt voor de drempel voor de waterinlaat te verhogen.</p>	<p>Wij begrijpen de zorg van indiener dat de maatregelen in de Koppenwaard de waterhuishouding zodanig veranderen dat het voortbestaan van het agrarisch gebruik in gevaar komt. Om een goede afweging te kunnen maken brengen we de effecten op het overstromen van de Koppenwaard en het agrarisch gebruik in beeld. Daarbij onderzoeken we ook de benodigde drempelhoogte voor de duikers in de Marsweg.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
30	30.3	<p><i>Ontwateringssloot en agrarische grond Koppenwaard</i></p> <p>Indiener ziet beperkt effect van het verondiepen van de ontwateringssloot omdat de ontwateringssloot met name bedoeld is om het overtollige kwelwater af te voeren en geen effect heeft op het onttrekken van water. Daarnaast kost deze maatregelen agrarische grond. Indiener stelt voor om een stuw op 8,50 meter te plaatsen als alternatief. Dit zou volgens indiener goedkoper en flexibel inpasbaar zijn.</p>	<p>Wij danken indiener voor het meedenken en aandragen van alternatieven. Een stuw heeft echter niet hetzelfde effect als verondiepen. Verondieping zorgt in tijden van droogte voor een beperktere onttrekking dan een stuw. Wij brengen de effecten op de landbouw in beeld zodat we deze kunnen laten meewegen in de beoordeling van de varianten.</p>
30	30.4	<p><i>Agrarisch gebruik variant 2 Koppenwaard</i></p> <p>Indiener kan de tweede variant, met een diepe geul en brug in de Marsweg in combinatie met het verondiepen van de ontwateringssloot, niet plaatsen. Indiener vindt dat deze variant veel agrarische grond kost en alleen gericht is op het realiseren van natuur in de Koppenwaard, zonder rekening te houden met het agrarisch gebruik. Indiener ziet geen positieve aspecten aan deze variant en merkt op dat het de drainerende werking van de IJssel/Rhederlaag niet oplost, maar eerder versterkt.</p>	<p>Wij begrijpen de zorg van indiener bij deze variant. Wij brengen de effecten van deze variant in beeld zodat een goede afweging van de voor- en nadelen kan worden gemaakt.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
30	30.5	<p><i>Verdroging Koppenwaard</i></p> <p>Indiener wijst op het verdrogingsprobleem in de Koppenwaard en de Liemers als gevolg van de jarenlange winning van zand en het verleggen van de toegang van het Rhederlaag naar de Steeg. Indiener stelt voor om een regelwerk te creëren om het peil in het Rhederlaag te verhogen. Ook suggereert Indiener om de inlaat van het Rhederlaag weer voor camping de Veerstal te plaatsen. Indiener vindt dat deze problematiek en de toekomstbestendige oplossing breder moeten worden aangepakt binnen de Liemers.</p>	<p>De locatie van de inlaat van de IJssel bij de Steeg draagt inderdaad bij aan de lage waterstand in het Rhederlaag en ook de Koppenwaard. We verwachten dat de door indiener genoemde maatregelen gunstig zijn voor de waterhuishouding. Deze hebben echter ook negatieve consequenties. De genoemde oplossing is geen onderdeel van het voorkeursalternatief en kunnen we daarom op dit moment niet meenemen in het onderzoek.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
30	30.6	<p><i>Agrarisch gebruik en natuurwaarden in de Koppenwaard</i></p> <p>Indiener benadrukt dat het doel voor de Koppenwaard is om riviergebonden natuurwaarden te ontwikkelen, maar dat er een nieuwe balans moet worden gevonden voor het agrarisch gebruik. Indiener is bereid om mee te denken over natuurontwikkeling en waterstanddaling, maar benadrukt dat het inleveren van agrarische gronden en het lopen van risico's in de zomer niet vanzelfsprekend mag zijn. Indiener heeft in de voorgaande punten alternatieven en gedachten voorgesteld om tot een natuurlijke inrichting van de Koppenwaard te komen met een passend economisch gebruik van agrarische gronden.</p>	<p>Wij waarderen de adviezen en suggesties van indiener. De gevolgen van de voorgestelde maatregelen voor het agrarisch gebruik brengen wij in beeld. Op die manier kan een afgewogen keuze worden gemaakt voor de toekomstige inrichting van de Koppenwaard.</p>
31	31.1	<p><i>Reactietermijn startdocument</i></p> <p>Indiener vraagt waarom de reactietermijn slechts iets meer dan een maand is en waarom deze juist in de vakantieperiode is gepubliceerd. Indiener geeft aan dat dit het lezen van het document bemoeilijkt en vermoedelijk geldt dit ook voor andere partijen.</p>	<p>Het startdocument heeft van 20 juni t/m 31 juli 2024 ter inzage gelegen en viel daarmee deels in zomervakantie. Aangezien de ter inzage termijn 6 weken bedraagt, gaan we ervan uit dat iedereen in de mogelijkheid is geweest om te reageren.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
31	31.2	<i>Werken aan basis voorafgaand aan uitbreiding</i> Indiener pleit voor een visie op de ontwikkeling van het Rhederlaag vanuit versterking van de natuurwaarden. Zo kan er, als verlengstuk van de Veluwe, een echt duurzaam recreatie- en natuurgebied ontstaan met meer rust, duurzame bedrijfsvoering en meer natuurlijke oevers.	De door indiener geschetste ideeën kunnen mogelijk gezamenlijk worden opgepakt in en met het gebied in een op te stellen masterplan Rhederlaag, waarbij een kwaliteitsimpuls voor het totale gebied is voorzien. Echter moet opgemerkt worden dat de exploitant voor een deel van de beschreven ideeën zelf verantwoordelijk is.
31	31.3	<i>Uitbreiden meten geluidsoverlast</i> Indiener suggereert om de impact van geluidsoverlast op de natuur te meten, niet alleen bij de Rhederlaag maar ook op andere plekken waar geluid wordt geproduceerd.	Het stelselmatig meten van de effecten van (gecumuleerd) geluidsoverlast op natuur is niet uitvoerbaar. Wel is vanuit onderzoeken met eenduidige geluidsbronnen bekend hoe bepaalde diersoorten daarop reageren en zijn op grond daarvan grenswaarden bekend die als richtlijn bruikbaar zijn. Bij een vergunningaanvraag voor uitvoeringswerkzaamheden of een evenement dient de initiatiefnemer wel rekening te houden met geluidsoverlast en onderzoek hiernaar te doen. De vergunningverlener kan hier vervolgens op handhaven.
31	31.4	<i>Holistische aanpak metingen</i> Indiener pleit voor een holistische aanpak bij metingen, waarbij meerdere adviesbureaus en natuurorganisaties betrokken worden om de impact vanuit verschillende perspectieven te benaderen en transparant te zijn.	We maken gebruik van voor MER gebruikelijke methoden en technieken. Voor de beschrijving raadplegen we de beschikbare informatie uit openbaar toegankelijke bronnen, aangevuld met resultaten van eigen onderzoeken in het plangebied.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
31	31.5	<i>Werken aan basis voorafgaand aan uitbreiding</i> Indiener stelt voor om eerst te werken aan verduurzaming van de bestaande recreatievoorzieningen voordat er wordt nagedacht over uitbreiding. Indiener vraagt om een gebied te worden waar autoverkeer wordt beperkt, er veel wordt gefietst, gewandeld en in de natuur gespeeld en geleerd wordt, en waar duurzame ondernemers, waaronder biologische boeren, een uniek gebied creëren aan de rand van de Veluwe.	De duurzame koers die indiener voorstelt, schetst een inspirerend perspectief, maar gaat verder dan de kaders uit de IGSV, die op dit moment de basis vormt voor de ontwikkeling van het Rhederlaag. De inzet is om het Rhederlaag te versterken als regionaal centrum voor intensieve (water)recreatie en de toegankelijkheid van het gebied te vergroten. Momenteel is hiervoor het Masterplan Rhederlaag bedacht, waarvan de precieze invulling en haalbaarheid nog moet worden bepaald.
31	31.6	<i>Aanpassen van het Natura2000-gebied</i> Indiener vraagt om meer duidelijkheid en voorzichtigheid bij het aanpassen van het Natura2000-gebied, gezien de druk op de natuurwaarden. Indiener verwijst naar bronnen over de stikstofdepositie in deze gebieden.	De voorzichtigheid die indiener noemt, onderschrijven we. We beoordelen de effecten op Natura2000-gebieden conform de 'spelregels' die daarvoor gelden op basis van wet- en regelgeving. Dit is toegelicht in paragraaf 6.5 en 6.6 van het startdocument onder 'Ecologie'. Voor de berekening van stikstofdepositie maken we gebruik van de voorgeschreven Aerials-calculator. Eventuele negatieve effecten op de natuur als gevolg van toename van stikstofdepositie moeten gemitigeerd of gecompenseerd worden en kunnen worden.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
32 Watersportvereniging De Engel	32.1	<i>Betrekken Steegse haven</i> Indiener wil dat het IJsselgebied waar de watersportvereniging zich bevindt, wordt opgenomen in de plannen en vraagt om betrokken te worden bij de planuitwerking. Indiener benadrukt dat de vereniging al onderzoeken heeft laten uitvoeren die relevant zijn voor de thema's uit het startdocument.	De Steegse haven maakt onderdeel uit van het Rivierklimaatpark. Behalve het scheepvaartknelpunt bij de ingang van de Steegse haven is er in het voorkeursalternatief geen opgave geformuleerd voor dit gebied. We nemen contact op met indiener om dit nader te bespreken.
33	33.1	<i>Praktijkervaring inzetten bij beoordeling varianten</i> Indiener vraagt om de praktijkervaring en gebiedskennis op het vlak van ecologische ontwikkelingen, recreatief medegebruik en de waterhuishouding van de Koppenwaard en Rhederlaag te in te zetten bij de beoordeling van de varianten, in aanvulling op de meer theoretische concepten.	We onderschrijven het belang om gebiedskennis zoveel mogelijk te benutten. We proberen dat zoveel mogelijk te doen door belanghebbenden uit het gebied op verschillende manieren bij de planvorming te betrekken, zoals via informatiebijeenkomsten, schetssessies of één-op-één gesprekken. Wij zullen na de samenstelling van de voorkeursvariant gebiedstafels organiseren om praktijkervaring en gebiedskennis rondom specifieke ontwerpgegevens te verzamelen en te benutten voor de uitwerking van de voorkeursvariant.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
33	33.2	<p><i>Beheer, onderhoud en handhaving betrekken bij besluitvorming</i></p> <p>Indiener pleit ervoor om beheer, onderhoud en handhaving in de besluitvorming te betrekken. De plannen en varianten dienen vroegtijdig getoetst te worden op de noodzakelijke kosten en inzet van beheer, onderhoud, handhaving en toezicht na de realisatie van de plannen. Indiener merkt op dat dit niet terugkomt in het startdocument.</p>	<p>Wij nemen beheer en onderhoud mee in de effectbeoordeling van de varianten en daarna in de gedetailleerde effectbeoordeling van de voorkeursvariant. Dit is op hoofdlijnen beschreven in paragraaf 5.2 van het startdocument. Handhaving en toezicht worden daarin niet expliciet genoemd. Wij zullen voor de besluitvorming over de ruimtelijke plannen de gevolgen voor handhaving wel opnemen in de plannen.</p>
33	33.3	<p><i>Term struipaden</i></p> <p>Indiener stelt voor om het begrip 'struipaden' te vervangen door 'wandelpaden' omdat 'struinen' vaak niet toegestaan is vanwege verstoring van de fauna, veiligheid en aansprakelijkheid en strijdig kan zijn met Natura2000-doelen. Indiener geeft aan dat het gros van het publiek geen behoefte heeft aan struinen, ook al liggen hier mogelijkheden.</p>	<p>Wij zijn het met indiener eens dat de term 'struipad' beter vervangen kan worden door 'wandelpad'. Zie ook het antwoord in paragraaf 2.5.2.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
33	33.4	<p><i>Ontwerp Koppenwaard</i></p> <p>Indiener geeft de voorkeur aan de noordelijke variant van de diepe geul in variant 2 in combinatie met een verondieping van de afwateringssloot. Indiener stelt voor om de plas aan de westzijde van camping De Honingraat aan te koppelen voor aaneengesloten watersystemen en vismigratie. Als tweede keus wordt variant 2 met een zuidelijke geul voorgesteld. Indiener ziet variant 1 als onwenselijk vanwege de te geringe bijdrage aan de N2000 doelstellingen en de gewenste rivierdynamiek.</p>	<p>Wij bedanken indiener voor de onderbouwde ideeën en de aangegeven voorkeur. Wij brengen in het variantenonderzoek de effecten op het water- en ecologisch systeem in beeld zodat we een afgewogen beslissing kunnen nemen.</p> <p>De aansluiting van de visplas op de geul in de Koppenwaard is echter niet mogelijk. Hierdoor zou het overgrote deel van de vis uit de visplas verdwijnen waardoor deze niet meer functioneert voor de sportvisserij.</p>
33	33.5	<p><i>Waterkwaliteit Rhederlaag</i></p> <p>Volgens indiener lijkt dat de verlaging van de Koppenwaardse kade een gering effect zal hebben op de waterkwaliteit in Rhederlaag vanwege de omvang van het waterlichaam en de aanwezige kweldruk vanuit de Veluwe. In de regenrijke winter van 2023/2024 bleek in de Liemers dat veelvuldige slibrijke afspoeling van akkers in nabijgelegen kwelsloten in de zomer geen negatief had op de aanwezige kwelvegetatie en de helderheid van het water.</p>	<p>Het in beeld brengen van de gevolgen van de maatregelen voor de waterkwaliteit is onderdeel van het MER-onderzoek. Zie ook tabel 6.2 in paragraaf 6.5 en de toelichting daarop in paragraaf 6.6 van het startdocument. Hierin is waterkwaliteit van het Rhederlaag specifiek genoemd. Zie ook het algemene antwoord in paragraaf 2.5.1.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
33	33.6	<i>Effecten maaiveldverlaging Koppenwaard</i> Indiener merkt op dat het verlagen van het maaiveld aan de oostzijde van de Koppenwaard een positief effect heeft op foeragerende vogels en amfibieën, zoals waargenomen tijdens de natte winter van 2023/2024.	Deze informatie nemen we graag mee bij de verdere uitwerking van het plan. Het onderbouwde voorstel voor meer plas-dras situaties door verlaging van het maaiveld aan de oostzijde van de Koppenwaard nemen wij als wens mee in de uitwerking van de voorkeursvariant.
33	33.7	<i>Rivierafval</i> Indiener wijst op het aandachtspunt dat het verlagen van de Koppenwaardse kade mogelijk meer rivierafval met zich meebrengt.	Dit aspect zullen wij kwalitatief meewegen in de effectbeoordeling.
33	33.8	<i>Onderzoeksvragen over Koppenwaard</i> Indiener stelt onderzoeksvragen met betrekking tot de Koppenwaard, zoals de effecten van een zuidelijke geul op de binnendijkse waterhuishouding en het perspectief voor de ontwikkeling en behoud van stroomdalgrasland, glanshaverhooiland en hardhoutooibos in de Koppenwaard bij de aanleg van een geul.	De aandachtspunten die indiener noemt erkennen wij als belangrijke aspecten waarop we de varianten in de effectbeoordeling toetsen. Wij brengen deze informatie in beeld en gebruiken deze bij de samenstelling van de voorkeursvariant.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
33	33.9	<p><i>Varianten en planproces Rhederlaag</i></p> <p>Indiener merkt op dat er geen varianten worden uitgewerkt voor Rhederlaag en dat het ontbreekt aan duidelijkheid over het planproces van het Masterplan Rhederlaag en de inpassing het Rivierklimaatpark.</p>	<p>Het klopt dat er geen varianten voor het Rhederlaag zijn genoemd in het startdocument. In het voorkeursalternatief is het hele Rhederlaag gemarkeerd als 'recreatief ontwikkelgebied met kwaliteitsimpuls'.</p> <p>De ontwikkelingsmogelijkheden binnen het Rhederlaag zijn ondervangen in twee aspecten binnen het Rivierklimaatpark:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het onderzoek naar de mogelijkheden om ontwikkelruimte voor partijen in het gebied in te zetten voor ruimtelijke ontwikkelingen; 2. Met de kwaliteitsimpuls voor het Rhederlaag legt het Rivierklimaatpark de focus op het recreatief ontwikkelperspectief. De kwaliteitsimpuls is een belangrijk uitgangspunt voor de toekomst van het Rhederlaag. <p>Momenteel is hiervoor het Masterplan Rhederlaag bedacht, waarvan de precieze invulling en haalbaarheid nog moet worden bepaald.</p>
33	33.10	<p><i>Natuurlijke vooroever Marsweg</i></p> <p>Indiener stelt voor om een natuurlijke vooroever van 50 meter breed over de gehele lengte van de Marsweg (Bandijk-recreatiepark Rhederlaagse meren) aan te leggen voor pleisterende en foeragerende N2000 soorten.</p>	<p>Het creëren van kansen voor N2000 soorten is onderdeel van het Rivierklimaatpark. Het voorstel van indiener voor een natuurlijke vooroever aan de rand van het Rhederlaag langs de Marsweg. Wij verkennen deze kans bij de uitwerking van de Marsweg.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
33	33.11	<p><i>Verkeersinrichting Marsweg</i></p> <p>Indiener pleit voor variant 1 van de verkeersinrichting Marsweg. De indiener stelt voor om verkeersstromen te scheiden, de snelheid aan te passen naar 30 km per uur voor het traject rotonde en kruising Koestraat/Bandijk. Indiener vindt het bezwaarlijk dat deze 'entree' niet in varianten wordt uitgewerkt.</p> <p>Daarnaast pleit de indiener voor gescheiden rijstroken op het gedeelte Bandijk - camping de Mars met snelheidsbeperkende maatregelen tot 50 km per uur en het veranderen van de Bandijk in een voorrangsweg. Indiener pleit voor een fietsstraat op het traject naar de Veerstal en verlaging van de snelheid rond de Koestraat naar maximaal 30 of 15 km per uur.</p>	<p>Wij danken indiener voor de onderbouwde voorstellen.</p> <p>De voorstellen voor de Marsweg sluiten aan op de varianten die wij voor de Marsweg uitwerken en beoordelen op effecten. Daaruit kan per wegdeel een andere variant of zelfs combinatie van maatregelen volgen die we voorleggen aan bestuurders.</p> <p>De aandachtspunten die indiener noemt voor de inrichting van de Koestraat en de gebiedsentree op deze plek heeft indiener eerder ingebracht in de schetssessie voor de Koestraat. Wij nodigen indiener uit om bij dit ontwerpproces betrokken te blijven en een waardevolle inbreng te blijven leveren. Nadat wij de varianten voor de Koestraat en de gebiedsentree hebben uitgewerkt met indiener en andere betrokkenen, zullen wij deze integraal beoordelen op effecten zodat bestuurders een afgewogen keuze kunnen maken.</p>
33	33.12	<p><i>Fietsstraat tussen Veerstal en pont</i></p> <p>De indiener vindt een fietspad onderaan de dijk tussen de Veerstal en het pontje overbodig en kostbaar. Een fietsstraat op de dijk wordt als voldoende beschouwd.</p>	<p>Wij danken indiener voor deze suggestie. Om onze afweging zo zorgvuldig mogelijk te maken onderzoeken we de voor- en nadelen van meerder varianten voor verkeersveiligheid in het MER.</p> <p>Variant 1 bevat een apart wandelpad en een fietspad onder aan de dijk. De inrichting als fietsstraat is een optie in variant 2 voor de verkeersinrichting van de Marsweg. Bij het samenstellen van de voorkeursvariant voor de weginrichting Marsweg kan de stuurgroep ook kiezen voor een combinatie varianten per wegdeel.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
33	33.13	<p><i>Voorkeur variant 2 IJssel en Oevers</i></p> <p>Indiener geeft de voorkeur aan variant 2 voor de IJssel en oevers. Dit zorgt voor een grotere lengte aan natuurvriendelijke oevers en een verbinding met de Veluwe en Montferland.</p>	<p>Wij nemen de voorkeur van indiener voor variant 2 op dit moment voor kennisgeving aan. Inmiddels hebben wij een her-analyse van de oeverstroken uitgevoerd en een nieuw voorstel voor geschikte oeverstroken uitgewerkt. Zie paragraaf 4.3. Voor deze nieuwe oeverstroken voeren we een integrale beoordeling uit. Op basis van deze beoordeling leggen we bestuurders een voorkeursvariant voor, die we vervolgens verder uitwerken en gedetailleerd beoordelen.</p>
33	33.14	<p><i>Voorkeur variant 2 recreatie</i></p> <p>Indiener spreekt de voorkeur uit voor variant 2 (zonering) voor recreatie. De focus moet liggen op rustpunten langs de weg voor fietsers in plaats van het ontwikkelen van struipaden en fietsroutes in de uiterwaarden. Indiener merkt op dat het afval, parkeren, verstoring en een jaarlijkse structurele investering in toezicht, handhaving en onderhoud door het creëren van struipaden ontbreken in de startnotitie en vragen om uitwerking.</p>	<p>De twee varianten voor recreatief gebruik zijn vooral ontwikkeld om de door indiener genoemde samenhang tussen natuur en recreatie goed in beeld te krijgen. In het MER onderzoeken we de milieueffecten van de beide varianten. Bij de keuze tussen de varianten zijn niet alleen natuur/milieueffecten van belang. We beoordelen de varianten integraal (zie hoofdstuk 5 startdocument). Daarbij nemen we de door indiener genoemde aandachtspunten mee.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
33	33.15	<p><i>Recreatie en natuurwaarden</i></p> <p>Indiener merkt op dat in het startdocument de herijking van de effecten en inrichting van N2000 gebieden ontbreekt met betrekking tot recreatie. Indiener stelt specifiek voor om het nachtvissen vanuit boten en vanaf oevers te beperken.</p>	<p>Op de Veluwe zijn duidelijke verbanden tussen effecten op Natura 2000-doelen in samenhang met recreatiedruk en recreatievormen geconstateerd. In het kader van het Natura 2000-beheerplan zijn maatregelen door het bevoegd gezag, te weten provincie Gelderland, opgesteld die o.a. leidde tot een herijking van recreatiegebruik in ruimte, tijd en intensiteit middels een zoneringsplan voor recreatie op de Veluwe. Dit is voor Natura 2000-gebied Rijntakken vooralsnog niet als dusdanig geconstateerd i.r.t. Natura 2000-doelen dat tot een herijking voor recreatie heeft geleid. Vanuit het RKP kijken wij wel naar effecten van recreatie binnen het plangebied van het project. Dit zal in het MER worden uitgewerkt. Echter daarbij kijken wij naar te wijzigen en nieuwe ontwikkelingen die samenhangen met de inrichting van het plangebied en niet zozeer naar bestaande recreatievormen. Wij zullen hier aandacht voor hebben, maar dit is ook een handhavingsaspect indien nachtvissen überhaupt niet is toegestaan of te wel beschermde natuurwaarden aantast.</p>
33	33.16	<p><i>Wandelpaden onderaan de dijkvoet</i></p> <p>Indiener stelt voor om onverharde wandelpaden onderaan de dijkvoet aan te leggen op enkele trajecten nabij de dorpen, vanuit het oogpunt van veiligheid, op voorwaarde dat ze redelijk begaanbaar zijn.</p>	<p>We onderzoeken meerdere varianten voor de recreatieve routes. Het aanleggen van een wandelpad op de beheerstrook van de dijk nemen we op veel dijktrajecten als optie mee. De begaanbaarheid of beschikbaarheid is een van de aspecten waar we op beoordelen.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
33	33.17	<p><i>Nadelen struinpaden</i></p> <p>De indiener merkt op dat doorlopende "struinpaden" problemen met zich meebrengen, zoals afval, toename van nachtvisserij, stroperij, intensiever gebruik als honden uitlaatgebied en illegaal mountainbiken. Gezien het gebrek aan toezicht en handhaving, wordt voorspeld dat verdere ontsluiting volgens variant 1 zonder dagelijks toezicht, handhaving, wekelijks beheer en afvalruiming zal leiden tot verstoring van de natuur en vervuiling van het gebied. Concrete voorbeelden van deze verstoring zijn het verdwijnen van beverburchten, afname van het aantal reeën en verstoring van slaappleatsen van ganzen.</p>	<p>De twee varianten voor recreatief gebruik zijn vooral ontwikkeld om de door indiener genoemde samenhang tussen natuur en recreatie goed in beeld te krijgen. In het MER onderzoeken we de milieueffecten van de beide varianten. Bij de keuze tussen varianten, zijn niet alleen natuur/milieueffecten van belang, we beoordelen de varianten integraal (zie hoofdstuk 5 startdocument). Daarbij nemen we de door indiener genoemde aandachtspunten mee.</p>

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
34 IVN Oost-Veluwezoo	34.1	<i>Prioriteit natuurbehoud- en ontwikkeling</i> Indiener maakt zich zorgen over de prioriteit van natuurbehoud en -ontwikkeling in de verschillende deelgebieden. Natuurontwikkeling en -bescherming worden weliswaar genoemd, maar lijken volgens indiener geen prioriteit te krijgen in de maatregelen. De zorgwekkende feiten over de (staat van) natuur in Nederland vraagt juist om prioriteit van natuurbehoud en -ontwikkeling in alle maatregelen in alle deelgebieden.	Het project Rivierklimaatpark IJsselpoort heeft meerdere doelen. We maken een integrale afweging tussen de verschillende belangen. Natuur is één van die belangen. We houden ons daarbij aan de 'spelregels' van wet- en regelgeving voor gebiedsbescherming (N2000, GNN, GO, ganzenrustgebieden) en soortenbescherming.
34	34.2	<i>Recreatie en natuurwaarden</i> Indiener merkt op dat de deelgebieden niet los van elkaar gezien kunnen worden en dat de aanleg van fiets- en wandelroutes onrust en rotzooi veroorzaakt in het broedseizoen. Er wordt benadrukt dat recreatie niet ten koste mag gaan van de natuur in de Velperwaarden, terrein de Groot en IJssel oevers.	We erkennen in dit project het grote belang van natuurwaarden, zoals indiener suggereert. Het project kent tegelijkertijd meerdere doelen, waar 'recreatieve ontwikkeling' er (ook) één van is. In sommige gevallen 'schuren' doelen. We streven er daarom naar zo zorgvuldig mogelijk een integrale afweging tussen doelen te maken en richten ons werkproces hierop in. Daarnaast houden we ons aan wet- en regelgeving voor gebiedsbescherming en soortenbescherming. Juist vanwege de natuurwaarden in het gebied zijn in het startdocument twee varianten voor recreatief gebruik benoemd, waarvan we de effecten op (onder andere) natuur onderzoeken.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
34	34.3	<i>Recreatie en natuurwaarden - terrein de Groot Indiener</i> maakt zich zorgen over terrein de Groot vanwege het idee om vakantiewoningen te bouwen. Dit geeft geen vertrouwen in de natuurontwikkeling in dit gebied. Er wordt benadrukt dat recreatie niet ten koste mag gaan van de natuurwaarden, aangezien er in de afgelopen jaren veel is gedaan om de natuurwaarden van de naastgelegen Velperwaarden te verbeteren en ruimte te geven aan vogels en wild. Ongeacht de variant die wordt gekozen, moet recreatie de natuurwaarden niet schaden.	In de intergemeentelijke structuurvisie is de keuze gemaakt om voor de herontwikkeling van het terrein op zoek te gaan naar een combinatie van recreatie en natuur en de mogelijkheid voor kleinschalige energieopwekking. Uit de onderzoeken die volgen moet blijken welke ruimte voor herontwikkeling en recreatief gebruik van de uiterwaarden passend is. Op grond daarvan vindt een integrale afweging plaats waarin de bestaande natuurwaarden in de Velperwaarden worden meegewogen.
34	34.4	<i>Landschap Velperwaarden</i> Indiener vindt het niet passend om in de Velperwaarden een open landschap te creëren (variant 2). Het behoud van heggen en hagen is belangrijk voor de struweelvogels. Daarnaast zijn de huidige heggen en hagen in de Velperwaarden deels zeer oud en vormen ze een belangrijke genetische bron die behouden moet worden.	Wij onderschrijven het standpunt van indiener dat de heggen in de Velperwaarden bepaalde waarden vertegenwoordigen. In het MER onderzoeken we integraal de milieueffecten van de beide varianten. Daar zullen we de door indiener genoemde punten zeker bij betrekken.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
34	34.5	<i>Behoud voldoende water achterland</i> Indiener benoemt het verlagen van de waterstand van de IJssel en het creëren van overloopgebieden, maar wijst er ook op dat voldoende water in het achterland behouden moet blijven.	Het doel om waterstand te verlagen heeft betrekking op de hoogwatersituatie. Dit betreft de winterperiode en het voorjaar. Dit heeft geen gevolgen voor de waterstand in de Laak in drogere periodes.
34	34.6	<i>Recreatie en natuurwaarden</i> Indiener roept op om bij de te maken keuzes de integrale aanpak met de natuurwaarden op 1 te zetten, niet de recreatie.	We erkennen in dit project het grote belang van natuurwaarden, zoals indiener suggereert. Omdat het project tegelijkertijd meerdere doelen kent, en deze in sommige gevallen 'schuren', streven we ernaar zo zorgvuldig mogelijk een integrale afweging tussen deze doelen te maken.
35 Vogelwerkgroep Arnhem	35.1	<i>Recreatie en natuurwaarden</i> Indiener stelt dat uitbreiding van recreatie in Natura 2000 gebieden in strijd is met de doelstellingen voor behoud en verbetering van de vogelwaarden in de uiterwaarden. Er wordt ook gewezen op de verwachte toename van recreatiedruk door de aanzienlijke woningbouw in de omgeving. Het accent moet liggen op natuurbescherming.	Wij zijn het met indiener eens dat behoud en verbetering van vogelwaarden niet altijd te combineren is met (uitbreiding van) recreatie. Tegelijkertijd streven we met het Rivierklimaatpark meerdere doelen na. Dit vraagt om een integrale afweging tussen de verschillende belangen en de voor- en nadelen. Voor natuurwaarden geldt dat wij ons zullen houden aan wet- en regelgeving in het algemeen en Natura2000 in het bijzonder. Wij zullen verschillende varianten voor recreatiepaden onderzoeken en de effecten in beeld brengen, zodat de stuurgroep beargumenteerd keuzes kan maken. Daarbij betrekken wij ook expertise van partijen die praktijkervaring hebben met de combinatie van recreatie en natuur.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
35	35.2	<i>Vogeltellingen en -waarnemingen</i> Indiener wijst op de 'Quickscan Beschermde Natuur RKP' en merkt op dat de gegevens over vogeltellingen in het gebied beperkt zijn. Er wordt benadrukt dat waarnemingen van ervaren vogelaars, opgeslagen in de database van waarneming.nl, waardevoller zijn voor een goed inzicht in de situatie.	Wij nemen de suggestie van indiener ter harte: Meerdere bronnen voor teldata zullen worden geraadpleegd. Daarnaast zullen lokale natuurverenigingen en -werkgroepen worden benaderd voor accurate natuurinformatie.
35	35.3	<i>Positieve ontwikkelingen binnen Rivierklimaatpark</i> Indiener ziet de aanleg van nevengeulen, verlagen van kades en stimuleren van natuurinclusieve landbouw als positieve ontwikkelingen. Indiener kijkt uit naar het MER en de voorkeursvariant.	Hartelijk dank voor deze positieve reactie. Via de nieuwsbrief en/of de website kan indiener op de hoogte blijven van de verdere ontwikkelingen.
36	36.1	<i>Creëren paaigronden voor vissen</i> Indiener pleit voor het versterken van de natuurwaarden, met specifieke aandacht voor het aanleggen van paaigronden en het aanwijzen van zones waar vissen verboden is.	Wij waarderen de adviezen en suggesties van indiener. Het versterken van de door indiener aangeven natuurwaarden maken deel uit van de doelen voor het RKP via de invulling met KRW-maatregelen waaronder geul(en), kwel-/overstromingsplassen, natuurvriendelijke oevers. De suggesties van indiener nemen wij mee bij de verdere uitwerking van de voorkeursvariant.

Nummer	Sub-nummer	Samenvatting	Antwoord op reactie
36	36.2	<i>Steenfabriek van Vos/voormalig terrein De Groot</i> Indiener stelt voor om van de oude steenfabriek van Vos in Velp een vluchterp te maken met ooibos voor dieren bij hoog water (aankoop via bijv. crowdfunding). Ook wordt gepleit voor een mooiere uitloop van de beek in de IJssel op deze locatie.	Het terrein van voormalige steenfabriek Terrein de Groot wordt nu bij hoog water al gebruikt als hoogwatervluchtplaats. Samen met de eigenaar zoeken we naar een nieuwe functie van het terrein. Natuurontwikkeling en de functie van vluchtplaats voor dieren bij hoog water is onderdeel van de planvorming. Wij nemen de suggestie van indiener voor een mooiere uitloop in de IJssel mee bij de uitwerking van de voorkeursvariant.

Bijlage 1 Advies van de Commissie mer

Rivierklimaatpark IJsselpoort, planuitwerkingsfase, advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport d.d. 4 september 2024.

Werken aan een toekomst- bestendige omgeving.

rivierklimaatpark@rws.nl
www.rivierklimaatpark.nl

Startdocument Planuitwerkingsfase

Gewijzigd naar aanleiding van
reacties en advies

Samenwerkingspartners

Inhoud

Inhoud.....	3
1 Inleiding	5
2 Programma Rivierklimaatpark	7
2.1 Wat is het Rivierklimaatpark?	7
2.2 Wat is het MIRT-proces?	10
2.3 Waar staan we?	10
3 Participatie; hoe en wanneer betrekken we u	13
3.1 Waarom willen we u betrekken?	13
3.2 Participatieniveaus	13
3.3 Participatiemomenten	17
4 Varianten	22
4.1 Ontwikkeling van varianten	22
4.2 Uiterwaarden Westervoort	25
4.2.1 Type nevengeul.....	25
4.2.2 Monding van de geul.....	27
4.2.3 Vormgeving hoogwatervrije terrein Putman	28
4.2.4 Verkeer dijk Westervoort, ter hoogte van terrein Putman	29
4.3 Uiterwaarden Rheden	30
4.4 Uiterwaarden Arnhem	31
4.5 Koppenwaard	31
4.5.1 Verlagen Koppenwaardsedam en kade Marsweg	31
4.5.2 Geul en kade Marsweg	32
4.5.3 Uitbreiding ooiboskern	35
4.6 Rhederlaag.....	36
4.6.1 Verkeersinrichting Marsweg.....	37
4.7 Terrein de Groot en omgeving	38
Ontwikkeling voormalig steenfabrieksterrein	39
4.8 IJssel en oevers	39
Locatie natuurvriendelijke oevers.....	39
4.9 Recreatief gebruik	41

4.10	Grote gebiedsentrees	42
5	Integrale beoordeling van de varianten en voorkeursvariant	47
5.1	Van te onderzoeken varianten naar een voorkeursvariant	47
5.2	Integrale beoordeling	49
6	Milieueffecten (milieueffectrapport)	51
6.1	Milieueffectrapportage	51
6.2	Aanpak op hoofdlijnen	51
6.3	Effecten ten opzichte van de referentiesituatie	52
6.4	Beoordeling op zevenpuntschaal	53
6.5	Beoordelingscriteria milieueffecten	53
6.6	Nadere toelichting per thema	58
Bijlage 1	Begrippen en afkortingen	
Bijlage 2	Referenties	
Bijlage 3	Advies Commissie mer over het plan-MER (2020)	
Bijlage 4	Ruimtelijk perspectief	

1 Inleiding

In het programma Rivierklimaatpark IJsselpoort werken negen partners – de gemeenten Arnhem, Duiven, Rheden, Westervoort en Zevenaar, waterschap Rijn en IJssel, provincie Gelderland, het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en Natuurmonumenten – samen aan een toekomstbestendige en robuuste inrichting van de IJssel en zijn uiterwaarden tussen Arnhem en Giesbeek. Van 2017 tot 2020 doorliepen de partners – onder regie van provincie Gelderland – een zogeheten “MIRT-Verkenning”. Daarin hebben de partners een voorkeursalternatief samengesteld. De negen partners hebben begin 2021 een Samenwerkingsovereenkomst Planuitwerking Rivierklimaatpark IJsselpoort ondertekend. Daarin is onder meer afgesproken om het voorkeursalternatief nader uit te werken in een MIRT-planuitwerking.

Dit startdocument Planuitwerkingsfase (hierna: startdocument) vormt het vertrekpunt voor de voorbereiding van ruimtelijke besluiten voor het Rivierklimaatpark en voor de milieueffectrapportage procedure (mer-procedure) die ter onderbouwing van de ruimtelijke besluiten wordt doorlopen. Het document bestaat uit twee onderdelen, namelijk de participatieaanpak en de onderzoeksaanpak.

Participatieaanpak

Het startdocument beschrijft de wijze waarop het programma Rivierklimaatpark IJsselpoort invulling geeft aan participatie bij deze integrale gebiedsontwikkeling. Het Rivierklimaatpark IJsselpoort omvat een uitgestrekt gebied met diverse omgevingspartijen waaronder bewoners, gebruikers, agrariërs, ondernemers, natuurorganisaties, weggebruikers, maatschappelijke organisaties, overheden, werknemers van bedrijven, en nog vele anderen. In dit document worden al deze verschillende omgevingspartijen geïdentificeerd als belanghebbenden.

Dit document beschrijft welke belanghebbenden waarom, wanneer en op welke manier worden benaderd om te participeren in de planuitwerkingsfase. Het programma loopt al een geruime periode en met vele belanghebbenden is in het verleden een intensief participatieproces doorlopen. In deze fase van het programma Rivierklimaatpark IJsselpoort pakken we de participatie op waar het in de vorige fase is opgehouden.

Onderzoeksaanpak

Daarnaast beschrijft dit startdocument hoe we de maatregelen uit het voorkeursalternatief uitwerken in varianten en de wijze waarop we deze beoordelen. Onderdeel van de beoordeling is het onderzoek naar milieueffecten voor het milieueffectrapport (MER), dat we in de planuitwerkingsfase opstellen. Zie hoofdstuk 4 voor de te onderzoeken varianten en hoofdstuk 6 voor de te onderzoeken milieueffecten. Het MER is een hulpmiddel bij de onderbouwing en verantwoording van de keuzes die worden vastgelegd in de diverse besluiten voor de deelgebieden.

Leeswijzer

Voor u ligt het startdocument planuitwerkingsfase van het programma Rivierklimaatpark IJsselpoort. In hoofdstuk 2 wordt het programma toegelicht. Er wordt stilgestaan bij de initiatiefnemers van het programma, het doel van het programma en wat nodig is om dit doel te halen. Ook volgt er een doorkijk naar de komende fase en de wijze waarop we zijn georganiseerd. Hoofdstuk 3 gaat vervolgens uitgebreider in op de participatie. Daar staat beschreven waarom we mensen betrekken, welke participatieniveaus er worden gehanteerd en wat dat betekent voor de invloed die belanghebbenden kunnen uitoefenen.

Daarna worden de verschillende participatiemomenten gedurende deze planuitwerkingsfase toegelicht. Daar wordt per fase stilgestaan bij de mate van invloed die belanghebbenden kunnen hebben. Hoofdstuk 4 beschrijft alle varianten die worden onderzocht binnen dit programma. Hoofdstuk 5 gaat in op de onderzoeksaanpak en beschrijft de aspecten waarop de varianten worden beoordeeld. Hoofdstuk 6 geeft een doorkijk wat de mer-procedure precies inhoudt en wie daarbij betrokken zijn. Ten slotte bevat het startdocument vier bijlagen, een begrippenlijst (bijlage 1), referenties (bijlage 2), het advies van de commissie mer over de plan MER 2020 (bijlage 3) en het ruimtelijk perspectief (bijlage 4).

2 Programma Rivierklimaatpark

In dit hoofdstuk lichten we toe wat het programma Rivierklimaatpark IJsselpoort is en waarom we deze gebiedsontwikkeling hebben opgestart. We lichten toe welke stappen we doorlopen (MIRT-systematiek) en in welke fase we nu zitten. We geven aan waarom we u willen betrekken bij dit onderzoek en hoe dat kan. En we laten zien waar we precies staan in het onderzoek.

Kort gezegd geven we in onderstaande paragrafen antwoord op de volgende vragen:

1. Wat is het Rivierklimaatpark?
2. Wat is een MIRT-proces?
3. Waarom willen we u betrekken?
4. Waar staan we?

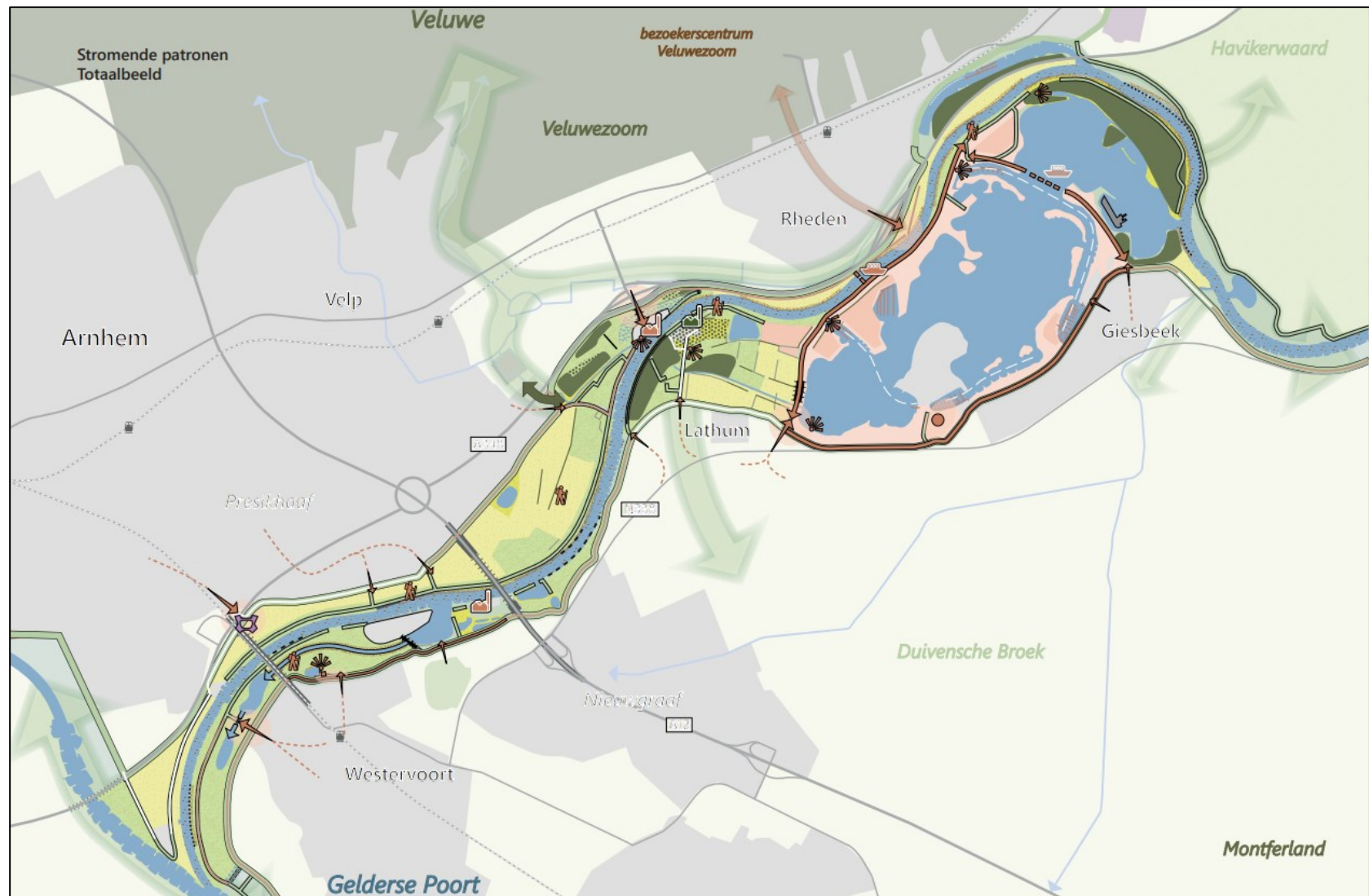
2.1 Wat is het Rivierklimaatpark?

In het programma Rivierklimaatpark IJsselpoort werken negen partners – de gemeenten Arnhem, Duiven, Rheden, Westervoort en Zevenaar, waterschap Rijn en IJssel, provincie Gelderland, het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) en Natuurmonumenten – samen aan een toekomstbestendige en robuuste inrichting van de IJssel en zijn uiterwaarden tussen Arnhem en Giesbeek. Om dit toekomstperspectief te realiseren, worden opgaven op het gebied van waterveiligheid, waterkwaliteit, recreatie, natuur, scheepvaart, landbouw en economie waar mogelijk verbonden aan kansen en wensen uit de omgeving. Binnen het Rivierklimaatpark zoeken de partijen met een gebiedsgerichte aanpak naar synergie in samenwerking, beleidsruimte (met name op het gebied van water- en natuurwetgeving zoals de Kaderrichtlijn Water (KRW)) en financiering met als doel:

1. Het gebied in stappen voor te bereiden op de verandering van het klimaat
2. De uiterwaarden beter toegankelijk te maken voor recreanten
3. De ruimtelijke kwaliteit te verbeteren
4. Bedrijven economisch perspectief te bieden

Het samenhangende pakket van maatregelen is vastgelegd in het voorkeursalternatief (figuur 2.1) dat in de verkenningsfase is opgesteld. Dit voorkeursalternatief is medio 2020 bestuurlijk vastgesteld en in het najaar van 2020 beleidsmatig vertaald in een door vijf gemeenteraden vastgestelde Intergemeentelijke Structuurvisie (IGSV). De eerder doorlopen verkenningsfase is afgesloten met het nemen van een voorkeursbeslissing door de minister van Infrastructuur en Waterstaat op 24 oktober 2020.

Het project bevindt zich nu in de planuitwerkingsfase. In deze fase werken we het globale voorkeursalternatief uit tot een meer gedetailleerde voorkeursvariant, inclusief milieueffectrapportage en ruimtelijke besluiten. De voorkeursvariant moet vergunbaar, technisch maakbaar en betaalbaar zijn en voldoende draagvlak hebben.

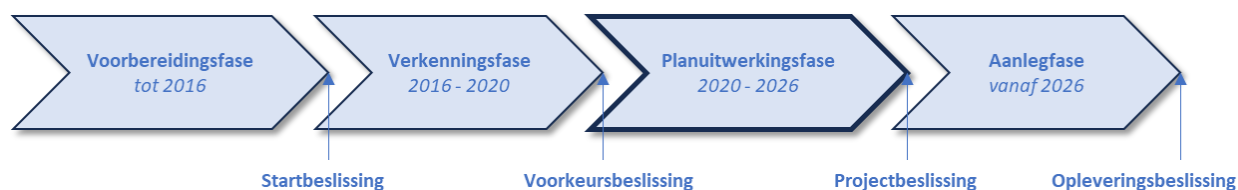

Figuur 2.1 Het voorkeursalternatief uit de verkenningsfase

2.2 Wat is het MIRT-proces?

Het programma Rivierklimaatpark IJsselpoort volgt de MIRT-systematiek. MIRT staat voor Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport. De systematiek die wordt gebruikt in dergelijk onderzoeken knipt het project op in vier verschillende fasen:

1. Voorbereidingsfase: het Rijk, de regio en andere partijen onderzoeken welke opgaven in een gebied spelen en op hoofdlijnen welke oplossingsrichtingen er zijn. Hier wordt toegewerkt naar een zogenaamde Startbeslissing waarna de volgende fase begint
2. Verkenningfase: op basis van een grondige probleemanalyse en een brede inventarisatie van oplossingsrichtingen wordt toegewerkt naar een voorkeursalternatief. Deze wordt vastgelegd in een voorkeursbeslissing
3. Planning- en studiefase, ook wel planuitwerkingsfase genoemd: in deze fase wordt het voorkeursalternatief uitgewerkt tot een meer gedetailleerde voorkeursvariant. Deze leggen we vast in een projectbeslissing. Hierin worden de scope van het project, de realisatieperiode, de bekostiging, de kostenverdeling tussen partijen en de marktbenadering vastgesteld
4. Aanlegfase: Hier wordt overgegaan tot aanbesteding en uitvoering van het project. Deze fase eindigt met een opleveringsbeslissing

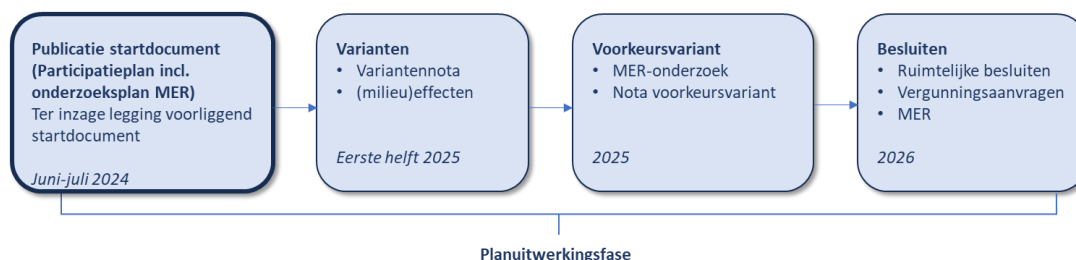

Figuur 2.2 MIRT-proces - Het dik omlijnde vlak geeft aan waar Rivierklimaatpark zich in het proces bevindt

Van 2016 tot 2020 doorliepen de partners – onder regie van de provincie Gelderland – de verkenningfase. Uit deze fase is een voorkeursalternatief voortgekomen waarover de Minister een Voorkeursbeslissing heeft genomen. Dit voorkeursalternatief werken we in de planuitwerkingsfase uit tot een voorkeursvariant en ruimtelijke besluiten. De Minister neemt over deze voorkeursvariant een Projectbeslissing.

2.3 Waar staan we?

De planuitwerkingsfase bestaat grofweg uit vier stappen. In iedere stap wordt ruimte geboden voor inbreng vanuit de omgeving. Iedere stap wordt afgesloten door een bestuurlijk besluitvormingsmoment. Hoofdstuk 3 gaat nader in op de terugkerende participatie- en besluitvormingsmomenten.

Figuur 2.3 De stappen in de planuitwerkingsfase. Het dik omlijnde vlak geeft aan waar Rivierklimaatpark zich in het proces bevindt

Publicatie Startdocument

Dit startdocument markeert het begin van de planuitwerkingsfase en beschrijft de aanpak van de planuitwerkingsfase, hoe we belanghebbenden betrekken bij de planuitwerking en hoe we het onderzoek inrichten. Iedereen heeft in de periode van terinzagelegging een reactie kunnen opstellen als zij graag wijzigingen of aanvullingen in het voorliggende document willen zien. Daarnaast heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage, een onafhankelijk adviesorgaan, het bevoegd gezag over de inhoud van het op te stellen milieueffectrapport geadviseerd. Ook de wettelijke adviseurs en bestuursorganen die bij de besluitvorming over de ruimtelijke plannen betrokken zijn, hebben de gelegenheid gekregen om advies te geven. Alle binnengekomen reacties zijn met de beantwoording gebundeld in een Nota van Antwoord.

Varianten

Van de maatregelen uit het voorkeursalternatief werken we verschillende varianten uit. Deze beoordelen we op diverse aspecten (zie hoofdstuk 5) en presenteren we overzichtelijk in een variantennota. De stuurgroep en de bevoegde gezagen stellen vervolgens aan de hand van de variantennota de voorkeursvariant vast.

Voorkeursvariant

De gekozen voorkeursvariant werken we verder uit en beoordelen we gedetailleerder. De voorkeursvariant met alle beschreven effecten wordt overzichtelijk gepresenteerd in de Nota voorkeursvariant. De milieueffecten rapporteren we separaat in het milieueffectrapport¹.

Besluiten

Om de voorkeursvariant te kunnen realiseren is een aantal ruimtelijke besluiten nodig. De Omgevingswet regelt hoe ruimtelijke plannen tot stand komen en welke overheidspartij verantwoordelijk is voor de plannen. Gedurende het proces kan blijken dat er minder, meer of andere besluiten genomen dienen te worden.

¹ Het op te stellen MER heeft grotendeels het karakter van een project-MER, alleen voor het terrein de Groot is sprake van een plan-MER, omdat hier een omgevingsplan wordt opgesteld (zie hoofdstuk 4). In dit startdocument wordt voor de overzichtelijkheid de term "MER" gehanteerd.

Volgens de huidige inzichten gaat het om de volgende besluiten:

1. Provinciaal projectbesluit voor uiterwaarden Westervoort
2. Provinciaal projectbesluit voor Koppenwaard
3. Rijks projectbesluit voor IJssel en Oevers
4. Gemeentelijk (Rheden) omgevingsplan voor voormalig Terrein De Groot en omgeving

Voor de uiterwaarden Arnhem en Rheden en voor het Rhederlaag houden we de optie open om met vergunningen maatregelen mogelijk te maken indien dit nodig is. De ruimtelijke besluiten binnen dit programma kunnen we voorbereiden zodra de voorkeursvariant definitief is.

Het provinciaal projectbesluit voor uiterwaarden Westervoort wordt afgestemd op het provinciaal projectbesluit dat wordt voorbereid voor het dijkversterkingsproject Pannerden-Westervoort.

3 Participatie; hoe en wanneer betrekken we u

3.1 Waarom willen we u betrekken?

Samenvatting participatie vorige fase

De verkenningsfase was een iteratief proces van onderzoeken, ontwerpen en beslissen. De projectorganisatie heeft toen voortdurend contact onderhouden met partijen met een groot belang in het gebied: onder andere eigenaren en ondernemers. In de loop der jaren hebben tientallen gesprekken plaatsgevonden, soms één-op-één, soms in kleine groepen. Daarnaast zijn diverse participatiebijeenkomsten georganiseerd waarin belanghebbenden hebben meegedacht tijdens het ontwerpproces. De ingebrachte gebiedskennis, wensen en zorgpunten waren van groot belang voor het maken van een goed ontwerp. Tenslotte werden inspraakmomenten georganiseerd waarin belanghebbenden een (formele) reactie konden geven op het ontwerp en diverse documenten.

Doelen participatie planuitwerkingsfase

De partners van Rivierklimaatpark IJsselpoort hebben afgesproken de participatie met de omgeving in de planuitwerkingsfase voort te zetten met minimaal dezelfde intentie en kwaliteit als tijdens de verkenningsfase. Meer concreet houdt dit in dat er bij de uitwerking van het voorkeursalternatief tot een meer gedetailleerde voorkeursvariant een transparant proces wordt gevolgd en voldoende gelegenheid tot participatie moet zijn.

De participatie tijdens de planuitwerkingsfase heeft de volgende doelen:

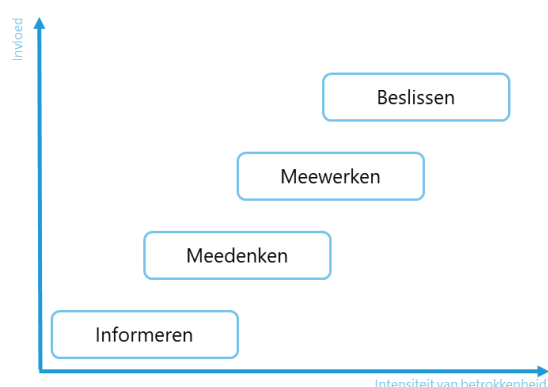
1. De planuitwerking Rivierklimaatpark IJsselpoort navolgbaar en transparant maken voor belanghebbenden
2. Betrokkenheid creëren door belanghebbenden een stem te geven
3. Kennis uit het gebied benutten om het plan beter te maken
4. Kansen in het gebied benutten
5. Draagvlak voor ruimtelijke besluitvorming vergroten

In de volgende paragrafen staat beschreven op welke wijze en wanneer belanghebbenden input kunnen leveren op deze onderzoeken.

3.2 Participatieniveaus

Het plangebied van Rivierklimaatpark IJsselpoort kent veel verschillende gebruikers en eigenaren. Mensen wonen en werken in het gebied, maken gebruik van de rivier, er wordt gerecreëerd en er zijn meerdere ecologisch waardevolle gebieden. In de vormgeving van de voorkeursvariant wordt geprobeerd een optimale balans te vinden waarbij het gebied en belanghebbenden erop vooruitgaan.

Om het betrekken van de omgevingspartijen overzichtelijk en werkbaar te houden, maken we gebruik van een veelgebruikte indeling van omgevingspartijen, via participatieniveaus. In dit project hanteren we vier niveaus: *beslissen*, *meewerken*, *meedenken* en *informer*en. De visualisatie laat zien dat de mate van betrokkenheid en invloed toeneemt vanaf het participatieniveau *informer*en tot het participatieniveau *beslissen*.

Figuur 3.1 De participatieniveaus; de mate van invloed en intensiteit van betrokkenheid

Informer en meedenken

Alle omgevingspartijen in het gebied zijn in de gelegenheid om te participeren op het niveau van *informer*en en *meedenken*. *Informer*en houdt in dat we omgevingspartijen periodiek benaderen met de laatste ontwikkelingen over het project. Deze informatievoorziening vindt voornamelijk plaats via de website en nieuwsbrieven en daarnaast via informatiebijeenkomsten. Om *mee te denken* organiseren we brede informatiebijeenkomsten waarbij iedereen welkom is en gebiedstafels waar we afhankelijk van de ontwerpvrage gericht belanghebbenden uitnodigen. Tijdens deze bijeenkomsten liggen er kaarten of ontwerpen op tafel en gaan we graag met u in gesprek. De lokale kennis en expertise van de omgevingspartijen kunnen de plannen verrijken. Gedurende het ontwerpproces zal de ruimte om mee te denken steeds kleiner worden. We geven per situatie aan welke ruimte er is. Er is altijd ruimte voor:

- Open gesprekken over de laatste stand van zaken
- Beantwoording van vragen, opheldering van onduidelijkheden
- Doorspreken ideeën van omgevingspartijen

Meewerken

Op het niveau *meewerken* bevindt zich een aantal partijen die belangrijke grond in eigendom hebben en/of beheren. Samenwerking met deze partijen is van belang om de doelen van de voorkeursvariant te kunnen realiseren. De projectorganisatie streeft ernaar om een dusdanige samenwerking met deze partijen te creëren dat iedereen er baat bij heeft. Met deze partijen wordt intensief contact onderhouden door middel van één-op-één gesprekken.

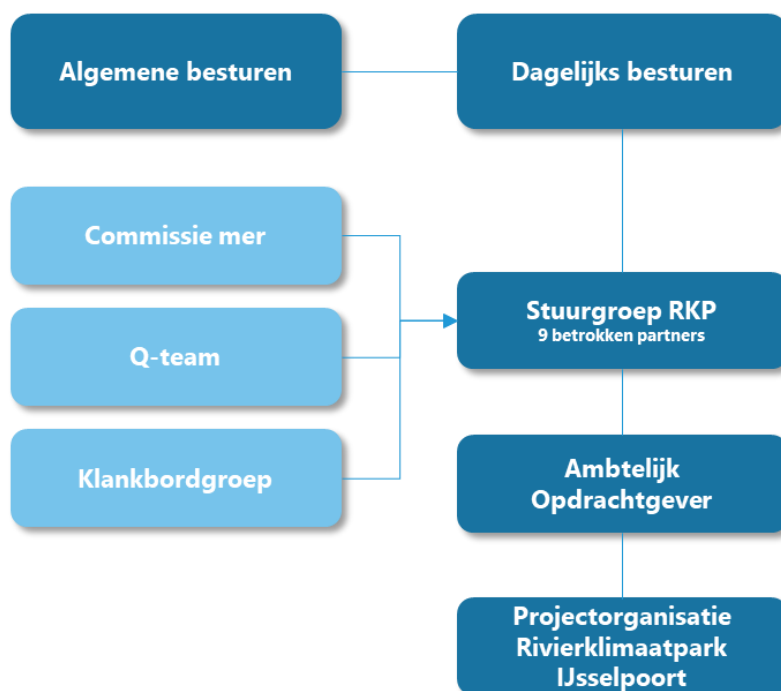
Beslissen

De partners vertegenwoordigd in de stuurgroep Rivierklimaatpark zijn betrokken op het niveau van *beslissen*. De stuurgroep wordt gevormd door de dagelijkse bestuurders van alle samenwerkende partijen binnen het programma Rivierklimaatpark: de gemeenten Arnhem, Duiven, Rheden, Westervoort en Zevenaar, waterschap Rijn en IJssel, provincie Gelderland en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW). De stuurgroep geeft sturing aan het proces van het totale programma en bereidt de bestuurlijke besluitvorming voor alle betrokken partijen voor. Zij worden geadviseerd door de Klankbordgroep, het Q-team (oftewel Kwaliteitsteam) en de Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie mer), zie ook onderstaand kader. Het Q-team en de Commissie mer toetsen ook de (tussen)resultaten van de planuitwerkingsfase. Natuurmonumenten participeert als mede-ondertekenaar van de bestuursovereenkomst Rivierklimaatpark ook op het niveau van *beslissen*.

Drie overheidspartijen vormen het bevoegde gezag. Dit zijn de drie overheidspartijen die de ruimtelijke besluiten nemen om realisatie van de voorkeursvariant mogelijk te maken. Dit zijn in ieder geval de gemeente Rheden, de provincie Gelderland en het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Afhankelijk van andere ruimtelijke besluiten en vergunningen waarover tegelijkertijd besluiten worden genomen, kunnen er ook andere bevoegde gezagen zijn, bijvoorbeeld het waterschap of het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Provincie Gelderland treedt op als coördinerend bevoegd gezag. Dit betekent dat we ernaar streven dat alle ruimtelijke besluiten zoveel mogelijk dezelfde voorbereiding, totstandkoming (ter visie legging) en rechtsbescherming (zienswijzen, bezwaar en beroep) hebben en dat de provincie dit coördineert.

De andere overheden uit de stuurgroep worden actief geïnformeerd wanneer dit voor de besluitvorming in de stuurgroep noodzakelijk wordt geacht of wanneer de betreffende overheid dit zelf noodzakelijk acht (op verzoek).

- De klankbordgroep adviseert de stuurgroep. Zij lezen mee op inhoud van de stukken en adviseren over participatie en draagvlak. De onafhankelijk voorzitter van de klankbordgroep is lid van de stuurgroep en brengt het advies van de klankbordgroep in tijdens de vergaderingen van de stuurgroep. De klankbordgroep bestaat uit een brede afvaardiging van partijen buiten de projectorganisatie. De klankbordgroep bestaat uit belangenvertegenwoordigers vanuit landbouw, bedrijven/ondernemers, recreatie, natuur en landschap, scheepvaart en vertegenwoordigers vanuit wijk- en dorpsraden
- Het Q-team MIRT-verkenning Rivierklimaatpark IJsselpoort bestaat uit Yttje Feddes (landschapsarchitectuur, voorzitter), Peter van Rooy (gebiedsontwikkeling), Frans Klijn (rivierkunde) en Bart Peters (rivierecologie). Het doel van het Q-team is het borgen van de ruimtelijke kwaliteit en integraliteit van de planuitwerking
- De Commissie mer is een onafhankelijk adviesorgaan dat de bevoegde gezagen adviseert over de inhoud van het milieueffectrapport

Figuur 3.2 De organisatie van het programma Rivierklimaatpark

Thematische samenwerking met omgeving

Bovenstaande ordening van het betrekken van belanghebbenden geldt als algemeen uitgangspunt. Daarnaast kunnen we per onderwerp een apart participatie spoor inrichten. Dit geldt bijvoorbeeld voor de volgende onderwerpen:

Natuurinclusieve landbouw

Eén van de doelen uit het voorkeursalternatief is het stimuleren van natuurinclusieve landbouw. Omdat dit vraagstuk niet op perceel niveau binnen Rivierklimaatpark bekeken wordt maar op bedrijfsniveau, is hiervoor een apart proces opgestart.

De provincie Gelderland stimuleert en faciliteert dit proces. Samen met de agrariërs uit het gebied, de grondeigenaren (zijnde niet-boeren) en andere belanghebbenden is een perspectief opgesteld om te komen tot passende agrarische bedrijvigheid in combinatie met natuur en landschapsversterking. Als randvoorwaarde geldt een gezond verdienmodel voor de agrariërs. Op bedrijfsniveau wordt het perspectief verder uitgewerkt tot concrete maatregelen. Natuurinclusieve landbouw draagt bij aan de volgende doelen van Rivierklimaatpark: Economie (passende agrarische bedrijvigheid), Natuur- en waterkwaliteit (verbinden en ontwikkelen natuurgebieden en verbeteren waterkwaliteit) en Recreatie (verbeteren toegankelijkheid en vergroten beleving gebied).

Ontwikkelruimte voor bedrijven

In de uiterwaarden gelden strikte regels voor nieuwe ontwikkelingen. Tot voor kort was het mogelijk nieuwe ontwikkelingen toe te staan wanneer ook ruimte voor de rivier wordt gerealiseerd. Voor individuele bedrijven is het vaak lastig om rivierverruiming op eigen terrein te realiseren.

Rivierklimaatpark onderzoekt daarom of en op welke wijze het mogelijk is om rivierkundige ruimte binnen het project in te zetten voor niet-riviergebonden private initiatieven in de uiterwaarden. Met de ondernemers binnen Rivierklimaatpark zijn gesprekken gevoerd en is geïnterviewd welke ontwikkelbehoefte er ligt. De gesprekken met ondernemers over dit specifieke onderwerp worden gedurende de planuitwerkingsfase voortgezet.

Op 20 maart 2024 heeft de Minister van Infrastructuur en Waterstaat besloten de Beleidsregels grote rivieren aan te passen. De ontwikkelmogelijkheden voor niet-riviergebonden activiteiten wordt daarmee zeer beperkt. De ambitie voor het bieden van ontwikkelruimte voor bedrijven binnen Rivierklimaatpark is onveranderd.

Dijkversterking Pannerden-Westervoort

De komende jaren werkt Waterschap Rijn en IJssel (WRIJ) aan de versterking van de dijk vanaf de Pannerdense Waard bij Pannerden tot aan de A12 brug over de IJssel bij Westervoort (project PanWes). De dijkversterking en het Rivierklimaatpark zijn raakvlakprojecten van elkaar. Dit betekent dat de projecten regulier contact onderhouden en nauw samenwerken.

Wij stemmen af over de onderzoeken en effectbeoordelingen voor onze plannen. Wij stemmen onze ontwerpen voor de dijkversterking en de inrichting van de uiterwaarden onderling af. Ook doen wij onderzoek naar de mogelijkheden voor een gezamenlijke uitvoering.

Deze gezamenlijke werkwijze is vastgesteld in de Samenwerkingsovereenkomst. Dit is mede belangrijk omdat er samenhang is tussen de hoogwaterveiligheidsopgave van de dijkversterking en de waterstandsdeling van het Rivierklimaatpark.

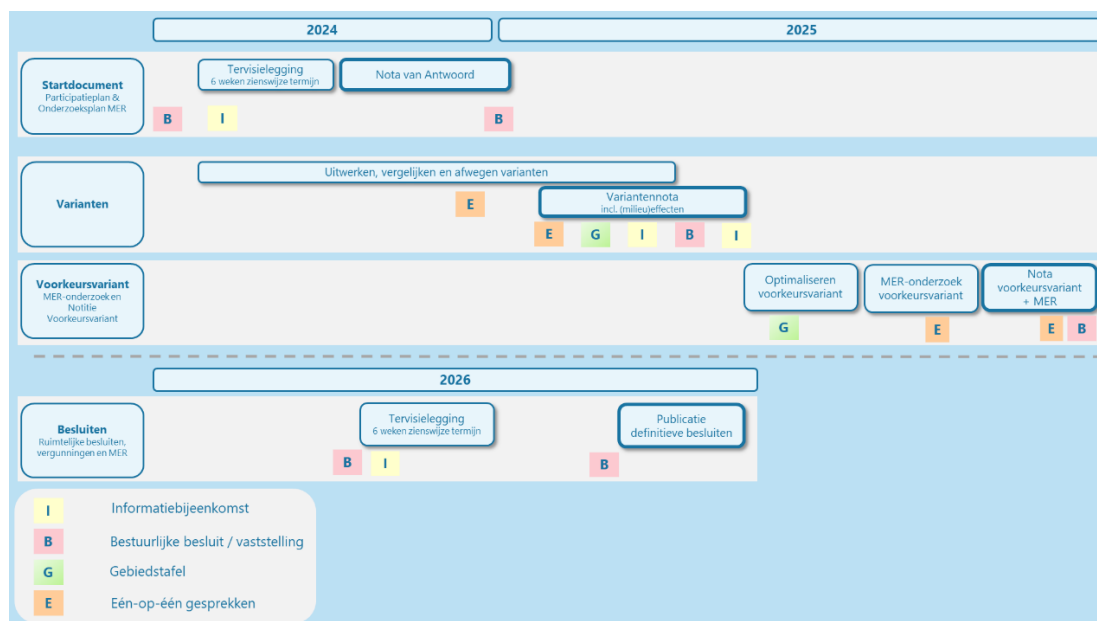
Voor de dijkversterking wordt naar verwachting in december 2024 een voorkeursalternatief vastgesteld (einde verkenningfase).

3.3 Participatiemomenten

We maken onderscheid tussen formele en informele participatie. Op twee momenten in de planuitwerkingsfase is er vanuit de formele procedure gelegenheid om reacties in te dienen:

- Bij de tervisielegging van dit startdocument heeft iedereen de mogelijkheid om op het startdocument te reageren. Hier kunnen ook alternatieve oplossingen ingebracht worden
- Aan het einde van de planuitwerking leggen de bevoegde gezagen de ontwerpbesluiten (ruimtelijke besluiten en mee te coördineren vergunningen) inclusief de milieueffectrapportage ter inzage. Op deze stukken kan iedereen zienswijzen indienen

In aanvulling op de formele procedure hecht de stuurgroep Rivierklimaatpark IJsselpoort aan een dialoog met de omgevingspartijen uit het gebied. Belanghebbenden betrekken we gedurende de hele planuitwerkingsfase bij belangrijke onderzoeken en resultaten binnen het programma. Voor verschillende groepen belanghebbenden organiseren we verschillende participatiemomenten. Hieronder lichten we deze toe. De genoemde planning is indicatief.

Figuur 3.3 De vier blokken waar de planuitwerkingsfase uit bestaat inclusief alle belangrijke participatiemomenten

Terinzagelegging startdocument planuitwerkingsfase (zomer 2024)

Via de website www.overheid.nl, een advertentie in de huis- aan huisbladen, onze website www.rivierklimaatpark.nl en de digitale nieuwsbrief is het voornemen bekend gemaakt om ruimtelijke besluiten voor het Rivierklimaatpark voor te bereiden (kennisgeving voornemen) en om belanghebbenden zoals burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen bij de planuitwerking te betrekken (kennisgeving participatie). Het startdocument is onderdeel van deze kennisgevingen zoals bedoeld in de Omgevingswet. Met dit startdocument geven we een verdere toelichting op de planuitwerking en op de wijze waarop we belanghebbenden betrekken. Het beschrijft de aanpak van de planuitwerkingsfase, welke varianten we onderzoeken, hoe we de effectbeoordeling doen en hoe we u als belanghebbende betrekken bij de planuitwerking.

Dit Startdocument heeft van 20 juni tot en met 31 juli 2024 ter inzage gelegen. In deze zes weken heeft iedereen de mogelijkheid gehad het Startdocument door te nemen en een reactie te geven. Gereageerd kon worden op de varianten die onderzocht worden, op het effectonderzoek van de varianten of op de wijze waarop we belanghebbenden betrekken. Hierbij was het mogelijk ook alternatieve oplossingen in te brengen.

De alternatieve oplossingen moesten voldoen aan de volgende kaders:

- Passen in de intergemeentelijke structuurvisie
- Redelijkerwijs een oplossing bieden voor de opgaven
- Technisch uitvoerbaar, betaalbaar en juridisch haalbaar zijn
- Duurzaam en beheerbaar zijn
- Passen binnen de voorgenomen planning

Daarbij was het mogelijk het bevoegd gezag hierover een onafhankelijk advies te vragen. De Commissie mer is gevraagd een advies te geven over de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen milieueffectrapport.

Tijdens de periode van ter inzagelegging is een informatiebijeenkomst georganiseerd, waar iedereen van harte welkom was om informatie te verkrijgen en/of specifieke vragen te stellen aan de projectorganisatie.

Na de zes weken ter inzagelegging heeft de projectorganisatie alle ingediende reacties verzameld, gecategoriseerd en gewerkt aan een eenduidige beantwoording ervan in de Nota van Antwoord. De Nota van Antwoord is vastgesteld in januari 2025.

Varianten (medio 2024-eerste helft 2025)

Na publicatie van dit Startdocument in juni 2024 werken we de verschillende varianten uit. We organiseren nog aanvullende één-op-één gesprekken en eventueel gebiedstafels met belanghebbenden om deze uitwerking te checken of aanvullende input te vragen. Vervolgens beoordelen we deze varianten aan de hand van het integraal beoordelingskader, zie hoofdstuk 5 en 6. Hierbij houden we rekening met de Nota van Antwoord op de ingediende reacties. Alle uitgewerkte varianten en beoordelingen geven we gebundeld weer in een variantennota. Zie ook hoofdstuk 5. Voordat we de resultaten voorleggen aan de stuurgroep, presenteren we ze tijdens één of meer brede informatiebijeenkomsten. Met enkele belanghebbenden organiseren we één-op-één gesprekken. Dan horen we graag of u de beoordeling herkent en of we nog elementen vergeten zijn. De stuurgroep en de bevoegde gezagen zullen vervolgens de voorkeursvariant voor verdere uitwerking/detaillering vaststellen. De keuze voor de voorkeursvariant en de argumentatie presenteren we begin 2025 in brede informatiebijeenkomsten. We nodigen iedereen uit om hier kennis van te nemen. Tevens nodigen we belanghebbenden uit om in de volgende fase mee te denken over het optimaliseren van de voorkeursvariant.

- Vierde kwartaal 2024 en eerste kwartaal 2025: Eén-op-één gesprekken en eventueel gebiedstafels met belanghebbenden om de verdere detaillering van de varianten te bespreken
- Tweede kwartaal 2025: Informatiebijeenkomst(en) over de concept variantennota om de uitwerking van de varianten en de effectbeoordeling te delen
- Derde kwartaal 2025: Informatiebijeenkomst(en) over de voorkeursvariant. Het doel is om belanghebbenden te informeren over de gemaakte keuze en om aandachtspunten voor de detailuitwerking op te halen

Voorkeursvariant (medio 2025 – begin 2026)

De voorkeursvariant wordt in deze stap verder geoptimaliseerd en gedetailleerd beoordeeld op (milieu)effecten. Resultaten daarvan nemen we op in het milieueffectrapport (MER). In het MER wordt nog grondiger onderzoek gedaan naar de effecten van de voorkeursvariant dan voor de variantennota is gebeurd. De uiteindelijke keuze voor de voorkeursvariant en de onderbouwing daarbij presenteren we overzichtelijk in de Nota voorkeursvariant.

We organiseren aan het begin van deze stap gebiedstafels. Dit zal naar verwachting in het derde kwartaal 2025 zijn. We nodigen hiervoor gericht (groepen) belanghebbenden uit om binnen de ontwerpruimte die er op dat moment is, mee te denken. Dit kunnen bijvoorbeeld grondeigenaren, bedrijven, belangenvertegenwoordigers of bewoners zijn. De exacte opzet van deze bijeenkomsten en de belanghebbenden die we uitnodigen zullen we te zijner tijd op de website van het Rivierklimaatpark vermelden. Met de input van de gebiedstafels optimaliseren we de voorkeursvariant en beoordelen deze op (milieu)effecten. Naast deze gebiedstafels zullen we in deze periode één-op-één gesprekken voeren met specifieke belanghebbenden.

De Nota voorkeursvariant en het milieueffectrapport worden door de stuurgroep vastgesteld. Dit vindt naar verwachting begin 2026 plaats. De bevoegde gezagen stellen vervolgens de ontwerpbesluiten en eventuele ontwerp-vergunningen vast.

- Derde kwartaal 2025: Gebiedstafels met belanghebbenden om input te verzamelen voor het detailontwerp van de voorkeursvariant
- Derde kwartaal 2025: Eén-op-één gesprekken met specifieke belanghebbenden om input te verzamelen voor het detailontwerp van de voorkeursvariant
- Vierde kwartaal 2025: Eén-op-één gesprekken met belanghebbenden om resultaten van de (milieu)effectbeoordeling te toetsen en de voorgenomen keuzes toe te lichten

Besluiten (2026)

De bevoegde gezagen leggen medio 2026 de ontwerpbesluiten, ontwerp-vergunningen inclusief het bijbehorende milieueffectrapport ter inzage. Gedurende deze periode van 6 weken kan iedereen zienswijzen indienen. In deze periode organiseren we ook brede informatiebijeenkomsten om de plannen toe te lichten en vragen te beantwoorden. De Commissie mer vragen we een advies uit te brengen over de inhoud van het opgestelde MER. De bevoegde gezagen zullen de binnengekomen zienswijzen en het advies van de Commissie mer betrekken bij de finale besluitvorming (eind 2026).

- Tweede kwartaal 2026: Inspraakbijeenkomsten voor iedereen om kennis te nemen van het opgestelde MER en de ontwerpbesluiten voor de maatregelen uit de voorkeursvariant
- Tweede kwartaal 2026: Gedurende zes weken gelegenheid tot het indienen van zienswijzen voor eenieder

Contact vanuit de projectorganisatie

We laten op verschillende manieren van ons horen:

- Via de projectwebsite www.rivierklimaatpark.nl met alle projecthistorie
- Via de digitale nieuwsbrief met nieuws, achtergrondinformatie en verhalen uit het gebied

We zijn bereikbaar voor alle belanghebbenden en belangstellenden via de projectmail rivierklimaatpark@rws.nl

4 Varianten

4.1 Ontwikkeling van varianten

Om het voorkeursalternatief uit te kunnen werken tot een meer gedetailleerde voorkeursvariant hebben we onderzocht welke variaties voor de ruimtelijke inrichting en vormgeving van maatregelen nog mogelijk zijn. Hierbij hebben we varianten ontwikkeld, op basis van de ontwerpruimte binnen het voorkeursalternatief, de deskundigheid van experts en het ontwikkelde ruimtelijk perspectief (zie kader). Deze varianten hebben we besproken in één-op-één gesprekken met enkele grondeigenaren en gepresenteerd tijdens een informatiebijeenkomst op 27 februari 2024.

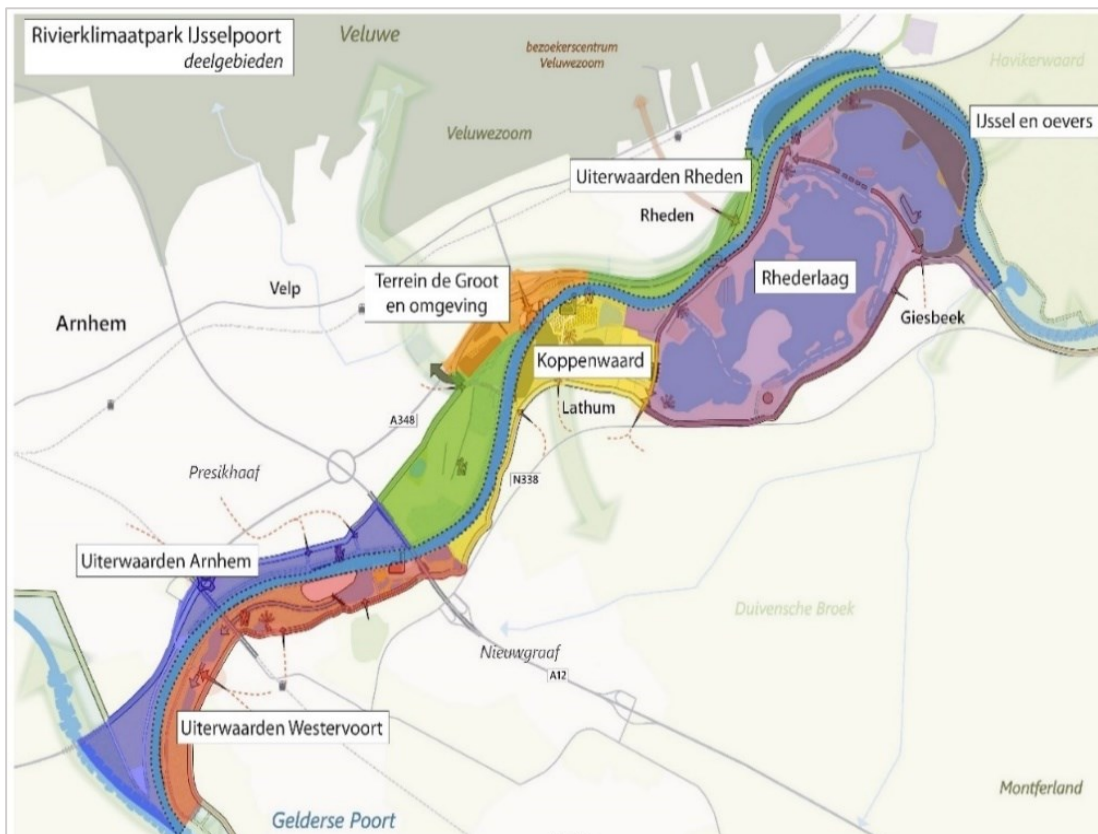
Ruimtelijk perspectief

Het ruimtelijk perspectief is bedoeld als een inspirerende ontwerphandleiding voor het Rivierklimaatpark IJsselpoort in de planuitwerkingsfase. Het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit (belevingswaarde, gebruikswaarde en toekomstwaarde) van het gebied is één van de hoofddoelen van het programma en daarmee in de uitwerking van groot belang. Het vertrekpunt van de uitwerking is het voorkeursalternatief zoals vastgesteld in de verkenningsfase. Iedere maatregel op zich en alle maatregelen in samenhang dragen bij aan de versterking van de ruimtelijke kwaliteit. Dit ruimtelijk perspectief beschrijft een toekomstperspectief voor 2050 en verder. Ook worden leidende principes benoemd die gebruikt worden bij het verder ontwerpen van de maatregelen en het beoordelen van varianten. Door gebruik te maken van het ruimtelijk perspectief bij het opstellen van de varianten, het MER, de integrale beoordeling, de totstandkoming van de voorkeursvariant wordt een passend kwaliteitsniveau geborgd. Het ruimtelijk perspectief vormt de basis voor het nog op te stellen landschapsplan en de beeldkwaliteitscriteria, die op hun beurt een belangrijke rol spelen bij vergunningverlening en uitvoering van het programma en nieuwe ontwikkelingen in het gebied. Zie ook bijlage 4.

In de variantenstudie beoordelen we deze varianten. Het doel van de variantenstudie is om inzicht te krijgen in de positieve en negatieve effecten van de verschillende maatregelen en varianten daarbinnen. Daarbij kijken we naar verschillende aspecten zoals ruimtelijke kwaliteit, maakbaarheid en vergunbaarheid, kosten, bijdragen aan de doelen, draagvlak en milieueffecten (zie hoofdstuk 5 Beoordeling). Bestuurders kunnen op basis van deze informatie de hoofdkeuzes maken die leiden tot een voorkeursvariant.

Niet voor alle maatregelen zijn nog onderscheidende hoofdkeuzes te maken. Voor enkele maatregelen, zoals het beleefbaar maken van cultuurhistorische elementen, geldt dat de inrichting en vormgeving in de volgende fase (optimaliseren van de voorkeursvariant) plaatsvindt. Veel varianten vallen binnen een specifiek deelgebied. Enkele varianten, zoals maatregelen voor waterstandsdeling beschrijven we (ook) voor het hele Rivierklimaatpark. Voor recreatieve routes en gebiedsentrees maken we per deelgebied een uitwerking van de varianten zodat we deze in de variantenafweging volwaardig kunnen meewegen.

In het plangebied onderscheiden we zeven deelgebieden, die op de afbeelding hieronder zijn aangeduid. Hieronder volgt per deelgebied een overzicht van de varianten die we gaan onderzoeken.

Figuur 4.1 Deelgebieden Rivierklimaatpark Ijsselpoort

Uiterwaarden Westervoort	Uiterwaarden Rheden	Koppenwaard	Rhederlaag	Terrein de Groot en omgeving	Ijssel en oevers
Nevengeul	Landschappelijke inrichting Velperwaard	Verlagen Koppenwaardse dam en kade Marsweg	Verkeersinrichting Marsweg	Ontwikkeling voormalig steenfabriek-terrein en "Groene rivier"	Locatie natuurvriendelijke oevers
Eénzijdig aangetakte geul	Kleinschalig landschap	*Meerdere varianten	Scheiding verkeersstromen	*Varianten nader te ontwikkelen	Meerdere oeverstroten
Eénzijdig aangetakte geul met drempels	Open landschap	Geul en kade Marsweg	Fietsstraat		
Ondiepe kwelgeul		Aanpassing afwatering, kader Marsweg met duikers			
Monding van geul		Diepe geul, brug Marsweg			
Havenkom Putman		Uitbreiding Ooiboskern			
Havengeul Struk V.		Meerdere varianten			
Dubbele monding					
Hoogwatervrije terrein Putman					
Vormgeving terrein					
Verkeer dijk Westervoort					
Aanpassen wegprofiel					
Fietspad buitendijks					
Recreatief gebruik					
Wandelpaden door het hele gebied					
Zonering					
Gebiedsentrees					

= Maatregel
 = Variant

Tabel 4.1 Te onderzoeken varianten per deelgebied. Voor deelgebied "Uiterwaarden Amhem" worden geen varianten onderzocht.

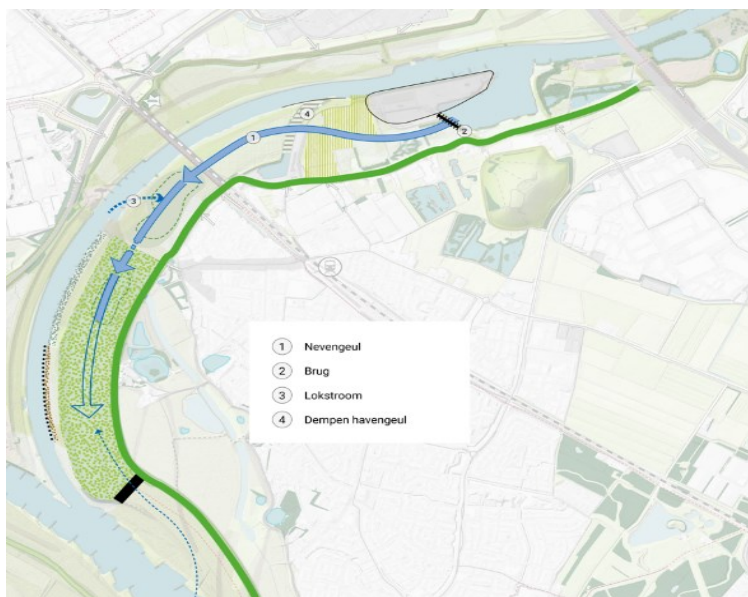
4.2 Uiterwaarden Westervoort

4.2.1 Type nevengeul

In dit deelgebied wordt een nevengeul aangelegd. Dit is een belangrijke maatregel binnen het project Rivierklimaatpark, die aan meerdere doelen gekoppeld is en waar nog onderscheidende ruimtelijke hoofdkeuzes voor te maken zijn. We onderscheiden drie varianten voor de vormgeving of het type geul: de eenzijdig aangetakte geul, de eenzijdige aangetakte geul met drempels en de kwelgeul. Deze functioneren ecologisch op een andere manier. We onderzoeken wat de ligging van de geul wordt, dicht bij de dijk of dicht bij de IJssel, hoe diep en breed de geul wordt aangelegd en hoe we de oevers het beste kunnen vormgeven. Ook de monding van de geul kan variëren. De hoofdkeuze, die we met de varianten willen onderzoeken, is welke geul hier ecologisch en landschappelijk het meest passend is en hoeveel KRW-geullengte er gerealiseerd kan worden. Daarbij onderzoeken we onder meer hoe de geul functioneert in tijden van droogte en hoe soorten zich verplaatsen. Voor alle geultypen kijken we ook naar de mogelijkheden voor een kleine permanente bovenstroomse instroom van rivierwater via een inlaat of buis naar één van de plassen, de mogelijkheden voor het eerder laten instromen van rivierwater bij hoogwater en wat het effect is op de realisatie van overstromingsgrasland achter de geleidedam in de Hondsbroeksche Pleij. Vraagstuk bij het ontwerp van de geul is ook hoe de huidige havenkom van Struyk Verwo wordt ingepast. Deze kan aangetakt worden, maar ook gedempt of als geïsoleerde plas worden vormgegeven. We onderzoeken de voor- en nadelen hiervan.

Variant 1. Eénzijdig aangetakte geul

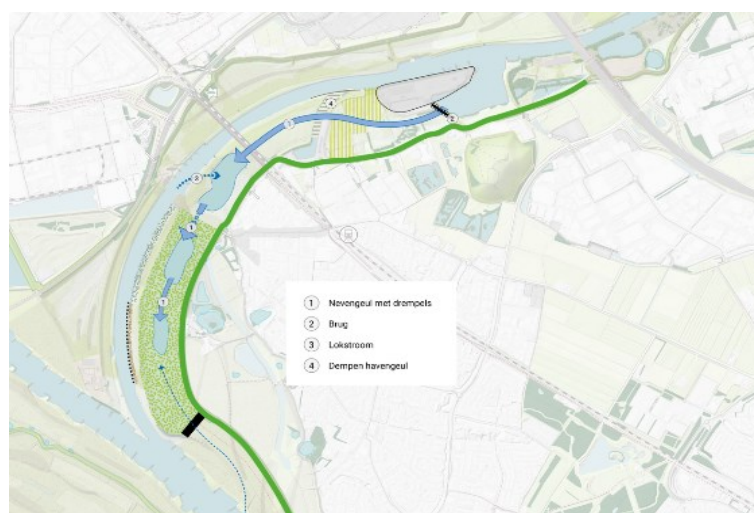
De geul is in deze variant over de gehele lengte permanent verbonden met de IJssel, ook bij lage rivierwaterstanden. De bestaande plassen in de uiterwaarden worden vergraven en gaan deel uitmaken van de doorgaande geul. De geul moet altijd watervoerend zijn, daar houden we rekening mee bij de vormgeving van het profiel van de geul en we beoordelen of dit landschappelijk en ecologisch passend is op deze plek. Ook wordt de vraag beantwoord wat het effect is van een doorsnijding van de Veerdam die nodig is om voldoende geullengte te realiseren. Hier ligt een raakvlak met de hydraulische werking van het regelwerk Hondsbroeksche Pleij. Met dit kunstwerk is de afvoerverdeling tussen de verschillende rijntakken te regelen.

Figuur 4.2 Eénzijdig aangetakte geul

Variant 2. Eénzijdig aangetakte geul met drempels

De geul is in deze variant maar voor een deel permanent verbonden met de IJssel. De geul bevat drempels, die voorkómen dat de plassen en bovenstroomse delen van de geul bij lage rivierwaterstanden droogvallen. Hiermee wordt voorkomen dat de natuurwaarde van de plassen wordt aangetast. De bestaande plassen blijven hierbij zoveel mogelijk gehandhaafd. We onderzoeken onder meer of en hoe de Veerdam doorsneden wordt en hoe hoog de drempels komen te liggen.

Figuur 4.3 Eénzijdig aangetakte geul met drempels

Variant 3. Ondiepe kwelgeul

De geul wordt in deze variant ingericht als een ondiepe kwelgeul. De geul voert regenwater en mogelijk ook kwel uit de rivier en oeverwal af. De bestaande plassen blijven gehandhaafd. De geul kent een moerasachtig karakter. Dit type geul sluit aan bij de oude geulen die te vinden zijn in de ondergrond (Nederrijn-Lek, Koningspleij, Vaalwaard). Een belangrijke vraag is of de geul wel voldoende kwel aantrekt en of en hoe de Veerdam wordt doorsneden.

Figuur 4.4 Ondiepe kwelgeul

4.2.2 Monding van de geul

De geul kan op verschillende locaties aangetakt worden op de IJssel. Dit heeft effect op de waterstand in de geul en daarmee op de inrichtingseisen, bijvoorbeeld op de diepte om jaarrond watervoerend te zijn. Ook raakt de plek van de monding aan het grondgebruik en de toegankelijkheid van de uiterwaard. Aandachtspunten zijn verder hoeveel areaal van het recent aangelegde glanshaverhooiland wordt aangetast en hoe de brug naar het terrein van Putman wordt vormgegeven vanwege rivierkundige en ecologische eisen. Tot slot zijn er rivierkundige effecten (waterstandsdeling, morfologie) en mogelijke raakvlakken met de dijkversterking Pannerden-Westervoort.

Er zijn twee mondingen mogelijk: in de havenkom van Putman of een monding in de havengeul van Struyk Verwo. Deze kunnen ook gecombineerd worden tot twee kortere geulen, zoals hierboven verbeeld (de twee geulen worden niet op elkaar aangesloten).

Figuur 4.5 Monding van de geul

4.2.3 Vormgeving hoogwatervrije terrein Putman

Er zijn verschillende manieren voor het uitbreiden van het hoogwatervrij terrein van Putman en het verbeteren van de laad- en losfaciliteiten. We onderzoeken in het aangegeven zoekgebied verschillende varianten voor het hoogwatervrije terrein inclusief kade of ponton met ruimte voor twee schepen van 110 meter lengte. De vormgeving van het hoogwatervrije terrein raakt aan de ligging van de nevengeul, de rivierkundige effecten in het gebied en het gebruik van de haven. Dit wordt in samenhang onderzocht.

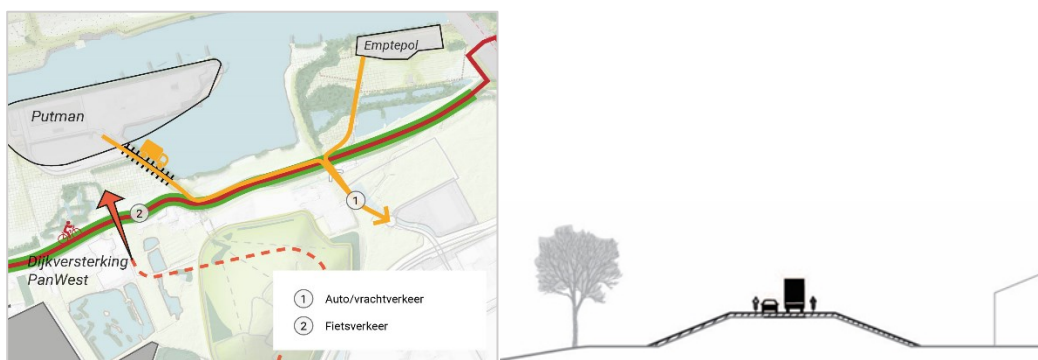
Figuur 4.6 Vormgeving hoogwatervrije terrein Putman

4.2.4 Verkeer dijk Westervoort, ter hoogte van terrein Putman

De dijk bij Westervoort wordt zoveel mogelijk autoluw gemaakt. Daartoe wordt er een verkeerskundige knip gelegd, zodat doorgaand verkeer niet verder kan en de dijk alleen voor bestemmingsverkeer toegankelijk is. Wel moet het buitendijks gelegen terrein van Putman bereikbaar zijn, waardoor op een kort traject de dijk gebruikt wordt voor auto- en vrachtverkeer van en naar het terrein van Putman.

Variant 1: Aanpassen wegprofiel

Fietsers, bestemmingsverkeer en vrachtverkeer Putman gaan in deze variant allemaal over de dijk. De weg wordt verkeersveilig ingericht, bijvoorbeeld als fietsstraat, met brede fietssuggestiestroken of met apart fietspad. Het profiel wordt mogelijk verbreed. Voor wandelaars wordt ingezet op een wandelpad onderaan de dijk, in combinatie met de beheerstrook van het waterschap.

Figuur 4.7 Verkeer dijk Westervoort, ter hoogte van terrein Putman – aanpassen profiel

Variant 2: Fietspad buitendijks

In deze variant worden de fietsers buitendijks geleid, door de uiterwaard. Bestemmingsverkeer en vrachtverkeer Putman rijdt over de dijk. Voor wandelaars wordt ingezet op een wandelpad onderaan de dijk, in combinatie met de beheerstrook voor het waterschap.

Figuur 4.8 Fietsers buitendijks

4.3 Uiterwaarden Rheden

Voor de Velperwaard, onderdeel van de uiterwaarden Rheden, zijn twee hoofdvarianten ontwikkeld voor de landschappelijke hoofdstructuur. Dit raakt aan de ontwikkeling van natuurwaarden zoals stroomdalgraslanden, agrarisch gebruik, recreatie, landschapsbeleving en rivierkunde. Voor de andere helft van dit deelgebied bij Rhederlaag zijn geen varianten ontwikkeld.

Variant 1: Kleinschalig landschap

In de Velperwaard wordt in deze variant het kleinschalige karakter van het landschap versterkt door de aanplant van heggen, houtwallen, solitaire bomen en dergelijke. Er wordt ingezet op natuurwaarden gekoppeld aan deze landschappelijke elementen, in combinatie met natuurinclusieve landbouw. Er ontstaat zo een gradiënt van open landschap in de Arnhemse uiterwaarden, naar een meer besloten landschap in de Velperwaard. De precieze locatie van landschapselementen wordt nog bepaald (de tekening is indicatief).

Figuur 4.9 Kleinschalig landschap

Variant 2: Open landschap

In deze variant is de Velperwaard voornamelijk grazig en open, met hoogstens hier en daar een heg of solitaire boom. Alleen rondom de monding van de Velperbeek in het noorden is er sprake van een kleinschalig landschap. Er wordt qua natuurwaarden primair ingezet op weidevogels, in combinatie met natuurinclusieve landbouw.

Figuur 4.10 Open landschap

4.4 Uiterwaarden Arnhem

Voor de maatregelen uit het voorkeursalternatief hebben we voor dit deelgebied geen varianten ontwikkeld. De toegankelijkheid voor recreanten maakt deel uit van de variant voor recreatief gebruik (par. 4.9). In samenhang met het recreatief gebruik onderzoeken we voor dit deelgebied wat mogelijke locaties voor entrees naar het gebied zijn en met welk niveau van voorzieningen. Daarbij onderzoeken we ook de mogelijkheden voor recreatieve ontwikkeling van Fort Westervoort.

4.5 Koppenwaard

4.5.1 Verlagen Koppenwaardsedam en kade Marsweg

De Koppenwaard is een belangrijke locatie voor het realiseren van de benodigde waterstandsdeling in de IJssel. Er wordt onderzocht hoe dit het beste gerealiseerd kan worden, in een combinatie van maatregelen: het verlagen van de Koppenwaardsedam, het doorstroombaar maken van de kade Marsweg met duikers (kokers die watergangen met elkaar verbinden) of een brug en het verbeteren van de doorstroombaarheid van de uiterwaard. Er is een raakvlak met de ontwikkeling van de groene rivier bij voormalig Terrein de Groot. Gezamenlijk moeten deze maatregelen voldoende waterstandsdeling realiseren in de IJssel. Hiervoor onderzoeken we verschillende varianten in samenhang.

Door deze waterstandverlagende maatregelen zal de Koppenwaard vaker onder water staan. Dit raakt aan de riviergebonden natuurwaarden, de waterkwaliteit van het Rhederlaag en de stroomsnelheid van het water. We onderzoeken onder meer de volgende aspecten:

- Hoe vaak en hoe lang staat de Koppenwaard onder water en wat betekent dit voor de natuurwaarden en het agrarisch gebruik

- Wat zijn de effecten op de waterkwaliteit en de bacteriologische verontreiniging van het Rhederlaag
- Hoe kunnen we in de toekomst mogelijk aanvullende waterstandsdeling bij hoogwater mogelijk maken
- Hoe wordt omgegaan met de aanwezige bodemverontreiniging, wat is het effect van een toename van het overstromen op de aanwezige vuilstort
- Hoe kan het ooibos beter doorstroombaar worden gemaakt en wat betekent dit voor de mate waarin de Koppenwaardsedam verlaagd moet worden
- Welke stroomsnelheden treden op en wat betekent dit voor de stabiliteit van de oeverconstructies in het Rhederlaag en voor de stabiliteit van de Marsweg

Figuur 4.11 Verlagen Koppenwaardsedam en kade Marsweg

4.5.2 Geul en kade Marsweg

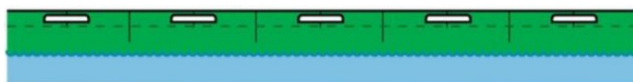
Om de natuurwaarden in de Koppenwaard verder te verhogen, worden twee varianten onderzocht. Daarbij worden twee verschillende invalshoeken voor de te ontwikkelen natuurwaarden gekozen. In één variant wordt de verdroging van de uiterwaard verminderd door de huidige afwatering aan te passen. In de andere variant wordt ingezet op het toevoegen van nieuwe natuurwaarden en meer waterdynamiek door aanleg van een korte geul, eenzijdig aangetakt aan het Rhederlaag. Beide denkrichtingen hebben directe raakvlakken met de vormgeving en stabiliteit van de kade Marsweg en met de waterkwaliteit van het Rhederlaag. Ook onderzoeken we het effect op de stroomsnelheid van het hoogwater.

Variant 1. Aanpassing afwatering, kade Marsweg met duikers

De afwatering van de Koppenwaard wordt in deze variant aangepast om de verdroging die is ontstaan door de drainerende werking van het Rhederlaag en de IJssel te verminderen. De ontwateringssloot, die momenteel afwaterd op het Rhederlaag, wordt verondiept met flauwe oevers. Zo trekt deze minder water aan. Het uitlaatwerk naar het Rhederlaag wordt aangepast op de nieuwe bodemhoogte van de ontwateringssloot om het water langer vast te houden. De vraag is hoeveel effect dit heeft op de verdroging en daaraan gekoppelde natuurwaarden.

Figuur 4.12 Aanpassing afwatering, kade Marsweg met duikers

Figuur 4.13 Aanzicht kade Marsweg met duikers

De Marsweg wordt ten behoeve van waterstandsdeling doorstroombaar gemaakt. Dit kan met duikers. De vorm en omvang van de duikers wordt nader onderzocht. De vormgeving van de kade moet afgestemd worden op de verkeersinrichting van de Marsweg.

Variant 2. Diepe geul, brug Marsweg

De ontwateringssloot in de Koppenwaard wordt in deze variant verdiept tot een geul, eenzijdig aangetakt aan het Rhederlaag. De geul wordt overspannen door een brug in de Marsweg. De vormgeving van de kade moet afgestemd worden op de verkeersinrichting van de Marsweg. De locatie van de geul volgt de oude stroombanen in de ondergrond en kan ofwel zuidelijk worden geplaatst, op het tracé van de huidige afwateringssloot ofwel noordelijk, richting het recreatieterrein.

De noordelijke variant kan gecombineerd worden met het verondiepen van de afwateringssloot uit de vorige variant. De reden voor het onderzoeken van een geul in de Koppenwaard is dat het een kans biedt om een extra geul te ontwikkelen naast de geul bij Westervoort. Het aanleggen van een geul in combinatie met een brug in de Marsweg zorgt ervoor dat de Koppenwaard vaker onder water staat. Dit raakt aan de natuurwaarden in het gebied en de waterkwaliteit van het Rhederlaag. Andere aandachtspunten zijn de landschappelijke inpassing (benodigde diepte van de geul), de ontwaterende werking van de geul en het effect op het landgebruik.

Figuur 4.14 Aanzicht brug Marsweg

Figuur 4.15 Zuidelijke variant, op het tracé van de huidige afwateringssloot

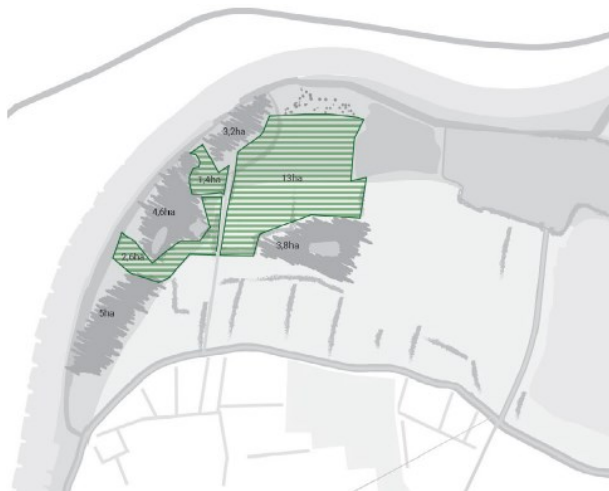
Figuur 4.16 Noordelijke variant, langs het recreatieterrein

4.5.3 Uitbreiding ooiboskern

In het VKA is voor natuur in de Koppenwaard een uitbreiding van de boskern tot minimaal 25 hectare aaneengesloten zacht- en hardhoutooibos voorzien. Er wordt uitgegaan van een mozaïek van typen hard- en zachthoutooibos, zomen, struwelen, ruigten en korte vegetaties met een extensieve begrazing door runderen. Er is een raakvlak met de beoogde waterstandsdeling. Verlaging van de Koppenwaardse dam is immers van belang voor (de kwaliteit van het) ooibos met de gewenste dynamiek.

Variant 1

Ontwikkelen ooibos in de oeverzone langs de rivier. Verbinden met het centrale bosperceel.

Figuur 4.17 Ooiboskern, variant 1

Variant 2

Ontwikkeling ooiboskern in de oeverwalzone en verbinden in oost-west richting met de ooiboskern midden in de Koppenwaard. Mogelijke uitbreiding van het zoekgebied richting het oosten, indien onvoldoende hectares behaald zijn.

Figuur 4.18 Ooiboskern, variant 2

Variant 3

Uitbreiden ooibos midden in de Koppenwaard, met verbindingen via hagen naar de ooibossen in de oeverwalzone.

Figuur 4.19 Ooiboskern, variant 3

4.6 Rhederlaag

Er wordt ingezet op een kwaliteitsimpuls voor het Rhederlaag. Dit wordt verder uitgewerkt in het Masterplan Rhederlaag. In deze fase van het project worden hiervoor geen varianten verkend.

Een concrete opgave, waar twee varianten voor zijn getekend, is de verkeersveiligheid en aantrekkelijkheid van de Marsweg. In het verlengde hiervan onderzoeken we de optimale inrichting van de Koestraat als entree van het gebied .

Het vergroten van de doorstroombaarheid van de kade Marsweg is beschreven bij het deelgebied Koppenwaard, omdat dit directe raakvlakken heeft met de maatregelen in dit deelgebied.

4.6.1 Verkeersinrichting Marsweg

De Marsweg is nu erg druk, verkeersonveilig en onaantrekkelijk. De weg wordt onder meer gebruikt door bezoekers per auto, trailers met boten en vrachtverkeer voor bevoorrading. Daarnaast maken fietsers en voetgangers gebruik van de weg. Er wordt ingezet op het verbeteren van de veiligheid en aantrekkelijkheid door herinrichting van het profiel. We verkennen twee varianten.

Variant 1. Scheiding verkeersstromen

Het gemotoriseerd verkeer, fietser en wandelaars worden gescheiden, ieder op een eigen strook. Per deel van de Marsweg kan hierbij voor een andere invulling worden gekozen. We onderzoeken onder meer een fietspad onderaan de teen van de dijk vanaf de Veerstal tot aan de pont en eventueel verder.

Figuur 4.20 Scheiding verkeersstromen

Variant 2. Fietsstraat

De Marsweg wordt omgevormd tot een fietsstraat. Auto's en ander verkeer zijn te gast. Deze variant wordt onderzocht op trajecten waar het scheiden van de verkeersstromen niet mogelijk is, bijvoorbeeld vanwege ruimtegebrek.

Figuur 4.21 Fietsstraat

4.7 Terrein de Groot en omgeving

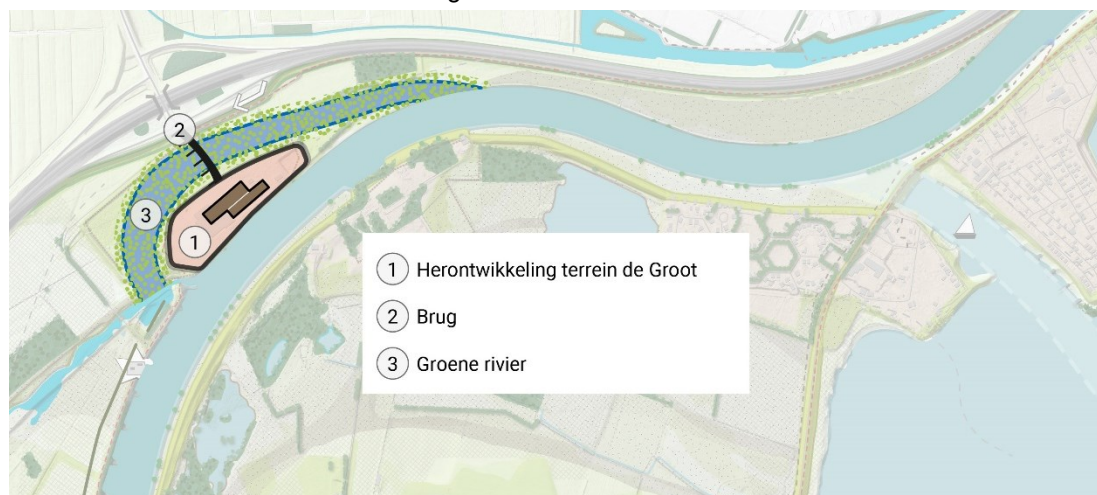
Er wordt ingezet op de herontwikkeling van het voormalige steenfabrieksterrein de Groot. De uiterwaard wordt ontwikkeld tot groene rivier. Deze ontwikkeling wordt samen met de eigenaar van het terrein vormgegeven. De groene rivier draagt bij aan de doelstelling voor waterstandsdeling. Er is een raakvlak met de maatregelen in de Koppenwaard. Gezamenlijk moeten deze maatregelen voldoende waterstandsdeling realiseren. Hiervoor onderzoeken we verschillende varianten in samenhang.

De overige inrichtingsmaatregelen zijn hier niet dusdanig onderscheidend dat er varianten voor onderzocht en beoordeeld moeten worden. De inrichting en vormgeving wordt als onderdeel van het ontwerpproces verder uitgewerkt. Hierbij spelen vragen zoals:

- Waar kan het maaiveld het beste worden verlaagd en tot hoever is dit nodig
- Hoe kan de groene rivier ook bij laagwater zichtbaar gemaakt worden
- Hoe kan de oude spoorlijn ingepast worden
- Is verwijdering van vegetatie, struweel en bomen in de stroombaan nodig en zo ja, hoe kan deze het beste worden ingepast in relatie tot de aanwezige natuurwaarden
- Zijn er aanpassingen nodig aan de monding van de Velperbeek

Ontwikkeling voormalig steenfabrieksterrein

Terrein de Groot wordt ontwikkeld met ruimte voor natuur, recreatie en kleinschalige energieopwekking. In overleg met de betrokken partijen wordt binnen de omvang van het hoogwatervrije terrein zoals in het voorkeursalternatief aangegeven, de intensiteit van het recreatief programma verkend, inclusief de ontsluiting en de mogelijkheden om de cultuurhistorisch waardevolle bebouwing te behouden. Hiervoor ontwikkelen we verschillende

varianten.

Figuur 4.22 Ontwikkeling voormalig steenfabrieksterrein

4.8 IJssel en oevers

De belangrijkste opgaven in dit deelgebied zijn de aanleg van natuurlijke oevers en het verbeteren van een aantal breedte- en diepteknelpunten van de vaarweg. Voor de aanleg van natuurlijke oevers zijn twee varianten ontwikkeld.

Bij de ambtshalve wijzigingen staat aangegeven dat er sprake is van één variant.

Locatie natuurvriendelijke oevers

In het voorkeursalternatief wordt ingezet op ontstening van de oevers van de IJssel. Voor de aanleg van de natuurvriendelijke oevers is in het VKA circa 10 km aangeduid als zoekgebied voor de aanleg van natuurvriendelijke oevers. Het doel voor de korte termijn is het realiseren van 5,1 km natuurvriendelijke oever. Het ontwikkelen van natuurvriendelijke oevers raakt aan het agrarisch gebruik van de uiterwaarden, de beschermingszone voor waterkeringen en de scheepvaartknelpunten. Bij het onderzoek kijken we onder meer de volgende aspecten:

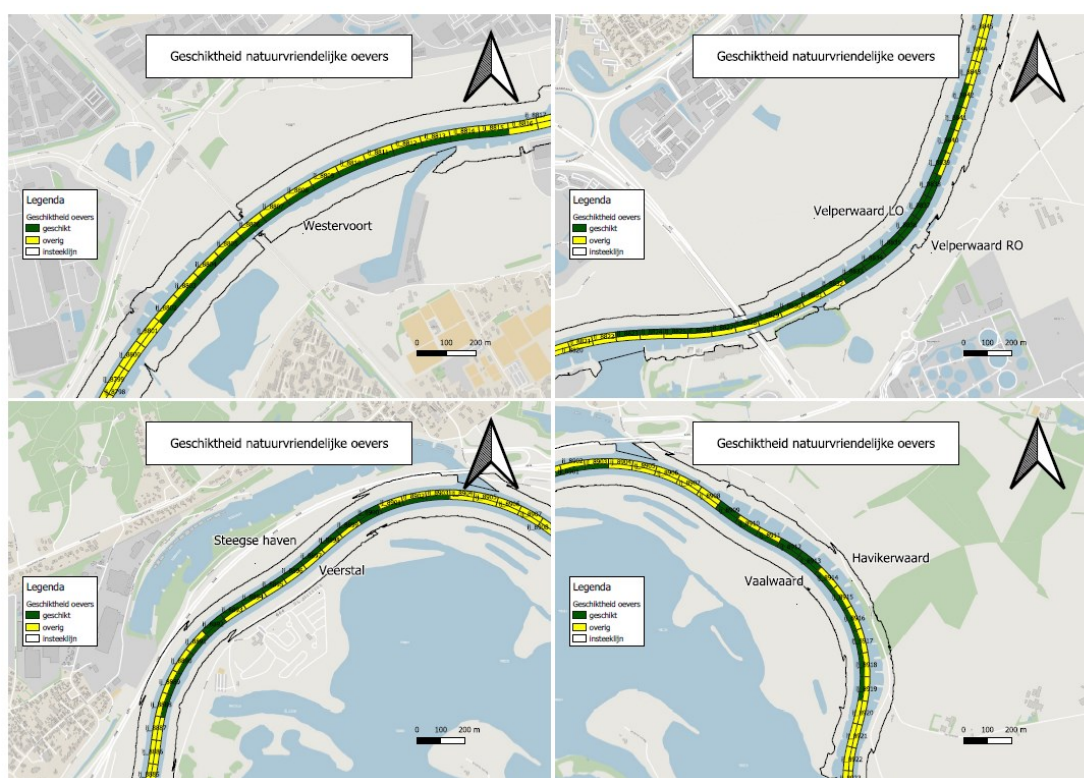
- Welke locaties zijn het meest geschikt voor de aanleg van natuurlijke oevers
- Wat zijn eventuele neveneffecten als we overgaan op aanleg van natuurlijke oevers
- Op welke trajecten kunnen de oevers onder invloed van natuurlijke processen ontstaan, op welke trajecten moeten ze direct volledig aangelegd worden
- In hoeverre is aanzanding te verwachten op de geselecteerde locaties en welke mitigerende maatregelen zijn eventueel mogelijk
- Hoe gaan we om met solitaire bomen in de oeverzone

- Welke inrichtings- en beheermaatregelen zijn nodig om stroomdalgraslanden te realiseren in de oeverzone

Uit nadere analyse van de oeverstroken uit het VKA is gebleken dat er binnen dit zoekgebied onvoldoende geschikte oevers aanwezig zijn voor realisatie van de opgave. Daarop zijn alle oeverstroken binnen het projectgebied opnieuw beschouwd en getoetst op de geschiktheid voor de realisatie van natuurlijke oevers. Hierbij is een aantal criteria toegepast, zoals de huidige vaardiepte voor de scheepvaart, de ligging van de oeverlijn na afgraving (ten opzichte van kades en wegen) en het omliggende landgebruik.

Uit deze analyse zijn zeven oeverstroken naar voren gekomen die het meest geschikt zijn voor de aanleg van natuurlijke oevers, zie ook bijgevoegde kaart:

- Westervoort (rechteroever)
- Velperwaarden (linkeroever)
- Velperwaarden (rechteroever)
- Veerstal (rechteroever)
- Steegse haven (linkeroever)
- Vaalwaard (linkeroever)
- Havikerwaard (linkeroever).

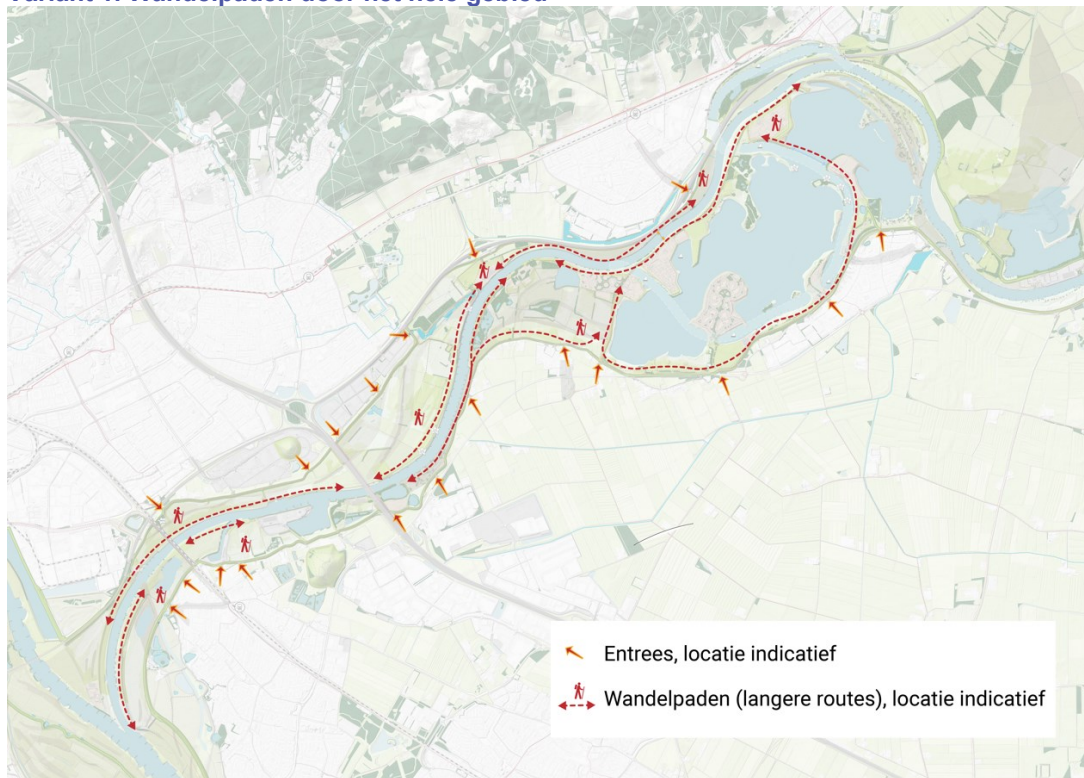

Figuur 4.23 Meest geschikte oeverstroken voor natuurvriendelijke oevers

4.9 Recreatief gebruik

Voor alle deelgebieden liggen opgaven om de recreatieve gebruiksmogelijkheden te vergroten met o.a. een recreatief routenetwerk en entrees. Om de effecten op met name natuur te kunnen beoordelen, zijn twee hoofdvarianten voor recreatie gebruik ontwikkeld. Deze varianten voor recreatie gebruik integreren we in de uitwerking van de varianten per deelgebied, zodat we de routes als integraal onderdeel van de varianten kunnen beoordelen. Per deelgebied kunnen daarbij andere keuzes worden gemaakt. In samenhang met het routenetwerk onderzoeken we in de uiterwaarden Arnhem de mogelijkheden voor de ontwikkeling van Fort Westervoort. In Westervoort onderzoeken we bijvoorbeeld de mogelijkheden voor de herontwikkeling van Struyk Verwo. In de Koppenwaard gaat het om de mogelijkheden van recreatieve ontwikkeling van het voormalige steenfabrieksterrein.

Variant 1. Wandelpaden door het hele gebied

Figuur 4.24 Wandelpaden door het hele gebied

Grote delen van het gebied zijn in deze variant toegankelijk voor wandelaars. Dit betreft extensieve recreatie op onverharde wandelpaden. Er is een zo continu mogelijke wandelroute langs de IJssel en onderlangs de dijk, inclusief meerdere verbindingen daartussen.

Op de dijk is een continue fietsroute, waar dit niet mogelijk is loopt het fietspad door de uiterwaard. Er wordt in deze variant een aantal kleinere entrees ontwikkeld (dijkovergangen). De precieze locatie van routes moet nog nader ontworpen worden, de aanduiding op kaart is indicatief.

Variant 2. Zonering

De andere variant maakt gebruik van zonering. Er wordt ingezet op kortere ommetjes. Delen van het gebied zijn in deze variant toegankelijk voor wandelaars. Andere delen van de uiterwaard zijn minder toegankelijk (geen paden) of volledig afgesloten voor wandelaars (geen toegang) in verband met aanwezige natuurwaarden. De precieze locatie van routes wordt bepaald op basis van de aanwezige natuurwaarden, de routes op kaart zijn nog nader uit te werken.

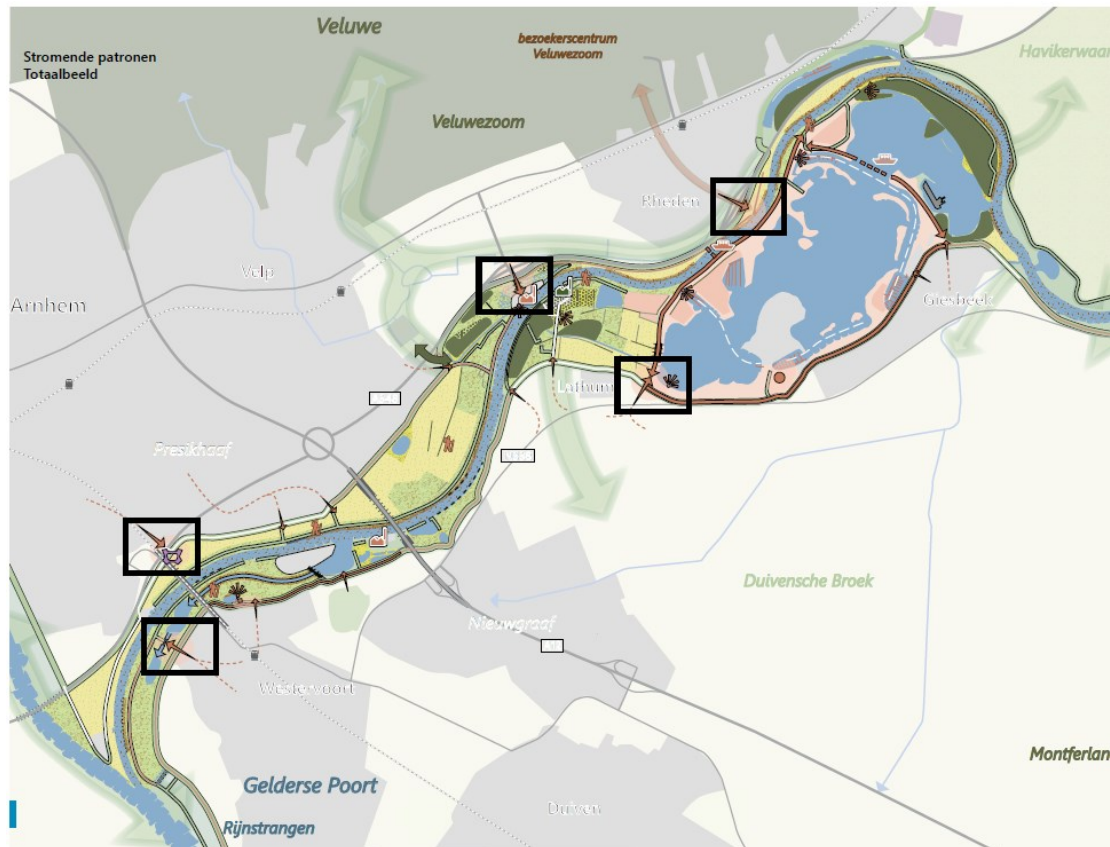

Figuur 4.25 Zonering

4.10 Grote gebiedsentrees

Onderdeel van het VKA is de realisatie van 5 hoofdentrees naar het gebied. Voor deze hoofdentrees zijn al locaties vastgelegd. Het gaat om entrees bij:

- Westervoort, Veerdam
- Arnhem, Fort Westervoort
- Terrein de Groot
- Rhederlaag, Koestraat
- Rheden

Figuur 4.26 Locatie hoofdentrees in het VKA

Per entree zijn de volgende recreatieve voorzieningen voorzien:

- 20 verharde autoparkeerplaatsen
- 40 fietsparkeerplaatsen
- Recreatief rustpunt

De uitwerking van de entree bij Terrein de Groot is verbonden met de particuliere ontwikkeling van OmRo en wordt in samenwerking met deze partij uitgewerkt. De uitwerking van de entree Koestraat werken we in samenhang met de inrichting van de Koestraat en Marsweg uit. Voor drie entrees is een eerste uitwerking gemaakt. Het betreft de entree bij Westervoort (3 varianten), bij Fort Westervoort (2 varianten) en bij Rheden (1 variant).

Varianten gebiedsentree Westervoort

In variant 1 wordt de huidige afrit behouden met hierlangs parkeerplekken (buitendijks). In variant 2a wordt het binnendijks gelegen kavel tegen de dijk aan benut voor de entree. In variant 2b wordt een naastgelegen perceel ingezet voor het parkeerterrein.

Figuur 4.27 Variant 1 Westervoort: Buitendijks

Figuur 4.28 Variant 2a Westervoort: Binnendijks

Figuur 4.29 Variant 2b Westervoort: Binnendijks

Varianten gebiedsentree Fort Westervoort

In variant 1 wordt het parkeren ingepast bij het fort. Bij variant 2 wordt de entree gecombineerd met de landwinkel.

Figuur 4.30 Variant 1 Fort Westervoort

Figuur 4.31 Variant 2 Fort Westervoort

Variant gebiedsentree Rheden

Voor Rheden zijn geen varianten ontwikkeld. Parkeren is hier getekend in het verkeersknooppunt, de precieze locatie kan nader bepaald worden.

Figuur 4.32 Variant 1 Rheden

5 Integrale beoordeling van de varianten en voorkeursvariant

5.1 Van te onderzoeken varianten naar een voorkeursvariant

In figuur 5.1 is schematisch weergegeven hoe we tot een keuze komen voor een voorkeursvariant. We lichten het hieronder nader toe.

Uitwerking varianten tot schetsontwerp

Na vaststelling van het startdocument werken we de in hoofdstuk 4 beschreven varianten een stap verder uit tot op het niveau van een schetsontwerp. Vervolgens beoordelen we deze varianten met behulp van een integraal beoordelingskader, zie paragraaf 5.2. Dat doen we in twee stappen:

Integrale beoordeling stap 1

Op basis van beschikbare informatie en kennis voeren we een eerste integrale (effect)beoordeling uit om inzicht te krijgen in de effecten van de verschillende varianten (ronde 1 in figuur 5.1). Daarbij betrekken we het advies van de Commissie mer dat in de zomer van 2024 is uitgebracht.

Integrale beoordeling stap 2 en variantennota

In de tweede stap werken we waar nodig de varianten verder uit en doen we een nadere beoordeling (ronde 2 in figuur 5.1). Daarbij betrekken we de aandachtspunten vanuit de participatie (Nota van Antwoord) en de stuurgroep. De resultaten rapporteren we in een variantennota.

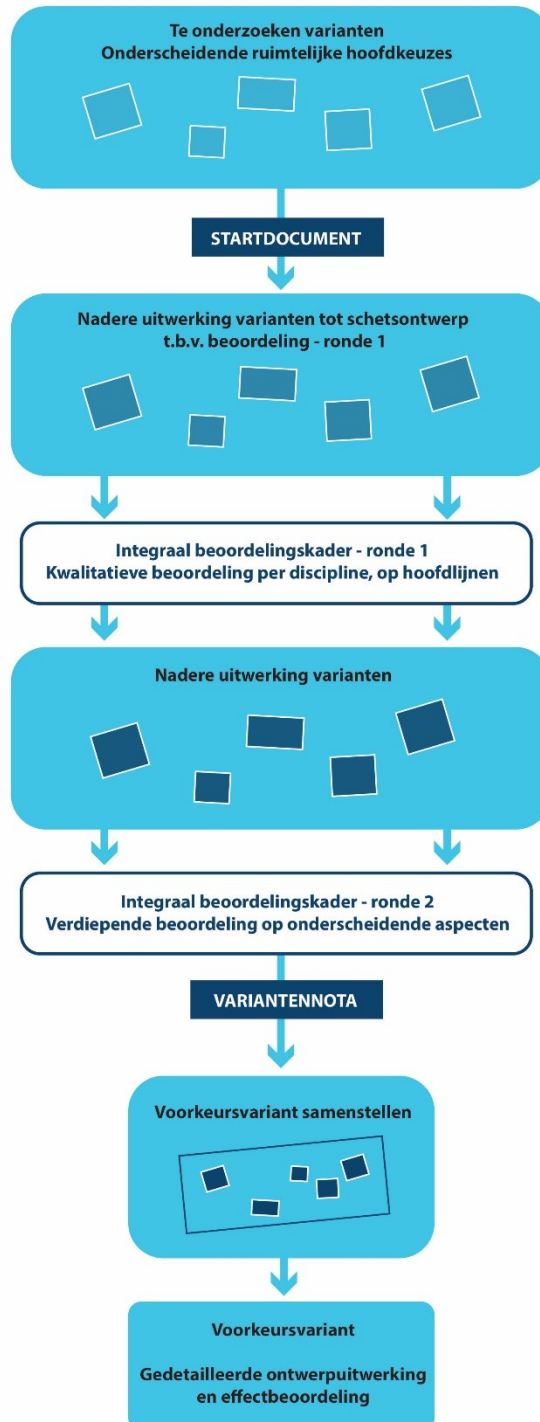
Niet voor alle maatregelen zijn nog onderscheidende hoofdkeuzes te maken. Voor enkele maatregelen, zoals het beleefbaar maken van cultuurhistorische elementen, geldt dat de inrichting en vormgeving in de volgende fase (verder uitwerken en optimaliseren van de voorkeursvariant) plaatsvindt.

Keuze voorkeursvariant

Op basis van de beoordeling maken de stuurgroep en de bevoegde gezagen een keuze voor een voorkeursvariant. Deze is samengesteld uit verschillende beoordeelde varianten. Daarbij kunnen verschillende onderdelen uit varianten met elkaar gecombineerd worden, om zo tot de optimale invulling te komen.

Verdere uitwerking van de voorkeursvariant

De voorkeursvariant werken we vervolgens verder uit tot een gedetailleerd ontwerp, waarna een gedetailleerde effectbeoordeling volgt. De milieueffecten rapporteren we in het milieueffectrapport. Het vergunbaar ontwerp (definitief) ligt ten grondslag aan de diverse besluiten en vergunningen.

Figuur 5.1 Proces totstandkoming voorkeursvariant

5.2 Integrale beoordeling

Figuur 5.2 Integraal beoordelingskader

Figuur 5.2 laat zien op welke onderdelen we de varianten beoordelen. De milieueffecten rapporteren we uitgebreid in een milieueffectrapport, in hoofdstuk 6 gaan we daar verder op in.

We beoordelen de varianten eerst los en vervolgens beschouwen we de raakvlakken met en effecten op andere varianten. Waar nodig om een goede effectbeoordeling te kunnen doen, maken we samengestelde varianten. Daarbij combineren we verschillende maatregelen met elkaar. Dit is bijvoorbeeld van belang voor rivierkundige effecten, zoals waterstandsaling.

Denk aan het combineren van een bepaald type geul in één deelgebied met een bepaalde mate van kadeverlaging in een ander deelgebied om het effect op waterstandsaling te kunnen bepalen.

In de verkenningfase is in het opgestelde plan-MER het doelbereik (de mate waarin de gestelde doelen worden bereikt) van het voorkeursalternatief aangegeven. Hierbij is geconstateerd dat het voorkeursalternatief (sterk) positief of neutraal scoort op bijna alle doelen. Het kan zijn dat na uitwerking van de varianten blijkt dat deze verschillen in de mate waarin de doelen worden bereikt. De varianten beoordelen we daarom opnieuw op doelbereik.

Voor de bestuurlijke afweging om de voorkeursvariant samen te stellen moeten keuzes worden gemaakt welke doelen in welk geval het zwaarst wegen. In dat kader beoordelen we waar verdere kwantificering van de doelen helpt om de afwegingen te kunnen maken, hoe we omgaan met eventuele conflicterende doelen en op welke wijze de keuzes zijn gemaakt.

De ambitie is om het Rivierklimaatpark zoveel mogelijk circulair te ontwikkelen. Een circulaire economie draait om het behouden van de waarde van producten, onderdelen en grondstoffen. Zoveel mogelijk circulair ontwikkelen betekent bijvoorbeeld dat we materialen hergebruiken en tweedehands objecten toepassen. We brengen daarom per variant de mogelijkheden voor circulaire toepassingen in beeld.

6 Milieueffecten (milieueffectrapport)

6.1 Milieueffectrapportage

In de besluiten maken we activiteiten mogelijk waarvoor milieueffectrapportage (mer) aan de orde is. Bijvoorbeeld de aanplant van bos, wijzigingen in/aan een vaarweg en haven en de herinrichting van de uiterwaarden.

Een mer brengt de milieueffecten van een project in beeld. De verwachte gevolgen beschrijven we in een milieueffectrapport (MER). Het doel van milieueffectrapportage is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming.

De mer-procedure is geregeld in de Omgevingswet en het Omgevingsbesluit.

Voor Rivierklimaatpark IJsselpoort zijn de besluiten en procedures waarvoor we een MER opstellen volgens de huidige inzichten:

1. Provinciaal projectbesluit voor uiterwaarden Westervoort
2. Provinciaal projectbesluit voor Koppenwaard
3. Rijks projectbesluit voor IJssel en Oevers
4. Gemeentelijk (Rheden) omgevingsplan voor voormalig Terrein De Groot en omgeving

Vanwege de samenhang tussen de verschillende deelgebieden kiest het programma Rivierklimaatpark IJsselpoort voor één MER voor het hele gebied, dus voor alle deelgebieden tezamen. Zo maken we de milieueffecten inzichtelijk van het totale programma. Dit MER ligt ten grondslag aan de ruimtelijke plannen en vergunningen voor de afzonderlijke deelgebieden.

6.2 Aanpak op hoofdlijnen

Eerder in de verkenningsfase is er een zogenoemd plan-MER opgesteld ten behoeve van de keuze voor het voorkeursalternatief. Dit plan-MER uit 2020 bracht de onderscheidende effecten tussen de kansrijke alternatieven in beeld voor de verkenningsfase. Het plan-MER leverde daarmee input voor de keuze van het voorkeursalternatief.

In het MER dat we nu gaan opstellen, rapporteren we de milieubeoordeling van de varianten uit hoofdstuk 4 en de beoordeling van de voorkeursvariant. In dit hoofdstuk is te lezen welke milieuaspecten we gaan onderzoeken in het MER.

Het MER is gericht op een gedetailleerde, waar nodig kwantitatieve effectbeoordeling van de varianten én van de voorkeursvariant, voor zowel de gebruiksfase als de aanlegfase. Het MER beschrijft de gehanteerde methoden en de informatie die we hierbij gebruiken. Ook gaat het MER in op mitigerende maatregelen en noodzakelijke compensatie. Tot slot gaan we in op eventuele ontbrekende informatie (leemten in kennis) en geven we een aanzet voor monitoringsmaatregelen.

De aanbevelingen van de Commissie mer uit haar toetsingsadvies op het plan-MER uit de verkenningsfase (zie bijlage 3) nemen we mee in het onderzoek.

6.3 Effecten ten opzichte van de referentiesituatie

In het MER onderzoeken en beoordelen we de milieueffecten van de varianten en de voorkeursvariant ten opzichte van de referentiesituatie. Dit is de situatie die naar verwachting ontstaat als het programma Rivierklimaatpark IJsselpoort niet wordt gerealiseerd. De referentiesituatie bevat:

1. De huidige situatie (met uitzondering van illegale activiteiten)
2. Autonome ontwikkelingen: dit zijn ontwikkelingen waarover al besluitvorming heeft plaatsgevonden, die concreet zijn en die op korte termijn worden gerealiseerd
3. Trendmatige ontwikkelingen zoals bevolkingsgroei en klimaatveranderingen

Daarnaast zijn er ontwikkelingen die nog niet als autonoom beschouwd kunnen worden, maar wel een raakvlak hebben met het programma Rivierklimaatpark IJsselpoort.

Relevante ontwikkelingen (autonoom of raakvlak) zijn onder andere:

- Aanleg van een overnachtingshaven in de Valeplas bij Giesbeek: de status van dit project is in verband met het stikstofdossier onduidelijk
- Insteekhaven K3Delta bij Arnhem: K3 heeft een laad- en loswal op Rhederlaag. Het Integraal gebiedsoverleg Rhederlaag (IGOR) voorziet hier in de toekomst recreatieve ontwikkeling. In de Intergemeentelijke Structuurvisie is dit nog niet opgenomen. De vraag of het terrein al dan niet recreatief ontwikkeld gaat worden, komt komende jaren op de agenda
- Dijkversterking dijkkring 48-1 op het traject Pannerden – Westervoort (A12) (deelgebied Westervoort): parallel lopend project waarbij het streven is om een samenloop tussen beide projecten te creëren
- Westervoort - Noord: Binnendijkse woningbouwontwikkeling ten oosten van de spoorbrug in Westervoort. Een deel van de geplande woningbouw bevindt zich binnen de geluidscontour van het bedrijf Struyk Verwo, dat binnen het projectgebied van Rivierklimaatpark IJsselpoort ligt
- Duurzame energie in de uiterwaarden (gemeente Rheden) (deelgebied Noordelijke Uiterwaarden): in het beleidskader Energie en Landschap geeft de gemeente Rheden speelruimte voor initiatieven op het gebied van duurzame energie. Op dit moment is dit nog onvoldoende concreet om rekening mee te kunnen houden, maar dit kan de komende jaren anders worden en heeft daarom onze aandacht
- Dijkversterking dijkkring 48-2 (deelgebied Koppenwaard): deze dijkversterking is verkend door het Waterschap Rijn en IJssel. Uit deze trajectaanpak bleek een grote dijkversterkingsopgave tussen de A12 en het begin van de Koppenwaardse dam. Raakvlakken zijn er vanwege het mogelijk gebruikmaken van vrijkomende materialen en vanwege het effect van de waterstandsdeling voor mogelijke besparingen op de dijkversterking

Tot slot is van belang dat er een ontwerp-wijzigingsbesluit is vastgesteld voor uitbreiding van het Natura2000-gebied Rijntakken met stukken Habitatrichtlijngebied. Dit heeft mogelijk consequenties voor de effecten op N2000 en de eventuele compensatieopgave. In het MER werken we dit nader uit.

Figuur 6.1 Uitbreiding habitatrictlijngebied Rijntakken (HR, lichtgroen gearceerd²)

6.4 Beoordeling op zevenpuntschaal

Het MER beschrijft en beoordeelt eerst de milieueffecten van de varianten per maatregel en van de maatregelen waarvoor geen varianten zijn opgesteld. In ieder geval kijken we voor rivierkunde en mogelijk ecologie (N2000-gebieden) naar het gebied als totaal, omdat de effecten van de varianten in de verschillende deelgebieden elkaar op deze aspecten kunnen versterken. Daarna, als de voorkeursvariant is samengesteld en gedetailleerd is uitgewerkt, beoordelen we deze gedetailleerder op effecten.

De effecten beoordelen we met plussen en minnen op een zevenpuntschaal ten opzichte van de referentiesituatie (zie tabel 6.1). Zo kunnen we ook kleine verschillen in effecten inzichtelijk maken.

Tabel 6.1 Beoordelingsschaal effecten ten opzichte van de referentiesituatie

Waardering effecten	Omschrijving
+++	Sterk positief effect ten opzichte van de referentiesituatie
++	Positief effect ten opzichte van de referentiesituatie
+	Licht positief effect ten opzichte van de referentiesituatie
0	Niet of nauwelijks effect / neutraal ten opzichte van de referentiesituatie
-	Licht negatief effect ten opzichte van de referentiesituatie
--	Negatief effect ten opzichte van de referentiesituatie
---	Sterk negatief effect ten opzichte van de referentiesituatie

6.5 Beoordelingscriteria milieueffecten

Het MER beschouwt grotendeels dezelfde thema's, aspecten en effecten als het plan-MER uit de verkenningsfase, maar dan concreter en voor bepaalde criteria meer kwantitatief (cijfermatig). We maken in de onderzoeken gebruik van geldende kaders en richtlijnen, zoals de Handreiking MIRT-mer.

² De afkorting VHR in figuur 6.1 staat voor vogel- en habitatrictlijngebied, VR staat voor vogelrichtlijngebied.

Het gaat om effecten in de gebruiksfase en de aanlegfase. We maken in de beschrijvingen expliciet onderscheid tussen negatieve en positieve effecten. Deze presenteren we afzonderlijk, en worden dus niet 'gemiddeld' tot een totaalscore voor het betreffende thema.

Tabel 6.2 Overzicht van beoordelingscriteria voor alle thema's

Thema	Aspect	Beoordelingscriteria/ effecten op	Methode
		Gebruikswaarde	Kwalitatief op basis van expert judgement
Ruimtelijke kwaliteit	Ruimtelijke kwaliteit	Belevingswaarde	Kwalitatief op basis van expert judgement
		Toekomstwaarde	Kwalitatief op basis van expert judgement.
Rivierkunde	Hoogwaterveiligheid	Hoogwaterstanden	Varianten: kwalitatief op basis van expert judgement ondersteund met kennis uit bestaande berekeningen, Voorkeursvariant (VKV): kwantitatief met modelberekeningen.
		Effect op waterkering door wijziging stabiliteit kering, risico op piping, risico op schade door bevers	
		Afvoerverdeling splitsingspunt	
	Hinder en schade door hydraulische effecten	Frequentie waarin uiterwaarden onder water staan	
		Stroombeeld in uiterwaard en vaarweg	
		Afvoerverdeling splitsingspunt bij laagwater	
	Morfologie	Morfologie (aanzanding/erosie) zomerbed en uiterwaarden	
Scheepvaart	Scheepvaart (aanvullend aan rivierkunde)	Baggerlast en bevaarbaarheid als gevolg van sedimentatie/erosie vaargeul	Varianten: kwalitatief op basis van expert judgement, VKV: kwantitatief met modelberekeningen.
		Stroombeeld in vaarweg en dwarsstroming vaargeul	Varianten: kwalitatief op basis van expert judgement, VKV:

Thema	Aspect	Beoordelingscriteria/ effecten op	Methode
			kwantitatief met modelberekeningen
Ecologie	Beschermd gebied	N2000-gebieden	Kwantitatief (berekeningen oppervlakte beïnvloed gebied en berekeningen stikstofdepositie), expert judgement (interpretatie van de berekeningen), kwalitatieve beoordeling op basis van beheerplannen en kennisdocumenten.
		Gelders Natuurnetwerk (GNN) en Groene Ontwikkelingszone (GO)	Kwantitatief (berekeningen oppervlakte beïnvloed gebied, eventuele compensatieopgave) en kwalitatief op basis van beschikbare informatie.
		Effecten op houtopstanden	Kwantitatief (af- of toename aantal bomen)
		Weidevogelgebieden en ganzenrustgebieden	Kwantitatief (op basis van oppervlakte beïnvloed gebied) en kwalitatief op basis van beschikbare informatie.
		Aanwezigheid van Oude bosgroeiplaatsen	Kwantitatief op basis van kaartmateriaal - Omgevingsverordening Gelderland
	Beschermd soorten	Beschermd soorten planten en dieren	Kwantitatief (waar mogelijk) en kwalitatief op basis van jaarrond veldonderzoek.
	Rode lijstsoorten	Rode lijstsoorten (niet beschermd)	Kwantitatief (waar mogelijk) en kwalitatief op basis van beschikbare gegevens
	Biodiversiteit	Soortenrijkdom	Kwalitatief op basis van expert judgement en waar mogelijk kwantitatief op basis van beschikbare gegevens.

Thema	Aspect	Beoordelingscriteria/ effecten op	Methode
Landschap, cultuurhistorie en archeologie	Landschap	Aantasting of versterking visuele kwaliteit	Kwalitatief op basis van expert judgement, veldbezoek en beleidsdocumenten
		Landschappelijke waarden (gebiedskarakteristiek, landschappelijke lijnen en elementen), aardkundige waarden (geomorfologie)	Kwalitatief op basis van expert judgement, veldbezoek en beleidsdocumenten.
	Cultuurhistorie	Effect op historisch-bouwkundige- en geografische waarden	Kwalitatief op basis van expert judgement, veldbezoek en beleidsdocumenten
	Archeologie	Effect op archeologische waarden (vondsten, sporen structuren en verwachtingswaarden).	Kwalitatief o.b.v. bureauonderzoek en eventuele aanvullende veldonderzoeken.
Woon-, werk – en leefmilieu	Woon- en werkfunctie	Invloed op woonkwaliteit en bedrijfsvoering	Kwantitatief (oppervlakte- en/of doorsnijdingsberekeningen), kwalitatief op basis van expert judgement.
	Landbouw	Landbouwfunctie en - structuur	Kwantitatief (oppervlakte- en/of doorsnijdingsberekeningen), kwalitatief op basis van expert judgement.
	Recreatiefunctie	Bestaande recreatieve functies	Kwantitatief (oppervlakte- en/of doorsnijdingsberekeningen), kwalitatief op basis van expert judgement.
		Mogelijkheden voor nieuwe recreatie (water, verblijf, routes)	Kwalitatief
	Leefomgeving	Geluidbelasting (gebruiksfase)	Kwantitatief waar nodig (bv in geval van aanpassing van wegen), kwalitatief waar het kan.
		Luchtkwaliteit	Kwalitatief
		Tijdelijke hinder aanlegfase (geluid, trillingen)	Kwalitatief op basis van kentallen en expert judgement

Thema	Aspect	Beoordelingscriteria/ effecten op	Methode
	Veiligheid	Sociale veiligheid	Kwalitatief op basis van expert judgement
		Externe veiligheid	Kwalitatief op basis van expert judgement
	Gezondheid	Gezondheid	Kwalitatief op basis van expert judgement
Water	Waterkwantiteit	Verandering kwel, inzijging en grondwaterstanden achterland	Kwantitatief (grondwatermodel)
		Veranderingen oppervlaktewatersysteem	Kwalitatief en kwantitatief (compensatieopgave)
	Waterkwaliteit	(grond)waterkwaliteit	Kwalitatief op basis van beschikbare informatie en resultaten modelberekeningen
		Ecologische waterkwaliteit in relatie tot KRW-doelen	Kwantitatief: lengte geul en lengte natuurvriendelijke oevers (NVO).
			Kwalitatief op basis van expert judgement
	Oppervlaktewaterkwaliteit (Rhederlaag)		Kwalitatief op basis van expert judgement, en kwantitatief op basis van jaarrond waterkwaliteitsonderzoek
	Beschermde gebieden	Grondwaterbeschermingsgebieden	Kwalitatief op basis van beschikbare informatie
Bodem en ondergrond	(Water)bodemkwaliteit	Effect op (water)bodemkwaliteit	Kwalitatief op basis van beschikbare informatie
Verkeer	Verkeershinder	Verkeershinder aanlegfase	Kwalitatief op basis van expert judgement
	Verkeersveiligheid	Verkeersveiligheid gebruiksfase en aanlegfase	Kwalitatief op basis van expert judgement
	Verkeersafwikkeling	Verkeersafwikkeling en bereikbaarheid in aanleg- en gebruiksfase	Kwalitatief op basis van beschikbare informatie en expert judgement
Duurzaamheid en toekomstbestendigheid	Toekomstbestendigheid	Mate waarin maatregelen robuust en adaptief zijn	Kwalitatief op basis van expert judgement
	Duurzaamheid	CO ₂ reductie	Kwalitatief en kwantitatief (MKI-berekening)
		Circulariteit	Kwalitatief berekening grondbalans en mede op basis van expert judgement

6.6 Nadere toelichting per thema

Deze paragraaf geeft per thema een nadere toelichting op hoe de effectbeoordeling in het MER plaatsvindt. Deze paragraaf moet in samenhang met de tabel worden gelezen.

Ruimtelijke kwaliteit

In het MER beschrijven we de effecten van de varianten op de ruimtelijke kwaliteit. Hierbij is het belangrijk te vermelden dat ruimtelijke kwaliteit één van de doelen is van het project. Dit betekent dat bij elke ingreep uitgegaan wordt van het streven naar verbetering van de ruimtelijke kwaliteit. In het MER maken we onderscheid tussen gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde.

- Gebruikswaarde: bruikbaarheid en functionele samenhang
- Belevingswaarde: aanpasbaarheid, duurzaamheid en beheerbaarheid
- Toekomstwaarde: diversiteit, identiteit en schoonheid

Bij de beoordeling maken we gebruik van het opgestelde ruimtelijk perspectief, zie bijlage 4. In paragraaf 4.1 van dit startdocument is een beschrijving van het doel van het ruimtelijk perspectief opgenomen.

Rivierkunde

We toetsen aan de volgende beoordelingsaspecten:

- Hoogwaterveiligheid:
 - Effect op waterstand in de rivieras en buiten de rivieras bij extreme (maatgevende) afvoer
 - Effect op afvoerverdeling splitsingspunten IJsselkop en Pannerdensche Kop bij extreme afvoer en bij hoge afvoer. Het functioneren van het regelwerk Hondsbroeksche Pleij speelt hier een belangrijke rol
 - Voor de varianten gebeurt de beoordeling op basis van expert judgement, ondersteund met kennis uit eerder uitgevoerde modelberekeningen op basis van het voorkeursalternatief. De voorkeursvariant rekenen we door met een actueel rivierkundig model
 - Vergraving van de uiterwaarden, zoals voor de aanleg van een geul, kan leiden tot effecten op de stabiliteit van de waterkering en een toename van het risico op piping. In het MER beschrijven we deze effecten op basis van expert judgement. Ook gaan we na of de kans op schade aan de waterkering toeneemt door wijziging van de beverpopulatie als gevolg van de gebiedsontwikkeling
- Hinder en schade door hydraulische effecten:
 - Verandering in het aantal keren dat de uiterwaarden overspoelen
 - Effect op het stroombeeld in uiterwaard en vaarweg (dwarsstroming). Dit thema komt ook terug bij scheepvaart
 - Effect op afvoerverdeling bij laagwater
 - Voor de varianten gebeurt de beoordeling op basis van expert judgement ondersteund met kennis uit bestaande berekeningen; de voorkeursvariant rekenen we door met een actueel rivierkundig model

- Morfologie zomerbed en uiterwaarden:
 - Sedimentatie en erosie van de zomerbedbodem van de IJssel. Dit is relevant voor de beoordeling van (i) de stabiliteit en werking van waterbouwkundige constructies en oevers en (ii) effecten op vaargeulonderhoud en scheepvaartknelpunten (zie scheepvaart). Voor de varianten bepalen we de mate van sedimentatie/erosie in het zomerbed op basis van expert judgement en indien nodig met een modelberekening. Het VKV rekenen we door met een actueel rivierkundig model
 - Mate van erosie en sedimentatie in de uiterwaarden vanwege stabiliteit van de waterkering (bij erosie) en waterstaatswerken en beheer en onderhoud (bij sedimentatie). Dit gebeurt voor de varianten en de voorkeursvariant kwalitatief

Scheepvaart

De IJssel is een belangrijke schakel in het transport over water (bijvoorbeeld als verbinding met het Twentekanaal) en moet voldoende bevaarbaar blijven.

We toetsen aan de volgende aspecten:

- Effect van sedimentatie/erosie in het zomerbed op bevaarbaarheid en baggerlast door ingrepen in de oeverzone (bijvoorbeeld natuurvriendelijke oevers en uiterwaarden). We analyseren of bestaande scheepvaartknelpunten wel of niet erger worden, en of er nieuwe knelpunten ontstaan. Langetermijneffecten met betrekking tot sedimentatie en erosie in het zomerbed en afvoerdeling op het splitsingspunt berekenen we indien nodig (en in overleg met de rivierbeheerder) met een rivierkundig model
- Effect op stroombeeld in vaarweg en dwarsstroming vaargeul, zie rivierkunde

Ecologie

Beschermde gebieden

N2000

We kijken naar blijvende en naar tijdelijke effecten op Natura2000-gebieden in het plangebied en de omgeving. Daarbij maken we onderscheid in directe effecten (ruimtebeslag) en indirecte effecten (onder andere verstoring door geluid en licht, stikstofdepositie).

Als niet kan worden uitgesloten dat de varianten negatieve gevolgen hebben voor Natura 2000-gebieden stellen we een zogenoemde Passende Beoordeling op waarin we gedetailleerder ingaan op de te verwachten effecten.

Figuur 6.2 Natura 2000 gebieden in en om het plangebied

Gelders Natuurnetwerk (GNN) en Groene Ontwikkelingszone (GO)

Voor GNN en GO beschrijft het MER de effecten op de voorkomende natuurbeheertypen en/of habitats en op de kernkwaliteiten en ontwikkelingsdoelen op basis van een berekening van de oppervlakte beïnvloed gebied inclusief de eventuele compensatieopgave (alleen van toepassing voor GNN). Daarnaast beoordelen we kwalitatief de samenhang en kwaliteit in deze gebieden. Daarbij maken we onderscheid in directe effecten (ruimtebeslag) en indirecte effecten (verstoring door geluid en licht, stikstofdepositie).

Figuur 6.3 Gelders Natuurnetwerk (donkergroen) en Groene Ontwikkelingszone (lichtgroen) in het plangebied en de omgeving

Houtopstanden en oude bosgroeigebieden

Het MER beschrijft het oppervlakteverlies of de oppervlaktewinst per variant door een berekening van de af- of toename van het aantal bomen. Ook brengen we de eventuele compensatieopgave in beeld.

Weidevogelgebieden en ganzenrustgebieden

We analyseren het effect op weidevogelgebieden en ganzenrustgebieden in het MER op basis van een berekening van de oppervlakte beïnvloed gebied en een kwalitatieve beoordeling van de gevolgen hiervan.

Beschermde soorten en rode lijst soorten

Het MER beschrijft de effecten op de beschermde soorten planten en dieren op basis van bureauonderzoek en veldonderzoek. We onderzoeken welke invloed de varianten hebben op de staat van instandhouding van de betreffende soorten. Het gaat daarbij om negatieve, maar óók juist positieve effecten als gevolg van de herontwikkeling van het gebied.

Het MER gaat in op mitigerende maatregelen om de negatieve effecten te beperken en op eventueel benodigde compenserende maatregelen. Het MER beschrijft daarnaast de effecten op rode lijstsoorten. Rode lijstsoorten zijn soorten die dreigen te verdwijnen. Deze soorten zijn niet altijd beschermd.

Biodiversiteit

Bij biodiversiteit gaat het om de soortenrijkdom in het gebied, ofwel het aantal verschillende soorten planten en dieren. Het MER beschrijft het effect op biodiversiteit kwalitatief op basis van expert judgement en waar mogelijk kwantitatief (aantal soorten per eenheid).

Landschap, cultuurhistorie en archeologie

Het MER geeft een beeld van de aanwezige landschappelijke en cultuurhistorische waarden in het plangebied, waarbij we ingaan op de historische ontwikkeling die het gebied heeft doorgemaakt als context voor de voorgestelde gebiedsontwikkeling. We houden daarbij rekening met de nieuwe landschapsregels uit de provinciale verordening, waarin onder andere kernkwaliteiten zijn aangewezen.

De archeologische waarden (vondsten, sporen structuren en verwachtingswaarden) in het plangebied brengen we in beeld aan de hand van archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek.

Woon- werk – en leefmilieu

Het MER beoordeelt de effecten op het woon- en leefmilieu aan de hand van verschillende aspecten. Als gevolg van de voorgenomen activiteit is het streven om bedrijven een meer duurzaam bestaan te bieden, maar er bestaat ook de mogelijkheid van mogelijke aantasting van percelen, bedrijfsvoering of het zicht vanaf woningen. Bovendien kan de ontwikkeling zowel negatieve effecten hebben op bestaande recreatieve waarden als de recreatieve functie van het gebied versterken. Veranderingen in het gebruik kunnen ook gevolgen hebben voor geluid en luchtkwaliteit.

Ook kunnen er tijdelijke effecten optreden op het woon- en leefmilieu, zoals geluidshinder, veranderingen in de luchtkwaliteit, verkeershinder en trillingen als gevolg van graafwerkzaamheden en het transport van grond. Deze effecten beschrijven we in het MER kwalitatief.

Gezondheid kan negatief worden beïnvloed door hinder en positief door ontwikkeling van groen en mogelijkheden voor recreatie. Ook dit beschouwen we in het MER.

Water

De gebiedsontwikkeling leidt tot effecten op het grond- en oppervlaktewatersysteem (kwantiteit) en mogelijk ook op de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit in het plangebied. We kijken naar de waterkwaliteit, waarbij specifieke aandacht is voor de waterkwaliteit in het Rhederlaag. Daarnaast onderzoeken we wat het effect is op de ecologische waterkwaliteit in relatie tot de KRW-doelen. Ook gaan we in op mogelijke veranderingen in grondwaterstromen en op eventuele nat- of droogteschade voor gebruiksfuncties, zoals de landbouw. Het gaat bij het aspect water om blijvende én tijdelijke effecten. We houden rekening met seizoensverschillen.

Bodem en ondergrond

Het MER brengt de bestaande kwaliteit van de bodem en waterbodem in beeld aan de hand van beschikbare onderzoeken. Verder geeft het MER aan of er bij ingrepen in de (water)bodem sprake is van de noodzaak voor sanering of afvoer van grond.

Verkeer

Met name in de aanlegfase kan er sprake zijn van verkeershinder. Verder kan de verkeersveiligheid wijzigen in de aanleg- en gebruiksfase, door gewijzigde verkeersstromen en door gewijzigde weginrichting (profiel) en vormgeving aansluitingen (kruisingen).

Het MER beschrijft daarnaast eventuele veranderingen in de bereikbaarheid van bedrijven en voorzieningen in de aanlegfase en de gebruiksfase en gaat in op de verkeersafwikkeling in de aanlegfase.

Duurzaamheid en toekomstbestendigheid

Het MER beoordeelt de varianten op de mate van duurzaamheid. Hierbij kijken we naar CO₂-reductie en de mogelijkheden tot hergebruik van grondstoffen en materialen (circulariteit) binnen de ontwerpen.

Daarnaast zoomen we in op de toekomstbestendigheid van de varianten, waarbij we kijken hoe robuust en adaptief de voorgenomen maatregelen zijn.

Bijlage 1 Begrippen en afkortingen

Afvoerverdeling	Verdeling van het water dat een rivier meevoert naar zee dat wordt uitgedrukt in kubieke meters per seconde.
Autonome ontwikkelingen	Ontwikkelingen en activiteiten die met enige zekerheid zullen plaatsvinden, ook al gaat de voorgenomen activiteit niet door.
Bevoegd gezag	De overheidsinstantie die verantwoordelijk is voor het nemen van besluiten of het afgeven van vergunningen. Het coördinerend bevoegd gezag is het bestuursorgaan dat de samenhangende besluitvorming organiseert.
Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie mer)	Onafhankelijke commissie die het bevoegd gezag adviseert over de reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport en de kwaliteit daarvan beoordeelt.
Duiker	Een koker die watergangen met elkaar verbindt, vaak gelegen in wegen of dammen.
Erosie	Het proces van slijtage van een vast oppervlak waarbij materiaal wordt verplaatst of geheel verdwijnt.
Houtopstanden	Zelfstandige eenheid van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend.
IGOR	Afkorting voor 'Integraal gebiedsoverleg Rhederlaag'
Integraal beoordelingskader	Een raamwerk voor het beoordelen van projecten of plannen waarin verschillende aspecten, zoals milieu, kosten en omgevingseffecten, worden geïntegreerd.
Intergemeentelijke structuurvisie	Een plan opgesteld door meerdere gemeenten waarin de ruimtelijke ontwikkeling van een regio wordt beschreven.
KRW-doelen	Doelstellingen die voortvloeien uit de Europese Kaderrichtlijn Water, gericht op het realiseren en behouden van chemisch schoon en ecologisch gezond oppervlaktewater en grondwater. De EU-lidstaten moeten deze 'goede toestand' uiterlijk in 2027 realiseren.
Kwelgeul	Een geul in de bodem die gevoed wordt door grondwater.
Masterplan	Een uitgebreid plan of strategie voor de ontwikkeling van een gebied, vaak voor de middellange termijn en met een brede scope.
Mer-plicht	De verplichting om een milieueffectrapportage uit te voeren voor bepaalde projecten, aangegeven in het Omgevingsbesluit.
Milieueffectrapport (MER)	Een rapport dat de verwachte milieueffecten van een voorgenomen project, inclusief mogelijke alternatieven en/of varianten, in kaart brengt.
Morfologie	De wetenschap die zich bezig houdt met de vormen van het aardoppervlak en de processen die bij het ontstaan daarvan een rol spelen.
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport.
MIRT-systematiek	In het MIRT werken Rijk, decentrale overheden, maatschappelijke organisaties en bedrijven samen om de concurrentiekracht, bereikbaarheid en leefbaarheid van

	Nederland duurzaam te ontwikkelen. MIRT beslaat het proces van het bepalen van de opgave tot en met de realisatie.
Natuurinclusieve landbouw (NIL)	Een vorm van landbouw die zich richt op het integreren van natuurlijke processen en biodiversiteit in agrarische activiteiten.
Natuurvriendelijke oevers	Oevers van waterlopen die op een natuurlijke en ecologisch verantwoorde manier zijn vormgegeven, ter bevordering van biodiversiteit en natuurlijke processen.
Natura-2000 gebied	Een gebied binnen de Europese Unie dat vanwege de aanwezige natuurwaarden en biodiversiteit is aangewezen en beschermd onder de Natura 2000-richtlijn.
Nota van Antwoord (NvA)	Een document waarin een overheidsinstantie reageert op ontvangen zienswijzen en eventuele aanpassingen in een plan of besluit toelicht.
Nota voorkeursvariant	Een document waarin de keuze voor de voorkeursvariant binnen een project wordt gemotiveerd en toegelicht.
Omgevingsplan	Een integraal plan dat de gemeentelijke regels voor activiteiten die gevolgen kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving bevat.
Omgevingswet	Wet over de fysieke leefomgeving
Ontwateringssloot	Een gegraven watergang die dient om overtollig water af te voeren en het grondwaterpeil te reguleren.
Plangebied	Het gebied waarop een ruimtelijk plan of project van toepassing is.
Projectbeslissing	Een besluit dat wordt genomen om de realisatie van een specifiek project te starten, inclusief de vaststelling van het budget en de planning.
Projectbesluit	Een projectbesluit is een formeel document van de minister of de provincie dat de realisatie van een specifiek project mogelijk maakt. De projectbesluiten die voor het Rivierklimaatpark IJsselpoort worden voorbereid, betreffen alleen het ruimtelijke deel. Het projectbesluit is een nieuw instrument uit de Omgevingswet en vervangt het rijksinpassingsplan, (rijks)projectplan Waterwet en provinciaal inpassingsplan.
Referentiesituatie	De situatie die in de toekomst ontstaat als het project niet wordt gerealiseerd, maar andere ontwikkelingen wel doorgaan. De referentiesituatie bestaat uit de huidige situatie en de autonome ontwikkelingen.
Regelwerk	Het regelwerk is een betonnen constructie met schotten die functioneren als een kraan die je meer open en dicht kunt draaien. Wanneer we minder schotten in het regelwerk plaatsen, stroomt er meer water naar de IJssel. Met het regelwerk wordt de gewenste waterverdeling tussen de Rijn en de IJssel ook bij hoogwater gehandhaafd en blijft het achterland beschermd.
Rivierverruiming	Maatregelen om de capaciteit van een rivier te vergroten en overstromingsrisico's te verminderen, bijvoorbeeld door maatregelen in de uiterwaarden.
Ruimtelijke besluiten	Beslissingen genomen door overheden met betrekking tot de inrichting en ontwikkeling van de ruimte, zoals omgevingsplannen.
Sedimentatie	Sedimentatie is het zinken van materialen naar de bodem, waardoor er onder invloed van tijd en druk sedimentgesteente kan ontstaan.
Solitaire boom	Een boom die alleenstaand groeit en niet in een groep bomen of bos staat.

Stuurgroep	Een groep vertegenwoordigers van betrokken afdelingen of organisaties die verantwoordelijk is om richting te geven aan het project en besluiten te nemen.
Uiterwaarden	Gronden tussen een winterdijk en de bedding van een rivier, die periodiek overstromen bij hoge waterstanden.
Varianten	Alternatieve opties of ontwerpen die binnen een project worden onderzocht.
Variantennota	Een variantennota is een tussenproduct in het onderzoek in de planuitwerkingsfase met als doel oordeelsvorming mogelijk te maken om het aantal varianten in te (kunnen) perken naar één voorkeursvariant binnen het plangebied.
Verkeerskundige knip	Een maatregel waarbij een weg wordt onderbroken of afgesloten voor bepaalde verkeersstromen, vaak met als doel de verkeersveiligheid te vergroten of de leefbaarheid te verbeteren.
Voorkeursalternatief	Het gekozen alternatief uit een reeks mogelijke opties binnen een project, na integrale afweging.
Voorkeursbeslissing	Beslissing waarin het bevoegd gezag aangeeft welke oplossing de voorkeur van het bevoegd gezag heeft.
Voorkeursvariant	De voorgestelde inrichting van het gebied na integrale afweging van verschillende varianten.
WRIJ	Afkorting voor 'Waterschap Rijn en IJssel', een overheidsinstantie die in een bepaalde regio in Nederland tot taak heeft de waterhuishouding te regelen.

Bijlage 2 Referenties

1. NRD en plan-MER Rivierklimaatpark IJsselpoort en de aanvulling daarop.
2. Advies van de Commissie mer over de inhoud van het MER en de aanvulling daarop
3. Notitie voorkeursalternatief
4. Nota van Antwoord ontwerp-intergemeentelijke structuurvisie
5. Intergemeentelijke structuurvisie
6. Rapportage effectbeoordeling verkeersveilige IJsseldijk varianten PanWes

De genoemde documenten (bijlage 1 t/m 5) én de overige documenten die in de verkenningfase zijn opgesteld, zijn te vinden op de website van het programma onder '[Verkenningfase](#)'.

Bijlage 6 is opgesteld tijdens de planstudiefase en is te vinden op de website van het programma onder '[Planuitwerkingsfase](#)'.

Bijlage 3 Advies Commissie mer over het plan-MER (2020)

De Commissie voor de milieueffectrapportage heeft op 31 maart 2020 een toetsingsadvies uitgebracht over het plan-MER dat is opgesteld tijdens de verkenningsfase. De Commissie beveelt aan om in het MER van de planuitwerkingsfase aandacht te schenken aan de onderstaande effecten:

Effecten op natuur

1. In de aanlegfase kan er een lichte tot matige toename van stikstofdepositie verwacht worden binnen een straal van drie kilometer, waaronder locaties op de Veluwe. Het planMER suggereert dat zorgvuldige fasering van werkzaamheden en het nemen van voor de hand liggende maatregelen significante effecten kunnen voorkomen
2. In de gebruiksfase is er een plaatselijk risico op (significante) effecten op de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied Rijntakken als gevolg van de uitbreiding van het recreatieterrein De Groot. Het planMER gaat niet in op de stikstofemissies door het verkeer van en naar het recreatieterrein, wat ook kan leiden tot stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden, waaronder de Veluwe. De omzetting van landbouwgrond naar natuur en de extensivering van de overgebleven landbouwgebieden zullen naar verwachting leiden tot een afname van de depositie in de gebruiksfase. Deze ontwikkelingen zijn echter nog niet zeker. De extensivering van de landbouw is bijvoorbeeld grotendeels gebaseerd op vrijwilligheid

Effecten op landschap en cultuurhistorie

1. Het voorkeursalternatief beschrijft de mogelijkheid voor een zonnepark van 2 hectare op de Bahrse Pol. De effecten hiervan zijn nog niet gespecificeerd. De Intergemeentelijke Structuurvisie wijst bepaalde locaties aan onder de voorwaarde van een zorgvuldige landschappelijke inpassing. Het is belangrijk om te beseffen dat zelfs als de zonnevelden aan het oog worden onttrokken, er nog steeds negatieve effecten op het landschap, de cultuurhistorie en andere aspecten (zoals natuur en recreatie) kunnen optreden
2. Het plan-MER benadrukt dat de aanleg van een 2,5 kilometer lange geul in de IJsseldijkwaard, een van de grootste ingrepen in het gebied, niet goed past bij de kenmerken van het riviersysteem. Deze bevinding wordt echter niet weergegeven in de scoretabellen, omdat er geen onderscheid is gemaakt tussen het bereiken van de doelen en andere effecten op het gebied van cultuurhistorie
3. Voor de verdere uitwerking van het voorkeursalternatief wordt in het plan-MER aanbevolen om de heggen parallel aan de rivier te plaatsen, om opstuwing bij overstroming te voorkomen. Het is echter niet duidelijk of dit vanuit rivierkundig oogpunt noodzakelijk is. Vanuit cultuurhistorisch oogpunt is dit onlogisch, omdat de oorspronkelijke heggen dwars op de stroomrichting van de rivier lagen. Het plaatsen van heggen in de lengterichting belemmert het zicht op de rivier

Het volledige advies is te vinden op de website van de Commissie mer:

[Adviezen - Commissiemer.nl](https://adviezen-commissiemer.nl)

Bijlage 4 Ruimtelijk perspectief

Werken aan een toekomst- bestendige omgeving.

rivierklimaatpark@rws.nl
www.rivierklimaatpark.nl

Kennisgeving aan de gemeenteraad

Documentnummer: 201680912

Zaaknummer: Z/24/122530

Portefeuillehouder(s): J. W. Derksen

Voor vragen

Naam: Arthur de Boer
Telefoon: 0625187241
E-mail: a.deboer@1stroom.nl

Komt niet terug tot besluitvorming in de raad

Onderwerp: Subsidiebesluit MDT project 1Stroom (2025-2028)

Aanleiding voor deze kennisgeving

In mei 2024 is een subsidieaanvraag gedaan voor maatschappelijke diensttijd. Het college heeft hiervoor gekozen in april 2024. Op 10 december 2024 kwam een positief besluit. Het college vertelt u in deze kennisgeving over de gevolgen van dit besluit.

Relevant beleidskader

Sociaal Domein; maatschappelijke diensttijd

Inhoud van mededeling

Het college deelt met u het positieve besluit dat de subsidie voor het project maatschappelijke diensttijd onder de naam 'MDT voor mentaal welbevinden' is toegekend. Het subsidiebedrag voor het project is € 477.323,76. Dat is 88,76% van het oorspronkelijk aangevraagde bedrag van € 540.000,-.

Tijdens de voorbereidingen voor het project is er een extra aanvraag gedaan voor de financiering vanuit het Integraal Zorgakkoord (IZA) om de cofinanciering van de gemeente over te nemen. Ook daarop is positief besloten. Daarmee is er voldoende financiële middelen om het project voor 3 jaar uit te voeren.

Samen met de cofinanciering van de gemeente is er een projectbudget van € 717.769,- vastgesteld.

Verdere toelichting cofinanciering

Er is in eerste instantie voor € 360.000,- cofinanciering beschikbaar gesteld.
€ 180.000,- vanuit IZA gelden – toegekend in oktober 2024.
€ 180.000,- vanuit de beide gemeenten.

Op dit moment is er enige onduidelijkheid over de IZA gelden voor de jaren 2026 en 2027, maar voor 2025 is er € 60.000,- budget vanuit IZA. We doen er alles aan om ook de gelden van 2026 en 2027 te bemachtigen zoals die in eerste instantie toegekend zijn. De ontwikkelingen rondom het IZA worden daarom nauwlettend gevolgd. Hoe meer budget

vanuit IZA toegevoegd kan worden aan het project, hoe beter dat is voor de gemeentefinanciën. Als de IZA gelden volledig benut worden betalen de deelnemende gemeenten samen € 60.445,23 aan cofinanciering in plaats van € 180.000,- en in elk geval nooit meer dan de oorspronkelijk beschikbaar gestelde € 180.000,-.

Als er voor 2026 en 2027 geen IZA gelden komen, dan komt het project € 445,23 tekort en betalen de beide gemeente samen €180.000,- aan cofinanciering zoals oorspronkelijk bedoeld was.

	100%	88,76%	
Subsidie DUS I	€ 537.769,00	€ 477.323,76	(volledig benutten)
Financiering Duiven	€ -	€ 40.296,82	i.p.v. € 120.000,-
Financiering Westervoort	€ -	€ 20.148,41	i.p.v. € 60.000,-
IZA (regio)	€ 180.000,00	€ 180.000,00	(volledig benutten)
Totaal maximaal	€ 717.769,00	€ 717.769,00	

In de verantwoording door de penvoerder (1Stroom) worden de kosten verantwoord. Uitgangspunt is dat daarbij de subsidie en de IZA gelden het meest worden aangesproken. De verwachting is dat het project financieel gunstiger uitpakt voor de beide gemeenten ten opzichte van de oorspronkelijke subsidieaanvraag.

Opbrengsten

Met de inzet op maatschappelijke diensttijd in combinatie met peercoaching, professionele coaching of psychologische begeleiding verwachten we minder jongeren die vastlopen met mentale problemen. We zien in de afgelopen jaren dat bijvoorbeeld al bij de 6 maanden challenge van baasoverbrein.nl. Daar worden positieve effecten gezien. Nu dit project vanuit de gemeente gefinancierd is kunnen we ook uit de gegevens opmaken of er later nog jeugdhulp nodig is geweest. We verwachten dat het gebruik afneemt omdat we 'er vroeg bij zijn'. De partners die jongeren signaleren die dit kunnen gebruiken zijn aangehaakt en op de hoogte over de mogelijkheden voor verwijzen. Het principe "kleine problemen klein houden" gaat hier op.

Daarnaast krijgt de jongeren met alle voordelen te maken die MDT al te bieden heeft. Er zijn tal van rapportages beschikbaar over de effecten van MDT op de jongeren zelf¹. Bij de uitreiking van de taartjes waren jongeren aanwezig die dit eerder nooit gedaan zouden hebben, MDT heeft hen daarin echt gesterkt.

Westervoort, 7 januari 2024.

Burgemeester en wethouders van gemeente Westervoort
M. (Maureen) Sluiter (MA) drs. A.J. (Arend) van Hout

¹ <https://organisaties.doemeemetmdt.nl/nieuws/mdt-levert-financieel-maatschappelijke-waarde-op>

Bijlage:

1. Kennisgeving gemeenteraad (17 juni 2024)
Documentnummer: 201661287
Documentnaam: 'Voorgenomen besluit aanvraag subsidie MDT project 2025-2028'

Kennisgeving aan de gemeenteraad

Documentnummer: 201661287

Zaaknummer: Z/24/122530

Portefeuillehouder(s): J.W. Derksen

Voor vragen

Naam: Arthur de Boer
Telefoon: 0625187241
E-mail: a.deboer@1stroom.nl

Komt niet terug tot besluitvorming in de raad

Onderwerp: voorgenomen besluit aanvraag subsidie MDT project 2025-2028

Aanleiding voor deze kennisgeving

Dinsdag 23 april heeft het college van B&W Westervoort een voorlopig besluit genomen om een projectsubsidie aan te vragen. Met het voorlopige besluit zet het college een eerste stap om een MDT project in de gemeente mogelijk te maken. In deze kennisgeving informeert het college de raad globaal over de inhoud van het project en de aankomende (proces)stappen. Het college neemt nu een voorlopig besluit zodat uw raad tijdens de voorjaarsnotabehandeling de maatregelen tegen elkaar kan afwegen, zie kopje 'verdere processtappen'.

Relevant beleidskader

Sociaal Domein; Jeugd- en jongerenwerk.

Inhoud van mededeling

Op 23 april heeft het college van Westervoort een voorlopig besluit genomen op 3 punten; te weten:

1. De cofinanciering te regelen
2. De samenwerking aan te gaan met Hope xxl als samenwerkingspartner.
3. 1Stroom als penvoerder op te laten treden voor het project en daarvoor mandaat te regelen.

Aanvraag

De besluiten maken het mogelijk om de aanvraag te doen voor een subsidie voor een MDT project van 3 jaar à €540.000,- totaal. Dit project wordt door 1Stroom en Hope XXL uitgevoerd voor zowel de gemeente Westervoort als gemeente Duiven. In het najaar wordt een definitief besluit genomen en dan getoetst of aan alle voorwaarden is voldaan, bijvoorbeeld rondom het aangaan van samenwerking met de samenwerkingspartner. Dit besluit zal naar verwachting in september of begin oktober worden genomen. De verwachting is dat de voorgenomen bezuinigingen op MDT door de aankomende regering géén effect heeft op deze aanvraag of verloop van dit project.

Focus van het project – de doelstelling

Binnen dit project van maatschappelijke diensttijd wordt extra aandacht gegeven voor het mentaal welbevinden van de jeugd en jong volwassenen. Het project focust zich daarop door o.a. partners te verbinden die daar extra oog voor hebben. In de uitvoering zal dat verder vorm gegeven moeten worden. In elk geval zal gewerkt worden met de vragenlijsten van Positieve Gezondheid (www.iph.nl). De deelnemers zullen bij aanvang deze lijst invullen en bij afronding na uiterlijk 6 maanden weer. De verschillen zullen gemonitord worden en geven waardevolle informatie om tijdens het project aanpassingen te doen.

Onderdeel van de uitvoeringsagenda

Met het project wordt concreet aandacht besteed aan de uitvoeringsagenda. Deze heeft uw raad ter kennisname ontvangen op 22 april 2024. Positieve gezondheid wordt als visie en instrumenteel toegepast, wat in 'samen sterk' tevens een belangrijk visieonderdeel vormt. Positieve Gezondheid zal gedurende het project op allerlei momenten nadrukkelijk aanwezig zijn. Ook wordt actief de samenwerking gezocht met lokale partijen en voorliggende voorzieningen waarmee de lokale basis versterkt wordt. De meerwaarde van MDT voor de gemeente is onder 'verdere informatie, punt 3' verder te lezen.

Doe mee met MDT

Het MDT project van A tot Z uitleggen in de kennisgeving gaat te ver. Wel wil het college uw raad graag informeren over de mogelijkheden die het biedt. Zowel de jongeren als de gemeente als de lokale partners hebben er baat bij.

- Jongeren kunnen zichzelf ontdekken, ontwikkelen en ontplooiën.
- Gemeente kunnen jongeren stimuleren in hun ontwikkeling
- Lokale partijen raken verbonden als partner die bijdraagt aan de inhoud of vorm geeft aan de maatschappelijke bijdrage.

Op de website <https://www.doemeemetmdt.nl/ervaringen/mare-20> is een ervaring opgetekend met de focus op mentaal welbevinden. Het is één van de vele mogelijkheden om een MDT traject vorm te geven en illustratief.

Verdere processtappen

In deze periode van financiële onzekerheid en uitdagingen vind het college het van belang dat de raad in de voorjaarsnotabehandeling overwogen keuzes kan maken en niet voor een voldongen feit komt te staan. Daarom zal de keuze voor cofinanciering in de voorjaarsnota terugkomen. Dit ondanks dat de cofinanciering uit bestaande budgetten gehaald kan worden. Het college zal na de voorjaarsnotabehandeling - als de financiële keuzes gemaakt zijn voor de aankomende periode - definitief een 'GO'- / 'NO GO'-beslissing nemen over het project. Uiteraard is het college van mening dat de aanvraag bijdraagt aan de doelstellingen van de gemeente op thema's als positieve gezondheid, mentale gezondheid en (activatie en begeleiding) van jongeren die dat nodig hebben.

Westervoort, 28 mei 2024.

Burgemeester en wethouders van gemeente Westervoort

mr. J. Kersten
secretaris, loco

drs. A.J. van Hout
Burgemeester

Bijlagen:

Registratienummer:

1. 201657592
2. 201658658

Omschrijving:

Collegevoorstel cofinanciering en partnerschap
Beeldvormende presentatie college

Verdere informatie:

1. www.doemeemetmdt.nl
2. <https://mdt.hope-xxl.com>
3. <https://organisaties.doemeemetmdt.nl/media/uploads/useruploads/6358e7a32fde2.pdf>

12-12-24

Aangenomen

Unaniem

21

Motie 2024.15 Kamminga e.a. – Meer taken? Meer knaken!

Vreemd van de agenda 17 december 2024

Ingediend door Tynaarlo Liberaal, CDA, Tynaarlo NU, D'66

Overwegende dat:

- Gemeenten steeds meer verantwoordelijkheden en taken van de Rijksoverheid overnemen zonder de bijbehorende financiële middelen en autonomie, waardoor gemeenten riskeren louter uitvoeringsorganen te worden zonder ruimte voor lokaal maatwerk;
- Het van essentieel belang is dat elke gemeente haar maatschappelijke taken effectief en duurzaam kan uitvoeren, in lijn met de waarden van nabijheid en zorg voor hun inwoners.

Constaterende dat:

- Gemeenten, waaronder Tynaarlo, steeds vaker geconfronteerd worden met groeiende tekorten door de toename van taken, zoals in de jeugdzorg, zonder passende verhoging van de financiering;
- Het huidige beleid van het Rijk leidt tot een onhoudbare situatie waarin gemeenten gedwongen worden tot bezuinigingen die ten koste gaan van belangrijke voorzieningen en de kwaliteit van de zorg en ondersteuning aan hun inwoners.

Spreekt uit dat:

- Gemeenten voldoende middelen moeten krijgen om hun taken op een verantwoorde en rechtvaardige manier uit te voeren.

Verzoekt het college:

- Door het toezenden van deze motie aan de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en rechtstreeks aan het kabinet en de Tweede Kamer duidelijk te maken dat het Rijk zijn verantwoordelijkheid moet nemen in het faciliteren van lokaal bestuur met eerlijke financiering;
- Deze motie toe te sturen aan alle gemeenteraden in Nederland, met de oproep dit signaal te versterken en op te komen voor het behoud van een solide en betrokken lokaal bestuur.

En gaat over tot de orde van de dag

Ondertekend door

J.H. Kamminga, fractie Tynaarlo Liberaal

H. Middendorp, fractie CDA

Richard Aeilkema, fractie Tynaarlo Nu

Els Kardol, fractie D'66

Westerkwartier

Motie (art. 44 RVO)

Titel: Huisvesten van statushouders in Westerkwartier

Ingediend door VZ Westerkwartier, ChristenUnie, GroenLinks, CDA, PvdA, Sterk Westerkwartier, VVD en D66

Raadsvergadering d.d. 11 december 2024

De raad van de gemeente Westerkwartier

gelezen :

de raadsbrief van het college van burgemeester en wethouders van 11 december 2024 over de huisvesting van statushouders,

overwegende dat:

- de gemeente Westerkwartier een taakstelling heeft voor de huisvesting van statushouders en de gemeente zeker de ambitie heeft deze taak uit te voeren;
- die taakstelling moeilijk te halen is vanwege het beperkte aantal sociale huurwoningen en de druk van andere huisvestingsopgaven, waaronder de opvang van Oekraïense vluchtelingen;
- het ministerie van Asiel en Migratie onvoldoende duidelijkheid verschaft over de financiering van tijdelijke en flexibele huisvestingsoplossingen, zoals flexwoningen en doorstroomlocaties;
- de gemeente Westerkwartier samen met Wold & Waard en de provincie Groningen oplossingen heeft onderzocht, maar te maken heeft met verschillende belemmeringen;
- er grote zorgen zijn over de haalbaarheid van de taakstelling voor 2025, waarbij de provincie Groningen op 1 januari 2025 tot een indeplaatsstelling kan komen vanwege de huidige achterstand;

roept de minister van Asiel en Migratie en het kabinet op:

- duidelijkheid en stabiliteit te bieden op het gebied van de huisvesting van statushouders, onder meer over de financiering van tijdelijke en flexibele huisvestingsoplossingen, zoals flexwoningen en doorstroomlocaties, zodat onze gemeente Westerkwartier goed en tijdig kan reageren op de taakstelling en er geen sprake hoeft te zijn van een indeplaatsstelling door de provincie;

verzoekt het college:

- deze motie onder de aandacht te brengen van de minister van Asiel en Migratie, de provincie Groningen en alle gemeenten in Nederland.

en gaat over tot de orde van de dag.

De gezamenlijke fracties van de gemeenteraad van de gemeente Westerkwartier;

VZ Westerkwartier, ChristenUnie, GroenLinks, CDA, PvdA, Sterk Westerkwartier, VVD en D66

RA ADSVOORSTEL

Onderwerp : Benoeming leden auditcommissie

Zaak- & documentnr. : Z/25/131887/201683382
Portefeuillehouder : A.J. van Hout

Opsteller : Hettie Nomden
Team : griffie
Telefoonnr.

Samenvatting

Op basis van de Verordening op de Auditcommissie kunnen alle fracties voor de Auditcommissie een lid en een plaatsvervangend lid laten benoemen. De D66-fractie maakt gebruik van deze mogelijkheid en heeft een lid en plaatsvervangend lid te laten benoemen.

Beslispunten

1. De benoeming van de heer M. op den Brouw als lid van de auditcommissie te laten vervallen.
2. De benoeming van mevrouw M.C.T.W. Abbink te wijzigen van plaatsvervangend naar lid van de auditcommissie voor de D66-fractie.
3. De heer J.P. Schets te benoemen als plaatsvervangend lid van de auditcommissie voor de D66-fractie.

Aanleiding

Door het vertrek van de heer Op den Brouw bij de D66-fractie zijn de taken gewijzigd. De D66-fractie heeft verzocht om de benoeming van de heer Op den Brouw te laten vervallen. Mevrouw Abbink te benoemen als lid van de Auditcommissie en de heer Schets als plaatsvervangend lid.

Planning

N.v.t.

Beoogd effect

Te voldoen aan de wens van de D66-fractie tot wijziging van de vertegenwoordiging in de auditcommissie.

Argumenten

Volgens artikel 4 lid 1 van de verordening op Auditcommissie worden de leden en plaatsvervangend leden van de Auditcommissie benoemd door de raad op voordracht van de fracties.

Kanttekeningen

N.v.t.

Financiële paragraaf

N.v.t.

Er is geen relatie met het herstelplan.

Participatie en communicatie

Dit besluit wordt verwerkt op de website.

Duurzaamheid

N.v.t.

Intergemeentelijke samenwerking

N.v.t.

Westervoort, 27 januari 2025

Mr. M. Smits - Jansen
Griffier

drs. A.J. van Hout
Burgemeester

RAADSBESLUIT

Zaak- & documentnr: Z/25/131887/201683385

Datum besluitvorming : 27 januari 2025

Onderwerp : Benoeming leden auditcommissie

Samenvatting

Op basis van de Verordening op de Auditcommissie kunnen alle fracties voor de Auditcommissie een lid en een plaatsvervangend (plv.) lid laten benoemen. De D66-fractie heeft verzocht de benoemingen te wijzigen.

Beslispunten

1. De benoeming van de heer M. op den Brouw als lid van de auditcommissie te laten vervallen.
2. De benoeming van mevrouw M.C.T.W. Abbink te wijzigen van plaatsvervangend naar lid van de auditcommissie voor de D66-fractie.
3. De heer J.P. Schets te benoemen als plaatsvervangend lid van de auditcommissie voor de D66-fractie.

de griffier,

de voorzitter,

mr. M. Smits - Jansen

drs. A.J. van Hout

RAADSVOORSTEL

Onderwerp : Koersdocument tussengebied Duiven - Westervoort

Zaak- & documentnr. : Z/23/103450/201673424

Opstellers : Ellen Meerenburgh en Luc Velhorst

Portefeuillehouder : De heer P.J.H. Pennekamp

Afdeling : RSO

Afstemming met : Betrokken collega's bij projecten Westervoort Noord, flexwoningen, uitbreiding Graafstaete, communicatie & participatie, natuur/biodiversiteit, pacht gemeentegronden, snelfietsroute, wonen, recreatie, economische zaken en sport.

Samenvatting

Het college stelt de raad voor om het bijgevoegde koersdocument vast te stellen. In het koersdocument staan richtinggevende, ruimtelijke kaders voor ontwikkeling van het gebied tussen Duiven en Westervoort waaronder de mogelijke ontwikkeling van het sportpark Westervoort.

Beslispunten

De raad besluit om:

1. Het koersdocument tussengebied Duiven-Westervoort vast te stellen als richtinggevend kader voor verdere ontwikkeling van het gebied.
2. In te stemmen met de voorkeurslocatie voor een nieuwe sportaccommodatie op Duivens grondgebied, inclusief de hiervoor beschreven groene kaders uit het koersdocument.

Aanleiding

In de omgevingsvisie Duiven 2022 is het gebied tussen Duiven en Westervoort op de visiekaart aangewezen met kansen voor natuurontwikkeling en (gedeeltelijk) vrijetijdseconomie. Op 28 september 2022 is een programmatische en ruimtelijke verkenning voor het gebied tussen de kernen Duiven en Westervoort gepresenteerd. Daar waren ook leden van de colleges en raden van beide gemeenten voor uitgenodigd. In 2022 is het definitieve rapport '*Van kwetsbaar gebied naar blijvend groengebied*' uitgebracht en via ingekomen stukken gedeeld met colleges en raden.

Het initiatief voor deze verkenning is medio 2021 genomen door een aantal actieve burgers uit Duiven die naderhand zijn georganiseerd in Stichting de Mooie Gronden.

De verkenning is uitgevoerd door Strootman landschapsarchitecten in samenwerking met een onafhankelijke procesbegeleider. De kosten van de verkenning kwamen voor rekening van het Stimuleringsfonds voor de Creatieve Industrie en de procesbegeleider is betaald door de provincie Gelderland.

Na de verkenning heeft de gemeente Westervoort gezamenlijk met de gemeente Duiven de opdrachtgeversrol opgepakt en gewerkt aan een startnotitie waarin de diverse opgaven een

plek hebben gekregen. Uit de verkenning is naar voren gekomen dat het gebied als één gemeente-overstijgend gebied dient te worden bekeken en ontwikkeld.

Als gevolg van de geplande ontwikkeling van Westervoort-Noord, die deel uitmaakt van de Woondeal 2.0 Groene Metropoolregio en het Liemerse woonprogramma, moeten de bestaande sportvelden verplaatst worden. In de startnotitie tussengebied is vastgesteld dat hiervoor in het tussengebied nabij de bebouwde kom van Westervoort diverse geschikte locaties voor een sportpark zijn. Daarbij is ook afgesproken dat er ook gekeken wordt naar een mogelijk synergetische relatie met kansen voor sport en recreatie vanuit de Duivense gemeenschap.

Op 6 maart 2023 heeft uw gemeenteraad de startnotitie om samen met de gemeente Duiven te komen tot een koersdocument voor het tussengebied vastgesteld. Zie bijlage 2 voor de startnotitie. Als rode draad voor alle opgaven in het tussengebied geldt het uitgangspunt van natuurinclusieve gebiedsontwikkeling, in aansluiting op de ambitie voor het versterken van de biodiversiteit uit de omgevingsvisies van Duiven en Westervoort. Hiermee wordt tegelijkertijd bijgedragen aan de klimaatadaptatie, een gezonder bodem- en waterkwaliteit en CO2- en stikstofreductie. Dat zijn ook thema's die een relatie hebben met het nog op te stellen Gelders Programma Landelijk Gebied, het Regioarrangement en de NOVEX uitvoeringsagenda.

Binnen dat algemene uitgangspunt kunnen verschillende opgaven een plek krijgen: de transitie tot natuurinclusieve landbouw, realisatie van een groenblauw raamwerk, mogelijkheden voor sport, recreatie en bewegen en eventueel een ondergeschikte en kleinschalige woonfunctie in dienst van het gebied.

Na het vaststellen van de startnotitie is met sportclubs, omwonenden, grondeigenaren en overige belanghebbenden gesproken. Er is een participatieavond, een gezamenlijke informele raadsavond en een inloopavond geweest. Daarnaast is er een actieve klankbordgroep met omwonenden en belanghebbenden die in elk stadium heeft meegedacht.

Met al deze input is het koersdocument in bijlage 1 opgesteld. Voor Westervoort zijn twee 'focusgebieden' beschreven waar meerdere opgaven tegelijkertijd spelen en waar de gemeente zelf aan de lat staat voor verdere invulling. Dat zijn het sportpark inclusief landschappelijke inpassing en de gemeentegonden aan de Rivierweg.

Planning

Het is van belang dat de gemeenteraad van Duiven eerst een besluit neemt over dit raadsvoorstel over het Koersdocument. Aan de raad van Duiven wordt ook voorgesteld om planologisch mee te werken aan de ontwikkeling van een sportpark door de gemeente Westervoort. Daarna kan de gemeenteraad van Westervoort een besluit nemen. In de raadsplanning is hiermee rekening gehouden. Na het raadsbesluit in zowel de gemeenteraad van Duiven als van Westervoort is het koersdocument vastgesteld. Daarna wordt in beide gemeenten gestart met de uitvoeringsfase.

Beoogd effect

Het uiteindelijke beoogd effect is de realisatie van een gebied met groene-biodiverse kwaliteiten. Het koersdocument heeft een beleidsmatige functie: met het vaststellen van het koersdocument is er een duidelijke visie op de gewenste kwaliteiten van het tussengebied. Deze biedt houvast bij het nemen van besluiten voor ontwikkelingen in het gebied.

Argumenten

1.1. *Door het vaststellen van dit koersdocument is er een heldere, gedragen, koers met kaders voor verdere ontwikkeling het gebied.*

Hierdoor kunnen besluiten in de toekomst goed gewogen genomen worden.

1.2. *De uitvoering van het koersdocument door private eigenaren is op vrijwillige basis.*

Hierbij wordt goed geluisterd naar de inwoners en belanghebbenden in het gebied.

Participatie is een belangrijk onderdeel geweest in dit traject en dit blijft belangrijk om draagvlak te verkrijgen en te behouden.

2.1. *Op grond van de weging van verschillende criteria in het koersdocument gaat de voorkeur voor een nieuwe sportlocatie uit naar optie 3: het Spoor.*

Naast voldoende ruimte voor sportfuncties en voorzieningen zijn onder meer (verkeersveilige) bereikbaarheid en een verbinding met sportpark Duiven afgewogen.

2.2. *Zowel de inwoners van de gemeente Duiven als van de gemeente Westervoort zijn erbij gebaat dat het sportpark voor Westervoort landschappelijk goed wordt ingepast.*

Het hoger doel dat gediend wordt is om vanuit een intergemeentelijke samenwerking en een gedeelde visie op de ruimtelijke kwaliteiten van het tussengebied mee te werken aan een ontwikkeling op het grondgebied van beide gemeenten. Het hoger doel dat gediend wordt is in dit geval de groene verbinding tussen de diverse natuurgebieden. Op basis van meerdere criteria is de voorgestelde sportlocatie naar voren gekomen, hierdoor ontstaat er een duurzame, toekomstbestendige ontwikkeling. Door de verplaatsing van de sportvelden kan woningbouw plaatshebben op het huidige sportpark.

Kantttekeningen

1.1. *De uitvoering van het koersdocument door private eigenaren is op vrijwillige basis.*

Dit kan tot gevolg hebben dat niet alle ontwikkelingen die vanuit het gemeentelijk perspectief gewenst zijn kunnen worden uitgevoerd.

2.1. *Met het vaststellen van het koersdocument zijn er ook kaders verbonden aan de sportlocatie.*

Gezamenlijk met de gemeente Duiven en de overige belanghebbenden zijn er kaders opgesteld voor de inrichting van het nieuwe sportpark. Deze zijn onderdeel van het koersdocument en zijn leidend bij de ontwikkeling van de sportlocatie.

2.2. *De gronden waarop de sportlocatie kan worden ontwikkeld zijn op Duivens grondgebied.*

Dit heeft tot gevolg dat in het vervolgtraject in geval van Omgevingswet-procedures medewerking nodig is van de gemeente Duiven. Inhoudelijk hoeft dat geen bezwaar te zijn op moment dat de gemeenteraad van Duiven instemt met de kaders van het koersdocument.

Financiële paragraaf

Voor de aankoop van de gronden voor de verplaatsing van de sportvelden wordt separaat een krediet gevraagd. De kosten voor de inrichting van de sportvelden en de groene kaders wordt te zijner tijd ingebracht in de nog te openen grondexploitatie Westervoort Noord. Voor het focusgebied aan de rivierweg is er een direct verband met de aan te leggen snelfietsroute inclusief fietsbrug. Omdat de snelfietsroute eerst wordt aangelegd kan na dit proces naar de inrichting van het focusgebied Rivierweg worden gestart. Zodra hiervoor een kostenraming bekend is wordt dit via de P&C cyclus aan uw raad voorgelegd.

Hiernaast wordt er gezocht naar kansen in de NOVEX uitvoeringsagenda op het gebied van stedelijke uitloopgebieden, het Regioarrangement en kansen rondom beschikbare gemeentelijke budgetten voor de stimulering van klimaatadaptatie en biodiversiteit. De doelen in het koersdocument komen hiermee overeen.

Relatie met het herstelplan

n.v.t

Participatie en communicatie

Na het vaststellen van de startnotitie is met zowel de Duivense als de Westervoortse sportclubs, omwonenden, grondeigenaren en overige belanghebbenden gesproken. Op 15 december 2023 is een kennisgeving aan uw raad uitgebracht waarin verslag wordt gedaan van de gevoerde gesprekken. Zie voor de kennisgeving bijlage 3.

Er heeft op 29 februari 2024 een participatieavond plaatsgevonden voor de inwoners, omwonenden, sportverenigingen, belanghebbenden en grondeigenaren. Samen zijn de eerste stappen voor de koers uitgezet. De beide gemeenteraden zijn 16 april 2024 tijdens een gezamenlijke informele raadsavond geïnformeerd over de tussenstand van het project. Op 28 augustus 2024 is er een inloopavond in het gemeentehuis voor alle belangstellenden geweest. Daarnaast is er een actieve klankbordgroep die in elk stadium heeft meegedacht. Gedurende het proces is gecommuniceerd op www.westervoort.nl/tussengebied.

Na de besluitvorming wordt er gecommuniceerd over de besluitvorming van het koersdocument en kan gestart worden met de uitvoeringsagenda. Ook bij de uitvoering van de projecten is participatie een belangrijk onderdeel, nog besproken wordt hoe- en welke rol de huidige klankbordgroep deelnemers hierin kunnen spelen.

Duurzaamheid

De ambities in het koersdocument sluiten zeer goed aan bij de gemeentelijke duurzaamheidsambities, in het bijzonder voor biodiversiteit en klimaatadaptatie.

Intergemeentelijke samenwerking

Vanwege het gezamenlijk opdrachtgeverschap in dit proces is er een vorm van verregaande intergemeentelijke samenwerking. Daarnaast worden intensieve relaties gelegd met andere overheidspartijen, in het bijzonder Groene Metropoolregio, NOVEX uitvoeringsagenda, de provincie Gelderland en het Waterschap Rijn en IJssel.

Bijlagen

Bijlage 1- 201677169 Koersdocument tussengebied Duiven – Westervoort (openbaar vanaf 13 november)

Bijlage 2- 201596244 Startnotitie Naar een koersdocument Natuurinclusieve ontwikkeling tussengebied Duiven-Westervoort' (openbaar vanaf 13 november)

Bijlage 3- 201683200 Kennisgeving aan de raad update tussengebied

Westervoort, 5 november 2024

Burgemeester en wethouders van gemeente Westervoort,

M. Sluiter MA
secretaris

drs. A.J. van Hout
burgemeester

Koersdocument tussengebied Duiven-Westervoort

Oktober 2024

STROOTMAN
LANDSCHAPSARCHITECTEN i.s.m. Rutger Oolbekkink

Colofon

Dit document is gemaakt in opdracht van en in nauwe samenwerking met de gemeente Duiven en de gemeente Westervoort, door Strootman Landschapsarchitecten, in samenwerking met Rutger Oolbekkink.

Al het beeldmateriaal: © Strootman Landschapsarchitecten, tenzij anders aangegeven.

Sommige beelden zijn afkomstig van internet, daarvan is het beeldrecht soms onduidelijk. Rechthebbenden kunnen contact opnemen met Strootman Landschapsarchitecten.

Oktober 2024

Auteurs

Strootman Landschapsarchitecten

Opdrachtgevers

Gemeente Duiven

Gemeente Westervoort

Klankbordgroep

Milieuvrienden Duiven

De Horsterhof

Waterschap Rijn en IJssel

Stichting De Mooie Gronden

Inwoners van het tussengebied

LTO Noord

Provincie Gelderland

STROOTMAN
LANDSCHAPSARCHITECTEN

Strootman Landschapsarchitecten
Funenpark 1D
1018 AK Amsterdam
bureau@strootman.net
T. (310) 204 19 41 69

Gemeente
Duiven

Gemeente Duiven
Koning Willem-Alexan-
derplein 1
6921 ES Duiven
www.duiven.nl
T. 0316 279111

gemeente
Westervoort

Gemeente Westervoort
Dorpsplein 1
6931 CZ Westervoort
www.westervoort.nl
T. 026 3179911

INHOUDSOPGAVE

01 Inleiding	05
02 Uitgangspunten verkenning voor het koersdocument	09
03 Koers op hoofdlijnen	15
04 Doorkijk naar het vervolg	41

01

INLEIDING

1. INLEIDING

Waarom een koersdocument voor het tussengebied Duiven-Westervoort?

Het landschap tussen Duiven en Westervoort staat onder druk. De afgelopen decennia zijn Duiven en Westervoort steeds verder naar elkaar toegroeid. Dit, terwijl een toegankelijk, aantrekkelijk en divers landschap van levensbelang is, niet alleen als uitloopruimte voor de bewoners van Duiven en Westervoort, maar ook voor de werknemers van de omliggende bedrijventerreinen. Ook biedt dit landschap, terwijl het onder druk staat, een thuis aan talloze plant- en diersoorten en is het een kleine oase van rust tussen alle ontwikkelingen rondom.

Reden genoeg om ermee aan de slag te gaan en ervoor te zorgen dat hier ook in de toekomst ruimte blijft voor een groen, aantrekkelijk en biodivers landschap. Dat is ook gebeurd: in 2021 en 2022 is er een verkenning geïnitieerd door een aantal actieve burgers uit Duiven, naderhand georganiseerd in de Stichting Mooie Gronden, die daarbij Strootman Landschapsarchitecten in de hand hebben genomen. Tijdens dit proces zijn interviews en workshops georganiseerd met

belanghebbenden om het gebied op de kaart te zetten, een lokaal netwerk te bouwen, en scenario's en een gezamenlijke visie te ontwikkelen. De gemeenten Duiven en Westervoort waren geen initiatiefnemers van dit proces maar zijn wel via presentaties en het bijwonen van workshops op de hoogte gehouden. Vanuit deze verkenning kregen de gemeenten het advies om de handschoen op te pakken en te werken aan een gezamenlijke visie voor een blijvend groengebied in deze kwetsbare 'tussenzone'.

Dit advies sluit goed aan op de ideeën uit de 'Onderzoeksagenda gebiedsuitwerkingen Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley', waarin ambities zijn opgenomen voor groenblauwe verbindingzones, waar- onder één in het gebied tussen Duiven en Westervoort (zie p12 voor meer informatie).

Naast deze stukken zijn er allerlei aanleidingen om een visie voor het gehele tussengebied uit te werken en een verder gebiedsproces op te starten. Te denken valt aan de ambities voor het Rivierklimaatpark IJsselpoort, de voorgenomen ontwikkeling van Westervoort-Noord en de daarvoor benodigde verplaatsing van de sportvelden

Werksessies voor de verkenning in 2021-2022.

van Westervoort. Uiteindelijk hebben de gemeenten Duiven en Westervoort besloten om een verder gebiedsproces op te starten en te werken aan een 'koersdocument'. Dit is een ruimtelijk kwaliteitskader voor de toekomstige ontwikkeling van het gebied als geheel en de deelgebieden daarbinnen. De uitgangspunten vanuit de gemeenten zijn beschreven in een startnotitie (bijlage 1) die op 6 maart 2023 in Westervoort en op 18 april 2023 in Duiven is vastgesteld in de gemeenteraden van beide gemeenten.

Hierin staat beschreven dat voor alle opgaven in het gebied het uitgangspunt van natuurinclusieve gebiedsontwikkeling geldt. Dat betekent versterking van de biodiversiteit en benutten van de mogelijkheden van de natuur voor bijvoorbeeld klimaatadaptatie, landbouw en recreatie. Zowel Duiven als Westervoort hebben in hun Omgevingsvisies (par. 3.5.4) biodiversiteit als opgave benoemd binnen het thema 'Klaar voor de toekomst'. In de Omgevingsvisie van Duiven zijn in het onderhavige tussengebied expliciet de kansen voor natuurontwikkeling en (vrijtijds)economie benoemd.

Verder zijn er in de startnotitie nog bijzondere opgaven benoemd waaraan gewerkt moet worden in het koersdocument:

- Invulling geven aan de groenblauwe verbindingzone, meer (10%) groenblauwe dooradering en het toevoegen van groene randen in en langs het hele

gebied.

- Het stimuleren van een transitie van agrarische functies tot natuurinclusief grondgebruik.
- Het onderzoeken van kansen voor sport, recreatie en bewegen voor inwoners van Duiven en Westervoort, bij voorkeur geclusterd in één zone met als randvoorwaarde dat de functies royaal met groen en natuurinclusief/klimaatadaptief worden ingericht. Als gevolg van de ontwikkeling Westervoort-Noord moeten de bestaande sportvelden worden verplaatst waarvoor mogelijk in het tussengebied geschikte locaties voor een sportpark van 10-15ha zijn. Vanuit de gemeente Duiven is meegegeven dat een fysieke

verbinding met het Duivense sportpark noodzakelijk is als het sportpark op Duivens grondgebied komt.

- Er is vanuit het huidige gemeentelijk beleid geen woonopgave voorzien in het gebied, wel zijn er kansen om tegemoet te komen aan de behoefte voor een kleinschalige vorm van CPO (Collectief Particulier Opdrachtgeverschap) voor innovatieve en circulaire woningbouw. Een eventuele, in omvang beperkte, woonfunctie moet aansluiten bij het idee van behoud van de groene functie van het gebied en moet daarom een zeer groene en biodiverse uitstraling hebben.

Dronebeeld van het plangebied (binnen de witte lijnen) van 105 hectare. De preciezere contouren zijn te vinden op de volgende pagina.

Aansluitend is gestart met gesprekken met de Duivense sportverenigingen op Het Horsterpark en op de Nieuweling. Dit om te achterhalen of er naast de opgave voor sport voor Westervoort ook een Duivense sportopgave is. Daarna is gesproken met de grondeigenaren en inwoners van het tussengebied. Dit om te achterhalen hoe zij de situatie zien en welk toekomstbeeld zij hebben.

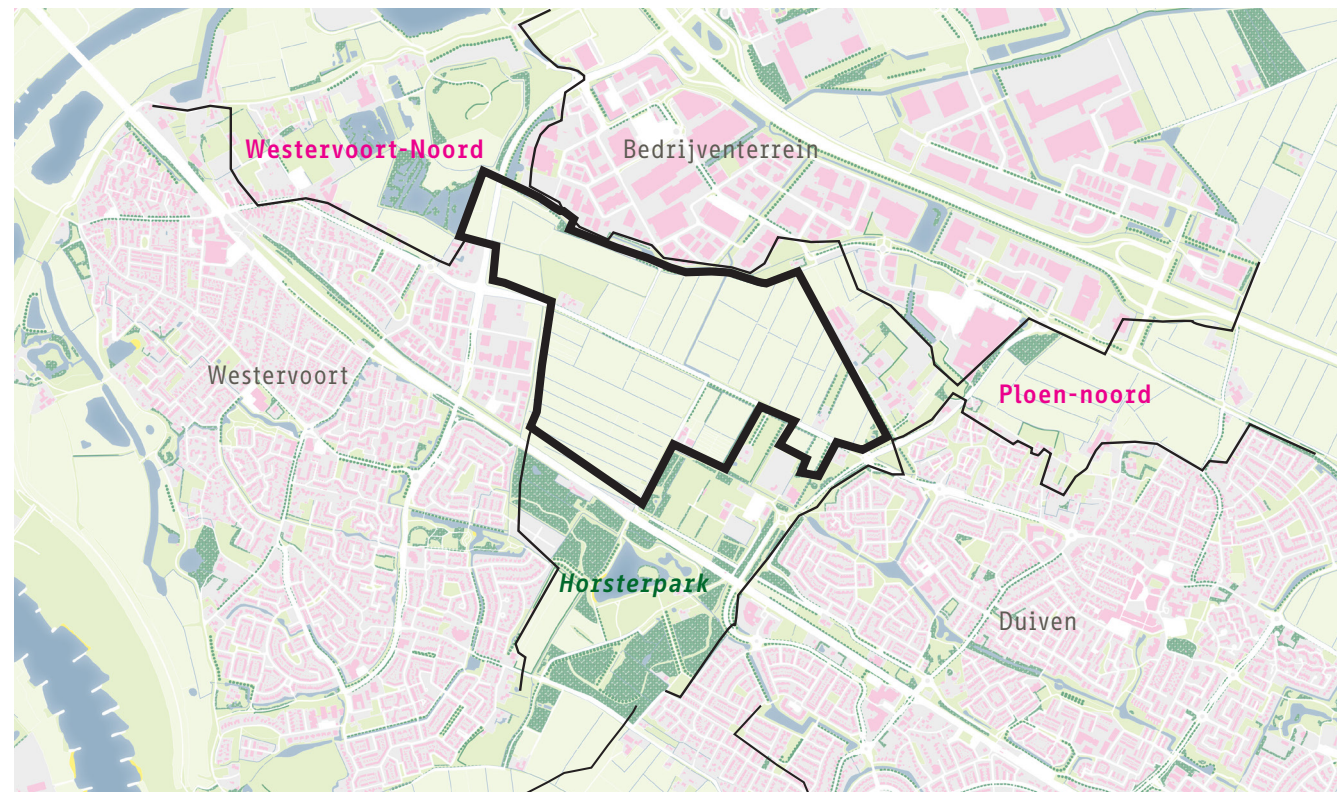
Gevolgde stappen voor dit koersdocument

Strootman Landschapsarchitecten is aan de slag gegaan met de startnotitie en de uitkomsten uit de gesprekken met belanghebbenden om een koersdocument te maken. Dit is gedaan in nauwe samenwerking met de opdrachtgevers, klankbordgroep (vertegenwoordigers van eigenaren, omwonenden, Stichting De Mooie Gronden, Milieuvrienden Duiven, Waterschap) en een ambtelijke kerngroep. Ook is er een breed participatiemoment geweest op 29 februari 2024 waarin omwonenden konden meedenken over de toekomstige koers voor het tussengebied. Daarnaast is er een gezamenlijke raadsavond geweest (16 april 2024) waarin de raden van de gemeenten Duiven en Westervoort zijn geïnformeerd over de tussenstand. Ook is er een brede inloopavond geweest voor de inwoners van heel Duiven en Westervoort, op 28 augustus 2024.

Leeswijzer

Het koersdocument is een kaderstellend document met een ontwerpschets voor de ontwikkeling van het tussengebied die bestaat uit een aantal lagen en uitwerkingen van deellocaties. De toelichting van deze koers vindt u in de volgende hoofdstukken:

- Hoofdstuk 2: Uitgangspunten voortraject
- Hoofdstuk 3: Koers op hoofdlijnen
- Hoofdstuk 4: Doorkijk naar het vervolg

Binnen de zwarte lijnen de contouren van het plangebied voor dit koersdocument. Het plangebied is onderdeel van een bredere groenzone tussen Duiven, Westervoort en bedrijventerreinen die onder druk staat van verstedelijking, uitbreiding van infrastructuur en nieuwe werklocaties.

02

UITGANGSPUNTEN VERKENNING
VOOR HET KOERSDOCUMENT

2. UITGANGSPUNTEN UIT DE VERKENNING VOOR HET KOERSDOCUMENT

Dit gebied bevat tal van kwaliteiten, knelpunten en kansen die aanknopingspunten bieden voor het maken van een toekomstvisie voor het gebied. Ook zijn er in de verkenning (het voortraject voor dit koersdocument) een aantal adviezen meegegeven voor het maken van dit koersdocument. In dit hoofdstuk is een aantal van de uitgangspunten voor de verkenning, die gebruikt is als onderlegger voor de koers, op een rij gezet. De uitgangspunten zijn:

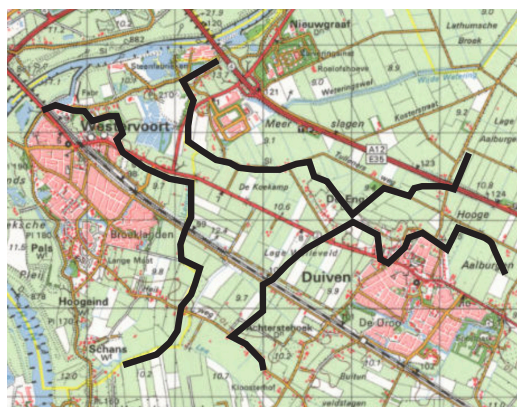
1. Bescherm dit kwetsbare tussengebied tegen oprukkende verstedelijking
2. Bescherm wat goed is en bouw voort op de huidige kwaliteiten.
3. Benut kansen om het landschap beter te verbinden met de omgeving, beleefbaarder te maken en meer groene kwaliteiten toe te voegen

4. Grijp bestaand beleid aan om het tussengebied blijvend als groen landschap op de kaart te houden en verder te ontwikkelen.
5. Denk alvast na over de organisatievorm die nodig is om de koers te bewerkstelligen.
6. Bouw voort op de ruimtelijke verkenning van het voortraject

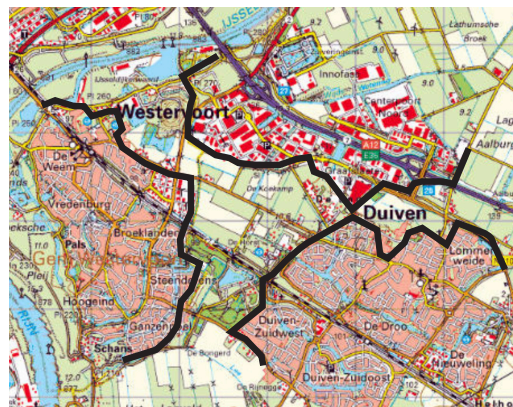
Uitgangspunt 1: Bescherm dit kwetsbare tussengebied tegen oprukkende verstedelijking.

Het tussengebied maakt deel uit van een steeds verder verstedelijkend rivierenlandschap in de Liemers. Door diverse ontwikke-

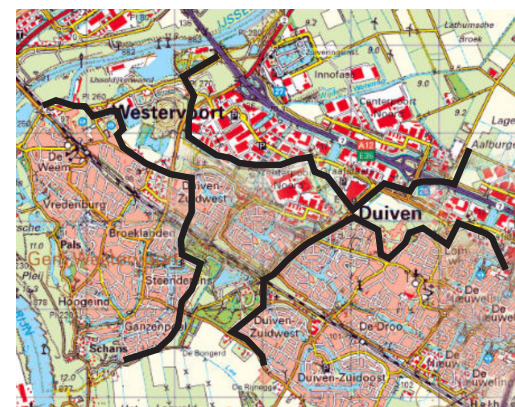
lingen is het landschap onder druk komen te staan, waardoor een ingesloten gebied (zie zwarte omkadering) is ontstaan, omringd door infrastructuur, bedrijventerreinen en bebouwing. Het grenst aan twee zijden aan bedrijventerreinen zonder landschappelijke inpassing, waardoor het risico op verdere verstedelijking groot is. Dit zou zonde zijn, omdat het gebied al waardevolle kwaliteiten heeft. De uitdaging is om te voorkomen dat het verder dichtgroeit, zodat de kans voor een groene leefomgeving met lokale landbouw, recreatie en ecologische verbindingen behouden blijft.

Tussengebied in 1992 (bron Topotijdreis).

Tussengebied in 2022

Gevreesde situatie tussengebied (montage): dichtgroeien tussengebied Westervoort-Duiven.

Knotwilgenrij in het gebied

Mooie boerderij langs de Duivense Eng

Uitgangspunt 2: Bescherm wat goed is en bouw voort op de huidige kwaliteiten.

Het tussengebied en omgeving hebben uiteenlopende functies en kwaliteiten zoals het Horsterpark, verschillende sportverenigingen, de biologische boerderij Horsterhof, een interessant natuurgebied op een voormalige vuilstort, een karakteristieke dorpsrand en historische boerderijen. De Rijksweg is een historische verbinding, en de Engsestraat een oud dorpslintje. Het gebied is grotendeels een kommenlandschap en was vroeger inundatiegebied. Het heeft daarmee een open karakter.

Deze verschillende landschappelijke, cultuurhistorische, ecologische en recreatieve kwaliteiten worden helaas niet altijd benut, benadrukt of in ere gehouden.

Ook is het gebied rijk aan allerlei dieren en planten, waaronder ijsvogels, vleermuizen, bijzondere insectensoorten en de sperwer. Het willen behouden van hun leefgebied is op zich al reden genoeg om in te zetten op het verder beschermen en ontwikkelen van het tussengebied als groen, biodivers landschap.

Een selectie van dieren aanwezig in het gebied (foto's: Patriek Vleeming).

Uitgangspunt 3: Benut kansen om het landschap beter te verbinden met de omgeving, beleefbaarder te maken en meer groene kwaliteiten toe te voegen.

Naast de kwaliteiten in het gebied, zijn er ook nog allerlei gemiste kansen. Bedrijventerrein, N-wegen of de spoorlijn zijn nooit ver weg, waardoor mooie plekken of uitzichten continu worden afgewisseld met harde randen of verkeersgeluid. Het landschap is vrij open waardoor deze zaken goed opvallen. De biodiversiteit van de agrarische percelen is nog niet optimaal. Er liggen volop kansen om meer groene kwaliteiten toe te voegen en de 'schuulpunten' zo te verzachten of te verbergen.

De verschillende onderdelen staan vaak op zichzelf, niet verbonden door een recreatief wandel- of fietsnetwerk en/of gescheiden door infrastructuur. Er zijn volop kansen om de kwaliteiten van het gebied goed met elkaar te verbinden door een recreatief netwerk en hiermee het landschap beleefbaarder te maken voor inwoners en recreanten.

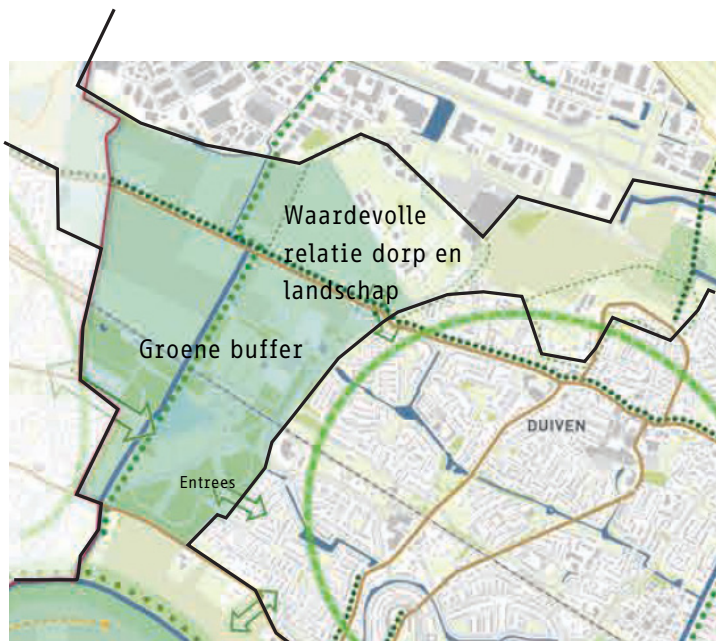
Kans: betere verbindingen tussengebied met omringende groengebieden (beeld: huidige tunneltje onder het spoor richting het Horsterpark).

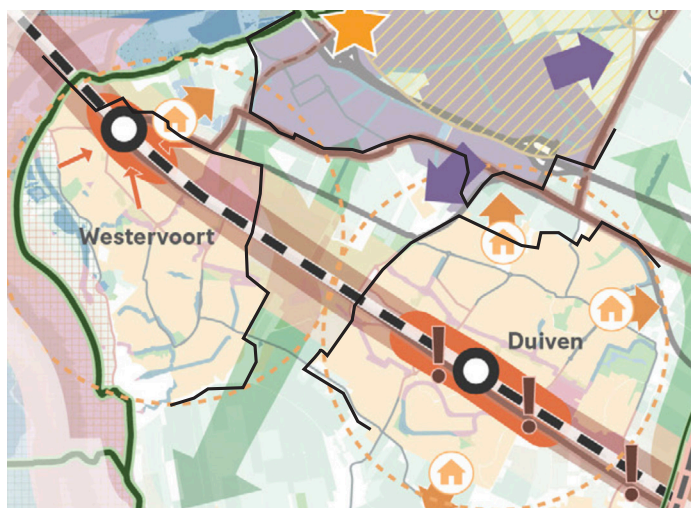
Kans: de biodiversiteit van de intensief gebruikte landbouwgronden is nog niet optimaal en kan worden vergroot.

Kans: betere landschappelijke inpassing bedrijventerreinen (beeld: huidige zicht vanuit tussengebied op bedrijventerrein).

Omgevingsvisiekaart 'waarden erfgoed, landschap en cultuur', met daarop onder andere de groene buffer, waardevolle relatie dorp en landschap en mogelijke entrees. In de groene buffer worden Ploennoord (Duiven) en Westervoort-noord niet meegenomen.

Integrale gebiedskaart van de Liemers uit de verstedelijkingsstrategie.

- Grotere uitleglocatie woningbouw
- Uitbreiding bedrijventerrein
- Zoekgebied voor 'meer landschap'

Uitgangspunt 4: Grijp bestaand beleid aan om het tussengebied blijvend als groen landschap op de kaart te houden en verder te ontwikkelen.

Voor dit gebied bestaat beleid en zijn plannen en visies ontwikkeld zoals o.a. het landschapsontwikkelingsplan, de omgevingsvisie van Duiven, en het groenblauwe raamwerk in de verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen-Foodvalley. In alle stukken wordt het belang van het gebied als groene buffer belicht. Bijvoorbeeld in de omgevingsvisie, waarin de Duivense Eng als 'Waardevolle relatie dorp en landschap' is opgenomen en een groot deel van het tussengebied als 'groenblauw raamwerk'. In de integrale gebiedskaart voor de Liemers in de verstedelijkingsstrategie staat het tussengebied aangeduid als zoekgebied voor 'meer landschap'. Met de vele ontwikkelingen en opgaves die op het projectgebied afkomen, zou het koersdocument een interessant pilotproject kunnen zijn binnen de verstedelijkingsstrategie. Deze ambities kunnen alleen gerealiseerd worden als de betrokken partijen ook langdurige afspraken gaan maken over het behoud van het tussengebied.

Uitgangspunt 5: Denk alvast na over de organisatievorm die nodig is om de koers te bewerkstelligen.

Naast de ruimtelijke adviezen uit de verkenning zijn er enkele organisatorische adviezen voor dit koersdocument:

- Betrek naast de gemeente ook waterschap en provincie (ook ná het maken van het koersdocument).
- Stel een onafhankelijke gebiedsregisseur aan die zorgt voor een proces waarin partijen zich gehoord voelen, geïnspireerd worden, samen kennis ontwikkelen en samenwerken.
- Geef het gebied een nieuwe naam zodat het als eenheid op de kaart komt te staan.
- Geef alvast richtingen mee over een passende financiering en organisatievorm, met als kansrijke combinatie een combinatie van publieke en private middelen.

Op deze punten wordt verder ingegaan in hoofdstuk 4 (doorkijk naar het vervolg).

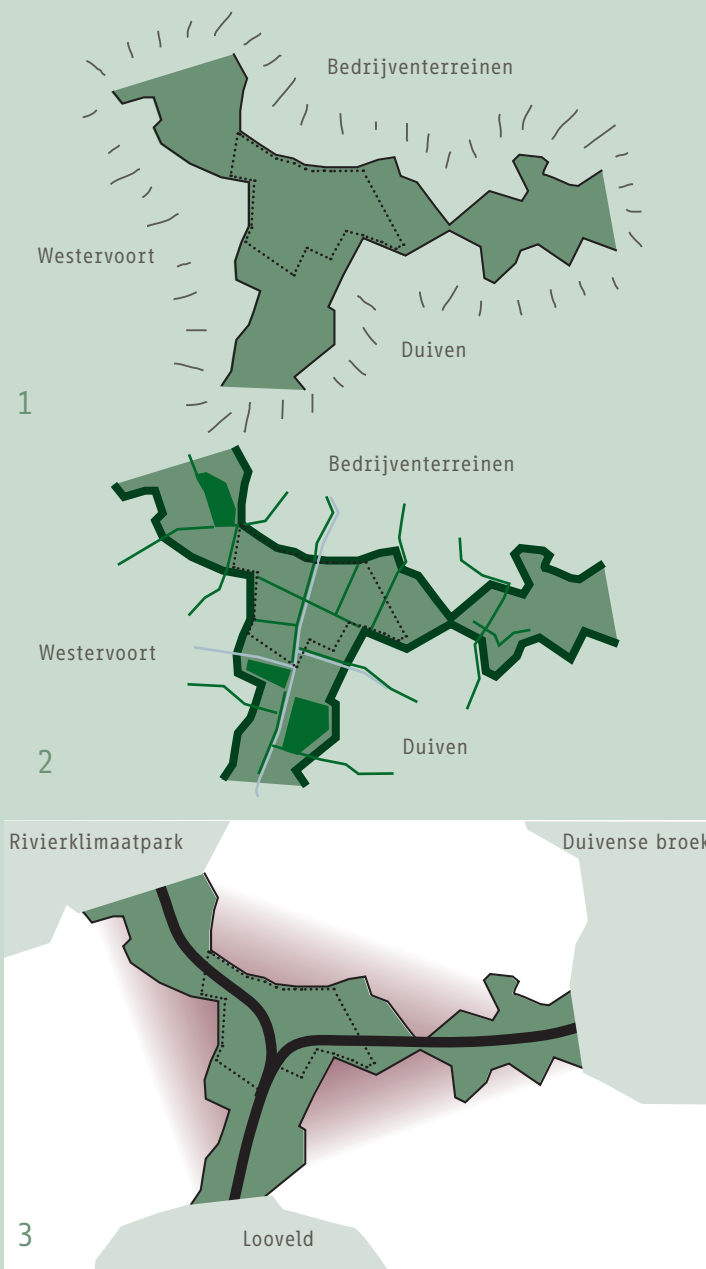
Uitgangspunt 6: Bouw voort op de ruimtelijke verkenning van het voortraject.

Uit het voortraject is een aantal principes gekomen voor de toekomstige ontwikkeling van het tussengebied die als basis kunnen dienen voor dit koersdocument. De principes zijn als volgt:

- Beschouw, frame, bescherm en ontwikkel het hele groengebied tussen Duiven, Westervoort en de bedrijventerreinen als één geheel.
- Zorg voor groene randen, waardoor met name het bedrijventerrein minder dominant aanwezig is. Zet daarnaast in op een groenblauwe dooradering in het hele gebied. Denk daarbij aan een natuurlijke inrichting van de wetering en houtwallen tussen de percelen. Laat dit netwerk doorlopen in de woon- en werkgebieden.
- Benut de potentie als dagelijks groengebied voor 57.000 inwoners en werknemers van Duiven en Westervoort. Zorg daarom voor goede entrees en verbindingen met de omliggende kernen.
- Zet in op recreatieve en ecologische verbindingen met omliggende groengebieden. Het gebied wordt daarmee een uitvalsbasis voor omwonenden.
- Zorg dat de kwaliteiten van het gebied goed bereikbaar zijn en met elkaar ver-

bonden zijn door een recreatief netwerk. Onder andere: Natuurgebied Driegaarden, De Horsterhof, Het Horsterpark en De Eng.

- Houd binnen de geplande bouwplannen rekening met hun ligging grenzend aan de groene buffer. Bescherm bestaande kwaliteiten en onderzoek hoe een groenblauwe en/of recreatieve structuur door kan lopen in deze nieuwe woon- en werkgebieden.
- Zet in op bescherming van de groene buffer zodat het gebied niet verder dichtgroeit. Bouw voort op de uitgangspunten uit de verstedelijkingsstrategie, onderdeel van het regioarrangement en het NOVEX uitvoeringsperspectief en -agenda.

Principes uit het voortraject: Het gebied als één samenhangend groengebied ontwikkelen (1), maak een groene rand om het gebied en voldoende groenblauwe dooradering (2), zorg voor ecologische en recreatieve verbindingen (3)

NB: Hier staat Ploen-Noord nog ingetekend als groen gebied, inmiddels is hier ook woningbouw gepland. De kaarten laten de toenmalige stand van zaken zien.

DE KOERS OP HOOFDLIJNEN

3. DE KOERS OP HOOFDLIJNEN

Opzet en doel van de koers.

De koers is bedoeld als een samenhangend, ruimtelijk perspectief voor de toekomst van het gehele tussengebied. Het zet de grote lijnen uit voor de toekomst en de kaders waarbinnen kleinschaligere en gedetailleerdere ontwikkelingen kunnen plaatsvinden.

In het gebied komt een nieuwe balans tussen landbouw, natuur en ruimte voor uitloop en recreatie. Er blijft plek voor de landbouw in dit tussengebied maar er komt meer ruimte voor groenblauwe dooradering, beleving en een biodiverse, klimaatadaptieve inrichting van het gebied.

De koers is als volgt opgebouwd:

1. Er is gezocht naar **kansen voor sport** in het gebied (ook voor Duiven) en een geschikte locatie voor het sportpark van de gemeente Westervoort om naar het tussengebied te verplaatsen. Omdat deze ontwikkeling een groot ruimtebeslag vraagt is de keuze voor de locatie goed overwogen en hierover is meer te lezen

in paragraaf 3.1. Kansen voor beweging buiten het sportpark worden vooral gezocht in het toevoegen van wandelommetjes en fietspaden (zie punt 5).

2. Vervolgens is er onderzocht welke **groenblauwe dooradering** er al in het gebied is en hoe de bestaande lijnen in het landschap (wegen en water) kunnen dienen als basis voor het opplussen van de groenblauwe dooradering in het gebied. Dit is beschreven in 3.2.
3. Hierna is er gekeken naar de **groene rand** rondom het tussengebied die ervoor dient om het gebied tot één geheel te smeden en de bedrijventerreinen uit zicht te houden. Hoe breed moet de rand zijn? Wat voor soort rand moet het zijn? In paragraaf 3.3 wordt hier een voorstel voor gedaan.
4. In het tussengebied bevindt zich een aantal **kansrijke locaties voor een meer biodiverse en klimaatadaptieve inrichting**, zoals het toekomstige sportpark, de centraal gelegen wetering en de gemeentelijke gronden langs de

Duivense Eng en de Rivierweg (richting Driegaarden). In paragraaf 3.4 zijn deze plekken verder uitgewerkt.

5. Tenslotte zijn de kansen voor het versterken van het **recreatief netwerk** in kaart gebracht. Op twee plekken is nader ingezoomd om te kijken hoe de aansluiting van het tussengebied op de omgeving kan worden verbeterd. Dit is te lezen in paragraaf 3.5.

Nieuwgraaf

Graafstaete

Focusgebied
Duivense Eng

Sportpark Duiven

Horsterpark

Duiven

Het Ambacht

Westervoort

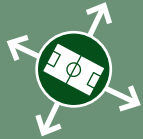
Driegaarden

200m

Koers voor het tussengebied: één samenhangend, groen, blijvend landschap tussen Duiven en Westervoort

1. Verplaats Sportpark Westervoort naar meest geschikte plek, en gebruik het om blijvend groene kwaliteiten aan het landschap toe te voegen.

Verplaats het sportpark naar het zuidenwesten van het deelgebied, en zorg voor ruim voldoende robuuste groene inrichting en inbedding in het landschappelijke raamwerk.

2. Versterk de groenblauwe dooradering door aan te haken op bestaande structuren: wegen, sloten, lanen en singels.

Maak natuurlijke oevers langs watergangen van het waterschap

Bescherm en versterk huidige lanen en landschapselementen.

Voorzie de belangrijkste wegen van brede bloemrijke wegbermen.

3. Maak een stevige, gevarieerde groene rand rondom het gehele tussengebied.

Langs bedrijventerreinen: maak een dichte bosstrook met mantel-kern-zoomvegetaties.

Langs bebouwd gebied en bomenrijen: maak een halfopen bomenweide met zicht onderdoor.

Langs waardevolle relatie dorp en landschap Duivense Eng: maak een bloemenweide voor behoud uitzicht.

4. Verander de Weteringzone, Duivense Eng, Sportpark Westervoort en omgeving Rivierweg in biodiverse, groenblauwe parels.

Bouw de centrale wetering uit tot een groene, recreatieve corridor door het tussengebied.

Stimuleer natuurinclusieve landbouw en natuurlijke slootkanten op de Duivense Eng.

Zorg voor een goede groene rand naar de rest van het tussengebied, parkeren in de bosstrook aan de zuidwestkant en robuuste interne groenstructuren in het nieuwe sportpark.

Stimuleer een goede ecologische verbinding richting Driegaarden vanuit het tussengebied in focusgebied Rivierweg.

5. Versterk de beleving van het landschap door het toevoegen van wandelrondjes en recreatieve fietsroutes.

Bestaande fietsroutes.

(Bestaande/geplande) snelfietsroutes.

Invullen missende recreatieve fietsverbindingen: Verbinden tussengebied met Horsterpark via een verbeterde tunnel in het zuiden met het bedrijventerrein via een fietspad langs de wetering.

Bestaande wandelpad sportpark Duiven.

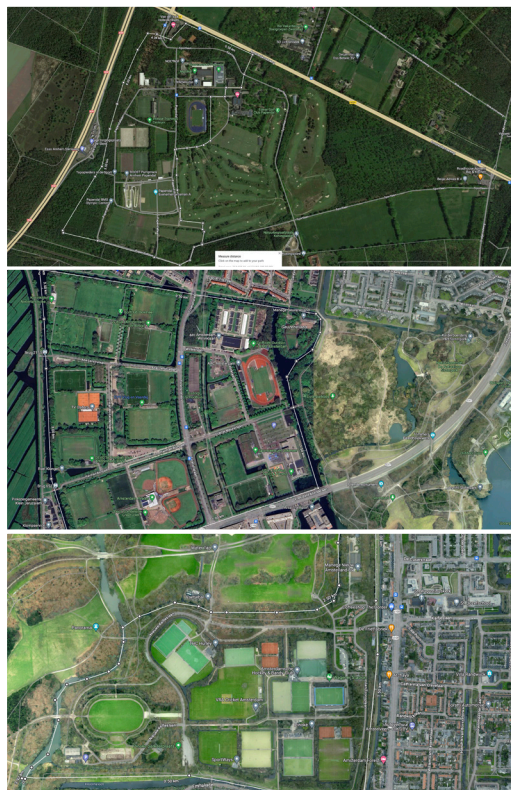
Leg nieuwe wandelpaden aan, zodat bewoners van Duiven en Westervoort en werknemers van het bedrijventerrein ommetjes kunnen maken in het gebied.

3.1 Verplaats Sportpark Westervoort naar de meest geschikte plek, en gebruik het om blijvend groene kwaliteiten aan het landschap toe te voegen.

In Westervoort-Noord is een woningbouw-ontwikkeling gepland op de huidige locatie van de voetbalverenigingen AVW'66 en SC Westervoort en van Tennisvereniging Westervoort. Deze sportcomplexen voldoen niet meer aan de eisen van deze tijd. Voor de tennisvereniging geldt daarnaast ook dat zij vanwege geluidsoverlast geen padelbanen kunnen realiseren op deze locatie. De ontwikkeling van Westervoort-Noord maakt het mogelijk een nieuw sportcomplex te realiseren waar de verenigingen toekomstperspectief hebben.

Tijdens gesprekken met sportverenigingen is afgesproken dat het nieuwe sportpark een clubhuis nodig heeft, zes voetbalvelden, een kortbalveld, vier tennisbanen en padel. Hierbij wordt gekeken naar slimme multifunctionele oplossingen en rekening gehouden met eventuele toekomstige sport- en recreatiebehoeften. Op basis van de richtlijnen van NOC-NSF omvat dit 5,5 hectare grond voor de sportvelden en 5,5 ha functionele ruimtes (paden, gebouwen, parkeren). Een vergelijking met groene sportparken in Nederland, inclusief Sportpark Duiven, levert een verhouding van 1/3de deel sportvelden,

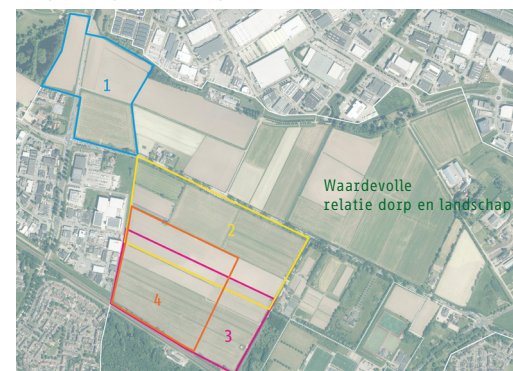
1/3de deel functionele ruimtes (parkeren, clubhuis, paden) en minimaal 1/3de deel groen (bomen, struiken, biodiverse weides, natuurlijke oevers) op. Deze verhouding is aangehouden voor het nieuwe sportpark. Er is dus minimaal 5,5 hectare groen nodig om het sportpark in het gebied in te passen.

Sportparken met een gemiddelde verhouding 1/3de groen, 1/3de functioneel, 1/3de sportveld: Papendal, Amsterdam-West, Amsterdamse Bos

Alles bij elkaar kom je uit op zeker 16,5 ha benodigde ruimte voor het nieuwe sportpark. Daarnaast heeft Duiven een voorwaarde gesteld: in het geval het sportpark op Duivens grondgebied komt, moet er een verbinding komen met het sportpark Duiven.

In eerste instantie waren er vier locaties in beeld als mogelijke locatie voor de sportvelden: Rivierweg (optie 1), Rijksweg (optie 2), Spoor (optie 3) en Het Ambacht (optie 4). Op plekken die zijn aangeduid als 'waardevolle relatie dorp en landschap' (Omgevingsvisie, zie blz. 12) en midden in het gebied (waarvoor een opdeling van het gebied zou ontstaan) zijn op voorhand afgevalen. Tijdens het proces van het koersdocument, waarbinnen brede participatie heeft plaatsgevonden, bleek dat de opties 1 (Rivierweg) en optie 2 (Rijksweg) duidelijk niet de voorkeur hebben.

De verschillende opties: 1 Rivierweg, 2 Rijksweg, 3 Spoor, 4 Het Ambacht.

De locaties zijn tevens beoordeeld op basis van zeven criteria, waaronder voldoende ruimte voor groen, zo min mogelijk interne barrières en overlast voor omwonenden. Ook op basis van deze criteria vallen opties 1 en 2 af.

Keuze voor optie 3.

Optie 3 en 4 zijn vervolgens beoordeeld op basis van aanvullende criteria (zie tabel), zoals: de hoeveelheid aan te kopen grond, financiële gevolgen, draagvlak bij omwonenden en het effect op de openheid van het tussen-

gebied. Ondanks dat ook uit de aanvullende criteria blijkt dat optie 4 zowel ruimtelijk als landschappelijk gezien de beste optie is, is er mede door de hoeveelheid extra aan te kopen grond en de financiële gevolgen gekozen voor optie 3.

Landschappelijk gezien kan er ook met optie 3 bij de inrichting van het perceel rekening worden gehouden om zoveel mogelijk van de functionele ruimtes richting Het Ambacht te plaatsen waardoor er rondom de gasleiding strook groen kan worden aangelegd. Ook de upgrade van de weteringzone richting een

meer biodiverse en natuurlijkere zone die ook recreatief wordt ontsloten draagt hieraan bij. De betrokken klankbordgroepleden blijven graag betrokken bij de definitieve inrichting van het sportpark.

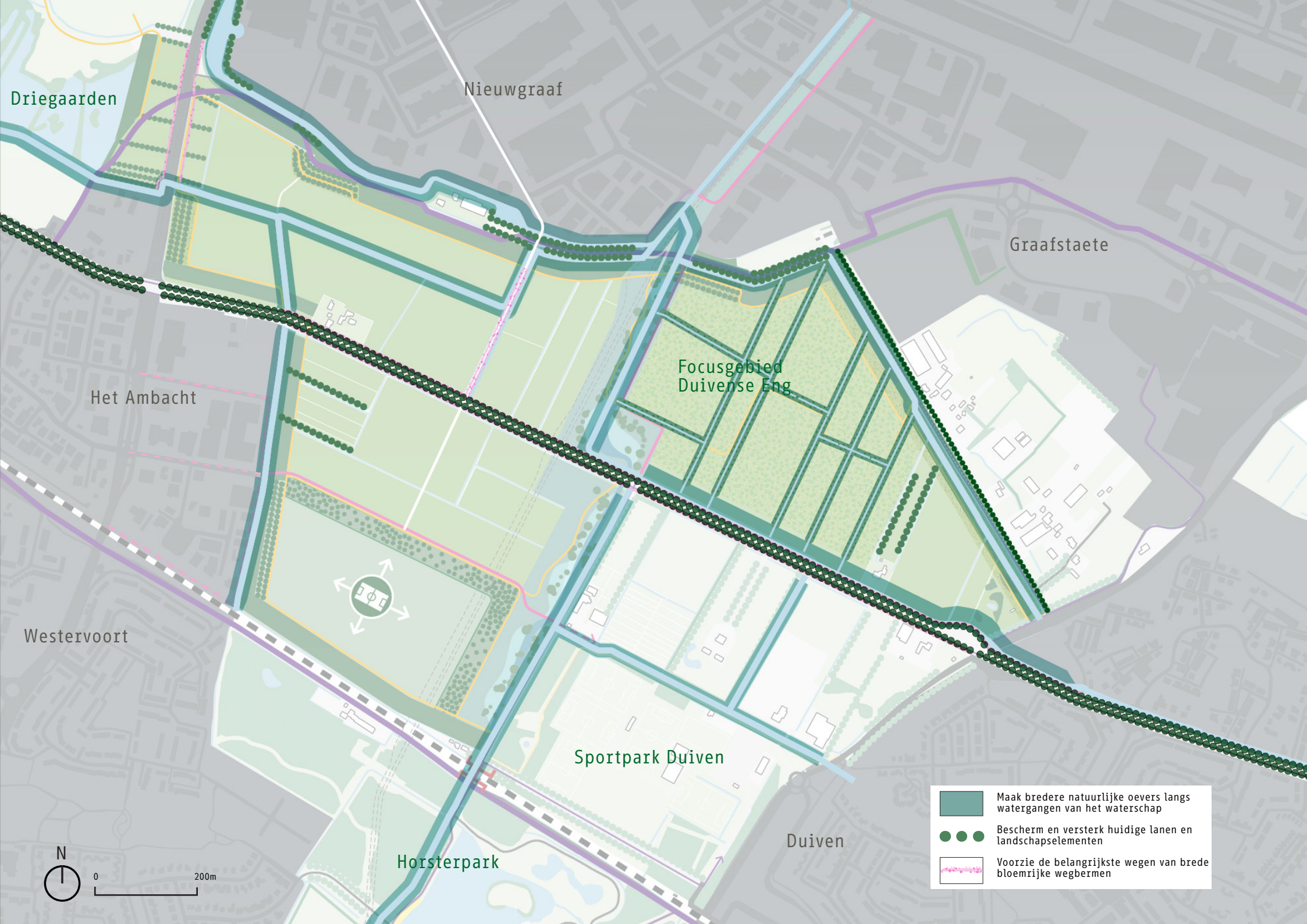
Het is belangrijk er een samenhangend plan komt voor sportvoorzieningen en faciliteiten binnen een stevig landschappelijk raamwerk. Daarvoor geeft deze koers een aantal uitgangspunten mee. Hierover meer in hoofdstuk 3.4.

Criteria keuze sportlocatie	Optie 1 Rivierweg	Optie 2 Rijksweg	Optie 3 Spoor	Optie 4 Ambacht
Is er voldoende ruimte voor sport 5,5 ha en functionele ruimtes (ook ca. 5,5 hectare).	past nét	ja	ja	ja
Is er ruim voldoende ruimte voor groen 5,5 ha.	Nee	ja	ja	ja
Zo min mogelijk interne barrières	Ja de Rivierweg	geen	geen	geen
Is de ligging logisch t.o.v. groengebied en sportpark Duiven	Vormt blokkade in ecologische/landschappelijke verbinding met Driegaarden & IJssel.	Leidt tot versnippering. Minder clustering met SP Duiven	Aan de rand gelegen, geen verdere versnippering. Gelegen naast Sportpark Duiven. Verbinding met sportpark Duiven mogelijk	Aan de rand gelegen, geen verdere versnippering. Verbinding met sportpark Duiven mogelijk
Zijn er omwonenden die er overlast van kunnen ondervinden?	Keulsebaan, Westeneinde, Rijksweg 1-3	Rijksweg 1-3, Hamerestraat	Bewoners Horsterstraat	Niet direct
Is de bereikbaarheid de fiets/lopend goed mogelijk te maken?	Via Rijksweg/Rivierweg (drukke wegen)	Via Rijksweg/Rivierweg/Horsterstraat (drukke wegen)	Via Horsterstraat/Ambacht (aanpassingen zijn nodig)	Via Ambacht en Horsterstraat (aanpassingen zijn nodig)
Is de bereikbaarheid per auto goed mogelijk te maken zonder negatieve effecten op langzaam verkeer?	Ja er zijn mogelijkheden	Ja er zijn mogelijkheden via Horsterstraat/Rijksweg/Ambacht	Ja er zijn mogelijkheden via Ambacht	Ja er zijn mogelijkheden via het Ambacht

Tabel eerste afweging opties 1 t/m 4

Criteria keuze sportlocatie	Optie 3 Spoor	Optie 4 Ambacht
Hoeveelheid aan te kopen grond	16,92 ha, voldoet aan de kaders	16,92 ha + 5,45 ha = 22,37 ha.
Financiële gevolgen	Aankoop gronden van 16,92 ha	Aankoopprijs gronden van 22,37 ha
Wat is het draagvlak bij de betrokkenen voor deze locatie?	Voldoende	Voorkeur van de klankbordgroep
Wat is het effect op de openheid van het tussengebied	Minder openheid vanuit het Horsterpark, via het gebied richting Driegaarden	Behoud van openheid door middel van de tussenstrook
Zijn er kansen voor aanjagen klimaatadaptieve, biodiverse invulling van het gebied?	Ja, in het sportpark zelf	Naast de invulling in het sportpark is er extra mogelijkheid voor het aanjagen van biodiverse en klimaatadaptieve invulling in de tussenstrook
In de buurt komen van gasleidingenstrook	Sportpark ligt over de gasleiding, hiermee dient rekening te worden gehouden bij de inrichting	Sportpark ligt niet op de gasleiding

Tabel nadere afweging opties 3 en 4

Driegarden

Nieuwgraaf

Graafstaete

Het Ambacht

Focusgebied
Duivense Eng

Westervoort

Sportpark Duiven

Duiven

Horsterpark

- Maak bredere natuurlijke oevers langs watergangen van het waterschap
- Bescherm en versterk huidige lanen en landschapselementen
- Voorzie de belangrijkste wegen van brede bloemrijke wegbermen

3.2 Versterk de groenblauwe dooradering door aan te haken op bestaande structuren: wegen, sloten, lanen en singels.

Wat is (de huidige) groenblauwe dooradering?

Onder groenblauwe dooradering (GBDA) verstaan we de ‘kleine’ natuurelementen die ons landschap in belangrijke mate vormgeven. Groenblauwe dooradering is een middel om de biodiversiteit van het landelijk gebied te vergroten. Naast houtige elementen zoals singels, bomenrijen, houtwallen, heggen, hagen, knotbomen, graften, griendjes en hoogstam-boomgaarden, gaat het om elementen met een begroeiing van kruiden en ruigten en natte elementen zoals slootkanten, natuurvriendelijke oevers en poelen. Het vergroten van de GBDA was één van de doelstellingen van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG)*, waarbij 10% als streefdoel werd aangehouden, passend bij het specifieke landschap en de aanwezige cultuurhistorische patronen.

Dit gebied is grotendeels gelegen in de komgronden van het rivierenlandschap en deels op een rivierduin (vooral sportpark Duiven en de Horsterhof). Van oudsher bestaat de GBDA in de komgronden uit knotbomen, natuurrijke sloten, bloemrijke randen, essen-

en populierenlanen en kleibosstroken. In dit gebied is dit terug te zien in een aantal bredere oevers en bloemrijke bermen, het slotenpatroon en de knotbomenrij langs de Engsestraat. De Rijksweg en Mastweg zijn beplant met eiken en linden. Ook zijn er hier en daar wat restanten van boomsingels aanwezig. Het huidige landschap is verder vrij open en heeft smalle bermen en steile slootkanten.

Verhoog de groenblauwe dooradering van het landschap door bestaande structuren een groenblauwe boost te geven.

Het verhogen van de groenblauwe dooradering in het gebied kan hand in hand gaan met het versterken van de herkenbaarheid van het landschap en de patronen die hier liggen. In dit gebied zijn de sloten en wegen de belangrijkste patronen die sterker kunnen worden aangezet. Met het vergroten van de groenblauwe dooradering langs wegen wordt ook de natuurbeleving van mensen versterkt. Met het verbreden van de natuurlijke oevers

langs de sloten neemt de waterkwaliteit toe (betere leefomstandigheden voor waterflora en fauna, buffer voor nutriënten en bestrijdingsmiddelen) en worden cultuurhistorische patronen versterkt, wat bijdraagt aan de landschapsbeleving. De koers voor het vergroten van de groenblauwe dooradering is daarom als volgt:

- Voeg brede bloemrijke bermen toe aan weerszijden van de wegen en plekken waar veel mensen komen om zo ook de natuurbeleving te versterken.
- Zorg voor brede natuurlijke oevers langs de sloten en wetingen in het gebied met verschillende maten voor smallere en bredere wateren.
- Vul de gaten in de huidige structuren, zoals houtsingels en lanen zodat de kenmerkende openheid van het gebied behouden blijft maar de kwaliteit van de groenstructuren omhoog gaat. De cultuurhistorische structuren van de Rijksweg en Engsestraat kunnen hiermee worden versterkt.

Een andere manier om de groenblauwe dooradering te vergroten is het toevoegen van een groene rand rondom het tussengebied. Hierover meer in hoofdstuk 3.3.

* Het Rijk heeft inmiddels aangegeven te stoppen met het NPLG, de status van 10% GBDA is daarmee onzeker. Toch zijn er ook binnen de provincie nog volop aanknopingspunten om hiermee verder te gaan. Zie ook het rapport ‘Vervlochten Regio’, van de provincie en Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, 2022.

Ontwikkel de
wegbermen langs
de Rijksweg als
aantrekkelijke,
brede bloemrijke
bermen (beeld:
Vlinderstichting,
Johan vd Bemt).

Richt natuurlijke
onderhoudspaden
in langs de sloten
en weteringen.
(beeld: H20-net-
werk, foto Paul
Hendriks).

Vul gaten in be-
staande bomen- en
singelstructuren,
zoals langs de
Engsestraat, en
combineer met
bloemrijke bermen
(beeld: Klaas
Brielle).

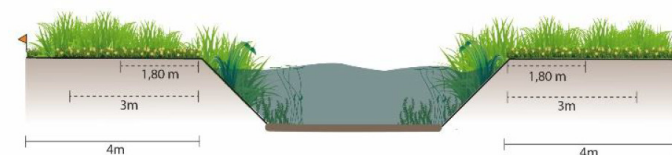
Vormen en afmetingen van de groenblauwe dooradering.

De grond in dit gebied heeft verschillende eigenaars. Behalve landbouwgrond betreft dit ook grond zonder landbouwfunctie die in eigendom is van overheden en particulieren (geen agrariërs). Voor agrariërs en particuliere grondeigenaren staat voorop dat het langjarig financieel voldoende aantrekkelijk moet worden gemaakt om hen te verleiden bij te dragen aan groenblauwe dooradering.

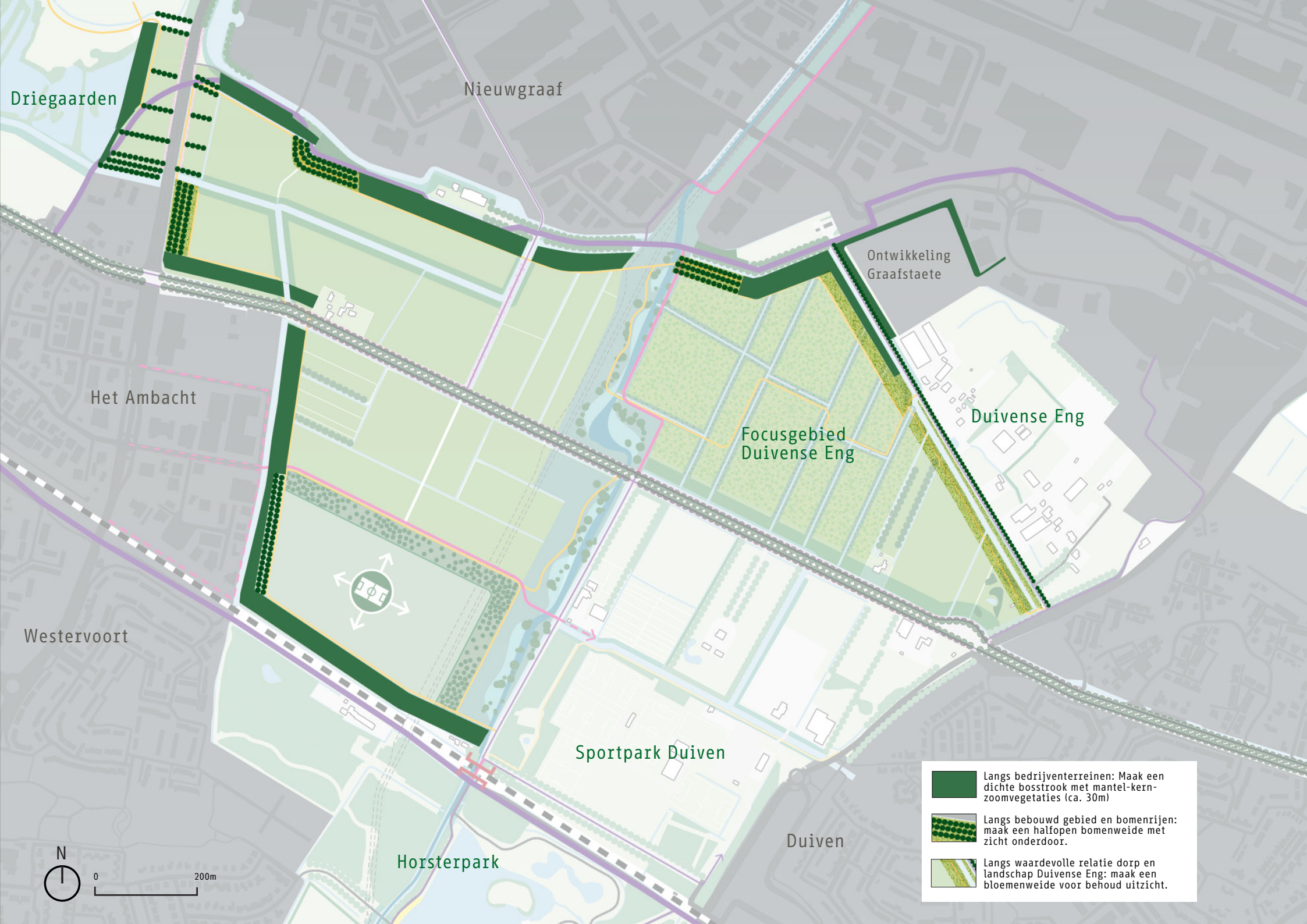
- De wegbermen zijn tot op zekere hoogte in handen van de gemeente maar grenzen aan particuliere percelen. Afhankelijk van de breedte van de wegbermen zullen afspraken gemaakt moeten worden over grondaankoop, vergoedingen en/of beheersafspraken met grondeigenaren. Qua maatvoering is het daarom handig om aan te sluiten op de maten voor akkerranden in het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (vanuit de EU). Hierin krijg je subsidie voor akkerranden die minimaal 3m breed zijn. De minimale afmeting van de bloemrijke wegbermen zou dus het gemeente-eigendom naast het wegooppervlak plus deze 3 meter kunnen zijn.
- De slootkanten zijn in beheer bij het waterschap. Voor bredere natuurlijke oe-

vers, waarvoor ook een ambitie bestaat bij het waterschap (Visie onderhoudspaden, 2023), zullen afspraken gemaakt moeten worden over grondaankoop, vergoedingen en/of beheersafspraken met grondeigenaren. Voor de toekomst wordt voor watergangen met een bovenbreedte van <6m (alle watergangen in dit gebied, exclusief wetering noordzijde Rijksweg) een eenzijdig onderhoudspad van 5m aangehouden. Voor watergangen breder dan 6m (wetering ten noorden Rijksweg) zijn tweezijdige onderhoudspaden van 5m bedacht. Onderhoudspaden kunnen worden ingericht als beplantingsstrook met een vlakke bodem waar onderhoudsmateriaal een x-aantal keer per jaar overheen kan rijden. Het heeft de voorkeur van het waterschap om de brede onderhoudspaden in eigendom te krijgen.

- De lanen en wegbeplantingen zijn over het algemeen in handen van de gemeenten. De verantwoordelijkheid voor de aanplant van de 'gaten' ligt dus bij hen. Wat de Rijksweg betreft is het goed om dezelfde plantafstand (ca. 10m) en -soort (zomereiken) aan te houden voor een uniform beeld (rekening houdend met verkeersveiligheid). Langs de Engsestraat liggen knotbomen voor de hand.

Doorsnedes natuurlijke onderhoudspaden (Waterschap Rijn & IJssel, Visie op onderhoudspaden)

3.3 Maak een stevige, gevarieerde groene rand rondom het gehele tussengebied.

Waarom een groene rand?

Het maken van een groene rand rondom het gebied draagt bij aan de volgende doelstellingen:

- Het afbakenen van het tussengebied als 'groene landschappelijke buffer'. Door de groene rand weten mensen dat ze in het landschap zijn en wordt er letterlijk een barrière voor verder dichtgroeien opgeworpen.
- Het zorgvuldig landschappelijk inpassen van de omliggende bedrijventerreinen, waardoor de rommelige achterkanten van de bedrijven uit het zicht verdwijnen.
- Verder kan de groene rand ook een fijne omgeving vormen voor recreatieve structuren zoals wandel- en fietspaden.

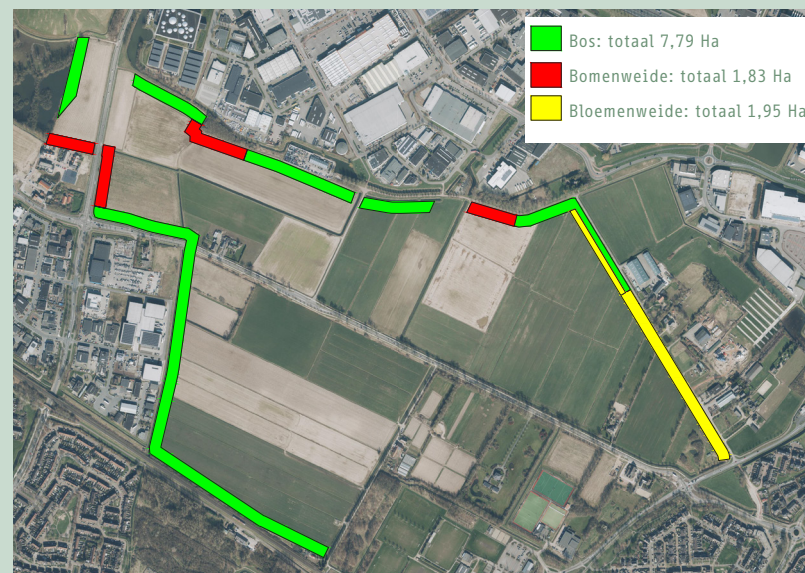
Koers: Maak een gevarieerde rand, passend in het landschap.

Er is een aantal principes die kunnen worden aangehouden als het gaat om de groene rand:

- Houd een uniforme breedte aan van 30 meter zodat de groene rand herkenbaar is in het hele gebied en voldoende 'body' heeft. Deze breedte is gekozen omdat die voor verschillende vormen van een

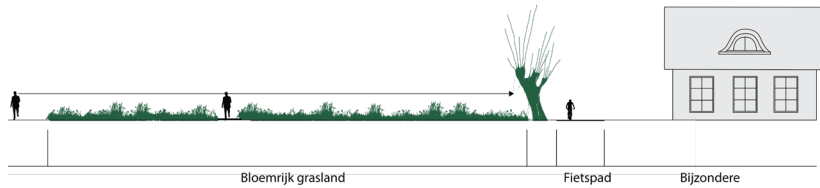
groenstrook zorgt voor een goede landschappelijke tegenhanger van naastgelegen bebouwing.

- Laat de rand reageren op de omgeving. Langs bedrijventerreinen is er plek voor dichtere bosstroken met onderbegroeiing terwijl langs de Engsestraat (waardevolle relatie dorp en landschap) de groene rand opener kan zijn in de vorm van een bloemenweide. Op stukken waar al beplanting aanwezig is naast de groene rand en waar andere bebouwing aanwezig is, kan een bomenweide voldoende zijn voor een goede overgang van omgeving naar tussengebied.
- Het is belangrijk om vanuit de rand ook regelmatig het gebied in te kunnen blijven kijken. Vandaar dat er op gezette momenten ook openingen in de groene rand moeten zijn om de openheid van het landschap te kunnen ervaren.
- Werk met inheemse, bij het gebied passende boom- en graslandvegetaties om de biodiversiteit van het gebied te vergroten en het landschap herkenbaarder te maken.

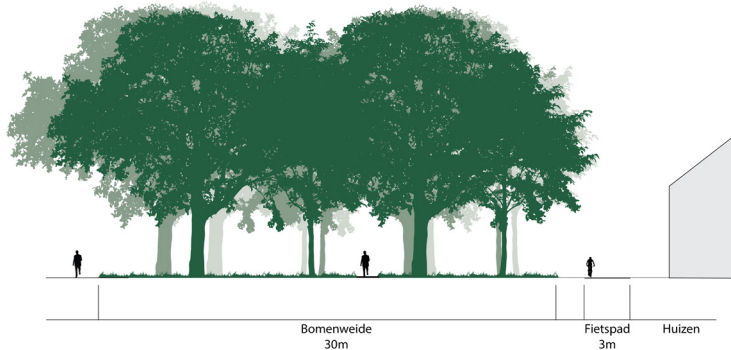

Benodigde ruimte voor een groene rand:

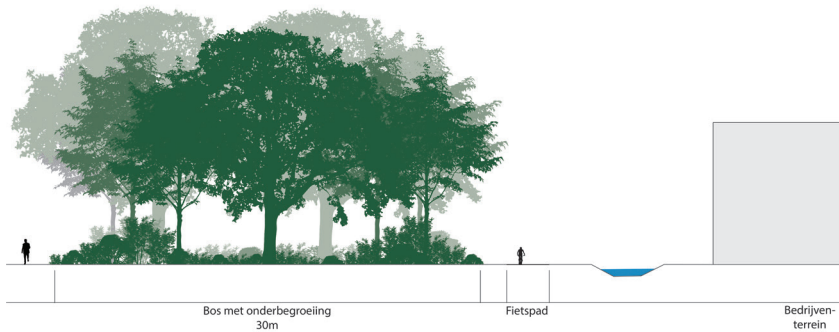
Een deel van de beoogde groene rand ligt op grond in eigendom van de gemeente terwijl een ander deel in handen is van particulieren. Om de groene rand aan te leggen zullen afspraken gemaakt moeten worden over grondaankoop, vergoedingen en/of beheerafspraken met grondeigenaren. Er zijn verschillende modellen mogelijk, waaronder het aankopen van de grond door de gemeente of het subsidiëren van grondeigenaren voor aanleg. Hiervoor zouden ook eventuele groencompensatieprojecten van de gemeente kunnen worden ingezet. Ook kan er gedacht worden aan gedeeltelijke crowdfunding voor de aanleg van de rand bijvoorbeeld door samen te werken met de aangrenzende bedrijventerreinen.

Duivense Eng: ontwikkel een mooie bloemrijke overgang van lint naar landschap

Langs de bebouwing en bomenrijen aan het tussengebied: zet de bomensfeer door in een bomenweide

Langs de bedrijventerreinen met vrij zicht op het bedrijventerrein: plant bosstroken aan met onderbeplanting die de bedrijfsloodsen uit het zicht houden. Het is aan te raden om voor de ecologische variatie te werken met kern, mantel en zoomvegetaties.

Referentiebeeld: bloemenweide (beeld: Provincie Utrecht)

Referentiebeeld: Dorpsrand Vries (beeld: Landschappelijk wonen).

Referentiebeeld: gevarieerde bosstrook met mantel-kern-zoom-vegetaties.

Soorten groene rand.

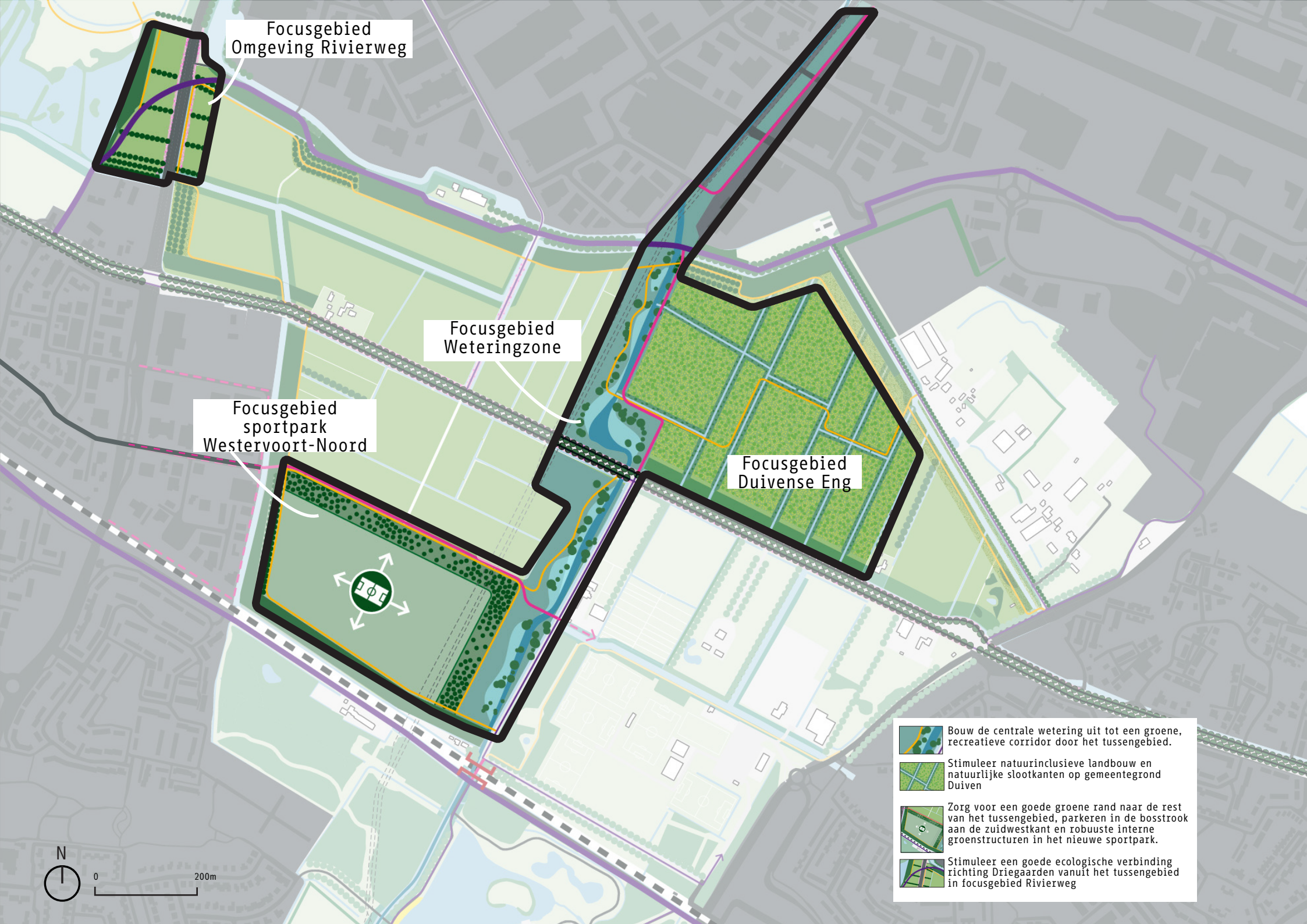
De groene rand bestaat uit drie verschillende onderdelen.

- Bloemrijke weides, bestaand uit een inheems, autochtoon kruidenmengsel, afgestemd op de lokale ondergrond en met goed maaibeheer, langs de Engsestraat. Samen met het dichtplanten van de knotpopulieren en -essenrij (zie hoofdstuk 3.2) geeft dit een fraaie landschappelijke invulling aan de waardevolle relatie dorp en landschap van de Duivense Eng.
- Bomenweides, bestaand uit inheemse hoogstambomen passend bij het komgrondenlandschap (populier, wilg, iep, es, veldesdoorn) met een plantaafstand van circa 10 meter, losjes uitgespreid in een 'dansend grid'. Onder deze bomen kan in de eerste jaren een bloemrijk graslandmengsel worden ingezaaid en onderhouden. Geleidelijk aan zullen de bomen meer schaduw geven en wordt het lastiger om een weide te onderhouden en kan worden gedacht aan gemaaid gras met zorgvuldig gekozen voorjaarsbollen.
- Bosstroken, bestaand uit bosplantsoen aangevuld met hoogstambomen zodat ook in de eerste jaren al een stevige groene rand aanwezig is. De boomsoorten zijn hetzelfde als voor de bomenweides, aangevuld met ondergroei van vlier, sleedoorn en rode kornoelje. Langs de west- en zuidkant richting het Horsterpark kan worden aangesloten op de bossfeer van het Horsterpark.

Impressie van de multifunctionele groene rand langs het bedrijventerrein:

Een continue omlijsting van een blijvend groengebied, die zorgt voor een goede landschappelijke inpassing van de bedrijventerreinen. Langs de groene rand lopen wandelrondjes en zijn picknickplekken voor medewerkers van de bedrijven en inwoners van het gebied. De 'Sperwer' zou een mogelijke naam voor het tussengebied kunnen zijn.

Focusgebied
Omgeving Rivierweg

Focusgebied
Weteringzone

Focusgebied
sportpark
Westervoort-Noord

Focusgebied
Duivense Eng

- Bouw de centrale wetering uit tot een groene, recreatieve corridor door het tussengebied.
- Stimuleer natuurinclusieve landbouw en natuurlijke slootkanten op gemeentegrond Duiven
- Zorg voor een goede groene rand naar de rest van het tussengebied, parkeren in de bosstrook aan de zuidwestkant en robuuste interne groenstructuren in het nieuwe sportpark.
- Stimuleer een goede ecologische verbinding richting Driegaarden vanuit het tussengebied in focusgebied Rivierweg

3.4 Verander de Weteringzone, Duivense Eng, Sportpark Westervoort-Noord en omgeving Rivierweg in biodiverse, groenblauwe parels.

Welke plekken bieden extra kansen voor een biodiverse, klimaatadaptieve inrichting?

Er zijn vier plekken in het tussengebied waar de gemeente Duiven en Westervoort extra op kan inzetten als het om een biodiverse, klimaatadaptieve en aantrekkelijke inrichting gaat:

- De grond langs de **Duivense Eng**, waar de gemeente Duiven eigendommen heeft en dus aanvullende eisen kan stellen aan pachters of zelf inrichtingsmaatregelen kan treffen.
- De **Weteringzone**, waar al een strook van 5 meter aan weerszijden ingevuld kan worden als natuurlijke beplantingsstrook en die het gebied van noord tot zuid verbindt. Dit gebied kan een centrale functie als recreatieve corridor vervullen met paden aan weerszijden en een extensieve, interessante en natuurlijke inrichting. De zone blijft relatief open om aan te sluiten bij het kommlandschap, maar er is wel meer ruimte voor opgaande beplanting dan in de rest van het landschap. Langs de wetering kan daarnaast worden onderzocht of er mogelijkheden zijn voor plas-dras omgevingen.

- Het gebied dat in beeld is voor de aankoop van gronden voor de verplaatsing van **sportpark van de gemeente Westervoort**.
- De **omgeving Rivierweg** die nu als eigendom van gemeente Westervoort kan worden ontwikkeld.

Huidige situatie van de Duivense Eng (boven), Wetering (midden) en locatie nieuw sportpark (onder)

Maak van de Duivense Eng een voorbeeld van bloemrijk grasland, en maak het toegankelijk door klompenpaden

Stimuleer hier als gemeente de ontwikkeling van bloemrijk grasland, natuurlijke slootkanten en maak het landschap toegankelijk door wandelpaden. Hier komen verder allerlei

onderdelen uit de andere thema's samen:

- Groenblauwe dooradering (zie 3.2): De knotbomenrij langs de Engsestraat kan worden aangevuld met bloemrijke bermen onderlangs en er kunnen natuurvriendelijke oevers worden aangelegd.
- Groene rand (zie 3.3): Langs de westzijde van de sloot langs de Engsestraat kan een 30 meter brede bloemenweide worden aangelegd. De groene rand langs

Graefstaete kan tegenover Graefstaete worden uitgebreid tot die in totaal 30 meter bosstrook behelst.

- Wandelrondjes en fietsroutes (zie 3.5): Hier kan een wandelpad worden aangelegd langs de groene rand en een wandelpad over de Duivense Eng richting de Weteringzone.

Referentiebeelden klompenpaden (links, beeld: Allard Willemse) en bloemrijk grasland (rechts, beeld: Erick van den Ham, Cruydhoeck).

Ontwikkel de centrale wetering als groene, recreatieve corridor door het tussengebied.

Een pad aan beide kanten (wandelpad westzijde, fiets- en wandelpad oostzijde) zorgt ervoor dat mensen die vanuit het bedrijventerrein komen wandelen een mooi ommetje hebben om te wandelen. Ook kan vanuit hieruit een aansluiting op het wandelpad richting de Duivense Eng gemaakt worden (zie rechts in de impressie). De weteringzone wordt niet helemaal dichtgeplant en sluit daarmee aan op het open karakter van het kommenlandschap.

Ontwerp een samenhangend plan met sportfuncties, bijbehorende voorzieningen en een stevig landschappelijk raamwerk.

Zoals eerder gezegd in hoofdstuk 3.1 is de het aan te bevelen een verhouding van 1/3de groene inrichting, 1/3de functionele ruimtes en 1/3de sportvelden aan te houden bij de inrichting van het sportpark.

De koers voor het sportpark is het zorgen voor een ruim voldoende interne groenstructuur, een robuuste overgang naar het landschap en parkeren aan de rand van het gebied in de groenstrook om het gebied. Bij de parkeerplaatsen voor het sportpark is het belangrijk dat deze in de rand van het tussengebied worden gesitueerd en dat de sfeer van de bosstrook wordt doorgezet. Boomkronen raken elkaar en er is veel groeiruimte voor bomen. De parkeervakken zijn ondergeschikt aan de locatie en het grid van de bomen.

Rondom het nieuwe sportpark aan de noordoostzijde is ook een landschappelijke aanhechting naar de rest van het tussen-

gebied nodig. Dit kan in de vorm van een bomenweide van 30 meter breed, bestaand uit inheemse, landschappelijke boomsoorten passend bij het gebied (wilgen, populieren, eiken, essen), aangevuld met bijvoorbeeld fruitbomen om bij te dragen aan het 'gezondheids'-landschap van het sportpark. Om geluid tegen te gaan kan worden gedacht aan het licht verhogen van de grond onder de bomenweide.

Ook binnen het sportpark zelf moet voldoende ruimte voor groen zijn. Dit kan in de vorm van brede houtsingels van minimaal 15m breed die tevens kunnen zorgen voor een afscheiding tussen de velden. Het ligt voor de hand deze singels te combineren met de interne padenstructuur.

Het is belangrijk dat het nieuwe sportpark geen afgesloten 'eilandje' wordt binnen het tussengebied. Interne paden zijn zoveel mogelijk toegankelijk vanaf de buitenkant van het sportpark. Een fietspad van oost naar west en voetpad vanaf het noorden lopen door het sportpark en zijn altijd vrij toegankelijk.

Referentie parkeren onder de bomen (beeld: Greencities.eu).

Afmetingen bomenweide rondom Sportpark. Tegen geluidsoverlast kan worden gedacht aan het licht verhogen van de grond onder de bomenweide.

Afmetingen groenstroken binnen het sportpark zelf./

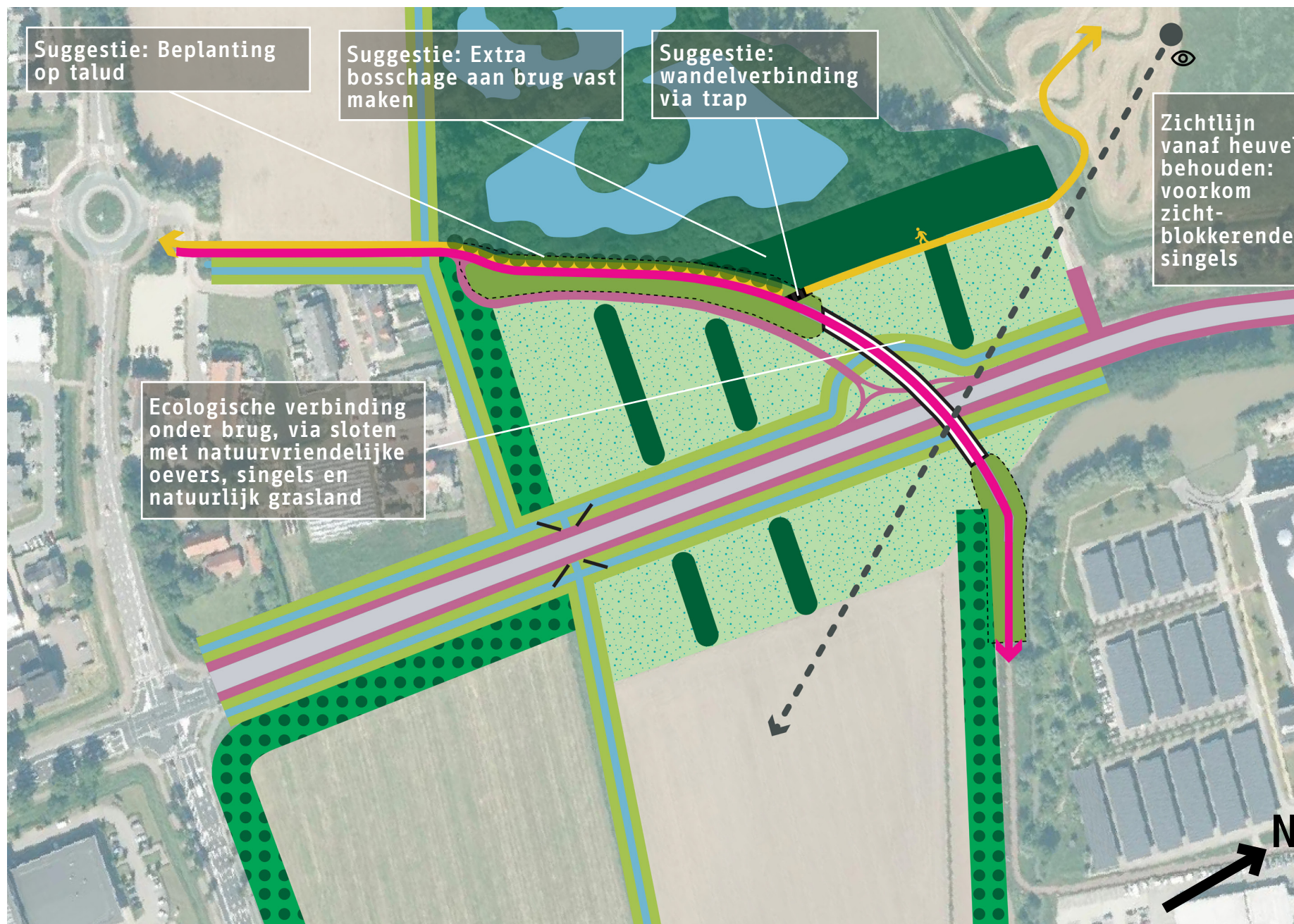
Uitgangspunten groen raamwerk optie 3.

De precieze inrichting van het sportpark zal later vastgesteld moeten worden in samenwerking met de sportverenigingen en de omwonenden. Uitgangspunten zijn:

- Het maken van de 15m brede groene rand langs de westkant van het sportpark, waarin parkeren met bijv. grasbetonstenen wordt opgenomen.
- Daaromheen (richting het Ambacht) het aanleggen van een dichte struweelhaag, en in het zuiden het maken van een dichte bosstrook met onderbegroeiing met mantel-kern-zoomvegetaties
- Het maken van een 30m brede groene bomenweide als groene buffer tussen het sportpark en de rest van het gebied aan de noord-oostkant, met een wandelverbinding daar omheen. De bomenweide hoeft niet uniform te zijn, maar mag variatie kennen in dichtere en opener stukken. Aanbeveling is om richting bebouwing met dichtere beplanting te werken.
- Het maken van een interne dikke groenstructuur met boomsingels van 15m breed (precieze locatie nader te bepalen).
- Het maken van een openbaar toegankelijke (fiets) verbinding tussen het sportpark Duiven en het nieuwe sportpark.

Inzoom op de koerskaart

Mogelijke invulling aansluiting tussengebied naar het westen

Omgeving Rivierweg: Maak een betere aansluiting vanuit het tussengebied naar het westen om rekening te houden met de natuurwaarden.

De nieuwe fietsbrug over de Rivierweg veroorzaakt een aantal issues:

- Het grondtalud en fietspad werpen een nieuwe (ecologische) barrière op tussen oost en west.
- Het geplande fietspad komt heel dicht in de buurt van de kleiputten van Natuurmonumenten, wat tot verstoring voor bepaalde diersoorten kan leiden.

De fietsbrug wordt ook als kans gezien vanwege de ontwikkelingen rondom landschap en recreatie en de kansen voor doortrekken van de fietsroute richting het Rivierklimaatpark IJsselpoort.

Er zijn een aantal mogelijkheden om met deze issues om te gaan en de kansen te verzilveren.

- Zorg voor een extra bosbarrière aan de oostkant van natuurgebied de Driegaarden.
- Maak een wandelverbinding vanaf het talud met een trap richting het noorden van natuurgebied Driegaarden. Hiermee kunnen mensen uit Westervoort om de kwetsbare kleiputten richting het noorden van natuurgebied Driegaarden lopen.
- Rijg de gebieden ten westen en ten oosten van de Rivierweg aan elkaar: zorg ervoor dat waterstructuren blijven doorlopen, plant singels om de gebieden ecologisch met elkaar te verbinden en leg eventueel faunapassages aan onder de Rivierweg.

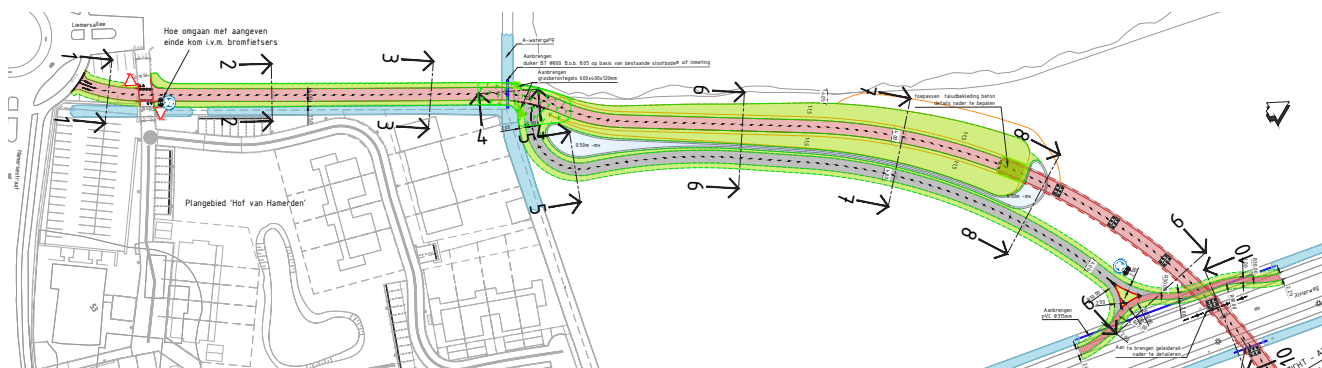
Referentie: Singels en natuurlijk grasland

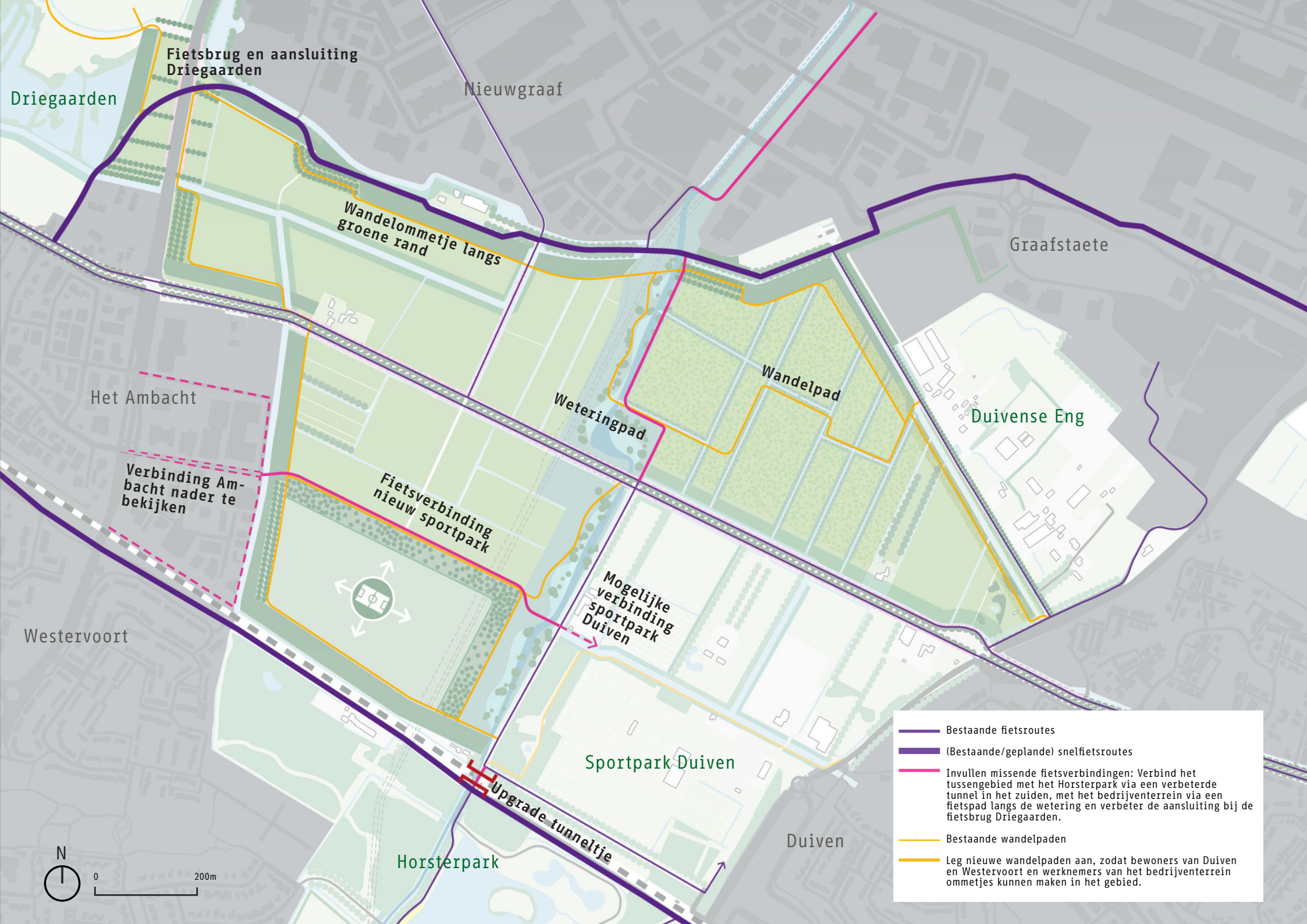

Referentie: dichtere bosstrook langs kleiputten

Referentie: Extra trap vanaf talud fietsbrug zorgt voor wandelverbinding om de kleiputten heen.

- Bestaande fietsroutes
- (Bestaande/geplande) snelfietsroutes
- Invullen missende fietsverbindingen: Verbind het tussengebied met het Horsterpark via een verbeterde tunnel in het zuiden, met het bedrijventerrein via een fietspad langs de wetering en verbeter de aansluiting bij de fietsbrug Driegaarden.
- Bestaande wandelpaden
- Leg nieuwe wandelpaden aan, zodat bewoners van Duiven en Westervoort en werknemers van het bedrijventerrein ommetjes kunnen maken in het gebied.

3.5 Versterk de beleving van het landschap door het toevoegen van wandelrondjes en recreatieve fietsroutes.

Verdicht de padenstructuur en vergroot hiermee de beleving van het landschap

Het landschap is op dit moment nauwelijks doorwaadbaar voor omwonenden en werknemers. Onderstaand kaartje uit de Strava-heatmap laat zien dat het landschap nauwelijks fiets- en wandelpaden kent.

De beleving van het landschap kan worden versterkt door meer wandel- en fietspaden in het gebied toe te voegen. Niet alleen wordt de landschapsbeleving groter maar ook wordt de mogelijkheid tot wandel- en fietsommetjes in de directe woonomge-

ving groter met positieve effecten voor de gezondheid.

Op deze manier kan dit gebied meer de functie van uitloopegebied (zoals genoemd in de Verstedelijkingsstrategie) krijgen, en hiermee ook de druk op omliggende natuurgebieden verkleinen.

Maak van het landschap een aantrekkelijke omgeving om naar omringende landschappen te komen

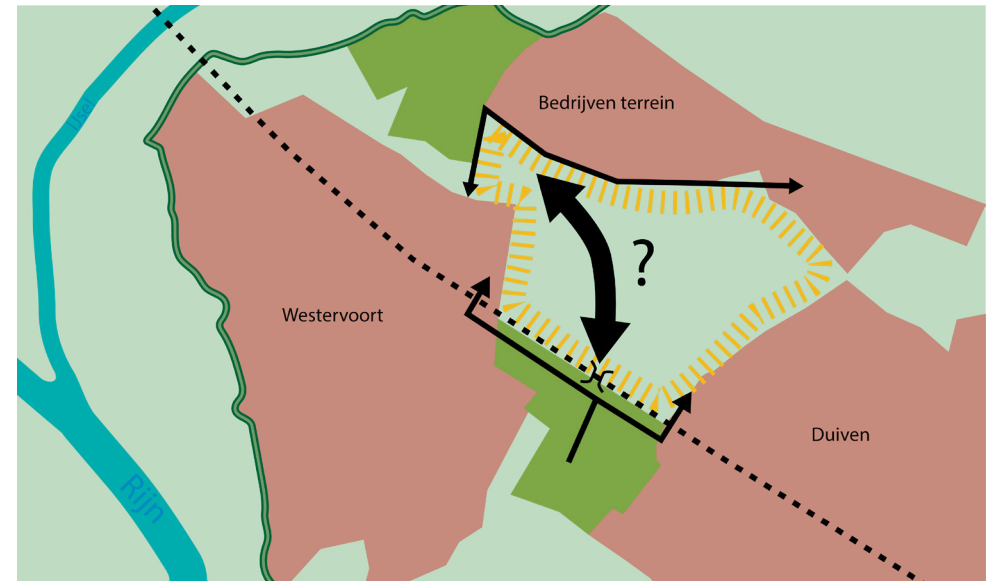
Ook richting omringende landschappen en wijken zijn de verbindingen nog niet optimaal. Door op cruciale plekken nieuwe schakels in het fietsnetwerk aan te leggen, kan het gebied een verbinding worden tussen het landschap van de IJssel en Duiven/Westervoort. Verbindingen met het bestaande fietsnetwerk kunnen worden geoptimaliseerd: richting de Rijnstrangen bij onder andere het tunneltje richting het Horsterpark, richting de IJssel en Rivierklimaatpark IJsselpoort bij de geplande fietsbrug en richting de bedrijventerreinen in het verlengde van het pad langs de Wetering.

Meer wandel- en fietsverbindingen dragen bij aan de beleving van het landschap en hebben positieve effecten op de gezondheid. (beeld boven: gemeente Alphen a/d Rijn, beeld onder: Jeroen Bosch).

Transformeer de huidige voetgangerstunnel tot een volwaardige fietstunnel onder het spoor als cruciale schakel in het dagelijkse en recreatieve fietsnetwerk

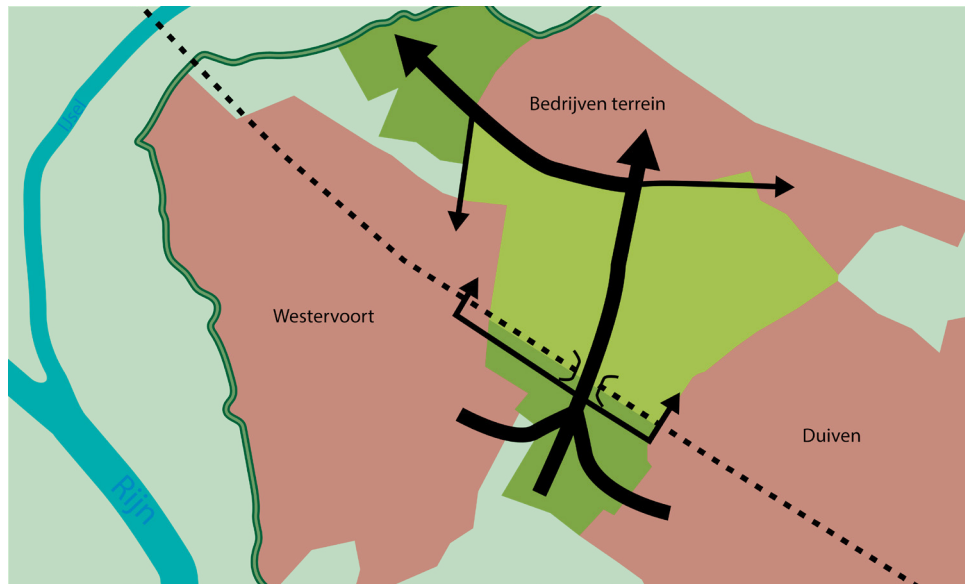
De huidige tunnel is krap, steil, niet geschikt voor e-bikes en niet inclusief (ontoegankelijk voor minder validen). Hiermee vormt het een blokkade in het dagelijkse en recreatieve fietsnetwerk. Om het tussengebied optimaal te verbinden met omringende gebieden en onderdeel te maken van een doorlopende groene buffer tussen Duiven en Westervoort van Driegaarden tot Horsterpark is het noodzakelijk deze tunnel anders in te richten. Het is wellicht zelfs mogelijk om hiervoor de huidige tunnel om te bouwen en langere aanlooptaluds voor fietsers aan te leggen aan weerszijden. Hiervoor is op de volgende pagina een voorbeelduitwerking gegeven (zie lijnen op luchtfoto) met een referentiebeeld (zie impressie).

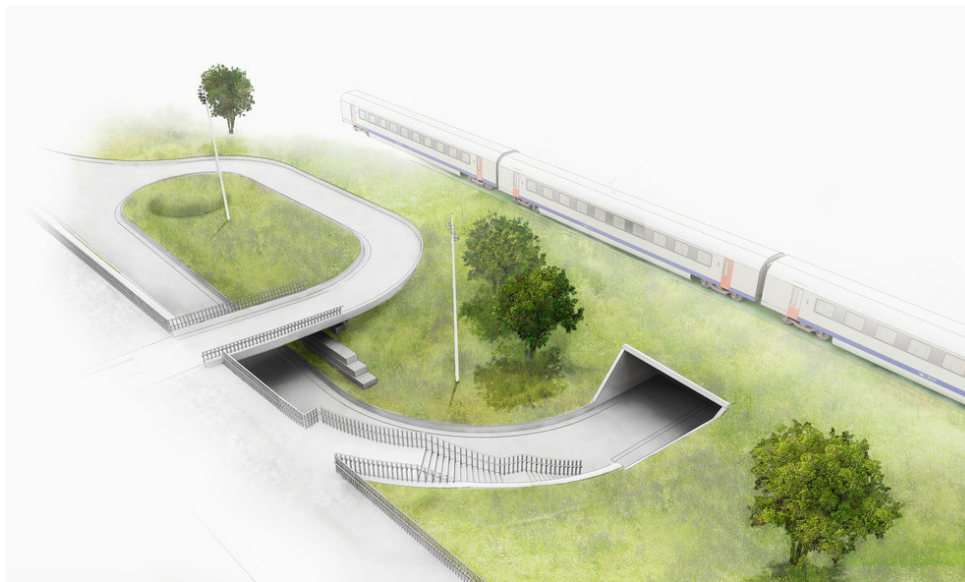
Huidige situatie: blokkade in het recreatieve netwerk

Huidige situatie: steil en praktisch onbegaanbaar voor fietsers

Gewenste situatie: schakel in het recreatieve netwerk

Mogelijke situatie (referentiebeeld: Gent Dampoort): het maken van een bocht in het talud waardoor de helling beter uitkomt en het tunneltje past in de krappe ruimte.

Voorbeelduitwerking met indicatie lengte mogelijke fietstunnel met een helling van 1:10 (geel) of 1:20 (roze).

04

DOORKIJK NAAR HET VERVOLG

4. DOORKIJK NAAR HET VERVOLG

4.1 Hoe verder?

Nu de koers op papier is gezet, is het belangrijk om goed te kijken naar de volgende aspecten:

- Hoe zijn de volgende stappen om de koers te verwezenlijken te organiseren?
- Hoe is de realisatie en onderhoud van de koers te financieren, en wat is de rol van fasering en prioritering?
- Hoe kan medewerking aan particuliere initiatieven eruit zien?
- Wat is een mogelijke uitvoeringsagenda?

4.2. Organisatie.

De koers heeft alleen kans van slagen als er betrokkenheid blijft vanuit de gemeente, maar ook vanuit de bewoners van het gebied en de inwoners van Duiven en Westervoort. De inwoners van het gebied hebben het voornemen uitgesproken om zich te organiseren in een werkgroep die actief meedenkt over de totstandkoming van de koers. Zij hebben ook aangegeven mogelijk een rol te kunnen spelen in het beheer en onderhoud van het gebied. Bij het verder uitwerken en realiseren van de koers moeten zij ook betrokken worden door de gemeente. Ook kan het handig zijn om als gemeente langjarig een gebiedsregisseur/projectleider aan te stellen die contacten onderhoudt met bewoners, overheden en grondeigenaren en die de grote lijnen van de koers bewaakt.

Het is nog niet duidelijk of en welke rol Stichting de Mooie Gronden straks in het vervolgproces wil en gaat spelen. Hierover zal met de stichting en overige klankbordleden nader overlegd worden.

4.3 Financiering, fasering en prioritering.

De precieze kosten voor alle onderdelen zijn nog niet in beeld: hiervoor moeten eerst meer gedetailleerde ontwerpen en hierop gebaseerde kostenramingen worden gemaakt. Dit is een belangrijk onderdeel van de planvorming in het vervolg. Het is hierbij ook belangrijk goed te kijken naar de langjarige kosten voor beheer en onderhoud. Voor de financiering van een deel van de ambities in deze koers is geld gereserveerd door de gemeente Duiven. Dit dekt niet alles, dus er zal moeten worden gezocht naar co-financiering, bijvoorbeeld via de provincie, waterschappen, omliggende bedrijven-terreinen, leedergelden en crowdfunding. De koers hoeft niet in één keer gerealiseerd te worden, dit is ook niet realistisch aangezien alle deelprojecten die goed op elkaar moeten worden afgestemd. Door slim te faseren, te prioriteren en te combineren kan de koers op langere termijn gerealiseerd worden. Wél is het verstandig te beginnen met een aantal tastbare deelprojecten, zodat men ziet dat er resultaat geboekt wordt. Met

name de aanleg van de groene rand is een in een oog springend element van het plan dat meteen uiting geeft aan de ambitie van het koersdocument om te komen tot één blijvend, groen en samenhangend tussengebied. De gemeenten hebben in omgevingsvisie/ woonvisie geen woonopgave in het gebied voorzien. Gelet op het behoud van de overwegende groene functie van het gebied dient terughoudend te worden omgegaan met bebouwing en 'harde' infrastructuur. Een eventuele in omvang beperkte bebouwing zoals werkruimten, stallen, opslag e.d. is ruimtelijk mogelijk als deze bijdraagt een duurzaam, natuurinclusieve inrichting en beheer van het gebied. Een bij de ontwikkeling verbonden boerderij of landhuis moet passen bij de omvang van de desbetreffende kavel. Op kleinere kavels van enkele hectares is dat niet passend. De wijze van bebouwing dient een groene en biodiverse uitstraling te hebben.

4.4 Medewerking aan particuliere initiatieven

Verschillende particulieren hebben in gesprekken aangegeven dat zij initiatieven willen overwegen die aansluiten op de gemeentelijke kaders voor het gebied. De gemeenten hebben niet de intentie om een masterplan op te stellen. Mochten particulieren concrete plannen hebben om

hun gebieden te gaan ontwikkelen/beheren binnen de kaders van het koersdocument dan gaat de verantwoordelijke gemeente met ze in gesprek over de mogelijkheden en de te zetten vervolgstappen.

4.5 Uitvoeringsadvies

In deze paragraaf zijn de verschillende deelprojecten op een rij gezet. Het is belangrijk om hierbij het geheel van het plan niet uit het oog te verliezen en de verschillende projecten in de tijd en inhoud goed op elkaar te blijven afstemmen, met dit koersdocument als leidraad.

Allereerst zijn er drie thema's die over het gehele tussengebied gaan. Hierbij is het belangrijk geen werkzaamheden uit te voeren waar andere deelprojecten en focusgebieden later last van gaan krijgen.

Daarnaast zijn er een aantal focusgebieden waar veel van de ambities samenkomen en waar nog een verdere uitwerking nodig is. Deze focusgebieden lenen zich voor een projectmatige aanpak. Er moet dus goed rekening worden gehouden met onderlinge afhankelijkheden tussen verschillende deelgebieden en tussen deelgebieden en het grotere geheel.

4.5.1 Thema groenblauwe dooradering (zie 3.2)

Planvorming:

- Gedetailleerder ontwerp maken: Preciezer intekenen welke delen van

het tussengebied in beeld zijn voor het aanleggen van natuurvriendelijke oevers, bloemrijke bermen langs wegen en het aanvullen van groenstructuren.

- Kostenraming maken.
- Financiering regelen.
- Afspraken maken met grondeigenaren en waterschap over vergoedingen, beheer en onderhoud.

Globale werkzaamheden:

- Aanplanten landschapselementen.
- Inzaaien bloemenmengsels.
- (Eventueel) herprofilen oevers en vastleggen onderhoudspaden.

4.5.2 Thema groene rand (zie 3.3)

Planvorming:

- Gedetailleerder ontwerp maken.
- Preciezer onderzoeken hoeveel hectare gemeente-eigendom is, en hoeveel moet worden aangekocht.
- Kostenraming maken.
- Financiering regelen. Bekijken mogelijkheden crowdfunding, bijvoorbeeld samenwerking met ondernemersvereniging bedrijventerrein en inwoners Duiven-Westervoort. Ook onderzoeken of cofinanciering via provincie/waterschap en leader mogelijk is.
- Afspraken maken met grondeigenaren over vergoedingen, beheer en onderhoud.

Globale werkzaamheden:

- Aanleg 30m brede groene rand. Drie

soorten: bosstrook, bomenweide en bloemenweide.

4.5.3 Thema beleefbaar landschap (zie 3.5)

Afhankelijkheden: met name afhankelijk van deelproject Sportpark Westervoort-Noord, Weteringzone, Duivense Eng en Omgeving Rivierweg.

Planvorming:

- Afstemmen met Prorail over mogelijkheden upgraden fietstunnel.
- Gedatilleerder ontwerp maken voor netwerk en tunneltje.
- Kostenraming maken.
- Financiering regelen.
- Afspraken maken met grondeigenaren over vergoedingen, beheer en onderhoud.

Globale werkzaamheden:

- Aanleg wandelommetjes (rondom groene rand, Weteringzone, langs Sportpark Westervoort-Noord, over Duivense Eng).
- Aanleg samenhangend recreatief fietsnetwerk.
- Aanleg fietstunnel.

4.5.4 Focusgebied Duivense Eng (zie 3.4).

Afhankelijkheden: weinig afhankelijk van andere deelprojecten.

Planvorming:

- Gedetailleerder ontwerp maken.
- Kostenraming maken.
- Financiering regelen.

- Afspraken maken met grondeigenaren over vergoedingen, beheer en onderhoud.

Globale werkzaamheden focusgebied:

- **Groenblauwe dooradering (zie 3.2):** Knotbomen aanvullen langs Engsestraat. Bloemrijke berm langs Engsestraat onder bomen. Natuurvriendelijke oevers langs sloot Engsestraat.
- **Groene rand (zie 3.3):** Aanleg 30m brede bloemenweide langs westzijde sloot Engsestraat, groene rand van langs Graefstaete verder westwaarts uitbreiden tot 30m breed.
- **Biodiversiteit en klimaatadaptatie (zie 3.4):** Inrichting gemeentelijke gronden als voorbeeldgebied natuurinclusieve landbouw, met bloemrijk grasland en natuurvriendelijke oevers.
- **Wandelrondjes en fietsroutes (zie 3.5):** Aanleg wandelpad langs de groene rand, wandelpad over Duivense Eng richting Weteringzone.

4.5.5 Focusgebied Weteringzone (zie 3.4).

Afhankelijkheden: Afstemming met plannen wandelommetjes en fietsroutes (4.4.3) is noodzakelijk, net als afstemming met plannen sportpark Westervoort (4.4.7).

Planvorming:

- Afstemmen met waterschap over mogelijkheden weteringzone.
- Gedetailleerder ontwerp maken.

- Kostenraming maken.
- Afspraken maken met grondeigenaren over vergoedingen, beheer en onderhoud.

Globale werkzaamheden focusgebied:

- **Groenblauwe dooradering (zie 3.2):** weteringzone kan deels overlappen met onderhoudsstrook waterschap en bufferstroken agrarische percelen.
- **Biodiversiteit en klimaatadaptatie (zie 3.4):** Inrichten van een brede zone rondom de wetering als groen, biodivers, halfopen landschap. Wetering zelf aantrekkelijker inrichten met natuurvriendelijke oevers. Onderzoeken mogelijkheden plas-dras.
- **Wandelrondjes en fietsroutes (zie 3.5):** Aanleg noord-zuid recreatieve fietsverbinding in het verlengde van de Horsterstraat, met veilige oversteek over de Rijksweg. Aanleg wandelpad langs wetering langs westzijde.

4.5.6 Focusgebied Sportpark Westervoort (zie 3.4).

Afhankelijkheden: geen zelfstandig project, koers geeft richtlijnen mee aan project Sportpark voor wat betreft de groene rand, parkeren, fietsontsluiting en interne groenstructuur. Het is noodzakelijk om af te stemmen op plannen aanleg groene rand (zie 4.4.2) en wandelommetjes en fietsroutes (zie 4.4.3).

4.5.7 Focusgebied omgeving Rivierweg (zie 3.4)

Afhankelijkheden: afhankelijk van project Snelfietsroute.

Planvorming:

- Gesprekken voeren met o.a. Natuurmonumenten over precieze invulling van dit deelgebied.
- Afstemming met project fietsbrug over trap.
- Gedetailleerder ontwerp maken.
- Kostenraming maken.
- Financiering regelen.
- Afspraken maken met grondeigenaren over beheer en onderhoud.

Globale werkzaamheden focusgebied:

- **Groenblauwe dooradering (zie 3.2):** Aanleg bloemrijke berm langs Rivierweg. Aanleg natuurvriendelijke oevers langs sloten.
- **Biodiversiteit en klimaatadaptatie (zie 3.4):** Inrichting gemeentelijke gronden als voorbeeldgebied natuurinclusieve landbouw, met bloemrijk grasland en natuurvriendelijke oevers. Aanleg singels en bosjes om de aansluiting op Driegaarden beter vorm te geven.
- **Wandelrondjes en fietsroutes (zie 3.5):** Aanleg wandelpad naar bult via trap aan noordwestzijde fietsbrug.

Startnotitie 'Naar een koersdocument Natuurinclusieve ontwikkeling tussengebied Duiven-Westervoort'

Aanleiding

- Omgevingsvisies Duiven 2022 en Westervoort 2021
- Intergemeentelijke Structuurvisie Rivierklimaatpark IJsselpoort 2020
- Burgerinitiatief Duiven, mei 2021/ reactie college Duiven (kennisgeving aan de raad)
- Participatieproces 2021-2022 : analyses, workshops, verkenning scenario's o.l.v. 'team Strootman'
- Programmatische en ruimtelijke Verkenning "Van kwetsbaar tussengebied naar blijvend groengebied in Duiven en Westervoort", 27 okt. 2022
- Programmabegroting Duiven 2023-2026: krediet voor start vervolgproces met bereidheid regievoering gemeente en betrekken van Westervoort
- Onderzoeksagenda Gebiedsuitwerkingen Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley', met o.a. de opgave Groen Blauw Raamwerk 2022

Afbakening van het gebied

In beginsel gelden de grenzen van het gebiedsproces van ca. 115 ha. Daarnaast worden meekoppelkansen en verbindingen onderzocht in relatie met naastgelegen gebieden.

Beoogd effect van het gebiedsproces

Voorzien in ruimtelijke kaders voor een natuurinclusieve gebiedsontwikkeling waarvoor een groenblauw raamwerk wordt uitgewerkt en waar ontwikkelmogelijkheden zijn voor landbouw, geclusterde sport- en recreatieve functies eventueel aangevuld met kleinschalige woonfuncties.

Opgaven

Als rode draad voor alle opgaven in het gebied geldt het uitgangspunt van natuurinclusieve gebiedsontwikkeling. Dat betekent versterking van de biodiversiteit en benutten van de mogelijkheden van de natuur voor bijvoorbeeld klimaatadaptatie, landbouw, recreatie. Zowel Duiven als Westervoort hebben in hun Omgevingsvisies (par. 3.5.4) biodiversiteit als opgave benoemd binnen het thema 'Klaar voor de toekomst'. In de Omgevingsvisie van Duiven zijn in het onderhavige

tussengebied expliciet de kansen voor natuurontwikkeling en (vrijtijds)economie benoemd. Dat vormde vorig jaar ook de directe aanleiding voor het burgerinitiatief.

Bijzondere opgaven

- 1) Invulling geven binnen een concreet gebied dat deel uitmaakt van de groenblauwe verbindingszones uit de Verstedelijkingsstrategie Groene Metropoolregio/FoodValley-deelgebied Liemers. Meer biodivers groen, waar mogelijk met recreatief medegebruik. Als stip op de horizon wordt gestreefd naar 10% groenblauwe dooradering en toevoeging van groene randen in en langs het gehele gebied. Een kaderstellende ontwerpschets van deze 'groenblauwe infrastructuur' is een belangrijke eerste stap.

Kaartuitsnede van de 'Onderzoeksagenda Gebiedsuitwerkingen Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley', deelgebied Liemers, thema Leefomgeving.

- 2) Stimuleren en faciliteren van een transitie van agrarische functies tot natuurinclusief grondgebruik die waar mogelijk aansluit bij de al ontstane energie en bestaande en nieuwe initiatieven. Natuurinclusieve landbouw is een "economisch rendabel landbouwsysteem, dat optimaal de natuurlijke hulpbronnen duurzaam integreert in de bedrijfsvoering, inclusief zorg voor ecologische functies en de biodiversiteit in en om het bedrijf". (bron: *Toekomst voor de Gelderse boer 2021-2030, Kadernota Agrifood provincie Gelderland 2021*)
- 3) Onderzoeken van kansen voor sport, recreatie en bewegen voor inwoners uit de gemeenten Duiven en Westervoort. Bij voorkeur zo veel mogelijk in één zone te clusteren waardoor synergie tussen de functies ontstaat en ruimte wordt bespaard. Ook hier geldt de harde randvoorwaarde dat dergelijke functies royaal met groen en natuurinclusief/ klimaatadaptief worden ingericht. Hierbij wordt ook de opgave uit het groenblauwe raamwerk meegenomen, inclusief recreatieve wandel- en fietsroutes. Daarbij zal ook aandacht zijn voor een inclusief ontwerp zodat ook mensen met beperkingen toegang kunnen krijgen tot sport-, recreatie- en beweegfaciliteiten.

Als gevolg van de geplande ontwikkeling van Westervoort-Noord moeten de bestaande sportvelden verplaatst worden. Op dit moment is hiervoor een zoeklocatie aan de Rivierweg in beeld. Mogelijk zijn er elders in het tussengebied nabij de bebouwde kom van Westervoort eveneens geschikte locaties voor een sportpark van 10-15 ha. Daarbij kan ook de mogelijke synergetische relatie met kansen voor sport en recreatie vanuit de Duivense gemeenschap betrokken worden.

- 4) In het huidig gemeentelijk beleid (Omgevingsvisies/ Woonvisies) is er tot nu toe geen woonopgave in het gebied voorzien. Mogelijk zijn er wel kansen om tegemoet te komen aan de behoefte aan een kleinschalige vorm van CPO (Collectief Particulier Opdrachtgeverschap) voor innovatieve en circulaire woningbouw (eventueel ook 'tiny houses'). Gelet op het belang van het behoud van de overwegende groene functie van het gebied dient

terughoudend te worden omgegaan met 'harde' infrastructuur en bebouwing. Een eventuele, in omvang beperkte, woonfunctie dient derhalve een zeer groene en biodiverse uitstraling te hebben.

Ruimtelijke ontwikkelingen

In beide gemeenten lopen direct naast en mogelijk ook in het tussengebied een drietal ruimtelijke projecten die gelijktijdig in onderzoek dan wel tot ontwikkeling komen:

Duiven en Westervoort: onderzoek naar flexwoningen

In de loop van 2023 worden in beide gemeenten keuzes verwacht over de bouw van tijdelijke flexwoningen voor 'spoedzoekers' en statushouders. Hiervoor zijn nog meerdere locaties in beeld. Het college van Duiven heeft naar aanleiding van het recente onderzoek naar een 'AZC-plus' het gebied 'De Eng' als één van de mogelijke zoeklocaties in beeld gebracht naast andere alternatieven. De verdere besluitvorming hierover krijgt gestalte in een afzonderlijk proces.

Duiven: uitbreiding Graafstaete

In maart 2022 heeft de gemeenteraad van Duiven in lijn met de Omgevingsvisie besloten om het bedrijventerrein Graafstaete uit te gaan breiden met 5,5 ha tot aan de Engsestraat. Deze uitbreiding grenst direct aan het projectgebied. Bij het verdere planontwerp en inrichting van het bedrijventerrein zal rekening worden gehouden met de beoogde kwaliteit van het tussengebied ten zuiden van de Engsestraat. Dat houdt in een 'zachte' overgang, met zorg voor een goede landschappelijke inpassing en aansluiting op het groenblauwe raamwerk.

Westervoort: ontwikkeling Westervoort-Noord

Op 12 juni 2021 heeft de gemeenteraad van Westervoort opdracht gegeven voor een verdere studie naar de haalbaarheid en de ontwikkeling van woningen in Westervoort-Noord en de daardoor benodigde verplaatsing van sportvelden. De vervolgstudie is afgerond en op basis daarvan is een plan van aanpak opgesteld voor de verdere planontwikkeling van Westervoort Noord. Zoals hiervoor bij de opgaven reeds is beschreven, zal de definitieve locatiekeuze van de sportvelden onderdeel uitmaken van het gezamenlijke vervolgproces van het tussengebied.

Verwacht product

Het koersdocument is een ruimtelijk kwaliteitskader dat richting geeft aan de gewenste ontwikkeling voor het gehele gebied in het licht van de hiervoor vermelde opgaven. De basis hiervoor zijn de scenario's uit de verkenning. Het koersdocument bevat in ieder geval een kaderstellende ontwerpschets voor ontwikkeling van de groenblauwe infrastructuur. Het biedt ook een ontwikkelperspectief voor concrete en kansrijke uitwerkingen van deellocaties met aanbevelingen voor vervolgstappen.

Aan de nog te maken keuzes liggen mede ten grondslag: een analyse van wensen van stakeholders en het peilen van mogelijk draagvlak voor invulling; een inschatting van haalbaarheid met een verkenning van verdienmodellen en eventuele subsidiemogelijkheden.

Organisatie & rolverdeling

Opdrachtgevers: colleges van de gemeenten Duiven en Westervoort, bestuurlijk vertegenwoordigd door wethouders Van Dam, Tiedink en Sluiter.

Klankbordgroep met vertegenwoordigers van eigenaren, omwonenden, de Stichting Mooie Gronden, GLTO, Natuurmonumenten, , Milieuvrienden Duiven.

Ambtelijke kerngroep: Luc Velhorst en Ellen Meerenburgh (1stroom), vertegenwoordigers van de provincie Gelderland en het Waterschap Rijn en IJssel, de externe procesbegeleider en het landschapsbureau.

Ambtelijke denktank (ad hoc): collega's van 1stroom op het gebied van participatie, biodiversiteit/klimaatadaptatie, landschap, wonen, sport, recreatie en bewegen. Daarnaast ook frequente afstemming met projectleiders voor Westervoort-Noord, uitbreiding Graafstaete en onderzoek flexwoningen.

Participatieproces

Bij het reeds doorlopen proces om te komen tot een eerste verkenning is veel interactie geweest met grondeigenaren en omwonenden. Dat willen we voortzetten onder de diverse betrokken groepen, zoals de grondeigenaren, omwonenden en overige stakeholders. Onderdeel hiervan zijn het houden van plenaire workshops onder leiding van de procesbegeleider en het landschapsbureau. Vóór de afronding van het koersdocument is een gezamenlijke raadsavond voorzien voor de gemeenten Duiven/Westervoort. De opbrengst van de participatie wordt in een apart hoofdstuk van het koersdocument verantwoord.

Op moment van verzending van de raadsstukken vindt een gezamenlijk persgesprek Duiven-Westervoort plaats en er wordt een persbericht verzonden.

Na de besluitvorming in beide raden worden de belanghebbenden per brief geïnformeerd over het verdere gebiedsproces en de mogelijkheden voor participatie.

In de eerste startbijeenkomst vindt verdere toelichting plaats.

Planning

Februari-maart 2023: beraadslaging/besluitvorming gemeenteraden

April 2023: opdrachtverlening & informatiebrief en startbijeenkomst

Mei/juni/juli 2023: gesprekken & workshops

September 2023: eerste contouren koersdocument

Q4 2023: betrekken van gemeenteraden

Q1 2024: afronden koersdocument en besluitvorming in colleges en gemeenteraden

Kennisgeving aan de gemeenteraad

Documentnummer: 201638200

Zaaknummer: Z/23/103450

Portefeuillehouder(s): J.H.J. Sluiter

Voor vragen

Naam: Luc Velhorst & Ellen Meerenburgh

Telefoon:

E-mail: E.Meerenburgh@1stroom.nl

Komt wel terug tot besluitvorming in de raad

Onderwerp: Kennisgeving aan de gemeenteraad met een update over het tussengebied Duiven- Westervoort

Aanleiding voor deze kennisgeving

Op 6 maart 2023 heeft uw raad de startnotitie natuurinclusieve ontwikkeling tussengebied Duiven-Westervoort vastgesteld. Ook de raad van Duiven heeft dat gedaan. Daarmee hebben beide gemeenten opdracht gegeven voor het opstellen van een zg. koersdocument waarin de kaders voor verdere ontwikkeling van het gebied worden geschetst waarbij het groene karakter van het gebied een verdere impuls krijgt. Zie de bijlage voor de vastgestelde startnotitie. In deze kennisgeving geven wij een overzicht van de huidige stand van zaken en een vooruitblik op het komende proces.

Relevant beleidskader

Omgevingsvisie Westervoort 2021

Verstedelijkingsstrategie Groene Metropoolregio (GMR)/Gebiedsagenda De Liemers 2022
Regio Arrangementen GMR 2023.

Inhoud van mededeling

In de startnotitie is een aantal specifieke opgaven voor het gebied genoemd: de ontwikkeling van een groenblauw raamwerk, de landbouwtransitie, recreatiemogelijkheden, de ontwikkeling van een sportpark van 10-15 ha. (nodig voor verplaatsing van sportvelden uit Westervoort en mogelijk kansen vanuit Duiven) en tenslotte een eventuele, in omvang beperkte, woonfunctie, bijv. 'tiny houses' in een overwegend groen gebied. Voor al deze bijzondere opgaven geldt dat versterking van de biodiversiteit voorop staat.

Project Flexwoningen

Ten tijde van de besluitvorming over de startnotitie was al bekend dat het gebied 'de Eng' (d.w.z. een strook aan de westzijde in het tussengebied, tussen de Rijksweg en de Engsestraat) bij de gemeente Duiven in beeld was als één van de mogelijke locaties voor een periode van max. 15 jaar voor ca. 100-120 flexwoningen.

Op 27 juni 2023 wees het college van Duiven deze strook aan als enige geschikte locatie voor verdere uitwerking. Bij deze uitwerking en de financiële berekeningen is echter gebleken dat de beoogde ontwikkeling van flexwoningen op die locatie niet haalbaar is. Het college van Duiven heeft daarop op 18 oktober 2023 besloten verdere ontwikkeling van flexwoningen op de Eng te staken.

Tijdens de uitgevoerde zoektocht naar een geschikte locatie voor flexwoningen is gecommuniceerd met de omgeving. Dat ging gepaard met de nodige zorgen en onrust bij omwonenden aan de Rijksweg en Engsestraat. Daardoor was het niet goed mogelijk om tegelijkertijd een participatieproces te starten voor de natuurinclusieve gebiedsontwikkeling. Nu de locatie voor beoogde flexwoningen in dit gebied niet meer aan de orde is, kan alsnog de eerder voorgenomen participatie over het tussengebied worden opgestart.

Gesprekken met belanghebbende eigenaren

Voorafgaand aan het opstellen van het koersdocument worden er gesprekken gevoerd vanuit de gemeenten met alle grondeigenaren in het gebied. In het bijzonder wordt daarbij gevraagd in hoeverre men aanknopingspunten vindt bij een natuurinclusieve gebiedsontwikkeling. Deze gesprekken zijn nog gaande en zullen binnenkort worden afgerond. Het eerste beeld is dat sommige eigenaren open staan voor een ander grondgebruik op hun percelen dat meer aansluit bij de opgaven uit de startnotitie, terwijl anderen het huidige reguliere agrarische gebruik willen voortzetten.

Gesprekken met sportclubs uit Duiven

Zoals in de startnotitie vermeld, zal in het tussengebied ook ruimte (10-15 ha.) worden geboden aan een sportpark dat natuurinclusief in het landschap zal worden ingepast. Dat sportpark is allereerst noodzakelijk voor de Westervoortse sportvelden die in het kader van woningbouw in Westervoort-Noord gaan verhuizen. Mogelijk zijn er ook kansen en mogelijkheden voor Duivense sport om daarbij aan te sluiten.

Als mogelijke plek voor het sportpark was al eerder een locatie aan de Rivierweg in beeld gekomen, gelegen tussen het bedrijf Van Essen en het kantoor van Alliander. Beide gemeenteraden hebben ingestemd om te onderzoeken of er een andere, vanuit functioneel en landschappelijk opzicht betere locatie, te vinden is in het tussengebied. Wanneer deze andere locatie op Duivens grondgebied komt, stelt het college van Duiven de randvoorwaarde dat deze verbonden moet worden met het sportpark Horsterpark in Duiven. Strootman Landschapsarchitecten zal een kwalitatieve vergelijking tussen de mogelijke locaties maken. Dat gaat onderdeel uitmaken van het koersdocument op basis waarvan de gemeenteraden een besluit zullen nemen over een voorkeurslocatie.

De afgelopen maanden zijn er gesprekken met sportclubs uit Duiven gevoerd om te kijken of er kansen en mogelijkheden zijn om te verhuizen naar een nieuw sportpark in het tussengebied. Het gaat het om alle clubs/verenigingen die op het sportpark Horsterpark zijn gesitueerd: DVV, C'est DuBo, M.H.C. Westerduiven, RHWW. En om Aerofitt. Het krijgen van contact met HSV de Graskarper is inmiddels tot stand gekomen en verder contact volgt nog. En er is contact geweest met clubs die naast park de Nieuweling zijn gehuisvest: DUKO, Livo, TPV Columbae, Tenniscentre Duiven en Scouting Duiven.

Uit deze gesprekken is een hele duidelijke lijn te destilleren: de clubs op het Horsterpark zijn zonder uitzondering (zeer) tevreden met hun huidige locatie. In sommige gevallen (DVV bijvoorbeeld) zijn recent nog aanzienlijke investeringen gepleegd. De clubs zitten goed en zij zien geen duidelijke meerwaarde voor verplaatsing. Integendeel.

Voor de clubs bij het park De Nieuweling geldt een genuanceerder beeld. Zo lopen er nog gesprekken tussen de korfbalverenigingen uit Duiven en Westervoort voor verdergaande samenwerking, ook gelet op het ledental dat achteruit loopt. Er wordt echter niet bij voorbaat aangekoerst op één gezamenlijke locatie. De beide tennisclubs zijn content met hun huidige plek. Het Tennis Centre sluit niet uit dat er op termijn (5-10 jaar) anders naar de locatie kan worden gekeken.

Conclusie is dan ook dat vanuit de Duivense buitensport op korte termijn geen kansrijke aanknopingspunten zijn voor verplaatsing naar het tussengebied. Op langere termijn ligt dat mogelijk anders, waarbij dan ook een relatie gelegd kan worden met de ontwikkeling van de woonbehoeften. De conclusies van de gesprekken vormt input voor de opdracht aan het landschapsbureau.

Sportclubs Westervoort

De gemeente Westervoort kent één grote uitbreidingslocatie waar de woonbehoeften de komende jaren worden opgevangen: Westervoort-Noord. In dit gebied bevinden zich nu nog de voetbalvelden van SCW Westervoort en AVW'66 en het tennispark van TV Westervoort. De gemeente heeft besloten dat deze velden verplaatst gaan worden en is hierover in gesprek met de clubs. Daarbij heeft ook de korfbalclub Wesstar zich aangesloten. Bij de lopende gesprekken gaat het over de ruimtebehoefte, de inrichting e.d. Zoals door de raden van Duiven en Westervoort bepaald, wordt de locatiekeuze van het sportpark meegenomen in het onderzoek van Strootman en het komende participatieproces. Vanzelfsprekend wordt hierin de groenblauwe inpassing meegenomen.

Positie Stichting Mooie Gronden

De stichting is één van de belanghebbenden met ideeën voor verdere ontwikkeling van het tussengebied. Daartoe voeren zij gesprekken met geïnteresseerde partijen die samen met de stichting een landbouw/bewoners collectief zouden kunnen ontwikkelen. Wellicht is het mogelijk om concreet te starten op een klein perceel van 3-5 ha.

Dergelijke ideeën worden door de stichting ingebracht bij het verdere participatieproces. En het staat de stichting vanzelfsprekend ook vrij om met particuliere grondeigenaren en investerende partijen in gesprek te gaan over aankoop/pacht van gronden.

Verdere proces

Landschapsbureau Strootman gaat nu op basis van de startnotitie én de uitkomsten van de gesprekken aan de slag met als uitdaging om een eerste schets op hoofdlijnen te maken, een '50% versie'.

Deze schets zal eind februari 2024 door het bureau worden gepresenteerd. Daarbij krijgen de belanghebbenden en ook directe omwonenden de mogelijkheid daarop te reageren. Aan de hand van deze reacties gaat het bureau- ook in overleg met belanghebbenden- verder met de uitwerking tot een concept-document. Voordat de formele besluitvorming start, zal het concept ook worden toegelicht tijdens een gezamenlijke informatieavond van beide gemeenteraden, te plannen in april/mei 2024.

Daarna vindt afronding van het koersdocument plaats, gevolgd door de formele besluitvorming in colleges/gemeenteraden.

Financiële paragraaf

Voor het proces om te komen tot een koersdocument is vanuit Duiven en Westervoort budget beschikbaar, bedoeld voor het opstellen van het koersdocument en het begeleiden van participatiemomenten. Onderdeel van de besluitvorming over het koersdocument gaat over de verdere uitwerking van ambities en uitvoering van acties, waarover mogelijk aanvullend budget nodig is. Als het gaat over het kunnen ontwikkelen van het groenblauwe raamwerk heeft de raad van Duiven een bestemmingsreserve ad € 750.000,- in de Meerjarenbegroting 2024-2027 opgenomen.

Gelet op de voornemens voor de nieuwbouw in Westervoort-Noord staat de gemeente Westervoort zelf aan de lat om alle kosten voor het te ontwikkelen sportpark te dragen, voor zover toe te schrijven aan de verplaatsing van de sportvelden. Daarbij gaat het om kosten van planvorming, van aankoop, aanleg en inrichting en de groenblauwe, landschappelijke inpassing. Deze kosten komen dus ten laste van Westervoort, te dekken uit de grondexploitaties voor woningbouw. Mochten er ook Duivense sport- en recreatiebehoeften in het sportpark een plek krijgen, dan is dat vanzelfsprekend voor rekening van Duiven.

Westervoort, 12 december 2023.

Burgemeester en wethouders van gemeente Westervoort

M. (Maureen) Sluiter MA

drs. A.J. (Arend) van Hout

Bijlagen:*Registratienummer:*

1. 201596244

Omschrijving:

Vastgestelde startnotitie

RAADSBSLUIT

Zaak- & documentnr. : Z/23/103450/201676801

Datum besluitvorming : 27 januari 2025

Onderwerp : Koersdocument tussengebied Duiven - Westervoort

Samenvatting

Het college stelt de raad voor om het bijgevoegde koersdocument vast te stellen. In het koersdocument staan richtinggevende, ruimtelijke kaders voor ontwikkeling van het gebied tussen Duiven en Westervoort waaronder de komst van het sportpark Westervoort.

De raad besluit

1. Het koersdocument tussengebied Duiven-Westervoort vast te stellen als richtinggevend kader voor verdere ontwikkeling van het gebied.
2. In te stemmen met de voorkeurslocatie voor een nieuwe sportaccommodatie op Duivens grondgebied, inclusief de hiervoor beschreven groene kaders uit het koersdocument.

de griffier,

de voorzitter,

Marte Smits-Jansen

drs. A.J. van Hout

Onderwerp : Koersdocument tussengebied Duiven - Westervoort

Zaaknummer : Z/23/103450/201683445

Commissievergadering : 14 januari 2025

COMMISSIEADVIES

De commissie Ruimte & Financiën adviseert het voorstel inzake de “Koersdocument tussengebied Duiven - Westervoort “ te agenderen als hamerstuk voor de raad van 27 januari 2025.

de commissiegriffier,

M. Smits - Jansen

Reactie college:
N.v.t.

RAADSVOORSTEL

Onderwerp : Woonzorgvisie gemeente Westervoort

Zaak- & documentnr. : Z/23/114307 201673258

Opsteller : Lisanne Overeem

Portefeuillehouder : J.W. Derksen en L.S. Kaper

Afdeling : RSO

Telefoonnr :

Samenvatting

De gemeente Westervoort heeft een woonzorgvisie opgesteld. Met deze woonzorgvisie wordt inzichtelijk wat de actuele en toekomstige woonzorgontwikkelingen zijn en zetten we een beweging in gang om de samenwerking tussen wonen, welzijn en zorg tot stand te brengen. Deze visie geeft een beeld van de opgave, de visie en thema's waar we als gemeente op in willen zetten. De visie is tot stand gekomen met inbreng van onze woon- en zorgpartners en onze inwoners. Vanuit deze woonzorgvisie werken we met de betrokken woon-, en zorgpartners aan een gezamenlijke aanpak om de ambities door te vertalen naar concrete uitvoering en afspraken over wonen, welzijn en zorg.

Beslispunten

1. De woonzorgvisie gemeente Westervoort vast te stellen;
2. Het dekkingsvoorstel voor het uitvoeringsprogramma volgt bij de Voorjaarsnota 2025.

Aanleiding

De verplichting tot het opstellen van een woonzorgvisie vloeit voort uit het Rijksprogramma "Een thuis voor iedereen". Een programma met als doel om gemeente te verplichten om huisvesting te bieden aan mensen met een zorg- en/of ondersteuningsbehoefte. De woonzorgvisie helpt om de lokale opgaven en urgentie in kaart te brengen en deze te vertalen naar ambities, keuzes en uitvoeringsprogramma's voor wonen en zorg.

Deze woonzorgvisie dient in samenhang te worden gezien met de Woonvisie 2021 Westervoort. De woonzorgvisie Westervoort is een nadere uitwerking van de Woonvisie specifiek op het onderdeel wonen en zorg.

Gemeente Westervoort en behoort tot de 'Groene Metropool Regio Arnhem-Nijmegen' (hierna: GMR). De GMR is aangewezen als koploper in het kader van het programma 'een thuis voor iedereen'. Dit komt voort uit de afspraken gemaakt in de Woondeal 2.0. Dat houdt in dat de GMR vooroploopt bij het schrijven een regionale "woonzorgvisie¹". De afspraken die in de woondeals gemaakt zijn, zijn verder uitgewerkt in het regionale afsprakenkader huisvesting aandachtsgroepen 2024. Dit regionale afsprakenkader is vooral gericht op het verdeelvraagstuk binnen de regio. Het regionale afsprakenkader bestaat daarom naast de lokale woonzorgvisie, maar er vindt wel een wisselwerking plaats. In het regionale afsprakenkader gaat het vooral over een eerlijke verdeling van de huisvestingsopgave voor aandachtsgroepen en ouderen.

¹ Dit heeft binnen de GMR vorm gekregen in een regionaal afsprakenkader huisvesting aandachtsgroepen

Op 28 november 2023 heeft uw college ingestemd met een plan van aanpak en is het participatieproces vormgegeven.

Planning

Er is geen sprake van een wettelijke termijn. Gelet op regionale afspraken is het wel noodzakelijk dat alle gemeenten aan de slag gaan met het vaststellen van ambities op het gebied van wonen en zorg.

Beoogd effect

Het doel van de woonzorgvisie is om te komen tot een strategische visie op het gebied van wonen en zorg, aan de hand van een viertal thema's. De woonzorgvisie is opgesteld om goed wonen met zorg en welzijn te bevorderen voor de huidige en toekomstige inwoners van de gemeente. De visie is de gemeentelijke agenda voor samenwerking met onze zorg- en woonpartners en vormt de basis om als gemeente een coördinerende rol te kunnen uitvoeren.

Argumenten

1.1. *De woonzorgvisie is gericht op alle maatschappelijke doelgroepen met een woonzorgvraag.*

De woonzorgvisie is gericht op alle maatschappelijke groepen die naast een woonvraag een zorgvraag hebben. Dit zijn alle doelgroepen van beschermd wonen en maatschappelijke opvang, waaronder dak- en thuislozen; mensen met een verstandelijke of lichamelijke beperking; senioren; mantelzorgers en jongeren die uitstromen uit jeugdzorg. De woonvraag van maatschappelijke groepen zonder zorgvraag valt niet onder de woonzorgvisie. Dit zijn statushouders, arbeidsmigranten en woonwagenbewoners. De woonopgave voor deze groepen is reeds opgenomen in bestaand beleid.

1.2. *De woonzorgvisie brengt de woonopgave in beeld voor maatschappelijke doelgroepen met een zorgvraag*

We willen een inclusieve gemeente zijn waar iedereen een prettig en veilig thuis kan vinden. Uit onderzoek blijkt dat in de bestaande woningvoorraad voor bepaalde groepen met een zorgvraag onvoldoende woningen/ woonvormen beschikbaar zijn. Bij nieuwbouw en transformatie plannen kan er rekening gehouden worden met deze woonvraag voor groepen met een zorgvraag. Ook willen we sturen op het beter benutten van de bestaande woningvoorraad. Met alleen nieuwbouw behalen we de benodigde aantallen namelijk niet. We zetten verschillende strategieën in om de woningvoorraad beter te benutten en geschikt te maken. Bijvoorbeeld met duurzame woningaanpassingen, het omvormen van wooncomplexen naar geclusterde woonvormen, het stimuleren van technologische middelen om langer thuis wonen mogelijk te maken, een stimulerings- en bewustwordingsprogramma voor senioren, het mogelijk maken van woningsplitsing, het stimuleren van mantelzorgwoningen en het stimuleren van samenwonen tussen jongeren en ouderen of mensen met een beperking.

1.3. *De woonzorgvisie geeft bouwstenen om bij te dragen aan een goed woonzorgklimaat en veerkrachtige buurten/wijken.*

Een passende woning in een inclusieve omgeving zorgt ervoor dat mensen zich thuis voelen en op eigen wijze prettig kunnen (blijven) wonen. Dit draagt bij aan stabiliteit, (eigen) regie, integratie en maatschappelijke participatie. Dit is niet alleen persoonlijk belangrijk maar ook voor onze gemeenschap als geheel. Het schept ruimte voor samenredzaamheid, onderlinge verbondenheid en veerkrachtige wijken. Zo houden we de gemeenschap sterk en vitaal, bevorderen we dat iedereen mee kan doen én zijn we in staat om de zorg in de toekomst betaalbaar en toegankelijk te houden.

1.4. *De woonzorgvisie omvat een integrale benadering van de woonzorgopgave.*

De woonzorgopgaven zien op een complex samenspel van verschillende elkaar beïnvloedende ontwikkelingen op diverse beleidsterreinen. De woonzorgvisie is dan ook een domeinoverstijgende visie. De woonzorgvisie draagt daarmee bij aan een integrale benadering vanuit het sociaal en fysieke domein. De wethouders wonen en zorg hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid gehad voor de totstandkoming van de woonzorgvisie en hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de visie.

1.5. *Met deze woonzorgvisie voldoen we aan de Wet versterking regie volkshuisvesting*

Deze wet, die nog in behandeling is in zowel 2de als de 1^e kamer, geeft het Rijk, de provincies en gemeenten de wettelijke instrumenten om samen regie te voeren op de volkshuisvesting. Op basis van deze wet moeten gemeenten beschikken over een woonzorgvisie op basis van de lokale woonzorgopgaven. Ook wordt verplicht om de woonzorgvisie te vertalen naar lokale prestatieafspraken, waardoor de gemeente beter in staat is om haar volkshuisvestelijke doelen te realiseren en de woningmarkt te sturen. Onze huidige prestatieafspraken met de corporaties zetten we in op passende huisvesting voor aandachtsgroepen door oog te hebben voor de specifieke woonwensen.

1.6. *De woonzorgvisie is een belangrijke basis om te werken aan concrete acties*

De woonzorgvisie biedt kaders om te werken aan concrete acties. Er zijn concrete acties noodzakelijk zodat de groeiende groep ouderen en uitstromers uit beschermd wonen en maatschappelijke opvang, voldoende worden gefaciliteerd in hun woon- en zorgbehoeften.

Kanttekeningen

1.1. *Voor de uitvoering van de woonzorgvisie hebben we veel partijen nodig*

In de eerste plaats de mensen met een zorgvraag zelf, mantelzorgers en vrijwilligers, zorgaanbieders, welzijnsaanbieders, woningcorporaties, projectontwikkelaars en initiatiefnemers. Samenwerking is niet alleen nodig voor het organiseren van zorg en ondersteuning maar gaat ook over de vraag hoe de woning en de woonomgeving er uit moeten zien voor een optimaal woon(zorg)klimaat. Dit is een meervoudig en complex vraagstuk waarbij betrokkenen verschillende belangen kunnen hebben maar samenwerking noodzakelijk is om tot een resultaat te komen.

1.2. *Achteruitgang van de zorg en ondersteuning en verhoging van maatschappelijke kosten wanneer de woonzorgvisie niet wordt vastgesteld*

Gemeentelijke regie op de woonzorgopgaven is noodzakelijk en urgent om wonen met zorg betaalbaar en toegankelijk te houden, te zorgen voor voldoende kwaliteit en het op gang brengen van noodzakelijke innovatie. Als we de doelstellingen uit de woonzorgvisie niet oppakken stagneert de doorstroming op de (sociale) woningmarkt, neemt het beroep op Wmo voorzieningen toe, kunnen cliënten niet tijdig uitstromen uit maatschappelijke opvang en beschermd wonen, is de inzet van zorgverlening aan huis minder efficiënt, komt de toegankelijkheid van voorzieningen in wijk onder druk te staan en bestaat de kans dat de veerkracht en leefbaarheid van wijken zal afnemen. Dit alles kan leiden tot een verschraving van de zorg en ondersteuning, een stijging van maatschappelijke kosten en een toename van kwetsbare inwoners die onvoldoende gefaciliteerd kunnen worden in hun woon- en zorgbehoeften doordat zij in een onvoldoende geschikte woning en (net zo belangrijk) een onvoldoende passende woonomgeving wonen.

2.1 *Zonder budget geen uitvoering*

Het schrijven van een uitvoeringsprogramma is een opgave die niet binnen de huidige formatie van 1Stroom past. Om opvolging te kunnen geven aan de woonzorgvisie is het noodzakelijk uitvoeringsprogramma te schrijven. Het niet toekennen van het gevraagde budget heeft als gevolg dat er geen uitvoering kan worden gegeven aan de opgaven van de woonzorgvisie. In deze woonzorgvisie benoemen we de woon- en zorgbehoeften, maar de

wijze waarop deze wordt ingevuld, moet nog verder worden uitgewerkt. De daadwerkelijke uitvoering, met alle deelaspecten, behoren tot een volgende fase.

2.2 Samenwerking met Duiven noodzakelijk

Het is noodzakelijk het schrijven van een uitvoeringsagenda gelijktijdig met Duiven te doen, omdat de woonzorgvisie van Duiven en Westervoort grotendeels dezelfde inhoud hebben. Wanneer slechts één van beide gemeente besluit het gevraagde budget beschikbaar te stellen, past het schrijven van een uitvoeringsagenda het niet binnen het budget van €24.336,- maar is het totaalbudget van €62.400,- noodzakelijk. Op het totaalbudget is de verdeelsleutel 2025 toegepast.

Gezien de inhoud en het proces van het schrijven van een uitvoeringsagenda grotendeels gelijk zijn binnen beide gemeente, ontstaat er een onevenredig financieel voordeel voor de gemeente die besluit later de uitvoeringsagenda te gaan schrijven.

2.3 Uitvoering van de uitvoeringsagenda moet worden meegenomen in prioritering

Het beschikbaar stellen van het budget voor het opstellen van een uitvoeringsagenda betekent niet dat er automatisch dat de uitvoering is geborgd. Om de uitvoering van de uitvoeringsagenda te kunnen realiseren moeten er mogelijk keuzes worden gemaakt in de prioritering.

Financiële paragraaf

De woonzorgvisie is binnen bestaande budgetten tot stand gekomen.

We willen de woonzorgvisie vertalen in concrete doelen en deze vastleggen in een uitvoeringsagenda. Dit willen we doen met onze partners zoals woningcorporaties en zorg- en welzijnsorganisaties. Om tot een succesvolle uitvoeringsagenda te komen, is het noodzakelijk dat er regie gevoerd wordt. Op dit moment is er geen personele en financiële ruimte bij de afdelingen Ruimte, Samenleving en Ontwikkeling (RSO) en het Sociaal Domein (SD) om dit op te pakken. Om tot een uitvoeringsagenda te komen is tijdelijk extra personele inzet en daarmee extra financiële middelen nodig. Dit leidt tot een eenmalige vraag naar extra personele inzet die zich vertaalt in een budgettaire vraag van €24.336,-, waarvoor dekking wordt gezocht bij de voorjaarsnota.

Relatie met het herstelplan

Het vaststellen van de woonzorgvisie heeft geen financiële gevolgen.

Participatie en communicatie

De woonzorgvisie gemeente Westervoort is samen met de woonzorgvisie gemeente Duiven tot stand gekomen na een participatietraject in 2023 met interne stakeholders en begin 2024 met externe partners. Ook zijn de inwoners eind november 2023 betrokken. De woonzorgvisie is dus met de inbreng van het maatschappelijk veld en professionals op het gebied van wonen en zorg en onze inwoners tot stand gekomen. Hun betrokkenheid biedt een goede basis om samen te werken op het gebied van wonen en zorg met oog voor welzijn en een gezonde leefomgeving.

De woonzorgvisie zal na vaststelling door uw raad worden gepubliceerd op Overheid.nl.

Duurzaamheid

Niet van toepassing.

Intergemeentelijke samenwerking

Deze visie is opgesteld tegelijkertijd met het opstellen van de woonzorgvisie voor de gemeente Duiven.

De Woonzorgvisie Westervoort is een lokale visie in lijn met het Regionaal Afsprakenkader Huisvesting Aandachtsgroepen welke ter kennisgeving naar uw Raad is geweest. Hierin wordt de regionale samenwerking verder vormgegeven.

Bijlagen

Bijlage 1 – Woonzorgvisie Westervoort - 201679459 (openbaar)

Bijlage 2 – Raadsbesluit – 201679461 (openbaar)

Westervoort, 27 januari 2025

Burgemeester en wethouders van gemeente Westervoort,

M. Sluiter (MA)
secretaris

drs. A.J. van Hout
burgemeester

WOONZORGVISIE GEMEENTE WESTERVOORT

Een visie op hoofdlijnen, voorbereidend op het
volkshuisvestelijk programma

VOORWOORD

Het is prettig en veilig wonen in Westervoort.

Voor u ligt de woonzorgvisie van de gemeente Westervoort. Een visie waarin we inspelen op de woonvragen en zorgbehoeftes van onze inwoners van jong tot oud. We willen wonen en zorg beschikbaar houden voor iedereen. We zoeken naar een goede balans tussen vraag en aanbod, ook in overleg met de regio. We behouden voldoende intramurale woonzorgplekken, maar zetten vooral ook in op een plek voor iedereen in de wijk om elkaar te ontmoeten en om naar elkaar om te zien. Belangrijk vinden we namelijk het behoud van de hechte samenleving, waarin mensen elkaar de helpende hand toesteken als dat nodig is.

De woonzorgvisie is tot stand gekomen door gesprekken met inwoners, belangenverenigingen, zorgpartijen, de lokale welzijnsorganisatie, woningcorporaties en vastgoedpartijen. Met de woonzorgvisie geven we gezamenlijk richting aan hoe wij binnen de gemeente wonen en zorg zien de komende jaren. En wat er nodig is om fijn te kunnen blijven wonen.

Gemeenten hebben een belangrijke taak in het maken van samenhangend beleid zodat ouderen, volwassenen en jongeren met een ondersteuningsvraag langer, meer of weer zelfstandig in de wijk kunnen wonen. Deze verandering vraagt niet alleen een andere manier van stenen stapelen of op een andere plek zorg verlenen. Het vraagt verandering in denken en (samen) doen van alle betrokkenen. Met als uitgangspunt dat we er naar toe willen dat iedereen zo lang en veel mogelijk zelf de regie over zijn leven heeft. We willen met deze woonzorgvisie een beweging in gang zetten om samen met alle woon- en zorgpartners meer gebiedsgericht te gaan werken. Vanuit de woonzorgvisie kunnen we stappen gaan maken voor de lokale prestatieafspraken en de uitvoering hiervan. We bedanken alle partners voor hun inbreng en betrokkenheid! Graag willen we deze samenwerking voortzetten in de toekomst!

Wethouder Jan Derksen

Wethouder Laura Kaper

INLEIDING

Nederland staat voor de uitdaging om de groeiende groep ouderen te faciliteren in hun woon-, zorg- en welzijnsbehoeften. Naar schatting zijn er in 2040 ongeveer twee keer zoveel 75plussers dan nu. Veruit de meeste mensen kunnen gelukkig heel lang zonder hulp zelfstandig blijven wonen. Maar voor het deel dat dit niet kan, moeten er meer geschikte woningen dan wel zorg aan huis worden geboden. Dit, terwijl het nu al een grote uitdaging is voor gemeenten, corporaties en zorgorganisaties om ook geschikte woningen te vinden of beschikbaar te houden voor mensen met een zorg- en/of ondersteuningsbehoefte. Woningen zijn vaak niet geschikt om (langer) thuis te wonen omdat de woningen niet levensloopbestendig zijn en aanpassingen erg kostbaar zijn, de benodigde zorg er niet geleverd kan worden, omdat de omgeving onvoldoende voorzieningen biedt of/ en omdat het gedrag van deze inwoners op weerstand van de buurt stuit. Op meerdere plekken zoeken gemeenten, corporaties, zorg- en welzijnsorganisaties naar nieuwe vormen die wonen en zorg combineren. In huis, maar ook in de omgeving met fysieke inrichting en (collectieve) diensten.

Ook in Westervoort spelen deze trends. De verhuizingsbereidheid onder ouderen is laag, onder andere doordat er te weinig geschikte woningen voor hen zijn. Een gevolg daarvan is dat er voor jongeren weinig woningen vrij komen en ze geen woning kunnen vinden.

Dat alles vraagt om gerichte en op elkaar afgestemde acties op het gebied van wonen, zorg én welzijn. Een woonzorgvisie helpt om de lokale opgaven en urgentie in kaart te brengen en deze te vertalen naar ambities, keuzes en uitvoeringsprogramma's voor wonen en zorg. Met een woonzorgvisie werken gemeenten en hun partners aan een gezamenlijke aanpak door op basis van de lokale woonzorgopgave ambities te vertalen naar concrete prestatieafspraken over wonen, welzijn en zorg.

Deze woonzorgvisie dient in samenhang te worden gezien met de Woonvisie 2021 Westervoort. Deze woonzorgvisie is een nadere uitwerking van de woonvisie specifiek op het onderdeel wonen en zorg

In deze woonzorgvisie benoemen we de woon- en zorgbehoeften, maar de wijze waarop deze wordt ingevuld, moet nog verder worden uitgewerkt. De daadwerkelijke uitvoering, met alle deelaspecten, behoren tot een volgende fase.

Gemeente Westervoort behoort tot de 'Groene Metropool Regio Arnhem-Nijmegen' (hierna: GMR). De GMR is aangewezen als koploper in het kader van het programma 'een thuis voor iedereen'. Dat houdt in dat de GMR als eerste regio een regionale woonzorgvisie schrijft. De afspraken die in de woondeals gemaakt zijn, zijn verder uitgewerkt in de regionale woonzorgvisie. De regionale woonzorgvisie is vooral gericht op het verdeelvraagstuk binnen de regio. De regionale woonzorgvisie bestaat daarom naast de lokale woonzorgvisie, maar er vindt wel een wisselwerking plaats. In de regionale woonzorgvisie gaat het vooral over een eerlijke verdeling van de huisvestingsopgave voor aandachtsgroepen en ouderen

Leeswijzer

We kiezen ervoor om in hoofdstuk 1 meteen de ambities van de woonzorgvisie te omschrijven, gekoppeld aan de vier thema's van de woonzorgvisie. In hoofdstuk 2 worden de trends en ontwikkelingen nader aangegeven. In hoofdstuk 3 wordt de opgave voor de woonzorgvisie beschreven en een afbakening van de doelgroepen. Hoofdstuk 4 gaat nader in op het participatieproces en de uitvoering.

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	1
Inleiding.....	2
Leeswijzer	2
Hoofdstuk 1: De visie	4
Vier thema's van de woonzorg visie	5
1. Wonen	6
2. Passende zorg en ondersteuning.....	7
3. Leefbaarheid.....	9
4. Fysieke omgeving	10
Hoofdstuk 2: Trends en ontwikkelingen	13
Tekort aan woningen.....	13
Ouderen.....	13
Verschuiving in de zorg.....	14
Demografische verandering	15
Hoofdstuk 3: Inzicht in de woonzorgopgave	16
Wat zijn de aandachtsgroepen	16
Wat is de huisvestingsopgave?.....	17
Hoofdstuk 4: Participatie en Uitvoering.....	20
Bijlage 1: begrippenlijst en bronvermelding	22
Bijlage 2: Relatie tot bestaand beleid	24
Bijlage 3: Verslagen participatiebijeenkomsten	26

HOOFDSTUK 1: DE VISIE

Waarom een woonzorgvisie?

Voor steeds meer mensen is het moeilijk passende woonruimte te vinden. Sommige mensen hebben nog minder kansen, omdat ze zich in een kwetsbare situatie bevinden. Zij zijn afhankelijk van zorg of begeleiding, of moeten hun leven (opnieuw) opbouwen. Denk aan uitstromers uit instellingen, dak- en thuisloze mensen en arbeidsmigranten. Deze mensen behoren tot de 'aandachtsgroepen' op de woningmarkt, omdat zij elkaar op dit moment verdringen en concurreren met regulier woningzoekenden om de schaarse betaalbare woningen.

Een deel van deze groepen heeft tijdelijk of structureel zorg en/of ondersteuning nodig. Mensen willen of kunnen vaak niet verhuizen naar waar zorg geboden kan worden, maar blijven graag wonen in hun eigen omgeving. Maar of het zelfstandig wonen een 'succes' zal zijn, hangt af van de mate waarin zij ondersteund kunnen worden. Waar de ene persoon aanpassingen in de woning nodig heeft, is er voor de andere een dagelijkse structurering nodig of ondersteuning van de mantelzorg. Dit vraagt om een variatie in woonvormen, woningen, omgeving en soms ook een arrangement aan zorg en/of ondersteuning.

Door een woonzorgvisie vast te stellen kan de gemeente anticiperen op de groeiende specifieke woonvraag, veranderende demografische ontwikkelingen en andere toekomstige uitdagingen op het gebied van wonen en zorg. Dit helpt bij het creëren van een duurzaam en toekomstbestendig (woon)beleid.

Doel woonzorgvisie

Met behulp van deze woonzorgvisie creëren we inzicht in de actuele en toekomstige woonzorgontwikkelingen en willen we een beweging in gang zetten om de samenwerking tussen wonen, welzijn en zorg tot stand te brengen. We krijgen een beeld bij de aantallen van woningen die we nodig hebben voor onze aandachtsgroepen. Dit bekijken we in samenhang met de nodige voorzieningen op het gebied van zorg, leefbaarheid en welzijn. In de woonzorgvisie komen het sociaal en het fysieke domein samen. Naast een geschikte woning en leefomgeving, is goede samenwerking en afstemming met onze welzijns- en zorgorganisaties en woningcorporatie essentieel. Dit om (weer) zelfstandig wonen mogelijk te maken en te houden.

Hiermee sluiten we aan bij een aantal ambities en doelen voor de leefomgeving vanuit de Omgevingsvisie Westervoort

Duurzaam Thuis:

- Mogelijk maken van de aanvullende woonbehoefte op inbreiding- en uitbreidingslocaties
- Realiseren van passende en betaalbare woningen aansluitend op de woonvraag van de groeiende groep één- en tweepersoonshuishoudens
- Een toegankelijke woonomgeving en woonmogelijkheden voor zelfstandig wonende ouderen en zorgdoelgroepen/ Aandacht voor woonvragen van specifieke doelgroepen.

Een gezonde, sociale en veilige leefomgeving.

- Een gezonde samenleving met aandacht voor de medemens en elkaar
- Participatie van inwoners en andere maatschappelijke partners
- Een groene omgeving die bijdraagt aan de lichamelijke en geestelijke gezondheid
- Stimuleren en faciliteren van vitale wijken, dorpen en buurten
- Zelfstandigheid bevorderen
- Positieve gezondheid als randvoorwaarde voor alle ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving
- Met het beheer van de openbare ruimte waar mogelijk bijdragen aan een gezonde, sociale en veilige leefomgeving

Vier thema's van de woonzorg visie

Met de woonzorgvisie wordt de beweging in gang gezet voor een vernieuwende aanpak om te komen tot een meer gebiedsgerichte benadering¹. In deze beweging wordt gewerkt aan 4 thema's die de basis vormen voor de op te stellen gebiedsaanpakken. Een gebiedsaanpak met een andere manier van samenwerken ten aanzien van wonen en zorg voor elkaar. Dit is een brede beweging die ook per gebied een verschillende aanpak met zich mee kan brengen. We hanteren in Westervoort de volgende 4 thema's. Per thema formuleren we een ambitie en beschrijven we vervolgens waar we per thema op in willen zetten. De inzet binnen deze vier thema's zal voor nu nog meer abstract zijn, in hoofdstuk 4 geven we een eerste aanzet hoe we dit willen gaan oppakken.

1. Wonen

Ambitie: Er zijn voldoende passende en aantrekkelijke woningen en woonvormen voor alle aandachtsgroepen.

2. Passende zorg en ondersteuning

Ambitie: Inwoners wonen op een prettige en veilige manier, in voldoende gezondheid en langer zelfstandig.

3. Leefbaarheid

Ambitie: Inwoners leven veilig, prettig en gezond in elkaars nabijheid in een samenleving waarin iedereen mee kan doen.

4. Fysieke omgeving

Ambitie: Een leefomgeving die sociaal, veilig, gezond en toegankelijk is voor iedereen.

¹ Gebiedsgericht: wijken, buurten en kernen zijn verschillend van aard en dit vraagt ook om andere prioriteiten en aanpakken. We gebruiken hier dus de term gebiedsgericht. De ene keer zal de aanpak op buurtniveau zijn en de andere keer meer op wijkniveau of wellicht straatniveau. Maatwerk hierin is gewenst.

1. Wonen

Ambitie: Er zijn voldoende passende en aantrekkelijke woningen en woonvormen voor alle aandachtsgroepen.

Aanbod van wonen en zorg

Het aanbod van wonen en zorg is primair gericht op de vraag en behoefte vanuit de eigen inwoners. Er is in overleg met de gemeente wel ruimte om een bijdrage te leveren aan een vraag vanuit andere gemeenten voor wonen met zorg voor aandachtsgroepen. De mogelijkheden voor huisvesting binnen of buiten de eigen gemeente verschillen en daar moeten we oog voor hebben.

Uitgangspunt is dat we wonen en zorg in de eigen gemeente aanbieden waar we dat kunnen. Waar nodig doen we dat in Liemers verband of binnen de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen.

Bewustwording en zelfstandig thuis wonen

We willen onze inwoners bewust maken van wat er komt kijken bij zo lang mogelijk zelfstandig thuis wonen. Het is essentieel dat inwoners nadenken en voorbereidingen treffen voordat het daadwerkelijk nodig is. Zo voorkomen we dat er acuut aanpassingen nodig zijn of dat inwoners niet in hun eigen leefomgeving kunnen blijven wonen. We streven ernaar dat inwoners zelf de regie nemen over hun woonsituatie en willen het onderwerp “langer zelfstandig thuis wonen” onder de aandacht brengen bij onze inwoners. Dit vraagt om andere en of meer ondersteuning aan huis: voorzieningen én hulpverleners aan huis zoals de huisarts, wijkverpleging, verpleeghuispersoneel. Ze moeten anders werken en dat kost meer geld. Daarvoor onderzoeken we de beste manier om dit te doen en maken we afspraken met onze samenwerkingspartners. Op de lange termijn hopen we met deze bewustwording dat de ondersteuningsbehoefte en dus ook de kosten voor de gemeente minder zullen worden.

Doorstroming op de woningmarkt

We stimuleren inwoners om te verhuizen naar een voor hun betaalbare en geschikte woning waar ze langer zelfstandig kunnen wonen. Dit bevordert de doorstroming op de woningmarkt. Passende woningen zijn financieel bereikbaar voor de doelgroep en geschikt voor benodigde zorg en ondersteuning. Het gaat niet alleen om het bouwen van nieuwe woningen, maar ook om het matchen van de juiste mensen met de juiste woningen.

Vernieuwende concepten

We zetten vanuit deze visie zoveel mogelijk in op vernieuwende woonzorgconcepten in nieuwbouwontwikkelingen om ruimte te bieden aan het “samen leven met en zorgen voor elkaar”. We stimuleren ook geclusterde woonvormen: complexen waarin verschillende type bewoners met elkaar samenleven en elkaar helpen. Aparte woningen met een gezamenlijke ontmoetingsruimte en met een centrale rol voor iemand die mensen verbindt en de boel draaiende houdt. En waarbij mensen/ouderen die intensieve zorg nodig hebben, niet hoeven te verhuizen, maar in het complex zelf de zorg en ondersteuning kunnen krijgen.

Nieuwbouw

We willen woningen die zo veel mogelijk aanpasbaar en/of levensloopbestendig worden gebouwd. Dit betekent dat aanpassingen vanwege zorg- of ondersteuningsvragen eenvoudig en relatief goedkoop kunnen plaatsvinden. Hierdoor zijn de woningen geschikt voor meerdere doelgroepen. Ook willen we flexwoningen toewijzen aan aandachtsgroepen en houden we bij woningbouwprojecten rekening met een goede mix van doelgroepen. Dat betekent voor de toekomst adaptief programmeren.

Bestaande bouw

We blijven ook inzetten op woningaanpassingen en woon(zorg)concepten in de bestaande sociale huurwoningvoorraad. Woningaanpassingen kunnen ervoor zorgen dat ouderen of inwoners met een lichamelijke beperking langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen. Daarnaast maken we afspraken over de manier waarop huurwoningen worden toegewezen aan woningzoekenden. Beleidsregels voor woningsplitsing worden verkend, evenals varianten zoals woningruil, deelwonen, meergeneratiewoningen, hospitaverhuur en flexwonen. We hebben ook oog voor mantelzorgers en onderzoeken de mogelijkheid van pre-mantelzorg. We willen de flexibiliteit binnen de bestaande woningvoorraad dus zoveel mogelijk optimaliseren en ons beleid hierop aanpassen.

Risico's

- Met de huidige krapte op de woningmarkt verwachten we dat meer mensen hun huidige woning levensloopgeschikt zullen maken. Hiervoor zullen zij mogelijk een groter beroep doen op de voorzieningen voor woningaanpassingen uit de Wmo. Dit brengt een financieel risico voor de gemeente met zich mee.
- In de bouw is sprake van een personeelstekort. Dit zorgt ervoor dat de bouwversnelling mogelijk niet haalbaar is.
- Beperkte bereidheid bewoners om door te stromen naar een geschikte woning en woonomgeving of om hun woning aan te passen.
- Netcongestie werkt vertragend voor de woningbouw. Daarnaast kan dit gevolgen hebben voor de duurzaamheidsdoelstellingen. Een woning zonder aardgas gebruikt ongeveer vier keer zoveel elektriciteit.
- Het is moeilijk om initiatiefnemers te vinden voor het bouwen en of verhuren van specifieke woningen.
- (Traditionele) nieuwbouw is duur.
- Bezwaar en beroepsprocedures duren lang en zorgen voor vertraging.

2. Passende zorg en ondersteuning

Inwoners wonen op een prettige en veilige manier, in voldoende gezondheid en langer zelfstandig.

Ouderen

Ouderdom brengt vaak verlies van waardevolle relaties met zich mee, een belangrijke oorzaak van eenzaamheid. Het is belangrijk om eenzaamheid tegen te gaan en te investeren in een zinvolle dagbesteding. Om mensen te kunnen laten participeren in hun omgeving zal er meer een beroep worden gedaan om hulpmiddelen zoals een rolstoel of een scooter. We verwachten dat het aantal inwoners met dementie de komende jaren zal gaan stijgen. Het is belangrijk om te investeren in mantelzorgers en casemanagers dementie om het mogelijk te maken dat mensen met dementie thuis kunnen blijven wonen of in hun eigen buurt/woonomgeving.

Overstijgend vanuit de aandachtsgroepen

Voor inwoners die tot een aandachtsgroep behoren is meer nodig dan alleen een dak boven het hoofd om prettig te kunnen wonen. Voldoende passende zorg en begeleiding zijn voor hen randvoorwaarden om zelfstandig in een wijk te wonen en om leefbaarheid en woongenot van hun buuren/ buurt te behouden. Voorbeelden hiervan zijn huishoudelijke ondersteuning, hulp bij dagelijkse bezigheden en ondersteuning om de dag te structureren. We zien dat de arbeidsmarkt voor zorg- en begeleidend personeel gespannen is. Er is nu al een tekort aan personeel en dit zal in

de toekomst toenemen. Om de zorg en begeleiding overeind te houden, zullen we als gemeente (soms moeilijke) keuzes met elkaar moeten maken.

Sterke sociale basis

Onder de sociale basis verstaan we de vrij toegankelijke formele en informele activiteiten en voorzieningen gericht op het elkaar ontmoeten en ondersteunen, ontplooiën en ontspannen die zorgen dat mensen kunnen samenleven en meedoen. De sociale basis gaat dan ook over het omzien naar elkaar in de wijken, buurten en dorpen. Maar ook over het autonoom kunnen leiden van het leven met eigen regie en een netwerk vanuit die basis. We hebben een sterk netwerk van zorgpartners waar inwoners laagdrempelige met hun hulpvraag naar toe kunnen en waar zij direct ondersteuning kunnen krijgen.

Met de toenemende schaarste in de zorg wordt een sterke sociale basis steeds belangrijker, omdat steeds meer problemen met elkaar moeten worden opgelost. We zetten ons in op het faciliteren van een sterke sociale basis in een buurt waar mensen in deze buurt naar elkaar omkijken en elkaar steunen. Dit komt voort uit onze visie Samen Sterk.

Mantelzorg en vrijwilligers

Een deel van de inwoners is afhankelijk van mantelzorgers en vrijwilligers. We waarderen hun inzet enorm. We voorzien in de toekomst een terugloop in het aantal mantelzorgers en vrijwilligers waardoor inwoners minder worden ondersteund en de mantelzorgers en vrijwilligers, die er nog wel zijn, intensiever worden belast. Wij hechten er veel waarde aan dat mantelzorgers en vrijwilligers zich gesteund voelen in het werk dat zij doen. We willen beleid voeren om de ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers te waarborgen.

Preventie en een gezond leven

Het investeren in gezondheid door preventie is een belangrijke voorwaarde om langer zelfstandig thuis te wonen. Hierbij gaat het niet alleen om lichamelijke gezondheid, maar ook dagelijks functioneren, participatie en mentale gezondheid. De nadruk ligt daarom op het proberen te voorkomen van gezondheidsproblemen door een gezonde leefstijl te stimuleren. Er is in de gemeente een lokaal akkoord Bewegen Ontmoeten Sporten en Spelen (BOSS) gesloten waar samen met maatschappelijke partners uitvoering aan wordt gegeven. Daarnaast zetten we onder andere in op informatievoorziening, bewustwording en geschiktheid van de fysieke leefomgeving. We zetten daarbij niet alleen in op individuele maatregelen, maar gaan in samenwerking met stakeholders op zoek naar collectieve oplossingen voor de fysieke leefomgeving.

Risico's

- De behoefte aan mantelzorg zal de komende jaren fors toenemen. Het aantal mantelzorgers is toegenomen, maar deze groei zal waarschijnlijk niet voldoen aan de toekomstige behoefte. Daarnaast bestaat het risico dat mantelzorgers overbelast raken door het beroep dat op hen wordt gedaan. Als mantelzorgers overbelast raken, zal er een groter beroep worden gedaan op Wmo-voorzieningen.
- Er is een tekort aan medewerkers in de zorg. Dit zorgt ervoor dat de zorg in de toekomst mogelijk niet beschikbaar is zoals dat nu nog is.
- De opgave om inwoners langer zelfstandig te laten wonen, is een financieel risico voor de gemeente. Langer thuiswonende ouderen betekent waarschijnlijk ook meer gebruik van voorzieningen uit de Wmo. Denk aan thuisondersteuning, huishoudelijke hulp, ondersteuning bij wonen, vervoer en begeleiding (individueel en groep). Daarbij neemt naar verwachting ook het beroep op algemene voorzieningen, vrijwilligers- en mantelzorgondersteuning toe. De

gemeentelijk bijdrage/ subsidie voor welzijnsondersteuning en dagbesteding kan hierdoor toenemen. Er zullen andere financieringsmodellen ingevoerd moeten worden (door zorgkantoren) die zorgorganisaties stimuleren om samen te werken, ook met het informele netwerk.

- De uitstroom van beschermd wonen naar zelfstandig wonen stagneert. Mensen verblijven nu langer dan noodzakelijk in beschermd wonen. Dit heeft tot gevolg, dat mensen die een indicatie hebben voor beschermd wonen, niet kunnen worden opgevangen, omdat er geen plaatsen zijn.

3. Leefbaarheid

Inwoners leven veilig, prettig en gezond in elkaars nabijheid in een samenleving waarin iedereen kan meedoen.

Leefbaarheid

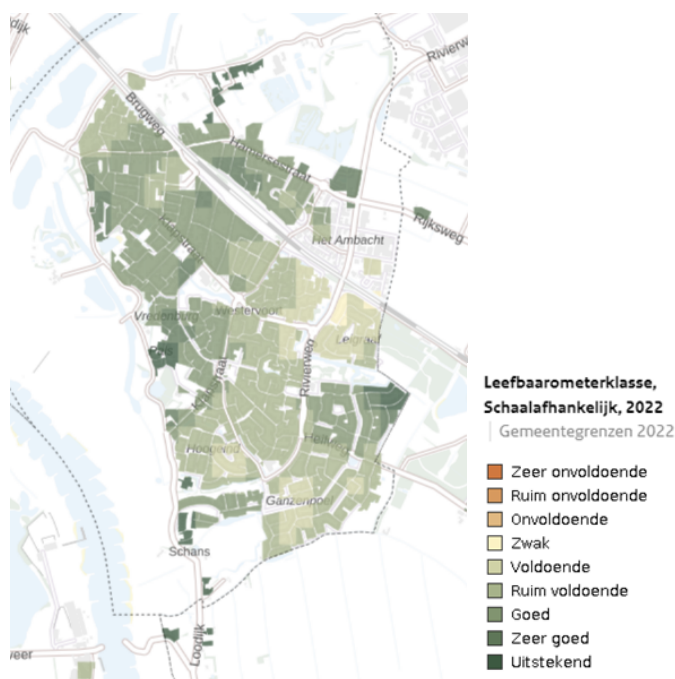
Leefbaarheid is een cruciaal aspect van onze omgeving, en het verschilt sterk per individu. Terwijl sommigen verlangen naar rust en stilte, genieten anderen juist van de dynamiek van een bruisende stad. Voor de leefbaarheid van een buurt spelen diverse factoren een rol:

1. Fysieke omgeving
2. Sociale omgeving
3. Eenzaamheid
4. Alleenwonenden

Leefbaarheid draait om de kracht en capaciteit van een buurt om nieuwe verbindingen aan te gaan en bewoners positief met elkaar te verbinden. Samenwerking en aandacht voor deze aspecten zijn essentieel om onze buurten leefbaar te houden, omdat we moeten omzien naar elkaar om hulp en ondersteuning in de toekomst mogelijk te houden.

Leefbaarometer

Volgens de leefbaarometer is de leefbaarheid in de gemeente Westervoort sinds 2014 toegenomen. Om ervoor te zorgen dat de leefbaarheid zich positief blijft ontwikkelen zetten we in op community building. We willen dat inwoners in staat zijn om naar elkaar om te zien en elkaar te ondersteunen.

Voorzieningen

Daarnaast is het voor inwoners belangrijk dat voorzieningen bereik- en beschikbaar zijn. We werken samen met verenigingen en zorgorganisaties om dit te bewerkstelligen.

Risico's

- We leven in een geïndividualiseerde samenleving. Het naar elkaar omkijken is geen vanzelfsprekendheid meer. Om wijken leefbaar te houden, is het belangrijk dat inwoners rekening houden met elkaar en omzien naar elkaar.
- De samenleving vergrijst. De vrijwilligers van nu worden ouder en hebben straks zelf hulp nodig. De dan werkenden zijn al met te weinig om alle banen te vervullen, laat staan ook voor hun naasten te zorgen en/of vrijwilligerswerk te doen.

4. Fysieke omgeving

Een leefomgeving die sociaal, veilig, gezond en toegankelijk is voor iedereen.

Inrichting

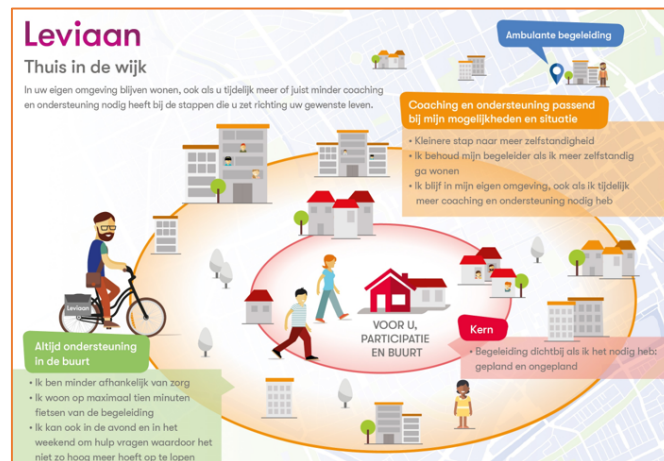
Door de woonomgeving levensloopbestendig (bereikbaar, toegankelijk en veilig) in te richten, worden ouderen en andere aandachtsgroepen ondersteund om langer zelfstandig thuis te blijven wonen, te bewegen en sociale contacten op te doen. We werken samen met inwoners en (zorg)partners aan vitale wijken. Een toekomstbestendige woningvoorraad in leefbare en vitale wijken, waarin het voor iedereen prettig wonen is. We stemmen de woonopgave dus af op de leefomgeving, zodat deze uitnodigt tot bewegen en ontmoeten. Hierbij kan gedacht worden aan toegankelijke loop- en beweegroutes (rollator bestendig), maar ook aan de aanwezigheid van openbaar vervoer.

Voorzieningen in de wijk

De nabijheid van voorzieningen zoals winkels, apotheek, huisarts, ontmoetingsplekken, laagdrempelige steunpunten en een sociaal wijkteam worden gezien als mogelijkheden om de sociale samenhang in een wijk of kern te versterken. Voorzieningen kunnen niet in alle dorpen/kernen en wijken in gelijke mate aanwezig zijn. We streven naar een aanbod van voorzieningen in iedere kern passend bij de omvang van de kern en de behoefte van de inwoners. De gemeente stimuleert en faciliteert activiteiten en voorzieningen door en voor elkaar, zowel in de vorm van gebouwen, als in de openbare ruimte. Een ontmoetingsruimte vervult veel functies. Het is een centrale plek in de buurt of wijk die mensen met elkaar verbindt, die eenzaamheid helpt voorkomen, en waar mensen met of zonder zorgvraag ongedwongen samen kunnen komen.

We stimuleren wooncirkels

Een wooncirkel is een gewone buurt. Kern van de wooncirkel is een ontmoetingsplek voor (buurt)bewoners. Daarnaast is er een cluster van woningen waar mensen ondersteuning krijgen. In de cirkel wonen mensen zelfstandig. Als zij zorg of ondersteuning nodig hebben, kunnen zij (naast de eigen ambulante ondersteuning) leunen op de aanwezige expertise in de kern. In een wooncirkel zorgen ontmoetingsplekken voor verbindingen tussen bewoners (hier kunnen ze ook terecht met vragen, zijn voorzieningen en begeleiding makkelijk toegankelijk, wonen allerlei mensen, met en zonder begeleiding, door en naast elkaar en woont iedereen op een maximaal aantal minuten van elkaar.

Bron: Leviaan

Als zij zorg of ondersteuning nodig hebben, kunnen zij (naast de eigen ambulante ondersteuning) leunen op de aanwezige expertise in de kern. In een wooncirkel zorgen ontmoetingsplekken voor verbindingen tussen bewoners. Hier kunnen ze ook terecht met vragen, zijn voorzieningen en begeleiding makkelijk toegankelijk, wonen allerlei mensen, met en zonder begeleiding, door en naast elkaar en woont iedereen op een maximaal aantal minuten van elkaar.

Het bijzondere aan een wooncirkel is dat die niet is gekoppeld hoeft te zijn aan één specifieke woningcorporatie of zorgaanbieder. De deuren van de ontmoetingsplek staan open voor alle bewoners; ongeacht of zij wel of geen zorg ontvangen. De woningen eromheen kunnen beschikbaar worden gesteld door verschillende corporaties.

Bovenstaande thema's komen samen in de beweging "Blijfwijk". De "Blijfwijk" is een plek waar mensen zorgen voor elkaar en zorg ontvangen die bij hen past. Waar mensen met hulp van elkaar, vrijwilligers en professionals hun hele leven kunnen blijven wonen. Daarom noemen we het een 'Blijfwijk': Een wijk waar mensen naar elkaar omkijken en iedereen erbij hoort.

Risico's

- Investerings in de fysieke omgeving kosten veel geld, dus hierin moeten duidelijke keuzes gemaakt worden, samen met de corporaties en ontwikkelaars.
- Fysieke inrichting voor ouderen en jongeren kan elkaar bijten, het is zoeken naar een voor beide groepen passende inrichting.

Wat is nodig voor de ambities vanuit de vier thema's: Samenwerken.

De huidige en toekomstige opgaven waar we voor staan, zijn groot. Daarbij is er niet één knop waar we aan kunnen draaien die alles oplost. Interventies op verschillende domeinen (fysiek, sociaal et cetera) zijn nodig. Er is vergaande samenwerking nodig tussen de gemeente, zorgaanbieders, welzijnsparijen, corporaties en bewoners(organisaties). Dit vraagt vertrouwen en transparantie om met elkaar te communiceren over elkaars mogelijkheden en financiële middelen. Hier ligt een rol voor de gemeente. Als gemeente gaan we hier de komende jaren een verbindende en coördinerende rol in spelen. Onze rol ligt vooral in het aanjagen, verbinden en faciliteren. Als gemeente brengen we partijen in het sociale en woondomein samen om integraal en sector overstijgende samenwerkingen te bewerkstelligen. We hebben elkaar nodig.

Met deze woonzorgvisie zetten we als gemeente een eerste stap. We nodigen alle betrokkenen uit om met elkaar aan de slag te gaan, te experimenteren en te leren van het doen. We zorgen dat de juiste partijen aangehaakt zijn (en blijven) door hen uit te nodigen voor bestaande of nieuwe overleggen. We grijpen regelmatige overleggen met elkaar aan om onze voortgang, knelpunten of het niet nakomen van afspraken te bespreken. Tot slot zorgen we voor een gezamenlijk begrip van de opgave. Dit betekent dat we alle ketenpartners (inclusief niet-investerende partijen zoals inwoners, huurdersorganisaties en cliëntenbelangenorganisaties) nadrukkelijk betrekken bij plannen die volgen uit deze woonzorgvisie.

Initiatieven vanuit de samenleving

De verhouding tussen de gemeente en de inwoners is aan het veranderen. De gemeente neemt een nieuwe rol aan en legt daarmee meer verantwoordelijkheid neer bij de inwoners. De gemeente richt zich meer dan voorheen op het vangnet zijn voor inwoners die zichzelf niet kunnen redden. We willen ruimte geven aan initiatieven vanuit de samenleving zodat we beter aansluiten op de specifieke wensen uit de samenleving. Voorbeelden hiervan zijn onder andere een gezamenlijke woongemeenschap of een 'knarrenhof'.

Inwoners met onbegrepen gedrag

Een mooi voorbeeld van samenwerken geldt voor onze inwoners met onbegrepen gedrag. Voor deze groep is contact gelegd met lokale partners zoals Regionale Instelling voor Beschermend en Begeleid Wonen (RIBW), de Regionale Sociale Dienst (RSD) en de huisartsen. Er is ingezet op nauwe verbindingen met Boa's, het wijk opbouwwerk van Santé Partners, politie, het sociaal loket van de gemeente, Zorgbemiddeling/bemoeizorg, Vivare, GGZ instellingen en verslavingszorg. Het resultaat is een sluitend netwerk voor inwoners met onbegrepen gedrag. Dat betekent concreet dat inwoners sneller in beeld zijn, eerder worden begeleid en dat de juiste zorg sneller naar de juiste plek wordt gebracht. Daarnaast voorkomt dit overlast in de buurt. Dergelijke netwerken zijn noodzakelijk.

Prestatieafspraken

Jaarlijks maakt de gemeente afspraken met huurdersverenigingen en corporaties over de sociale huurvoorraad en aanpalende thema's. Woningbouwcorporaties spelen een belangrijke rol in het tot uitvoering brengen van deze visie. Om activiteiten beter op elkaar af te stemmen nodigen we op onderwerpen die gerelateerd zijn aan wonen en zorg de lokale zorg- en welzijnspartijen uit. Zo worden de prestatieafspraken uitgebreid naar prestatieafspraken wonen en zorg.

HOOFDSTUK 2: TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

De uitdagingen op het gebied van wonen en zorg worden beïnvloed door demografische en maatschappelijke veranderingen, in combinatie met politieke besluitvorming en verschuivingen in het zorgstelsel. We signaleren diverse trends en ontwikkelingen die ons een sterk gevoel van urgentie en noodzaak geven om actie te ondernemen.

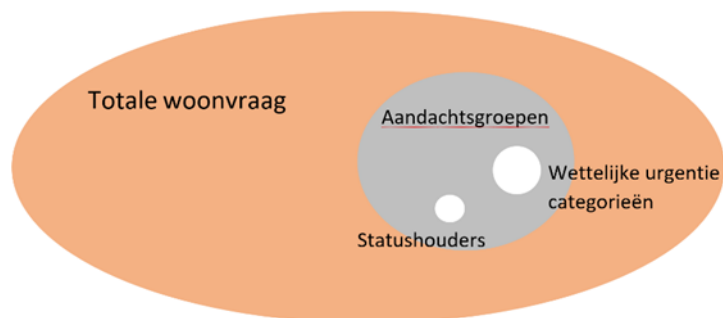
Tekort aan woningen

Naast de algemene woningnood is er ook een aanzienlijk tekort aan geschikte woningen voor specifieke doelgroepen. Veel ouderen wonen vaak in een ruime woning die eigenlijk beter geschikt is voor andere huishoudens. Hierdoor wordt de beschikbare woningvoorraad niet optimaal benut. Om de doorstroming te bevorderen, zijn er meer woningen nodig die geschikt zijn voor 1-2 persoons huishoudens.

Bovendien draagt een gebrek aan doorstroming bij aan de krapte op de woningmarkt. Ouderen wonen vaak in woningen die minder geschikt zijn om langdurig zelfstandig en passend te wonen, vooral gezien de veranderingen in het zorglandschap. Het is essentieel dat we aandacht besteden aan deze uitdagingen en streven naar een betere afstemming van de beschikbare woningen op de behoeften van verschillende bevolkingsgroepen.

Er is een groeiende behoefte aan nieuwe woonzorgconcepten en geschikte woonvormen. De vergrijzing zorgt voor een toenemende vraag naar woningen die geschikt zijn voor 1-2 persoons huishoudens, zowel in de huur- als koopsector. Daarnaast is er een duidelijke behoefte aan geclusterde woonzorgconcepten die een verbindende schakel vormen tussen zelfstandig wonen en wonen in een instelling met 24-uurs zorg. Deze behoefte geldt niet alleen voor ouderen, maar ook voor mensen met een psychische of verstandelijke beperking.

Naast deze passende woonvormen blijft een specifiek woonzorgaanbod noodzakelijk om mensen die niet zelfredzaam zijn, zo goed mogelijk hun plek te geven in de samenleving. Het is van groot belang dat we blijven investeren in innovatieve oplossingen om aan deze diverse behoeften te voldoen.

Ouderen

Het landelijk beleid geeft aan dat er geen tot weinig verpleeghuisplekken meer bijkomen. Zorg leveren zoals we dat nu doen, is in de toekomst niet meer mogelijk. Geclusterde woningen kunnen hier een uitkomst bieden. In een geclusterde woning wonen mensen zelfstandig maar toch samen, met gedeelde voorzieningen als een huiskamer en ontmoetingsruimte - liefst in het complex of anders op korte afstand in de buurt.

Ontmoeten en activiteiten zijn belangrijke middelen tegen vereenzaming en halen door hun preventieve werking de druk van de al overbelaste zorg. Steeds meer mensen met een zorg- en ondersteuningsvraag wonen zelfstandig. Waar ontmoeting in verpleeghuizen vanzelfsprekend is, kan dit in de wijken een uitdaging zijn.

De digitalisering van de samenleving gaat ontzettend snel. Niet elke inwoner kan dit tempo volgen. Dit maakt hen kwetsbaar doordat zij bijvoorbeeld moeite kunnen hebben met het regelen van hun financiën, afspraken maken met instanties en zorginstellingen. Zij moeten voor dergelijke zaken vaker een beroep doen op hun netwerk. Mensen die een beperkt netwerk hebben worden hierdoor extra kwetsbaar. Wanneer dit sociale netwerk niet sterk genoeg is, of helemaal ontbreekt, komen mensen in de knel.

Verschuiving in de zorg

De afgelopen decennia hebben we een duidelijke trend gezien waarbij de verantwoordelijkheden en bevoegdheden op het gebied van zorg steeds meer verschuiven van nationale overheden naar lokale gemeenten. Deze verschuiving is deels ingegeven door de wens om zorg dicht bij de burger te brengen en maatwerk te leveren op lokaal niveau. Gemeenten zijn beter gepositioneerd om de behoeften van hun inwoners te begrijpen en kunnen flexibeler inspelen op veranderingen in de lokale zorgvraag.

Een belangrijk voorbeeld van deze verschuiving is te zien in de decentralisatie van taken op het gebied van jeugdzorg, ouderenzorg en maatschappelijke ondersteuning. Gemeenten hebben nu de verantwoordelijkheid om deze taken uit te voeren en hebben daardoor meer zeggenschap over de manier waarop zorg wordt geleverd en gefinancierd.

De arbeidsmarkt voor zorgpersoneel staat onder druk. Er is momenteel al een tekort aan zorgmedewerkers, en de verwachting is dat dit tekort alleen maar zal toenemen. Ouderen wonen langer zelfstandig, waardoor zij vaker een beroep doen op mantelzorgers en vrijwilligers. Tegelijkertijd wordt verwacht dat het aantal mantelzorgers en vrijwilligers de komende jaren juist zal afnemen.

Er is sprake van dubbele vergrijzing. Dit houdt in dat er niet alleen meer ouderen zijn, maar ouderen gemiddeld ook ouder worden. De gemiddelde leeftijd waarop ouderen echter hulp nodig hebben stijgt niet mee, met als gevolg dat de groep hulpbehoevende ouderen groter en kwetsbaarder is/wordt dan ooit. Naast de dubbele vergrijzing, hebben we te maken met ontgroening: er komen steeds minder jonge mensen bij. Deze combinatie leidt ertoe dat er onvoldoende mensen beschikbaar zijn om de zorg binnen het huidige systeem te kunnen bieden. Desondanks willen we de noodzakelijke zorg blijven leveren aan kwetsbare inwoners. Dit dwingt ons om keuzes te maken in wat we wel en niet kunnen doen. Samenwerking met zorgpartijen en woningcorporaties wordt meer dan ooit cruciaal om de uitdagingen van vergrijzing en ontgroening het hoofd te bieden. Daarnaast moet er een groter beroep worden gedaan op de inwoners en hun netwerk.

Veel zorg wordt aan huis geboden. Verpleeghuiszorg is alleen toegankelijk voor mensen met een zware zorgbehoefte. Ook de zorg voor mensen met een psychische aandoening of mensen met een verstandelijke beperking wordt aan huis geboden. Hierdoor zal in toenemende mate een beroep op Wmo-voorzieningen worden gedaan. Dit draagt bij aan stijgende kosten voor de gemeente. We zien dat de opvang van aandachtsgroepen steeds meer lokaal in de wijk wordt georganiseerd. Zo kunnen zij zo zelfstandig mogelijk wonen en onderdeel zijn van de samenleving.

Demografische verandering

Het aantal 65-plussers in gemeente Westervoort is met 22,3% iets boven het landelijk gemiddelde van 20,2%. De komende jaren bereikt de vergrijzing een hoogtepunt met een landelijk gemiddelde van 25,4% in 2040.

Als iets verder naar de toekomst wordt gekeken dan laten de bevolkingsprognoses laten zien dat tot 2040 de bevolking blijft groeien, daarnaast blijft de groep ouderen groter worden als gevolg van de naoorlogse babyboom. Wanneer verder dan 2040 wordt gekeken zien we deze groep ouderen langzaam krimpen en neemt het percentage jongeren in de samenleving toe. Na 2040 is het onzeker of het bevolkingsaantal blijft groeien, er is zelfs een kans op krimp.

HOOFDSTUK 3: INZICHT IN DE WOONZORGOPGAVE

Dit hoofdstuk bestaat uit twee onderdelen. Het eerste deel geeft inzicht in de aandachtsgroepen. Het tweede deel geeft inzicht in de huisvestingsopgave van deze aandachtsgroepen.

Wat zijn de aandachtsgroepen

Volgens de Wet Versterking Regie op de Volkshuisvesting moeten gemeenten in hun woonzorgvisie aandacht besteden aan de woonbehoefte van ouderen en een aantal 'aandachtsgroepen', namelijk:

- Mantelzorgverleners en ontvangers
- Mensen met een verstandelijke, lichamelijke of zintuigelijke beperking of psychische kwetsbaarheid die wegens ernstige chronische en medische redenen andere huisvesting nodig hebben
- (Dreigend) dakloze mensen, inclusief uitstroom maatschappelijke opvang, bankslapers en mensen op niet-conventionele woonplekken
- Uitstromers uit beschermd wonen
- Uitstromers uit de klinische geestelijke gezondheidszorg
- Uitstromers vrouwenopvang en slachtoffers mensenhandel
- Uitstromers jeugdzorg (incl. kwetsbare jongeren die uitstromen vanuit jeugdzorg zodra ze 18 worden)
- Uitstromers (jeugd)detentie en forensische zorg
- Uitstappende sekswerkers
- Arbeidsmigranten
- Studenten
- Woonwagenbewoners
- Statushouders

De aandachtsgroepen waar we ons bij de uitvoering van deze woonzorgvisie op zullen richten, zijn de volgende groepen:

- Ouderen
- Mantelzorgverleners en ontvangers
- Mensen met een verstandelijke, lichamelijke of zintuigelijke beperking of psychische kwetsbaarheid die wegens ernstige chronische en medische redenen andere huisvesting nodig hebben
- (Dreigend) dakloze mensen, inclusief uitstroom maatschappelijke opvang, bankslapers en mensen op niet-conventionele woonplekken
- Uitstromers uit beschermd wonen
- Uitstromers uit de klinische geestelijke gezondheidszorg
- Uitstromers vrouwenopvang en slachtoffers mensenhandel
- Uitstromers jeugdzorg (incl. kwetsbare jongeren die uitstromen vanuit jeugdzorg zodra ze 18 worden)
- Uitstromers (jeugd)detentie en forensische zorg
- Uitstappende sekswerkers

De overige aandachtsgroepen nemen we niet specifiek mee in deze woonzorgvisie. Voor deze aandachtsgroepen geldt dat het niet vanzelfsprekend is dat er een specifieke zorgbehoefte of ondersteuningsvraag aanwezig is. Ook is voor deze doelgroepen landelijke regelgeving en regionaal beleid van toepassing en worden deze al in onze gemeentelijke processen geborgd.

- Voor arbeidsmigranten is de Wet Goed Verhuurderschap (2023) van toepassing en het 'Huisvestingsbeleid voor internationale werknemers'. In de woonvisies 2021-20230 is hierover opgenomen dat regionale afstemming een goede ontwikkeling is, omdat de huisvesters van arbeidsmigranten zich voor mogelijkheden oriënteren op de hele regio. We erkennen dat wij een huisvestingsopgave hebben voor deze doelgroep en willen dat de huisvesting van deze groep goed geregeld wordt.
- Voor statushouders geldt het verplichte inburgeringstraject en heeft de gemeente een wettelijke taakstelling als het om huisvesting gaat. Nadere afspraken zijn vastgelegd in de prestatieafspraken met wooncorporatie Vivare. Om de huisvesting van statushouders gelijkmatig te verdelen ten opzichte van andere woningzoekenden, spannen de gemeenten zich in om het aantal verzoeken zoveel mogelijk te spreiden gedurende het jaar.
- De woonbehoefte van de woonwagenbewoners van Westervoort is in 2019 in regionaal verband in beeld gebracht. Het woonwagenbeleid is onderdeel van de Woonvisie Westervoort 2021.
- Van studenten is in Westervoort vrijwel geen sprake en zien wij op dit moment geen huisvestingsopgave.

Sommige van deze aandachtsgroepen hebben recht op voorrang bij een sociale huurwoning. Deze staan opgenomen in de urgentieregeling van de Huisvestingsverordening Gemeente Westervoort 2024. Om onze (kwetsbare) inwoners zo lang mogelijk zelfstandig te laten wonen, is een passend en dekkend aanbod nodig van wonen met begeleiding nodig. Er is sprake van een grote verscheidenheid van inwoners met een psychische kwetsbaarheid en dat geldt ook voor hun woonwensen, een gevarieerd aanbod van woonvarianten is nodig om aan deze wensen te voldoen.

Wat is de huisvestingsopgave?

1. Aandachtsgroepen die in aanmerking komen voor urgentie

De verwachte jaarlijkse vraag naar woonruimte in de GMR en in de gemeente Westervoort, wanneer we uitgaan van een verdeling op basis van inwonertal, zijn in beeld gebracht. Hierbij zijn de aantallen voor Westervoort afgerond en weergegeven in een bandbreedte.

- Mantelzorgverleners en ontvangers
- Mensen met medische urgentie
- Uitstroom uit maatschappelijke opvang
- Uitstromers uit beschermd wonen
- Uitstromers uit de klinische geestelijke gezondheidszorg
- Uitstromers vrouwenopvang en slachtoffers mensenhandel
- Uitstromers jeugdzorg (incl. kwetsbare jongeren die uitstromen vanuit jeugdzorg zodra ze 18 worden)
- Uitstromers (jeugd)detentie en forensische zorg
- Uitstappende sekswerkers
- Statushouders

Naast bovengenoemde groepen zijn er ook (dreigend) daklozen in de regio, die bijvoorbeeld tijdelijk verblijven bij kennissen of familie of bivakkeren in inadequate huisvesting. Om te voldoen aan de landelijke ambitie om het aantal daklozen voor het jaar 2030 terug te brengen naar 0, betekent dit dat in de regio per jaar mensen vanuit deze groep moeten worden gehuisvest. Als ook deze groep naar rato van inwonertal wordt verdeeld over de gemeenten in de regio betekent dit een aanvullende huisvestingsopgave in Westervoort. Deze groep overlapt deels met de groep die in de regio in aanmerking komt voor 'sociale urgentie'.

Jaarlijkse woningbehoefte voor aandachtsgroepen die in aanmerking komen voor urgentie, inclusief sociale urgentie: tussen de 30 en 45 woonruimtes.

2. Overige groepen met een zorg- of ondersteuningsvraag

Naast de groepen die in aanmerking komen voor urgentie voor een sociale huurwoning zijn er ook groepen die vanwege hun zorg- of ondersteuningsvraag behoefte hebben aan een bijzondere woonvorm. Hieronder is weergegeven welke toename van de vraag naar woonruimte er vanuit deze groepen wordt verwacht. Het gaat hierbij niet om een jaarlijkse vraag, maar om de totale toename van de vraag in de periode 2022 - 2030.

Toename van de vraag van mensen met een verstandelijke en lichamelijke beperking (WLZ) en mensen met een psychische kwetsbaarheid (doelgroep Beschermd wonen): maximaal 15 tot 2030

3. Huisvesting ouderen/ senioren

In het rijksbeleid worden de volgende typen huisvesting voor senioren onderscheiden:

- Nultredenwoning
- Geclusterd wonen voor senioren
- Zorggeschikte woningen²

Een groot deel van de senioren woont in een reguliere, niet specifiek voor ouderen bedoelde woning. Vaak is dit de woning waar mensen al jaren wonen. We nemen hier geen uitbreidingsopgave voor reguliere woningen voor senioren op; dit valt binnen de reguliere woningmarktprognoses.

Vraag naar zorg voor ouderen

In opdracht van de provincie Gelderland is onlangs een analyse uitgevoerd om de toekomstige vraag naar zorg voor ouderen in beeld te brengen. Onderstaande tabel toont de verwachte toename van de vraag in de periode 2022-2030. De vraag naar verpleegzorg kan worden ingevuld in een verpleeghuis of intramuraal woonzorgcentrum, maar ook in een zorggeschikte woning, een geclusterde woonvorm voor ouderen of in een reguliere woning. Ook de vraag naar zorg op afroep kan in verschillende woonvormen worden ingevuld.

Zorg op afroep: 75 richting 2030

In hetzelfde onderzoek is ook gekeken hoeveel inwoners van de gemeente Westervoort kampen met mobiliteitsbeperkingen. Het huidige aanbod aan aanpasbare en geschikte woningen lijkt ruim voldoende om dit aantal mensen te huisvesten. Niet al deze woningen worden in praktijk echter bewoond door mensen met mobiliteitsbeperkingen.

² In de bijlage zijn de bijbehorende definities opgenomen.

Ook is onderzocht welke toename van de vraag naar specifieke woonruimte voor senioren er wordt verwacht. Ook hier gaat het niet om een jaarlijkse vraag naar woonruimte, maar om een uitbreidingsopgave voor de periode 2022 – 2030.

Toename vraag naar ouderenhuisvesting (2022-2030):
Nultredenwoning: maximaal 200 woningen
Geclusterd wonen: maximaal 225 woningen
Zorggeschikte woning /woonzorgcentrum: maximaal 50

De opgave is nadrukkelijk meer dan een nieuwbouwopgave. Het is van belang om ook kansen in de bestaande voorraad te benutten: door aanpassing van woningen, het toevoegen van ontmoetingsruimten en afspraken over toewijzing. Hierbij is het van belang om te beseffen dat de opgave ouderenhuisvesting een lange termijn opgave betreft. Ouderenhuisvesting bouw je niet voor een kortdurende piek; de behoefte blijft na 2030 hoog.

We merken hierbij op dat het verstandig is om *meer* woningen voor ouderen toe te voegen dan de hierboven gepresenteerde aantallen. Dat heeft te maken met het volgende:

- In de raming is voor de vraag naar zorggeschikte woningen gekeken naar het aantal ouderen dat behoefte heeft aan een dergelijke woning vanwege een intensieve zorgvraag (Wlz). Er zijn echter ook ouderen die uit *voorzorg* willen verhuizen naar een zorggeschikte woning, of er willen blijven wonen nadat zijn of haar partner die hier is komen wonen vanwege een Wlz-indicatie is overleden. Om ook aan deze vraag tegemoet te kunnen komen, is het wenselijk om een wat ruimer aanbod te realiseren dan alleen het aantal dat strikt noodzakelijk is voor mensen met een Wlz-indicatie.
- Een deel van het zorggeschikte aanbod moet in de koopsector en particuliere huur worden gerealiseerd. In die segmenten kan minder worden gestuurd op wie er komt wonen. Ook om die reden is er enig 'overaanbod' nodig om te zorgen dat alle mensen met intensieve zorgvraag hier een plekje kunnen krijgen.
- Van de huidige voorraad 'geschikte woningen' of nultredenwoningen wordt een deel bewoond door mensen *zonder* mobiliteitsbeperkingen. Dat zal ook in de toekomst zo zijn. Het is daarom verstandig om ook in de toekomst te zorgen voor een ruim aanbod aan nultredenwoningen. In veel gemeenten zien we dat er (voorlopig) ruim voldoende nultredenwoningen in de voorraad zijn om het aantal mensen met een mobiliteitsbeperking te kunnen huisvesten. In die gevallen gaat het er dus vooral om na te denken over manieren om ervoor te zorgen dat toegankelijke woningen (vaker) terecht komen bij de mensen die een dergelijke woning nodig hebben.

Disclaimer: We zien deze cijfers niet als een doel op zich. Maar deze cijfers geven wel inzicht in de opgave waar we de komende jaren voor staan.

HOOFDSTUK 4: PARTICIPATIE EN UITVOERING

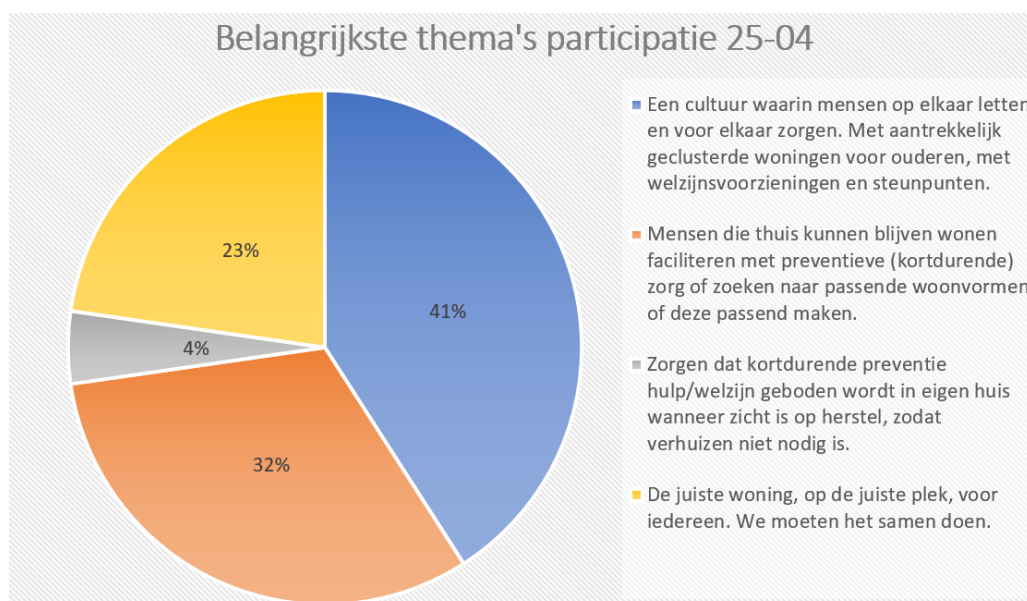
Participatie

De woonzorgvisie is in verschillende fasen tot stand gekomen. Na het verkennen van de landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen hebben we een plan van aanpak opgesteld. Aan de hand van (landelijk) onderzoek, relevante literatuur en diverse (regio) analyses hebben we daarna een analyse gemaakt van de kwantitatieve opgaven op het gebied van wonen, zorg en welzijn. Vervolgens hebben we de kwalitatieve opgaven in kaart gebracht. Dit samen met partners zoals zorg- en welzijnsorganisaties, de woningcorporatie, de ouderenbond en inwoners. Daarna hebben we met onze stakeholders samen ambities geformuleerd en prioriteiten gesteld.

Eind november 2023 hebben we met de inwoners van de gemeente Westervoort gesprekken gevoerd over hoe onze inwoners de woonzorgopgave zien en wat de gemeenten hierover wilden meegeven. Vervolgens hebben we op 23 januari 2024 een bijeenkomst georganiseerd voor de stakeholders van de beide gemeenten. We hebben daarvoor corporaties, zorginstellingen, welzijnsorganisaties en ander woon- en of zorgvertegenwoordigers uitgenodigd. Deze bijeenkomst is gevolgd door een vervolgesprek met bepaalde stakeholders en een extra navraag voor cijfers om een goede indruk te krijgen van de totale opgave.

Op 25 maart 2024 hebben we opnieuw een stakeholderbijeenkomst georganiseerd, in aanwezigheid van de wethouders van beide gemeenten. In deze bijeenkomst zijn de professionele woon-, zorg- en welzijnsorganisaties betrokken om input te geven op vragen als: welke woonwensen leven er vanuit de aandachtsgroepen? Welke voorzieningen zijn er nodig in de buurt? Wat is er nodig om zo lang en prettig mogelijk zelfstandig te kunnen blijven wonen? Wij wilden graag van de deelnemers weten wat hun beeld is bij prettig wonen met de juiste zorg in een passende woning.

De uitkomsten en verslagen van de participatie zijn in bijlage 3 opgenomen. Hieronder worden de belangrijkste thema's vanuit de participatie nader geduid.

Uitvoering

De opgehaalde informatie uit de participatie dient als uitgangspunt om verder uitvoering te geven aan deze woonzorgvisie. De uitkomsten van de participatie vormen de basis om de gesprekken met onze partners aan te gaan en deze te concretiseren in afspraken en te nemen maatregelen.

Deze woonzorgvisie geeft aan 'wat' wij als gemeente willen gaan doen. Voor de uitwerking van onze ambities, is een planmatige werkwijze nodig in samenwerking met onze ketenpartners. Samen met onze partners maken wij afspraken over onze verdere samenwerking, en werken wij de aanpak van de opgaven verder uit. De uitwerking wordt vastgelegd in een uitvoeringsprogramma, dat als aanvulling dient op deze visie. Het uitvoeringsprogramma zal acties bevatten op het gebied van wonen, inrichting van de buitenruimte, maar ook samenleven, welzijn, gezondheid en het inrichten van zorg. Er is dan ook veel overlap met verschillende domeinen en tussen organisaties. Dit betekent actief samenwerken om de gestelde doelen en ambities te halen. Binnen de gemeente, maar ook met onze partners. Kortom, een domein overstijgende aanpak.

Wat willen we meegeven voor de uitvoering?

- Stel gebiedsvisies vast gericht op het verstrekken van de kwaliteit van de woningen, de kwaliteit en inrichting van de openbare ruimte (groen, spelen en parkeren), de verkeersveiligheid en de aanwezige/bereikbare (zorg)voorzieningen.
- Zorg voor consensus over de opgave, maar blijf niet hangen in analyses.
- Maak gebruik van wat er al is en versterk wat goed gaat.
- Breng doorstroming op gang, verleid mensen tot verhuizing
- Zorg voor een goede verspreiding van het welzijnswerk
- Zorg voor bewustwording van de woonsituatie
- Zorg voor een cultuur waarin voor en met elkaar gezorgd wordt
- Denk na over: wat maakt een thuis?
- Zet in op preventie en een gezond leven
- Mantelzorgers moeten worden gestimuleerd en gemotiveerd, niet gedwongen
- Financiering is vaak onduidelijk, ontschotting is gewenst
- Zorg voor een goede mix van bewoners: vitaal/zorgbehoevend; jong/oud; lichte zorg/langdurige zorg.
- Creëer samen nieuwe oplossingen en nieuwe type woonvormen. Meer geclusterde woonvormen, een community waar naar elkaar wordt omgekeken, ondersteun dit en stel voorwaarden. Denk daarbij aan de inzet van:
 - Een vast aanspreekpunt voor bewoners binnen het complex die bijdraagt aan de gemeenschapszin (hospitality/community manager, coach).
 - Het gebruik van technologie/domotica om een open sfeer te creëren, juist ook voor mensen met dementie.
 - De buurtfunctie van het complex: voorzieningen zijn ook beschikbaar voor buurt-/wijkbewoners.
- Samenwerking is de sleutel; zorg voor het formaliseren van samenwerkingen op projecten en initiatieven voor wonen en zorg, inclusief een overkoepelend overleg met alle stakeholders in de gemeente.
- Werk vanuit een integrale aanpak zodat nieuwe oplossingen worden gevonden
- Bied ruimte voor inwoners initiatieven en oplossingen gericht op inwonersparticipatie zodat de regie bij de inwoners zelf ligt.
- Zorg dat welzijn, de voorliggende voorzieningen, voldoende aanwezig zijn.
- Zorg voor wederkerigheid, een bewoner mag ook iets terug doen voor de gemeenschap.

BIJLAGE 1: BEGRIPPENLIJST EN BRONVERMELDING

- BW= Beschermd wonen
- MO= maatschappelijke opvang
- VG= mensen met een verstandelijke beperking
- WLZ= Wet langdurige zorg
- Ketenpartners= gemeente, corporaties, zorg- en welzijnpartners, ontwikkelaars en het zorgkantoor
- WMO= Wet maatschappelijke opvang
- Geclusterd wonen voor ouderen= een zelfstandige, levensloopgeschikte woning in een complex met andere woningen, bedoeld voor senioren
- Geclusterd wonen andere doelgroepen= betreft zowel groepswonen als wonen in geclusterde appartementen, met 24- uren aanwezige en oproepbare begeleiding
- Gespikkeld wonen= wonen in een reguliere (zelfstandige), niet geclusterde woning in de nabijheid van een woonvorm waarvandaan zorg en begeleiding geboden kan worden.

Aandachtsgroep	Definitie / afbakening voor woningtoewijzing met urgentie	Bron voor cijfers
Arbeidsmigranten (short en mid stay)	Onderdaan van een andere lidstaat van de EU die zijn hoofdverblijf niet in NL heeft en in Nederland verblijft om tijdelijke werkzaamheden te verrichten. Heeft betrekking op de woonbehoefte voor tijdelijke arbeidsmigranten, gebaseerd op het aantal werkplekken (binnen de woningmarktregio) dat door tijdelijke EU- arbeidsmigranten wordt ingevuld.	Woonbehoefteonderzoek Companen, GMR 2023
(Dreigend) dakloze mensen	Woningzoekenden die buitenslapen, mensen die verblijven in maatschappelijke opvang (woningzoekenden aan wie wegens dakloosheid een voorziening voor opvang is verleend als bedoeld in artikel 1.1.1, eerste lid, van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015), mensen in niet-conventionele woonplekken vanwege een gebrek aan huisvesting (zoals op een vakantiepark) en mensen die uit nood verblijven bij familie en vrienden. Van deze totale groep worden woningzoekenden aan wie wegens dakloosheid een voorziening voor opvang is verleend als bedoeld in artikel 1.1.1, eerste lid, van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (MO) aangemerkt als urgent woningzoekenden.	Schatting o.b.v. CBS statistiek
Mantelzorgers en mantelzorgontvangers	Woningzoekenden die wegens het langdurige en intensieve karakter van de mantelzorg behoefte hebben aan andere woonruimte zodat zij deze kunnen ontvangen of verlenen. Voor de urgentie categorie zijn in de ministeriele regeling nadere criteria opgenomen voor de minimale afstand tussen mantelzorgontvanger en – verlener, intensiteit van de mantelzorg, verwachte duur, etc.	Urgenties Entree regio 2022 t.b.v. woonzorgvisie Arnhem-Nijmegen
Mensen met een medische urgentie Sociaal urgenten	Woningzoekenden die op grond van ernstige en chronische medische redenen (lichamelijke, verstandelijke of zintuiglijke beperking of psychische kwetsbaarheid of rolstoelafhankelijkheid) andere woonruimte behoeven Iemand die door een ernstig psychisch of sociaal probleem niet meer in zijn huidige woning kan blijven wonen. Enkel medisch urgenten zijn een wettelijk urgente groep. Deze aantallen worden meegenomen onder de categorie ‘mensen met een lichamelijke, verstandelijke of zintuiglijke beperking of psychische kwetsbaarheid en rolstoelafhankelijk’	Urgenties Entree regio 2022 t.b.v. woonzorgvisie Arnhem-Nijmegen
Statushouders	Houders van een verblijfsvergunning als bedoeld in artikel 8, onderdeel a, b, c, of d, van de Vreemdelingenwet 2000, op basis van de gemeentelijke taakstelling bedoeld in artikel 28 van de Huisvestingswet.	Woonbehoefteonderzoek Companen, GMR 2023
Uitstappende sekswerkers	Woningzoekenden die deelnemen aan een programma gericht op duurzaam stoppen met sekswerk waarbinnen begeleiding van sekswerkers plaatsvindt bij het vinden van ander werk, een andere woning of juiste zorg.	Geen betrouwbare cijfers beschikbaar; groep is meegenomen binnen uitstroom MO
Uitstroom (jeugd-)detentie en forensische zorg	Woningzoekenden die een inrichting of voorziening als bedoeld in art 1, onder b, van de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen, een penitentiare inrichting als bedoeld in art. 1, onder b, van de Penitentiare beginselenwet of een instelling voor forensische zorg als bedoeld in artikel 1.1, eerste lid, van de Wet forensische zorg verlaten	Geen betrouwbare cijfers beschikbaar; groep is meegenomen binnen uitstroom MO

Uitstroom uit Beschermd wonen	Woningzoekenden die een voorziening voor beschermd wonen als bedoeld in artikel 1.1.1, eerste lid, van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 verlaten	Woonbehoefteonderzoek Companen, GMR 2023
Uitstroom uit jeugdzorg met verblijf	Woningzoekenden die de leeftijd van achttien jaar maar niet de leeftijd van drieëntwintig jaar hebben bereikt en die een accommodatie, gesloten accommodatie of voorziening voor pleegzorg als bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwet verlaten.	Woonbehoefteonderzoek Companen, GMR 2023
Uitstroom uit klinische GGZ	Woningzoekenden die een verblijf in een instelling als bedoeld in artikel 1.1.1 van de Wet langdurige zorg verlaten waar zij geneeskundige geestelijke zorg ontvingen of woningzoekenden die in verband met geneeskundige zorg als bedoeld in artikel 10, onderdeel g, van de Zorgverzekeringswet in een instelling verbleven in verband met zorg zoals psychiaters en klinisch-psychologen die plegen te bieden en deze verlaten.	Geen betrouwbare cijfers beschikbaar
Uitstroom uit Maatschappelijke opvang (MO)	Woningzoekenden aan wie wegens dakloosheid een voorziening voor opvang is verleend als bedoeld in artikel 1.1.1, eerste lid, van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (MO) worden aangemerkt als urgent woningzoekenden.	Woonbehoefteonderzoek Companen, GMR 2023
Uitstroom vrouwenopvang / huiselijk geweld	Woningzoekenden die een voorziening voor opvang als bedoeld in artikel 1.1.1 eerste lid van de Wmo 2015 verlaten voor slachtoffers van huiselijk geweld of mensenhandel en die daar verbleven omdat zij door problemen van relationele aard of geweld hun woonruimte hebben moeten verlaten.	Indicatie Moviera (geen actuele regionale of lokale cijfers beschikbaar)
Woonwagenvoerders	Woningzoekende die wil wonen in een woonwagen en voor wie het wonen in een woonwagen onderdeel uitmaakt van diens culturele identiteit doordat deze persoon zelf of zijn ouders of grootouders in een woonwagen hebben gewoond.	Woonbehoefteonderzoek Companen, GMR 2023
Levensloopgeschiedenis te woning	Een zelfstandige woning die geschikt is voor bewoning in alle levensfasen met minimale fysieke inspanningen en minimale kans op ongevallen. De woning voldoet aan de richtlijnen voor een levensloopgeschikte woonruimte zoals omschreven in bijlage 2 van de regionale huisvestingsverordening. Verschil met een 'nultredenwoning' is dat een woning ook als 'levensloopgeschikt' kan worden aangemerkt als er een traplift kan worden aangebracht om zo de woonkamer, keuken, toilet, hoofdslaapkamer en badkamer met elkaar te verbinden indien deze niet op één woonlaag liggen.	Regionaal Afsprakenkader huisvesting aandachtsgroepen GMR 2024
Nultredenwoning	Een woning die geschikt is voor ouderen of andere zorgvragers met een (lichte) lichamelijke beperking. De woning is zowel intern als extern toegankelijk. Dat betekent dat de woning te bereiken is zonder trap te lopen (extern toegankelijk) en keuken, badkamer, toilet en minimaal 1 slaapkamer zonder trappen te bereiken (intern toegankelijk).	Woonbehoefteonderzoek Companen, GMR 2023 / Afsprakenkader huisvesting aandachtsgroepen GMR 2024
Geclusterd wonen voor senioren	Woningen die deel uitmaken van een complex of groep van woningen die speciaal bestemd zijn voor ouderen. De woningen zijn levensloopgeschikt (ze voldoen aan dezelfde kenmerken als nultredenwoningen). De inrichting van het complex is bij voorkeur dementievriendelijk en gericht op sociaal contact en gemeenschapsgevoel. Er is een ontmoetingsruimte in pandig of in de directe nabijheid.	Woonbehoefteonderzoek Companen, GMR 2023 / Afsprakenkader huisvesting aandachtsgroepen GMR 2024
Zorggeschikte woning	Zelfstandige woningen in een geclusterde woonvorm die zo ingericht zijn dat hier goed verpleegzorg geleverd kan worden. Zorggeschikte woningen gelden als alternatief voor traditionele verpleeghuisplekken. Ze zijn rolstoel- of rollatorgeschikt, met voldoende ruimte bij de entree, in de toiletruimte en in de badkamer. Ze kunnen onderdeel zijn van een complex waar alle bewoners gebruik maken van Wlz-zorg, maar ook van een geclusterde woonvorm waar ook mensen zonder Wlz-indicatie wonen. Vanwege Rijksbeleid mag het aantal intramurale verpleeghuisplekken de komende jaren nauwelijks verder stijgen. De stijging van de vraag naar plekken waar Wlz-zorg kan worden geleverd, zal dus voor een groot deel moeten worden opgevangen in zorggeschikte woningen. De zorg wordt dan extramuraal geleverd.	Woonbehoefteonderzoek Companen, GMR 2023 / Afsprakenkader huisvesting aandachtsgroepen GMR 2024

Subregionaal de Liemers

Om een gelijkwaardige gesprekspartner te zijn voor de andere (grote) gemeenten in de Groene Groei Regio is het wenselijk dat de Liemers (Duiven, Westervoort, Doesburg en Zevenaar) zo veel mogelijk op een lijn zitten. De Liemerse gemeenten hebben daarom in 2020 gezamenlijk een inventariserend onderzoek uit laten voeren door Compaaenen naar vraag en aanbod van een aantal aandachtstreden. Op basis daarvan maken ze nu allen een lokale woonzorgvisie. De Liemerse gemeenten houden elkaar hierin wel vast en kijken ook samen hoe binnen de Liemers invulling kan worden gegeven aan de opgave.

Lokaal

Bij het opstellen van de lokale woonzorgvisie gaan we uit van de kaders die er lokaal al liggen, zoals uitgangspunten vanuit het collegeakkoord, de woonvisie, prestatieafspraken, onderzoeken die daaraan ten grondslag liggen en ander relevant beleid.

Er is een duidelijke relatie tussen het aantal woningen dat ingezet wordt voor aandachtsgroepen en de nodige inzet voor zorg en begeleiding. Dit vraagt om een goed samenspel tussen gemeenten, woningcorporaties en zorg- en welzijnsorganisaties. Zij spannen zich gezamenlijk in om voldoende passende zorg én begeleiding te kunnen bieden.

Afbakening van doelgroepen

Indeling aandachtsgroepen Het programma 'Een thuis voor iedereen' richt zich op de aandachtsgroepen. Deze groepen kunnen op verschillende manieren worden ingedeeld:

- **Aandachtsgroepen**: Bepaalde groepen mensen hebben het extra moeilijk bij het vinden van passende en betaalbare woningen. Het gaat om mensen die zich in een kwetsbare situatie bevinden of een specifieke woonbehoefte hebben. Een deel van deze groepen heeft om passend te kunnen wonen daarbij zorg en ondersteuning nodig. Deze aandachtsgroepen zijn in het adviesrapport 'Een thuis voor iedereen' beschreven.
- **Ouderen**: Vanwege hun behoefte aan zorg en ondersteuning wordt deze groep in één adem genoemd met de andere aandachtsgroepen. In het programma 'Wonen en Zorg voor ouderen' zijn voor deze groepen woonproducten gedefinieerd en cijfermatig berekend.
- **Wettelijke urgentiecategorieën**: Dit zijn de groepen waarvoor verplichte urgentie gaat gelden, wanneer de Wet versterking regie volkshuisvesting van kracht wordt. Deze groepen zijn smal gedefinieerd. Het is immers het uitgangspunt dat urgentie alleen geldt voor mensen in de meest kwetsbare positie.
- **Lokale urgentiecategorieën**: Dit zijn groepen die gemeenten aanvullend op de beoogde wettelijke urgentiecategorieën als urgentiecategorie in hun verordening kunnen opnemen. Veel gemeenten hebben in hun huisvestingsverordening bijvoorbeeld stadsvernieuwingsurgenten of sociaal urgenten opgenomen als urgentiecategorie.
- **Statushouders**: Hoewel de wetgeving niet voorschrijft dat statushouders urgentie behoren te krijgen, zullen zij veelal voorrang op woningen moeten krijgen om aan de wettelijke taakstelling te kunnen voldoen. Die voorrang mag alleen worden verleend als dit wordt vastgelegd in de urgentieregeling van een huisvestingsverordening.

BIJLAGE 3: VERSLAGEN PARTICIPATIEBIJEENKOMSTEN

Dorpsgespreken 28 2023

SWOT analyse dorpsgesprekken Westervoort over woonzorg

Sterktes:

- Zorgen voor elkaar, naar elkaar omkijken, maar gemeente heeft een zorgplicht voor mensen met structurele hulpvraag/ondersteuning

Zwaktes

- Neiging gemeente om alles te institutionaliseren
- Jonge gezinnen zijn druk en doen minder aan sociale contacten
- Plekken om te ontmoeten verdwijnen
- Er is nu een drempel om naar de gemeente te gaan.

Kansen

- Initiatieven zoals Blijfwijk mogelijk maken.
- Meer levensloopbestendige woningen bouwen/ maken
- Huur meenemen naar andere woning om ruimte te maken voor jongeren. Meenemen in prestatieafspraken.
- Weer naar meer verzorgingshuizen, om woonruimte vrij te spelen
- Meer naar gemengde groepen in wijk. Mix van doelgroepen, mits goede begeleiding van aandachtsgroepen (door de gemeente)
- Een verbinder in de wijk, een maatje, tussenpersoon.
- Een plek creëren waar je laagdrempelig jouw zorgen over buurtgenoten kan neerleggen, kan delen en contact kan hebben met elkaar.
- Behoud van De Bult

Bedreigingen

- Ik wil niet tussen de statushouders zitten, want ze onderhouden hun tuin niet.
- Gemeenschap versus gemeente

Belangrijkste conclusie:

Belangrijk dat er per wijk iemand is met een verbindende rol. Niet een organisatie, maar een mens. Iemand met natuurlijk verbindende kracht. Liefst iemand die er woont.

Beknopt verslag van 23 januari 2024

Stakeholdersbijeenkomst Woonzorgvisie over duiding cijfers

De Stek Duiven: 14.30- 17.00 uur

De input van deze bijeenkomst is verwerkt in de visie zelf en dit verslag wordt als bijlage aan de woonzorgvisies toegevoegd.

Doel van deze bijeenkomst is om, op basis van de cijfers en gegevens die we hebben, een gezamenlijk beeld te krijgen van de opgave. Welke cijfers en gegevens hebben wij als gemeente en kloppen deze met jullie ervaringen/ kennis/ informatie. Wij hebben de cijfers voornamelijk gebaseerd op de Companen rapporten: Huisvestingsopgave wonen met zorg De Liemers (juni 2021), het Woonbehoefteonderzoek 2022 (maart 2023) en beide woonvisies Duiven en Westervoort.

Deelnemers:

- Sante partners
- RIBW AVV
- Zozijn
- Raad voor het sociaal domein Duiven
- 1stroom
- Vluchtelingenwerk Duiven
- Bestuur KBO Gelderland
- Gehandicaptenraad Duiven

Presentatie door projectleider:

In drie groepen zijn we vervolgens uiteen gegaan en zijn de verschillende aandachtsgroepen besproken aan de hand van een aantal vragen:

1. Bij de huisvesting van welke aandachtsgroepen bent u betrokken?
2. Wat vindt u van de cijfers?
3. Hebben de gemeenten een realistisch beeld?
4. Komt dit overeen met de opgave die uw organisatie ziet? In welke opzichten wel of niet?
5. Welke opgave brengt dit met zich mee voor 2030?
 - Wat vraagt dit voor ondersteunende zorg en dienstverlening aan huis?
 - Wat vraagt dit voor ondersteunende zorg en dienstverlening binnen de wijk?
6.
 - Wat doen jullie nu al aan huisvesting, ondersteunende zorg en dienstverlening?
 - Wat doen jullie niet aan huisvesting, ondersteunende zorg en dienstverlening en is daar een reden voor?
7. Welke rol zien jullie vanuit jullie uw organisatie bij de huisvestingsopgave van de aandachtsgroepen?
8. Is er nog iets wat je kwijt wil, of iets wat wij hebben gemist?

GGZ/ Verstandelijk gehandicapten:

- De cijfers voor Westervoort zijn herkenbaar en relatief gezond; voor Duiven worden de cijfers gezien als knelpunt.
- De opgave is helder; de haalbaarheid is niet makkelijk
- Dit betekent bouwen, woningen beschikbaar maken, in de tussentijd zorg inzetten. Liemers breed kijken naar oplossingen.

- Aan ondersteunende zorg en dienstverlening aan huis betekent dit een betere samenwerking en de middelen om in zware casuïstiek de juiste zorg te bieden.
- In de wijk betekent dit zorg en ondersteuning vanuit welzijnswerk, bemoeizorg, mogelijk wijkgerichte zorg, goede samenwerking en goede back up.
- Sante springt bij waar nodig, herstel gemeenschap. Gemeente zet ambulante hulpverlening in.

Ouderen & mensen met een lichamelijke beperking:

- De cijfers zijn niet onverwacht, maar zeer zorgelijk. Naar alle waarschijnlijkheid wel realistisch.
- De opgave betekent meer doorstroming op gang brengen, lobbyen voor minder regelgeving om versnelling woningbouw mogelijk te maken (gespecificeerd of niet), beleid maken hoe om te gaan met (toenemende) ontwikkelingen richting 2040 (zoals bijvoorbeeld ten aanzien van dementie).
- Richting 2030 zou de inzet moeten zijn: meer bouwprojecten starten, containerwoningen en modulair/ circulair bouwen.
- Aan ondersteunende zorg en dienstverlening aan huis betekent dit inzet van buurtzorg: Santé, Zozijn, Woonzorg, Vivare.
- Binnen de wijk zullen de voorzieningen zo goed mogelijk behouden moeten blijven (dorpshuizen, verenigingen, sportschool etc.).
- KBO wil als seniorenorganisatie lobbyen in Den Haag, bij de provincie en gemeenten.

Statushouders

- De cijfers zullen hoger worden dan nu als taakstelling is aangegeven vanwege de restopgave vanuit 2023.
- Het gaat niet alleen om de cijfers, maar om de verhalen achter de cijfers (de mens).
- Vraag is wat te doen met de opgave voor asielzoekers en Oekraïners. Het gaat dan wel niet om regulier te bouwen woningen, maar meer om opvangplekken. Goed om hier ook duidelijkheid over te geven als we het over cijfers hebben.
- De opgave wordt steeds groter in verband met demografische ontwikkelingen, Oekraïners worden ook ouder. Er is een trend aan scheidingen onder statushouders.
- Goed om aan te geven dat regionale keuzes lokale effecten hebben.
- Als opgave richting 2030 wordt gezien een betere samenwerking en meer integraal. Wens voor een "centrum" voor meerdere soorten (bijzondere) opvang/ huisvesting.
- Budgetten voor 1persoons opvang statushouders kloppen niet, behoefte aan doorstroomwoningen voor 1 persoon die wacht op gezinshereniging.
- Meer inzet preventief (voorlichting en uitleg en langere begeleiding) dan repressief.
- Meer passende huisvesting gewenst (maatwerk).
- Praat eens met de "Kerk voor nu" over hun campusidee.

Per groep is gevraagd om een terugkoppeling te geven en onderstaande onderwerpen kort even te benoemen.

- Wat viel op?
- Wat brengt de opgave met zich mee/ randvoorwaarden?
- Waarover was er discussie/ verschil van inzicht?
- Wat willen jullie ons meegeven?

Reacties:

Algemeen

- Graag voor vervolgbijeenkomst zorgen dat de woonpartners erbij zijn

Statushouders:

- Het is goed om te kijken of er naast de corporaties ook particuliere verhuurders zijn die aandachtsgroepen willen huisvesten?
- Is het niet belangrijk om de nut en noodzaak van deze opgave meer duidelijk te hebben en hierover de minister te bevragen en om uitleg te vragen.
- Voor statushouders geldt aandacht voor alleenstaanden en gezinsherenigingen met na reizigers. Vraagstuk Oekraïners hier ook bij meenemen? En wat gaat de Spreidingswet betekenen voor de huisvesting van asielzoekers?
- Story-telling is gewenst: wie is de persoon achter de statushouder. Meer aandacht aan geven dan aan kwantitatieve cijfers.

GGZ:

- Uitstroom uit de GGZ en BW ziet echt op 2 verschillende “producten”
- Wat willen we nog meer weten aan cijfers?

Ouderen:

- Discussie speelt of ouderen een deel van hun woning ter beschikking moeten stellen.

Iedereen wordt hartelijk bedankt voor hun aanwezigheid en er wordt gewezen op de vervolgbijeenkomst die meer zal gaan over de oplossingsrichtingen voor de woonzorgvraagstukken. De uitnodiging hiervoor volgt op korte termijn.

Beknopt verslag van 25 maart 2024

Stakeholdersbijeenkomst Woonzorgvisie
De Ogtent Duiven

De input van deze bijeenkomst is verwerkt in de visie zelf en dit verslag wordt als bijlage aan de woonzorgvisies toegevoegd.

Doel bijeenkomst 25 maart 2024:

Zowel de gemeente Duiven als Westervoort staan voor de taak om een woonzorgvisie te schrijven. We vinden het belangrijk dat deze integraal is en breed gedragen wordt. Eind november 2023 hebben dorpsgesprekken plaatsgevonden met onze inwoners. In januari hebben we met onze woon- en zorgpartners een beeld gekregen van de opgave voor de gemeente, qua aantallen woningen en randvoorwaardelijke zaken op het gebied van zorg, leefbaarheid en welzijn. In deze bijeenkomst worden de professionele woon-, zorg- en welzijnsorganisaties betrokken om input te geven op vragen als: welke woonwensen leven er vanuit de aandachtsgroepen? Welke voorzieningen zijn er nodig in de buurt? Wat is er nodig om zo lang en prettig mogelijk zelfstandig te kunnen blijven wonen? Wij willen graag van de deelnemers weten wat hun beeld is bij prettig wonen met de juiste zorg in een passende woning.

Deel 1: Dit deel bestaat uit een kort interview met de betrokken wethouders.

- Wethouder Jan Derksen (Westervoort) geeft aan dat hij het belangrijk vindt om goed na te denken over de draagkracht van in de wijk.
- Wethouder Johan Goossens (Duiven) benadrukt dat we voor een grote opgave staan, niet alleen qua huisvesting maar ook omdat de overheid flink gaat schrappen in het gemeentefonds. Belangrijk is dat we daarom een scherpe en gedragen woonvisie maken.
- Wethouder Geert-Jan Schrijner vindt het bij een woonzorgvisie belangrijk dat deze oog heeft voor alle inwoners. We willen dat onze gemeente een prettige gemeente blijft om te wonen, werken en verblijven en daar waar het minder prettig verloopt er voor zorgen dat het beter wordt.

Deel 2 & 3: We werken in 2 groepen aan thematafels. Eerst worden dromen opgehaald. Hoe ziet het ideale plaatje eruit? Na de pauze, in het 3^e deel wordt aan de deelnemers gevraagd om mee te denken in oplossingsrichtingen: wat hebben we nodig? Alle adviezen zijn natuurlijk welkom.

De thema's zijn:

1. Wonen

We willen ervoor zorgen dat er voldoende passende en aantrekkelijke woningen en woonvormen zijn voor alle aandachtsgroepen.

2. Passende zorg en ondersteuning

We willen dat inwoners op een prettige en veilige manier, in voldoende gezondheid, langer zelfstandig kunnen blijven wonen

3. Leefbaarheid

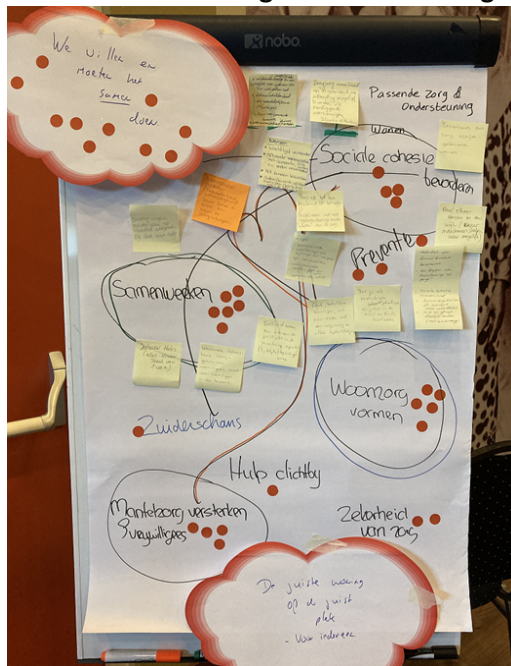
We willen dat alle inwoners veilig, prettig en gezond in elkaars nabijheid leven. Een samenleving waarin iedereen mee kan doen.

4. Fysieke omgeving

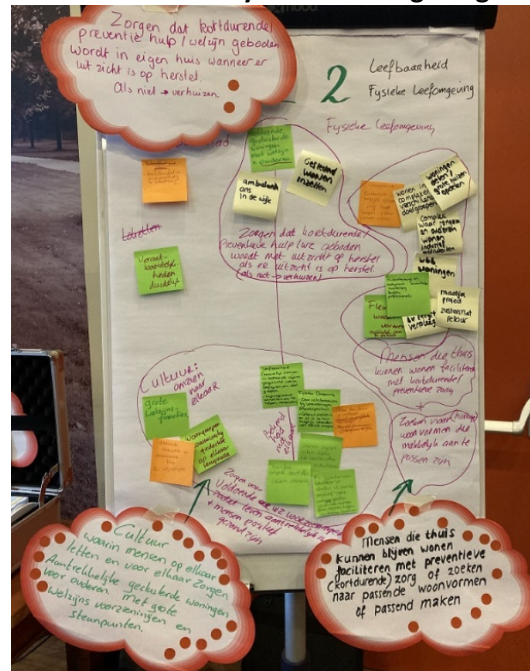
We willen een leefomgeving die duurzaam, sociaal, veilig, gezond en toegankelijk is voor iedereen.

Deze vier thema's zijn verdeeld over twee tafels.

Tafel 1: Passende zorg en ondersteuning

Tafel 2: Leefbaarheid en fysieke leefomgeving

Er zijn vijf dromen geformuleerd vanuit de twee tafels. Tegelijkertijd worden knelpunten vanuit eigen ervaringen gedeeld en door andere deelnemers herkend. Gevraagd wordt om de dromen ook te prioriteren d.m.v. stickers te plakken. Daaronder worden in het derde deel de oplossingen en ideeën geschreven.

De meest geprioriteerde droom was:

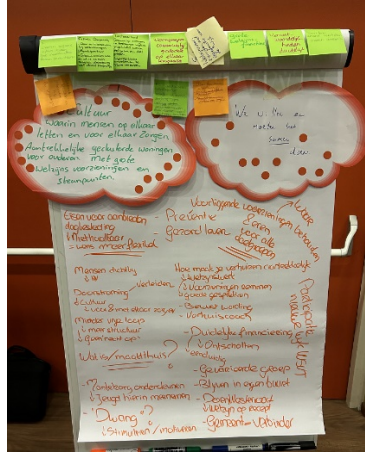
Droom 1: Een cultuur waarin mensen op elkaar letten en voor elkaar zorgen. Met aantrekkelijk geclusterde woningen voor ouderen, met welzijnsvoorzieningen en steunpunten.

Deze droom is in ronde 3 verder uitgewerkt. Hierbij zijn de volgende ideeën, knelpunten en adviezen meegegeven³:

- Voorliggende voorzieningen behouden en eren voor alle doelgroepen
- Breng doorstroming op gang, verleid mensen tot verhuizing
- Zet een verhuiscoach in
- Zorg voor een goede verspreiding van het welzijnswerk
- Zorg voor bewustwording van de woonsituatie
- Zorg voor een cultuur waarin voor en met elkaar gezorgd wordt
- Denk na over: wat maakt een thuis?
- Eisen voor dagbesteding zijn niet haalbaar, wens = meer flexibel te maken
- Zet in op preventie en een gezond leven
- Mantelzorgers moeten worden gestimuleerd en gemotiveerd, niet gedwongen

³ Dubbelingen zijn in dit verslag zo goed mogelijk weggelaten

- Gemeente is de verbinder
- Financiering is vaak onduidelijk, ontschotting is gewenst
- Doen-Westervoort= welzijn op recept
- Participatie nieuwe wijk Westervoort

Droom 2: Mensen die thuis kunnen blijven wonen faciliteren met preventieve (kortdurende) zorg of zoeken naar passende woonvormen of deze passend maken.

Community:

- Plekken voor ontmoeting, (onbetaalde) sport
- Jeu de Boeles baan aanleggen
- Vergroot de kans dat bewoners elkaar tegenkomen, moestuin
- Zorgzame wijken
- Betrek de plaatselijke ondernemers
- Ondersteuning in nabijheid, mantelzorg, buddy's en professionals
- Keuzevrijheid met eigen regie
- Zorgen dat burens kunnen helpen i.p.v. de zorg van de professionals over te nemen
- Inventariseer oplossingen elders
- Ruwaard (Oss) als voorbeeld
- Instituut voor Publieke Waarden
- Meer geclusterde woonvormen, een community waar naar elkaar wordt omgekeken, ondersteun dit en stel voorwaarden.

Deze droom is ook nader uitgewerkt in deel 3.

Om deze droom te realiseren moeten we inzetten op drie elementen: Verbinden van talenten, passende woonvormen en toekomstgerichte organisatie van de zorg.

Verbinden van talenten:

- Wonen in complexen met verschillende doelgroepen
- Kijk naar de talenten van de aandachtsgroepen, wat kan iemand bijdragen?
- Organiseer activiteiten
- Combineer leeftijdsgroepen, jong/oud, die elkaar kennen en helpen
- Verbind de diverse woonvormen, zorg ervoor dat een buurt gespikkeld is
- Met gespikkeld wonen kun je werken aan een zelfredzame buurt. Kijk met de buurt wat daarvoor nodig is. Hier ligt een taak voor welzijn.

Woonvormen:

- Woning delen
- Splitsen grote woningen

- Flexibele woonvormen
- Kijk naar leegstand van verpleeghuizen
- Kantoorpanden ombouwen tot appartementen
- samenwerken corporaties gemeente, ontwikkelaars en welzijnsorganisaties
- Maatjesproject
- Zusterflats retour

Wat is hiervoor nodig?

- Begrijp elkaars perspectief: we hebben vaak een blinde vlek voor de problemen/ werkzaamheden/ belangen van andere organisaties
- Betrek buurthuizen, opbouwwerk en wijkagent: zij zijn de ogen en oren van de wijk
- Informatie delen
- Ga samen naar probleemgezinnen
- Gezamenlijk meldpunt overlast/ achter de voordeur problematiek

Toekomstgerichte organisatie van de Zorg:

Wat moet gebeuren?

- Er zijn perverse financiële prikkels en er is veel te weinig personeel om zorg in de huidige vorm te kunnen blijven leveren,
- Zorg voor participatie zoals in een hospice en zet in op vrijwilligers
- Stimuleer initiatief van bewoners (in een tehuis)/betrokkenen
- Dat betekent een stevige verandering: een omkering: de familie blijft zorgen voor de client die naar en verzorgings(huis) gaat. De verzorging past zich dus aan, aan de wensen/ manier van de bewoner in plaats van de huidige werkwijze (familie en bewoner passen zich aan, aan de structuur van tehuis en familie zorgt niet meer).
- Dat betekent loslaten kaders van opleidingsniveau en lossere kwaliteitskaders (want met bewoners en familie bepaal je de kwaliteit).
- Dat betekent ook ontschotten in financieringsmodel en het loslaten van productiefinanciering.
- Resultaat is een nieuwe professionaliteit.

Wie moet dit oppakken?

- Zorg voor regie op het proces van de verandering van loslaten kaders en wegnemen financiële prikkels. De gemeente moet hierin de leiding nemen. Essentiele partners zijn: zorgkantoor en partners die met de verandering willen experimenteren/ proefdraaien.
- Zorg daarnaast voor regie op het proces in de tehuizen 'van zorg naar cliënt', dat wil zeggen de omkering/ de nieuwe professionaliteit. Stimuleer initiatieven, zet een aantal pilots op.
- Zorg als gemeente voor de juiste schaafgrootte, want alleen dan kan je doorzettingsmacht krijgen.

De dromen 3 tot en met 5 zijn niet verder uitgewerkt in deel 3, maar de opmerkingen vanuit deel 2 worden hieronder wel benoemd.

Droom 3: zorgen dat kortdurende preventie hulp/welzijn geboden wordt in eigen huis wanneer zicht is op herstel, zodat verhuizen niet nodig is.

- Mensen die thuis wonen ondersteunen met kortdurende preventieve zorg
- Huidige woonvormen hierop aanpassen
- Zorgen voor voldoende woonzorgvoorzieningen zodat het leven aantrekkelijk is en mensen positief en gezond zijn
- Cultuur = omzien naar elkaar en bekend zijn met elkaar
- Betrek de mensen bij verandering als gesprekspartner
- Maak gebruik van wat er als is, zo min mogelijk verandering van sociale omgeving
- Gesteund wonen

Droom 4 & 5: de juiste woning, op de juiste plek, voor iedereen. We moeten het samen doen.

- Versterk en ondersteun mantelzorgers
- Zet in op wonen en zorgvormen
- Zorg voor zekerheid in de zorg
- Stel wijkregisseurs aan om te verbinden
- Maak mantelzorgwoningen makkelijker
- Lever zorg daar waar nodig
- Geclusterd wonen met verschillende achtergronden
- Senioren hubs (alles bereikbaar binnen 400 m)
- Sleutelfiguren (koplopers in de buurt die een oogje in het zeil houden)
- Woongroepen, community waar men op elkaar kan terugvallen
- Welzijnsvoorzieningen met regiefunctie voor de wijk
- Geclusterde woonvormen met aantrekkelijke dagbesteding
- Zorg dat alle verantwoordelijkheden duidelijk zijn
- Denk na over betaalbaarheid en doorstroming
- Bevorder sociale cohesie
- Ontwikkel concepten voor buurtzorghuizen
- Maak zorg op afroep mogelijk (met achtervang)
- Voldoende betaalbare geschikte woningen met voorzieningen in de buurt

- Inclusief wonen voor iedereen, juiste plek in de samenleving, ongeacht de (tijdelijke) begeleidingsvraag.
- Dat als je verstandelijk beperkt bent je enigszins in buurt van je familie kan wonen

Niet opgeschreven, maar wel gehoord en goed om te benoemen zijn de volgende opmerkingen en hartenkreten:

- Er zijn zoveel verschillende organisaties voor verschillende doelgroepen
- De samenwerking tussen zorg en vrijwilligers loopt moeilijk
- De betrokkenheid van familieleden en mantelzorgers moet beter gefaciliteerd worden
- Soms kan de familie/mantelzorg van een gehandicapt kind niet eens in de buurt wonen. Dit geeft schrijnende situaties.
- We moeten beter op de wachtlijsten kunnen inspelen, meer flexibiliteit creëren
- Ik moet wel 3 x op een dag “nee” verkopen, terwijl de mensen huilen aan de telefoon.
- Laten we alstublieft niet de bestaande voorzieningen gaan afbreken.
- Als je ergens wilt wonen, mag er best sprake zijn van een bepaalde wederkerigheid.
- Laten we vooral zorgen dat welzijn, de voorliggende voorzieningen, voldoende aanwezig zijn.

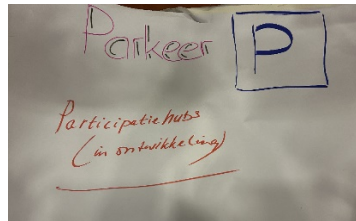
Na de pauze (in deel 3) is een 3^e thematafel toegevoegd: Flexwonen

Gemeente is voornemens om in de Biezenkampen 100 flexwoningen te plaatsen. In samenwerking met Vivare en RaboSmart Builds. Hierbij denken we aan een mix van doelgroepen en prijssegmenten (sociale huur en middenhuur). De vraag aan de deelnemers is:

Flexwonen: Wat is er nodig om hier een sterke gemeenschap van te maken?

- Zorg voor wederkerigheid, een bewoner mag ook iets terug doen voor de gemeenschap
- Huurtoeslag moet mogelijk zijn
- Denk na over de type huurcontracten
- Zorg dat de juiste begeleiding vooraf geborgen is
- Mix sociaal en middenhuur
- Hofjes
- Beschermd wonen heeft veel begeleiding nodig. Zijn al vaker verhuisd, behoefte aan een stabiele omgeving. Flexwoningen kan onzekerheden met zich meebrengen. Misschien werken met een vast huurcontract.
- Niet iedereen is geschikt om daar te wonen
- Selectie aan de voorkant, motivatiebrief (juridisch uitzoeken, Nijmegen heeft dit gedaan)
- Koppel welzijn, mensen die achter de deuren komen
- Verdeling hoeft niet 30 sociaal/ 70 middenhuur te zijn, kan ook 50/50
- Zorg voor ontmoetingspunten
- Betrek de naastgelegen sportverenigingen voor activiteiten
- Koken verbindt
- Zet niet teveel jongeren bij elkaar, geen verslaafden en niet teveel mensen met gedragsproblematiek
- Zorg voor een aanspreekpunt of persoon die 24/7 bereikbaar is, voor de inwoners en de omwonenden
- Groepswoningen
- Gezamenlijk moestuin
- Activiteitencentrum
- Zorg voor niet teveel verloop
- Zorg voor aanpasbaarheid in de woning

- Een veranda voor het huis bevordert de sociale cohesie.
- Deel auto's en vervoersmiddelen
- Zorg voor een mooie uitstraling
- Maak duidelijk dat de kwaliteit van de woning hoog is en permanent. De bewoner kan ook een permanente bewoner zijn, alleen de plek is flexibel

Alle aanwezigen worden hartelijk bedankt voor de waardevolle inbreng die is gegeven. Afgesproken wordt dat dit verslag wordt toegezonden en dat de aanwezigen in de gelegenheid worden gesteld om aanvullingen te geven en of opmerkingen te maken. Dit verslag wordt daarna als bijlage opgenomen in beide woonzorgvisies.

RAADSBESLUIT

Zaak- & documentnr. : Z/24/129766/201679461

Datum besluitvorming : 27 januari 2025

Onderwerp : Woonzorgvisie

Samenvatting

Met de woonzorgvisie wordt inzichtelijk wat de actuele en toekomstige woonzorgontwikkelingen zijn en zet de gemeente Westervoort een beweging in gang om de samenwerking tussen wonen, welzijn en zorg tot stand te brengen. Deze visie geeft een beeld van de opgave, de visie en thema's waar we als gemeente op in willen zetten.

De raad besluit

1. De woonzorgvisie gemeente Westervoort vast te stellen.
2. Het dekkingsvoorstel voor het uitvoeringsprogramma volgt bij de Voorjaarsnota 2025.

de griffier,

de voorzitter,

Mr. Marte Smits-Jansen

drs. A.J. (Arend) van Hout

Onderwerp : Woonzorgvisie gemeente Westervoort

Zaaknummer : Z/23/114307/201683430

Commissievergadering : 13 januari 2025

COMMISSIEADVIES

De CDA-fractie neemt het voorstel mee terug naar de fractie.

In de uitvoeringsagenda worden alle doelgroepen, demografische ontwikkelingen en de digitale ontwikkelingen meegenomen.

De oplevering van de uitvoeringsagenda wordt verwacht Q4 2025, als bij de voorjaarsnota de middelen vrij gegeven worden.

Wethouder Kaper zoekt uit of, n.a.v. een vraag van de CDA fractie, of het verslag van het gesprek met de 35 inwoners, aan de raad ter beschikking kan worden gesteld.

De commissie Samenleving & Bestuur adviseert het voorstel 'Woonzorgvisie gemeente Westervoort' te agenderen als **bespreekstuk** voor de raad van 27 januari 2025.

de commissiegriffier,

H. Nomden - Bremer

Reactie college:
Volgt

Griffie Gemeente Westervoort

Technische vragen 15 januari 2025

Woonzorgvisie

Vraag CDA fractie:

De fractie CDA heeft een technische vraag over de woonzorgvisie, de vraag is als volgt:

Er is -mede vanuit kosten oogpunt- een sterke voorkeur om het maken van het uitvoeringsplan van de woonzorgvisie gezamenlijk met Duiven te doen. Als dat niet gezamenlijk zou gebeuren, zou dat mogelijk tot extra kosten voor beide gemeenten leiden. Vanuit Duiven komt het signaal dat budget voor het maken van het uitvoeringsplan mogelijk uit de 'Bestemming betaalbare woningbouw' kan worden onttrokken en daarmee dan ook naar voren kan worden gehaald, omdat er dan geen besluitvorming daarover meer in de VJN hoeft plaats te vinden.

De vraag is of Westervoort een dergelijke bestemming ook heeft en zo ja, of die bestemming toereikend is en kan worden aangesproken voor financiering van het maken van het uitvoeringsplan? Zo nee, is er dan mogelijk een andere bestemmingsreserve die daartoe kan worden ingezet?

Antwoorden:

Het klopt dat er in Duiven de bestemmingsreserve 'Betaalbare woningbouw' is. Tijdens de politieke avond in Duiven is de vraag gesteld of de kosten voor het realiseren van de uitvoeringsagenda bekostigd kunnen worden vanuit een bestemmingsreserve. Het is mogelijk om dit in Duiven te doen. In Westervoort is er geen bestemmingsreserve gericht op woningbouw. Wel heeft Westervoort de beschikking over de bestemmingsreserve 'Beschermd thuis'. Deze reserve is bedoeld om de decentralisatie van 'beschermd wonen' naar 'beschermd thuis' mogelijk te maken. Binnen de woonzorgvisie is aandacht voor de decentralisatie van 'beschermd wonen' naar 'beschermd thuis'.

De stand van de bestemmingsreserve is per 1-1-2025 €425.000,-. Het gevraagde budget om de uitvoeringsagenda te realiseren bedraagt €24.336,-. De verwachte stand van de bestemmingsreserve is per 31-12-2025 €400.664,-. We verwachten dat het beschikbaar stellen van het budget geen negatieve gevolgen heeft voor de decentralisatie 'beschermd wonen' naar 'beschermd thuis'.

De gemeenteraad is bevoegd om het gevraagde budget uit de bestemmingsreserve 'Beschermd thuis' beschikbaar te stellen. Als de gemeenteraad bereid is om het gevraagde budget beschikbaar te stellen uit de bestemmingsreserve, kan de besluitvorming hierover mogelijk eerder plaatsvinden dan bij de behandeling van de voorjaarsnota.

Onderwerp : Woonzorgvisie gemeente Westervoort

Zaaknummer : Z/23/114307/201683430

Commissievergadering : 13 januari 2025

COMMISSIEADVIES

De CDA-fractie neemt het voorstel mee terug naar de fractie.

In de uitvoeringsagenda worden alle doelgroepen, demografische ontwikkelingen en de digitale ontwikkelingen meegenomen.

De oplevering van de uitvoeringsagenda wordt verwacht Q4 2025, als bij de voorjaarsnota de middelen vrij gegeven worden.

Wethouder Kaper zoekt uit of, n.a.v. een vraag van de CDA fractie, of het verslag van het gesprek met de 35 inwoners, aan de raad ter beschikking kan worden gesteld.

De commissie Samenleving & Bestuur adviseert het voorstel 'Woonzorgvisie gemeente Westervoort' te agenderen als **besprekstuk** voor de raad van 27 januari 2025.

de commissiegriffier,

H. Nomden - Bremer

Reactie college:

De SWOT-analyse is de enige schriftelijke weerslag die beschikbaar is. Er is geen ander verslag bekend.

Amendement Woonzorgvisie – beschikbaarstellen budget

De raad van de gemeente Westervoort in vergadering bijeen d.d.27 januari 2025, behandelend agendapunt 12, Woonzorgvisie.

Ondergetekende(n) stelt/stellen voor inzake agendapunt 12, de Woonzorgvisie, om beslispunt 2 te vervangen door :

2. Budget beschikbaar te stellen voor het maken van de uitvoeringsagenda ad € 24.336,-- en dat budget ten laste te brengen van de bestemmingsreserve 'Beschermd thuis'.

Toelichting:

Er is -mede vanuit kostenogpunt- een sterke voorkeur om het maken van de uitvoeringsagenda van de woonzorgvisie gezamenlijk met Duiven te doen. Als dat niet gezamenlijk zou gebeuren, zou dat mogelijk tot extra kosten voor beide gemeenten leiden. Vanuit Duiven is de wens geuit het budget voor het maken van de uitvoeringsagenda uit de 'Bestemming betaalbare woningbouw' te onttrekken, zodat het maken van die agenda naar voren kan worden getrokken. De gemeenteraad van Duiven heeft de woonzorgvisie inmiddels unaniem vastgesteld en daarbij tevens besloten om het geld voor de uitvoeringsagenda beschikbaar te stellen uit genoemde reserve.

In Westervoort is er geen bestemmingsreserve specifiek gericht op woningbouw. Wel heeft Westervoort de beschikking over de bestemmingsreserve 'Beschermd thuis'. Deze reserve is bedoeld om de decentralisatie van 'beschermd wonen' naar 'beschermd thuis' mogelijk te maken. Binnen de woonzorgvisie is aandacht voor de decentralisatie van 'beschermd wonen' naar 'beschermd thuis'. De stand

van de bestemmingsreserve is per 1-1-2025 € 425.000,-. Het gevraagde budget om de uitvoeringsagenda te realiseren bedraagt € 24.336,-. De verwachte stand van de bestemmingsreserve is per 31-12-2025 € 400.664,-. De organisatie verwacht dat het beschikbaar stellen van het budget geen negatieve gevolgen heeft voor de decentralisatie 'beschermd wonen' naar 'beschermd thuis'.

En gaat over tot de orde van de dag.

Ondertekening en naam:

J. van Schuylenburg, CDA J. van Weelden, VVD, J. Conzales, GroenLinks,

M. Abbink, D66 P. van Egmond, PvdA

Amendement Woonzorgvisie – beschikbaarstellen budget

Dit amendement is: *aangenomen / verworpen* in de vergadering van:

Stemverhouding:

Stemmen voor:

Stemmen tegen:

.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....

Mr. M. Smits-Jansen
griffier

drs. A.J. van Hout
voorzitter

RAADSVOORSTEL

Onderwerp : Vaststelling nota snippergroen

Zaak- & documentnr. : Z/24/128481 201674512

Opsteller : Gerhardus Sommers

Portefeuillehouder : L. Kaper

Afdeling : Realisatie & Beheer

Telefoonnr : 3232

Samenvatting

In dit raadsvoorstel vragen wij de gemeenteraad om de Beleidsnota Snippergroen (bijlage 1) vast te stellen en het oude beleid (bijlage 3) in te trekken. De Beleidsnota Snippergroen draagt bij aan een eenduidig en transparant beleid met betrekking tot de uitgifte van snippergroen en zorgt voor een evenwichtige afweging van belangen tussen de gemeente, omwonenden en andere belanghebbenden.

Beslispunten

De Beleidsnota Snippergroen vast te stellen en de Beleidsnotitie 'Uitgifte reststroken en handhaving gemeentelijke eigendommen' uit 2010 in te trekken.

Aanleiding

De gemeente Westervoort is bezig met grote maatschappelijke opgaven, zoals de klimaatadaptatie, energietransitie, biodiversiteit en opgaven die leiden tot een gezonde en prettige leefomgeving voor haar inwoners.

In de beleidsnota 'Beleidsnotitie Uitgifte Reststroken en Handhaving Gemeentelijke Eigendommen Gemeente Westervoort', waren deze opgaven niet opgenomen. Waar voorheen veel grond verkocht werd, wordt er nu met het oog op deze opgaven minder grond verkocht indien het de opgaven in de weg staat. Deze beleidsnota heeft als doel beleid te stellen, met betrekking tot de verkoop en verhuur van snippergroen en de handhaving van oneigenlijk in gebruik genomen gronden.

Planning

Na het vaststellen van de Beleidsnota Snippergroen zal er gehandeld worden conform het beleid. Dit is een continuproces

Beoogd effect

Het vaststellen van de Beleidsnota Snippergroen zorgt voor een duidelijk, transparant en uniform beleid met betrekking tot de uitgifte van reststroken grond.

Argumenten

1.1 Met deze Beleidsnota Snippergroen bieden we de inwoners van de gemeente duidelijkheid.

Een helder en consistent beleid vormt de basis om de beginselen van behoorlijk bestuur te borgen.

1.2 Met deze beleidsnota geven we de ambtelijke organisatie handvatten om de uitgifte van reststroken helder en transparant vorm te geven.

Een helder en consistent beleid vormt de basis om de beginselen van behoorlijk bestuur te borgen.

1.3 *Door terughoudend grond uit te geven kunnen we vooruitkijken richting de opgaven van de klimaatadaptatie, de energietransitie en de biodiversiteit.*

Uitgangspunten in deze beleidsnota zijn erop gericht dat zoveel mogelijk grond in eigendom van de gemeente blijft, indien het gebruikt kan worden voor de klimaatadaptatie, de energietransitie of andere doelen die algemeen belang dienen.

1.4 *Veel inwoners van de gemeente willen de tuinen vergroten om het woongenot te dienen en dit blijft mogelijk onder voorwaarden.* Het uitgeven van reststroken is een gunst en geen verplichting van de gemeente, doordat het mogelijk blijft om stroken te verkopen kunnen we in de behoefte voorzien.

Kanttekeningen

1.1 *Met de beleidsnota snippergroen kunnen we niet alles afbakenen.*

De mogelijkheid om van het beleid af te wijken is er in de vorm van maatwerk, dit is geborgd in de hardheidsclausule.

1.2 *Door terughoudend grond uit te geven wordt er minder verkocht en loopt de gemeente misschien inkomsten mis.*

De verwachting is doordat er meer ingezet kan worden op de verjaring en de handhaving ervan dat de gemeente minder grond verliest door verjaring, dit zal de kosten compenseren. Immers verlies door verjaring kost ook geld.

Financiële paragraaf

Wij voorzien geen financiële gevolgen voor nu.

Relatie met het herstelplan

Het vaststellen van dit beleid heeft geen financiële gevolgen.

Participatie en communicatie

Participatie komt pas aan de orde indien er een initiatief loopt vanuit de maatschappij of vanuit de gemeente, om bijvoorbeeld een straat of wijk herin te richten.

Bij de participatie zal dit beleidsstuk helpen om het participatieproces te doen slagen, het beleidsstuk is immers transparant hoe wij omgaan met snippergroen.

Voor het schrijven van dit stuk is geen participatieproces gevolgd.

Duurzaamheid

Het beleid houdt rekening met klimaatadaptatie en energietransitie.

Bijlagen

1. Nota Snippergroen – 201674496

2. raadsbesluit

3. Beleidsnota 'Uitgifte reststroken en handhaving gemeentelijke eigendommen' uit 2010

Westervoort, 12 november 2024

Burgemeester en wethouders van gemeente Westervoort,

M. Sluiter MA
secretaris

drs. A.J. van Hout
burgemeester

**BELEIDSNOTA SNIPPERGROEN
2024- 2030
OPGESTELD IN MEI 2024
DOOR G.J. SOMMERS**

Inhoudsopgave

1	Samenvatting	4
2	Inleiding	5
2.1	Doel	5
2.2	Terughoudende Benadering	5
2.3	Afwegingen	5
2.4	Beleidsdoel	5
2.5	Handhaving en Verjaring	6
2.6	Conclusie	6
2.7	Leeswijzer	6
3	Wat is Openbaar Groen?	6
3.1	Hoofdgroenstructuur	7
3.2	Wijkstructuurgroen	7
3.3	Strategisch groen	7
4	Wat is snippergroen?	8
4.1	Functionele overweging	8
4.1.1	Ligging van het perceel	8
4.1.2	Aangrenzende woningen	8
4.1.3	Bomen	9
4.1.4	Flora en Fauna	9
4.1.5	Onderhoud- en toegangsbezwaren	9
4.2	Technische overweging	10
4.2.1	Kabels en Leidingen	10
4.2.2	Riool	10
4.2.3	Toekomstige locaties	10
4.2.4	Inventarisatie kabels en leidingen	10
4.2.5	Bodem	11
4.3	Strategische overweging	11
4.4	Veiligheidsoverweging	11
4.4.1	Verkeer	11
4.5	Beheers overweging	12
4.6	Bestaande situaties	12
4.7	Verkoop leidt tot ruime bouwmogelijkheden	12

5	Vorm en voorwaarden van uitgifte	13
5.1	Vorm van uitgifte	13
5.2	Verkoop.....	13
5.3	Huur	13
5.5	Aan wie uitgeven	13
5.6	Uitgifteprijsen	13
5.7	Voorwaarden bij uitgifte	13
5.7.1	Verkoopformulier	13
5.7.2	Huurovereenkomst	14
5.8	Aanbod en afhandeling.....	14
5.9	Bestaande overeenkomsten (bruikleen/huur).....	14
6	Handhaving onrechtmatige ingebruiknames.....	15
6.1	Handhaving	15
6.2	Legaliseren	16
6.3	Verjaring.....	16
6.4	Doelstelling handhaving.....	16
6.5	Publiekrechtelijk of privaatrechtelijk?	16
6.6	Proces van handhaving	17
6.6.1	Verzoek om vrijwillige teruggave	17
6.6.2	Sommatie de groenstrook terug te brengen naar oorspronkelijke situatie	17
6.6.3	Gerechtelijke stappen.....	18
6.6.4	Feitelijke handhaving.....	18
6.6.5	Verhalen kosten handhaving	18
6.7	Hardheidsclausule	18
7	Bijlage(n)	19

1 Samenvatting

De gemeente Westervoort is bezig met grote maatschappelijke opgaven, zoals de klimaatadaptatie, energietransitie, biodiversiteit en opgaven die leiden tot een gezonde en prettige leefomgeving voor haar inwoners.

In de beleidsnota 'Beleidsnotitie uitgifte reststroken en handhaving gemeente Westervoort 2010' waren deze opgaven niet opgenomen. Waar voorheen veel grond verkocht werd, wordt er nu met het oog op deze opgaven minder grond verkocht. Deze beleidsnota heeft als doel beleid te stellen met betrekking tot de verkoop en verhuur (hierna uitgifte) van snippergroen en de handhaving van oneigenlijk in gebruik genomen gronden. Daarnaast is er aandacht gegeven aan het verlies van gronden door verjaring. Om deze nieuwe inzichten te vertalen in dit beleidsstuk, geeft dit een eenduidig beleid hoe om te gaan met de uitgifte van gronden.

2 Inleiding

Grond die in bezit is van de gemeente dient primair het algemeen belang door ruimte te bieden aan diverse openbare voorzieningen zoals groen, infrastructuur en recreatieve ruimtes. Bovendien vormen sommige delen gemeentegrond essentiële onderdelen voor ruimtelijke ontwikkelingen. Het concept van 'snippergroen' komt naar voren als een specifieke categorie van gemeentegrond die niet direct een duidelijke openbare functie lijkt te hebben. Deze snippers bevinden zich vaak tussen wegen, paden, waterwegen en particuliere tuinen. Voor de gemeente Westervoort is snippergroen gedefinieerd als:

"Alle reststroken gemeentegrond die niet behoren tot de hoofdgroenstructuur van de kern en de overige groenstructuren die belangrijk zijn voor de ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid van een wijk."

2.1 Doel

Nieuwe inzichten hebben geleid tot een herziening en actualisatie van het beleid rondom snippergroen in Westervoort. Deze inzichten zijn voortgekomen uit de behoefte om Westervoort klimaatadaptief in te richten en de noodzaak om Westervoort voor te bereiden op de energietransitie.

Deze beleidsnota heeft als doel een helder, actueel en consistent beleid vast te leggen met betrekking tot de uitgifte van snippergroen en de handhaving van onrechtmatig gebruik van grond. Dit op basis van maatschappelijke ontwikkelingen.

2.2 Terughoudende Benadering

Voorheen was het beleid gericht op de uitgifte van snippergroen de "Ja mits" benadering, maar er is nu een meer terughoudende benadering ontstaan¹. Het uitgangspunt is een "Nee tenzij", geworden in plaats van de vroegere "Ja mits".

Er is een bewuste keuze om de uitgifte van snippergroen met enige terughoudendheid te benaderen. Tegelijkertijd wil de gemeente Westervoort tegemoetkomen aan de wensen van bewoners om toch snippergroen te kunnen verwerven. Immers sommige inwoners willen, wiens eigendom grenst aan openbaar groen, graag een deel van dit groen gebruiken om hun tuin of woning uit te breiden.

2.3 Afwegingen

Hoewel de gemeente de "nee tenzij", benadering hanteert wil zij de bewoners tegemoet komen om openbaar groen te verkopen. Helaas kan dit niet in alle gevallen. Het behoud van de kwaliteit van de leefomgeving en het woongenot wegen zwaarder dan individuele wensen tot uitbreiding van tuinen. Er moet immers ook ruimte worden geboden aan het verzwaren van het elektriciteitsnet, het behouden van bomen en heesters, het klimaatadaptief inrichten van de openbare ruimte in het kader van de energietransitie en het behalen van de klimaatdoelen.

2.4 Beleidsdoel

Om deze afwegingen goed te kunnen maken, worden de uitgangspunten en voorwaarden vastgelegd in deze Beleidsnota. Aan de hand van nieuwe inzichten is dit beleid geactualiseerd, om zo de beleidslijn helder te maken en de schijn van willekeur te voorkomen. Het doel is om inzichtelijk te maken welke percelen in aanmerking komen voor gronduitgifte. De nota bevat de toetsingscriteria die uiteindelijk leiden tot een besluit. Het uitgeven van snippergroen is geen doel op zich, maar een instrument om een goed evenwicht tot stand te brengen tussen openbare ruimte en private ruimte. Daarnaast draagt dit beleid bij aan de rechtsgelijkheid. Alle verzoeken tot gebruik of koop van openbaar groen worden aan dit beleid getoetst.

¹ Zie: Beleidsnotitie uitgifte reststroken en handhaving gemeente Westervoort 2010.

2.5 Handhaving en Verjaring

Er zijn strookjes openbaar groen die door inwoners in gebruik worden genomen zonder dat er iets voor is geregeld. Wij handhaven die gevallen niet altijd. Het aantal gronden die oneigenlijk in gebruik zijn genomen stijgt daardoor. Andere inwoners storen zich aan het verdwijnen van het openbaar groen en hebben daar problemen mee. Ook de handhaving van niet geregelde ingebruikname maakt onderdeel uit van deze nota. Voor de gevallen van niet geregeld gebruik van openbaar groen vormt het beleid een toetsingskader om te bepalen of de situatie alsnog gelegaliseerd kan worden of dat tot handhaving moet worden overgegaan. Over het handhaven is in deze nota een afzonderlijk hoofdstuk opgenomen.

2.6 Conclusie

Deze beleidsnota beoogt een gebalanceerd beleid te creëren dat rekening houdt met zowel de belangen van de bewoners als de gemeentelijke belangen. Het is een stap richting een duurzame, leefbare toekomst voor Westervoort, waarbij zorgvuldig omgegaan is met de beschikbare ruimte en de behoeften van alle inwoners waarin het nog steeds mogelijk is gronden te verkopen met de 'Nee, tenzij' benadering.

2.7 Leeswijzer

In het eerste hoofdstuk vindt u een samenvatting van deze nota. Het tweede hoofdstuk biedt een inleiding en het doel van de beleidsnota. Hoofdstukken 3 en 4 gaan dieper in op de definities van openbaar groen en snippergroen. In hoofdstuk 5 worden de procedures voor uitgifte, de voorwaarden en prijzen beschreven. Hoofdstuk 6 behandelt de handhaving van illegaal in gebruik genomen gemeente grond. Tot slot bevat hoofdstuk 7 de bijlage.

3 Wat is Openbaar Groen?

Openbaar toegankelijk gebied omvat wegen, vaarwater en openbare groenvoorzieningen. Binnen het groengedeelte van het openbaar toegankelijk gebied vallen gebieden die in gewoon taalgebruik als zodanig worden beschouwd: parken, plantsoenen en speelveldjes die gedurende het hele jaar (of een groot deel ervan) voor het publiek toegankelijk zijn. Een essentieel aspect van deze definitie is dat het openbaar groen toegankelijk moet zijn. Met andere woorden, het is belangrijk dat parken, plantsoenen en dergelijke daadwerkelijk te betreden zijn. De gemeente maakt onderscheid in de hoofdgroenstructuur en de wijkgroenstructuur. Daarnaast kent de gemeente ook strategisch groen.

3.1 Hoofdgroenstructuur

De hoofdstructuur zijn de groenvoorzieningen die tussen de wijken, langs doorgaande wegen en water liggen. Ze vormen daarmee doorlopende groene verbindingen tussen de wijken onderling. Bijvoorbeeld de groenvoorzieningen langs de Klapstraat, Liemersallee, de Rijndijk nabij de grote watergangen etc.

Verkoop van delen van deze hoofdstructuur leidt tot een ongewenst beeld in die structuur en doet afbreuk aan de ruimtelijke kwaliteit en dus de leefbaarheid van de woonomgeving.

3.2 Wijkstructuurgroen

Wijkstructuurgroen levert een bijdrage aan de ruimtelijke kwaliteit van een gebied en daarmee aan het woon- en leefmilieu. Op dit moment valt openbaar groen als zijnde tot de wijkstructuurgroen als het een bijdrage levert aan:

1. De speel- en beweegruimte, inclusief afscherming tegen overlast door beplanting of beschutting;
2. De natuurbeleving/ecologische hoofdstructuur;
3. De verkeersgeleiding langs wegen, voet- en fietspaden, zoals bij afslagen en kruispunten;
4. De beeldkwaliteit aankleding openbare ruimte, waarbij openbaar groen samenhangend beeld geeft tussen verhardingen en bouwmassa's, of waar het de wijk, buurt of straat door de vorm en/of bijzondere beplanting eigen identiteit geeft;
5. Afschermende randbeplanting vormt;
6. Het groen structuurbepalende, beeldbepalende, monumentale of te behouden gezonde bomen bevat;
7. Doelmatig onderhoud van het (overig) openbaar groen en watergangen.

In deze bovenstaande gevallen kan er niet overgegaan worden tot uitgifte en dient de grond in eigendom van de gemeente te blijven.

3.3 Strategisch groen

Strategisch groen is groen dat rondom of achter woningen ligt dat in de toekomst bij herstructurering van deze omgeving nodig is voor een andere (betere) stedenbouwkundige invulling. Strategisch groen wordt niet uitgegeven.

4 Wat is snippergroen?

Snippergroen is groen dat:

1. niet tot de Hoofdgroenstructuur van de wijk behoort;
2. niet tot de Wijkstructuur groen behoort en
3. niet tot het strategisch groen behoort.

Snippergroen in eigendom van de gemeente, ook wel reststroken of restgroen genoemd, en grenst veelal aan particuliere gronden². Het is mogelijk om snippergroen te verkopen of te verhuren. Snippergroen is uitgeefbaar als het aan onderstaande 4 overwegingen voldoet:

- A. Functionele overwegingen
- B. Technische overwegingen
- C. Strategische overwegingen
- D. Veiligheidsoverwegingen

4.1 Functionele overweging

4.1.1 Ligging van het perceel

Snippergroen wordt alleen uitgegeven als aan onderstaande criteria voldaan is:

1. Enkel aan eigenaren van aangrenzende percelen;
2. Als andere groenvoorzieningen of waterlopen ten gevolge van de ingebruikneming niet onbereikbaar worden voor onderhoudswerkzaamheden;
3. Als het snippergroen geen gebruiksfunctie heeft, zoals speelgelegenheid of honden uitlaatveld;
4. Als door de uitgifte van snippergroen geen rest 'snippers' overblijven;
5. Als er geen parkeerplaatsen grenzen aan de strook snippergroen. Langs parkeerplaatsen moet minimaal 0,65 meter ruimte vrij zijn in verband met in- en uitstappen;
6. Als de indeling en het verspringen van de percelen logisch blijft. We vermijden ook uitgifte als dit leidt tot onlogische kadastrale grenzen, zoals bij kanteelvorming, vooral bij openbaar groen aan de achterzijde van woningen. Dergelijke percelen worden alleen uitgegeven als alle bewoners van aangrenzende percelen overgaan tot koop of huur van een gelijke hoeveelheid grond. Dit beleid is bedoeld om verwarrende onderhoudssituaties voor de gemeente en een onlogische indeling van particulier terrein te voorkomen. Als een of meer bewoners geen interesse tonen, wordt geen uitgifte gedaan. Een bewoner die een aanvraag indient, wordt gevraagd om een handtekeningenlijst van buurtbewoners te overleggen waarin zij hun interesse in de grond kenbaar maken.

4.1.2 Aangrenzende woningen

Snippergroen dat grenst aan twee of meer woningen wordt alleen aan de aanvrager toegewezen als de bewoners van aangrenzende percelen kenbaar hebben gemaakt daar geen interesse in te hebben. De aanvrager kan de burens verzoeken om een 'verklaring van geen bezwaar' te verstrekken. Over het

² Aangrenzende eigenaren kunnen ook rechtspersonen of overheden zijn, zoals waterschappen of provincies.

algemeen wordt geen grond uitgegeven die direct voor of achter het perceel van anderen ligt, tenzij de bestaande verkaveling en kadastrale grenzen dit niet belemmeren, burens gezamenlijk een alternatieve verdeling van de grond overeenkomen, of de gemeente de grond verkoopt en alle betrokken bewoners de kans hebben gehad om hun interesse in de aankoop kenbaar te maken.

4.1.3 Bomen

Binnen het kader van deze beleidsnota wordt aandacht besteed aan de omgang met bomen binnen de uit te geven gronden. Het volgende beleid wordt gehanteerd met betrekking tot bomen:

Bescherming van Gemeentelijke Bomen:

Indien op of binnen 3 meter van de uit te geven grond gemeentelijke bomen staan, wordt de grond niet uitgegeven³. Dit om te voorkomen dat bij het zetten van nieuwe erfafscheidingen onherstelbare schade aan de boom ontstaat. Hier kan wel van worden afgeweken als dit tot een onredelijke uitkomst leidt.

Bescherming van Beeldbepalende Bomen:

Er wordt geen grond uitgegeven onder de kroonprojectie van solitaire en beeldbepalende bomengroepen, om hun esthetische waarde te behouden.

Structuurbepalende en Monumentale Bomen:

Als op het perceel structuurbepalende of monumentale bomen aanwezig zijn, wordt de grond niet verkocht.

4.1.4 Flora en Fauna

Gelet op de Flora en Fauna in de gemeente Westervoort wordt er geen grond uitgegeven als:

1. op of naast de grond een belangrijk foerageer- of leefgebied is⁴;
2. op of naast de grond type 1 en/of 2 nesten aanwezig zijn⁵;
3. de grond onderdeel is van het groenblauwe raamwerk;
4. de grond onderdeel uitmaakt van het Gelders Natuurnetwerk (GNN);
5. de grond Natura2000 is;
6. er sprake is van anderzijds ecologisch waardevolle snippergroen.

4.1.5 Onderhoud- en toegangsbezwaren

De resterende grond moet altijd toegankelijk blijven voor onderhoud. Als dat niet mogelijk is, wordt er geen of slechts een deel van de grond uitgegeven. Als een strook grond zich over meerdere percelen uitstrekt, wordt deze groenstrook alleen verkocht nadat is vastgesteld dat de volledige strook kan worden overgedragen, of een door de gemeente aangewezen deel ervan.

³ Gemeten vanaf de schil van de boom.

⁴ Zie ook: Wet natuurbescherming (Wnb), nu de Omgevingswet.

⁵ Type 1 nest = jaarrond beschermd en in gebruik. Type 2 nesten zijn jaarrond beschermd maar tijdelijk in gebruik.

4.2 Technische overweging

4.2.1 Kabels en Leidingen

In een perceel snippergroen kunnen kabels en leidingen liggen met een distributie- of transportfunctie. Onder deze kabels en leidingen worden verstaan: (hoofd)rioolleidingen met uitleggers, gasleiding, waterleiding, elektriciteitskabels, kabels voor de telecommunicatie (zoals b.v. de centrale antenne-inrichting, telefoonkabels, glasvezelkabels), openbare verlichting, verkeersregelinstallaties. Daarnaast vallen alle kasten, versterkers, zinkers, masten, portalen, duikers en andere (technische) onderdelen en/of toevoegingen die benodigd zijn voor het functioneren van de bovenstaande voorzieningen onder de noemer kabels en leidingen.

Hoewel er juridisch voorwaarden te stellen zijn aan de toegankelijkheid van nutsvoorzieningen die voldoende garantie geven tot de bereikbaarheid bij verkoop van een perceel snippergroen, blijkt het in de praktijk toch anders te lopen. De nutsbedrijven krijgen moeilijk toegang tot die percelen.

Bij aanwezigheid van kabels en leidingen zal het perceel snippergroen niet worden verkocht. Er kan alleen tot uitgifte in huur of worden overgegaan onder strikte voorwaarden ter bescherming van het behoud van de kabels en/of leidingen. Met name zal dit gebeuren als er waarborgen zijn dat de nutsbedrijven op hun gebruikelijke werkwijze de werkzaamheden kunnen uitvoeren aan die betrokken leidingen. In overleg met de nutsbedrijven zullen er aanvullende voorwaarden in het huurcontract opgenomen worden.

4.2.2 Riool

Riool omleggen behoort niet tot de mogelijkheden omdat dit vaak een complexe ingreep is met niet alleen een aanpassing ter plaatse, maar ook aanpassingen in een groter gedeelte van het rioolstelsel. Snippergroen waarin riolering, duikers, en putten in de grond liggen, wordt niet uitgegeven. Wanneer de riolering buiten het uit te geven perceel ligt, hangt de mogelijkheid van uitgifte af van de diepteligging, bereikbaarheid en afstand tot het perceel dat uitgegeven wordt. Dit om vervanging in de toekomst mogelijk te maken.

4.2.3 Toekomstige locaties

Als wordt verwacht dat bepaalde locaties in de toekomst geschikt zijn voor de uitbreiding van het netwerk van kabels en leidingen, wordt terughoudendheid aangeraden. Voorbeelden van dergelijke uitbreidingen zijn transformatorhuisjes, IT-kastjes en telecommunicatiekastjes. Daarnaast zijn de locaties wellicht nodig voor het inzamelen van afval of zijn de locaties geschikt voor de aanleg van ondergrondse containers. Als wordt verwacht dat bepaalde locaties in de toekomst geschikt zijn, wordt terughoudendheid aangeraden. Voorbeelden van dergelijke locaties zijn ondergrondse containers voor huishoudelijk afval of ten behoeve van glaswerk.

4.2.4 Inventarisatie kabels en leidingen

Tijdens de inventarisatie en analyse, zoals die nu heeft plaatsgevonden, is de kans er dat er kabels of leidingen van derden over het hoofd worden gezien. Om dit te voorkomen dient er een Klic-melding uitgevoerd te worden. De kosten voor deze procedure zijn € 11- per aanvraag⁶. Voordat verkoop of

⁶ Prijzen van 2024. Prijs wordt elk jaar herzien, kan dus afwijken.

verhuur kan plaats vinden moet dit onderzoek gebeuren. Het voorstel is het onderzoek naar kabels en leidingen uitsluitend te doen voor de stroken die in aanmerking komen voor verkoop, de kosten zijn voor de koper.

Kabels en leidingen hebben een belemmerende werking op de verkoop van gronden. In uitzonderingsgevallen kan met een recht van opstal de toegang worden geregeld. Dit dient door de eigenaar van de kabels of leidingen expliciet toestemming voor gegeven te worden.

4.2.5 Bodem

Bij de verkoop van snippergroen wordt over het algemeen geen standaard bodemonderzoek (conform de NEN 5740) uitgevoerd.

Een uitzondering hierop wordt gemaakt wanneer er aanwijzingen zijn, of redelijkerwijs kunnen zijn, dat er in het verleden activiteiten hebben plaatsgevonden die mogelijk tot bodemverontreiniging hebben geleid.

De gemeente doet echter wel een korte inventarisatie 'quick-scan', via raadpleging van het bodeminformatiesysteem Nazca en de gegevens die bij de gemeente bekend zijn rondom de locatie. Hieruit wordt duidelijk of er aanwijzingen of verdenkingen zijn dat er verontreiniging in de bodem aanwezig kan zijn.

In de koopovereenkomst wordt altijd een clausule opgenomen die betrekking heeft op de bodemkwaliteit. Deze bepaling biedt duidelijkheid over de verantwoordelijkheid en mogelijke stappen bij geconstateerde bodemverontreiniging.

4.3 Strategische overweging

Het vrijgeven van snippergroen kan potentiële toekomstige ontwikkelingen belemmeren. Dit omvat onder andere nieuwe bouwlocaties, het creëren van routes voor langzaam verkeer tussen een opkomende woonwijk en bestaande wijken, of ruimte voor parkeergelegenheid. Ook kan het gaan om het voorbehoud van ruimte voor toekomstige aanleg van voetpaden, of het behoud van bepaalde delen van het straatbeeld die mogelijk worden beïnvloed door uitbreiding van parkeergelegenheid of de installatie van snelheidsremmers.

Een hedendaagse strategische overweging is het behouden van gronden ten behoeven van de klimaatdoelen.

Snippergroen kan worden gebruikt voor waterberging of behouden worden om te voorkomen dat het wordt verhard. In sommige gevallen zijn deze gebieden tijdelijk ingericht als openbare groenvoorzieningen. In dergelijke gevallen wordt besloten om het snippergroen niet vrij te geven voor andere doeleinden.

4.4 Veiligheidsoverweging

4.4.1 Verkeer

Groen rondom parkeerplaatsen fungeert als buffer tijdens het inparkeren. Verkoop van dit groen kan problematisch zijn, omdat dit kan leiden tot schade aan privé-groen of voertuigen bij verkeerd parkeren.

Bovendien kan de verkoop van snippergroen onwenselijk zijn vanwege het risico op onoverzichtelijke verkeerssituaties. Denk bijvoorbeeld aan een strook met laag groen die na verkoop mogelijk wordt omgezet naar hoog groen of wordt afgebakend met schuttingen. Dit kan resulteren in een gevaarlijke situatie voor verkeersdeelnemers, doordat het zicht belemmerd wordt.

Daarnaast kan de verkoop van snippergroen dat direct aan openbare wegen grenst, zoals voet- en fietspaden, gevaarlijke situaties veroorzaken voor weggebruikers. Mocht er een toekomstige herinrichting van de straat gepland zijn wordt de grond niet uitgegeven.

4.5 Beheers overweging

Als bij toetsing de beoordelingscriteria voor de groenstructuur positief zijn en het snippergroen in principe kan worden uitgegeven, wordt beoordeeld of er eventueel snippergroen resteert. De maatvoering van het resterende snippergroen is hierbij van belang. Uitgangspunt is dat de beplanting in zijn natuurlijke vorm kan ontwikkelen en het beheer met standaardmachines uitgevoerd kan worden. Daarnaast leiden te kleine restpercelen doorgaans tot een arbeidsintensievere onderhoudssituatie. Als vaststaat dat door uitgifte sprake is van een onevenredige stijging van de beheerlasten van aanpalende percelen, vindt geen uitgifte plaats

4.6 Bestaande situaties

Gemeenteground dat al in gebruik is bij inwoners kan in aanmerking komen voor verkoop, mits;

1. voldaan wordt aan de toetsingscriteria uit hoofdstuk 4;
2. er geen bouwwerken op het perceel staan die in strijd zijn met het bestemmingsplan, de grond moet vrij zijn van opstallen bij aanvang, tenzij anders overeen wordt gekomen.

4.7 Verkoop leidt tot ruime bouwmogelijkheden

Uitgangspunt voor deze differentiatie is dat er geen snippergroen verkocht wordt waarop na verkoop ruime bouwmogelijkheden ontstaan. Belangrijk om te beseffen is dat er met het verkopen van gemeenteground geen winst te behalen valt, snippergroen is immers geen bouwgrond.

5 Vorm en voorwaarden van uitgifte

Indien uit de overwegingen op basis van hoofdstuk 4 is gebleken dat er geen uitzonderingen zijn om de grond in eigendom te houden, komt de grond in principe in aanmerking voor uitgifte.

Bij zwaarwegende gronden kan het college besluiten toch niet te verkopen.

5.1 Vorm van uitgifte

Het toewijzen van snippergroen door de gemeente kan plaatsvinden door middel van verkoop of verhuur.

Wanneer de gemeente besluit om snippergroen toe te wijzen, verliest zij doorgaans haar belang bij het behoud en onderhoud ervan.

5.2 Verkoop

Verkoop wordt vaak als de geschikte optie beschouwd, zowel voor de gemeente als voor potentiële kopers.

Desondanks kunnen er redenen zijn waarom iemand niet in staat is of niet wenst te kopen. In dergelijke gevallen kan verhuur worden overwogen.

5.3 Huur

Het kan voorkomen dat er redenen zijn om voor een andere vorm van toewijzing te kiezen dan verkoop, zoals eerder besproken in hoofdstuk 4. De gemeente kan bijvoorbeeld besluiten om door strategische redenen niet tot verkoop over te gaan, maar wel bereid te zijn om tijdelijk verhuur toe te staan, zowel verhuur als koop dient te voldoen aan de criteria uit hoofdstuk 4.

Individuele bewoners kunnen ook persoonlijke redenen hebben om niet te willen kopen.

In dat geval kan de betreffende bewoner verzoeken om het te huren.

Vooraf in situaties waarbij ongeregelde ingebruikname mogelijk gelegaliseerd kan worden, is verhuur of verkoop een haalbare optie. Dit kan voorkomen dat het snippergroen teruggevorderd wordt, terwijl verjaring wordt voorkomen door middel van een overeenkomst. Een toekomstige eigenaar van de woning kan dan mogelijk wel bereid zijn om de groenstrook aan te kopen of te huren.

5.5 Aan wie uitgeven

Grond wordt alleen verkocht of verhuurd aan eigenaren van aangrenzende percelen. Verkoop vindt niet plaats aan huurders van grenzende percelen of opstallen.

Huurders van aangrenzende percelen komen wel in aanmerking om te huren.

5.6 Uitgifteprijzen

Jaarlijks worden de prijzen vastgesteld in de grondbrief. Bij aanvang van deze nota staat de verkoopprijs op 95,- euro per vierkante meter en zal elk jaar worden geïndexeerd vanaf 2024.

Verhuurprijzen zijn 6.2% per jaar van de koopprijs, deze wordt elk jaar geïndexeerd.

5.7 Voorwaarden bij uitgifte

Als bijlage is het verkoopformulier opgenomen. Hieronder worden deze behandeld.

5.7.1 Verkoopformulier

In het verkoopformulier worden de afspraken en voorwaarden tussen partijen vastgelegd. Tevens worden de bijzondere voorwaarden en bedingen opgenomen waartegen de verkoop kan plaatsvinden.

Bij de verkoop van een perceel snippergroen komen alle bijkomende kosten voor rekening van de koper. Dit zijn bijvoorbeeld de overdrachtsbelasting, de kosten van de notariële akte en het kadastrale recht, de Klic-melding of andere nodige onderzoeken.

De gemeente draagt de grond over in de staat waarin deze zich bevindt op het moment van ondertekenen van de koopovereenkomst, met alle rechten en verplichtingen.

Uitmeting vindt plaats door de gemeente. Indien de koper nader onderzoek ter plaatse en/of nadere meting door het Kadaster wenst dan dient hij dit rechtstreeks en voor eigen rekening met het Kadaster af te stemmen. De huidige bestemming blijft van kracht.

5.7.2 Huurovereenkomst

Bebouwing, stalling

Op de verhuurde gemeentegrond mag de gebruiker/huurder geen uitritten, hekwerken en/of bouwwerken oprichten of opgericht houden. Tenzij het vergunningsvrije activiteiten betreft in overleg met de gemeente. De publiekrechtelijke bepalingen zijn van toepassing. Alle onderhoudskosten die verband houden met het bovengenoemde komen voor rekening van de gebruiker/huurder. Gebruiker/Huurder mag het gehuurde alleen gebruiken zoals in het bestemmingsplan en de overeenkomst benoemd staat.

Erfafscheiding bij verhuur

Omdat bij verhuur de gemeente eigenaar van de grond blijft kunnen er, indien gewenst, voorwaarden worden gesteld aan de hoogte en de kwaliteit van aan te brengen schuttingen of heggen. Bij een erfafscheiding grenzend aan het openbaar gebied is het vaak wenselijk een groene afscherming te realiseren, deze afspraken worden in de verhuurovereenkomst geborgd.

5.8 Aanbod en afhandeling

Indien er besloten is dat uitgifte mogelijk is, biedt de gemeente een schriftelijk aanbod voor koop via het koopformulier aan, inclusief een tekening van het perceel en eventuele klic-melding.

Betreft het verhuur dan gebeurt dit middels een verhuurovereenkomst.

5.9 Bestaande overeenkomsten (bruikleen/huur)

Er zijn veel bruikleenovereenkomsten en huurovereenkomsten afgesloten waarbij de prijs afwijkt van het voorgestelde. Het is mogelijk deze te beëindigen en weer opnieuw af te sluiten. Voordeel is dat alle overeenkomsten dan gelijk zijn. Daarmee zouden we recht doen aan het gelijkheidsbeginsel.

Het levert echter wel een grote hoeveelheid werk en administratie op. De verwachting is dat de meeropbrengsten de kosten niet overstijgen. De overeenkomsten die niet verlopen houden we in stand en breken we niet open.

6 Handhaving onrechtmatige ingebruiknames

6.1 Handhaving

Op diverse locaties in de gemeente Westervoort zien we dat door inwoners gebruik gemaakt wordt van gemeentegrond zonder dat hiervoor iets geregeld is. Het betreft situaties waarin inwoners een klein (of groot) gedeelte van gemeentelijke gronden, grenzend aan hun tuin, bewust of onbewust in gebruik nemen en inrichten alsof het een privétuin betreft. Voor dit gebruik zijn geen afspraken met de gemeente gemaakt, dit noemen we onrechtmatige ingebruiknames.

Deze onrechtmatige ingebruiknames leveren de nodige problemen op. Het is mogelijk dat een groenstrook deel uitmaakt van de groen structuren in de betreffende kern. Dan maakt die ingebruikname daar inbreuk op. Daarnaast kan het zo zijn dat ingebruikname bij het uitvoeren van het onderhoud van openbaar groen, het aanleggen van een trottoir of het verbreden van een weg problemen veroorzaakt. Daarbij komt dat de gemeentegrond kwijtraakt door verjaring als niet wordt opgetreden tegen onrechtmatige ingebruiknames. Het verliest daardoor eigendom dat in principe aan de gemeenschap toebehoort.

Het ontbreken van een gestructureerde aanpak leidt tot rechtsongelijkheid tussen inwoners. Inwoners eigenen zich een stukje gemeentegrond toe en vergroten hun tuin ten koste van de gemeenschap. Dit terwijl andere inwoners een huurovereenkomst hebben afgesloten met de gemeente en voor het gebruik jaarlijks huur betalen of een strookje grond hebben aangekocht. Daarnaast komt het voor dat verzoeken, van inwoners voor het verhuren van grond, worden afgewezen maar dat de naastgelegen stroken grond in gebruik zijn genomen. Uit het bovenstaande blijkt dat een onrechtmatige ingebruikname een situatie is waar de gemeente iets mee moet doen. Het ontstaan van rechtsongelijkheid tussen inwoners is niet wenselijk. Het is belangrijk om beleid te hebben waarin vastgelegd is hoe we omgaan met onrechtmatige ingebruiknames.

Doelstelling van handhaving is om de onrechtmatige ingebruiknames te reguleren. Dit kan door legalisatie van het gebruik of door het terugvorderen van het gebruik.

De aanpak van deze onrechtmatige ingebruiknames is een ingrijpend project voor de betrokken inwoners. In veel gevallen zullen de in gebruik genomen groenstroken namelijk al langere tijd bij de inwoners in gebruik zijn. Daarbij kan het zijn dat de betrokken inwoner veel geld heeft besteed aan het inrichten van die 'tuin'. Er zijn voorbeelden waarbij bouwwerken op de in gebruik genomen strook grond zijn gebouwd. Het terugvorderen van groenstroken zal dan op weerstand stuiten. De betrokken inwoners zullen er van alles aan doen om de betrokken groenstrook te behouden.

Het handhavingsbeleid vraagt dan ook een brede inzet en betrokkenheid van politiek, bestuur en medewerkers van onze gemeente. Iedereen moet vanuit zijn of haar rol en positie het beleid ondersteunen en uitdragen. Heldere voorwaarden en uitgangspunten zijn van groot belang.

Op basis van dit beleidsstuk kan worden beoordeeld of grond in aanmerking komt voor uitgifte.

Het handhaven van onrechtmatige ingebruiknames kan niet zonder die uitgangspunten. Bij handhaving is namelijk de eerste stap waarbij wordt beoordeeld of de niet geregelde ingebruikname kan worden geregeld. Beoordeeld wordt of we het snippergroen willen uitgeven en bij een positieve beoordeling kan het daarna worden aangeboden. Is dat niet het geval dan wordt er gehandhaafd.

In dit hoofdstuk wordt een aantal inleidende begrippen besproken, waarna het proces van handhaving wordt beschreven.

6.2 Legaliseren

Bij constatering dat een strook gemeentegrond in gebruik is zonder dat daar een schriftelijke overeenkomst aan ten grondslag ligt, wordt beoordeeld wat we met de groenstrook willen doen. Het wordt getoetst aan het uitgiftebeleid zoals omschreven in hoofdstuk 4. Op basis daarvan kan worden besloten om het te verkopen, te verhuren of in gebruik te geven. Op die wijze kan het niet geregelde gebruik alsnog worden geregeld.

6.3 Verjaring

Voor een deel van het niet geregelde gebruik dreigt verjaring. Inwoners die zonder toestemming gemeentegrond in bezit hebben genomen, kunnen door (bevrijdende) verjaring eigendomsrechten verwerven na een periode van onafgebroken bezit gedurende 20 jaar. Met de aanpak van het niet geregelde grondgebruik wordt de verjaring gestuit en kan verjaring worden tegengegaan. Bij de aanpak van de onrechtmatige ingebruiknames gaan we er van uit dat er geen sprake is van verjaring. Pas na een verzoek daartoe van een inwoner wordt dat verzoek beoordeeld. Tot dat moment gaan wij ervan uit dat het eigendom van de gemeente is.

Wie een beroep doet op verjaring moet tenminste bewijs kunnen overleggen dat hij het perceel al gedurende minstens die periode in bezit heeft. Dit bewijs kan in elke vorm worden geleverd, bijvoorbeeld door het overleggen van foto's, verklaringen, documenten et cetera. "Enkele op zichzelf staande machtsuitoefeningen" zoals het plegen van onderhoud en het plaatsen van beplanting is niet voldoende voor een beroep op verjaring. Uit het bezit moet eigendomspretentie blijken, bijvoorbeeld doordat het perceel is afgesloten met een ondoordringbare haag of hekwerk.

Ieder geval van beroep op verjaring dient dus op zich beoordeeld te worden. Als de interne beoordeling is dat er sprake is van verjaring werkt de gemeente mee aan het opstellen van een verjaringsakte. Wanneer een geslaagd beroep op verjaring wordt gedaan, zijn de kosten voor het inschrijven van de verjaring in de Openbare Register voor rekening van de betreffende inwoner. In het geval intern beoordeeld wordt dat er geen sprake is van verjaring wordt het proces zoals hierna wordt omschreven verder vormgegeven.

6.4 Doelstelling handhaving

Op het moment dat we op basis van het uitgiftebeleid niet willen meewerken aan een legalisatie of de inwoner zelf niet wil meewerken aan legalisatie dan zal er gehandhaafd worden. De doelstelling van handhaving is dat het niet geregelde gebruik beëindigd wordt en dat de gemeente weer de beschikking krijgt over de strook grond.

Daarbij proberen we dat doel zo veel mogelijk op minnelijke wijze te bereiken, dat wil zeggen zonder rechterlijke tussenkomst. Dat vraagt om een zorgvuldige persoonlijke benadering van betrokken inwoners.

6.5 Publiekrechtelijk of privaatrechtelijk?

Hoewel er mogelijkheden zijn om via de publiekrechtelijke weg te handhaven, is de privaatrechtelijke weg de meest gangbare bij optreden tegen onrechtmatige ingebruiknames.

De publiekrechtelijke weg is echter niet uitgesloten. Het is namelijk mogelijk om ongeregeld gebruik te beëindigen via de verordening fysieke leefomgeving (VfL). Gemeentelijk groen valt in veel gevallen onder de definitie van 'openbare weg'. Een openbare weg mag volgens de APV niet anders gebruikt worden dan de publieke bestemming voorschrijft.

De publiekrechtelijke weg is gericht op herstel van de oude situatie. De gemeente handelt in dat geval als publiekrechtelijk lichaam vanuit een 'bovenliggende rol' en ook ter bescherming van het doel van de publiekrechtelijke regeling. Zoals hiervoor gesteld is het doel van de handhaving door ons gericht op het weer bezit hebben/krijgen van het eigendom.

Bij het inzetten van de privaatrechtelijke weg, handelt de gemeente als grondeigenaar en acteert daarmee meer op gelijk niveau met de inwoner. Dit schept meer mogelijkheden om op flexibele wijze een regeling in der minne te treffen. Dit is ook een reden, waarom het volgen van de privaatrechtelijke weg de voorkeur heeft boven de publiekrechtelijke weg.

Kortom, door gebruik te maken van het publiekrecht kun je wel bereiken dat de grond terug wordt gebracht naar een inrichting die overeenstemt met de bestemming of het beoogde gebruik, echter stel je hiermee niet per definitie je eigendomsrecht vast. Om het eigendom te beschermen zal de gemeente privaatrechtelijk moeten optreden. Van een doorkruising van het publiekrecht is dan geen sprake, omdat met het publiekrecht de eigendomsrechten niet beschermd kunnen worden. In sommige gevallen geldt privaat- en publiekrecht tegelijkertijd en zullen de instrumenten uit het privaat- dan wel het publiekrecht tegelijkertijd ingezet worden.

6.6 Proces van handhaving

Onder 6.5 is gesteld dat de gemeente niet geregeld gaat handhaven op basis van privaatrecht. De gemeente doet een beroep op onrechtmatige daad van de betrokken inwoner. Uiteindelijk is het mogelijk dat een rechtelijke uitspraak duidelijkheid moet bieden. Maar doelstelling is om zoveel mogelijk op minnelijke wijze tot overeenstemming te komen met de inwoner over het beëindigen van het gebruik. Het proces van handhaving is daarop ingericht.

6.6.1 Verzoek om vrijwillige teruggave

De inwoner wordt door middel van een brief kenbaar gemaakt dat de grond zonder schriftelijke overeenkomst in gebruik is genomen en dat de gemeente heeft beoordeeld dat het gebruik niet gelegaliseerd kan worden. De betrokken inwoner wordt verzocht de strook grond zelf te ontruimen en deze niet meer te gebruiken. Hiervoor wordt een redelijke termijn gegund, afhankelijk van de staat waarin de grond zich bevindt. Het kan zijn dat er alleen wat struiken verwijderd dienen te worden, maar ook kan het zijn dat een schutting moet worden verplaatst of een tuinhuisje moet worden afgebroken. De kosten van ontruiming en herinrichting komen voor rekening van de inwoner.

Indien nodig kan met de inwoner een afspraak worden gemaakt om het verzoek toe te lichten. Aan de inwoner wordt de situatie uitgelegd waarbij begrip kan ontstaan voor het gevoerde beleid. Dit draagt bij aan draagvlak voor het beleid waardoor de gemeente het aantal juridische procedures hoopt te verminderen.

Er wordt 1x een herinnering gestuurd. In deze brief wordt teruggerepen op de eerste constateringsbrief. Op het moment dat niet wordt voldaan aan het verzoek wordt overgegaan naar stap 6.6.2.

6.6.2 Sommatie de groenstrook terug te brengen naar oorspronkelijke situatie

De vervolgstap is dat de inwoner gesommeerd wordt om de groenstrook te ontruimen. Deze brief is dringender dan de eerste twee brieven. In de sommatie is ook opgenomen dat als de inwoner niet voldoet aan de sommatie de gemeente de brief in handen stelt van de advocaat om ontruiming te bewerkstelligen. Juridische kosten kunnen worden verhaald als de gemeente in gelijk wordt gesteld door de rechtbank.

Ook in deze fase van handhaving blijft het gesprek een instrument. Op het moment dat de inwoner nu begint te bewegen kunnen er nog vrijwillige afspraken gemaakt worden. Dit zal voorkomen dat er juridische procedures ontstaan.

Ook in dit geval zal er nog een derde brief worden verzonden. Daarna wordt overgegaan naar stap 6.6.3.

6.6.3 Gerechtelijke stappen

Als er na stap 2 nog geen actie is ondernomen wordt de gerechtelijke procedure tot handhaving van de ongeregelde ingebruikname gestart. Dit gebeurt via de gemeentelijke huisadvocaat. Ook tijdens deze stap blijft er mogelijkheid tot vrijwillige teruggave en het maken van afspraken. Uit informatie van andere gemeenten blijkt dat het zelden leidt tot het nemen van deze stap.

6.6.4 Feitelijke handhaving

Als er een gerechtelijke uitspraak is zal er feitelijk gehandhaafd worden. De inwoner kan er nog voor kiezen om het zelf te doen. Anders doet de gemeente dit op zijn/haar kosten. De overig gemaakte kosten komen wel voor zijn/haar rekening.

6.6.5 Verhalen kosten handhaving

Na de feitelijke handhaving worden de daadwerkelijk gemaakte kosten verhaald op de inwoner voor zover die nog niet gerechtelijk zijn toegewezen. Hiertoe ontvangt hij een brief met betalingsverzoek. De normale invorderingsprocedure is daarna van toepassing.

6.7 Hardheidsclausule

In de praktijk zal blijken dat vele gevallen uniek zijn en ieder specifiek geval vraagt om maatwerk. Bij de één zal het ongeregelde gebruik een paar vierkante meter zijn, bij de ander gaat het om tientallen vierkante meters. De één heeft het drie jaar in gebruik, een ander al ruim twintig jaar. De één heeft alleen planten of struiken geplant en onderhoudt het alleen, de ander heeft er een schuur op geplaatst of een vijver in aangelegd.

Uitgangspunt bij handhaving is echter dat we alles gaan handhaven en geen onderscheid maken tussen omvang, duur en/of karakter van niet geregeld gebruik. Maar er zijn mogelijkheden om de hardheidsclausule toe te passen. De hardheidsclausule is de mogelijkheid om gemotiveerd af te wijken van het beleid als het gevolg van toepassing van het beleid in een concreet geval tot een onbillijk en onwenselijk benadelende situatie leidt.

7 Bijlage(n)

RAADSBSLUIT

Zaak- & documentnr. : Z/24/128481/201677707

Datum besluitvorming : 27 januari 2025

Onderwerp : Nota Snippergroen

Samenvatting

In dit raadsvoorstel vragen wij de gemeenteraad om de Beleidsnota Snippergroen vast te stellen. De Beleidsnota Snippergroen draagt bij aan een eenduidig en transparant beleid met betrekking tot de uitgifte van snippergroen en zorgt voor een evenwichtige afweging van belangen tussen de gemeente, omwonenden en andere belanghebbenden.

De raad besluit

De Beleidsnota Snippergroen vast te stellen en de Beleidsnotitie 'Uitgifte reststroken en handhaving gemeentelijke eigendommen' uit 2010 in te trekken.

de griffier,

de voorzitter,

Marte Smits-Jansen

drs. A.J. (Arend) van Hout

Onderwerp : Vaststelling nota snippergroen

Zaaknummer : Z/24/128481/201683443

Commissievergadering : 14 januari 2025

COMMISSIEADVIES

De CDA fractie dient nog technische vragen in.

De commissie Ruimte & Financiën adviseert het voorstel inzake de “Vaststelling nota snippergroen” te agenderen als bespreeksstuk voor de raad van 27 januari 2025.

de commissiegriffier,

M. Smits - Jansen

Reactie college:
N.v.t.

BESLUITENLIJST

VAN DE OPENBARE VERGADERING VAN DE RAAD,
op 27 januari 2025 – 20.00 uur

Aanwezig

De voorzitter	:	De heer drs. A.J. van Hout
De griffier	:	Mevrouw mr. M. Smits – Jansen
Fracties	:	CDA
	:	GroenLinks
	:	PvdA
	:	VVD
	:	D66
	:	De heer M.N. Tap; de heer J. Kielman; de heer H.F.F. Mulder; mevrouw J.J. van Schuylenburg – Wieringa; Mevrouw R.J. Feenstra – Gonzales; de heer B.T.M. Schulte; mevrouw S.J. Wobma; de heer R.F.M. Raaijman de heer P.W. van Egmond de heer J.W. Eimers; de heer H. Lippinkhof; Mevrouw J.G. Berings - Teunissen; mevrouw M.J. Schrage; de heer B.J. van Weelden; De heer M. op den Brouw (t/m agendapunt 14); mevrouw H.H. Egberink (vanaf agendapunt 15) mevrouw M.C.T.W. Abbink
Tevens aanwezig	:	Portefeuillehouder P.J.H. Pennekamp Portefeuillehouder J.W. Derksen Portefeuillehouder L.S. Kaper Gemeentesecretaris mw. M. Sluiter
Notulist	:	Mevrouw H. Nomden – Bremer

1.	<p>Opening</p> <p><u>Burgemeester Van Hout</u> opent de vergadering en heet alle deelnemers, alsmede de kijkers via de livestream van harte welkom.</p>
2.	<p>Vaststellen agenda</p> <p>Er is een amendement voorbereid bij de Woonzorgvisie (agendapunt 12).</p> <p>De gewijzigde agenda wordt <u>vastgesteld</u>.</p>
3.	<p>Vaststellen besluitenlijst raadsvergadering d.d. 16 december 2024</p> <p>De besluitenlijst wordt tekstueel <u>vastgesteld</u>.</p> <p>Naar aanleiding van: 14. Schetsontwerp openbare ruimte centrum Westervoort <u>De heer Schulte (GroenLinks)</u> is verbaasd over de behandeling in de raad van dit punt met name door de begripsverwarring en de schorsingen.</p>

	<p>De mededeling van de wethouder dat het voorlopig- en definitief ontwerp niet aan de raad zou worden voorgelegd kwam als een verrassing. De wethouder suggereerde dat dit zo was afgesproken. Dit is door het (aangepaste) amendement rechtgezet.</p> <p>In het aangenomen participatiebeleid staat zowel bij het schets-, als voorlopig- en definitief ontwerp; besluitvorming door college en raad. De mededeling was niet conform de afspraak die hierover.</p> <p><u>De heer Schulte</u> verzoekt de wethouder zich te verontschuldigen voor een verkeerde voorstelling van zaken, het amendement aan te houden en zich te houden aan het afgesproken participatieplan en dus het voorlopig ontwerp aan de raad voor te leggen. Tevens verzoekt <u>de heer Schulte</u> de wethouder toe te zeggen, dat het college over het algemeen, zich zal houden aan het proces van besluitvorming en informatievoorziening aan de raad.</p> <p>De wethouder deelde tevens mee dat de klankbordgroep een besluit had genomen over het schetsontwerp en <u>de heer Schulte</u> verzoekt te bevestigen dat de status van een klankbordgroep m.b.t. participatie adviserend en niet besluitvormend is.</p> <p><u>Heilweg</u></p> <p>De informatievoorziening is niet gedaan zoals het hoort bij de reconstructie van de Heilweg. In de voorlaatste fase konden nog keuzes gemaakt worden. Over ruim 2 weken volgt een kennisgeving naar de raad. <u>De heer Schulte</u> vindt dit geen goed voorbeeld van actieve informatievoorziening aan de raad.</p> <p><u>Wethouder Kaper</u> biedt excuses aan voor de foutieve informatie. Ze had niet moeten benoemen dat de klankbordgroep een besluit had genomen, maar wilde het gewicht van de participatie aangeven. Het afgesproken participatietraject is wethouder Kaper ontgaan en ze zal hiernaar kijken. De raad heeft aangegeven dat de voortgang telt en ze wil zich aan het amendement houden zonder de realisatie op zich te laten wachten.</p> <p><u>Burgemeester van Hout</u> verwijst naar de nieuwjaartoespraak waar genoemd is dat de Heilweg dit jaar op de agenda staat.</p> <p><u>De heer Pennekamp</u> meldt dat de kennisgeving van de Heilweg volgt.</p> <p>6. Ingekomen stukken</p> <p><u>De heer Tap (CDA)</u> heeft gevraagd naar een doorkijk van de te verwachten kosten van de regeling uitvoering WsW door Scalabor BV 2026-2028 Westervoort (A06)</p> <p><u>Wethouder Kaper</u> geeft aan dat het antwoord deze week volgt.</p> <p>De besluitenlijst wordt <u>vastgesteld</u>.</p>
4.	<p>Mededelingen raad en college</p> <p><u>Burgemeester Van Hout</u> meldt dat het college vorige week een goed gesprek heeft gehad met de colleges van Duiven, Zevenaar en Doesburg over de mogelijk gezamenlijke bestuurlijke toekomst. In april gaan de colleges opnieuw met elkaar in gesprek. De Provincie heeft aangegeven het onderzoek van BMC van 2014 te willen actualiseren en de gemeenteraden aan te willen bieden. Dit kan een basis zijn om in gesprek te gaan.</p>
5.	<p>Lijst van aandachtspunten 27 januari 2025</p> <p>Er zijn geen opmerkingen over de lijst van aandachtspunten.</p>
6.	<p>Lijst ingekomen stukken 27 januari 2025</p> <p><u>A05. Volkshuisvesting/Woningbouw</u></p> <p><u>De heer Tap (CDA)</u> verzoekt om een schriftelijke update of informatiebijeenkomst over het beleid om op eigen terrein permanente woningen te mogen bouwen c.q. woningsplitsing toe te passen en de</p>

	<p>beoogde nieuwbouw bij Geldersoord, de Nieuwhof en Flierefluter.</p> <p><u>Wethouder Kaper</u> geeft aan dat het flexwonen en mantelzorg wonen is meegenomen in het beleidsstuk “Beter benutten van kavels” en zal navragen wanneer dit verwacht kan worden.</p> <p><u>A01. Regionaal Uitvoeringsplan Jeugd 2025</u> <u>Mevrouw Feenstra (GroenLinks)</u> vraagt of er periodieke updates over maatregelen die specifiek voor Westervoort bedoeld zijn volgen.</p> <p><u>Wethouder Derksen</u> meldt dat dit bovenregionaal opgepakt zal worden in de G7 regio. Indien er concrete stappen voor Westervoort volgen zal de raad hierover geïnformeerd worden.</p> <p>De lijst ingekomen stukken wordt met bovenstaande aanvullingen <u>vastgesteld</u>.</p>
7.	<p>Langetermijnplanning</p> <p>Er zijn geen opmerkingen over de Langetermijnplanning.</p>
8.	<p>Benoemen leden auditcommissie</p> <p>Samenvatting Op basis van de Verordening op de Auditcommissie kunnen alle fracties voor de Auditcommissie een lid en een plaatsvervangend lid laten benoemen. De D66-fractie maakt gebruik van deze mogelijkheid en heeft een lid en plaatsvervangend lid te laten benoemen.</p> <p>De raad wordt gevraagd te besluiten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De benoeming van de heer M. op den Brouw als lid van de auditcommissie te laten vervallen. 2. De benoeming van mevrouw M.C.T.W. Abbink te wijzigen van plaatsvervangend naar lid van de auditcommissie voor de D66-fractie. 3. De heer J.P. Schets te benoemen als plaatsvervangend lid van de auditcommissie voor de D66-fractie. <p>Het voorstel wordt met algemene stemmen <u>aangenomen</u>.</p>
9.	HAMERSTUKKEN
10.	<p>Koersdocument tussengebied Duiven - Westervoort</p> <p>Samenvatting Het college stelt de raad voor om het bijgevoegde koersdocument vast te stellen. In het koersdocument staan richtinggevende, ruimtelijke kaders voor ontwikkeling van het gebied tussen Duiven en Westervoort waaronder de mogelijke ontwikkeling van het sportpark Westervoort.</p> <p>De raad wordt gevraagd te besluiten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het koersdocument tussengebied Duiven-Westervoort vast te stellen als richtinggevend kader voor verdere ontwikkeling van het gebied. 2. In te stemmen met de voorkeurslocatie voor een nieuwe sportaccommodatie op Duivens grondgebied, inclusief de hiervoor beschreven groene kaders uit het koersdocument. <p>Het voorstel wordt met algemene stemmen <u>aangenomen</u>.</p>
11.	DISCUSSIESTUKKEN
12.	Woonzorgvisie

	<p>Samenvatting</p> <p>De gemeente Westervoort en heeft een woonzorgvisie opgesteld. Met deze woonzorgvisie wordt inzichtelijk wat de actuele en toekomstige woonzorgontwikkelingen zijn en zetten we een beweging in gang om de samenwerking tussen wonen, welzijn en zorg tot stand te brengen. Deze visie geeft een beeld van de opgave, de visie en thema's waar we als gemeente op in willen zetten. De visie is tot stand gekomen met inbreng van onze woon en zorgpartners en onze inwoners. Vanuit deze woonzorgvisie werken we met de betrokken woon-, en zorgpartners aan een gezamenlijke aanpak om de ambities door te vertalen naar concrete uitvoering en afspraken over wonen, welzijn en zorg.</p> <p>De raad wordt gevraagd te besluiten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De woonzorgvisie gemeente Westervoort vast te stellen; 2. Het dekkingsvoorstel voor het uitvoeringsprogramma volgt bij de Voorjaarsnota 2025.
	<p>Amendement Woonzorgvisie – beschikbaarstellen budget</p> <p>Het dictum van het raadsbreed ingediende amendement luidt:</p> <p>Ondergetekende(n) stelt/stellen voor inzake agendapunt 12, de Woonzorgvisie, om beslispunt 2 te vervangen door:</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Budget beschikbaar te stellen voor het maken van de uitvoeringsagenda ad € 24.336,-- en dat budget ten laste te brengen van de bestemmingsreserve 'Beschermd thuis'. <p>Het amendement wordt met algemene stemmen <u>aangenomen</u>.</p>
	<p>Stemmen over geamendeerde voorstel</p> <p>De raad besluit</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De woonzorgvisie gemeente Westervoort vast te stellen; 2. Budget beschikbaar te stellen voor het maken van de uitvoeringsagenda ad € 24.336,-- en dat budget ten laste te brengen van de bestemmingsreserve 'Beschermd thuis'. <p>Het geamendeerde voorstel wordt met algemene stemmen <u>aangenomen</u>.</p>
13.	<p>Nota Snippergroen</p> <p>Samenvatting</p> <p>In dit raadsvoorstel vragen wij de gemeenteraad om de Beleidsnota Snippergroen vast te stellen en het oude beleid in te trekken. De Beleidsnota Snippergroen draagt bij aan een eenduidig en transparant beleid met betrekking tot de uitgifte van snippergroen en zorgt voor een evenwichtige afweging van belangen tussen de gemeente, omwonenden en andere belanghebbenden.</p> <p>Beslispunten</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De Beleidsnota Snippergroen vast te stellen <p><u>De heer Kielman (CDA)</u> vraagt de wethouder de jaarlijks marktconformiteit van snippergroen te toetsen en zo nodig de prijzen aan te passen.</p> <p><u>Wethouder Kaper</u> zegt de jaarlijkse herijking toe. Binnenkort volgt de grondprijsbrief van dit jaar.</p> <p>Het voorstel wordt met algemene stemmen <u>aangenomen</u>.</p>
14.	<p>Afscheid Raadslid Op den Brouw</p>

	<p><u>Burgemeester Van Hout</u> houdt een toespraak voor de heer Op den Brouw en reikt een pentekening en bloemen uit.</p> <p>Daarna bedankt <u>mevrouw Abbink</u> de heer Op den Brouw voor zijn inzet bij de D66-fractie. Tevens wenst mevrouw Abbink mevrouw Egberink veel wijsheid toe.</p> <p>Tot slot krijgt de heer <u>Op den Brouw</u> het woord.</p>
15.	<p>Toelating Raadslid Egberink</p> <p>Bij hamerslag wordt een Commissie op de geloofsbrieven ingesteld, bestaande uit de heer Raaijman, mevrouw Berings en de heer Mulder. Zij hebben de geloofsbrieven voor de raadsvergadering beoordeeld.</p> <p>De voorzitter deelt mee dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Op basis van de toepassing van art P19 en W1 van de Kieswet de voorzitter van het centraal stembureau verklaart dat mw. Armine Egberink is benoemd tot raadslid. - Mw. Egberink heeft mij bericht dat zij de benoeming aanneemt. - De geloofsbrieven van mw. Egberink zijn onderzocht door de commissie onderzoek geloofsbrieven. <p><u>De heer Raaijman</u> deelt, namens de commissie geloofsbrieven mee, dat zij de geloofsbrieven hebben onderzocht en akkoord bevonden.</p> <p><u>Mevrouw Egberink</u> wordt toegelaten tot de raad. Ze legt de belofte af en krijgt bloemen.</p>
16.	<p>Rondvraag</p> <p><u>De heer Schulte (GroenLinks)</u> vraagt naar een lijst van hoofdbomenstructuur waar de herstelbeplanting op staat.</p> <p><u>Wethouder Pennekamp</u> zal dit navragen en komt hier schriftelijk op terug.</p> <p><u>De heer Van Egmond (PvdA)</u> verwijst naar een brief van een inwoner en vraagt aandacht voor de inzameling van medicijnen strips.</p> <p><u>Wethouder Kaper</u> geeft aan dat er hard gewerkt wordt met Circulus om alle vragen te beantwoorden en de problemen op te lossen. De wethouder zal navraag doen naar de inzameling van medicijnen en dit communiceren.</p> <p><u>De heer Eimers (PvdA)</u> vraagt of dit proactief op de website geplaatst kan worden.</p> <p><u>Wethouder Kaper</u> gaat hier achteraan.</p> <p><u>Mevrouw Schrage (VVD)</u> geeft aan dat het voorstel is om de raadsbijeenkomsten van de Regio Agendacommissie Groene Metropoolregio van 2 naar 1 keer per jaar te wijzigen. <u>Mevrouw Schrage</u> adviseert dit terug te brengen naar 1 x per jaar. Er volgt ook een regiobijeenkomst. De raad gaat hiermee akkoord.</p> <p><u>De heer Tap (CDA)</u> meldt dat de eigenaar van het pand, waarin het Repair café Duiven Westervoort is gevestigd, heeft aangegeven het pand te gaan verkopen. Als er geen alternatief pand komt, moeten de activiteiten stoppen. Dit is geen optie omdat de activiteiten een goede bijdrage leveren aan het grondstoffenplan.</p> <p>De gevraagde huur in het aangeboden ondernemerscentrum is voor het Repair café niet op te brengen. <u>De heer Tap</u> vraagt de wethouder er alles aan te doen om tot een oplossing te komen.</p> <p><u>Wethouder Kaper</u> meldt hiervan op de hoogte te zijn. Dit is in behandeling. De wethouder komt hierop terug.</p>

	<p><i>Er volgt een schorsing.</i></p> <p><i>De besloten vergadering wordt geopend.</i></p>
17.	<p>Besloten deel van de vergadering.</p> <p><i>De voorzitter opent het besloten deel van de vergadering.</i></p> <p><i>De voorzitter sluit het besloten agendapunt en heropent de openbare vergadering.</i></p> <p><i>NB. Van het besloten gedeelte van de vergadering is een separaat verslag opgemaakt waar geheimhouding op rust.</i></p>
18.	<p>Sluiting</p> <p><u>Burgemeester Van Hout</u> bedankt voor de aanwezigheid en sluit de vergadering om 21.19 uur.</p>

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad d.d. 10 maart 2025,

de griffier

de voorzitter

mr. M. Smits – Jansen

drs. A.J. van Hout

Griffie Gemeente Westervoort

Openstaande vragen gesteld in de raadsvergadering 27 januari 2025

Regeling uitvoering Wsw 2026-2028

De CDA fractie verzoekt om een doorkijk m.b.t de verwachten kosten in de Regeling uitvoering Wsw 2026-2028;.

Antwoord:

Op 3 december 2024 heeft de Raad van Westervoort hierover een kennisgeving ontvangen daar de DVO die deze regeling behelst, daarvoor opnieuw werd vastgesteld.

De huidige kosten voor gemeenten voor de uitvoering van de Wsw bestaan uit de loonkosten en de kosten die samenhangen met het formeel werkgeverschap dat is belegd bij de MGR. Dat zijn de kosten voor de MGR plus de kosten voor de personeels- en salarisadministratie. Daarnaast heeft Scalabor ook de komende jaren te maken met kosten die onvermijdelijk voortvloeien uit de afbouw van de SW. De afbouw van de SW en de financiële consequenties die daarmee gepaard gaan, vormen een landelijk vraagstuk waar alle gemeenten mee te maken hebben. Brancheorganisatie Cedris constateerde al eerder een ouder wordende populatie met minder productiviteit, intensievere begeleiding en een hoger ziekteverzuim, die daarom meer aangewezen is op relatief duurdere werksoorten. Daarom zijn in de nieuwe regeling wederom afspraken gemaakt over een gemeentelijke bijdrage voor de dekking van deze kosten.

Op basis van de offerte van Scalabor van 13 mei 2024 betalen gemeenten aan Scalabor een vergoeding per SW-medewerker (fte) per jaar van:

- € 2.554,- in 2026
- € 3.389,- in 2027 en
- € 4.376,- in 2028.

Grondslag voor de bijdrage 2026 is de lijst met aantal SW-medewerkers per 1 oktober 2025 waarbij dit aantal wordt vermenigvuldigd met de hiervoor genoemde bijdrage ad € 2.554,-. Op dit moment telt Westervoort 73 SW-medewerkers. We gaan uit van een jaarlijkse uitstroom van gemiddeld 4%. Echter, in 2024 was dat voor Westervoort niet zo omdat er 3 SW-medewerkers vanuit een andere gemeente in de gemeente Westervoort kwamen wonen.

Wat betreft de loonkosten welke via de MGR worden betaald, geldt dat er voor 2025 € 2.900.257 is begroot. Als we naar de afgelopen jaren kijken kan worden gesteld dat deze kosten de komende jaren waarschijnlijk gelijk blijven. Er wordt weliswaar een uitstroom van 4% verwacht, de ontwikkelingen in de loonstijgingen maken dat dit wordt vereffend.

Aan het eind van dit jaar loopt de CAO SW af. De verwachting is dat, net als de afgelopen keren, voor de looneis wordt gekeken naar de looneis en de aanpassingen in de CAO gemeenten welke per 1 maart a.s. opnieuw dient te worden vastgesteld.

Kappen boom

De GroenLinks fractie stelt een vraag over een boom die gekapt is nabij Langemaat 39-41 en waar een parkeerplaats zou zijn gerealiseerd.

Antwoord:

De betreffende boom was dood en is uit veiligheidsrisico verwijderd. De boom maakt onderdeel uit van de hoofdgroenstructuur. Het is daarom nog belangrijker om bomen aan te planten met een goede groeiplaats. Deze is hier niet aanwezig. De boom wordt herplant op het moment dat de werkzaamheden gecombineerd kunnen worden met grootschalig civieltechnisch werk. De stobbe (ondergronds deel van de boom) is verwijderd om schade aan auto's bij het parkeren te voorkomen. Ook is de bestrating (tijdelijk) dichtgemaakt. Er is geen extra parkeerplaats gerealiseerd.

Openstaande vragen:

Beter benutten van kavels

Wethouder Kaper vraagt na wanneer het beleidsstuk “Beter benutten van kavels” kan worden verwacht.

Reactie:

We komen in Q2 terug naar de raad met informatie over de kavels

hoofdbomenstructuur

Wethouder Pennekamp komt schriftelijk terug op de vraag naar een lijst van hoofdbomenstructuur waar de herbeplanting op staat.

Reactie:

Betreft: Vraag over hoofdboomstructuur en herplant.

Het boomareaal wordt bijgehouden in het systeem Greenpoint, dat sinds 2021 in gebruik is.

Sinds de invoering van Greenpoint zijn er 124 bomen uit de hoofdstructuur verwijderd. Het gaat alleen om de bomen uit de hoofdbomenstructuur die op de 'Groene Kaart' van Westervoort staan. Accentbomen op de 'Groene Kaart' zijn b.v. niet meegenomen. Tot nu toe zijn er 63 bomen uit de hoofdstructuur vervangen. Voor 14 bomen is besloten om niet tot herplant over te gaan, omdat de beschikbare groeiplaats beperkt is. Op deze locaties is ervoor gekozen om minder bomen aan te planten dan in de vorige situatie.

Het doel is om in het plantseizoen 2025/2026, 43 bomen te herplanten, mits hier budget voor beschikbaar wordt gesteld. 4 Bomen worden op termijn herplant in combinatie met grootschalige civiele renovatiewerkzaamheden, zodat er geïnvesteerd kan worden in de ondergrondse groeiplaats.

Zie bijlage voor de lijst van hoofdbomenstructuur.

Inzamelen medicijnen

Wethouder Kaper zal bij Circulus navraag doen naar het inzamelpunt voor medicijnen en komt hierop terug.

Antwoord:

Medicijnen en injectienaalden kunnen van oudsher in Westervoort worden ingeleverd: bij de apotheken en de KCA-depots bij kringloopbedrijf 2Switch en het Afvalbrengstation Arnhem-Noord. Afspraak met de apotheken is dat zij het medicijnafval van de inwoners konden inleveren op het kca-depot bij 2Switch, waarna de gemeente zorg draagt voor het transport en verwerking. De gezamenlijke apotheken in Duiven en Westervoort verzochten de gemeenten, ook vanuit de landelijke organisaties, een afvalhaalservice te organiseren, omdat zij volgens hen het transport niet mochten uitvoeren. Eind vorig jaar hebben zij besloten de medicijnen en de naalden niet meer zelf te willen brengen per 1 januari 2025. Zij verwezen inwoners naar de kca-depots.

Het moment waarop dit inging viel samen met de start van de toetreding tot Circulus. Omdat de implementatie hiervan een grote operatie is, is er voor gekozen om het geneesmiddelen afval even buiten de scope van Circulus te houden.

Wij vinden het belangrijk dat er een verantwoorde inzameling van medicijnafval is, veilig voor de inwoners, medewerkers en het milieu.

Inmiddels is duidelijk dat Circulus deze dienst kan gaan uitvoeren tegen redelijke kosten. Dit wordt de komende weken ingeregeld in samenwerking met de apotheken.

Voor de inwoners van Westervoort blijft het hetzelfde als voorheen; medicijnen en injectienaalden kunnen vanaf nu gewoon bij de apotheken worden ingeleverd. Wij communiceren hierover binnen de gebruikelijke communicatiekanalen

Overzicht hoofdgroenstructuur Westervoort

Datum: februari 2025

Aantal	LINK	Straatnaam	Boomsort	Plantjaar	Reeds herplant	Gewenst vervangings-jaar
1	13133	arke noachstraat	Alnus incana	1975		2025
1	22663	arke noachstraat	Tilia europaea	2021		2025
1	14744	broeklanden	Liquidambar styraciflua	2005		2025
1	16045	de ham	Salix alba	1975	2023	
1	16047	de ham	Salix alba	1975	2023	
1	16622	de hoge hoeve	Robinia pseudoacacia umbraculifera	1985		2025
1	15726	de hoge hoeve	Fraxinus pennsylvanica cv.	1985		2025
1	16128	de hoge hoeve	Fraxinus pennsylvanica cv.	1985		2025
1	17310	de leigraaf	Fraxinus excelsior	1985	2023	
1	17296	de leigraaf	Fraxinus excelsior	1975		2025
1	17309	de leigraaf	Fraxinus excelsior	1985	2023	
1	12110	de mars	Fraxinus excelsior	1975		2025
1	17287	de mars	Fraxinus excelsior	1975		2025
1	17290	de mars	Fraxinus excelsior	1975		2025
1	14337	dorpsplein	Fraxinus excelsior geessink	2005		n.t.b.
1	12548	dorpstraat	Quercus robur	2017	niet	
1	17552	dorpstraat	Quercus robur	2017	niet	
1	12886	hamersestraat	Quercus robur	2010	niet	
1	17477	hamersestraat	Quercus robur	2017	2024	
1	12550	hamersestraat	Quercus robur	2019	2024	
1	17434	hamersestraat	Quercus robur	2017	2024	
1	17573	hamersestraat	Quercus robur	2017	2024	
1	17575	hamersestraat	Quercus robur	2017	2024	
1	17578	hamersestraat	Quercus robur	2017	2024	
1	17587	hamersestraat	Quercus robur	2017	2024	
1	17588	hamersestraat	Quercus robur	2017	2024	
1	17589	hamersestraat	Quercus robur	2017	2024	
1	17590	hamersestraat	Quercus robur	2017	2024	
1	17594	hamersestraat	Quercus robur	2017	2024	
1	12582	hamersestraat	Quercus robur	2017	niet	
1	17567	hamersestraat	Quercus robur	2017	niet	
1	17582	hamersestraat	Quercus robur	2017	niet	
1	17586	hamersestraat	Quercus robur	2017	niet	
1	15432	het geerken	Acer rubrum scanlon	2018		2025
1	16345	het geerken	Acer rubrum scanlon	2018		2025
1	16363	het geerken	Acer rubrum scanlon	2018		2025
1	16370	het geerken	Acer rubrum scanlon	2018		2025
1	22546	het geerken	Acer rubrum scanlon	2018		2025
1	12688	jagerskamp	Liquidambar styraciflua slen silh.	2021	2022	
1	17357	jagerskamp	Alnus cordata	1985		2025
1	17358	jagerskamp	Alnus cordata	1995		2025
1	17642	jagerskamp	Liquidambar styraciflua slen silh.	2021	2022	
1	14192	kerkstraat	Acer freemanii armstrong	2005	2023	
1	14203	kerkstraat	Acer freemanii armstrong	2005	2023	
1	14208	kerkstraat	Acer freemanii armstrong	2005	2023	
1	14218	kerkstraat	Acer freemanii armstrong	2005	2023	
1	14249	kerkstraat	Acer freemanii armstrong	2005	2023	
1	14530	kerkstraat	Acer freemanii armstrong	2005	2023	
1	14538	kerkstraat	Acer freemanii armstrong	2005	2023	
1	14539	kerkstraat	Acer freemanii armstrong	2005	2023	
1	14540	kerkstraat	Acer freemanii armstrong	2005	2023	
1	14541	kerkstraat	Acer freemanii armstrong	2005	2023	
1	14543	kerkstraat	Acer freemanii armstrong	2005	2023	
1	14544	kerkstraat	Acer freemanii armstrong	2005	2023	
1	14545	kerkstraat	Acer freemanii armstrong	2005	2023	
1	14550	kerkstraat	Acer freemanii armstrong	2005	2023	
1	14531	kerkstraat	Acer freemanii armstrong	2005	niet	
1	14532	kerkstraat	Acer freemanii armstrong	2005	niet	
1	14534	kerkstraat	Acer freemanii armstrong	2005	niet	

Overzicht hoofdgroenstructuur Westervoort

Datum: februari 2025

Aantal	LINK	Straatnaam	Boomsort	Plantjaar	Reeds herplant	Gewenst vervangings-jaar
1	14535	kerkstraat	Acer freemanii armstrong	2005	niet	
1	14536	kerkstraat	Acer freemanii armstrong	2005	niet	
1	14537	kerkstraat	Acer freemanii armstrong	2005	niet	
1	12775	klapstraat	Fraxinus excelsior	1975		2025
1	12781	klapstraat	Fraxinus excelsior	1980		2025
1	12796	klapstraat	Fraxinus excelsior	1965		2025
1	14499	klapstraat	Fraxinus excelsior atlas	2010		2025
1	16941	lange maat	Carpinus betulus Fastigiata	1980		n.t.b.
1	16961	lange maat	Robinia pseudoacacia umbraculifera	1990		2025
1	17272	ossenkamp	Fraxinus excelsior	1985		2025
1	14581	rivierweg	Acer pseudoplatanus	1990		2025
1	16805	rivierweg	Quercus robur	1975		2025
1	11758	rosmolen	Liquidambar styraciflua slen silh.	2017	2024	
1	17602	rosmolen	Liquidambar styraciflua slen silh.	2017	2024	
1	17607	rosmolen	Liquidambar styraciflua slen silh.	2017	2024	
1	17610	rosmolen	Liquidambar styraciflua slen silh.	2017	2024	
1	17611	rosmolen	Liquidambar styraciflua slen silh.	2017	2024	
1	17614	rosmolen	Liquidambar styraciflua slen silh.	2017	2024	
1	17615	rosmolen	Liquidambar styraciflua slen silh.	2017	2024	
1	17618	rosmolen	Liquidambar styraciflua slen silh.	2017	2024	
1	17625	rosmolen	Liquidambar styraciflua slen silh.	2017	2024	
1	17626	rosmolen	Liquidambar styraciflua slen silh.	2017	2024	
1	17629	rosmolen	Liquidambar styraciflua slen silh.	2017	2024	
1	17630	rosmolen	Liquidambar styraciflua slen silh.	2017	2024	
1	17632	rosmolen	Liquidambar styraciflua slen silh.	2017	2024	
1	17635	rosmolen	Liquidambar styraciflua slen silh.	2017	2024	
1	17639	rosmolen	Liquidambar styraciflua slen silh.	2017	2024	
1	21402	rosmolen	Liquidambar styraciflua slen silh.	2021	2024	
1	21403	rosmolen	Liquidambar styraciflua slen silh.	2021	2024	
1	21404	rosmolen	Liquidambar styraciflua slen silh.	2021	2024	
1	21405	rosmolen	Liquidambar styraciflua slen silh.	2021	2024	
1	21406	rosmolen	Liquidambar styraciflua slen silh.	2021	2024	
1	21407	rosmolen	Liquidambar styraciflua slen silh.	2021	2024	
1	21408	rosmolen	Liquidambar styraciflua slen silh.	2021	2024	
1	21409	rosmolen	Liquidambar styraciflua slen silh.	2021	2024	
1	21410	rosmolen	Liquidambar styraciflua slen silh.	2021	2024	
1	21412	rosmolen	Liquidambar styraciflua slen silh.	2021	2024	
1	21413	rosmolen	Liquidambar styraciflua slen silh.	2021	2024	
1	21414	rosmolen	Liquidambar styraciflua slen silh.	2021	2024	
1	21415	rosmolen	Liquidambar styraciflua slen silh.	2021	2024	
1	11760	rosmolen	Corylus colurna	1985		2025
1	15750	rosmolen	Corylus colurna	1985		2025
1	15753	rosmolen	Corylus colurna	1985		2025
1	16612	t jufferblock	Fraxinus pennsylvanica zundert	1975		2025
1	17633	t kleefse	Liquidambar styraciflua slen silh.	2017	2024	
1	15406	uitterweert	Alnus incana	1980		2025
1	12155	zuidelijke parallelweg	Quercus palustris	2017	2021	
1	12159	zuidelijke parallelweg	Quercus palustris	2017		2025
1	12161	zuidelijke parallelweg	Quercus palustris	2017		2025
1	12166	zuidelijke parallelweg	Quercus palustris	2017	2021	
1	12167	zuidelijke parallelweg	Quercus palustris	2020	2021	
1	12171	zuidelijke parallelweg	Quercus palustris	2017		2025
1	12314	zuidelijke parallelweg	Quercus palustris	2020		2025
1	12315	zuidelijke parallelweg	Quercus palustris	2017		2025
1	12320	zuidelijke parallelweg	Quercus palustris	2017		2025
1	12339	zuidelijke parallelweg	Ulmus lobel	2017		2025
1	21382	zuidelijke parallelweg	Quercus palustris	2021		2025
1	21383	zuidelijke parallelweg	Quercus palustris	2021		2025
1	21384	zuidelijke parallelweg	Quercus palustris	2021		2025

Overzicht hoofdgroenstructuur Westervoort

Datum: februari 2025

Aantal	LINK	Straatnaam	Boomsoort	Plantjaar	Reeds herplant	Gewenst vervangings- jaar
1	21385	zuidelijke parallelweg	Quercus palustris	2021		2025
1	21388	zuidelijke parallelweg	Quercus palustris	2021		2025
1	21389	zuidelijke parallelweg	Quercus palustris	2021		2025
1	13397	zuidelijke parallelweg	Prunus trailblazer	2013		n.t.b.
1	13399	zuidelijke parallelweg	Prunus trailblazer	2013		n.t.b.
1	14432	zuidelijke parallelweg	Carpinus betulus fastigiata	1980	niet	
124	Totaal					